

JYVÄSKYLÄN
STEINERKOULU

OPETUSSUUNNITELMA

Sisällysluettelo

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	6
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	6
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	6
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	6
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	6
2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	9
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	9
2.2 Perusopetuksen arvoperusta	9
2.2.1 <i>Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen</i>	9
2.2.2 <i>Ihmisyys, sivistys ja demokratia</i>	9
2.2.3 <i>Kulttuurinen moninaisuus rikkautena</i>	10
2.2.4 <i>Kestävän elämäntavan välttämättömyys</i>	10
2.3 Oppimiskäsitys	10
2.4 Paikallisesti päätettävät asiat	11
3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	11
3.1 Perusopetuksen tehtävä	11
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	11
3.2.1 <i>Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen</i>	11
3.2.2 <i>Tarpeelliset tiedot ja taidot</i>	12
3.2.3 <i>Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen</i>	12
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	12
3.3.1 <i>L1 - Ajattelu ja oppimaan oppiminen</i>	12
3.3.2 <i>L2 - Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</i>	12
3.3.3 <i>L3 - Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot</i>	13
3.3.4 <i>L4 - Monilukutaito</i>	13
3.3.5 <i>L5 - Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen</i>	13
3.3.6 <i>L6 - Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys</i>	13
3.3.7 <i>L7 - Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen</i>	14
4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	14
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	14
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	14
4.2.1 <i>Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä</i>	14
4.2.2 <i>Hyvinvointi ja turvallinen arki</i>	15
4.2.3 <i>Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely</i>	15
4.2.4 <i>Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus</i>	15
4.2.5 <i>Osallisuus ja demokraattinen toiminta</i>	16
4.2.6 <i>Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen</i>	16
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	16
4.3.1 <i>Oppimisympäristöt</i>	16
4.3.2 <i>Työtavat</i>	16

4.3.3 Leikki, draama ja teatteri	16
4.3.4 Taiteellinen toiminta, kerronta ja kuvaopetus	17
4.3.5 Tutkiva oppiminen	17
4.3.6 Tieto- ja viestintäteknologia	17
4.3.7 Oppikirjaton opetus	17
4.3.8 Keskusteleva opetus	18
4.3.9 Rytmi oppimisessa	18
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	18
4.4.1 Vuosiluokka 1 ja 2: Retket ja majanrakennus	18
4.4.2 Vuosiluokka 3: Talonrakennusprojekti	19
4.4.3 Vuosiluokka 4: Kalevala	19
4.4.4 Vuosiluokka 4: Kotiseudun historia	19
4.4.5 Vuosiluokka 5: Olympialaiset	19
4.4.6 Vuosiluokka 5: Näytelmä	19
4.4.7 Vuosiluokka 6: Keskiaika	20
4.4.8 Vuosiluokka 7: Purjehdus	20
4.4.9 Vuosiluokka 7: Tähtitiede	20
4.4.10 Vuosiluokka 8: Näytelmä	20
4.4.11 Vuosiluokka 8: Melonta	20
4.4.12 Vuosiluokka 9: Ekologian leiri	20
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen	21
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä	21
5.2 Yhteistyö	21
5.2.1 Oppilaiden osallisuus	21
5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö	21
5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa	22
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	22
5.4 Opetuksen järjestämistapoja	22
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	23
6. Oppimisen arviointi	24
6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri	24
6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet	24
6.2.1 Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin	24
6.2.2 Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt	25
6.2.3 Itsearviointin edellytysten kehittäminen	26
6.3 Arvioinnin kohteet	26
6.3.1 Oppiminen arvioinnin kohteena	26
6.3.2 Työskentely arvioinnin kohteena	26
6.3.3 Käyttäytyminen arvioinnin kohteena	27
6.3.3.1 Käyttäytymisen arvioinnin tavoitteet	27
6.4 Opintojen aikainen arviointi	28
6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana	28

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä	29
6.4.2.1 Vuosiluokat 1-3	29
6.4.2.2 Vuosiluokat 4-6	29
6.4.2.3 Vuosiluokat 7-9	29
6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	29
6.4.3.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	30
6.4.3.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti	30
6.4.4 Arviointi nivelkohdissa	30
6.4.4.1 Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi	30
6.4.4.2 Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi	31
6.5 Perusopetuksen päättöarviointi	31
6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen	31
6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi	33
6.6.1 Lukuvuositodistus	33
6.6.2 Erotodistus	34
6.6.3 Perusopetuksen päättötodistus	34
6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	35
6.8 Paikallisesti päätettävät asiat	36
7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	36
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	36
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	37
7.1.1.1 Ohjaustoiminnan tavoite, toimintatavat ja arviointi	37
7.1.1.2 Ohjaus osana yleistä tukea	37
7.1.1.3 Ohjaus tehostetun tuen aikana	38
7.1.1.4 Ohjaus erityisen tuen aikana	38
7.1.1.5 Ohjauksellinen yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken	38
7.1.1.6 Ohjauksesta tiedottaminen	38
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	38
7.1.3 Varhainen puuttuminen	39
7.2 Yleinen tuki	40
7.3 Tehostettu tuki	40
7.3.1 Pedagoginen arvio	41
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	41
7.3.2.1 Tehostetun tuen oppimissuunnitelman laatiminen	41
7.3.2.2 Tehostetun tuen oppimissuunnitelman sisältö	41
7.4 Erityinen tuki	42
7.4.1 Pedagoginen selvitys	43
7.4.2 Erityisen tuen päätös	44
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	44
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	46
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	47
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	48
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	48
7.5.1 Tukiopetus	48

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus	48
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	49
7.5.3.1 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen	49
7.5.3.2 Tulkkaus ja avustaminen osana yleistä tukea	50
7.5.3.3 Tulkkaus ja avustaminen erityisen tuen aikana	50
7.5.3.4 Toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa	50
8. Oppilashuolto	51
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	51
8.1.1 Oppilashuoltoryhmät	52
8.1.1.1 Ohjausryhmä	52
8.1.1.2 Oppilashuoltoryhmä	52
8.1.1.3 Asiantuntijaryhmä	52
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto	53
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	53
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	54
8.5 Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	54
8.5.1 Oppilashuoltosuunnitelman sisällöt	54
9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	56
9.1 Saamelaiset ja saamenkieliset	56
9.2 Romanit	57
9.3 Viittomakieliset	57
9.4 Muut monikieliset oppilaat	57
10. Kaksikielinen opetus	57
11. Erityiseen kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus	57
12. Valinnaisuus perusopetuksessa	58
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	58
12.2 Valinnaiset aineet	58
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	58
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat	59
13. Vuosiluokat 1-2	59
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä	59
13.2 Laaja-alainen osaaminen luokilla 1-2	60
13.3 Paikallisesti päätettävät asiat	63
13.4. Oppiaineet vuosiluokilla 1-2	63
13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	63
13.4.2 Toinen kotimainen kieli	71
13.4.3 Vieraat kielet	71
13.4.3.2 Saksa, A2-oppimäärä vuosiluokilla 1-2	73
13.4.4 Matematiikka	75

13.4.5 Ympäristöoppi	80
13.4.6 Uskonto	85
13.4.7 Elämänkatsomustieto	87
13.4.8 Musiikki	90
13.4.9 Kuvataide	93
13.4.10 Käsityö	97
13.4.11 Liikunta	100
13.4.12 Oppilaanohjaus	102
13.4.13 Eurytmia	103
13.4.14 Tieto- ja viestintäteknikka	106
14. Vuosiluokat 3-6	107
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä	107
14.2 Laaja-alainen osaaminen	108
14.3 Paikallisesti päätettävät asiat	111
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6	111
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	111
14.4.2 Toinen kotimainen kieli	124
14.4.3 Vieraat kielet	126
14.4.3.1 Englanti A-oppimäärä	126
14.4.3.2 Saksa, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-5	130
14.4.4 Matematiikka	134
14.4.5 Ympäristöoppi	143
14.4.6 Uskonto	151
14.4.7 Elämänkatsomustieto	156
14.4.8 Historia	159
14.4.9. Yhteiskuntaoppi	164
14.4.10 Musiikki	167
14.4.11 Kuvataide vuosiluokilla 3-6	172
14.4.19 Käsityö	178
14.4.13 Liikunta	184
14.4.14 Oppilaanohjaus	188
14.4.15 Eurytmia	189
14.4.16 Tieto- ja viestintäteknikka	192
14.4.17 Valinnaiset aineet	192
14.4.17.1 Saksa, A2-oppimäärä	192
14.4.17.2 Käsityö	194
14.4.19 VAPAAEHTOINEN RUOTSI	195
15. Vuosiluokat 7-9	197
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä	197
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9	198
15.3. Paikallisesti sovittavat asiat	201
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9	201
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	201

15.4.2	<i>Toinen kotimainen kieli</i>	210
15.4.3	<i>Vieraat kielet</i>	214
15.4.3.1	<i>Englanti A-oppimäärä</i>	214
15.4.4	<i>Matematiikka</i>	217
15.4.5	<i>Biologia</i>	222
15.4.6	<i>Maantieto</i>	227
15.4.7	<i>Fysiikka</i>	233
15.4.8	<i>Kemia</i>	238
15.4.9	<i>Terveystieto</i>	242
15.4.10	<i>Uskonto</i>	247
15.4.11	<i>Elämäkatsomustieto</i>	251
15.4.12	<i>Historia</i>	254
15.4.13	<i>Yhteiskuntaoppi</i>	257
15.4.14	<i>Musiikki</i>	261
Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet		263
15.4.15	<i>Kuvataide</i>	265
13.4.19	<i>Käsityö</i>	271
15.4.17	<i>Liikunta</i>	276
15.4.18	<i>Kotitalous</i>	281
15.4.19	<i>Oppilaanohjaus</i>	284
15.4.20	<i>Tieto- ja viestintäteknikka</i>	286
15.4.21	<i>Valinnaiset aineet</i>	287
15.4.21.1	<i>Saksa, A2-oppimäärä</i>	287
15.4.21.2	<i>Käsityö</i>	290
15.4.21.3	<i>Ranska, B2-oppimäärä</i>	291
16.	Esiopetus	294
16.1	Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	294
16.1.1	<i>Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet</i>	294
16.1.2	<i>Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen</i>	295
16.1.3	<i>Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut</i>	296
16.2	<i>Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet</i>	297
16.2.1	<i>Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet</i>	297
16.2.2	<i>Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua</i>	298
16.2.3	<i>Arvoperusta</i>	298
16.2.4	<i>Oppimiskäsitys</i>	299
16.2.5	<i>Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa</i>	300
16.2.5.1	<i>Ajattelu ja oppiminen</i>	300
16.2.5.2	<i>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</i>	301
16.2.5.3	<i>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot</i>	301
16.2.5.4	<i>Monilukutaito</i>	302
16.2.5.5	<i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen</i>	302
16.2.5.6	<i>Osallistuminen ja vaikuttaminen</i>	302
16.3	Kasvu ja oppimista tukeva toimintakulttuuri	303
16.3.1	<i>Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet</i>	303

16.3.1.1	<i>Kaikille yhteinen esiopetus</i>	303
16.3.1.2	<i>Oppimisen ja oivalluksen ilo</i>	303
16.3.1.3	<i>Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana</i>	304
16.3.1.4	<i>Hyvinvointi ja turvallinen arki</i>	304
16.3.2	<i>Oppimisympäristöt esiopetuksessa</i>	305
16.3.2.1	<i>Sosiaalinen ympäristö</i>	305
16.3.2.2	<i>Esiopetustilat ja leikkivälineet</i>	305
16.3.2.3	<i>Aistiympäristö</i>	306
16.3.2.4	<i>Luontoympäristö</i>	306
16.3.2.5	<i>Rytmi ja vuodenkierto</i>	306
16.3.2.6	<i>Taiteellinen toiminta</i>	307
16.3.3	<i>Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa</i>	307
16.3.3.1	<i>Yhteistyö esiopetuksessa</i>	307
16.3.3.2	<i>Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö</i>	307
16.3.3.3	<i>Yhteistyö siirtymävaiheissa</i>	308
16.4	<i>Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet</i>	309
16.4.1	<i>Monipuoliset työtavat</i>	309
16.4.2	<i>Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena</i>	309
16.4.3	<i>Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet</i>	310
16.4.3.1	<i>Ilmaisun monet muodot</i>	310
16.4.3.1.1	<i>Musiikki •</i>	310
16.4.3.1.2	<i>Käsityö •</i>	311
16.4.3.1.3	<i>Kuvailmaisu •</i>	311
16.4.3.1.4	<i>Suullinen ja kehollinen ilmaisu •</i>	312
16.4.3.1.5	<i>Kielen rikas maailma •</i>	312
16.4.3.2	<i>Minä ja meidän yhteisömme</i>	312
16.4.3.3	<i>Tutkin ja toimin ympäristössäni</i>	314
16.4.3.4	<i>Kasvan ja kehityn</i>	315
16.4.4	<i>Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä</i>	316
16.4.4.1	<i>Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa</i>	316
16.4.4.2	<i>Kaksikielinen esiopetus</i>	316
16.4.4.3	<i>Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet</i>	316
16.4.4.4	<i>Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä</i>	316
16.5	<i>Lapsen kasvun ja oppimisen tuki</i>	317
16.5.1	<i>Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet</i>	317
16.5.2	<i>Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana</i>	317
16.5.3	<i>Yleinen tuki</i>	318
16.5.4	<i>Tehostettu tuki</i>	318
16.5.4.1	<i>Pedagoginen arvio</i>	318
16.5.4.2	<i>Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana</i>	319
16.5.5	<i>Erityinen tuki</i>	320
16.5.5.1	<i>Pedagoginen selvitys</i>	320
16.5.5.2	<i>Erityisen tuen päätös</i>	321
16.5.5.3	<i>Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma</i>	321
16.5.5.4	<i>Pidennetty oppivelvollisuus</i>	323

16.5.6 Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot	323
16.5.6.1 Osa-aikainen erityisopetus	323
16.5.6.2 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet	324
16.6 Oppilashuolto	324
16.6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	325
16.6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto	326
16.6.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	326
16.6.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	328
16.6.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	328
16.6.5.1 Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta	328
16.6.5.2 Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma	328
16.7 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus	331
16.7.1 Paikallisesti päätettävät asiat	332

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat säätelevät perusopetuksen järjestämistä.

Steinerkasvatuksen liiton organisoiman valtakunnallisen steinerkoulujen opetussuunnitelmien kehittämis- ja uudistamisprojektin tuotoksena on syntynyt steinerkoulun opetussuunnitelmarunko, joka yhdistää suomalaista koululainsäädäntöä ja steinerpedagogisia lähtökohtia. Opetussuunnitelmarunko on valtakunnallisten perusteiden pohjalta laadittu steinerpedagoginen kokonaisuus ja paikallisen opetussuunnitelman laadintaan avuksi tarkoitettu työkalu. Tämän koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnassa on hyödynnetty runko-opetussuunnitelman sisältöjä.

Koulukohtainen opetussuunnitelma luo perustan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulun työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulun toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Koulukohtaisella opetussuunnitelmalla täydennetään ja painotetaan steinerkoulun runko-opetussuunnitelman suuntaviivojen mukaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon perusteiden ja steinerkoulun opetussuunnitelmarungon lisäksi myös oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjä arvioi antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistuu toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Oleellista on arvioida myös kirjoitetun opetussuunnitelman toteutumista. Koulun itsearvioinnissa puolestaan hyödynnetään esimerkiksi kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Tämä opetussuunnitelma on Jyväskylän steinerkoulun opetussuunnitelma, joka on laadittu koulukohtaiseksi suunnitelmaksi steinerkoulujen yhteisen runko-opetussuunnitelman pohjalta. Koulun opetuskieli on suomen kieli, ja tämän mukaisesti opetussuunnitelma on laadittu suomenkielisen opetuksen järjestämiseksi. Opetussuunnitelmassa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden rakennetta ja asioiden käsittelyjärjestystä. Se julkaistaan sähköisesti.

Henkilöstö, oppilaat ja huoltajat ovat osallistuneet opetussuunnitelman laatimiseen erilaisissa keskusteluissa ja erillisessä opetussuunnitelmatyötä käsittelevässä vanhempainillassa. Lisäksi heidän on ollut mahdollisuus toimittaa ideoitaan koulun nettisivulla olevan palautekyselyn kautta. Arviointia ja kehittämistä jatketaan samankaltaisin työtavoin.

Koulun opetuksenjärjestämisluvan alainen esiopetus järjestetään kahdessa päiväkodissa, steinerpäiväkoti Tähtitar-

hassa ja steinerpäiväkoti Pikku-Otavassa. Opetussuunnitelman esiopetusta koskeva osuus on laadittu yhteistyössä päiväkotien kanssa. Opetussuunnitelman luvut 7 (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki) ja 8 (Oppilashuolto) puolestaan on tehty yhteistyössä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen asiantuntijoiden kanssa.

Opettajakunta seuraa, arvioi ja kehittää opetussuunnitelman toteutumista säännöllisissä opettajainkokouksissa ja erillisissä koulutuspäivissä yhteistyössä opetuksenjärjestäjän kanssa.

Koulussa toimii iltapäivätoiminnan ryhmä Sateenkaari, jonka toiminnasta on laadittu koulun palvelimelta löytyvä suunnitelma. Palvelimella on lisäksi luettavissa koulussa tehty tasa-arvosuunnitelma.

Koulu on yhtenäiskoulu, jossa järjestetään opetusta esiopetuksesta yhdeksänteen luokkaan, eli koko perusopetuksen oppimäärä. Perusopetuksen yhtenäisyyttä edistetään yhtenäisellä opetussuunnitelmalla, yhteisillä aineenopettajilla sekä teemapäivillä ja tapahtumilla. Esiopetuksessa olevat oppilaat vierailevat koululla eri tapahtumissa koulupäivien aikana, ja esiopetusta järjestävät päiväkodit osallistuvat koulun myyjäisiin ja muihin tapahtumiin.

Koulu tekee yhteistyötä muiden steinerkoulujen perusopetusvaiheiden ja lukiovaiheiden sekä Jyväskylän kristillisen koulun ja muiden lähiseudun perusopetusta tarjoavien koulujen kanssa. Lisäksi koulu tekee yhteistyötä Jyväskylän koulutuskuntayhtymän kanssa koskien toisen asteen hakua ja koulutusta.

Opetus koulussa on pääasiassa vuosiluokittain etenevää. Yksittäisille oppilaille tehdään tarpeen mukaan yksilöity suunnitelma omaan opinto-ohjelmaan perustuvasta opetuksesta. Suurin osa opetuksesta toteutetaan ainejakoisena, mutta osa opetuksesta (esim. ympäristöoppi, maantieto, biologia) on integroituna esimerkiksi äidinkielen opetukseen.

Paikallinen tuntijako noudattelee valtakunnallisia minimejä sekä eri oppiaineille asetettuja jakaumia eri luokille ja nivelkohtiin. Tuntijaossa on kuitenkin huomioitu pedagogisen erityistehtävän mukanaan tuomat painotukset eri oppiainekohdalla.

Kieliohjelma on seuraava: A-kielenä opiskellaan sekä englantia että saksaa. B1-kieli ruotsi alkaa 6. luokalla. Lisäksi oppilaiden on mahdollista opiskella valinnaisena saksaa 6. luokasta lähtien ja mahdollisia muita B2-kieliä opetuksenjärjestäjän päätöksen mukaisesti 7. tai 8. luokasta lähtien.

Muita valinnaisia aineita opetetaan oppilaiden valintojen mukaan mielekkään kokoisissa opetusryhmissä. Päätöksen toteutuvasta valinnaisaineiden opetuksesta tekee opetuksen järjestäjä.

TUNTIJAKO

luokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
ÄI	7	7	4	5	5	4	3	4	3	42
EN A1	½	½	2	2	2	2	2	2	3	16
SA A2	½	½	2	2	2					8
RU B1						2	2	2	2	8
MA	3	3	3	4	4	4	3	4	4	32
YP	2	2	3	2	2	3				14
BI							2	1	1	4
GE							1	1	1	3
FY							1	1	2	4
KE							1	1	1	3
TE							1	1	1	3
U, ET	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
HI				1	1	1	1½	1½	1	7
YH					1	1	1	1	1	5
MU	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9

KU	1	1	1	1	2	1	1	1	2	11
KT	2	2	2	2	2	2	2	2	1	17
LI	1	1	2	3	2	2	2½	2½	2	18
EU	1	1	1	1						4
KO							1	1	1	3
OO							½	½	1	2
VA						2	3	2	2	9
LO							½	½	½	2
yht.	20	20	23	24	25	26	31	31	31	230

VALINNAISET AINEET VA

luokka	6	7	8	9	yht.
saksa	2	2	2	2	8
käsityö	2	1-2	1-2	1-2	5-8
ranska		0-1	1-2	2	4
ATK		1			1

Minimi 2 3 2 2 9

ÄI äidinkieli ja kirjallisuus, EN englanti, SA saksa, RU ruotsi, MA matematiikka,

YP ympäristöoppi, BI biologia, GE maantieto, FY fysiikka, KE kemia, TE terveystieto,

U uskonto, UE ev.lut., UO ort., UK kristiyht., ET elämäkatsomustieto, HI historia,

YH yhteiskuntaoppi, MU musiikki, KU kuvataide, KT käsityö, LI liikunta, EU eurytmia,

KO kotitalous, OO oppilaanohjaus, VA valinnaiset aineet, LO luokanohjaus

Tuntijako noudattelee kokonaistuntimääriltään valtakunnallisia minimejä. Nivelkohdat on huomioitu ja niitä noudatetaan valtakunnallisen tuntijaon mukaisesti. Opetusta on lisätty toisessa kotimaisessa kielessä sekä taito- ja taideaineissa. Koulussa painotetaan kuvataiteen, musiikin ja käsityön merkitystä kaikilla luokilla.

Oppilaat osallistuvat oppilaanohjaukseen. Luokilla 1-6 oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja, luokilla 7-9 opinto-ohjaaja. Luokkien 7-9 oppilaanohjaukseen on varattu resursseja myös tuntijakoon, ja sen lisäksi oppilaille on mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta. Tietoa oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteista, työstä, vastuunjaosta sekä työskentelystä verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyöstä, työelämäyhteistyöstä sekä työelämään tutustumisen järjestelyistä ovat luettavissa luvuissa 13.4.12., 14.4.14. ja 15.4.1.

Koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu erillisenä suunnitelmana.

2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteissa kuvataan luvussa 2.1 opetuksen järjestämistä ohjaavat lainsäädäntöön perustuvat velvoitteet.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Jyväskylän steinerkoulun kasvatuksen ja opetuksen arvopohja perustuu ihmisyyteen ja sen edistämiseen. Ihmisen kasvun käsittäminen ja ymmärtäminen perustuvat antroposofiseen ihmiskäsitykseen, joka korostaa lapsen kehityksessä kasvua toiminnallisuudesta kohti ajatuksen voimien kehitystä. Koulun tehtävä on tukea kasvua ihmisyyteen ja ihmisenä toteutumiseen tämän näkemyksen mukaisesti.

Ihmisen toteutumiseen kuuluvat keskeisesti vapaus, tasa-arvo ja vastuu. Kasvatuksen ja opetuksen on luotava edellytyksiä vapauden, tasa-arvon ja vastuun lisääntymiselle ihmisenä kasvamisen hengessä. Opetus ja kasvatus rakentuvat suomalaisen kulttuurin perustalle; samalla koulu pyrkii edistämään suhdetta muihin kulttuureihin.

Koulun toiminta järjestetään edellä kuvattuja arvoja ja ihmiskasvun ideaaleja toteuttaen yhteistyössä opettajien, muun henkilökunnan, huoltajien, oppilaiden ja muun yhteiskunnan kanssa.

2.2.1 Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Steinerpedagogiikka on lapsilähtöistä: jokainen lapsi nähdään ainutkertaisena ja yksilöllisenä minuutena. Lapsilähtöisyys määritellään pyrkimykseksi ymmärtää kehittyvää ihmistä sekä haluksi rakentaa lasta ja nuorta aktivoiva opetuksen mukaan, mitä lapsen ja nuoren kehitysvaiheista tiedetään ja voidaan havaita. Lapsilähtöisyys on myös lapsen persoonallisuuden näkemistä ja arvostamista. Ilmapiiri ja arviointikulttuuri kannustavat virheistä oppimiseen yrittämisen ja erehtymisen kautta. Lapsilähtöisyydellä ei tarkoiteta lapsijohtoisuutta eikä myöskään lapsen tämän itsensä varaamista.

Lapsuutta pidetään ainutlaatuisena ja suojeltavana ikävaiheena. Lapsuuden kunnioitukseen kytketään korostetusti ikäkausipedagoginen ajattelu. Ajatus on, että kasvatuksen ja opetuksen käytännöt perustellaan lapsesta käsin. Hyvässä opetuksessa nähdään myös, miten moninaista lahjakkuutta on olemassa. Tavoitteena on yhdistää yksilön kunnioittaminen ja yksilöiden välinen tasa-arvo. Sukupuolten tasa-arvo ja sukupuolten moninaisuuden kunnioittaminen edellyttävät opetukselta sukupuolisensitiivistä lähestymistapaa.

2.2.2 Ihmisyys, sivistys ja demokratia

Steinerkoulujen kasvatustraditiossa korostuu moraalisen hyveen kehittäminen kasvatuksen tärkeimpänä tehtävänä. Opetuksen tavoitteena on ihmisyyteen kasvu. Ihmisenä kasvaminen on varsinaisten arvojen eli totuuden, kauneuden ja hyvyyden toteutumista. Tämä tarkoittaa kykyä kunnioittaa niin toisia ihmisiä, luontoa kuin itseä. Taloudellisen ja mitattavan tehokkuuden sijaan kasvatus ja opetus suunnitellaan edistämään moraalisuuden ja oikeudenmukaisuuden hyveitä.

Alaluokkien oppilaille on tärkeää saada kokemus maailman kauneudesta, kuten hyvistä teoista. Hyvät teot koostuvat toisten huomioon ottamisesta, onnistuneesta vuorovaikutuksesta ja sosiaalisista kyvyistä. Lapsuus on luontaisesti toiminnan ja leikin aikaa, joiden lomassa hyviä tekoja on hyvä harjoitella. Murrosiästä alkaen voimistuu omakohtainen ajattelu, joten yläluokilla painotetaan erityisesti totuudellisuutta, arvostelukyvyn kehitystä ja ajattelun johdonmukaisuutta.

Koulun tehtävä on kasvattaa ja opettaa, ja kasvatuksen ja opetuksen päämääränä on hyvä elämä. Hyvän elämän voi määritellä vain arvojen kautta. Yksilöllisyys ja yhteisöllisyyteen kasvaminen eivät ole toisiaan poissulkevia asioita. Eettinen yhteisöön kasvun ulottuvuus on siis välttämätön osa omaksi itsekse kasvamisessa eli yksilöllistymisessä. Steinerkoulu onkin sekä arvo- että kasvatusyhteisö.

Steinerkoulun olemassaolo itsessään on ruohonjuuritason kansalaisaktiivisuutta. Myös koulun ensisijaisena pyrkimyksenä on synnyttää aktiivista toimijuutta ja tulevaisuuden maailman rakentajia. Kasvatus ja opetustyö ovat yhteiskunnallista toimintaa, jonka tavoitteena on vastuullinen osallisuus.

Opetus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta. Koulu ei pyri välittämään tiettyä maailmankatsomusta oppilaille, vaan kukin oppilas luo itse oman ihmiskäsityksensä ja maailmankuvansa. Toisaalta kasvatuksen idean mukaista on myös, että nuorten ihmis- ja maailmankäsityksestä kehittyy eettinen eli toiset ihmiset ja luonnon huomioon ottava.

Rudolf Steiner otti käyttöön 1800-luvun alkupuolella esiintyneen antroposofia-sanan (tietoisuus ihmisyydestä). Antroposofia on tietoteoreettisena ja ihmiskäsityksellisenä perustana steinerpedagogiikassa, vaikka sen sisältöjä ei opeteta koulussa. Antroposofiaa sovelletaan steinerkouluissa opettajan yksityisenä ja kollegiaalisena itekasvatusvälineenä.

2.2.3 Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Koulumaailma monimuotoistuu nopeasti sekä kulttuurillisesti, katsomuksellisesti että kielellisesti. Koulun pitää aktiivisesti hyödyntää ihmisten erilaisten lähtökohtien mahdollisuudet oppimista rikastavasti. Tavoitteena on ihmisoikeuksia kunnioittava maailmankansalaisuus.

Erilaisista kulttuurisista, kielellisistä, etnisistä, uskonnollisista ja sosiaalisista taustoista tulevat ihmiset muotoutuvat yhdeksi sosiaaliseksi ryhmäksi, joka pysyy pääpiirteissään samana koko kouluajan. Luokkayhteisössä tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin ja opitaan tarkastelemaan elämää ja sen ilmiötä eri näkökulmista. Oppiminen yli kieli-, kulttuuri- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä kunnioittavalle vuorovaikutukselle ja aidolle yhteistyölle.

2.2.4 Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on erottamaton osa luontoa. Tulevaisuuden hyvän elämän kannalta ydinkysymys on vastuullisen luontosuhteen kehittyminen. Tämä on koulun tärkeimpiä tavoitteita. Ympäristö- ja luontokasvatus on varsinkin alaluokilla konkreettista ja paljolti luonnossa tapahtuvaa. Ihmisellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka parhaalla mahdollisella tavalla varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden.

Oppilaat kasvatetaan perusteelliseen kierrätys- ja lajittelukulttuuriin. Tässä koulun ja opettajien toimintakulttuuri on myös omalla esimerkillään ohjaava tekijä. Inhimillisen tulevaisuuden takia oppilaiden on tärkeää sisäistää eettinen ja tiedostava kuluttajuus. Kouluaineiden avulla tuetaan jatkuvan talouskasvun ideologian ja kulutuskeskeisen elämäntavan korvaamista kestävästä kehityksestä ja vihreän talouden arvomaailmalla.

Luonnon kunnioittaminen edellyttää henkilökohtaista luontosuhdetta, ympäristöherkkyyttä ja vastuullisuutta. Se on asenteita ja tekoja. Pelkät yksilön omat arvovalinnat eivät riitä, vaan elämän edellytysten turvaamiseksi koulun on luotava tahto yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen ja vaikuttamiseen. Ilmastomuutoksen nopea eteneminen ilmastokatastrofiksi vaatii seuraavalta sukupolvelta yhä järeämpiä uusia säädöksiä ja muita käytännön tekoja.

2.3 Oppimiskäsitys

Kasvu ja kehitys kuuluvat ihmisyyden ominaisuuksiin. Jokainen ihminen oppii ja haluaa oppia, mutta oppimisen tavat ovat monenlaisia. Kaikki tarvitsevat tukea jonkin alueen oppimiseen ja jokaisella on oikeus saada sitä. Steinerpeda-

goginen opetus tähtää oppimisen ilon synnyttämiin onnistumisen kokemuksiin. Näillä kokemuksilla on välitön vaikutus minäkäsitykseen, ja palkitsevat kokemukset auttavat ponnistelemaan eteenpäin.

Oppimista motivoivat mahdollisuus käyttää kaikkia aisteja ja ruumista, vuorovaikutuksessa kuulluksi tuleminen sekä tiedonhankinnassa ihmettelevä ja tunnusteleva suhtautuminen elämänilmiöihin. Yläluokilla oppimista auttaa oman oppimis- ja opiskelutavan löytäminen ja omien tavoitteiden asettaminen. Oppimisvaikeuksissa tarvitaan erityisesti opettajia ja muuta tukea tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen.

Perusopetuksessa aikuisella on kokonaisvaltainen kasvatustavastuu erityisesti vaikeuksien ilmetessä. Suhde kasvatajaan on tärkein tekijä lapsen kasvussa ja oppimisessa. Opettaja huolehtii keskeisesti siitä, että ryhmä edistää oppimista ja että yhteistyöskentely toimii. Silloin ryhmä voi motivoida koulunkäyntiä ja edistää ihmissuhteiden syntymistä tilapäisissä ja pitkään kestävässäkin vaikeuksissa.

Oppimisympäristön turvallisuuden ja terveellisyyden vaatimukset koskevat fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja opiskeluun sekä oppimiseen liittyvää ympäristöä. Inhimilliseen ympäristöön kuuluu ennen kaikkea ilmapiiri, joka rohkaisee jokaista yhteisössä toimivaa osallistumaan myönteisesti yhteiseen elämään.

2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Arvioinnin seuraamisessa käytetään Steinerkasvatuksen liiton työryhmän kääntämiä Steinerkoulujen kansainvälisen neuvoston aiheesta kirjoittamia periaatepapereita (2009, 2015), joiden pohjalta on laadittu kouluille työkalu itsearviointiin. Periaatepapereissa kiinnitetään huomiota mm. koulun hallintoon, opettajakuntatyöskentelyyn, yhteiseen opiskeluun ja syventymiseen, oppilaan ja opiskelijan kohtaamiseen sekä opettajan itsekasvatukseen.

3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Steinerpedagoginen perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistävän taito- ja tietopohjan muodostamiseen sekä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen lapsilähtöistä kasvatustajattelu hyödyntäen. Sen keskeisenä tehtävänä on oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen sekä myönteisen identiteetin rakentaminen ihmisenä, oppijana ja yhteisön jäsenenä. Oppimispolku rakentuu kodin ja koulun yhteistyönä siten, että se kartuttaa sosiaalista pääomaa, kehittää vuorovaikutustaitoja, edistää kulttuuriperinnön arvostamista ja lisää ymmärrystä kulttuurien moninaisuudesta. Opetuksella vastataan yhteiskunnallisiin muutoksiin ja se reagoi ajankohtaisiin tapahtumiin ja tilanteisiin. Koulutyön muutostarpeet kohdataan avoimesti ja niitä arvioidaan kriittisesti. Muutostarpeita arvioidessa kannetaan vastuuta myös tulevaisuutta rakentavista valinnoista.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

3.2.1 Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Koulun kasvatuksen ja opetuksen lähtökohtana on ihmisenä kasvaminen, joka nivoutuu eri oppiaineiden opetussuunnitelmiin. Ihmisenä kasvamisen tavoitteita ovat omaehtoisuus, yksilöllisyys ja terve itsetunto. Edellä mainittujen tavoitteiden kautta karttavat tasa-arvoiset ja suvaitsevat vuorovaikutustaidot sekä tahto tarttua kulttuurisen, sosiaalisen ja käytännöllisen elämän haasteisiin ja uudistamiseen.

3.2.2 Tarpeelliset tiedot ja taidot

Steinerpedagogisessa perusopetuksessa oppilas tutustuu ihmiselämään, luontoon, yhteiskuntaan ja kulttuureihin monipuolisesti toiminnan, taiteen, vuorovaikutuksen ja itsenäisen tutkimisen avulla. Tässä prosessissa hän oppii tekemään työtä ja tulee osalliseksi sekä omaan että lähiympäristönsä elämään. Tästä kehittyy pohja itsenäiselle ongelmanratkaisulle.

3.2.3 Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Koulun tehtävänä on kasvattaa yhteistä sivistyspääomaa ja tukea ihmisten tasa-arvoisuutta. Tasa-arvoon sisältyy näkemys, että ihmisillä on yhtäläinen ihmisarvo. Kaikki toiminta pyrkii myös parantamaan oppimisen taitoja ja siten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Steinerpedagogisessa opetuksessa valtakunnallisten laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutus rakennetaan lapsen ja nuoren kehitysvaiheisiin ja ikäkausiopetukseen perustuen. Laaja-alaisen osaamisen alueita tarkastellaan pääosin persoonallisuuden monipuolisen ja tasapainoisen kehittymisen kannalta.

Steinerkoulun toimintakulttuurissa mm. säännölliset opettajankokoukset, kouluyhteisön jäsenten yhteiset tapaamiset eri kokoonpanoissa sekä kodin ja koulun välinen tiivis yhteistyö antavat mahdollisuuksia toteuttaa laaja-alaisen osaamisen alueita.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista tukevat opetusjärjestelyt, jotka suosivat kiireetöntä, rauhallista ja turvallista ilmapiiriä, aikuisen läsnäoloa sekä kunnioittavaa ja keskustelevaa vuorovaikutuksen kulttuuria.

3.3.1 L1 - Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opetus tukee eri luokka-asteilla oppilaan kulloista kehitysvaihetta. Alkuopetuksen aikana lapsen ajattelussa kehittyvä loogisuus ja päättelykyky, joten opetus on asiasisältöjen osalta konkreettista. Luovuutta ja moraalia kehitetään satujen ja leikkien täyttämisen mielikuvitusmaailman avulla. Myöhemmässä alakouluvaiheessa konkreettinen ja havainnollistava opetus säilyy keskeisenä elävänä opetuskuvineen. Oivaltamisen ja ajattelun edellytyksiä vahvistetaan oppimisen ilon, leikin, fyysisen aktiivisuuden, toiminnallisten työtapojen ja taiteen eri muotojen avulla.

Yläkouluvaiheessa oppilaita tuetaan löytämään perusteita omalle toiminnalleen ja valinnoilleen, sekä arvioimaan omia suorituksiaan. Oman ajattelun merkitys korostuu perusopetusvaiheen loppua kohti. Oppilas tulee tietoiseksi omasta toiminnastaan ja kykenee löytämään merkityksellisiä yhteyksiä oppisisältöjen ja kokemusmaailmansa väliltä.

3.3.2 L2 - Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. He oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Kehittyminen yksilöksi tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Kieli auttaa löytämään identiteetin, jonka avulla voi ilmaista itseään ja ajatuksiaan.

Koko perusopetusvaiheen ajan oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia kuunnella ja tulla kuulluksi. Opettajan tehtävänä on luoda oppitunneilla ilmapiiri, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen ja em. kokemuksen saamisen jokaiselle. Opetuksen sisältö ja vuorovaikutus opetustilanteessa ovat yhtä tärkeitä. Keskustelun avulla on mahdollista aktivoida oppija osallistumaan.

Koulutyön lomassa opetellaan esittämään mielipide rakentavasti ja toimimaan vastuullisesti. Oppilaita autetaan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi tuetaan niin äidinkielen kuin muiden kieltenkin osalta. Yhtä tärkeää on oppia käyttämään symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa, musiikkia tai liikettä ilmaisun välineinä. Tästä syystä koulutyöhön sisältyy monipuolisia mahdollisuuksia erilaisten taito- ja taideaineiden opiskeluun, mm. käsillä tekemiseen.

3.3.3 L3 - Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaan aktiivisuutta ja osaamista elämän eri osa-alueilla tuetaan mm. yhteistoiminnallisilla ja osallistavilla menetelmillä. Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä oppivat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. Ajanhallintaa harjoitellaan itsesäätelyn muotona ja vaaratilanteita opetellaan ennakoimaan ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan myös suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Teknologia nähdään hyödyllisenä välineenä silloin, kun se aktivoi oppilasta ja opiskelijaa. Oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön, ja myös siihen liittyvät eettiset kysymykset nostetaan esille.

Oppilaat saavat opastusta kuluttajana toimimiseen ja omien oikeuksien sekä vastuiden tuntemiseen. Heitä kannustetaan kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin, kuten kohtuullisuuteen ja jakamiseen.

3.3.4 L4 - Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Tieto voi tässä yhteydessä olla sanallista, kuvallista, auditiivista tai numeerista ja sitä voidaan tulkita esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Näin ollen monilukutaito liittyy kiinteästi kaikkiin oppiaineisiin, mutta ilmenee tai tulee käytetyksi niissä hyvin eri tavoin.

Oppikirjaton, ilmiöpohjainen ja kokemuksellisuuteen perustuva opetus tukee monilukutaidon kehittymistä, sillä opetuksessa ollaan yhteydessä todellisen maailman kanssa. Esimerkiksi vieraiden kielten opetuksessa tekstimateriaalit ovat autenttisia, luonnontieteissä käsitellään jo koettuja tai havaittuja ilmiöitä ja erilaisten vierailujen avulla pyritään tuomaan oppiaine mahdollisimman lähelle oppilaan omaa kokemusmaailmaa.

3.3.5 L5 - Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia (tv) on koulussa sekä oppimisen kohde että väline, jota käytetään harkitusti ja lapsen ikävaihe huomioiden sekä oppilasta aktivoivia ja osallistavia työtapoja hyödyntäen. Perusopetusvaiheen aikana kuitenkin huolehditaan siitä, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologisen osaamisensa kehittämiseen.

Tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen kuuluvat käytännön tv-taidot, teknologian vastuullinen käyttö, tv-avulälineenä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä sekä tv:n käyttö vuorovaikutuksessa, verkostoitumisessa ja vaikuttamisen keinona.

3.3.6 L6 - Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjäyys

Monet steinerkoulun käytännöt ja tavoitteet kartuttavat oppilaiden työelämäntuntemusta, opettavat yrittäjämäistä toimintatapaa ja auttavat oivaltamaan koulussa sekä vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksellisyyden oman työuran kannalta. Esimerkiksi 3. luokan vanhat ammatit -jakso ja 4. luokan kotiseudun historia -jakso niihin liittyvine vierailui-

neen antavat oppilaille kokemuksia työnteosta ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Luokkien 7-9 työelämäntutustumisjaksoilla harjoitellaan työn hakua, työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä, yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon sekä vuorovaikutustaitojen merkitys.

Eri luokilla joko oman luokan, oppilaskunnan, koko kouluyhteisön tai valitun hyväntekeväisyyskohteen hyväksi tehtävä talkootyö (kahvilan pito, myyjäisiin osallistuminen, erilaiset projektit ja tempaukset) ja muu varainhankinta perehdyttävät oppilaita itsensä työllistämisen taitoihin ja yrittäjyyteen sekä myös riskien arviointiin ja niiden hallittuun ottamiseen.

3.3.7 L7 - Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Koulun arjessa tuetaan oppilaita kohti aktiivista kansalaisuutta ja toimijuutta. Oppilaat osallistuvat oman oppimisensa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ikäkauttaan vastaavalla tavalla.

Oppilaiden lisäksi vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia tarjotaan myös huoltajille ja koko henkilökunnalle. Osallistamisen ja vaikuttamisen muotoja ovat mm. oppilas- ja opettajakuntatoiminta, koulufoorumi, hallitus- ja johtokuntatyö, pedagoginen työ valtakunnallisesti ja kansainvälisesti sekä yhteisen kouluyhteisön arjesta huolehtiminen.

Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu oppilaille omakohtaisen luontosuhteen avulla, ja luontosuhteen muodostumista tuetaan luontoretkien ja -liikunnan avulla.

4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuuria kehitetään ilmentämään kouluyhteisön arvoperustaa, ihmiskäsitystä ja oppimiskäsitystä. Kehittämisen perusedellytys on avoin ja vuorovaikutteinen kaikkia yhteisön jäseniä osallistava keskustelu.

Koulun toimintakulttuurissa korostuvat lapsilähtöisen ja aktivoivan opetuksen oppimisympäristöt ja työtavat. Koulun arkea jaksottavat erilaiset projektit, työelämään tutustumiset, leirikoulut ja opintovierailut. Opetuksessa suositaan toiminnallisuutta ja yhdessä tekemällä oppimista. Kyse on oppilaiden aktiivisesta osallisuudesta oppimisessa.

Oppilaiden keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi hyödynnetään erilaisia hyväksi todettuja apukeinoja, esimerkiksi Suomen sovittelufoorumin kehittämää Verso-ohjelmaa. Koulu on mukana kiusaamisen vastaisessa KiVa-koulu-hankkeessa.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Tavoitteena on luoda aiempaa vahvemmin kestävä elämäntapaa, osallisuutta, hyvinvointia ja oppimista edistävää toimintakulttuuria. Kehittämistyössä keskeistä on yhteistyö huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aito mukanaolo yhteisön kehittämisessä.

4.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppivassa yhteisössä kaikki sen jäsenet ovat oppimassa. Huomio ei ole vain oppilaan oppimisessa, vaan myös vanhemmat ja opettajat ovat oppimassa. Toimintakulttuuri korostaa yhdessä tekemistä ja yhdessä kokemista. Keskiöön nostetaan lapsi ja nuori opettajan, oppikirjan tai kuuntelua varten järjestetyn opetustilan sijaan. Niin ikään taiteen merkitys mielikuvituksen kehittämisessä korostuu. Koulu on ikään kuin työpaja, johon kuuluvat sekä ulkotyötilat eli

luonnonympäristö että erityiset sisätyötilat. Koulu on monipuolinen käden työn, vastuullisen ajattelun ja taiteen tekemisen ja kokemisen työpaja, joka kehittää tasapainoisia ja aktiivisia ihmisiä huomispäivän yhteiskuntaan.

Oppiva yhteisö tukee oppilaiden yksilöllistä ja sosiaalista kehitystä, vanhempien yhteisöllistä osallistumista sekä opettajaa työssään. Oppivassa yhteisössä opitaan yhteistyössä ja toinen toisiltaan, hyödynnetään saatua palautetta ja rohkaistaan myös virheistä oppimiseen. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute.

4.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppilaan yksilöllisen minuuden ja ainutlaatuisuuden kunnioittaminen on oppilaan kohtaamisen perusta, ja se on keskeistä myös antroposofisessa ihmiskäsityksessä. Yksilöllisyyden huomioiminen konkretisoituu opetusmenetelmissä ja esimerkiksi oppilasarvioinnissa. Toisaalta koulun arjessa ja rakenteissa korostetaan yhteisöllisyyttä ja arvostetaan vahvasti inhimillistä vuorovaikutusta sekä painotetaan toisten huomioimista.

Kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään kiinnitetään erityistä huomiota ennalta ehkäisevästi arjen tilanteissa. Esimerkiksi Verso-ohjelmat (vertaissovittelu), KiVa-koulu-hanke ja muut arjen hyvinvointia ja turvallisuutta lisäävät ohjelmat tarjoavat monipuolisesti keinoja kiusaamisen vähentämiseksi.

Turvallisuutta ja hyvinvointia arjessa edesauttavat koko koulun yhteisöllisyys sekä vanhempien vahva rooli osana yhteisöä. Hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät myös yhteistyö luokkien välillä, rikas ja monipuolinen juhlatraditio, oppilashuollon toimivuus sekä koulukohtaisesti hyvin rakennettu hyvinvointisuunnitelma.

4.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä. Koulun toimintakulttuuri rakentuu kohtaamisista, toisten ihmisten huomioimisesta ja aidosta yhdessä tekemisestä. Monipuolinen, suunnitelmallinen ja joustava keskinäinen vuorovaikutus kouluyhteisön sisällä ja yhteistyötahojen kanssa vahvistaa keskinäistä ymmärrystä ja kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia. Koulun aikuisten keskinäisellä yhteistyöllä annetaan turvaa ja tukea oppilaiden yhteistyön ja vuorovaikutuksen kehitykselle. Koulun toimintakulttuuria kehitetään yhdessä niin, että se antaa tilaa eri ikäkausille, erilaisille oppijoille, toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille, luonnonläheisyydelle ja elämykselliselle oppimiselle. Työskentelyä viedään säännöllisesti ulos luokahuoneesta, tehdään yhteistyöprojekteja, työskennellään asiakokonaisuuksien parissa oppiainerajoja läpäisten. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään ikäkausien mukaisesti vuorovaikutusta ja toiminnallisuutta lisäävästi.

4.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulussa paikallinen kulttuuri ja erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain vuorovaikutuksessa keskenään. Perheiden monikulttuurisuus on arvokas lisä koulun arkeen ja sitä hyödynnetään eri tavoin kaikissa ikävaiheissa eri oppiaineissa. Tavoitteena on kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta. Jokaisella on perusoikeus omaan kieleen ja kulttuuriin.

Jokainen yhteisö ja sen jäsen on monikielinen. Monikielisyydellä tarkoitetaan kykyä toimia eri aihealueilla käyttäen sille tyypillistä käsitteistöä, tekstikäytänteitä ja kieltä yleensä. Kielitietoisuudella tarkoitetaan ihmisen käsitystä siitä, mitä kieli on ja miten se vaikuttaa ihmiseen. Kielitietoisuuteen sisältyy täten ymmärrys kielen merkityksestä oppimisessa.

Kielitietoinen ihminen pystyy kertomaan ja selittämään ajatuksiaan muille ihmisille ymmärrettävällä tavalla. Kielitietoisuus on kansalaistaito, joka mahdollistaa kysymisen, väittelyn, keskustelun ja kaikenlaisen vuorovaikutuksen.

Kielitietoisuuden laajentamiseen kuuluu olennaisena osana oppijakeskeisyys sekä keskustelu ja tätä kautta kielellis-

ten asioiden keksiminen ja löytäminen. Tätä varten opiskelijan pitää pystyä liittämään kieli ja kulttuuri yhteen. Kielitietoisuus, sen kehittyminen ja opiskelijälähtöisyys liittyvät tiiviisti toisiinsa.

4.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Koulussa luodaan oppilaille tilaisuuksia vaikuttaa sekä edistetään oppilaiden osallistumista. Koulutyössä suositetaan oppilaiden osallistamista ikävaiheen mukaisesti esimerkiksi oppituntien, oppimiskokonaisuuksien, oppimisympäristöjen ja juhlien suhteen. Demokraattisuutta ja osallisuutta tukevaa toimintaa ovat myös vertaissovittelu ja koulun kerhotoiminta. Oppilaskuntatoiminta on luonteva väylä eri ikäisten oppilaiden demokratian, yhteistyön ja vaikuttamisen taitojen harjoitteluun. Alaluokkien oppilaille oma luokkayhteisö on tuttu ja turvallinen kenttä, jossa harjoitellaan demokraattista vuoropuhelua sekä tuetaan osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemuksia. Aktiivisuutta suunnataan koulun toiminnan kehittämisen ja oman yhteisön hyvinvoinnin lisäksi laajempaan vaikuttamiseen, oikeudenmukaisuuteen ja hyvinvointiin tähtääviin projekteihin.

Keskusteleva opetus tarjoaa mahdollisuuksia vuorovaikutteisen ja innostavan ilmapiirin luomiseen. Myös yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa ovat tärkeitä globaalissa maailmassa toimimisen taitojen kehittymiselle.

4.2.6 Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Koulun kaikissa arjen valinnoissa pyritään vähentämään ympäristökuormitusta ja ottamaan huomioon kestävä elämäntavan välttämättömyys. Luokissa ja koulun muissa tiloissa lajitellaan jätteet ja opetusmateriaalien käytössä pyritään taloudellisuuteen ja ekologisesti kestäviin ratkaisuihin. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävä arkea. Yhteistyö eri ympäristöjärjestöjen kanssa tukee ja monipuolistaa luonto-, ympäristö- ja ilmastoaiheiden käsittelyä.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1 Oppimisympäristöt

Koulussa hyödynnetään monimuotoisia oppimisympäristöjä, joissa oppilaalla on aktiivinen rooli. Kouluun luodaan rauhallinen, kiireetön, turvallinen ja sekä esteettisesti että älyllisesti innostava oppilaan ikäkautta ja kehitysvaihetta vastaava oppimisympäristö. Oppimisympäristöä laajennetaan koulun ulkopuolella esim. luontoretkeilyyn, museo- ja konserttikäyntien sekä kirjastovierailujen kautta.

Alkuopetuksessa on käytössä niin sanottu penkkipedagogiikka, jossa pulpeteista on luovuttu. Alaluokilla korostuu opetuksen konkreettinen ja toiminnallinen tekemällä oppiminen, jossa taide on mukana kaikessa opetuksessa.

4.3.2 Työtavat

Opetuksessa suositetaan toiminnallisia menetelmiä kuten yhteistoiminnallisuutta sekä mielikuvitusta kehittävää ja tutkivaa oppimista. Työtapojen valinnassa korostuvat kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmat ja eri ikäkausiin ja erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvat työtavat. Opetusta eheytetään oppiaineiden integraation avulla. Oppilaan yksilöllisyys huomioidaan eriyttämällä opetusta tarpeen mukaan.

4.3.3 Leikki, draama ja teatteri

Tärkeä osa lapsi- ja elämälähtöistä ajattelua on leikki. Alkuopetuksessa leikki on osa rikasta, toiminnallista ja luovaa

oppimista. Leikki on lapsen tapa olla maailmassa ja oppia. Roolileikit, sääntöleikit, rakenteluleikit sekä näytelmälliset leikit, kuten satuleikit, draama ja pedagoginen nukketeatteri ovat erityisesti alkuopetuksessa aktivoivaa osallisuutta ja hyvinvointia lisäävä mahdollisuus.

Draamapedagogiikkaa voidaan hyödyntää kaikilla luokka-asteilla. Ilmaisutaidon lisäksi opitaan ryhmätyöskentelyä, toisten huomioon ottamista, läsnäoloa, itsetuntemusta ja kulloinkin opiskeltavaa aihetta. Sekä draamakasvatus että teatteritaide soveltuvat erinomaisesti mm. historian opetuksen elävöittämiseen. Pienikin draaman keinoin tapahtuva demonstraatio rikastuttaa oppimista. Varsinaisesti esitykseen tähtäävä laajempi teatteritaideproduktio toteutetaan viidennellä ja kahdeksannella luokalla.

4.3.4 Taiteellinen toiminta, kerronta ja kuvaopetus

Taide on keskeinen osa toiminnallisuutta ja tekemällä oppimista. Opetuksen käytäntö pyritään perustamaan luovaan ja taiteelliseen prosessiin. Musiikilla, laululla, piirtämisellä, maalaamisella, näyttelemisellä, nukketeatterilla ja monella muulla taiteellisella ilmaisutavalla on erityinen merkitys ihmisen tunne-elämän, sielullisen tasapainon, itseluottamuksen ja luovuuden kehitykselle.

Opetuksessa pyritään tukemaan humanin ihmisyyden rakentamista sekä synnyttämään oppilaissa kiinnostusta taiteisiin ja kulttuuriin. Taide on tunne-elämän kehittäjä, mielikuvituksen rikastuttaja, sosiaalisuuden vahvistaja sekä pohjan luoja itsenäiselle ajattelulle ja itsetuntemukselle.

Taidekasvatuksella pyritään kehittämään laadullisten erojen tajuamista, joka on arvostelukyvyn perusta. Erillisten taideaineiden lisäksi taidetta pidetään tärkeänä työtapana ja ilmaisun välineenä kaikissa oppiaineissa. Opettajan tehtävänä on itsekin pyrkiä olemaan eräänlainen opetustaiteilija ja muokata oppimistilanne luovaksi tapahtumaksi.

4.3.5 Tutkiva oppiminen

Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista. On tärkeää etsiä oppilasta motivoivia ja kullekin oppilaalle sopivia luovuutta tukevia tapoja oppia.

Tutkivassa oppimisessä on kyse ajattelevaan oppimisesta. Siinä alaluokkien mielikuvitusta ja leikkiä tukevasta opetuksesta pyritään kohti yläluokkien ajattelua harjoittavaa opetusta. Tutkiva oppiminen toteutuu erityisen hyvin monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Jokaisessa oppiaineessa oppilaiden kysymykset huomioidaan ja niitä pohditaan.

4.3.6 Tieto- ja viestintäteknologia

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Tieto- ja viestintäteknologian käytössä otetaan huomioon oppilaiden kulloinenkin ikäkaus. Alaluokilla painotus on toiminnallisissa ja leikin avulla toteutettavissa tavoissa harjoitella tietoteknologian taitoja. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kehittämään tiedonhankintataitoja. Oppilaita ohjataan harjoittelemaan omatoimista, vuorovaikutteista ja kriittistä tiedonhankintaa. Samalla taidot tiedonkäsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Erilaisten tieto- ja viestintäteknologisten sovellusten harkittu käyttö opetuksessa lisää opetuksen monipuolisuutta. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamia mahdollisuuksia.

4.3.7 Oppikirjaton opetus

Valmiita oppimateriaaleja käytetään vähän ja oppilaat tekevät itse monipuolisia oppimateriaaleja luoden omakohtaisen suhteen käsiteltyihin asioihin (työvihot, ryhmätyöt, portfolioit, sähköiset esitykset jne.). Työvihkoyöskentely mahdollis-

taa oppilaan yksilölliset ratkaisut. Kyse on opetuksen omakohtaistamisesta ja taiteellistamisesta.

4.3.8 Keskusteleva opetus

Keskustelevassa opetuksessa oppilas on sisällön rakentaja ja luoja. Keskusteleva opetus edistää oppilaiden aktiivisuutta, motivaatiota ja vuorovaikutustaitoja sekä tutkivaa oppimista. Kyselevä ja keskustelevalle opetus on ajatusten vaihtoa, yhdessä ajattelua ja ihmettelyä. Opettaja ohjaa keskustelua miettimällä mielekkäitä kysymyksenasetteluja, täydentää keskustelua lisäkysymyksillä sekä avaa ja määrittelee käsitteitä. Oppilas synnyttää itse ajatuksia. Painotus on perusteluissa ja ajatusprosesseissa. Hyvä kysymys aktivoi ja opettaa ajattelua, myös moraalista ajattelua. Kysymysten herättelyä ja omakohtaiseen pohdintaan kannustamista voi pitää yhtenä koulun päätehtävänä. Opettaja pyrkii vaihtelevilla ja innostavilla kysymyksillä herättelemään oppilaat ajattelemaan kulloistakin aihetta.

4.3.9 Rythmi oppimisessa

Rytmillä on suuri merkitys koulun työtavoissa. Niin yksittäisellä oppitunnilla, koulupäivässä, jakso-opetuksessa kuin kouluvuodessakin huomioidaan kokemuksellinen tasapaino kuuntelemisen ja osallistumisen, keskittymisen ja rentoutumisen, henkisen ja fyysisen työn, liikkeen ja levon sekä havainnoinnin ja tekemisen välillä. Jokaisen tunnin aikana lapsen tulisi voida käyttää ajatteluaan, tunnettaan ja tahtoaan.

Eri aineiden opetuksessa hyödynnetään niin sanottua kolmen päivän rytmiä. Ensimmäisenä päivänä tutustutaan uuteen asiaan. Toisena päivänä kerätään oppilaiden havainnot ja keskustellaan niistä. Kolmantena päivänä voidaan yhdessä tehdä tarvittavat johtopäätökset. Vuodesta toiseen toistuvilla vuodenvierailuilla liittyvillä juhlilla rytmitetään ja tasapainotetaan kouluvuotta.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat pitkäkestoisia projekteja, joissa käsitellään useampia oppiaineita ja joiden toteuttamiseen voi osallistua useampia opettajia ja eri luokkien oppilaita. Oppilaille annetaan jatkuvaa palautetta oppimiskokonaisuuden aikana.

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia voidaan toteuttaa rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti; jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi; toteuttamalla oppilaita yhdistäviä ja toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja; muodostamalla oppiaineista integroitua kokonaisuuksia sekä kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

4.4.1 Vuosiluokka 1 ja 2: Retket ja majanrakennus

Vuosiluokilla 1-2 suositaan mahdollisuuksien mukaan viikoittaisia retkiä luontoon tai lähiympäristöön. Näihin retkiin voidaan yhdistää majanrakennusprojekti tai majanrakennusta voidaan harjoitella sisätiloissa. Majanrakennuksessa työnjaosta, rakennustarvikkeiden hankinnasta ja varsinaisesta rakentelusta sovitaan yhteisesti rakentajien kesken. Omat oivallukset ovat keskeisiä majanrakennuksessa: aina on useita oikeita ratkaisumahdollisuuksia, ja vuorovaikutuksessa niistä päästään yhteisymmärrykseen. Liikunnalliset, sosiaaliset ja työkasvatukselliset tavoitteet yhdistyvät tässä projektissa. Omaeräiset majat voidaan dokumentoida kuvaamalla ja vaikkapa julkaista koulun viestintäkanavilla. Tällöin oppimiskokonaisuuteen liittyy myös tieto- ja viestintäteknologinen ulottuvuus.

4.4.2 Vuosiluokka 3: Talonrakennusprojekti

Perinteinen kolmannen luokan talonrakennusjakso on toiminnallinen, oppimisympäristöä laajentava ja monialainen oppimiskokonaisuus. Siinä yhdistyvät rakennushistoria, materiaalien käytännölliset ja ekologiset ulottuvuudet, mittaustekniikat, kädentaidot ja sosiaaliset prosessit. Projektissa lapset käyttävät kehoaan (kaikki työvaiheet), tunteitaan (suhde kokonaisprosessiin, innostus, sosiaalinen toiminta), mielikuvitustaan (suunnittelu, työnjako), älyään (mittaaminen ja arviointi) ja aistejaan. Talonrakennusprojektin tuotoksena syntyy esimerkiksi varastorakennus, leikkimökki tai muu rakennus, jolle löytyy käyttöä. Projekti tarjoaa mahdollisuuksia myös vanhempien ammattitaidon hyödyntämiseen ja yhteistyöhön.

4.4.3 Vuosiluokka 4: Kalevala

Neljännän luokan kertomusaineistoon kuuluu pohjoismainen mytologia, erityisesti Kalevala. Ikävaihe on hyvä ajankohdalla ensimmäiselle, mielikuvia muodostavalle tutustumiselle kalevalaiseen kansanrunouteen. Omaan kansanrunouteen tutustutaan toisaalta yleissivistyksen takia, toisaalta se tukee ja syventää kotiseutuhistorian opetusta. Oman kielen syntyyn tutustuminen vahvistaa myös lapsen identiteettiä. Erityisesti äidinkieleen ja kirjallisuuteen liittyvään Kalevalaprojektiin voi integroitua esimerkiksi käsityötä, musiikkia, kuvataidetta, draamaa ja historiaa. Lopputuotoksena voi olla esimerkiksi musiikkiesitys tai taidenäyttely.

4.4.4 Vuosiluokka 4: Kotiseudun historia

Neljännellä luokalla luodaan kuva omasta kulttuurihistoriasta ja oman asuinalueen kehityksestä, jotta lapsi tuntee hyvin lähiympäristöään ja sen historiaa. Kotiseudun historia integroituu osittain esimerkiksi ympäristöoppiin ja maantietoon.

Kotiseudun historia -oppimiskokonaisuuteen liittyen pyritään myös vierailemaan useissa historiallisissa kohteissa. Opetus on ikävaiheen mukaisesti mahdollisimman toiminnallista ja havainnollista. Esimerkiksi jääkautta käsiteltäessä voidaan oman alueen jääkauden jään paksuus osoittaa niin, että lapset kävelevät ensin noin 1–1,5 km:n matkan ja sitten käännetään suunta ylöspäin: ”niin korkealla oli jäämassa”. Tällä tavoin historia ja liikunta ovat integroituneet ja opittu asia on konkretisoitunut.

4.4.5 Vuosiluokka 5: Olympialaiset

Viidennen luokan historian opintoihin sisältyy antiikin Kreikka, ja niinpä viidennen luokan liikunnan opetukseen kuuluvat myös perinteiset antiikin Kreikan olympialaisten lajit, kuten juoksu, keihään- ja kiekonheitto, paini ja hyppylajit. Useiden steinerkoulujen yhteisessä tapahtumassa, viidensien luokkien olympialaisissa, oppilaat pääsevät kampailemaan näissä lajeissa.

Varsinainen tapahtuma on yleensä yksi- tai kaksipäiväinen. Luokat on jo hyvissä ajoin jaettu eri kaupunkien edustajiin. Kaupunkijaolla pyritään myös häivyttämään eri koulujen välille mahdollisesti syntyvää kilpailua ja antamaan oppilaille mahdollisuuden tutustua muiden koulujen urheilijoihin. Koko tapahtumaan pyritään luomaan reilua tunnelmaa harjoituksista alkaen.

4.4.6 Vuosiluokka 5: Näytelmä

Näytelmäprojektit toteutetaan ainakin 5. ja 8. luokalla. Näytelmäprosessi on ennen kaikkea sosiaalisesti kehittävä. Koko ryhmän on yhdistettävä voimansa yhteiseen ponnistukseen ja sopeutettava omat ideansa kokonaisuuteen.

Ilmaisutaidon lisäksi opitaan ryhmätyöskentelyä, toisten huomioimista ja vastuunkantamista omasta tehtävästään.

Projektin yhteydessä oppilaiden on luontevaa harjoitella yhteistyötä eri tahojen kanssa. Näytelmän valinnasta ja toteutuksesta riippuen siihen voi integroitua luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, musiikin, kuvataiteen, käsityön sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojen kehittämistä.

4.4.7 Vuosiluokka 6: Keskiäika

Kuudennen luokan historian opetukseen liittyvää keskiaikateemaa voi syventää monialaisella oppimiskokonaisuudella. Historian, uskonnon, kuvataiteen, musiikin, kotitalouden, kielten ja käsitöiden lisäksi keskiajan elämää ja kulttuuria väritetään monin tavoin eri aineiden tunneilla. Teemaa täydennetään erilaisilla opintoretkillä, museovierailuilla, keskiaikatapahtumaan osallistumalla tai sellaisen järjestämällä.

4.4.8 Vuosiluokka 7: Purjehdus

Purjehdus siihen liittyvine valmisteluineen sisältää maantiedon ja biologian teemojen lisäksi usein esimerkiksi fysiikkaa, kotitaloutta, liikuntaa, musiikkia ja kuvataidetta. Purjehduksessa oppilaat oppivat luonnonilmiöiden lainalaisuuksia, veneiden hallintaa ja etäisyyksien arviointia.

4.4.9 Vuosiluokka 7: Tähtitiede

Seitsemännen luokan tähtitieteen teemakokonaisuudessa käsitellään maantiedon, fysiikan ja historian aiheita. Oppilaat tutustuvat kopernikaaniseen maailmankuvaan. Tähtitieteen opinnoissa lähtökohta on käytännönläheinen näkyvän tähtitaivaan havainnoiminen. Teemakokonaisuudessa voidaan opettaa käytännöllistä navigointia, jolloin varhaiset löytöretket liittyvät yhteen tähtitieteen ja suunnistamisen kanssa. Lisäksi voidaan tutustua esim. aurinkokunnan mittasuhteisiin.

4.4.10 Vuosiluokka 8: Näytelmä

Kahdeksannen luokan äidinkielen ja kirjallisuuden jaksolla toteutetaan näytelmä. Näytelmän tekemiseen yhdistyy esimerkiksi kuvataiteen, musiikin ja käsityön sisältöjä. Projekti kehittää yhdessä toimisen taitoja.

4.4.11 Vuosiluokka 8: Melonta

Kahdeksaluokkalaiset tutustuvat melontaan lähivesillä. Tavoitteena on pidempikestoinen melontaretki. Melonnassa yhdistyy liikunnan, fysiikan, biologian, maantiedon, kotitalouden ja terveystiedon sisältöjä.

4.4.12 Vuosiluokka 9: Ekologian leiri

Ekologian leirillä syvennetään 9. luokan biologiassa opiskeltavia asioita ekosysteemeistä ja perehdytään tarkemmin käytännön tasolla johonkin ekosysteemiin esimerkiksi Lapissa tai saaristossa. Leirillä harjoitellaan havainnointia ja yksinkertaisten biologisten tutkimusmenetelmien käyttöä. Projektissa yhdistyy liikunnan, terveystiedon, kotitalouden, maantiedon, historian ja yhteiskuntaopin sekä matematiikan sisältöjä. Leirillä harjoitellaan myös ryhmässä toimimisen taitoja.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluvat koulun jokaiselle aikuiselle tehtävästä riippumatta. Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus kaikkina koulupäivinä. Koulun johto vastaa em. kokonaisuuksien järjestämiseen liittyvistä ratkaisuksista koulu yhteisössä. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista.

Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisella osaamisellaan, ohjausotteellaan ja asenteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden työskentelyn, oppimisen ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan oikeudenmukainen kohtelu ja mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen. Opettaja huolehtii myös omalta osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen ja erilaisiin tukimuotoihin toteutuu. Tämä edellyttää yhteistyötä niin oppilaiden, huoltajien, opettajakollegoiden kuin oppilashuollon henkilöstönkin kanssa.

Oppilaan vastuu koulu yhteisön jäsenenä näkyy säännöllisenä ja huolellisena osallistumisena koulutyöhön sekä arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen, ja vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan halutulla tavalla ja auttavat oppilaita onnistumaan koulutyössään.

5.2 Yhteistyö

Koulu tekee monipuolista yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa opetuksen yhtenäistämiseksi, avoimuuden lisäämiseksi ja oppimisympäristöjen monipuolistamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan tarvittaessa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Oppilaita myös rohkaistaan vaikuttamaan koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnitteluun sekä kehittämiseen. Kokemus siitä, että omilla teoillaan voi vaikuttaa, on yksi keskeisistä sisäisen motivaation lähteistä oppilaille.

Koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista koko koulu yhteisön yhteisiin asioihin. Oppilaskunnan kautta oppilaille on mahdollisuus osallistua esimerkiksi koulun järjestyssäännön valmisteluun ja erilaisten tapahtumien järjestämiseen.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun välisen yhteistyön muotoja ovat mm. Wilma-viestintä, vanhempainillat, varainkeruu (talkoot, myyjäiset ja muut tapahtumat), retket ja juhlat. Vanhemmat voivat myös hyödyntää omaa osaamistaan ja verkostojaan oman luokan toiminnan, koulufoorumien sekä johtokunta- ja hallitustyön kautta.

Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä niin, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö myös lisää niin oppilaan, luokan kuin koko koulu yhteisönkin tervettä kasvua, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten luomisesta on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön onnistuminen vaatii koulun henkilöstöltä aloitteellisuutta ja monipuolista viestintää, jossa huoltaja saa tarvitsemaansa tietoa lapsensa koulutyöstä. Säännöllisen kannustavan palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsen tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä yleensä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen, osallistua koulun toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Kodin ja koulun yhteistyö edistää myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta, mikä osaltaan vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea koulun työlle.

5.2.3 Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Aikuisten yhteistyö mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille ja on välttämätöntä erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Eheän opinpolun luomiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, iltapäivätoiminnan ja toisen asteen opetuksenjärjestäjien kanssa. Yhteistyö lähiympäristön erilaisten toimijoiden kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Keskeisiä työrauhaan vaikuttavia keinoja ovat opettajan antama ohjaus ja sekä opettajan että oppilaiden yhteinen vastuunotto asiasta. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä kunnioituksen, luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Kasvatuskeskustelut ovat ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen, työrauhaa rikkovaan käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä keskusteluun johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää käyttäytymisen syitä ja seurauksia sekä pohtia keinoja tilanteen korjaamiseksi. Tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja oppilaan työskentelyn ja hyvinvoinnin parantamiseksi.

Yksittäisissä oppilaiden välisissä konfliktitilanteissa voidaan myös käyttää vertaissovittelua (verso). Sovittelu on strukturoitu ratkaisukeskeinen oppimisprosessi, joka kehittää oppilaan osallisuutta ja kohtaamisen kulttuuria ja jossa konfliktiin osapuolia ohjataan ottamaan vastuu omasta käytöksestään.

Perusopetusvaiheen kurinpidollisia keinoja ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan myös määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, tai koulun tilaisuudesta. Työrauhan ja turvallisuuden takaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan lisäksi evätä enintään jäljellä olevan koulupäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi. Näin voidaan toimia myös, mikäli opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Koululla on käytössä kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa käytetään perusopetuslaissa mainittuja keinoja, ja keinojen käyttö perustuu asialliisiin ja objektiivisiin syihin. Kurinpitoseuraamukset suhteutetaan tekoon ja oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Käytetyt keinot ovat mahdollisimman ratkaisukeskeisiä ja sovittavia.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetus järjestetään pääosin yleisopetuksen ryhmin niin, että jokainen vuosiluokka muodostaa oman luokkansa. Va-

linnaiset aineet ja katsomusaineet yli luokkarajojen muodostettuine ryhmineen ovat poikkeuksena, mikäli yksittäisen luokan oppilasmäärä ko. aineessa on pieni.

Yhdysluokkaopetus

Mikäli koulussa järjestetään yhdysluokkaopetusta, opetuksen järjestäjä päättää erikseen, miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat, miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin.

Vuosiluokkiin sitoutumaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitoutumaton opiskelu mahdollistaa joustavan opinnoissa etenemisen. Sitä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Oppiaineissa noudatetaan koulun opetussuunnitelmaa kuitenkin niin, että sisältöjen opiskelu voi poiketa opetussuunnitelmassa esitetystä luokittaisesta järjestyksestä. Eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä yhdistämällä voidaan järjestää opintokokonaisuuksia. Vuosiluokkiin sitoutumattomaan opetukseen osallistuville oppilaille laaditaan opinto-ohjelma, jonka toteutumista seurataan säännöllisesti. Yhdeksännellä luokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen esimerkiksi vakavan sairauden tai vaikean elämäntilanteen aikana edellyttävät erityisjärjestelyjä. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana tai erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle opetusta oppilaan terveys huomioon ottaen. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Tähän tukeen kuuluvat oppilasta koskevat yhteistyöpalaverit, jossa käydään läpi opetuksen tavoitteet ja sisällöt, sekä koululta toimitettava materiaali opetusta varten. Lisäksi siihen sisältyvät kouluun takaisin palatessa tarvittavat tiedot oppilaan saamasta opetuksesta ja arvioinnista.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Varsinaisen perusopetuksen sisältöjen lisäksi koulussa on muutakin toimintaa, joka tukee opetuksen ja kasvatuksen yleisiä tavoitteita. Esimerkiksi iltapäivätoiminta, kerhot, kouluruokailu, välitunnit, retket, opintokäynnit ja leirikoulu pyritään järjestämään niin, että ne vahvistavat oppimista, monipuolista kehitystä, hyvinvointia ja kokemusta hyvästä koulupäivästä.

Iltapäivä- ja kerhotoiminta antaa lapselle mahdollisuuksia kehittää erilaisia taitoja ja kasvaa yhteisöllisyyteen hie- man erilaisessa, mutta kuitenkin koulun kasvatustavoitteiden kanssa samansuuntaisessa oppimisympäristössä. Ne myös lisäävät oppilaan turvallisuuden tunnetta tarjoten valvottua toimintaa kouluajan jälkeen ja parhaimmillaan lisäävät koulumyönteisyyttä merkittävästi.

Kouluruokailun tehtävänä on totuttaa oppilas ruokailemaan monipuolisesti, ennakkoluulottomasti ja terveellisesti sekä tukea oppilasta löytämään sopivat ja kohteliaat ruokailutavat. Oppilaita autetaan myös ymmärtämään ravinnon terveellisyysvaikutteita seikkoja ja toteuttamaan tätä tietoa valinnoissaan niin koulussa kuin vapaa-aikanakin.

Oppilaiden jaksamisen, sosiaalisten suhteiden, yhteisöllisyyden ja terveen kehityksen kannalta välituntitoiminta on tärkeää. Välituntien toiminta pyritään muokkaamaan sellaiseksi, että jokaisella on mahdollisuus osallistua siihen ja

löytää siitä itselleen mieleistä tekemistä. Tällaista tekemistä voi olla esimerkiksi kummioppilaiden ja -lasten yhteinen välituntitoiminta.

Retket, opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain jotakin tiettyä opetusryhmää. Niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta, ja ne ovat monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joissa oppilaiden laaja-alainen osaaminen vahvistuu. Oppimisympäristöt laajenevat siirryttäessä koulukiinteistön ulkopuolelle, ja oppilaille tarjoutuu mahdollisuuksia oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyössä erilaisten toimijoiden kanssa.

6. Oppimisen arviointi

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Arvioinnissa korostetaan lapsen ja nuoren sisäisen oppimismotivaation merkitystä rohkaisevassa ja yrittämään kannustavassa ilmapiirissä. Oppimista ei arvioida pelkästään suoritusten perusteella. Opettaja hyödyntää monia eri tapoja hankkia arviointitietoa, ja oppilaalla on mahdollisuus antaa näyttöä oppimisestaan hänelle sopivimmilla työskentelytavoilla omien vahvuksiensa mukaan.

Arvioinnin toteuttamisessa ja kehittämisessä kiinnitetään huomiota arvioinnin oikeudenmukaisuuteen, eettisyyteen ja monipuolisuuteen. Arvioinnilla pyritään edistämään oppimista tukemalla oppilaiden aktiivista osallistumista keskusteluun ja vuorovaikutukseen koko oppimisprosessin ajan.

Iso osa arvioinnista on vuorovaikutusta oppilaan ja opettajan välillä. Palaute on jatkuvaa ja se ohjaa oppimista toivottuun suuntaan. Itsearviointilla ja vertaisarviointilla on myös merkittävä rooli arvioinnissa.

Myös oppilaan vanhemmat osallistuvat arviointiin. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa sekä oppilaalle itselleen että huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on myös oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.

Arviointi on opettajan itsearviointin ja oman työn reflektoinnin väline. Arviointi antaa tietoa tarpeista eriyttää opetusta tai järjestää mahdollista lisätukea oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia, tai oppilaille, jotka kaipaavat lisähaasteita oppimisessaan. Opettajakunta ja opetuksen järjestäjä seuraavat arvioinnin toteutumista ja tukevat sen kehittämistä.

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

6.2.1 Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arviointi sekä palautteen antaminen oppilaille perustuu tässä opetussuunnitelmassa tarkennettuihin ainekohtaisiin tavoitteisiin.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

6.2.2 Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Käytössä olevat arvioinnin tavat koulussa ovat suullinen ja kirjallinen palaute oppilaalle tai huoltajalle lukuvuoden aikana, vertaisarviointi, itsearviointi, suullinen tai kirjallinen palaute oppilaalle tai huoltajalle lukuvuoden lopuksi sekä numeroarviointi.

Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden vahvuuksiin sekä oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen. Arviointi on monipuolista ja tietoa kerätään oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä huomioidaan, ja heidän tulee voida osoittaa osaamistaan heille soveltuvin tavoin. Kaikki mahdollinen näyttö huomioidaan arvioinnissa.

Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisen mahdollisuuksista, oppilaan tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä mahdollisesti tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan oppilaan edun mukaisesti. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaan mahdollisesti puutteellinen kielitaito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteissa. Maahanmuuttajien ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kielitausta, maassaoloaika sekä kehittyvä suomen kielen taito. Tällöin pääpaino on oppilaan edistymisen arvioinnissa, jossa käytetään monipuolisia, joustavia ja oppilaan ikäkauteen ja tilanteeseen sovitettuja arviointitapoja.

Koulussa on käytössä monia eri arvioinnin tapoja. Luokilla 1-3 opettaja antaa oppilaalle jatkuvaa kannustavaa palautetta koulutyössä suoriutumiseksi. Opettaja vahvistaa oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitoja. Varsinaisen arviointikeskustelun luokanopettaja käy huoltajan kanssa suullisesti. Keväällä annettava kirjallinen arviointi oppilaan oppimisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä osoitetaan huoltajille.

Neljännestä luokasta ylöspäin oppilas ja huoltaja osallistuvat yhdessä luokanopettajan kanssa käytävään lukuvuositaiseen arviointikeskusteluun, ja keväällä lukuvuoden päätteeksi oppilas saa sanallisen arvioinnin kaikista opiskelimestaan oppiaineista. Kirjallinen arviointi on kuvailevaa, luonteeltaan kannustavaa mutta silti rehellistä. Arviointi on yksilöllistä, mutta oppilaan luonteenpiirteitä ei arvioida. Oppilaita ohjataan myös eri tavoin toteuttamaan itsearviointiin ja vertaisarviointiin ja kannustetaan antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille.

Seitsemännestä luokasta lähtien oppilasta opettavat aineenopettajat, ja oppilas saa keväällä annettavan sanallisen palautteen lisäksi numeroarvioinnin kaikista suorittamistaan opinnoista. Lukuvuoden aikana järjestetään mahdollisuus suulliseen palautteeseen, johon oppilaan lisäksi voi osallistua myös huoltaja. Oppilasta opettavat aineenopettajat voivat olla paikalla kertomassa ja keskustelemassa kannustavasti oppilaan edistymisestä kyseisessä oppiaineessa.

Opintojen kuluessa oppilas ja huoltaja saavat riittävästi ja riittävän usein tietoa oppilaan oppimisesta, työskentelytavoista ja käyttäytymisestä. Yläluokilla itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin merkitys kasvaa alaluokkiin verrattuna selvästi. Itsearviointia toteutetaan eri tavoin, oppilaan ikä huomioiden. Luokilla 6-9 itsearviointi toteutetaan sähköisesti Wilmassa.

Yläluokilla voidaan käyttää myös ns. portfolioarviointia, jossa oppilas itse valitsee portfolioon arvioitavat työt. Portfoliomenetelmällä aktivoidaan oppilaan tai opiskelijan positiivista itsearviointia: se osallistaa ja tuo valinnaisuutta ja vapautta oppiaineen ja kurssin sisälle. Nuori pysähtyy miettimään, mikä on onnistunut hyvin. Useat steinerkoulut soveltavat portfolioarvioinnissa Euroopan steinerkoulujen neuvoston EU-projektissa kehitettyä eurooppalaista portfoliosertifikaattia. Portfolio-ohjeisto sisältää runsaasti mahdollisuuksia niin arviointikulttuurin kuin opetusmenetelmienkin monipuolistamiseksi.

Erotessaan koulusta ennen 9. luokan päättöarviointia oppilas saa erotodistuksen, johon on merkitty kaikki hänen suorittamansa opinnot.

Yhdeksännen luokan suoritettuaan oppilas saa todistuksen perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta. Todistus antaa samat oikeudet ja jatko-opintomahdollisuudet kuin vastaavat opinnot tavallisessa peruskoulussa.

6.2.3 Itsearviointien edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettaja auttaa oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Itsearviointiin oppilas oppii keskustelemalla opettajan kanssa esimerkiksi työn tuloksista. Nuorempien oppilaiden kanssa itsearviointitaitoja lähdetään kehittämään auttamalla oppilaita tunnistamaan vahvuuksiaan ja onnistumisiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle soveltavista tavoitteista. Isompien oppilaiden kohdalla (6. luokasta ylöspäin) käytetään sähköisiä formatiivisen arvioinnin välineitä apuna itsearviointiin ja opettajan antaman säännöllisen palautteen keräämisessä ja taltiointissa. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, kannustetaan ja osoitetaan, kuinka jokainen voi eri tavoin onnistua työssään. Ylemmillä luokilla oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää, mikä ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Opettajan on tärkeää kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Oppilaita ohjataan kannustamaan vertaisarviointiin, jota voidaan toteuttaa monin eri tavoin antamalla luokkatoverille kannustavaa ja rakentavaa suullista ja kirjallista palautetta. Näin oppilailla on mahdollisuus tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

Oppilaiden kasvaessa arviointia monipuolistetaan ja lisätään kirjallisessa muodossa olevan sanallisen ja luonnehtivan arvioinnin rinnalle menetelmiä, jotka tukevat oppilaan itsearviointitaitojen kehitystä. Neljänneltä luokalta lähtien lisätään yhteisiä arviointikeskusteluita, ja seitsemänneltä luokalta lähtien arviointiin voi tulla mukaan esimerkiksi portfoliotyöskentely. Vuorovaikutuksellisia ja oppilaan aktiiviseen rooliin ottavia arviointimenetelmiä suositaan ja kehitetään oppilaan ikä ja kehitysvaihe huomioiden. Esimerkiksi esi- ja alkuopetuksessa ei korosteta lasten itsearviointikykyä osana oppimisprosessia, vaan keskitytään itsearviointitaitojen edellytysten vahvistamiseen. Itsearviointitaitoihin liittyy olennaisesti kyky nähdä itsensä oppivana ja kehittyvänä yksilönä.

6.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

6.3.1 Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää sekä opinnoissa edistymisen että osaamisen tason arviointia ja palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan sekä suhteessa aiempaan osaamiseen että asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arviotuna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä. Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

6.3.2 Työskentely arvioinnin kohteena

Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää oppilaiden työskentelytaitoja. Palautetta annetaan sekä itsenäisen että yhdessä työskentelyn taidoista. Työskentelylle asetettavissa tavoitteissa keskeisiä ovat taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa

vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettaja ohjaa oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Jälkikäteen tarkastellaan suunnitelmien toteutumista ja arvioidaan työskentelyn onnistumista sekä siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on pääosin osa oppiaineissa tehtävää arviointia. Tällöin arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin.

6.3.3 Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja. Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai arvioon. Päättötodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

6.3.3.1 Käyttäytymisen arvioinnin tavoitteet

Arvosana 10

Oppilas käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti; hän on huomaavainen kaikille ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa. Hän tervehtii ystävällisesti, uskaltaa puuttua rakentavasti epäkohtiin, joita huomaa ympärillään, auttaa apua tarvitsevia ja noudattaa poikkeuksetta yhteisiä sopimuksia. Hän arvostaa oppimisympäristöään ja huolehtii siitä sekä toimii yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvosana 9

Oppilas käyttäytyy moitteettomasti ja kohteliaasti; hän on huomaavainen kaikille ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa. Hän tervehtii ystävällisesti, auttaa apua tarvitsevia, noudattaa yhteisiä sopimuksia ja arvostaa oppimisympäristöään sekä huolehtii siitä.

Arvosana 8

Oppilas käyttäytyy yleensä hyvin ja kohteliaasti ja tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa. Hän tervehtii ystävällisesti, noudattaa lähes aina yhteisiä sopimuksia ja pystyy halutessaan huolehtimaan oppimisympäristöstään.

Arvosana 7

Oppilas tulee yleensä toimeen toisten kanssa. Hänen käyttäytymiseensä joudutaan toisinaan puuttumaan. Hän noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia ja pystyy halutessaan huolehtimaan oppimisympäristöstään.

Arvosana 6

Oppilaalla on pulmia yhteistyössä toisten kanssa, ja hänen käyttäytymiseensä joudutaan usein puuttumaan. Hän noudattaa osittain yhteisiä sopimuksia ja on piittaamaton oppimisympäristöstään. Hänen suhtautumisensa koulutyöhön on enimmäkseen kielteistä ja hän syyllistyy kiusaamiseen koulussa.

Arvosana 5

Oppilas ei tule toimeen toisten kanssa, hän ei noudata yhteisiä sopimuksia ja hänen käyttäytymiseensä joudutaan erittäin usein puuttumaan. Hänen suhtautumisensa koulutyöhön on kielteistä. Hänen koulunkäyntinsä on vakavasti häiriintynyt, hän vahingoittaa oppimisympäristöään ja syyllistyy kiusaamiseen koulussa.

Arvosana 4

Oppilaan käyttäytyminen on vaaraksi itselle ja muille, eikä hänen koulunkäyntinsä erityistoimenpiteistä huolimatta suju.

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Oppilaalle ja huoltajalle annetaan tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein ja riittävän monipuolisesti. Sanallisessa arvioinnissa lausunnossa tai kasvotusten rakennetaan oppilaan myönteistä mi-näkuva ja ohjataan oppimista toivottuun suuntaan. Kaikilla perusopetuksen vuosiluokilla korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus, samalla kun oppilaita ohjataan ottamaan vähitellen yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan ja heitä rohkaistaan ja ohjataan rakentamaan itsearviointiin ja vertaisarviointiin.

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on lukuvuoden aikana tapahtuvaa, päivittäisessä työskentelyssä annettavaa monipuolista palautetta. Se edellyttää opettajalta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia, vuorovaikutusta ja arviointitiedon keräämistä. Tärkeätä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearvioinnin valmiuksien kehittäminen sekä näiden vähittäinen muuntuminen itsearviointitaidoiksi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta. Palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa vuorovaikutusta. Se huomioi oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan ja asettamaan itselleen tavoitteita.

Sanallinen arviointi ja jatkuva henkilökohtainen palaute ovat osa luontevaa vuorovaikutusta, jossa tarkastellaan oppilaan osaamisen tasoa mahdollisimman monelta kannalta. Arvioinnissa ja palautteessa pyritään kohti oppilaan oma-aloitteisuutta ja itsearviointia, luodaan myönteistä suhtautumista koulunkäyntiin ja oppimiseen sekä kasvatetaan itsetuntemusta ja omanarvontuntoa. Oppimisprosessiin liittyvän palautteen tulee auttaa oppilasta hahmottamaan ja ymmärtämään, mitä hänen on tarkoitus oppia, mitä hän on jo oppinut ja miten hän voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Jatkuvasti annettavan palautteen lisäksi käydään luokilla 1-3 lukuvuoden aikana arviointikeskustelu huoltajan kanssa. Neljännessä luokasta lähtien oppilas on keskustelussa mukana. Luokilla 7-9 järjestetään lukuvuoden aikana ns. suullisen palautteen päivä, jolloin eri oppiaineita opettavat opettajat antavat palautetta ja keskustelevat oppilaan ja huoltajan kanssa toteutuneista opinnoista kannustavasti.

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää oppilaiden osaamisen ja työskentelyn tason sekä käyttäytymisen summatiivista arviointia. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, joka sisältää arvion siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistuksessa on myös kirjattuna päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita lukuvuositodistuksiin.

Valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1-6 opetuksenjärjestäjän päätöksellä sanallisesti. Vuosiluokilla 7-9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan sanallisen arvioinnin lisäksi numeroarvosana.

6.4.2.1 Vuosiluokat 1-3

Numerotodistusten sijaan oppilas saa lukuvuositodistuksen, jossa on listattuna opiskellut oppiaineet ja merkintä siitä, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksytysti. Oppilas saa tällöin myös opettajan kullekin oppilaalle kirjoittaman tai valitseman runon tai kertomuksen. Lisäksi oppilaasta laaditaan kolmena ensimmäisenä vuonna hänen vanhemmilleen osoitettu luonnehtiva palaute oppilaan oppimisesta, työskentelytavoista ja käyttäytymisestä. Toisen luokan päätteeksi kartoitetaan oppilaan tilannetta tarkemmin hänen siirtyessään nivelkohdasta toiseen. Tällöin kartoitetaan myös mahdollinen tuen tarve.

6.4.2.2 Vuosiluokat 4-6

Neljänneltä luokalta lähtien oppilas saa lukuvuositodistuksena ainekohtaisen kirjallisen arvioinnin. Luonteeltaan se on kannustava, yksilöllinen ja oppilaan omiin kykyihin suhteutettu, oppilaan kehitystä tukeva. Neljänneltä luokalta lähtien kirjalliset lukuvuositodistukset antavat jokaisesta aineesta aiempaa tarkemman kuvan oppimisesta, työskentelytavoista ja käyttäytymisestä. Kuudennen luokan päätteeksi kartoitetaan oppilaan tilannetta tarkemmin hänen siirtyessään nivelkohdasta toiseen.

6.4.2.3 Vuosiluokat 7-9

Seitsemänneltä luokalta lähtien aina perusopetuksen 9. luokan loppuun asti kirjallisia luonnehtivia arviointeja ja suullisia arviointikeskusteluita täydennetään numeroarvioinnilla. Numeroiden sekä luonnehtivien lausuntojen ja keskustelujen yhteiskäyttö monipuolistaa ja siten parantaa arvioinnin kokonaisuutta. Yhdeksännen luokan päätteeksi oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen suoritettuaan koko perusopetuksen oppimäärän.

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Oppilaalla on lukuvuoden aikana riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalle tarjotaan tarpeen mukaan tukiovetusta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

6.4.3.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata ainakin yksi mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa. Jos suoritushallinnus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

6.4.3.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Koko koulun tai yksittäisen opetusryhmän kohdalla vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Tältä osin opetussuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa.

Oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

6.4.4 Arviointi nivelkohdissa

6.4.4.1 Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen luokan päätteeksi oppilaalle annetaan steinerkoululle perinteisen runon ja lukuvuositodistuksen (maininta oppiaineiden tavoitteiden saavuttamisesta hyväksyttävästi) lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta, jossa tavoitteena on vahvistaa oppilaan itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen myös arvioida ja suunnitella yhdessä oppilaan tarvitsemia ohjausta ja tukea. Siinä on tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.

Toisen vuosiluokan päätteeksi annettavassa sanallisessa arvioinnissa huomioidaan oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia. Opettaja kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, joita ovat erityisesti
 - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
 - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- ja edistyminen työskentelytaidoissa, joita ovat erityisesti
- taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
 - taito huolehtia omista ja yhteisesti sovitusta tehtävistä.
 - Lisäksi annetaan palautetta oppilaan käyttäytymisestä ja opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa.

6.4.4.2 Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla huolehditaan siitä, että oppilaan siirtyminen luokanopettajavaiheesta aineenopetusvaiheeseen sujuu vaikeuksista. Eri oppiaineiden opettajat tekevät yhteistyötä luokanopettajan kanssa hankkien tietoa oppilaan oppimisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä sekä mahdollisesta tuen tarpeesta kyseisissä oppiaineissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytänteet ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää (8) osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle. Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen. Oppilas saa hyvää (8) osaamista kuvaavan sanallisen arvion, mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarviointi muodostuu opetussuunnitelman mukaisesti 7., 8., tai 9. luokalla loppuun suoritetuista perusopetuksen oppimäärän opinnoista eri oppiaineissa. Päättöarviointiin johtavat arviointikäytännöt vastaavat oppilaiden ikäkautta ja edellytyksiä. Numeroarvioinnin lisäksi oppilas saa kirjallisen sanallisen arvioinnin suorittamistaan opinnoista.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta, myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Oppilaita ja huoltajia tiedotetaan tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Heidän saamansa palaute ja ohjaus on riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoidaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen.

6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päättöarvosanat tulee antaa yhdenvertaisin perustein. Päättöarvosanan muodostamista varten on kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään määritelty valtakunnalliset päättöarviointin kriteerit ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteet, joita tulee noudattaa.

Perusopetuksessa oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuosisuoritusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päättöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarviointin kriteereihin.

Päättöarviointin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikommän suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5), mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus- oppiaineen oppimäärät.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Taito- ja taideaineiden oppimäärät määrät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Nämä valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opettavien taito- ja taideaineiden oppimääriä, eikä niissä anneta erillistä päättöarvosanaa. Päättöarviointi kussakin taide- ja taitoaineessa tehdään siinä vaiheessa, kun oppimäärän koko oppimäärä on opiskeltu. Taito- ja taideaineiden päättöarvosanoja muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin määriteltyjä päättöarviointin kriteereitä.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarviointin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarviointin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos

pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Koulu on saanut opetuksenjärjestämisluvassaan pedagogisen erityistehtävän toteuttaa steinerpedagogista opetusta. Päättöarvioinnissa käytetään yhteisten aineiden arvioinnissa yleisiä päättöarvioinnin kriteereitä.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus ja päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.6.1 Lukuvuositodistus

Oppilaalle annetaan lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio (luokat 4–6) ja lisäksi numeroarvosana (luokat 7–9) siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Luokkien 1–3 oppilaiden ainekohtainen arviointi annetaan vanhemmalle tai huoltajalle oppilaan saadessa runon. Todistuksessa ilmenee, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita lukuvuositodistuksiin.

Luokilla 1-6 valinnaiset opinnot arvioidaan opetuksenjärjestäjän päätöksellä sanallisesti ja luokilla 7-9 sanallisen arvioinnin lisäksi annetaan numeroarviointi vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämäntiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätieto- ja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä

- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.6.2 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämänskatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.6.3 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttämättä – erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä päättöarvosanoja.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämäntutkimustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntutkimustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Koululla on perusopetuksen järjestäjänä oikeus järjestää erityisiä tutkintoja perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta.

Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppi-

aineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erytisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta, todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä ja todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä

6.8 Paikallisesti päätettävät asiat

Arviointia ja suullisen ja kirjallisen palautteen antamista kehitetään jatkuvasti yhteistyössä oppilaiden ja heidän vanhempiensa ja huoltajiensa kanssa. Opettajat tekevät kehittämistyötä eri ammattiryhmissä (luokanopettajat ja aineenopettajat) sekä yhteisissä opettajainkokouksissa.

Opintojen aikaista formatiivista arviointia annetaan suullisesti, kirjallisesti ja sähköisesti. Palautetta annetaan riittävän usein oppiaineen eri osa-alueilla. Arviointi annetaan oppilaalle ja se saatetaan huoltajan tai vanhemman tietoon. Jatkuvan arvioinnin tavoitteena on ohjata ja kannustaa oppilasta oppimaan tavoitteellisesti ja omia kykyjään parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntäen.

Oppilaan käyttäytymistä seurataan ja opettaja lausuu siitä keskusteluissaan huoltajan tai vanhemman kanssa (luokat 1–3). Luokilla 4–6 opettaja voi mainita käyttäytymisestä kirjoittamassaan yleisarvioinnissa keväällä annettavassa lukuvuositoloudistuksessa. Luokilla 7–9 käyttäytyminen arvioidaan numeroin. Jokainen oppilasta opettava opettaja antaa numeron, ja näistä annetuista arvosanoista lasketaan keskiarvo. Numero saatetaan vanhemman tai huoltajan tietoon. Päättötodistukseen käyttäytymisen arviointia ei merkitä, vaan siitä voidaan antaa pyydettyessä erillinen todistus (ks. 6.3.3).

Lukuvuoden päätteeksi opettaja antaa oppilaan opiskelemista aineista kirjallisen arvioinnin (luokilla 1–6) ja lisäksi vielä numeron (luokilla 7–9). Luokkien 1–3 oppiainekohtainen arviointi annetaan vanhemmalle tai huoltajalle tiedoksi suoritetuista opinnoista. Oppilas saa runon ja todistuksen luokan oppimäärän suorittamisesta. Lukuvuoden aikana oppilas ja huoltaja tai vanhempi saavat tietoa opintojen edistymisestä arviointikeskustelussa, jossa oppilas on mukana 4. luokasta lähtien (ks. 6.4.2).

Oppilaita tuetaan ja ohjataan tekemään itsearviointia ja vertaisarviointia heti ensimmäisestä luokasta lähtien ikäkaudelle sopivalla tavalla. Alemmilla luokilla itsearviointi ja vertaisarviointi on kannustavaa keskustelua, ylemmillä luokilla siirrytään keräämään kirjallista tietoa itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista.

Oppilas voi siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka jonkun tai joidenkin oppiaineiden oppimäärän suoritus olisi vielä kesken. Hänelle tehdään henkilökohtainen oppimissuunnitelma kyseisen oppiaineen suorittamiseksi. Lisäksi hänelle järjestetään kaikki mahdollinen tuki opinnoista suoriutumiseksi (ks. 6.4.3.1).

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Kaikkien oppilaiden oppimista tuetaan laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti, ja tukimuotoja käytetään joustavasti, tuen tarpeen mukaan muuntuvasti sekä pitkäjänteisesti suunniteltuna. Lähtökohtana ovat kunkin oppilaan ja oppilasryhmien vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota kiinnitetään ennen muuta oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja mahdollisimman varhaiseen tukitarpeen tunnistamiseen sekä oppimisen

esteettömyyteen ja pulmien laajenemisen estämiseen. Tuen tarpeen määrittely sekä tuen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opettajien jatkuvaan oppilaiden oppimisen havainnointiin, suunnitelmallisiin kartoituksiin ja arviointiin sekä tapauskohtaisesti ammattihenkilöiden monialaiseen yhteistyöhön.

Erityisopettaja arvioi oppilaiden tuen tarvetta yhdessä luokanopettajan kanssa opintojen alkuvaiheessa. Tuen tarpeen arvioinnissa käytetään erilaisia tuen tarpeen tunnistamisen välineitä, oppimisen seurannan välineitä sekä ryhmä- ja yksilöarviointitehtäviä. Ryhmäarvioinnilla arvioidaan esimerkiksi koko ryhmän lukemisen sujuvuutta ja oikeinkirjoitusta. Yksilöarviointia käytetään tarvittaessa ryhmäarvioinnin lisänä taitojen lisäkartoitukseen. Oppimisen seurannan välineitä voidaan käyttää tarpeen mukaan ja ajankohdasta riippumatta taitojen kehityksen ja oppimisen seurantaan sekä taitojen tarkempaan arviointiin.

Tuen tarpeen tunnistamisen välineillä opettaja pystyy arvioimaan omaan ryhmäänsä kuuluvien lasten perustaitojen hallintaa pitkin kouluvuotta ja vertaamaan sitä oman luokkansa osaamistasoon. Yhdessä lapsen oppimista koskevien muiden havaintojen kanssa opettaja pystyy arvioimaan oppilaan tuen riittävyttä ja vaikuttavuutta. Välineillä on myös mahdollista saada tietoa siitä, mitkä taidot vaativat tarkempaa arviointia, mahdollista lisätukea ja oppimisen seurantaa. Tuki sisältää myös yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja. Tuki annetaan ensisijaisesti omassa opetusryhmässä erilaisin joustavin opetusjärjestelyin.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

7.1.1.1 Ohjaustoiminnan tavoite, toimintatavat ja arviointi

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan opiskelun onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa. Ohjaus on ongelmien ennaltaehkäisyä, hyvinvoinnin ylläpitämistä tai koulunkäyntiin liittyvien vaikeuksien korjaamista ja mahdollisesti aloitteen tekemistä hoitoon tai huoltoon ohjauksesta. Perusopetuksen päättövaiheessa ohjauksella valmistellaan siirtymää jatkokoulutukseen tai työelämään.

Ohjauksessa kiinnitetään erityisesti huomiota oppilaan arjenhallinnassa, opiskelutaidoissa, yhteistyötilanteissa tai opintojen suunnittelutaidoissa ilmenevään tuen tarpeeseen. Tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, opiskelutaidot, itseohjautuvuus, sosiaaliset taidot ja vastuunotto omasta ja yhteisestä työstä vahvistuvat ja oppilaan valmiudet tehdä opintojaan koskevia valintoja kehittyvät. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa.

Ohjauksesta huolehtivat opettajat, koulunkäynnin ohjaajat, opinto-ohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjausta annetaan sekä yhteisesti että henkilökohtaisesti.

Ohjaus huomioidaan tuen tarpeen lisäämistä arvioitaessa. Annettu ohjaus huomioidaan pedagogista arviota ja selvitystä laadittaessa ja ohjaustarve tavoitteineen ja toimenpiteineen kirjataan oppilaan omaan oppimissuunnitelmaan ja HOJKS:iin.

7.1.1.2 Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan ja opettajan kanssa yhteistyössä toimivan koulunkäynnin ohjaajan tehtävänä on ohjata oppilaita koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa ja auttaa häntä kehittämään opiskelutaitojaan. Ohjaustehtävään kuuluu myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus liitetään eri oppiaineiden opetustilanteisiin sekä arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen. Palaute voidaan laatia yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa myös kirjalliseksi oppimissuunnitelmaksi.

7.1.1.3 Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet sekä ohjauksesta vastaavat henkilöt. Ohjausta suunniteltaessa kiinnitetään huomiota oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmenevään tuen tarpeeseen sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja taitoja vahvistaviin opintosisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa ja tarvittaessa hyödynnetään myös muiden ammattihenkilöiden monialaista yhteistyötä.

7.1.1.4 Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKS:iin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelu- ja yhteistyötaitojen sekä itseluottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämäntuntemuksen vahvistamista. Päätövaiheen ohjauksessa suunnataan huomio soveltuviin jatko-opintomahdollisuuksiin ja selvitetään oppilaan tuen jatkuminen siellä. Ohjauksen suunnittelu tapahtuu tiiviissä yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Lisäksi hyödynnetään oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

7.1.1.5 Ohjauksellinen yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Päävastuu oppilaiden ohjauksesta luokan arjessa on luokan- ja aineenopettajilla, erityisopettajalla ja opinto-ohjaajalla. Opettajat toimivat aloitteellisesti ohjaukseen liittyvissä asioissa yhteistyössä keskenään, opinto-ohjaajan, opetuksenjärjestämisryhmän, oppilashuollon sekä huoltajien kanssa. Opinto-ohjaaja ja tarvittaessa erityisopettaja valmistelevat ja välittävät tiedot toisen asteen opintojen niveltietopalaveriin.

7.1.1.6 Ohjauksesta tiedottaminen

Oppilas ja hänen huoltajansa saavat tietoa koulun opetuksen ja ohjauksen järjestämisestä Wilma-järjestelmän kautta, vanhempainilloissa sekä henkilökohtaisissa tapaamisissa ja arviointipalaverissa, joita järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa. Tavoitteena on muodostaa yhtenäinen näkemys oppilaan ohjauksen tarpeesta ja etenemistavasta sekä toteutumisen arvioinnista huoltajan kanssa.

Ohjauspalaverissa käsitellään mm. oppilaan opintojen suunnittelua ja suorittamistapoja, jatko-opinto- ja uravaliintaa sekä elämänhallintaa. Lisäksi tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi ja vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi ja kannustetaan häntä elinikäiseen oppimiseen.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Kodin ja koulukasvatuksen sekä -opetuksen välille pyritään rakentamaan vahvaan yhteistyöhön perustuva vuorovaikutus. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu pyrkii tukemaan ja auttamaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään, mutta ottaa vastuun oppilaasta koulu yhteisössä. Huoltajien ja vanhempien asiantuntemusta lasten asioissa kuullaan paitsi inhimillisen vuorovaikutuksen myös opettajien oppilaantuntemuksen lisäämisen,

tuen suunnittelun ja toteutumisen takia. Koululla on vastuu kodin kanssa tehtävän yhteistyön edellytysten toteutumisesta ja kehittämisestä. Yhteistyön lähtökohdiana on osapuolten keskinäinen luottamus ja kunnioitus. Perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta otetaan huomioon yhteistyössä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan esim. koulun Wilma-järjestelmän kautta, vanhempainiltojen yhteydessä tai henkilökohtaisissa tapaamisissa tietoa erilaisista tukimahdollisuuksista ja -muodoista sekä tuen kolmiportaisuudesta.

Opettajat ja koulun muu henkilöstö kannustavat vanhempia tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista koulunkäyntiä. Oppilaan poissaoloja seurataan ja luvattomista poissaoloista ilmoitetaan huoltajalle. Huoltajan velvollisuus on ilmoittaa oppilaan poissaolot ja selvittää poissaolojen syy. Koulu antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä erilaisista toimintamalleista ja tiedotuskäytänteistä ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Erityisesti nivelvaiheissa vanhempia informoidaan siirtymävaiheeseen liittyvistä asioista. Peruskoulun päättövaiheessa huoltajia informoidaan oppilaan jatkokoulutukseen ja toiselle asteelle siirtymiseen liittyvistä vaihtoehdoista.

Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu kuuluvat kodin ja koulun säännölliseen yhteistyöhön. Huoltajien kanssa käydyissä keskusteluissa otetaan esille kyseisen vuosiluokan tavoitteita, jolloin huoltajien on helpompi osallistua lapsensa koulunkäynnin ja oppimisen tukemiseen. Tuen tarpeen ilmetessä luokanopettaja tai luokanohjaaja on heti yhteydessä huoltajaan. Tavoitteena on, että oppilaan tuki toteutetaan yhteisymmärryksessä koulun ja kodin kesken. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilaan tai tarvittaessa vanhemman suostumusta tarvitaan, jos oppilas tarvitsee myös muuta yksilöllisen oppilashuollon tarjoamaa tukea.

Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Tiedottaminen tapahtuu Wilman kautta, vanhempainilloissa ja tarvittaessa henkilökohtaisissa tapaamisissa.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa oppilaan huoltajalle annetaan tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Huoltajan kanssa tulee käydä läpi esimerkiksi huoltajan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen merkitys oppilasta koskevan asian käsittelyssä sekä yhteistyön merkitys oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa.

7.1.3 Varhainen puuttuminen

Varhaisen puuttumisen perustana on koulun yhteisöllinen ennaltaehkäisevä oppilashuoltovelvoite. Yhteisöllistä oppilashuoltoa rakentaa koko kouluyhteisö: koulun henkilökunta, oppilaat ja opettajat (Yhteisöllinen oppilashuolto, 8.2.).

Luokissa päivittäisestä oppilaiden havainnoinnista ja ohjauksesta vastaa opettaja ja koulunkäynnin ohjaaja yhteistyössä opettajan kanssa. Opettaja huolehtii tuen tarpeen jatkuvasta arvioinnista. Tuen tarpeen arviointi, suunnittelu ja toteutus toteutetaan yhteistyössä erityisopettajan, koulunkäynnin ohjaajan, oppilaanohjaajan tai tilanteen mukaan koko opetuksen järjestämisryhmään kuuluvien toimijoiden tai muiden asiantuntijoiden kanssa. Varhaisen puuttumiseen kuuluvat luokissa toteutettavat yleisen tuen muodot, kuten poissaolojen takia annettava tukiopetus, eriyttävät tehtävät, oppilaan kokonaisvaltaisen ajankäytön suunnittelu ja henkilökohtainen ohjaus koulupäivän aikana sekä uudet, yhdessä suunnitellut tavat lähestyä opittavaa asiaa.

Vanhempain tapaamiset pidetään oppilaskohtaisesti joka lukuvuosi. Tapaamisten aikana selvitetään oppilaan henkilökohtaiset vahvuudet ja erityistarpeet sekä sovitaan yhteisesti koulutyöhön liittyvistä asioista. Mikäli oppilas kuuluu tehostetun tai erityisen tuen piiriin, kirjataan yhteisesti sovitut asiat asianmukaisesti asiakirjoihin. Muussa tapauksessa opettaja ja huoltaja tekevät omat muistiinpanonsa yhdessä sovituista asioista.

Luokan yhteisiä vanhempainiltoja järjestetään säännöllisesti vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Vanhempainilloissa sovitaan huoltajien kanssa luokan yhteisistä pelisäännöistä ja käytännöistä. Tavoitteena on, että huoltajien ja koulun välinen yhteistyö sujuu saumattomasti ja oppilaat saavat tarvitsemansa tuen opiskeluunsa sekä kotona että koulussa.

Erityisopettaja ja muut koulussa työskentelevät opetuksen tukihenkilöt vierailevat luokissa lukuvuoden alussa ja havainnoivat sekä kartoittavat luokan tilannetta yhteistyössä luokan- ja aineenopettajien kanssa. Erityisopettaja ja muut opetuksen tukihenkilöt sekä luokanopettaja ja aineenopettajat kokoontuvat suunnittelemaan lukuvuoden toimintaa ja tukitarpeita kokonaisvaltaisesti lukuvuoden alussa.

Jokaisen luokan tukitarpeet käydään läpi opetuksenjärjestämissyhmässä. Ryhmään kuuluu rehtori, erityisopettaja ja kyseisen luokan luokanopettaja tai luokanohjaaja, koulunkäynnin ohjaaja sekä tarpeen mukaan aineenopettajat.

Varhaisen puuttumisen tukimuotoina koulussa toteutetaan Kiva-koulu- ja Verso-toimintaa.

Varhaisen puuttumisen sisältöjä on kirjattu myös luvussa Oppilashuolto otsikoilla Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

7.2 Yleinen tuki

Yleinen tuki on osa päivittäistä koulutyötä, ja sen perustana on jokaisen oppilaan oikeus saada laadukasta opetusta, ohjausta ja tukea kaikkina koulupäivinä.

Yleisen tuen aikana huomioidaan oppilaiden valmiudet ja vahvuudet. Opetus ja mahdolliset tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan niiden mukaisesti. Oppimisen ja koulunkäynnin eri tukimuotoja ovat mm. tukiopetus, opetuksen eriyttäminen, osa-aikainen erityisopetus, ohjaus, samanaikaisopetus ja opetusryhmien joustava ryhmittely. Tukimuotoja käytetään joustavasti. Oppilaalle voidaan laatia myös oma oppimissuunnitelma.

Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia pyritään ehkäisemään ennakolta tiiviillä opettajien keskinäisellä ja vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä, ohjauksella sekä joustavilla opetusryhmäjärjestelyillä.

Luokan sisäinen vuorovaikutuskulttuuri on tärkeä osa yleistä tukea. Toimiva vuorovaikutus edistää jokaisen oppilaan oppimista.

Yleisen tuen tarpeen huomioimisesta päävastuu on luokanopettajilla, -ohjaajilla tai aineenopettajilla, jotka myös kantavat päävastuun tuen antamisesta. Yleistä tukea yksittäisille oppilaille, pienryhmille tai koko luokalle yhteistyössä opettajien kanssa antaa myös erityisopettaja.

Koulun ja huoltajien samansuuntainen toiminta tuen tarpeessa olevan oppilaan auttamiseksi edistää oppilaan oppimista. Oppilaalle annettulla tuella ja palautteella autetaan oppilasta tunnistamaan omia kehitystarpeitaan ja sitoutumaan työskentelyyn. Luokanopettaja tai -ohjaaja tiedottaa vanhempia yleisen tuen käytännöistä vanhempainilloissa sekä kertoo kullekin vanhemmalle oppilaan saamasta yleisestä tuesta vanhempain tapaamisissa. Yhteistyö on luonteeltaan jatkuvaa ja luottamuksellista. Yhteistyöpalavereita järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa.

7.3 Tehostettu tuki

Jos oppiminen ei yleisestä tuesta huolimatta etene ikäryhmän tavoitteiden mukaisesti, oppilaalle voidaan antaa tehostettua tukea. Tehostettu tuki on luonteeltaan jatkuvaa ja säännöllistä sekä intensiivisempää ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Käytössä olevat tukimuodot ovat samoja kuin yleisen tuen aikana. Tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusryhmäjärjestelyin. Opintojen yksilöllinen ohjaus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tiivistyvät tehostetun tuen aikana.

Luokanopettaja tai -ohjaaja laatii oppilaan tuen tarpeen kartoitusta varten ensin pedagogisen arvion yhdessä huoltajien kanssa. Pedagogisen arvioinnin laatimiseen voi osallistua myös luokassa toimiva koulunkäynnin ohjaaja ja tarvittaessa myös erityisopettaja. Tehostetun tuen tarve kartoitetaan pedagogisen arvion pohjalta yhdessä luokanopettajan, koulunkäynnin ohjaajan, erityisopettajan, oppilaan ja huoltajan sekä oppilaan ja huoltajan suostumuksella tarvittaessa oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tehostetulla tuella pyritään ehkäisemään ongelmien kasvaminen, monimuotoistuminen ja kasautuminen.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Pedagogisen arvion sisältö

Pedagogisessa arviossa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne, aiemmin annettu yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista. Se kertoo oppilaan oppimistaitojen vahvuudet ja oppimiseen liittyvät keskeiset vaikeudet sekä kiinnostuksen kohteet. Siihen liitetään arvio siitä, minkälaisilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi auttaa.

Pedagogisen arvion laatiminen

Arvion laadinnassa huomioidaan koulun, oppilaan ja huoltajan näkökulma. Oppilaan oppimistaitojen vahvuudet ja haasteet kartoitetaan tarkoitusta varten laaditulla arviointilomakkeella. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä huoltajan kanssa laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa voi olla mukana erityisopettaja ja muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään yhdessä luokanopettajan tai luokanohjaajan, erityisopettajan ja tarvittaessa opinto-ohjaajan, aineenopettajien sekä muiden oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot ja päätökset kirjataan liitteenä pedagogiseen arvioon.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

7.3.2.1 Tehostetun tuen oppimissuunnitelman laatiminen

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisen arvion tietoihin. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

7.3.2.2 Tehostetun tuen oppimissuunnitelman sisältö

Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan oppimisvalmiudet, erityistarpeet sekä tavoitteet oppimiselle, pedagogiset, ympäristöön liittyvät oppilashuollolliset järjestelyt ja niille asetettavat tavoitteet, tuen edellyttämä yhteistyö ja tukipalvelut.

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet
- oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet.

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki.

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointi-ajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt.

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan oppilaalle, jonka kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityisen tuen tavoitteena on tukea oppilasta kokonaisvaltaisesti ja suunnitelmallisesti niin, että hän voi suorittaa oppivelvollisuutensa sekä saada jatko-opintokelpoisuuden.

Erityiseen tukeen siirrytään pääsääntöisesti niin, että oppilas on sitä ennen saanut yleistä ja tehostettua tukea. Ennen erityisen tuen päätöstä oppilaan oppimisen etenemisestä laaditaan pedagoginen selvitys.

Kaikille erityisen tuen päätöksen saaneille oppilaille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), joka ohjaa oppilaalle annettavaa opetusta ja muuta tukea. Erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Erityisen tuen päätös tarkistetaan vähintään 2. ja 6. vuosiluokan aikana ennen nivelvaiheen siirtymää.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta erityisestä tuesta. Erityisopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Jos oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitel-

man mukaisesti. HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. Siinä ratkaistaan erityisopetuksen järjestämiseen liittyvät seikat ja opetuksen keskeiset tavoitteet, sisällöt sekä oppimisympäristöön ja opetusmenetelmiin liittyvät tekijät luvun 4.5.2 ohjeistuksen mukaan.

Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain pienryhmäopetuksessa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään. Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Opetusryhmien muodostamisesta säädetään tarkemmin perusopetusasetuksessa.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppimissuunnitelmaa.

Pedagogisen selvityksen laatimisprosessin vastuuhenkilöinä ovat luokanopettaja/luokanohjaaja ja laaja-alainen erityisopettaja. Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on välttämätöntä tarpeiden selvittämisen, tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagoginen selvitys käsitellään oppimisenjärjestämissuunnitelmassa erityisen tuen päätöksen tekemistä varten. Tarvittaessa laatimiseen käytetään myös muita oppilaan opettajia sekä asiantuntijoita ja hankitaan muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Oppilaalle mahdollisesti tehtyä kuntoutussuunnitelmaa voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Asiantuntijalausunto tarvitaan aina, mikäli oppilas tarvitsee koulunkäynninohjaajan tukipalveluita tai jos oppilaalle laaditaan omat tavoitteet jossakin oppiaineessa. Asiantuntijalausunnon perusteella oppilaalle voidaan tehdä erityisen tuen päätös myös muista syistä (sosiaalinen sopeutumattomuus, aistivamma, sairaus tai vastaava).

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan muun muassa oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tilanne kokonaisuutena, oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksesta, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet, arvio siitä, millaisten tukijärjestelyiden avulla oppilasta tulisi tukea sekä perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän. Siihen sisältyy myös kuvaus tarvittavista opetus- ja ohjaushenkilömääristä, opetusmenetelmistä, työtavoista, oppilashuollollisesta toiminnasta sekä muista tarvittavista palveluista.

Oppilaan ja huoltajan kuuleminen

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja huoltajaa tai oppilaan laillista edustajaa. Oppilaan ja huoltajan kuuleminen edellyttää, että heille selvitetään etukäteen kuulemisen tarkoitus, esimerkiksi keskustelu erityisen tuen päätöksen tekemisestä tai tarkistamisesta. Kuulemisen tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta sekä selvittää, mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Asiat selitetään oppilaalle ja huoltajalle ymmärrettävästi ja oppilaalle hänen ikä kautensa ja edellytystensä mukaisesti. Henkilökohtainen tapaaminen on suositeltavin tapa kuulemisen järjestämiseksi. Halutessaan huoltaja voi käyttää avustajaa tai valtuuttaa kuulemistilaisuuteen asiamiehensä. Kuultavat voivat myös esittää näkemyksensä määräaikaan mennessä kirjallisesti. Ennen kuulemistilaisuutta heillä tulee olla mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin ja tietoihin.

Tiedoksiannon kuulemistilaisuudesta lähetetään tavallisella kirjeellä. Kirjeen katsotaan tulleen perille kahdeksassa päivässä sen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Selkeintä on, että kutsu kuulemiseen esitetään tavalla, joka on todennettavissa jälkeenpäin. Jos tiedoksianto tehdään esimerkiksi Wilma-järjestelmässä, tulee huoltajalta saada kuittaus tiedon saamisesta. Puhelimitse esitetty tiedoksianto ei ole todisteellinen. Jos huoltaja ei saavu kuulemistilai-

suuteen, huoltajalle on syytä tarjota toinen mahdollisuus.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä, vaikka huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen tai haluaisi tulla kuulluksi. Tällöin pyritään löytämään yhteisymmärrys oppilaan ja huoltajan kanssa, mutta koululla on myös oikeus ja velvollisuus tehdä päätös oppilaan edun mukaisesti, vaikka vastoin huoltajan tahtoa. Kuuleminen ei siis tarkoita, että kuultavilta kaikissa tapauksissa täytyy saada suostumus menettelyyn. Lähtökohtana on aina hyvän yhteistyön ja luottamuksen ilmapiirin rakentaminen.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätöksen tekee rehtori pedagogisen selvityksen perusteella. Siihen kirjataan oppilaan opetuksen järjestämipaikka, pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut PoL:n 31 §:ssä tarkoitettut palvelut sekä tarvittaessa 1 momentissa tarkoitettu oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Oppimäärän yksilöllistämistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yksilöllistäminen on mahdollista vasta erityisen tuen päätöksen tekemisen jälkeen. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, päätöksen tekee koulun rehtori oppilashuoltoryhmän esityksestä.

Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden vuoksi.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Tarkistamista varten pedagogisen selvityksen laatiminen aloitetaan hyvissä ajoin, viimeistään toisen ja kuudennen vuosiluokan keväällä. Erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina myös oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös. Päätöstä tehtäessä hyödynnetään aikaisempaa pedagogista selvitystä ja muita mahdollisia asiakirjoja.

Jos pedagogisessa selvityksessä on todettu, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tuen antamisen lopettamisesta tehdään uusi hallintopäätös. Päätös erityisen tuen lopettamisesta tulee tehdä ja perustella vastaavin menettelyin kuin päätös sen aloittamisesta. Myös tähän päätökseen liitetään valitusosoite.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) on pedagoginen asiakirja, joka laaditaan oppilaalle, joka on aloittamassa tai opiskelee erityisen tuen piirissä. HOJKS laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa, ja se perustuu oppilaalle tehtyyn pedagogiseen selvitykseen.

HOJKS:n tehtävänä on tukea oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia pitkäjänteisesti. Se on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

HOJKS tehdään lukuvuodeksi kerrallaan, mutta se tarkistetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. HOJKS:iin voidaan myös kirjata kokemuksia käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista. Tätä tietoa voidaan hyödyntää suunnitelman toteutumista arvioitaessa.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisesta vastaa luokanopettaja/luokanohjaaja yhdessä erityisopettajan kanssa. HOJKS laaditaan ja tarpeen mukaan tarkistetaan yhdessä oppilasta opettavien opettajien ja huoltajan, edellytyksensä mukaisesti oppilaan sekä tarvittaessa koulun oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaan merkitään myös sen seuranta-aikataulu.

Huoltajilta pyydetään tiedonsiirtolupa nivelvaiheissa ja yhteistyössä noudatetaan salassapitoa ja tiedonsiirtoa koskevia määräyksiä.

HOJKS sisältää oppilaskohtaiset tavoitteet, pedagogiset ratkaisut, opetuksen järjestämisen, tuen edellyttämän yhteistyön ja palvelut sekä tuen seurannan ja arvioinnin.

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvaikeudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät.

Pedagogiset ratkaisut

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena
- oppilaan koulukuljetuksen järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhtistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa.

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKS:n tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi, oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät, joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKS:n tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt.

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKS:iin kirjataan myös luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä, niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä niiden arviointi suhteessa HOJKS:ssa asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin.

Suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS:iin liitetään huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetusta järjestettäessä huomioidaan oppilaan oppimisedellytykset. Opetus voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisien oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oppilaan oman vuosiluokan yleisen oppimäärän ydinsisällöistä. Tällöin hän opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää tehostetun tai erityisen tuen aikana. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä.

Mikäli oppiaineen keskeisten sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi, kuitenkin niin, että tavoitteet ovat riittävän haasteellisia.

Oppilaan oppimäärä yhdessä tai useammassa oppiaineessa voidaan yksilöllistää erityisen tuen päätöksellä. Kirjaus yksilöllistetyistä oppiaineista merkitään HOJKS:iin. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös. Oppiaineen yksilöllistäminen edellyttää pedagogista ja psykologista sekä tarvittaessa myös lääketieteellistä selvitystä siitä, ettei oppilaalla ole edellytyksiä selviytyä opiskelusta opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Oppiaineen vapauttamiseen tulee olla erityisen painava lääketieteellinen tai oppilaan oppimiskykyyn liittyvä peruste. Jos oppilas vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänelle järjestetään muuta opetusta tai ohjattua toimintaa niin, ettei opiskelun kokonaistuntimäärä pienene.

Oppimäärän yksilöllistämisen opetus voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistämisen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKS:ssa. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKS:n sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua voidaan tukea lisäksi sopivin opiskelumateriaalein, -välinein ja -menetelmin sekä pedagogisin järjestelyin.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaalle ja huoltajalle selvitetään yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Jos kuitenkin oppilaan kokonaistilanteen ja jatko-opintojen kannalta on perusteltua, voidaan oppiaineen opiskelusta vapauttaa. Tämä harkitaan aina oppilas- ja oppiainekohtaisesti. Harkinta vapauttamisesta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppiaineesta vapauttamisesta tehdään hallintopäätös PoL 18§ perusteella pedagogisen arvion tai selvityksen pohjalta. Vapautetun oppiaineen tilalla oppilaalle järjestetään aina korvaavaa opetusta, joka kuvataan oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa.

Perusopetuksen loppuvaiheessa (luokilla 6–9) maahan tullut oppilas voidaan vapauttaa B1-kielestä, kun oppilaalla

on jo 2–3 vierasta kieltä opiskeltavana ja oppilaan kokonaistilanteessa B1-kielen opiskelu nähdään kohtuuttomana. Oppiaineen vapauttamisen seuraukset jatko-opintoihin nähden selvitetään oppilaalle ja huoltajille. Opetuksesta vapauttaminen tulee tehdä pääsääntöisesti 7. luokan alkaessa, kuitenkin ennen 9. luokalle siirtymistä. B1-kielen korvaavana opetuksena järjestetään suomen kielen tai muiden oppiaineiden opiskelua, joihin oppilas tarvitsee tukea.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulo- vammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjaaminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa (HOJKS). Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin paikallisesa opetussuunnitelmassa määrätään.

Jos oppilaan tarve kuulua pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin loppuu, tulee tehdä päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Oppiaineesta vapauttaminen pidennetyssä oppivelvollisuudessa

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä tai oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin oppilaan HOJKS:ssa kuvataan. Jos oppilaalla on ilmeisiä vaikeuksia saavuttaa yleisen

opetussuunnitelman tavoitteita, tulee ensisijaisesti selvittää oppilaan mahdollisuudet opiskella painoalueittain tai yksilöllisiä oppimääriä. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas voidaan tarvittaessa vapauttaa vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opiskelusta, jos se on oppilaan kokonaistilanteen ja jatko-opintojen kannalta perusteltua. Tämä harkitaan aina oppilas- ja oppiainekohtaisesti. Oppiaineesta vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä pedagogisen selvityksen perusteella. Harkinta vapauttamisesta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Vapautetun oppiaineen tilalla oppilaalle järjestetään kielellisiä taitoja tai vuorovaikutustaitoja kehittävää korvaavaa opetusta, joka kuvataan oppilaan HOJKS:ssa.

Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, järjestetään vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Koulun opetussuunnitelmaan ei sisälly opetusta, joka järjestetään pelkästään toiminta-alueittain. Alkuopetuksessa oppilaalle, jonka kehitys on viivästynyt vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi, osa opetuksesta voidaan järjestää edellä kuvatulla tavalla. Toiminta-alueella, jossa tukea tarvitaan eniten, oppimista voidaan tukea tuki- ja/tai erityisopetuksella sekä koulun ulkopuolisilla toimilla. Toiminta-alueita, joilla tukea voidaan antaa muun opetuksen yhteydessä, ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, annetaan tukiopetusta. Tukiopetus aloitetaan heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta. Tukiopetus suunnitellaan niin, että jokaisella on tarvittaessa mahdollisuus siihen osallistua. Opettaja ohjaa oppilaan tukiopetukseen, mutta myös oppilas tai huoltaja voi pyytää tukiopetusta. Tukiopetuksen tarpeesta tiedotetaan aina huoltajille ja samalla annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Koulun taloudellisten resurssien salliessa jokaiselle luokalle on merkitty työjärjestykseen pysyvä viikoittainen tukitunti. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, tuen tarpeeseen liittyvien oppituntien aikana tai oppituntien ulkopuolella. Tukiopetuksen järjestelyissä voidaan käyttää joustavia ryhmittelyjä.

Opettaja ilmoittaa huoltajille luokan säännöllisen tukitunnin ajankohdan ja sopii huoltajan kanssa yhteistyössä oppilaalle annettavasta tukiopetuksesta. Tukiopetusta voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Tukiopetuksen muotoja voivat olla mm. yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus sekä muut uudet tavat lähestyä opittavaa asiaa. Tukiopetusta voidaan antaa kolmiportaisen tuen kaikilla tasoilla.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa tai vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen. Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen.

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana riippumatta siitä, opiskeleeko hän yleisopetuksen ryhmässä tai erityisryhmässä. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKS:iin.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkki- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkki esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkauksen menetelmä. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

7.5.3.1 Tulkitseminen- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitseminen- ja avustajapalvelut. Tulkkauksen- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi tarvita tulkitseminen esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline, ja kielen kehittyminen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä oppilaan identiteetin muotoutumiseen.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yk-

silölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkkauksessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää koulun rehtori. Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

7.5.3.2 Tulkkkaus ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen.

Oikea-aikainen ja riittävä tulkkkaus ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkkkaus ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve osana pedagogista arviota. Jos oppilas on saanut kyseisiä palveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Kyseisten palveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

7.5.3.3 Tulkkkaus ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä niiden tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastuualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkkauksen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

Koulun opetusryhmien ja oppilaiden tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve arvioidaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Koulun tasolla niiden kohdentamisesta tarpeen mukaan vastaa rehtori.

7.5.3.4 Toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa

Steinerkoulussa on tyypillistä, että sama luokanopettaja opettaa useimpia oppiaineita usein kuudennelle tai kahdek-

sannelle luokalle asti, joten nuoren tukena siirtymävaiheessa ovat entuudestaan tutut aikuiset.

Luokanopettaja ja erityisopettaja käyvät yhdessä luokkaa opettavien aineopettajien kanssa 2. luokan ja 6. luokan päätteeksi nivelvaiheissa läpi oppilaan kokonaistilanteen ja arvioivat käytettyjen tukitoimien toteutumisen ja vaikutukset oppilaan opiskeluun.

Siirtäessään luokkansa kokonaan aineenopettajien hallintaan, luokanopettaja esittelee aineopettajille luokkansa oppilaat opettajainkokouksessa. Esittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota tukitoimien toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointiin.

Nivelvaiheessa huomioidaan ainakin seuraavat tiedot soveltuvin osin luokka-astetta vastaavasti: opintojen järjestämisen kannalta välttämätön tieto, HOJKS, oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys, oppilaan kouluhistoria, sosiaaliset taidot, kieli- ja kommunikaatiotaidot, matemaattiset taidot, taidot oppiaineissa, arjen taitojen hallinta, urasuunnitelmat (opintojen päättövaiheessa), työelämään ja koulutuksiin tutustuminen, käytetyt ja hyväksi todetut tukitoimet, oppilaan tavoitteet opinnoissaan ja jatko-opintosuunnitelmat.

8. Oppilashuolto

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto kattaa jatkumona lapsen ja nuoren koulutien aina esiopetuksesta perusopetukseen ja siitä edelleen toisen asteen koulutukseen. Oppilashuolto tukee ja edistää lapsen tai nuoren oppimista, hänen tasapainoista psyykkistä ja fyysistä kehitystään, sosiaalista hyvinvointiaan sekä osallisuuttaan. Oppilashuollon tehtävänä on luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Oppilashuoltotyö liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään ja kuuluu kaikille koulu yhteisössä toimiville. Oppilashuoltotyössä otetaan aina huomioon lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus. Oppilashuollon arvoperusta rakentuu erilaisuuden kunnioittamiselle ja jokaisen yksilön tasa-arvoiselle kohtelulle.

Oppilashuoltotyötä ohjaavia periaatteita opetustoimessa ovat oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, suunnitelmallisuuden vahvistaminen, ennaltaehkäisy, varhainen tunnistaminen ja puuttuminen, kunnioitettava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen, luottamuksellisuus, moniammatillinen yhteistyö kaikilla tasoilla, oppilashuollon riittävän saatavuuden varmistaminen sekä koulun yhteisöllisyyden tukeminen ja kehittäminen.

Oppilashuoltotyöllä pyritään varmistamaan kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus sekä turvaamaan oppilaiden yhdenvertaisuus heidän tarvitsemiensa oppilashuollollisten palvelujen ja tuen saamisessa. Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa käytettävissä olevasta oppilashuollosta, ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilashuoltotyö on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää. Varhainen puuttuminen, tukitoimien järjestäminen sekä niiden toteutumisen seuranta ovat keskeisiä oppilashuollon tehtäviä.

Oppilashuollon tavoitteena on edistää välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria sekä koulun sisäisessä vuorovaikutuksessa että vuorovaikutuksessa koteihin ja muihin yhteistyötahoihin. Oppilashuoltoa toteutetaan monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opetus-, terveys- ja sosiaalitoimen sekä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Tarvittaessa voidaan hyödyntää muiden yhteistyötahojen osaamista. Oppilashuoltoa kehitetään ja arvioidaan koko ajan yhteistyössä sen eri toimijoiden kanssa. Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksenjärjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen koulukohtainen ryhmä.

Oppilashuollolla edistetään oppilaiden ja koko koulu yhteisön hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Oppilashuoltotyötä kehitetään ja koordinoidaan moniammatillisena yhteistyönä tukien koko oppilaitoksen toimintaa (yhteisöllinen oppilashuolto)

ja myös yksittäisten oppilaiden oikeuksiin kuuluvana yksilökohtaisena oppilashuoltona.

Koulun vuosisuunnitelmassa on kuvaus oppilashuoltosuunnitelman arvioinnista lukuvuoden painopistealueiden mukaisesti. Apulaisrehtori vastaa koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arvioinnista. Koulun oppilashuoltosuunnitelman arviointi, vastuuhenkilö, seurannan aikataulu, seurattavat asiat ja seurannassa käytettävät menetelmät (esim. kyselyt, seurantapalaverit ja projektit) sekä seurantatietojen tiedottaminen ja hyödyntäminen kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan ja arvioidaan kevään arviointikokouksissa. Saatuja seurantatuloksia hyödynnetään tulevan lukuvuoden oppilashuollon toteuttamisen suunnittelussa ja toteutuksessa.

8.1.1 Oppilashuoltoryhmät

Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa, ohjaustoimintaa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä käsiteltävän asian tarpeiden mukaan. Yhteisölliseen oppilashuoltoon osallistuu myös iltapäivätoiminnan, huoltajien ja oppilaiden edustaja.

8.1.1.1 Ohjausryhmä

Koulun oppilashuollon ohjausryhmä on yhteinen Jyväskylän kaupungin kanssa. Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelusta, toimintatavoista, ohjauksesta, arvioinnista ja kehittämisestä. Ohjausryhmä kokoontuu tarvittaessa.

Ohjausryhmän tehtäviä ovat kuraattori- ja psykologipalvelujen saatavuuden seuranta, kuraattorien ja psykologien työpanoksen jakaminen yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön, oppilashuoltotyöstä vastaaminen ja koordinoinnista sekä tarpeen seurannasta ja arvioinnista huolehtiminen, koulukohtaisten oppilashuoltoryhmien johtajien nimeäminen sekä kokoonpanon vahvistaminen. Ohjausryhmä vastaa koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien kuntakohtaisten osuuksien laatimisesta ja koulukohtaisten osuuksien ohjeistamisesta, seurannasta ja arvioinnista sekä tiedottamisesta sivistyslautakunnalle. Ohjausryhmä myös perustaa oppilashuoltorekisterin, nimeää vastuuhenkilön ja ohjeistaa hänet.

8.1.1.2 Oppilashuoltoryhmä

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksenjärjestäjän johtosäännössä nimeämä henkilö. Opetuksenjärjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä laatii vuosittain koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän muita yhteistyökumppaneita ovat mm. sosiaali- ja terveystyöpalvelut, lähiseudun kolmannen sektorin toimijat, lastensuojelu, lähialueen nuorisopalvelut ja koulupoliisi. Oppilashuoltoryhmän kokouksiin voidaan myös kutsua huoltajien edustajia, oppilasedustajia, muita asiantuntijoita sekä viranomaisia. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti vähintään neljä kertaa lukuvuodessa. Kokouksista laaditaan muistio, johon kirjataan kokoukseen osallistujat, käsitellyt asiat, sovitut toimenpiteet sekä vastuuhenkilöt.

8.1.1.3 Asiantuntijaryhmä

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia

työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttävät oppilaan tai huoltajan suostumusta.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllinen oppilashuolto on koko kouluyhteisöä tukevaa, ensisijaisesti ennaltaehkäisevää toimintaa. Yhteisöllinen oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteena on vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintakulttuuria sekä tukea kouluyhteisön, luokkien ja oppilasryhmien kokonaisvaltaista hyvinvointia ja turvallisuutta.

Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia ja huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä yhteistyössä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä. Turvalliseen opiskeluympäristöön kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä.

Oppilashuoltoryhmä laatii vuosittain koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman, johon sisältyy myös yhteisöllisen oppilashuollon kuvaus: suunnittelu, toteutus ja kehittäminen.

Yhteisöllinen oppilashuoltotyö perustuu vastuulliseen ja osallistavaan yhteistyöhön koulun henkilökunnan, oppilaiden, huoltajien ja viranomaisten tai asiantuntijoiden kanssa. Päävastuu yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta on koulukohtaisella oppilashuoltoryhmällä ja sen vastuuhenkilöllä.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa, ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on kokonaisvaltaisesti seurata ja edistää opiskelijan kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Tärkeää on taata oppilaalle varhainen tuki ja ennakoida ongelmien syntyminen. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, resurssit ja tarpeet pitää huomioida oppilashuoltoa suunniteltaessa sekä koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan tai huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Yksilökohtaisesta oppilashuollosta laaditaan aina oppilashuoltokertomus, josta selviää asia, ajankohta, ketkä ovat olleet läsnä asiaa käsittelemässä, päätetyt toimenpiteet ja toimenpiteiden seuranta.

Oppilaalla on oikeus saada psykologin tai kuraattorin palveluja kiireellisessä tapauksessa samana tai seuraavana työpäivänä, muutoin seitsemän työpäivän kuluessa. Asian kiireellisyydestä päättää oppilashuollon ammattihenkilö. Oppilaalla on mahdollisuus käydä kouluterveydenhuollossa ilman ajanvarausta virka-aikana. Yksilökohtaiseen oppi-

lashuoltoon tarvitaan aina oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumus. Huoltajat eivät voi kieltää alaikäistä oppilasta saamasta oppilashuoltopalveluja.

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma laaditaan oppilashuollon osalta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta ja jotka valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus, paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on kirjattuna oppilashuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta, toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä oppilashuoltoa ja varhaista tukea sekä tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä laadun arvioinnista. Paikallinen oppilashuollon ohjausryhmä vastaa oppilashuollon osuuden kirjaamisesta hyvinvointisuunnitelmaan. Koulu tutustuu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja laatii koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamiseen koulussa.

Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään, miten oppilaan osallisuus toteutuu a) yhteisöllisen ja b) yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa, miten huoltajan osallisuus toteutuu a) yhteisöllisen ja b) yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä miten yhteistyö toteutetaan muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

8.5 Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Oppilashuoltoryhmä vastaa koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Laatimisessa noudatetaan oppilashuollon ohjausryhmän ohjeita. Suunnitelmaa valmistellaan yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa on myös kaupungin yhteisiä ja koulukohtaisia osioita. Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan ne menettelytavat, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan ja joilla suunnitelmasta tiedotetaan.

8.5.1 Oppilashuoltosuunnitelman sisällöt

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Lukuvuoden alussa arvioidaan koulun oppilashuollon kokonaistarve, opetushenkilöstö ja käytettävissä olevat oppilashuollon palvelut (terveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut). Arvio tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamiseen, seurantaan ja kehittämiseen. Arviota tarkistetaan aina tarpeen mukaan.

Suunnitelmassa kuvataan myös

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen, työn- ja vastuunjako ja palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, koulu yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat koulu yhteisön ja ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

- koulu kohtaisen oppilashuoltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen koulu kohtaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaanohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- yhteistyö ja käytännöt koulu ympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
- järjestyssäännöt
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet.

Oppilashuoltosuunnitelman liitteinä ovat

A. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

B. Kriisisuunnitelma eli toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa:

- kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen
- kriisiryhmien kokoonpano, turvallisuusvastaava
- yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako kriisitilanteisiin varauduttaessa sekä kriisitilanteissa; pelastussuunnitelman, koulun järjestyssääntöjen ja muiden turvallisuusohjeiden yhteensovittaminen
- toimintatavat erilaisissa äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen, sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteiden määrittäminen
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Oppilashuollon suunnitelmassa kuvataan

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi
- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulupäivän aikana.
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi).

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Oppilashuollon suunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollon suunnittelussa ja arvioinnissa
- oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opetuksenjärjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi, vastuunjako, seurattavat asiat, menetelmät tietojen kokoamiseksi ja seurannan aikataulu
- seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen oppilashuollon kehittämisessä ja tiedottaminen koulu yhteisölle ja yhteistyötahoille.

9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita ottaen huomioon oppilaiden kielelliset valmiudet ja kulttuuristausta. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista.

9.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

9.2 Romanit

9.3 Viittomakieliset

Koulussa ei ole saamelaisia tai saamenkielisiä, romani- tai viittomakielisiä oppilaita. Nämä opetussuunnitelman osat kirjoitetaan ja otetaan käyttöön, mikäli kouluun tulee kyseisiin ryhmiin kuuluvia oppilaita.

9.4 Muut monikieliset oppilaat

Monikielisten oppilaiden opetuksessa pyritään tukemaan heidän monikielisyttään sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli, kulttuuri ja maassaoloaika.

Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta yhteistyössä koulun sijaintikunnan kanssa.

Oppilas opiskelee suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen taidoissa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella.

Oppilaalle voidaan antaa tukea myös oppimisen muilla osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Monikielisten oppilaiden opetusta koskevan opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien ja eri kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Monikieliset oppilaat ja heidän kulttuurinsa pyritään huomioimaan lukuvuoden aikana erilaisten tapahtumien ja juhlapyhien vieton yhteydessä. Heidän omaa taustaansa kunnioitetaan ja samalla lisätään kaikkien oppilaiden tietoisuutta erilaisista kielistä ja kulttuureista.

Oppilas osallistuu S2-opetukseen. S2-opetus ja mahdolliset muut tukijärjestelyt voidaan tarpeen mukaan kirjata myös oppilaan omaan oppimissuunnitelmaan .

Tarvittaessa oppilaan opiskelun tueksi laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma, jossa määritellään hänen vahvuutensa ja pulmansa, tuen tarve ja sen muodot, opetuksen sisältö verrattuna yleisen opetuksen sisältöön ja tasoon sekä opetuksesta vastaavat opettajat.

10. Kaksikielinen opetus

Koulun opetuskieli on suomi ja kaikki opetus järjestetään suomen kielellä.

Kaikki huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat on saatavilla suomen kielellä.

11. Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Steinerkoulujen opetus perustuu erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään. Koulun opetuksenjärjestämisluvassa edellytetään steinerpedagogiikkaan perustuvaa opetusta. Oppilaalle ja hänen huoltajilleen on selvitettävä steinerpedagogiikan filosofiset ja pedagogiset periaatteet. Steinerpedagogiset ratkaisut toteutuvat erityisesti toimintakulttuurissa, työtavoissa ja oppimisympäristöissä.

12. Valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

Valinnaisia opintoja on kahdenlaisia:

- Opetuksen järjestäjän valitsemat aineet, joita oppilas ei valitse itse. Esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikka (TVT) on tällainen aine 7.luokalla.
- Oppilaalle valinnaiset aineet, jotka oppilas valitsee itse. Oppilaat valitsevat vuosiluokille 6-9 joko saksan kielen tai käsityön. Vuosiluokilla 7-9 oppilaat valitsevat joko käsityön, ranskan tai saksan kielen opinnot.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksissa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan jotakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten

kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Valinnaisten aineiden tuntimäärät ja niiden vuosittainen sijoittuminen luokille 6-9 näkyvät tuntijaosta.

13. Vuosiluokat 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia tuetaan koululaisen käytännön perustaitojen oppimisessa ja rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään sekä toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista

kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen luokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaa ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, koutuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaista tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin

opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikkaata tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä TVT:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työkaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan TVT:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Luokkien 1 ja 2 siirtymävaiheisiin liittyvät paikallisesti sovitut asiat on kirjattu kappaleeseen 13.1.

13.4. Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opettävien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus on taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Äidinkieli on keskeinen oppimisen väline. Opiskelun alkuvaiheessa se on sisältöjen välittäjä ja äidinkielen käyttöä opetellaan niiden avulla. Äidinkielen avulla kehittyvät ajattelun ja ongelmanratkaisun taidot, jotka mahdollistavat kehittyneen ja itsenäisen opiskelun. Oppiaineen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja, ohjata heitä monipuolisesti kielellisen kulttuurin pariin sekä saattaa heidät tietoisiksi viestijöiksi ja kielenkäyttäjiksi. Opetus tukee kielen monipuolisen käytön oppimista. Opiskelu vahvistaa oppilaan mahdollisuuksia luovaan kielen käyttämiseen sekä suullisesti, että kirjallisesti niin, että kielen avulla voi syntyä uutta traditioiden siirtämisen lisäksi. Äidinkieli toimii siltana ympäristöön; ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, monipuolisiin kulttuurisisältöihin, laajaan tekstikäsitteeseen; tulkitsemiseen ja tuottamiseen sekä tiedon hankintaan ja jakamiseen. Alkuopetuksessa kirjallisuus välittyy ensin opettajan kautta ja siirtyy vähitellen oppilaan oman kiinnostuksen kohteeksi, kuitenkin niin, että kaikki oppilaat tutustuvat myös yhteiseen kirjallisuusaineistoon.

Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 tehtävänä on edistää ikäkauden ja yksilöllisten edellytysten pohjalta itseilmaisua ja vuorovaikutustaitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksessa tehtävänä on herättää kiinnostus kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen. Ikäkauden mukainen oppimisprosessi jatkuu esiopetuksesta kouluun sekä perustaitojen että laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2 äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa kirjallisuutta ja tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä, ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Opetuksen läpäisee leikinomaisuus, mielikuvitus ja draama. Oppiaineen sisäisen integraation lisäksi toteutetaan oppiaineiden välistä integraatiota nivoamalla äidinkielen taitojen oppiminen osaksi muihin oppiaineisiin. Erityisesti draama liitetään kirjallisuuden lisäksi esim.

musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin. Oppimisympäristöksi luetaan myös koululuokan ulkopuolinen ympäristö, kuten koti, kirjastot, museot, kulttuuritapahtumat ja teatteri. Kulttuurin monimuotoisuutta hyödynnetään ikäkauden mukaisesti. Media-aiheita nostetaan opetuksessa esille etenkin silloin, kun oppilaat nostavat median kautta tullutta sisältöä omaehtoisesti esiin. Viestintäteknologiassa lähdetään liikkeelle 1-2 luokilla väreistä, kynistä ja paperista, jonka jälkeen laajennetaan 3-6 luokilla koneympäristöön ja taitojen hankinnan kautta, esim. tiedonhakuun ja tieto- ja viestintäteknologian välinehallintanäkökulmaiseen hyödyntämiseen/käyttöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita kannustetaan käyttämään kieltä kaikenlaisissa vuorovaikutustilanteissa niin koulussa kuin kotona. Yhteistyössä kotien kanssa tuetaan lukemaan ja kirjoittamaan oppimista. Vaikeudet puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja antaa selkeästi jäljiteltävät mallit äänteiden, kirjainten, sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemiseen ja kirjoittamiseen. Opettaja käyttää mielikuvitusta virittävää kerrontaa, jotta oppilaiden ikäkaudelle ominainen, luontainen mielenkiinto aihepiirejä kohtaan herää. Mediavälineiden tarkoituksenmukaista ja turvallista käyttöä koskevia asioita nostetaan esiin oppilaiden ikäkauden mukaisesti ja etenkin silloin, kun oppilaat alkavat kiinnostua mediavälineistä tai itse nostavat kokemuksiaan esiin oppitunneilla. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Oppilaat harjoittelevat säännöllisesti muotopiirustusta. Muotopiirustuksella tuetaan oppilaan kokonaisvaltaista hahmottamista, silmän käden yhteistyötä, karkea ja hienomotoristen taitojen kehittymistä ja näin vahvistetaan kirjoittamaan ja lukemaan oppimista.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 1-2 arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi ja siihen perustuva palaute oppilaalle on ohjaavaa ja kannustavaa. Koko opetusryhmälle lukuvuoden aikana annettavan, keskusteluun perustuvan palautteen lisäksi oppilaat saavat kukin kannustavaa, henkilökohtaista, monipuolista palautetta taitojensa kehittymisestä.

Vuosiluokalla 1

Keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ovat

- -itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Arvioinnin pohjana ovat päivittäiset kohtaamis- ja keskustelutilanteet sekä muut monipuoliset suullisen osallistumisen tai esiintymisen yksilö- ja ryhmätilanteet
- sana- ja käsitevarannon karttuminen, sanojen merkitysten ja arjen kielenkäyttötilanteiden havainnoiminen. Arvioiti pohjaa päivittäisiin kohtaamis- ja keskustelutilanteisiin ja oppilaiden kielellisen ilmaisun havainnointiin
- kirjainten muotoamisen, käsin kirjoittamisen ja yleensä hienomotoristen taitojen kehittyminen myös näppäintaitojen kehittämisen pohjaksi. Arvioinnin pohjana on oppilaan motoriset jäljittelytaidot, oma vihkotyöskentely sekä kaikki muu oppilaan hienomotorisia taitoja kehittävä tekemien
- edistyminen lukutaidon alkeissa. Arviointi pohjaa oppilaan äänne- ja kirjaintuntemuksen edistymisen seuraamiseen, tavu-, sana- ja lausetason lukemisen ja lukusujuvuuden edistymisen sekä luetun ymmärtämisen taitojen kehittymisen seuraamiseen

Huoltaja arvioi yhdessä opettajan kanssa oppilaan edistymistä arviointikeskustelussa. Oppilas arvioi omia vihkojaan ja

töitään säännöllisesti vuoden aikana opettajan ohjauksessa.

Vuosiluokalla 2

Keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ovat

- itseilmaisun- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Arvioinnin pohjana ovat päivittäiset kohtaamis- ja vuorovaikutustilanteet, sekä monipuoliset suullisen osallistumisen ja esiintymisen ryhmä- ja yksilötilanteet sekä kirjallisen itseilmaisun edistyminen.
- sana- ja käsitevarannon karttuminen, sanojen merkityksen ja arjen kielenkäyttötilanteiden havainnoiminen. Arvioinnin pohjana ovat mm. päivittäiset kohtaamis- ja keskustelutilanteet ja oppilaan suullinen tai kirjallinen ilmaisu.
- käsin kirjoittamisen ja tekstintuottamisen taidon sekä monipuolisten hienomotoristen taitojen edistyminen myös näppäintaitojen kehittämiseksi. Arvioinnin pohjana on sekä oppilaan mallin mukainen että itsenäinen vihkokirjoitus, ja muu hienomotorinen edistyminen
- lukusujuvuuden edistyminen, luetun ymmärtämisen taitojen vahvistuminen.
- kehittyminen kielen rakenteiden ymmärtämisessä ja ensimmäisten kieliopillisten sisältöjen tunnistamisessa.
- Huoltaja arvioi yhdessä opettajan kanssa oppilaan edistymistä arviointikeskustelussa.
- Oppilas arvioi omia vihkojaan ja töitään säännöllisesti vuoden aikana opettajan ohjauksessa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen S1

T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitojaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa; ohjata oppilasta kuuntelemaan opettajan ja tovereiden kerrontaa ja viestejä, rohkaista kysymään ja vastaamaan sekä odottamaan omaa vuoroa, tukea monipuoliseen vuorovaikutukseen aikuisten ja lasten kanssa.

T2 Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin. Kannustaa kertomaan omia tietojaan, kokemuksiaan, havaintojaan, käsityksiään ja toiveitaan sekä keskustelemaan yhdessä luokan kanssa opettajan johdolla. Kannustaa oppilasta kertomaan omin sanoin kuulemiaan tarinoita ja keksimään itse tai yhdessä muiden kanssa uusia kertomuksia.

T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisuohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla; kannustaa osallistumaan kielelliseen ja fyysiseen kokonaisilmaisuun ryhmässä ja yksinkin, ohjata vuorosanojen opetteluun kuorossa ja yhdessä esittämiseen, tukea ja rohkaista itseilmaisuun keskustellen, näyttellen, improvisoiden, leikkien, loruillen, lausuen ja laulaen.

T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin; ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään puhuen ja kirjoittaen sekä kuuntelemaan ja lukemaan toisten viestejä, innostaa oppilasta erilaisiin ilmaisutapoihin. .

Tekstien tulkitseminen, S2

T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa; Innostaa ja ohjata oppilas kiinnostumaan äänneistä, kirjaimista ja lukemaan oppimisesta, kannustaa oppilasta lukemisen harjoitteluun, tukea oppilasta ymmärtämään lukemaansa.

T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan kirjallisuudesta ja monipuolisesti myös muista teksteistä ja herättää oppilaan kiinnostus lukemiseen luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjanon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen; Ohjata oppilasta kuuntelemaan keskittyneesti kerrontaa ja palauttamaan mieleen aiemmin kerrottua. Innostaa oppilasta työstämään mielikuvituksensa avulla edelleen kuulemaansa. Innostaa ja tukea oppilasta itsenäisen lukemisen ja lukuharrastuksen pariin.

Tekstien tuottaminen S3

T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan, havaintojaan, ajatuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

T11 Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa; Ohjata oppilaan harjoittelua kirjainten muotoamisessa sekä kirjoittamisessa. Tukea monipuolisesti hienomotoristen kädentaitojen kehittymistä myös näppäintaitojen kehittämistä varten. Ohjata oppilasta kirjoittamaan kirjaimia, sanoja ja tekstiä aluksi mallin mukaan ja harjoittelemaan sanojen ja pienten lauseiden kirjoittamista.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen S4

T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta. Ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä. Auttaa huomaamaan, että kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen; Ohjata tarinoiden ja kertomusten kuuntelemiseen ja keksimiseen sekä niiden leikkimiseen tai esittämiseen. Ohjata oppilaita huomioimaan kielen ja ilmaisun vivahteita. Ohjata oppilaita huomaamaan millainen kielenkäyttö rakentaa ja millainen rikkoo ihmisten välistä kanssakäymistä

T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta sekä valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa.

T14 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, Innostaa ja ohjata oppilasta valmistamaan esityksiä yhdessä muiden kanssa ja tutustumaan esimerkiksi lastenteatteriin.

Vuosiluokka 2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 Tukea ja ohjata monipuoliseen kielelliseen vuorovaikutukseen aikuisten ja lasten kanssa. Ohjata oppilasta kuuntelemaan opettajan ja tovereiden kerrontaa ja viestejä.

T2 Kannustaa ja ohjata kertomaan omia tietojaan, kokemuksiaan, havaintojaan, käsityksiään ja toiveitaan sekä keskustelemaan yhdessä luokan asioista opettajan johdolla, kannustaa ja ohjata oppilasta kertomaan omin sanoin kuulemiaan tarinoita, luomaan kertomuksia itse tai yhdessä muiden kanssa.

T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ohjaamalla osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla; Kannustaa osallistumaan kielelliseen ja fyysiseen kokonaisilmaisuun ryhmässä ja yksinkin. Ohjata vuorosanojen opetteluun ja yhdessä esittämiseen. Tukea ja rohkaista itseilmaisuun keskustellen, näytellen, improvisoiden, leikkien, loruillen, lausuen ja laulaen.

T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa arkikielen hallinnan pohjalta niin, että oppilas saa kokemuksia viestintätilanteista, kiinnostuu niistä ja ymmärtää, että ihmiset viestivät eri tavoin; Ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään puhuen ja kirjoittaen sekä kuuntelemaan ja lukemaan toisten viestejä. Innostaa oppilasta erilaisiin ilmaisutapoihin. .

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 Ohjata ja innostaa lukusujuvuuden harjaannuttamiseen ja luetun ymmärtämisen taitojen vahvistamiseen. Ohjata oppilas lukemaan niin itse kirjoittamaansa kuin painettuaakin tekstiä. Ohjata oppilasta kuuntelemaan ja korjaamaan lukemistaan ja tukea häntä ymmärtämään harjoittelun merkitys.

T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentaa hänen sanavarantoaan tekstien tarkastelun avulla. Opastaa ja ohjata uusien ja aluksi outojen sanojen ja ilmaisujen ymmärtämiseen, Innostaa lukemaan erilaisia tekstejä monipuolisesti ja kannustaa luetusta keskusteluun

T7 Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin. Ohjata oppilasta vähitellen etsimään ja löytämään teksteistä vastauksia kysymyksiin.

T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan kirjallisuudesta ja monipuolisesti muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjonon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen. Innostaa oppilas tutustumaan kirjoihin ja kirjallisuuteen kuuntelemisen ja itsenäisen lukemisen kautta ja kannustaa työstämään mielikuvituksensa avulla edelleen kuulemaansa ja lukemaansa Ohjata oppilaita kertomaan lukemastaan ja jakamaan elämyksiä ja tietoa.

S3 Tekstien tuottaminen

T9 Rohkaista ja innostaa oppilaita kertomaan ja kuvaamaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla, tuottamaan monimuotoisia tekstejä eri tarkoituksiin. Luoda myönteisiä tekstien yhdessä tekemisen, työstämisen ja jakamisen kokemuksia. Innostaa oppilas kirjoittamaan tarinoita, ohjeita, viestejä ym., opastaa tarinoiden keksimiseen ja kirjoittamiseen yhteistyössä .

T10 Tarjota tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita, ajatuksia, kokemuksia, havaintoja ja mielipiteitä puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös graafisessa mediaympäristössä Opastaa tekstien täydentämiseen kuvituksella tai kuvien tekstittämiseen sekä kuvista kertomiseen.

T 11 Opastaa oppilasta käsin kirjoittamisen taitojen harjoitteluun ja monipuolisten hienomotoristen taitojen vahvistamiseen myös näppäintaitojen harjoittelua varten. Opastaa huomioimaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia. Kannustaa oppilasta harjoittelemaan kirjoittamista koskevia käytäntöjä ja sopimuksia myös omissa kirjoitelmissaan Opastaa ja tukea oikeinkirjoituksen perusasioiden opettelua, oman tarinan tai muun tekstin rakentamista kokonaisuudeksi. Ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen Ohjata oppilasta korjaamaan kirjoitustaan ja vahvistaa oppilaan ymmärrystä harjoittelun tärkeydestä.. Opastaa ensimmäisten kielioppi-

käsitteiden ymmärtämiseen ja tunnistamiseen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T12 Edistää oppilaan kielitietoisuutta tarinoiden, draaman, leikkien, kirjoittamisen ja puhumisen kautta ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta. Ohjata oppilasta tunnistamaan puheen ja kirjoituksen yhteydessä käytettyjä käsitteitä. Ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä Auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen. Ohjata tarinoiden ja kertomusten kuuntelemiseen ja keksimiseen sekä niiden leikkimiseen tai esittämiseen. Ohjata oppilaita huomioimaan kielen ja ilmaisun vivahteita. Ohjata oppilaita huomaamaan millainen kielenkäyttö rakentaa ja millainen rikkoo ihmisten välistä kanssakäymistä

T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan kirjallisuutta sekä valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa.

T14 Innostaa oppilasta tuottamaan kulttuuria yhdessä muiden kanssa ja tutustumaan eri lastenkulttuurimuotoihin, ohjata oppilasta niiden käyttäjäksi ja arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kulttuurien monimuotoisuutta. Innostaa ja rohkaista harjoittelemaan ja valmistelemaan pieniä esityksiä sekä tutustuttaa oppilaat esim. lastenteatteriin.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa; keskittyvä kuuntelu, kuulumisten vaihto, oppilaiden välisten asioiden hoito, päivittäiset keskustelut opetuksen sisällöstä
- Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista sekä asioiden ja tarinoiden kertomista.
- Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla satujen, tarinoiden, loru- jen käsittelyyn, pienien esitysten harjoitteluun ja esittämiseen
- Opettajan kertomien satujen ja tarinoiden kuuntelu ja takaisin kerronta. Päivittäiset puhe- ja artikulaatioharjoitukset; loruja, riimejä ja riittäilyä. Suullista ilmaisua erilaisissa tilanteissa. Tarkan kuuntelemisen harjoittelua.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä: äänne, kirjain, aakkonen, tavu, sana, lause, virke, lopetusmerkki, otsikko, kappale, teksti, kuva, sivu, lehti, aukeama jne.
- Lukemisen harjoittelu mallikirjoituksesta ja itsekirjoitetusta sekä vähitellen painetusta tekstistä aluksi yhteen ääneen, kuorossa lukien
- Harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja keskustelemalla ja esittämällä kysymyksiä luetun tekstin sisällöstä.
- Havainnoidaan ja luetaan keskustellen ja pohtien erilaisia ikäkaudelle sopivia tekstejä ja kuvia. Työskennellään klassisten satujen, kansantarinoiden ja lastenkirjallisuuden sekä helppojen tieto- ja mediatekstien parissa. Keskustellaan luetun sisällöstä.
- Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan avulla pääkäsitteiden (esim. päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni) avulla.
- Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin

S3 Tekstien tuottaminen

- Isojen kirjainten opetteleminen tarinan, liikkeen, eleen, puheen, kuvan, nimen ja symbolin keinoin. Äänne-kirjain-vastaavuuden ja tavutietoisuuden harjoittelua.
- Kynäotteen harjoittelua sekä silmän ja käden koordinaation sekä suuntien hahmottamisen vahvistamista esim. muotopiirustuksen kuvio-, symmetria- tai ornamenttiharjoituksilla, kirjoittamisen harjoittelua mallista ja myöhemmin myös omaa kirjoittamista
- Sanojen ja lauseiden oikeinkirjoitusta etupäässä mallista harjoitellen; sanaväli, sanan jakaminen riveille, tavutus

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla,
- Havainnoidaan ja pohditaan yhteistä keskustelukulttuuria ja puhetapaa vuorovaikutustilanteissa omassa luokassa, kouluyhteisössä ja vapaa-ajalla
- Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä.
- Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.
- Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen.
- Tutustutaan lastenkulttuuriin ja harjoitellaan kirjaston käyttöä, kootaan omaa luokkakirjastoa
- Tutustutaan arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin.
- Kertomusaineistona kansansadut ja klassiset sadut, vuodenaikoihin ja ympäristöön liittyvät tarinat ja opetustarinat.
- Luetaan yhteistä lukukirjaa yhteisten lukukokemusten jakamiseksi

Vuosiluokka 2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista; keskittyvä kuuntelu, kuulumisten vaihto, oppilaiden välisten asioiden hoito, päivittäiset keskustelut opetuksen sisällöstä
- Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa sekä asioiden ja tarinoiden kerrontaa.
- Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja; viestien välittämistä ja vastaanottamista puhuen ja kirjoittaen, keskustellaan viestien välittämisen ja vastaanottamisen tavoista ja pulmista
- Puhe- ja artikulaatioharjoituksia, lorujen, runojen ja riimien lausuntaa yhdessä. Pienien esitysten esim. satu-, nukkenäytelmien harjoittelu ja esittäminen, improvisaatio ja muu leikinomainen ilmaisullinen harjoittelu

S2 Tekstien tulkitseminen

- Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä: äänne, kirjain, aakkonen, tavu, sana, lause, virke, lopetusmerkki, otsikko, kappale, teksti, kuva, sivu, lehti, aukeama jne.
- Lukemisen harjoittelu mallikirjoituksesta ja itsekirjoitetusta sekä vähitellen painetusta tekstistä aluksi yhteen ääneen, kuorossa lukien
- Harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja keskustelemalla ja esittämällä kysymyksiä luetun tekstin sisällöstä.
- Havainnoidaan ja luetaan keskustellen ja pohtien erilaisia ikäkaudelle sopivia tekstejä ja kuvia. Työskennellään klassisten satujen, kansantarinoiden ja lastenkirjallisuuden sekä helppojen tieto- ja mediatekstien parissa. Keskustellaan luetun sisällöstä.
- Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan avulla pääkäsitteiden (esim. päähen-

kilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni) avulla.

- Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin
- Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä ja tutustutaan keskustellen uusiin sanoihin ja käsitteisiin
- Tutustutaan ajan, järjestyksen, paikan ja suuntien erilaisiin ilmaisuihin.
- Tutustutaan kerronnallisiin pääkäsitteisiin. Opetellaan huomioimaan ja kertomaan tarinoista päähenkilö(t), tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.
- Keskustellaan satujen, tarinoiden ja muiden tekstien sisällöistä.
- Pohditaan sanojen merkityksiä ja sanavalintoja teksteissä.
- Omien kokemusten, havaintojen ja tapahtumien selostamista sekä tarinoiden toistamista muistin varaisesti omin sanoin

S3 Tekstien tuottaminen

- Harjoitellaan tuottamaan tekstejä omien ajatusten, kokemusten, havaintojen ja mielikuvituksen sekä kuvien ja toisten tekstien, opettajan kertomien satujen ja tarinoiden pohjalta.
- Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi.
- Tutustutaan esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omista teksteissä.
- Opetellaan isojen ja pienten kirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja hienomotoriikkaharjoituksilla ennen tulevien vuosien koneella kirjoittamisen opettelua.
- Harjoitellaan käyttämään omista teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.
- Kirjoittamisen säännöllinen harjoittelu

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Kielen muotojen ja sanaston kartuttaminen.
- Tutustutaan alustavasti sanaluokkiin
- Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.
- Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.
- Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä.
- Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.
- Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen.
- Tutustutaan lastenkulttuuriin, arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin.
- Kirjastoon tutustuminen. Kertomusaineistona legendat, opetuksen sisältävät eläinsadut- ja kertomukset ja vuoden kiertokulkuun sekä ympäristöön liittyvät tarinat. Ja vertauskuvalliset tarinat luonnosta, moraalialuova aineisto, runoja ja arvoituksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

- - Satujen kuunteleminen ja satujen takaisinkerronta, tarinan kokonaisuuden hahmottaminen (L1)

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheen-
vuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Runoja ja loruja leikkien (L1, L4)
- Kirjainten ja lukemisen oppiminen toiminnallisesti (L1)
- Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus
(L2, L5)
- Hyvät tavat (L3)
- Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
- Moraalitarinat (L3)
- Oman materiaalin tuottaminen alusta loppuun projektimaisesti (vihkotyöskentely/jaksot) (L6)
- Yhteisissä keskusteluissa oman näkökulman esiintuominen ja toisten mielipiteen huomioiminen (L7)
- Leikit, pelillisuus ja muut toiminnalliset työtavat (L1,L5)

Vuosiluokka 2

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheen-
vuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Kysymys-vastausleikit (L1)
- Arvoitukset ja ongelmanratkaisu, innostus ratkaisujen löytämiseen (L1)
- Runoja ja loruja leikkien (L1, L4)
- Pienet oppilaiden valmistamat näytelmät (L1, L2)
- Oikeinkirjoitus/välimerkit toiminnallisesti (L1)
- Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen (L1, L2)
- Toisten oppilaiden runoesitysten kuuntelu (L2)
- Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus
(L2)
- Hyvät tavat (L3)
- Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
- Moraalitarinat (L3)
- Oman materiaalin tuottaminen alusta loppuun projektimaisesti (vihkotyöskentely/jaksot) (L6)
- Yhteisissä keskusteluissa oman näkökulman esiintuominen ja toisten mielipiteen huomioiminen (L7)
- Leikit, pelillisuus ja muut toiminnalliset työtavat (L1,L5)

13.4.2 Toinen kotimainen kieli

Toisen kotimaisen kielen opetusta ei ole luokilla 1-2.

13.4.3 Vieraat kielet

13.4.3.1 Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuoro-
vaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuu-

risen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Vuosiluokilla 1-2

Oppilas tutustuu suullisen työskentelyn kautta englannin kieleen ja englanninkielisten maiden kulttuureihin. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta ja vahvistaa innostusta englannin kielen opiskeluun. Harjoittelu tapahtuu pääasiassa ryhmässä tai pareittain rohkaisevassa, kannustavassa ja turvallisessa oppimisilmapiirissä.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1,2,3 Oppilas tutustuu englannin kieleen kuulemisen ja puhumisen kautta pääasiassa englanninkielellä tapahtuvassa opetuksessa toiminnallisesti laulaen, leikkien ja loruillen.

T5 Oppilas rohkaistuu käyttämään oppimaansa suullisesti myönteisessä ja kannustavassa ilmapiirissä.

Vuosiluokka 2

T1,2,3 Oppilas tutustuu edelleen englannin kieleen suullisesti työskennellen sanaston hänelle tutuilla aihealueilla pääasiassa toiminnallisesti laulaen, leikkien ja loruillen.

T5, 7 Oppilas rohkaistuu vähitellen saamansa mallin avulla itsenäisiin suullisiin suorituksiin kielen eri osa-alueilla.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Opitaan erottamaan kuullun perusteella englannin kieli muista opiskeltavista kielistä.

S2 Opitaan työskentelemään keskittyneesti ryhmässä osallistuen erilaisiin toimintoihin kuten lauluihin ja leikkeihin aktiivisesti.

S3 Opitaan toiminnallisuuden avulla oppilaille tutujen ja läheisten aihealueiden sanastoa (ruumiinjäsenet, vaatteet, värit, eläimet, huonekalut, numerot 1-20)ja lyhyitä helppoja vuorovaikutustilanteissa käytettäviä sanontoja (tervehdykset, kiittämiset jne).

Vuosiluokka 2

S1 Opitaan huomaamaan joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja opiskeltujen kielten välillä.

S2 Harjoitellaan edelleen kieltä suullisesti ryhmässä tai pareittain siirtyen pieniin yksinkertaisiin yksilösuorituksiin.

S3 Opitaan lisää sanastoa siirtyen hieman laajempiin ja vaativampiin aihealueisiin (numerot 21-100, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, säätilat) ja vahvistetaan yksinkertaisten vuorovaikutustilanteiden osaamista.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan opiskelemaan kieltä suullisesti opettajan antaman mallin mukaan. Oppilasta ohjataan keskittymään työskentelyyn ja osallistumaan aktiivisesti yhteiseen suulliseen harjoitteluun turvallisessa oppimisympäristössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 1-2

Oppilasta ohjataan rohkeasti osallistumaan suulliseen työhön. Oppilas saa tarvittaessa tukea keskittymiseen ja työhön ryhtymiseen. Oppilasta rohkaistaan vähitellen yksilösuorituksiin.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä

Läpi koko perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on keskittynyt sekä aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä tehtäviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Osallistuminen suullisiin yksilösuorituksiin on vielä vapaaehtoista. Ryhmän kanssa keskustellaan yhteisen työn sujumisesta ja jokainen pohtii omaa osallistumistaan.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on keskittynyt sekä aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä tai pienissä ryhmissä tehtäviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Osallistuminen suullisiin yksilösuorituksiin on jo huomionarvoista. Ryhmän kanssa keskustellaan yhteisen työn sujumista ja jokainen pohtii omaa osallistumistaan.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Oppilasta ohjataan opiskelemaan englantia suullisesti keskittyneesti ja aktiivisesti osallistuen.

L2 Oppilas tutustuu alustavasti englanninkieliseen kulttuuriin ja häntä rohkaistaan ilmaisemaan itseään englanniksi annetun mallin avulla.

Vuosiluokka 2

L1 Oppilas opiskelee aiempaa pitkäjänteisemmin ja keskittyneemmin. Oma osallistuminen on aktiivista ja päämäärätietoista.

L2 Oppilaan tiedot englanninkielisestä kulttuurista lisääntyvät vähitellen ja omat annetun mallin avulla muodostetut suulliset ilmaukset tulevat varmemmiksi.

13.4.3.2 Saksa, A2-oppimäärä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan. Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Vuosiluokilla 1-2

Oppilas tutustuu suullisen työskentelyn kautta saksan kieleen ja alustavasti saksankielisten maiden tapakulttuuriin ja juhlapyhien viettoon. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta ja vahvistaa innostusta saksan kielen opiskeluun. Harjoittelu tapahtuu pääasiassa suullisesti ryhmässä tai pareittain rohkaisevassa, kannustavassa ja turvallisessa oppimisilmapiirissä.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

T1,2,3 Oppilas tutustuu saksan kieleen kuulemisen ja puhumisen kautta pääasiassa saksankielellä tapahtuvassa opetuksessa toiminnallisesti laulaen, leikkien ja loruillen.

T5 Oppilas rohkaistuu käyttämään oppimaansa suullisesti myönteisessä ja kannustavassa ilmapiirissä.

Vuosiluokka 2

T1,2,3 Oppilas tutustuu edelleen saksan kieleen suullisesti työskennellen sanaston hänelle tutuilla aihealueilla pääasiassa toiminnallisesti laulaen, leikkien ja loruillen.

T5, 7 Oppilas rohkaistuu vähitellen saamansa mallin avulla itsenäisiin suullisiin suorituksiin kielen eri osa-alueilla.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

S1 Opitaan erottamaan kuullun perusteella saksan kieli muista opiskeltavista kielistä.

S2 Opitaan työskentelemään keskittyneesti ryhmässä osallistuen erilaisiin toimintoihin kuten lauluihin ja leikkeihin aktiivisesti.

S3 Opitaan toiminnallisuuden avulla oppilaalle tutujen ja läheisten aihealueiden sanastoa (ruumiinjäsenet, vaatteet, värit, eläimet, huonekalut, numerot 1-20)ja lyhyitä helppoja vuorovaikutustilanteissa käytettäviä sanontoja (tervehdykset, kiittämiset jne.).

Vuosiluokka 2

S1 Opitaan huomaamaan joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja opiskeltujen kielten välillä.

S2 Harjoitellaan edelleen kieltä suullisesti ryhmässä tai pareittain siirtyen pieniin yksinkertaisiin yksilösuorituksiin.

S3 Opitaan lisää sanastoa siirtyen hieman laajempiin ja vaativampiin aihealueisiin (numerot 21-100, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, säätilat) ja vahvistetaan yksinkertaisten vuorovaikutustilanteiden osaamista

Saksan A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan opiskelemaan kieltä suullisesti opettajan antaman mallin mukaan. Oppilasta ohjataan keskittymään työskentelyyn ja osallistumaan aktiivisesti yhteiseen suulliseen harjoitteluun turvallisessa oppimisympäristössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan A-oppimäärässä vuosiluokilla 1-2

Oppilasta ohjataan rohkeasti osallistumaan suulliseen työhön. Oppilas saa tarvittaessa tukea keskittymiseen ja työhön ryhtymiseen. Oppilasta rohkaistaan vähitellen yksilösuorituksiin.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan A-oppimäärässä

Läpi koko perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin.

Vuosiluokka 1

Arvioinnin perusteena on keskittynyt sekä aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä tehtäviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Osallistuminen suullisiin yksilösuorituksiin on vielä vapaaehtoista. Ryhmän kanssa keskustel-

laan yhteisen työn sujumisesta ja jokainen pohtii omaa osallistumistaan.

Vuosiluokka 2

Arvioinnin perusteena on keskittynyt sekä aktiivinen ja rohkea osallistuminen erilaisiin yhdessä tai pienissä ryhmissä tehtäviin runoihin, lauluihin ja leikkeihin. Osallistuminen suullisiin yksilösuorituksiin on jo huomionarvoista. Ryhmän kanssa keskustellaan yhteisen työn sujumista ja jokainen pohtii omaa osallistumistaan.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Oppilasta ohjataan opiskelemaan saksan kieltä suullisesti keskittyneesti ja aktiivisesti osallistuen.

L2 Oppilas tutustuu alustavasti saksankieliseen kulttuuriin ja häntä rohkaistaan ilmaisemaan itseään saksaksi annetun mallin avulla.

Vuosiluokka 2

L1 Oppilas opiskelee aiempaa pitkäjänteisemmin ja keskittyneemmin. Oma osallistuminen on aktiivista ja päämäärätietoista.

L2 Oppilaan tiedot saksankielisestä kulttuurista lisääntyvät vähitellen ja omat annetun mallin avulla muodostetut suulliset ilmaukset tulevat varmemmiksi.

13.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaan kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Matematiikan opetus lähtee liikkeelle lukujen laatujen kokemuksen kautta, jolloin lapset saavat kokea luottamusta ja turvallisuutta: luku, maailma ja ihminen kuuluvat yhteen. Lukujen laatujen kokemuksella tarkoitetaan opetuksessa esimerkiksi laadullisten lukukäsitteiden esittelyä. Lukujen laatuja lähestytään, kun tutkitaan luonnossa esiintyviä monia esimerkkejä. Tässä käytetään lapsen halua esittää kysymyksiä siitä, mitä on maailman ja ihmisten luomusten taustalla, toisin sanoen tutkia, mitä ilmiöiden taustalla on. Tämän kaltainen laadullinen lähestymistapa johtaa sisäiseen liikkuvuuteen, joka puolestaan tukee mielikuvituksen kykyä matemaattisten ongelmien ratkaisussa.

Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallinen oppiminen ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Matematiikan opetus tukee oppilaan myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opettaja ottaa vastuuta oppilaan oppimisesta.

Opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään sillä opetus kytketään arkipäivän ongelmiin. Opetus kehittää oppilaan kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineisiin liittyvien taitojen, tietojen ja tekniikan vahvistamista opetetaan lisäämällä tehtävien vaikeusastetta iän karttuessa ja osittain oppiaineiden rajoja ylittäen. Esimerkiksi tietojenkäsittelyn perusasioita voidaan opetella eurytmisissä toiminnallisissa leikeissä ja harjoitteissa.

Laskeminen ei ole mahdollista ilman säännöllistä harjoitusta, mikä tekee siitä erinomaisen välineen tahdon kasva-

tukselle. Sisäinen liikkuvuus johtaa mielikuvituksen kykyyn matemaattisten probleemojen ratkaisemiseksi.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaalle tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Alkuopetuksen tulee olla konkreettista, jotta oppilaan kokemukset ja ajattelu yhdistyvät matematiikan järjestelmään.

Matematiikan opetus etenee keskittyvän toiminnan, kuuntelemisen ja kommunikoinnin harjaannuttamisen kautta matemaattiseen ajatteluun. Lapsen kokemuksen kokonaisvaltaisuus on otettava huomioon, kun synnytetään kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden pohjaksi. Matematiikan alkuopetus etenee kokonaisuudesta osiin.

Opetus kehittää oppilaan kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä kuvia tulkiten. Luvut opetellaan lukujen laatujen kautta ja opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Muistettavia asioita tuetaan mielikuvituksen ja kuvaopetuksen keinoin. Matematiikan harjoitteluun kuuluu keskeisesti toiminta ja liikkuminen. Rytmisten harjoitusten ja kaikkia aisteja hyväksi käyttävien leikkien ja toiminnan avulla luvut hahmotuvat ensin järjestyslukuina. Sama- ja erimääräisyyden havainnon kautta oppilas johdetaan määrän ilmaisemiseen luvuilla, minkä jälkeen alkavat laskutoimitukset peruslukuilla. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

T1 Tavoitteena on, että oppilas kiinnostuu ja innostuu matematiikasta ja oppiminen tukee myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.

T2 Oppilasta ohjataan kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää omia havaintoja eri tilanteissa.

T3 Oppilasta kannustetaan esittämään omia ratkaisuja ja päätelmiä konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti.

T4 Oppilasta ohjataan kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan.

T5 Oppilasta ohjataan ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

T6 Oppilaan lukukäsitteen kehittymistä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämistä tuetaan.

T7 Oppilasta perehdytetään peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja oppilasta ohjataan tutustumaan laskutoimitusten ominaisuuksiin.

T9 Ohjataan oppilasta tutustumaan geometrisiin muotoihin ja havainnoimaan niiden ominaisuuksia esimerkiksi hahmottamalla suoran ja kaarevan viivan laadun.

T12 Harjaannutetaan oppilasta erilaisten leikkien kautta laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan.

Vuosiluokka 2

T1 Tuetaan oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.

T2 Ohjataan oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.

T3 Kannustetaan oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti.

T4 Ohjataan oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan.

T5 Ohjataan oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

T6 Tuetaan oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä.

T7 Perehdytetään oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja häntä ohjataan tutustumaan niiden ominaisuuksiin.

T8 Ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita.

T9 Ohjataan oppilasta tutustumaan geometrisiin muotoihin ja havainnoimaan niiden ominaisuuksia. Tavoitteena on kehittää oppilaan sisäistä havainnointia siten, että hän pystyy täydentämään puolikkaan symmetriseksi muodoksi ja tekemään myös virtaavia ornamenttimuotoja.

T10 Ohjataan oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate.

T11 Ohjataan oppilasta tutustumaan taulukoihin ja diagrammeihin.

T12 Tavoitteena on harjaannuttaa oppilasta erilaisten leikkien kautta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan.

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Ajattelu

Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Muotopiirustuksessa lähdetään liikekokemuksesta, jossa lähtökohtana on suora ja kaari sekä tehdään erilaisia harjoituksia niiden muunnelmista. Muoto hahmotetaan ensin tilassa liikkuen, sitten kokonaisvaltaisena kädenliikkeenä, ja lopuksi muoto piirretään paperille.

Tutustutaan säännöllisiin kaksiulotteisiin geometrisiin perusmuotoihin ja opetellaan tunnistamaan ja toteuttamaan ne liikkuen ja piirtäen. Piirretään spiraalimuotoja, lemniskaattoja ja ornamentteja avoimilla muodoilla, joissa muoto vaihtuu sisäisestä ulkoiseen ja ulkoisesta sisäiseen.

S2 Laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilas hallitsee lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Kehitetään oppilaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia, kuten parillisuutta ja parittomuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Opetellaan laskutoimitusten symbolit ja harjoitellaan niiden käyttöä.

Opetellaan yhteen-, vähennys-, kerto-, ja jakolaskuja lukualueella 1-20 liikkuen, rytmien avulla sekä esineitä ja symboleita käyttäen. Tarjotaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa ja kertolaskuissa.

Kehitetään oppilaan taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaitsemaan siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään niitä.

Ohjataan oppilasta löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Tutustutaan mittaamiseen luonnollisissa, toiminnallisissa yhteyksissä, esim. Leikeissä, käsitöissä, askarteluissa, pituusjärjestykseen asettautumisessa. Opitaan ymmärtämään käsitteitä vertailemalla: pienempi - suurempi, enemmän - vähemmän, kaukana - lähellä jne. Harjoitellaan aistinvaraista mittaamista käytännön työssä ja toiminnassa, kuten

kirjoituksen suurentaminen tai pienentäminen, erilaisten tuttujen matkojen tai reittien vertaaminen jne.

Pohjustetaan oppilaan taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä: peräkkäisyys, valinta ja toisto, bitti ja algoritmi toiminnallisina leikeinä ja harjoittein.

Vuosiluokka 2

S1 Ajattelu

Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Muotopiirustuksessa tehdään symmetriaharjoituksia ensin pysty- ja sitten vaaka-akselilla avoimilla muodoilla sekä rytmisesti eteneviä, jatkuvia tai muuntuvia muotoja ja ornamentteja.

S2 Laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilas hallitsee lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Kehitetään oppilaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Pehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin. Nousevat ja laskevat lukujonot.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisin tavoin eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaus tuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Pehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaan yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 1 – 100. Tarjotaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Opetellaan kertotaulut aluksi liikkuen ja rytmisesti ja lopuksi ulkoa opetellen. Tutustutaan laskutoimitusten järjestykseen ja sulkeiden käyttöön laskulausekkeissa.

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaan taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaitsemaan siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilasta löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilasta oivaltamaan mittaamisen periaate. Lähdetään liikkeelle kehon mitoitusta. Tutustutaan alustavasti myös keskeisiin mittayksiköihin. Opitaan kellonaikoja ja ajan yksiköitä (vuorokausi, viikko, kuukausi ja vuosi).

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaan taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä: peräkkäisyys, valinta ja toisto, bitti ja algoritmi toiminnallisina leikeinä ja harjoittein.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaalle tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilasta kannustetaan työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Tietojenkäsittelyn peruskäsitteitä harjoitellaan toiminnallisina harjoittein ja leikeinä: peräkkäi-

syys, valinta ja toisto, bitti ja erilaiset algoritmileikit.

Muotoja harjoitellaan myös liikkumalla avoimessa tilassa sisällä tai ulkona, jolloin saadaan kokea muotoja liikkeestä käsin. Muotoja voi myös kulkea lumeen, hiekkaan tai piirtää liidulla asfalttiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Ensimmäisen luokan aikana selvitetään, mitä oppilaat osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaalle tarjotaan tukea aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja systemaattista tukea. Oppilaan matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaalle mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaalle tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja hänelle luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun. Taitavalle oppilaalle tarjotaan mahdollisuus erilaisten lisätehtävien tekemiseen. Muotopiirustuksella tuetaan hahmottamisen taitojen lisäksi oppilaan kirjoittamaan ja lukemaan oppimista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa

Vuosiluokka 1

- Matematiikan oppimisen arviointi on kannustavaa. Oppilasta rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehityksessä olevien taitojen harjoitteluun
- Oppilaan matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilaalla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.
- Arvioidaan oppilaan kykyä noudattaa annettuja toimintaohjeita.
- Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat: lukukäsitteen ymmärtäminen ja lukujonotaidot, kymmenjärjestelmän ymmärtäminen, laskutaidon sujuvuus.

Vuosiluokka 2

- Matematiikan oppimisen arviointi on kannustavaa. Oppilasta rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehityksessä olevien taitojen harjoitteluun
- Oppilaan matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilaalla on oltava mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.
- Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat: lukujonotaidot, kymmenjärjestelmän ymmärtäminen, laskutaidon sujuvuus, kappaleiden ja kuvioiden luokittelutaito ja matematiikan käyttäminen ongelmanratkaisussa.
- Arvioidaan oppilaan kykyä ymmärtää ja toteuttaa neljää peruslaskutapaa.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

L1,4,6 Oppilaita ohjataan matematiikan tunnilla monipuolisesti eri aistein tehtäviin havaintoihin ja erilaisiin tehtäviin. Elävästi kerrotut, kuvilla ja esittämällä havainnollistetut opetus kuvat ovat tärkeä osa matematiikan oppimista, kuten myös konkreettiset välineet erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaan oman kehon ja motoriikan käyttö (esimerkiksi rytmiset harjoitteet) tukevat ajattelua ja omaa oivaltamista.

L2,6 Toiminnallinen opetus monipuolisten pelien ja leikkien kanssa tukevat yhteistyön, ilmaisun ja vuorovaikutuksen kehittymistä. Ratkaisut ja päätelmät eri keinoin ja niiden esittäminen luokassa tai pienemmässä ryhmässä kehittyvät yhä

sujuvammaksi.

L3,4 Numeroiden ja lukujen tunnistaminen sujuvoittaa arkielämää. Vuosiluokalla 2 perehdytään myös aikakäsitteeseen ja alustavasti mittaamiseen, jotka myös sujuvoittavat myös arkielämää. Matematiikan merkintätapojen oppiminen ja käyttö niitä lukien ja itse merkintöjä tehden tulee vankemmaksi.

L5 Vuosiluokalla 2 tutustuminen taulukoihin ja diagrammeihin luo pohjaa tällaisen esitystavan lukemiselle ja tuottamiselle eri välineitä hyödyntäen.

13.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Tietoisuus omasta elinympäristöstä ja omasta paikasta on tärkeää itsetuntemuksen ja hyvinvoinnin kannalta. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa. Ympäristöopissa nousee esiin kestävän kehityksen ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen ulottuvuus. Hyvä luontosuhde on eräs inhimillisen kasvun peruslähtökohdista ja ilman sitä ei saavuteta ymmärrystä ympäristöstä. Ihminen, jolla on hyvä luontosuhde, tuntee kunnioitusta ja kiitollisuutta luontoa kohtaan ja ymmärtää muun muassa ekosysteemipalvelujen keskeisen merkityksen.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan.

Vuosiluokilla 1-2

Luontoon ja muihin ympäristön ilmiöihin perehtymisessä painotetaan erityisesti kokemuksellista lähestymistapaa, lähtökohdista ovat omat havainnot ja elämykset. Tämä lähestymistapa tässä iässä tukee ympäristöherkkyyteen kasvamista, luontosuhteen syventymistä ja myös luonnontieteellisen yleissivistyksen rakentumista.

Opetuksessa on suuri merkitys omilla havainnoilla ja asioita lähestytään ilmiöstä itsestään käsin. Nämä kasvattavat ympäristöherkkyyttä ja lisäävät ymmärrystä luonnonilmiöistä ja niiden vaikutuksesta. Luonnonmukainen moniaistinen ympäristö lisää optimismia, luovuutta, itsenäisyyttä, itseluottamusta, keskittymiskykyä, yhteistyökykyä, myötätuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Luonnonympäristössä leikit - ja myös oppiminen - perustuvat luovuuteen ja kekseliäisyyteen.

Leikkeihin perustuvien ongelmanratkaisujen ja tutkimustehtävien avulla herätetään kiinnostusta ja uteliaisuutta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön nimeämistä ja jäsentämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

Merkitys arvot ja asenteet

T1 Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen. Kaikki ympäristöopin sisällöt ja opetusmenetelmät pyrkivät tukemaan tätä tavoitetta.

T2 Oppilasta kannustetaan kaikessa ympäristöopin opetuksessa iloitsemaan oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä.

T3 Tavoitteena on tukea oppilaan ympäristön tuntemuksen kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä.

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 Opetetaan oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään. , S2-S4, S6

T5 Kannustetaan oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana. S1-S6

T6 Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin. S1-S6

T7 Ohjataan oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä. S2-S6

T8 Ohjataan oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita. S1-S6

T9 Ohjataan oppilasta tutustumaan arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien. S1-S6

T10 Ohjataan oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista, S1-S6

T11 Ohjataan oppilasta hankkimaan tietoa, tekemään arjen havaintoja ja esittämään niitä.

Käsitteelliset tavoitteet

T14 Rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään. S1-S6

T15 Ohjataan oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä. S1-S2,S5

Vuosiluokka 2

Merkitys arvot ja asenteet

T1 Pyritään tarjoamaan oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttamaan oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen. S1-S6

T2 Kannustetaan oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä. S1-S6

T3 Tuetaan oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjataan oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä. S1-S6

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 Ohjataan oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään. S2- S6

T5 Kannustetaan oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä pohtimaan asioita ja ilmiöitä yhdessä. S1-S6

T6 Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin. S1-S6

T7 Ohjataan oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä. S1-S6

T8 Ohjataan oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita. S1-S6

T9 Ohjataan oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostetaan oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien. S1-S6

T10 Ohjataan oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista. S1-S6

T11 Ohjataan oppilasta hankkimaan tietoa, tekemään havaintoja ja esittämään niitä

Käsitteelliset tavoitteet

T12 Ohjataan oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. S1-S6

T13 Ohjataan oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina. S2-S6

T14 Rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista. S1-S6

T15 Ohjataan oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä. S1-S2,S5

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Kasvu ja kehitys

Leikitään leikkejä, joissa oppilas oppii hahmottamaan omaa kehoaan ja sen toimintaa. Tunnetaitojen harjoittelu yhdessä toimien, kokemusten, elämysten, satujen ja leikkien avulla.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Kiinnitetään huomiota sään mukaiseen pukeutumiseen ja omista koulutavaroista huolehtimiseen. Harjoitellaan turvallista työskentelyä ja liikkumista liikenteessä esim. koulumatkoilla. Harjoitellaan myös avun pyytämistä/hakemista sekä yksinkertaisia itsehoitotaitoja. Oppilaat osallistuvat mahdollisiin koulun poistumisharjoituksiin ja niissä toimimiseen.

Harjoitellaan hyviä tapoja, toisten huomioon ottamista, luokan omia ja koulun sääntöjä, yhteistyötaitoja sekä arjessa toimimista. Kiinnitetään huomiota siihen, että oppilaat oppivat kunnioittamaan toisiaan kaikin tavoin. Opetellaan hyviä ruokailutapoja sekä monipuolista ruokailua. Pidetään huolta oman luokan siisteydestä.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Tehdään retkiä lähiympäristöön ja opitaan havainnoimaan sitä. Vierailaan esim. lähipuistoissa. Tutustutaan luontoon eri vuodenaikoina ja tehdään havaintoja lähiympäristön kasveista ja eläimistä. Harjoitellaan kertomaan omista luontohavainnoista ja kuuntelemaan toisten kertomia havaintoja. Luokkaan voidaan rakentaa vuodenaikapöytä, jonka äärellä voi tarkentaa havaintoja, käydä keskustelua ja ihailia luonnon monimuotoisuutta.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Tutkimuksen tekemisen harjoittelu (sisältönä luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin, teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä tutkimustehtäviä). Voidaan kasvattaa siemenestä kasvi/kasveja ja havainnoida kasvun eri vaiheita. Pyritään löytämään arjen pulmiin yhdessä eri ratkaisuvaihtoehtoja.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Kiinnitetään huomiota elämän perusedellytyksiin: ravintoon, veteen, ilmaan, lämpöön ja huolenpitoon. Keskustellaan arjen terveystottumuksista ja harjoitellaan niitä. Tarkastellaan koulupäivän toimintoja terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. Keskustellaan myös asioista, jotka tuottavat ihmiselle hyvää mieltä. Kertomukset kasveista, eläimistä ja luonnosta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Harjoitellaan omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista. Harjoitellaan myös lajittelua, uusiokäyttöä ja kierrätystä omassa luokassa. Voidaan osallistua oman lähiympäristön tilan ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen: kunnostuskoot, pihatalkoot, yhteiset juhlat. Kiinnitetään huomiota omien tekojen merkitykseen itselle, toisille ja lähiympäristölle.

Vuosiluokka 2

S1 Kasvu ja kehitys

Käydään läpi omaa kehitystä ja kasvua ikäkaudelle sopivalla tavalla. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti. Sadut, tarinat ja erilaiset draamalliset työmuodot.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Jatketaan edelleen harjoittelua turvallisesti toimimisesta sekä koulussa että kotona. Harjoitellaan turvallista liikenteessä liikkumista. Kiinnitetään edelleen huomiota luokan omiin ja koulun sääntöihin, pyritään ehkäisemään kiusaamista sekä kunnioitetaan toisen fyysistä koskemattomuutta. Osallistutaan koulun poistumisharjoituksiin. Pidetään huolta oman luokan siisteydestä.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Tehdään retkiä lähiympäristöön ja kiinnitetään huomiota luontoon eri vuodenaikoina. Laajennetaan lähiympäristön kasvien ja eläinten tuntemusta. Tehdään havaintoja ja jaetaan kokemuksia sekä elämyksiä. Harjoitellaan kertomista sekä kuvailua omista luonto- ja säähavainnoista. Piirretään kuvia esim. koti ja koulu ympäristöstä. Rakennetaan luokkaan vuodenaikapöytä, joka muuntuu vuodenvaihtamisen myötä ja johon tuodaan yhdessä materiaalia luonnosta. Kertomukset kasveista, eläimistä ja luonnosta.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Kasvien viljelyä esimerkiksi palstalla ja siihen liittyvät työt, esimerkiksi maan muokkaaminen, kasteleminen ja kitkeminen. Harjoitellaan pienten tutkimusten tekemistä liittyen luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin, ihmisen toimintaan tai eri ongelmanratkaisutehtäviin. Havainnoidaan liikennettä ja pohditaan syitä liikenteen muutoksiin.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Jatketaan perehtymistä elämän perusedellytyksiin. Keskustellaan ravinnon tuotannosta ja veden merkityksestä kasvien kasvulle. Kiinnitetään huomiota asioihin, jotka edistävät hyvinvointia ja viihtyvyyttä koulussa.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta ensimmäisen luokan sisältöjä ja työskentelyympäristöä laajentaen.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin opetuksessa tavoitteena on tutustua sekä luontoon että rakennettuun ympäristöön aisteja kokonaisvaltaisesti käyttäen. Oppilaat tekevät säännöllisesti retkiä lähiympäristöön, jossa tutkivat ja kokevat yksinkertaisia ja tavanomaisia luonnonilmiöitä. Työtapoina ovat luonnon havainnoista keskusteleminen, erilaiset leikit sekä luonnon kiertokulun seuraaminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan turvalliseen ja toiset huomioon ottavaan toimintaan erilaisten leikkien, pelien ja ryhmätehtävien avulla. Opetuksessa suositetaan yhteistoiminnallista oppimista, joka mahdollistaa asioiden oppimisen yhdessä, mutta oppilaan omassa tahdissa ja omien edellytysten mukaan. Lähiympäristöön ja eri luontokohteisiin tehtävillä retkillä vahvistetaan yhteistyötaitoja ja ympäristön sekä toisten kunnioittamista. Oppilaan kiinnostuksen heräämistä ympäristöä kohtaan tuetaan luokassa säännöllisillä luontoretkillä ja luokassa muun muassa vuodenaikapöydän ylläpidolla. Samalla opetellaan kantamaan vastuu yhteisten tilojen siisteydestä. Ristiriitatilanteita pyritään ensisijaisesti käsittelemään draamaharjoitusten ja satujen avulla niin, että lapsissa herää myötätunto ja ymmärrys toisia kohtaan. Yhdessä luotu fyysinen ja henkinen oppimisympäristö antaa oppilaalle onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa positiivista minäkuvaa ja yhteisöllisyyttä.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

- Palautetta annetaan koko ryhmälle.
- Toivottua käyttäytymistä vahvistetaan kannustamalla.
- Turvallinen toimiminen sekä koulun lähiympäristössä että koulumatkoilla.
- Aktiivinen tutkiminen, havaintojen tekeminen ja kokeileminen jokapäiväisessä elämässä.
- Edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

Vuosiluokka 2

- Palautetta annetaan koko ryhmälle ja palaute on kannustavaa.
- Aktiivinen ryhmässä toimiminen ja toisten kunnioittaminen myös fyysisen koskemattomuuden alueella.
- Eri vuodenaikojen ilmiöiden havainnoiminen ja erojen ymmärtäminen.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokka 1

L1 Kertomukset esim. luonnosta ja ihmisten toiminnasta mielikuvituksen, muistin ja eettisen (moraalisen) kehityksen herättäjänä, monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset ajattelun kehityksen tukena

L2-L3 Asioista keskustelu ja toisten kuuntelu päivittäisenä harjoitteluna, toisten ihmisten ja ympäristön arvostaminen ja kunnioittaminen

L6 Yhdessä tekeminen ja osallistuminen oman luokan ja muun koulun kanssa

Vuosiluokka 2

L1 Kertomukset mielikuvituksen, muistin ja moraalisen kehityksen vahvistajina, monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset ajattelun kehityksen tukena

L2-L3 Koulu yhteisen kulttuurin tuntemus, sopimukset, säännöt, itsestä ja toisista huolehtiminen päivittäisessä arjessa

13.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilasta opetettavaan uskontoon, sen käsitteistöön symboliikkaan ja monimuotoiseen ilmenemiseen kulttuurissamme. Se tutustuttaa uskonto ja katsomusperinteisiin Suomessa ja muualla maailmassa, antaa valmiuksia ymmärtää eri uskontojen sekä uskon ja tiedon välistä dialogia. Opetus tutustuttaa oppilaat eettiseen ajatteluun, antaa valmiuksia omakohtaiseen pohdintaan sekä itsetuntemuksen ja elämönhallinnan kehittymiseen Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaiden sosiaalisten suhteiden rakentumista, toisten huomioon ottamista, suvaitsevaisuuttaja vastuullisuutta. Se on osa eettistä kasvatusta ja kartuttaa uskontoja koskevaa tietoa ja ymmärrystä.

Vuosiluokilla 1-2

Uskonnon opetuksessa tutustutaan oman perheen uskonnolliseen ja katsomukselliseen taustaan. Opetuksessa perehdytään evankelisluterilaisen uskonnon keskeisiin kertomuksiin ja tarinoihin ikäkauden mukaisesti. Vuodenkierto ja vuodenajan juhlat tarinoineen rytmittävät lukuvuoden opetusta, ja tarinoiden välityksellä tuetaan luokkayhteisössä ja lähiympäristössä moraalien kehitystä: toisten tukemista ja huomioon ottamista. Oppitunneilla tulee mahdolliseksi omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen siten, että harjaantuu myös kyky tunnistaa toisen tunteita ja ottaa muiden näkemykset huomioon. Oppilaat harjaantuvat toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 Ohjata oppilasta tutustumaan kertomusten kautta opiskeltavaan sisältöön

T3 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

T5 Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan; oppii keskustelemaan elämän iloista ja suruista, saa turvallisuuden ja rohkeuden kokemuksia tunne-elämän käsiteltäväksi

T6 Tukea oppilasta kehittämään haluaan toimia oikeudenmukaisesti

T7 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta itsestään, luokkayhteisöstään sekä ympäristöstä ja luonnosta

T12 Auttaa ja tukea oppilasta saamaan luottamusta elämään ja itseensä

Vuosiluokka 2

T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon kertomuksiin, käsitteisiin ja symboleihin

T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan oppilasta muihin oman luokan, koulun ja uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 Rohkaista ja auttaa oppilasta kehittämään, tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan

T6 Ohjata ja tukea oppilasta kehittämään haluaan toimia oikeudenmukaisesti, kykyä eläytyä toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia, vakaumusta ja ihmisoikeuksia

T7 Ohjata oppilasta eettiseen pohdintaan ja ottamaan vastuuta omasta itsestään, yhteisöstään sekä ympäristöstä ja

luonnosta

T8 Luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämiseen, perustelemiseen ja erilaisten mielipiteiden ymmärtämiseen

T12 Auttaa ja tukea oppilasta saamaan luottamusta elämään ja itseensä

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

Lapsen suhde läheisiin ihmisiin, perheeseen, sukulaisiin, ystäviin, koulutovereihin, luokkayhteisössä toimiminen yksin ja yhdessä; tutustuminen luokkatovereihin ja heidän perheisiinsä (S1, S3)

Oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, kaikkien ihmisten ja koko luomakunnan kunnioittaminen, huolenpito toisista ihmisistä ja luonnosta, ihmisen hyvinvointi, luokkayhteisön ryhmytyminen (S3).

Kirkkovuoden juhlat, pyhät ajat ja perinteet sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja tavat viettää juhlia, lasten virret ja hengelliset laulut, rukoukseen tutustuminen (S1, S2)

Kirkkovuoden juhliin liittyvät Raamatun kertomukset, Jeesus hyvänä paimenena ja lasten ystävänä, kertomukset luomakunnasta ja luonnontapahtumista ja ihmisten välisestä kanssakäymisestä(S1, S2, S3).

Vuosiluokka 2

Syvennetään kirkkovuoden juhliin tutustumista (S1) ja tutustutaan myös oppilaan lähiympäristön uskontojen keskeisiin tapoihin ja juhliin, huomioidaan myös uskonottomuus luokkayhteisössä(S2).

Kirkollisiin toimituksiin tutustuminen (S1)

Lasten virret, hengelliset laulut ja rukoukseen tutustuminen

Seurakuntaan tutustuminen esim. vierailut (S1).

Eettisten kysymysten, oikean ja väärän, hyvän ja pahan jne. käsittelyä kertomusten avulla, oppilailta nousevat kysymykset ja niistä keskustelut, oppilaiden omat elämäkokemukset

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Opetuksen työtapoina käytetään ikäkauden mukaisia tarinoita, kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja. Opetus on keskustelevaa, kiireetöntä ja avointa, jossa oppilaiden omat ajatukset, havainnot ja kokemukset saavat tulla esiin. Oppilaita rohkaistaan suulliseen vuorovaikutukseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee opetuksen toiminnallisuutta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa, kuuntelemaan ja keskustelemaan siten, että samalla huomioidaan oppilaiden erilaiset kielitaito- ja kulttuuritaustat, edellytykset ja tarpeet. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa

Vuosiluokilla 1-2

Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa yhteistyötavoissa ja

ilmaisemaan ajatuksia. Oppimisprosessin kannalta keskeisiä palautteen antamisen kohteita ovat katsomuksellisten ilmiöiden tunnistaminen ja nimeäminen, ryhmätaidoissa toimiminen sekä ajatusten ilmaiseminen ja toisten kuunteleminen.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

- Tarinoiden mieleen palauttaminen ja uudelleen kertominen itsenäisesti ja ryhmässä (L1)
- Oppilaita kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä ja noudattamaan hyviä tapoja (L2)
- Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista (L3)
- Evankelis-luterilaisen kirkon symbolit ja kirkolliset kuvat (L4)
- Oppilailla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä (L6)
- Opetuksessa vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta (L7)

Vuosiluokka 2

- Oppilaita rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille (L1)
- Opetukseen sisällytetään tilaisuuksia oppilaille harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti (L2)
- Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista (L2)
- Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä, harjoittelevat tunnistamaan omia tunteita ja kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden (L3)
- Evankelis-luterilaisen kirkon symbolit ja kirkolliset kuvat (L4)
- Oppilaita ohjataan sosiaalisen kanssakäymisessä tarvittavien taitojen hallintaan, kuten monimuotoisten viestien tulkitsemiseen, tuottamiseen ja arvottamiseen (L4)
- Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti (L6)
- He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista (L7)

13.4.7 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä, katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana. Elämäkatsomustiedon tehtävänä on ohjata oppilasta tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraussuhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella. Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämäkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Elämäkatsomustiedon tehtävänä on opettaa elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen ja vastuunottoon.

Vuosiluokilla 1-3

Vuosiluokilla 1-3 elämäkatsomustiedossa harjoitellaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Lapsen itsetuntoa ja mi-näkuvaa tuetaan kuuntelemalla ja arvostamalla oppilaan kokemuksia ja ajatuksia. Opetuksen tehtävänä on rikastuttaa lapsen kulttuurillista symbolituntemusta ja merkityssanastoa sekä eettistä ajattelua taiteen ja kokemuksen menetelmin. Tarinoiden välityksellä tuetaan luokkayhteisössä ja lähiympäristössä moraalien kehitystä: toisten tukemista ja huomioon ottamista. Opetuksessa annetaan tilaa mielikuvien, kysymysten ja oivallusten synnylle.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.

T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin.

T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua.

T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuuksia.

T6 Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä.

T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita.

T9 Ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa.

Vuosiluokka 2

T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.

T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin.

T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua.

T4 Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä.

T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuuksia.

T7 Edistää oppilaan tuntemusta lähiympäristönsä kulttuurin piirteistä.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Harjoitellaan toisen kunnioittavaa kohtaamista ja kuuntelemista ja erilaisen ajattelun ja elämäntapojen arvostamista.

S2 Syvennyttään tarinoin, joissa käsitellään hyvän ja pahan sekä oikean ja väärän teemoja.

S3 Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia opettajan kertoman ja oppilaan kuvittaman tarinan kontekstissa. Tarinoiden aihepiirit voivat sivuta monia aiheita ystävyydestä erilaisista kulttuureista ja maailmansyntykäsityksistä.

S4 Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Vuosiluokka 2

S1, S3, S4 Syvennyttään toisaalta tarinoin, jotka kertovat ihmisen hyvyydestä ja toisaalta tarinoin, jotka valottavat säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä tai tarkastelevat omien valintojen ja toiminnan vaikutusta omaan ympäristöön. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja asemaan eri puolilla maailmaa.

S2, S3 Perehdyttään erilaisiin kulttuureihin niiden kansantarinoiden perusteella ja opitaan arvostamaan maailman kulttuuriperinnön rikkautta. Pohditaan omaa identiteettiä ja erilaisia tapoja elää ja ajatella.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Elämäkatsomustiedon tunneilla pyritään mahdollistamaan oppimisympäristö, jonka turvallisuuteen oppilas voi kokea luottavansa. Luokanopettajan tunneilta tutut tai muunnetut

rituaalit, runo-kertomus-vihkotyö yms. voivat tarjota oppilaille tutun ja turvallisen tuntirakenteen.

Kiinnitetään huomiota ryhmäytymiseen ja konfliktien, esim. kiusaamisen purkamiseen. Jokainen yksilö kohdataan erilaisena, mutta samanarvoisena persoonana. Oppilaita rohkaistaan suulliseen vuorovaikutukseen, ja näin luodaan perusta vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. Draaman kautta toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja elämyksellisyys tukevat oppilaan ymmärrystä ihmisten moninaisuudesta. Työtapoina käytetään ikäkauden mukaisia tarinoita, kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee opetuksen toiminnallisuutta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa ja osallistumaan aktiivisesti oman katsomuksellisen identiteettinsä rakentamiseen oman ikäkautensa, taustansa ja elämäntilanteensa perustalta. Elämäkatsomustieto tukee siten vuorovaikutuksen ja ajattelutaitojen kehittymistä, oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista, joita kaikkia tuetaan myös yksilöllisten tarpeiden mukaan. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa. Elämäkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa

Vuosiluokka 1

Arvioidaan: sosiaaliset ja ryhmätyöskentelytaidot, ohjeiden vastaanottaminen ja noudattaminen, muut työskentelytaidot, tekemisen laatu, tehtäviin tarttuminen.

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute koko ryhmälle, sanallinen arvio huoltajalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 2

Arvioidaan: sosiaaliset ja ryhmätyöskentelytaidot, ohjeiden vastaanottaminen ja noudattaminen, työskentelytapojen vakiintuminen.

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute koko ryhmälle, sanallinen arvio huoltajalle lukuvuoden päättyessä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 1-2

Ensimmäisillä vuosiluokilla painottuu erityisesti L2. Kulttuurista osaamista voivat palvella maailmanlaajuiset mytologiset kertomussisällöt, niihin liittyvät symbolit, kulttuurille tyypilliset arkkityypit ja erilaiset elintavat. Vuorovaikutusta ja ilmaisua harjoitellaan ryhmässä, jossa on eri ikäisiä oppilaita eri luokilta, ja jossa oppilas opettelee kuuntelemaan kaikkia sekä arvostamaan erilaisia puheenvuoroja ja näkemyksiä ja jossa häntä itseään arvostetaan. Itsensä ilmaisua voi tukea keskusteluihin, leikeihin ja esimerkiksi piirtämisen ja askartelun kautta. Myös alku- ja loppurunot, laulut, leikit

jne. voivat tukea vuorovaikutusta.

Myös muut oppimiskokonaisuudet toteutuvat seuraavasti:

L1 Tarinoiden eettiset ja syy-seuraus-suhteita alleviivaavat sisällöt, alku- ja loppurunot tai laulut tukevat ajattelua ja antavat välineitä oppimiseen, tila kysymysten esittämiselle, havainnointiin keskittyminen.

L3 Tarinoista esiin tulevat vaikeat tilanteet ja niistä selviäminen, oman kehon kunnioitus, sosiaalisten taitojen opettelu.

L4 Symbolisen ja arkkityyppisen aineiston esivaikutus.

L5 Tarinoiden kautta käsitellään tapoja suojella itseä ja tapoja toimia oikein.

L7 Tarinoiden, laulujen ja runojen tulee tukea oppilasta ilmaisemaan itseään ja ymmärtämään eettisten kysymysten luonnetta.

13.4.8 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Musiikilla on tärkeä merkitys ihmisen tunne-elämän ja itsetunnon kehitykseen. Musiikki voi toimia yhteisöllisyyttä rakentavana ja sosiaalista toimintaa ylläpitävänä elementtinä kaikissa muodoissaan. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen tekemiseen, aktiiviseen osallisuuteen, onnistumisen elämyksiin. Opetuksen tehtävä on myös rakentaa arvostavaa ja kiinnostunutta suhdetta musiikkiin yhtenä taidemuotona, joka välittyy meille esteettisinä ja laadullisina kokemuksina, historiallisten siteiden kautta traditioina ja jonka laatuihin ja tyyliin voimme liittyä elämyksellisesti, toiminnallisesti ja tiedollisesti. Musiikin kuten muidenkin taideaineiden tehtävänä on myös ihmisen näkökulmien avartaminen, sävyjen, vivahteiden ja erilaisten laatuojen tunnistamiseen herkistäminen

Keskeisiä piirteitä musiikin opetuksessa ovat:

- Kuuntelemisen ja kuulemisen kyvyn kehittyminen, johon liittyy musiikin sosiaalisuutta kehittävä vaikutus; äänimaiseman tarkkailu ja siitä huolehtiminen, toisten kuunteleminen, kiinnostus toisia kohtaan, yhdessä toimiminen
- Laatutietoisuus, arviointikyky ja omakohtainen kosketus musiikilliseen ilmaisuun, eläytymiskyvyn kehittyminen
- Toiminnallisuus ja osallistuminen, oppilaan omien mahdollisuuksien huomioiminen musiikillisen ilmaisun perustana, vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllinen tilanteiden hallinta ja ihmisten välisen yhteyden vaalimiseen,
- Oppiaineiden välinen integraatio
- Laululla, yhdessä laulamisaella, on opetuksessa keskeinen asema, ihmisääni on instrumentti ja laulu antaa kaikille mahdollisuuden toimia käytännön musisoinnin parissa aktiivisena toimijana kykyjensä mukaan. Oppilasta ohjataan siten, että hän voi saavuttaa suhteen omaan ääneensä ja sen käyttöön eri yhteyksissä. Laulun opetus noudattelee musiikin historiallisen kehityksen mukaista etenemistä yksinäisyydestä moniäänisyyteen. Jokaisen oppilaan kyvyt ja mahdollisuudet huomioidaan.
- Soiton opetuksessa pääpaino on sellaisissa instrumenteissa, joita kaikilla on mahdollisuus oppia käsittelemään lähtötason mukaisesti yhteissoitossa ja harjoituksissa.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa oppilaat saavat kokemuksen siitä, miten toimitaan ryhmän jäsenenä musiikin parissa. Opitaan havainnoimaan erilaisia musiikillisia elementtejä kuuntelun avulla ja kehitetään aktiivisen kuuntelun aluetta. Yhteisen musisoinnin avulla koetaan osallisuus toisiin oppilaisiin ja myös oman vaikuttamisen mahdollisuus. Jäljittelyllä on suuri osuus oppimisessa. Yhdessä laulaminen luo vähitellen perustaa säveltäsojen tarkemmalle havain-

noinnille ja intonaation puhtaus kehittyvä vähitellen yhteisen kuuntelun avulla. Yhteistyössä valmistettavien sävelkuvaelmien ja tarinoiden avulla luodaan yhdessä sävelmaisemia. Perussäveletön, pentatoninen sävelmaailma antaa mahdollisuuden improvisoinnin vapauteen ja erilaisten soitinyhdistelmien kokeiluun. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1 Ohjata oppilasta huomioimaan muut ryhmän oppilaat musiikin tekemisen yhteydessä ja saada myönteisiä kokemuksia toimimisesta ryhmän jäsenenä.

T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäytön hallintaan ryhmän kanssa musisoidessa ja yhteisen soittamisen kautta osallisuuden kokeminen toisten oppilaiden kanssa.

T3 Kannustaa ja tukea oppilasta aktiivisesti kuuntelemaan ja kokemaan ääniympäristöään, ääniä ja musiikkia ja hahmottamaan musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen.

T4 Ohjata oppilasta omien virikkeiden ja ideoiden esilletuomiseen omien sävellysten ja improvisaatioharjoitusten kautta. Tarkoituksena on ohjata oppilasta oman musikaalisen ilmaisunsa vähittäiseen hahmottamiseen ja toteuttamiseen eri ilmaisukeinoja käyttäen ja yhdistellen

T5 Innostaa ja ohjata oppilasta tutustumaan musiikillisen monimuotoisuuden havaitsemiseen, tuottamiseen ja musiikilliseen kulttuuriperintöön leikkien, laulaen ja liikkuen.

T6 Musiikin perusmerkintöihin tutustuminen soiton ja laulun yhteydessä siten, että käsitteellistäminen toteutetaan havainnoinnin ja kokemuksen jälkeen.

T7 Ohjata oppilasta toimimaan oman musisointinsa ja roolinsa mukaisesti yhteisissä soitto- ja laulutuokioissa

T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään oman musiikin tuottamisen arvo ja sen harjoittamisen merkitys musiikin tekemisessä. Tarjota oppilaalle kokemuksia tavoitteiden asettamisesta ja harjoittelun merkityksestä yhteisen tekemisen perustaksi.

Vuosiluokka 2

T1 Ohjata oppilasta toimimaan ryhmän jäsenenä ja ohjata olemaan yhä aktiivisempi oman musisoinnin esilletuomisesta siten, että se tukee luokan yhteistä soittoa ja laulua

T2 Ohjataan oppilasta edelleen oman luonnollisen laulutavan hallintaan lauluilla ja harjoituksilla, jotka tukevat luontevaa äänenkäyttöä ja äänenmuodostusta. Ohjata oppilasta ymmärtämään oman soittamisen merkitys kokonaisuuden kannalta.

T3 Kannustaa oppilasta musiikin ja ääniympäristön havainnointiin, liikkeen ja äänen kokemiseen, musiikkikäsitteiden ymmärtämiseen havainnoinnin ja kokemusten kautta

T4 Antaa tilaa oppilaan omalle ja yhdessä tehtävälle improvisoinnille sekä ohjata omien musiikillisten ideoiden esilletuomiseen, suunnittelemiseen ja harjoitteluun, rohkaista erilaisten ilmaisumuotojen kokeilemiseen

T5 Innostaa oppilasta tutustumaan laulaen, soittaen, leikkien ja liikkuen musiikilliseen kulttuuriperintöön, nauttimaan musiikin välittämästä moninaisesta ilosta ja kauneudesta

T6 Auttaa oppilasta tutustumaan musiikin merkinnän perustoihin musisoinnin yhteydessä

T7 Ohjata oppilasta huomioimaan oman toimintansa merkitys yhteisessä musisoinnissa

T8 Tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Musiikin oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen.

Musiikin opiskelua voidaan liittää luontevasti niin muiden taideaineiden opetukseen kuin kaikkeen muuhunkin opetus- sisältöön.

Vuosiluokka 1

S1 ja S4

- Vapaasti virtaavia pentatonisia melodioita, jotka opitaan jäljittelemällä. Sävelkorkeus voidaan ilmaista käden liikkeillä.
- Laulamisen lisäksi jokainen lapsi opettelee soittamaan korvakuulolta. Soittimena on useimmiten huilu, mutta myös erilaisia pentatonisia instrumentteja sekä rytmisoittimia käytetään Lapset oppivat yksinkertaisia melodioita, joita on ensin laulettu.
- Korvan harjaannuttamista kuuntelemalla musiikkia ja äänimaisemia, musiikillisesti improvisoituja tarinoita
- Kuuntelemisen ja musisoinnin yhteydessä tutustutaan musiikin välittämiin laatuihin ja tunnelmiin sekä peruskäsitteistöön (esim. rytmi, melodia, voimakkuus, sointiväri jne.)
- Sormitaitavuuden harjoittamista käyttämällä soittimia tai sormi- ja käsileikkejä
- Improvisoidut musiikkisadut instrumenttien avulla, liikkuminen musiikin myötä, piiri- ja musiikkileikit
- Soittimena voidaan käyttää esimerkiksi huilua, lyyrää tai kannelta. Mahdollisuuksien mukaan käytetään intervallihuiluja sekä rytmisoittimia, kelloja.
- Rytmien ja melodian jäljittely

Vuosiluokka 2

S1 -S4

- Lauletaan melodioita, joissa mennään aina oktaaviin asti. Lauluohjelmistossa on perinteisiä kansanlauluja ja lastenlauluja, jotka eivät rajoitu pelkästään pentatoniseen sävelasteikkoon.
- Harjoitellaan edelleen pentatonista yhteissoittoa mm. huilulla ja lyyralla
- Erilaisia tunnelmia ilmaistaan esim. instrumenttien vapaalla musiikillisella vuoropuhelulla
- Ensimmäinen kokemus sävelkorkeudesta kirkkaana tai tummana tuodaan tilan kokemukseen korkeasta ja matalasta
- Keskustelua oppilaiden kokemuksista ja havainnoista musiikkiin ja arjen ääniympäristöihin liittyen
- Kuuntelemisen ja musisoinnin yhteydessä tutustutaan musiikin välittämiin laatuihin ja tunnelmiin sekä peruskäsitteistöön (Esim. rytmi, melodia, voimakkuus, sointiväri jne.)
- Rytmien ja melodian jäljittely, omien sävellyskokeilujen tekeminen

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisympäristönä on pääasiallisesti oma luokkatila, jossa työskentely on tuttua ja siten opetus- tilannetta tukevaa. Harjoitellaan ja esitetään yhdessä pieniä musiikkiesityksiä muille luokille ja koulun juhliin. Vierailukohteina lastenkonsertteja ja -tapahtumia. Opetus alkaa yhdessä laulamisella, liikkumisella sekä käsien ja jalkojen rytmisiillä leikeillä. Oppilaat harjoittelevat opettajan soittoa jäljitellen soittamaan laulamiaan melodioita pentatonisella huilulla ja lyyralla. Improvisaatio, erilaiset leikit ja tarinat innostavat oppilaita toimintaan, iloisen ja myönteisesti ohjauksen avulla oppilaita rohkaistaan kehittämään musiikillisia taitojaan. Oppilaita rohkaistaan omaehtoiseen harjoitteluun.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa

Vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet musiikin oppimisessa ja tehdään sen mukaiset ratkaisut esimerkiksi käytettävien työtapojen ja oppilaiden ryhmittelyä koskien yhteistyössä oppilaiden kanssa. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja opiskelutaitoja.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa

Vuosiluokat 1-2

Arviointi on suullista, rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta. Arvioinnissa keskeiset kohteet ovat musiikilliset yhteistyötaidot: toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä ja pentatonisen sävelasteikon hahmottaminen musiikillisessa toiminnassa.

Vuosiluokka 1

Opettaja arvioi oppilaan osallistumista yhteismusisointiin, oppilaan taitojen edistymistä laulamisen soittamisen, musiikin mukaan liikkumisen ja rytmillisen tekemisen sekä kuuntelemisen osa-alueilla

Vuosiluokka 2

Opettaja arvioi oppilaan osallistumista yhteismusisointiin, oppilaan soitto-, laulu ja rytmitaitojen harjoittelua ja taitojen edistymistä sekä musiikin kuuntelutaitojen vahvistumista

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Sormien motorinen harjoittaminen, kummallakin kädellä samanaikaisesti, kehittää aivopuoliskojen yhteistoimintaa.

L2 Kappaleiden jäljittely korvakuulolta kehittää musiikillista vuorovaikutusta ja kuuntelemista.

L7 Osallisuuden kokemus ryhmän yhteissoitossa ja -laulussa

Vuosiluokka 2

L2 Perehdytään omaan kulttuuriin mm. kansanlaulujen kautta ja tutustumalla erilaisiin soittimiin

L2 Eläytyminen tunteisiin musiikin avulla kehittää vuorovaikutustaitoja

L4 Eri soitinten eri roolien tunnistaminen

13.4.9 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Taiteellinen työskentely on tasapainottavaa, minkä takia itse työskentely on lopputulosta tärkeämpää. Taidetta ei siksi tarkastella pelkästään sen hyödyllisyyden perusteella tai kykyjen kehittämisen näkökulmasta. Kuvataidetunneilla ei kehitetä pelkästään oppilaiden taiteellista lahjakkuutta, vaan tuetaan oppilaiden ajatus-, tunne- ja tahtoelämän kehitystä. Erityisesti kuitenkin puhutellaan oppilaiden tunne-elämän kehitystä. Kun oppilas eläytyy esimerkiksi värien erilaisiin laadullisuuksiin, hänen aistinsa herkistyvät ja hän alkaa hahmottaa maailmaa taiteellisesti oman kokemuksen kanssa. Laadullisuuksien taju ja tunne-elämän herkistyminen auttavat empatiakyvyn kehittymistä: oppilas oppii tajuamaan myös sosiaalisia laadullisuuksia ympäristössään.

Taide nähdään steinerkoulussa luontaisena osana kasvatusta. Niinpä esimerkiksi kuvataide kuuluu olennaisesti

myös lukuaineiden tunneille. Monialaisuus ja monilukutaidon kehittyminen ovat luonteva osa taiteellista työtä. Taiteellisen työn lähtökohtana ovat oppilaan omat tunnot, omat kokemukset ja omat havainnot. Omasta kokemuksesta käsin tehty taiteellinen työskentely rakentaa oppilaille tervettä yksilöllistä identiteettiä. Taiteen alueella ulkomaailma ja oppilaan sisäinen maailma saavat tilan, missä kohdata.

Steinerkoulun alaluokilla opetus painottuu tunteeseen ja toiminnallisuuteen sekä mielikuvituksen käyttöön, 12 vuoden ikää lähestyttäessä painopiste siirtyy ulkoisen luonnon havainnointiin. Taiteellisten havainnointiharjoitusten kautta oppilas luo tervettä suhdetta ympäröivään maailmaan. Taiteen harjoittamisella voikin parhaimmillaan olla eheyttävä ja tervehdyttävä vaikutus. Alaluokilla on tärkeintä taiteellisen kokemisen kehittäminen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet on mahdollista toteuttaa kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 Kannustetaan oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T2 Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan.

T3 Innostetaan oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla.

Kuvallinen tuottaminen

T4 Tuetaan oppilaan innostusta kokeilla erilaisia materiaaleja ja tekniikoita, harjoitella välineiden käyttöä ja hoitoa sekä kuvallisia ilmaisutapoja erityisesti maalaten, piirtäen ja muotoillen .

T5 Kannustetaan oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa.

T6 Kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa.

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7 Ohjataan oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä.

T8 Kannustetaan oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristönsään.

T9 Innostetaan oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta.

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.

T11 Tavoitteena on kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys.

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Omat kuvakulttuurit: Ensimmäisellä luokalla tutustutaan värimaailman perusväriin aluksi väri kerrallaan, sitten värien yhteisointia ja sekoittumista tarkastellen. Maalataan juoksevilla väreillä kostealle pinnalle. Opetussisältöinä on värien laadullisuuksien tutkiminen, maalauksen ja piirtämisen perustekniikoiden kehittäminen, esim. sivellintekniikan hallitseminen, värisointien tarkastelu ja maalaava piirtäminen mehiläisvahaverillä. Mehiläisvahaliiduilla ja vesiväreillä tehdään kuvia, jotka eivät välttämättä ole esittäviä, mutta joiden lähtökohta ja keskeinen sisältö on tarinallisessa ja elämyksellisessä lähestymistavassa. Esimerkiksi sadut, yhdessä retkillä nähdyt ja koetut luonnonaiheet ja vuoden kiertokulun teemat sopivat hyvin työn aiheeksi. Kuvien tarkastelu yhdessä hyväksyvässä ja myönteisessä ilmapiirissä on tärkeä osa työtä. Havaintoja ja kokemuksia jaetaan kuvia tarkastellessa niin työn prosessiin, kuin valmiin kuvan tarkasteluunkin liittyen. Työskentelymateriaalina voidaan käyttää myös esimerkiksi mehiläisvahaa.

Muotopiirustuksessa tehdään harjoituksia pystysuorin, vaakasuorin ja vinoin viivoin; suoria, teräviä ja tylppiä kulmia; tähtimuotoja, kolmioita, neliöitä ja muita säännöllisiä muotoja,, kuperia ja koveria kaaria, aaltoja, ympyröitä, ellipsejä, spiraaleja, lemniskaattoja; jatkuvia kuvioita ja sarjoja.

Toisella vuosiluokalla syvennetään värien tutkimusta ja perustekniikoiden hallintaa. Opitaan lisää värien hallitumpaa sekoittamista ja eri tummuusasteiden käyttämistä. Tutkitaan erilaisia muotoja ja väririnnastuksia ja niiden synnyttämiä vaikutelmia. Aihepiirit voivat nousta esim. eläinkertomuksista luontokokemusten ja -havaintojen lisäksi. Kuvatarkastelua jatketaan hyväksyvässä ja myönteisessä ilmapiirissä.

Muotopiirustuksessa piirretään peilauksia pystysuoran symmetria-akselin suhteen ja muodon kahtia jakamisen ja jakautumisen avulla muotojen symmetriaa ja täydentämistä; kaarevien ja kulmikkaiden muotojen rytmistä toistamista; Sommittelun harjoittelua, viivan muuntelua, tilan täyttämistä tasapainoisesti, värin sovittamista muotoon , liikkeen kuvaamista, viivan kulun rytmittämistä jne

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan monipuolisesti oppilaalle tutusta lähiympäristöstä, niin rakennetusta, kuin luonnonympäristöstäkin. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös eri mediakulttuurit ja virtuaalimaailmat. Toteutustapa on kuitenkin perinteisiin perustekniikoihin harjaannuttava.

S3 Taiteen maailmat: Etenkin toiselta vuosiluokalta eteenpäin opetuksen sisältöjä voidaan valita myös esim. kertomusaineistoihin liittyen eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Voidaan käydä esimerkiksi taidenäyttelyissä. Taideteoksia voidaan käyttää myös kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 kuvataidetta opiskellaan pääasiassa omassa kotiluokassa tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Teemoja ja materiaaleja haetaan lähiympäristöstä ja luonnosta, sisältöjä työstetään taiteellisesti; inspiraatiota ja aiheita maalauksiin, piirustuksiin ja muovailuun saadaan muiden oppiaineiden sisällöistä, esim. kertomusaineistosta. Oppimiselle luodaan työrauha ja korostetaan tekemiseen tarvittavia rutiineja. Oppilaita rohkaistaan harjoitteluun ja kokeilemiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppilasta tuetaan havaintojen ja tunteiden visuaalisessa esittämisessä sekä motoristen taitojen kehittämisessä yhteisten tehtävien kautta, joissa yksilöllinen työ toteutetaan omasta sisäisestä elämyksestä käsin. Työskentely tukee pitkäjänteisyyttä ja yhteisten kuvatarkastelujen kautta ohjataan ja kannustetaan yksilölliseen kehittymiseen, jolloin luottamus omaan taiteelliseen tekemiseen kasvaa. Oppilasta autetaan oikean tekniikan löytämiseen kaikessa työskentelyssä. Opetuksessa rohkaistaan ja kannustetaan rikkaaseen värien käyttöön.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen

huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- Edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle.
- Edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa, välineiden käytössä ja hoitamisessa.
- Edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä.
- Edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

- Mielikuvituksen puhuttelemisen kuvataidetunneilla luo perustaa ajattelun myöhemmälle kehitykselle. (L1)
- Kuvatarkastelujen kautta harjoitellaan kuuntelun taitoa ja opitaan ilmaisemaan omia kokemuksia. (L2)
- Rohkaistaan käyttämään kuvia ja värejä ilmaisuvälineinä. (L2)
- Oppilaat oppivat pukemaan tunteitaan, ajatuksiaan ja ideoitaan kuvalliseen muotoon. (L2)
- Pyritään hyväksyvään ja kannustavaan ilmapiiriin: jokainen yksilö on ainutlaatuinen ja arvokas, jokaisen työ tulee nähdä. (L2)
- Opitaan kuvataidetunnin rutiinit, esimerkiksi vahaliitujen puhtaana pitäminen, maalaustunnin esivalmistelut ja jälkisiivoaminen. (L3)
- Luodaan edellytykset työrauhalle, joka luo miellyttävän työskentelyilmapiirin ja turvallisuuden tunteen. (L3)
- Pyritään luomaan ilmapiiri jossa on turvallista ilmaista omia ajatuksia ja tunteita.
- Luodaan perustaa monilukutaidolle kuvallista ajattelua kehittämällä ja mielikuvitusta ravitsemalla. (L4)
- Alaluokilla luodaan välineettömästi perusta tietoteknologian myöhemmälle välineelliselle käytölle. (L5)
- Kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. (L6)
- Kuvatarkastelujen kautta jokainen oppilas tulee osalliseksi ja oppii osallistumaan. (L7)

Vuosiluokka 2

- Mielikuvituksen puhuttelemisen kuvataidetunneilla luo perustaa ajattelun myöhemmälle kehitykselle. (L1)
- Kuvatarkastelujen kautta harjoitellaan kuuntelun taitoa ja opitaan ilmaisemaan omia kokemuksia. (L2)
- Rohkaistaan käyttämään kuvia ja värejä ilmaisuvälineinä. (L2)
- Oppilaat oppivat pukemaan tunteitaan, ajatuksiaan ja ideoitaan kuvalliseen muotoon. (L2)
- Pyritään hyväksyvään ja kannustavaan ilmapiiriin: jokainen yksilö on ainutlaatuinen ja arvokas, jokaisen työ tulee nähdä. (L2)
- Noudatetaan kuvataidetunnin rutiineja, esimerkiksi vahaliitujen puhtaana pitäminen, maalaustunnin esivalmistelut ja jälkisiivoaminen. (L3)
- Pyritään luomaan ilmapiiri jossa on turvallista ilmaista omia ajatuksia ja tunteita. (L3)
- Luodaan perustaa monilukutaidolle kuvallista ajattelua kehittämällä ja mielikuvitusta ravitsemalla. (L4)
- Kannustetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. (L6)
- Kuvatarkastelujen kautta jokainen oppilas tulee osalliseksi ja oppii osallistumaan. (L7)

13.4.10 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologioita sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisesta maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvatetaan eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Käsityön oppiaine on kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Kun oppilaat harjoittavat sormiaan ja käden lihaksiston luovaa muovailukykyä, samalla he kehittävät ajatteluaan. Käsityö auttaa oppilaita ymmärtämään, mistä ja miten asiat maailmassa rakentuvat. Oppilas saa käsitöiden kautta myös kokemuksen osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään maailmaan. Käsitöiden harjoittaminen edistää oppimista, opettaa ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja yhteisöllistä toimintaa. Käsityö oppiaineena on kokonaisvaltaista ja laaja-alaista tekemistä, jota on luontevaa toteuttaa useissa eri oppiaineissa.

Käsitöissä oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa hyvässä työilmapiirissä toisiaan auttaen ja työn iloa tuntien. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten työtä, näkemään epäonnistumiset uutena mahdollisuutena sekä valmistamaan oikeita käyttöesineitä todelliseen tarpeeseen.

Vuosiluokilla 1-2

Käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja

työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Oppilaat tutustuvat erilaisiin materiaaleihin, tekniikkoihin ja suunnittelevat ja toteuttavat käsitöitä omista lähtökohdistaan käsin. Käsien ja silmien yhteistoimintaa harjoitellaan esimerkiksi neuloen, jolloin neulomisen kulku ja käsien toistuvat liikesarjat kehittävät myös ajattelun liikkuvuutta. Virkkauksessa puolestaan vahvistetaan vahvemman käden ja silmien yhteistyötä.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

T1 Rohkaista oppilaita kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön.

T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta.

T3 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa.

T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

T5 Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Ideointi: Luonnosta saatavien tai kerättävien materiaalien sekä tekstiilien käyttäminen esimerkiksi leikkien tai somistusten rakenteluissa. Oman pienen neule-eläimen, huovutetun eläimen, tai vastaavan ideointi. Neulotun huilupussin värien suunnittelu.

S2 Kokeilu: Villan alkeellinen huovuttaminen, karstaaminen ja langaksi valmistaminen; villalangan käsittely punoen, solmien ja silmikoiden - langan keriminen vyyhdeltä keräksi. Puu- tai bambupuikkojen huolto ja kunnostaminen tai puupuikkojen valmistaminen. Luonnonmateriaalien kokeilu ja työstö leikeissä ja somistuksissa. Pieni puu- tai kaarnatyö. Yksinkertaisen solmunuken valmistaminen ja vaatettaminen kankailla. Kankaan yksinkertainen työstäminen, esim. värjäten tai painaen.

S3 Suunnittelu: Oman työn suunnittelu on osa jokaisen työn tekemistä ja suunnittelua ja työn arviointia tehdään koko ajan myös työn edetessä.

S4 Tekeminen: Silmukoiden luominen ja neulominen kahdella puikolla aina oikeaa neulosta. Lankojen päättelemisen ja työn viimeisteleminen. Bambupuikkojen huolto ja kunnostustaito.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön voidaan tutustua ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Työtä arvioidaan koko ajan työn edetessä, esimerkiksi käyttötarkoituksen mukaan, työn jälkeen ja omiin tavoitteisiin huomiota kiinnittäen. Arviointi on sekä opettajan ohjaavaa ja kannustavaa palautetta antavaa, kuin myös oppilaan omia huomioita työn sujumisesta ja työn jäljestä.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Ideointi: Virkatun käsinuken ja virkatun tasotyön ideointi. Luonnonmateriaalien käyttö esimerkiksi kankaan työstöön, huovutukseen tai lankojen punomistöihin liittyen.

S2 Kokeilu: Nelikulmainen tai pyöreä tasotyö virkatun, silmukoiden kavennuksia ja levennyksiä kokeillen. Villan työstäminen esimerkiksi märkä- tai neulahuovutuksena. Erilaiset solmintä- ja punostekniikat.

S3 Suunnittelu: Oman työn suunnittelu on osa jokaisen työn tekemistä ja suunnittelua ja työn arviointia tehdään koko ajan myös työn edetessä.

S4 Tekeminen: Ketjusilmukoiden virkkaaminen sormin ja koukulla, silmukkaketjun yhdistäminen suljetuksi kehäksi, kerrosten virkkaaminen kiinteillä silmukoilla, kaventaminen ja leventäminen (esim. käsinukke, lapanen), nelikulmainen tai pyöreä tasotyö (esim. patalappu, pannunalunen). Ompelupistojen harjoittelu kankaalle (esim. käsityöpussin saumojen ompeluminen etu- tai pykäpistoin, huopakankaan ompelu). Kankaan yksinkertainen työstäminen esim. värjäten, painaen, sillittäen. Luonnosta saatavien materiaalien käyttöä töissä. Villan työstäminen esim. huovuttaen (märkähuovutus tai neulahuovutus) Lankojen solmiminen esimerkiksi nauhoja tai punoksia varten. Töiden huolellinen tekeminen ja viimeistely.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön voidaan tutustua ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Työtä arvioidaan koko ajan työn edetessä, esimerkiksi käyttötarkoituksen mukaan, työn jälkeen ja omiin tavoitteisiin huomiota kiinnittäen. Arviointi on sekä opettajan ohjaavaa ja kannustavaa palautetta antavaa, kuin

myös oppilaan omia huomioita työn sujumisesta ja työn jäljestä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisympäristö on turvallinen, viihtyisä ja helposti muunneltavissa oleva tila. Mahdollisuuksien mukaan käsityötä opiskellaan kotiluokassa, jonka tutussa ympäristössä oppilaiden on helpompi toimia itsenäisesti, itseohjautuvasti ja sosiaalisuuteen harjaantuen. Materiaalit ovat luonnonmateriaaleja ja mahdollisuuksien mukaan myös luonnosta hankittuja.

Tavoitteena on oikeiden työtapojen oppimisen lisäksi oppia yhdessä tekemistä. Ryhmässä toimimiseen kuuluu avuliaisuus luokkatovereita kohtaan ja oman vuoron maltillinen odottaminen. Pyritään kiireettömään tunnelmaan, jossa on hyvä rauhassa sinnikkäästi kokeilla ja oppia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppilas ohjataan työhön ja oikeisiin työtapoihin esimerkiksi tarinoiden, lorujen ja satukuvien avulla. Työskentely on yhteisöllistä ja vuorovaikutteista. Oppilaat tekevät samoja töitä, joissa yksilöllinen kädenjälki ja toteutus (esim. värit) tulevat esiin ja jolloin sosiaaliset taidot kehittyvät, kun oppilaat tukevat ja opettavat toisiaan. Edistyneemmille oppilaille voidaan käyttää erilaisia tavoiteaskelia ja nopeille oppilaille tarjota mielekkäitä lisätöitä. Paljon tukea tarvitsevat oppilaat saavat helpotettuja tehtäviä ja mahdollisesti lisää aikaa saattaa työnsä valmiiksi.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä.

Arvioinnin keskeisiä teemoja:

- työskentelytaidot
- käsityön siisteys ja esteettisyys
- yhteistyötaidot
- oman työn suunnittelu
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa
- omasta työstä kertominen muille (itsearviointi)

Oppilaiden arvioinnin painotus on kannustavassa ja ohjaavassa välittömässä palautteessa.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

- Kahden käden motorikka ja neulomisen järjestelmällinen kulku kehittävät ajattelua. (L1)
- Toisten auttaminen ja yhteistyö. (L2)
- Omien jälkien siivoaminen, omista työvälineistä huolehtiminen sekä turvalliset työtavat. (L3)
- Suullisten ohjeiden ymmärtäminen ja vastaanottaminen. (L4)
- Osaa kysyä neuvoa ja ottaa neuvoja vastaan. (L5)
- Luonnonmukaiset materiaalit. (L7)

Vuosiluokka 2

- Käsinukke-eläimien virkkaaminen ja yhteisen nukketeatteriesityksen valmistus. (L2, L5, L7)
- Oman suunnitelman työstäminen valmiiksi käsinukkeksi. (L4)

13.4.11 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on tukea ja edistää oppilaan tervettä kasvua niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen toimintakyvyn osalta. Samoin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen sekä auttaa oppilasta ymmärtämään liikunnan merkitys omassa elämässään. Liikunnanopetuksen tehtävä on synnyttää taitoja, tietoja ja kokemuksia, jotka auttavat liikunnallisen elämäntavan omaksumista. Opetuksen kautta voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, kuinka henkis-sielulliset laadut liittyvät lapsen varttuvaan fyysiseen kehoon. Tämä prosessi on hidas tapahtuma, jossa jokaiselle ikäkaudelle voidaan löytää erilaiset herkkyyksikaudet, jotka on syytä opetuksessa huomioida. Parhaassa tapauksessa lapsen sisäiset ominaisuudet, niin ajattelun, tunteen kuin tahdon toiminnot, saavat kehittyä täyteen mittaansa, kun niille suodaan riittävästi mahdollisuuksia toteutua fyysisen kehon kautta. Jos liikuntatuntien sisällöt on valittu oppilaan kehollisen kehityksen vaihetta vastaavaksi, hän myös kokee tiedostamattaan liikunnan itselleen mielekkääksi ja vahvistavaksi. Motivaatio-ongelmia on vähemmän, jos asioita tehdään oikeaan aikaan, ikäkautta vastaavalla tavalla.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Monipuolinen liikunnan opetus tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä ja kasvua, hyvinvointia ja kasvua yhteisöllisyyteen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilasta laajentamaan luontaisia taipumuksiaan uusille alueille. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökulma. Jos liikunnanopetus tarjoaa onnistumisen elämyksiä, onnistumisten kautta on mahdollisuus vahvistaa kehon kunnioitusta ja tervettä itsetuntoa. Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon paikalliset ja luonnon olosuhteet, vuodenaajat ja lähiympäristön ja koulun mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Luontoliikunnalla eli luonnossa ja ulkona tapahtuvassa toiminnassa on tärkeä pedagoginen tavoite: opettaa ja kehittää luonnollista, avointa suhtautumista ympäristöön sekä herättää kiinnostus luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja arvostaa luonnon kauneutta ja ainutkertaisuutta.

Opetussisällöt valitaan riittävän monipuolisiksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneeksi, parhaassa tapauksessa innostuneesti osallistua. Steinerkoulussa on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Uimaopetuksessa seurataan Jyväskylän kaupungin uimaopetuksen opetussuunnitelmaa.

Steinerkoulun liikunnanopetukseen voi kuulua myös Bothmer-voimistelua, kehittäjänsä Fritz von Bothmerin mukaan nimettyä liikuntaa. Bothmer-voimistelu sisältää liikesarjoja luokille 3-12. Liikkeet muodostavat kokonaisuudessaan pedagogisen sarjan, jossa kasvun muuntuvat painopistealueet on selkeästi huomioitu. Bothmer-voimistelussa toteutetaan tilassa liikkeitä, jotka synnyttävät kokemuksen suunnista, tasoista ja ulottuvuuksista ja niiden kautta myös muodosta sekä vaikuttavat herättävästi aistitoimintoihin ja tiedostamiseen. Bothmer-voimistelu vahvistaa fyysistä kasvua perustaksi, jolla yksilölliset kyvyt ja mahdollisuudet voidaan ottaa käyttöön. Harjoittelu vaatii keskittymistä, mielikuvitusta ja tahdon ponnistamista. Voimistelun selkeä geometrisuus tukee myös geometrian opetuksen sisältöjä.

Vuosiluokat 1-2

Alkuopetuksen liikunnanopetus jakautuu eurytmianopetukseen, liikuntatunteihin ja toisaalta kaiken opetuksen toiminnallisiin ja liikunnallisiin menetelmiin. Liikunnan lajinomainen puoli toteutuu sekä liikuntatunneilla, että vapaassa ulkoliikunnassa (retkeily, kävely, juoksu, hyppääminen, kiipeily, mäenlasku, luistelu, hiihtäminen) ja toisaalta leikeissä ja leikkipeleissä, joissa juostaan, hypätään, heitetään ja otetaan kiinni palloa, kiivetään, taivutetaan, ojennetaan jne. Leikkien tehtävä on paitsi sosiaalista, tuottaa iloa ja virkistystä mutta myös vahvistaa kykyä ratkaista vaihtelevien tilanteiden tuomia ongelmia ja haasteita. Motoristen perustaitojen kuten juoksun, hyppyjen ja heittojen vahvistaminen on erityisesti liikunnan tehtävä. Samoin luontosuhteen vaaliminen sekä uimataidon opettelu. Liikunnan lähtökohtana

on mielikuvitus ja toiminnan ilo ja aktiivisuus.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 1

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaisemaan itseään liikunnan avulla (L1,L3)

T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja (L1,L3,L4)

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja pyrkiä saavuttamaan alkeisuimataito (L3)

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla (L3,L6,L7)

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta (L2,L6,L7)

T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja (L1,L2)

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1, S2, S3 Opetus sisältää leikkejä sisällä ja ulkona, joissa mielikuvitus ja toiminnan ilo ovat suuressa roolissa. Säännöllisesti suoritettavat retket koulun lähiympäristöön eri vuoden aikoina vahvistavat oppilaiden fyysisiä perustoimintoja, tuovat iloa ja virkistystä ja kehittävät oppilaiden yhteistoimintaa.

S1 Hiihtoa, luistelua ja uintia. Oman lisänsä liikunnallisiin mahdollisuuksiin tarjoaa ns. ”penkkipedagogiikka”. Luokissa ei käytetä pulpetteja vaan niiden sijaan työskentelyalustana toimivat matalahkot penkit. Luokassa voidaan toteuttaa mitä erilaisempia liikunnallisia leikkejä, tasapainoharjoituksia ja tehtäviä kun penkkejä ryhmitellään eri tavoin.

S1, S2, S3 Viikon toinen liikuntatunti voi olla eurytmialiikunnan tunti eurytmistin ohjauksessa. Näillä tunneilla harjoitellaan monenlaista liikkumista. integroiden liike satujen, runojen tai musiikin sisältöihin. Lisäksi opetellaan tietojenkäsittelyn näkökulmasta toiminnallisia leikkejä ,jotka vastaavat peräkkäisyyden, valinnan, bittien ja algoritmien toimintaa.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 2

T3 vahvistaa motoristen perustaitojen oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristössä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina (L3)

T4 harjaanuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä (L3)

T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa (L2,L3,L6,L7)

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen (L1,L2,L3)

Liikunnanopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen turvallisuuden tunnetta, itsevarmuutta ja rohkeutta osallistua toimintaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Tavoitteena on myös sosiaalisten taitojen kehittäminen ja ryhmäytymisen tukeminen. Luontosuhteen elävöittäminen ja vaaliminen on myös keskeinen tavoite.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1, S3 Jatketaan liikuntaa edellisten vuosien tapaan. Leikkejä ja leikinomaisia harjoituksia välineiden kanssa ja ilman, sisällä ja ulkona. Esimerkiksi retkiä lähiympäristöön ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Jatketaan hiihdon, luistelun ja uinnin harjoittelua.

S1, S2, S3, Jatketaan eurytmialiikuntaa edellisen vuoden tapaan.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetus tapahtuu erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa. Opetuksessa huomioidaan paikalliset olosuh-

teet, vuodenajat sekä koulun ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Leikit tarjoavat oppilaille mielenkiintoa herättäviä tilanteita, joissa sosiaalisuutta ja liikunnallisia perustaitoja opitaan ikäkaudelle sopivalla tavalla.

Luontoretket vahvistavat luontosuhdetta ja fyysisen kehon perustoimintoja. Tavoitteena on myös totuttaa oppilaat turvallisiin työtapoihin ja liikenneturvallisuuteen siirryttäessä koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppilasta tuetaan kannustavalla ohjauksella sekä luomalla turvallinen ja innostava työskentelyilmapiiri. Jokaisen oppilaan liikunnalliset mahdollisuudet ovat hyväksytyjä ja arvostettuja. Tärkeää on luoda hyväksyvä ja vapaa ilmapiiri, jossa oppilaat voivat kokea liikunnan mukaansa tempaavaa iloa ja innostusta.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa

vuosiluokka 1

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityisesti huomiota kiinnitetään yhteistyötaitoihin, kuunteluun, havainnointiin ja jäljittelyyn sekä leikkitalanteissa syntyvien tunteiden hallintaan.

vuosiluokka 2

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se kannustaa yrittämiseen ja harjoiteltavien taitojen oppimiseen. Huomiota kiinnitetään yhteistyötaitoihin, ohjeiden kuunteluun, havainnointiin ja jäljittelyyn sekä leikkitalanteissa syntyvien tunteiden hallintaan.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1, L2, L7 Leikkejä sisällä ja ulkona, joissa mielikuvitus ja toiminnan ilo suuressa roolissa.

L3 Lähiympäristöön tehtävät retket sekä turvallinen liikkuminen koulun lähiympäristössä.

L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7 Eurytmialiikunta.

Vuosiluokka 2

L1, L2, L7 Leikit sisällä ja ulkona

L3 Retket lähiympäristöön sekä liikenneturvallisuus

L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Koko perusasteen kestävä oppilaanohjauksen jatkumon tehtävänä on edistää opiskelun, kasvun ja kehityksen sujuvuutta. Oppilaanohjaus tehdään monialaisesti yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelma kuvaa ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjaon sekä verkostot, joita ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan. Suunnitelmaan sisältyvät myös kodin ja koulun yhteistyö, koulun mahdollinen työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Oppilaiden opintojen sujuvuutta pyritään edistämään niin opintojen aikana kuin jatko-opintoihin siirryttäessä paitsi huoltajien, opettajien ja opinto-ohjaajien välisellä yhteistyöllä, myös eri arviointimuodoista saadun palautteen avulla.

Vuosiluokat 1-2

Ensimmäisillä vuosiluokilla oppilaanohjaus toteutuu kaikessa opetuksessa, koulun tapahtumissa, työtapojen oppimisessa ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa. Opetukseen valitaan sellaisia ikäkaudelle sopivia työtapoja, jotka auttavat oppilasta muodostamaan itsestään myönteisen käsityksen oppijana ja kannustavat osallisuuteen koulutyöstä. Vastuun oppilaan ohjaamisesta kantavat yhdessä kaikki häntä opettavat opettajat ja muu koulun henkilöstö.

13.4.13 Eurytmia

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Eurytmia on taiteellistoiminnallinen oppiaine, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden tervettä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua. Ryhdin ja tasapainon kehittäminen sekä oman kehon kokeminen ja hallinta ovat harjoittelun perustana. Keskittymiskyvyn ja kuuntelutaidon harjoittaminen ovat mukana kaikessa tekemisessä. Eurytmia tukee kognitiivista, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä tavalla, joka vahvistaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ja eheää minäkuvaa, luovaa ajattelua ja oivalluskykyä. Näin luodaan pohjaa mm. matemaattiselle ajattelulle sekä edellytyksiä omista lähtökohdista käsin oppimiselle.

Tarkoituksena on tukea kasvua kohti tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden arvoja ja edistää näin sekä yksilöllistä hyvinvointia että yhteiskunnassa tarvittavia sosiaalisia taitoja. Opetuksen menetelmänä on taiteellisten prosessien hyödyntäminen. Musiikkia ja sanataidetta ilmaistaan liikkein ja elein monipuolisesti, ikäkauden mukaisesti liikeilmaisun taitoja kehittäen. Oppilaat eläytyvät yhdessä runoon tai musiikkikappaleeseen ilmaisten niiden sisältöjä yhteisellä liikkeellä. Aktiivinen, pitkäjänteisyyttä edistävä harjoittelu vahvistaa liikunnan iloa, luovuutta sekä motorisia perusvalmiuksia.

Eurytmian opetuksessa sosiaalinen harjoittelu on keskeistä. Koko ajan työskennellään yhdessä tai useammassa ryhmässä, mikä kasvattaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Opitaan ottamaan vastuuta yhteisistä säännöistä ja toiminnasta sekä auttamaan muita ja ottamaan toiset huomioon. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan jatkuvasti.

Taiteellisessa työskentelyssä käytetään suomenkielistä, ryhmän mukaan mahdollisesti myös muun kielistä runomateriaalia sekä luokka-asteelle soveltuvaa musiikkia. Näin voidaan rakentaa oppilaiden kulttuuripääomaa ja tukea kulttuuri-identiteetin rakentumista. Opetussisältöjä mukautetaan muiden oppiaineiden sisältöihin.

Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppilas tutustuu eurytmiassa iloisesti ja vapaasti liikkuen omaan kehoonsa sekä sen monipuolisiin liikemahdollisuuksiin. Opetus perustuu lapsen luontaiselle kyvyille jäljitellä erilaisia liikkeitä sekä eläytyä jäljitellen vaihtuviin laatuihin ja tunnelmiin. Liittyessään eurytmian äänne-eleisiin (kullekin aakkoselle tietty käsi- tai jalkaele, jota muunnellaan tekstin sisällön mukaan) oppilas elää kokonaisvaltaisesti liikkuen satujen, lorujen, runojen ja musiikin synnyttämissä mielikuvissa. Täten eurytmian tehtävä on vahvistaa oppilaan luovaa mielikuvituskykyä, joka myöhemmin muuntuu luovaksi ajattelukyvyksi. Äänne-eleiden muodostaminen vahvistaa myös oppilaan aloitteellisuutta ja tahto-elämää.

Eurytmian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokat 1-2

T1 Kehonhallinta ja fyysinen toimintakyky

Tavoitteena on ohjata oppilasta tunnistamaan ja hallitsemaan kehoaan, auttaa koordinaatiotaitojen kehittämisessä ja hienomotoristen taitojen harjoittamisessa.

T2 Sosiaalinen toimintakyky ja osallisuus

Tavoitteena on luoda tilanteita, joissa oppilas voi eri tavoin harjoitella kuuntelutaitojaan, harjoitella toisen yksilön kohtaamista, kehittää yhteistyötaitoja ja toisten huomioon ottamista, rakentaa myönteistä minäkuvaa ryhmässä toimissaan, kokea iloa yhdessä liikkumisesta ja oppia liikkumaan luontevasti ryhmässä, kehittää empatiakykyään ja oppia noudattamaan sääntöjä.

T3 Oppilaan kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen (tahdon, tunteen ja ajattelun vahvistaminen, muun oppimisen tukeminen)

Tavoitteena on, että oppilas kehittää keskittymiskykyään ja muistiaan. Autetaan sisäisen keskialueen rakentamista harjoittamalla erilaisia polariteetteja. Kannustetaan eläytymään erilaisiin tunnelmiin ja jäljittelemään niihin liittyviä eleitä.

T4 Avaruudellinen hahmottaminen

Tavoitteena on tukea oppilaan avaruudellista hahmottamista muodon ja tilan tajua kehittäville tehtävillä: liikkumalla suoria ja kaarimuotoja sekä tekemällä peilikuvaharjoitteita tilassa ja omassa kehossa. Tavoitteena on oman kehon hallinnan kehittyminen ja oikean ja vasemman puolen tunnistaminen. Minä ja sinä -harjoitus pyrkii minäkuvan vahvistamiseen ja kohtaamisen harjoittamiseen.

T5 Tietojenkäsittelyn ja ohjelmoinnin peruskäsitteet

Tavoitteena on rakentaa valmiutta peräkkäisyyden, valinnan, toiston, bitin ja algoritmin käsitteiden sisällölliseen hahmottamiseen erilaisin leikein ja eurytmiaharjoituksin, joissa yksilöt ja ryhmät liikkuvat vastaavien periaatteiden mukaisesti.

T6 Luova ilmaisu

Tavoitteena on ohjata oppilasta liikkuen ilmaisemaan erilaisia laatuja ja tunnelmia, jotka esiintyvät musiikissa, saduissa ja runoissa.

T7 Psyykinen toimintakyky

Eurytmian avulla pyritään vahvistamaan oppilaan minäkuvaa ja antamaan liikunnallisia onnistumisen kokemuksia.

T8 Kulttuurinen ymmärrys

Tutustutaan eri aikakausien ja kulttuurien satuihin, tarinoihin ja runoihin.

T9 Hyvinvointi ja turvallisuus

Ohjataan oppilasta omaksumaan turvalliset harjoittelutavat ja tottumukset.

T11 Aistien harjaannuttaminen

Mahdollistetaan monipuolisia aistikokemuksia eri aisteja puhuttelevin harjoituksin.

Eurytmian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

Eurytmiatuntien aineistona ovat kansansatujen aiheet, runot ja lorut, joita pyritään liittämään kerronnalliseen kokonaisuuteen. Tuntia voidaan elävöittää pienillä pentatonisilla melodioilla. Tietojenkäsittelyn taitoja pohjustetaan toiminnallisilla leikein, jotka vastaavat peräkkäisyyden, valinnan ja toiston, bittien ja algoritmien toimintaperiaatteita.

S1 Liikutaan runojen tunnelmien ja rytmien mukaan eri laatuja askelin ja nopeuksin kävellen, juosten, hypellen, polku- ja varvasaskelin. Tutustutaan äänneisiin liikkeen avulla. Liikutaan tilassa suoria ja kaarevia muotoja ja niiden muunnelmia sekä tehdään rytmisiä käsien ja jalkojen liikkeitä yhdistäviä koordinaatioharjoituksia. Tehdään sormi- ja taputusleikkejä.

S2 Perusmuotona on piiri ja yhteinen liike piirissä, joka voi supistua, laajentua ja muuntua opettajan johdolla esim. spiraaliksi. Harjoitellaan yhteistoimintaa ja toisen huomioimista edistäviä leikkejä.

S3 Liikutaan soitinten laatuja mukaan erilaisissa musiikin tunnelmissa ja tunnustellaan hiljaisuuden ja toiminnan vaihteluita. Eläydytään runojen tunnelmassa eri vokaalien ja konsonanttien eleisiin opettajaa jäljitellen sekä harjoitel-

laan kuuntelemista. Tehdään runokuvaan liittyviä tasapainoharjoituksia.

Vuosiluokka 2

Eurytmiatuntien aineistona ovat kansansatujen aiheet, runot ja lorut, joita pyritään liittämään kerronnalliseen kokonaisuuteen. Tuntia voidaan elävöittää pienillä pentatonisilla melodioilla. 2. luokalla äänne-eurytmian aineistona käytetään lisäksi legendoja ja eläintarinoita. Tietojenkäsittelyn taitoja harjoitellaan toiminnallisin leikein, jotka vastaavat peräkkäisyyden, valinnan ja toiston, bittien ja algoritmien toimintaa.

S1 Liikutaan runojen tunnelmien ja rytmien mukaan eri laatuisten askelin ja nopeuksin: kävellen, juosten, hypellen, polku- ja varvasaskelin. Tutustutaan äänneisiin liikkeen avulla. Liikutaan tilassa suoraa ja kaarevia muotoja ja niiden muunnelmia. Voidaan tehdä myös yksin, vuorotellen tai pareittain. Tehdään rytmisiä käsien ja jalkojen liikkeitä yhdistäviä koordinaatioharjoituksia. Tehdään sormi- ja taputusleikkejä.

S2 Harjoitellaan yhteistyötä ja toisen huomioimista edistäviä leikkejä. Perusmuotona on piiri ja yhteinen liike piirissä. Piiri voidaan myös jakaa kahdeksi ryhmäksi. Harjoitellaan kohtaamista parin kanssa, esim. minä ja sinä -harjoituksin.

S3 Harjoitellaan kuuntelemista, liikutaan soitinten laatuisten mukaan erilaisissa musiikin tunnelmissa, tunnustellaan hiljaisuuden ja toiminnan vaihteluita, eläydytään runojen tunnelmassa eri vokaalien ja konsonanttien eleisiin opettajaa jäljitellen. Tehdään runokuvaan liittyviä tasapainoharjoituksia.

Eurytmian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti mielikuvitusta ruokkivia eurytmian sisältökokonaisuuksia. Tavoitteena on myös opettaa oppilaat turvallisiin työtapoihin ja tottumuksiin. Oppimisen ilo, kiireetön, kuunteleva ja turvallinen ilmapiiri sekä myönteiset liikkumiskokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään eurytmisiä taitojaan. Opetustilanteissa perehdytään myös tietojenkäsittelyn perusteisiin ihmisiä ja ihmisryhmiä liikuttamalla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki eurytmiassa

Yleisesti

Myönteisessä tyttöjen ja poikien rinnakkain työskentelyssä tuetaan tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä, oman itsen ja toisten hyväksymistä sekä auttamiskykyä turvallisessa ilmapiirissä myös erilaisia kulttuurisia lähtökohtia huomioon ottaen.

Vuosiluokilla 1-2

Eurytmianopetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa pyritään ottamaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset. Niiden pohjalta muokataan työtapoja, välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevia ratkaisuja niin, että oppilas kykenee parhaansa mukaan iloitsemaan tekemisestään. Luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja ja itsetuntoa.

Oppimisen arviointi eurytmiassa

Eurytmian arvioinnissa pyritään monipuolisiin arviointitapoihin ja kannustavuuteen.

Vuosiluokka 1

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään eurytmisiin yhteistyötaitoihin, kuunteluun, havainnointiin ja jäljittelyyn.

Myös kehon hallinnan ja koordinoinnin hahmottamisen kehittymiseen kiinnitetään huomiota.

Vuosiluokka 2

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään eurytmisiin yhteistyötaitoihin, kuunteluun, havainnointiin ja jäljittelyyn. Oppimisprosessin kannalta on keskeistä edistyminen kehon hallinnan ja koordinoinnin hahmottamisessa eurytmian kautta.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

L1 Aivojen kehitykseen vaikuttavat monet eurytmiassa tehtävät harjoitukset: esimerkiksi kokonaisvaltaista kehon hallintaa ja käyttöä harjoiteltaessa kehittyvät hieno- ja karkeamotoriset valmiudet sekä käsien ja jalkojen koordinaatio. Liikuttaessa tilassa suoria ja kaarevia muotoja ja niiden muunnelmia kehittyvät tilanhahmotuskyky ja muototaju. Ilo uuden oppimisesta ja kokemus etenevästä oppimisprosessista tukevat oppimaan oppimista.

L2 Satujen yleisinhimillinen, arkkityyppinen kuvakieli sekä musiikki ja runous kulttuuriperinnön välittäjinä.

L3 Oman kehon kokeminen arvokkaana. Työvälineistä, tossuista, huolehtiminen.

L4 Monipuolinen sointimaailma erilaisin soittimin, eri kulttuurien kansansadut ja runot. Oppilas kuulee paljon elävää musiikkia.

L5 Koodaus ihmisiä ja ihmisryhmiä liikuttamalla.

L6 Ryhmässä toimimisen taidot, kuuntelutaitojen edistäminen, toisten huomioon ottaminen, ryhmätilanteen tunnelman tunnistaminen.

L7 Yhteisten prosessien kokemuksellinen läpikäyminen.

Vuosiluokka 2

L1 Ensimmäisen luokan kehitys- ja osaamisalueiden lisäksi lapsen ajattelun kehitystä tukevat tilassa tapahtuvat symmetriaharjoitukset.

L2 Eläintarinoiden ja legendojen vastakkainen tunnesisältö laajentavat lapsen sisäistä kokemusta. Satujen yleisinhimillinen, arkkityyppinen kuvakieli sekä musiikki ja runous välittävät kulttuuriperintöä elävällä tavalla.

L3 Oman kehon kokeminen arvokkaana. Tossuista huolehtiminen.

L4 Monipuolinen sointimaailma erilaisin soittimin, eri kulttuurien kansansadut ja runot. Oppilas kuulee paljon elävää musiikkia.

L5 Koodaus ihmisiä ja ihmisryhmiä liikuttamalla.

L6 Ryhmässä toimimisen taidot ja kuuntelutaitojen edistäminen.

L6 Toisten huomioon ottaminen.

L6 Ryhmätilanteen tunnelman tunnistaminen.

L7 Yhteisten prosessien kokemuksellinen läpikäyminen .

13.4.14 Tieto- ja viestintätekniikka

Tieto- ja viestintätekniikka on yksi laaja-alaisen osaamisen alue. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään oppimisen apuvälineenä eri oppiaineissa.

Tavoitteena on, että oppilas oppii eri oppiaineiden opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat TVT-taidot ja että oppilaan ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät TVT:n avulla.

Oppilaita ohjataan käyttämään ja kehittämään tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa, tiedonhallinnassa sekä

tiedonhankinnassa. Tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti
- osaa käyttää tv-taitojaan tutkivassa ja luovassa työskentelyssä
- harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä vuorovaikutuksen, verkostoitumisen ja vertaisoppimisen välineenä

Sisällöt:

Vuosiluokilla 1-2

Tieto- ja viestintäteknologiaan tutustuminen tapahtuu toiminnallisesti ja leikinomaisesti esimerkiksi harjoitellen ohjeiden antamista eurytmian tai matematiikan tunneilla.

14. Vuosiluokat 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa luokanopettaja varmistaa, että oppilaat hallitsevat opiskelun edellyttämät perustaidot ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Luokanopettaja ja erityisopettaja tukevat erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa alkavista uusista oppiaineista ja työskentelyvälineistä sekä pohditaan heidän kanssaan opiskelun asettamia vaatimuksia.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksen eheyttäminen on keskeinen työmenetelmä. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen tapahtuu oppiaineiden välisenä yhteistyönä ja tarjoaa mahdollisuuksia

oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuudet antavat tilaa työskentelyn toiminnallisuudelle sekä tekemällä ja tutkimalla oppimiselle erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Koulukohtaisia paikallisesti sovittuja monialaisia oppimiskokonaisuuksia ovat esim.

- Viljely/leipä (ympäristöoppi, äidinkieli, kotitalous, lk. 3)
- Kalevala (musiikki, äidinkieli, ympäristöoppi, lk.4)
- Kotiseutu (ympäristöoppi, historia, yhteiskuntaoppi, liikunta, äidinkieli lk. 4)
- Demokratia - (historia, yhteiskuntaoppi, draama, lk.5)
- Näytelmä - (musiikki, draama, äidinkieli, lk.5)
- Olympialaiset - (historia, liikunta, käsityö, lk5)
- Suomi (ympäristöoppi, historia, yhteiskuntaoppi, äidinkieli, lk. 5)
- Eurooppa osana maailmaa monialaisena teemana
- Antiikin Rooma läpäisee eri oppiaineet, talous ja raha, korkolaskut (historia, ympäristöoppi, yhteiskuntaoppi, matematiikka)
- Suomesta yhteys Eurooppaan
- Systemaattinen yleiskatsaus kaikkiin mantereisiin + tähtitiede, geologia ja kasvioppi, globaali kaupankäynti ja elinkeinot
- Fysiikan teemat magneetti, kompassi ja lämpötutkimukset voisi liittää maapallon globaaliin yleiskatsaukseen

Vuosiluokkien 6-7 siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää luokanopettajan ja aineenopettajien suunnitelmallista ja tiivistä pedagogista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöihin, toimintatapoihin ja ohjaavin asiakirjoihin perehtymistä. Opettajien yhteistyössä huomioidaan siirtymävaiheen opetuksen ja oppimisen taitojen asteittainen muuntuminen kohti itsenäisempää työskentelytapaa. Koulun ja kodin välisessä yhteistyössä myös eri aineiden opettajien keskinäisen yhteistyön merkitys korostuu. Kuudennella luokalla oppilaita valmistellaan uusiin työskentelytapoihin, oppilaille ja vanhemmille kerrotaan 7. luokan syyslukukauden päätteeksi annettavasta suullisesta arviointitilaisuudesta. Oppilaille kerrotaan oman opiskelun vastuun lisääntymisestä. Oppilaan kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet painottuvat vuosiluokilla 3-6 seuraavasti:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa kysyä ja hakea vastauksia sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa, havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Tuetaan oppilaiden edellytyksiä tunnistaa asioihin liittyviä erilaisia näkökulmia, löytää oivalluksia sekä harjaantua vähitellen kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja yhteyksiä, kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja pohtimaan omaan sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, kuinka tieto voi rakentua esim. päättelemällä tai kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista ja yhdessä työskentelyn taitoja pari- tai ryhmätyöskentelynä sekä oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti. Ajattelun taitoja harjoitetaan ongelmanratkaisu ja -päättelytehtävin sekä mielikuvituksen liikkuvuutta, uteliaisuutta, kekseliäisyyttä, luovuutta ja toiminnallisuutta edistävien

työtavoin.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Harjoitellaan työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista, työskentelyn ja edistymisen arviointia, omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista. Opastetaan oppilaita huomamaan säännöllisen harjoittelun merkitys oppimisen edistymiselle. Oppilaita autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja ohjataan keskustelemaan niistä vanhempien kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria, perehtyä mediakulttuuriin ja sen vaikutusten tunnistamiseen. Opetellaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään lapsen oikeuksien sopimukseen. Ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurin vertailuun. Tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaan, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristönsä siisteydestä, viihtyvyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaa ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä, asianmukaisten turva ja suojavälineiden käyttöön ja tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat saavat ja hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden, säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajan toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaat ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monipuolisemmin tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaisua tai ilmenevää tietoa. Tähän

liittyvää perustaitojen ja –tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöään ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkuttaa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja –tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välttämään todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämien tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutuksia arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan totuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetusikäisissä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisen työjaksojen merkityksestä terveydelle.

Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä tuotosten ja dokumentoinnin arvioinnissa

Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämäntaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvioimisessa. Harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammanteista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi kummitoiminta tai vertaissovitteilu. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen

ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen, ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Tutkitaan kestävän kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Oppilaiden kanssa mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisesti muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niissä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskunta-toimintaan, kerhotoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisentaitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen, ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Luokkien 3-6 siirtymävaiheisiin liittyvät paikallisesti sovitut asiat on kirjattu kappaleeseen 14.1.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opettävien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus on taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Äidinkieli on keskeinen oppimisen väline. Sen avulla kehittyvät ajattelun ja ongelmanratkaisun taidot, jotka mahdollistavat kehittyneen ja itsenäisen opiskelun. Oppiaineen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstintaitoja, ohjata heitä monipuolisesti kielellisen kulttuurin pariin sekä saattaa heidät tietoisiksi viestijöiksi ja kielenkäyttäjiksi. Äidinkieli toimii siltana ympäristöön ja mahdollistaa omien aikomusten ja toisten tarkoitusten ymmärtämisen vuorovaikutustilanteissa. Opetus perustuu monipuolisesti puhuttuun kieleen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, monipuolisiin kulttuurisisältöihin, laajaan tekstikäsitykseen; tulkitsemiseen ja tuottamiseen sekä tiedon hankintaan ja jakamiseen. Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 tehtävänä on sujuvoittaa ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä lukemista ja tekstien tuottamista. Tekstilajivalikoimaa laajennetaan, tekstintuottamisessa aletaan kiinnittää huomiota kirjoittamisen vaiheittaiseen ete-

nemiseen. Monimediaiset vuorovaikutustilanteet nostetaan yhteiseen keskusteluun ja opetuksen sisältöihin oppilaan ikäkauden mukaisesti siten, että harjoitellaan ja vahvistetaan median käsittelyyn tarvittavia tietoja ja taitoja aluksi välittömässä vuorovaikutustilanteissa ihmisenä ihmiselle, jotta voi toimia ihmisenä ihmiselle myös virtuaaliympäristössä. Tekstien tuottaminen, tulkitseminen ja arvioiminen harjaantuvat kielellisten taitojen kehittyessä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa ja itse valittua kirjallisuutta ja tekstejä ja jossa lukukokemukset ja tarinakokemukset laajentuvat ja välitön vuorovaikutus mahdollistuu. Tavoitteena on yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaat voivat esittää näkemyksiään varmana siitä, että heidän ajatuksiaan halutaan kuulla ja jossa tekstejä on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa yksin ja yhdessä. Viestintäteknologiaa hyödynnetään tekstintuottamisen ja tarkastelun välineenä silloin, kun välineestä on hyötyä oppimisessa. Työtavat valitaan siten, että yhdessä toimiminen on mahdollista, keskustelua voi käydä kasvokkain ja sisältöjä (esim. draamaa ja kirjallisuutta) integroidaan luontevasti muihinkin oppiaineisiin. Projektityöskentely ja prosessinomainen opiskelu eheyttävät opetusta. Esiintymistaitoja harjoitellaan draaman ja monipuolisten vuorovaikutustilanteiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kielellistä kehitystä tuetaan siten, että tekninen luku- ja kirjoitustaito muuttuu sujuvaksi taidoksi, ja lukutaito syvenee ymmärtäväksi lukemiseksi. Sanavaraston laajenemista, käsitteiden ja oppilaan omien ajatusten esiin tuomista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tuetaan muun muassa kannustamalla oppilasta lukemaan omaa taitotasoaan vastaavaa kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaita ohjataan sujuvaan puheen ja kirjoitetun tekstin tuottamiseen siten, että huomio kohdistuu vastaanottajan mahdollisuuteen ymmärtää puhujan sanoma. Oppilasta ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaan tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja ja yksilöllistä tukea. Oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Muotopiirustusharjoitukset ovat edelleen tärkeitä kokonaisvaltaisen hahmottamisen, selkeän käsialan kehittämisen vakiinnuttamisen, sujuvan kirjoittamisen ja lukemisen kehittymisen tukena.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on kannustavaa, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää ja se on osa oppimisprosessia arjessa. Arviointi perustuu oppilaan työprosessin ja toiminnan havainnointiin ja sen monipuoliseen dokumentointiin, jossa tärkeänä osana on oppilaan oma vihkotyö. Arvioinnissa huomioidaan tekstien tuottamisen sisällöllisiä ja oikeinkirjoituksellisia taitoja, lukusujuvuuden, luetun ymmärtämisen, ja tekstien tulkitsemisen edistymistä, puhutun ja kirjoitetun kielen perusrakenteiden ymmärtämisen kehittymistä sekä omaehtoisen lukemisen edistymistä. Ilmais- ja vuorovaikutustaitoja arvioidaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ryhmätyöskentelyssä, luokkakeskusteluissa tai esiintymistilanteissa. Oppilasta ohjataan myös arvioimaan omaa ja muiden työtä.

Oppiaineen tehtävä

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 opastaa oppilasta ottamaan puhe-tilanteissa kuuntelijan ja puhujan tehtävät, osallistumaan keskusteluun puheen-
vuorolla, antaa mahdollisuuden muille sekä vastaanottaa heidän viestinsä, vahvistamaan taitoaan ilmaista ajatuksi-
aan ja mielipiteitään

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten valintojen vaikutuksia, luottamaan puheen ja kielen mahdolli-
suuksiin vuorovaikutuksessa

T3 ohjata oppilasta käyttämään kieltä ilmaisun ja tulkinnan välineenä, ilmaisemaan itseään draaman avulla kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja harjoittaa oppilaan taitoja toimia erilaisissa viestintä – ja esitystilanteissa

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan ja vahvistamaan lukusujuvuuttaan sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan. Ohjata oppilasta ymmärtävään lukemiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämistä helpottavia strategioita.

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lapsille tarkoitettuun kirjallisuuteen, valitsemaan itselleen sopivaa luettavaa, ilmaisemaan ja pohtimaan kirjallisuuden herättämiä ajatuksia, etsimään tietoa ikäkaudelleen sopivista lähteistä

S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kirjoittamaan itsenäisesti tekstejä, jossa on tarinasisältö, juoni tai tapahtumien kuvaus

T11 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoaan ja kehittämään käsialansa sujuvuutta sekä ohjata kehittämään monipuolisesti sorminäppäryyttä myös näppäintaitojen harjoittelua varten, tarkkailemaan ja arvioimaan mallista kirjoittamaansa tekstiä ja vahvistamaan kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, käyttämään käsitteitä, joita puheen ja kirjoituksen yhteydessä käytetään, kiinnostumaan kielen säännönmukaisuuksista, tutustumaan alustavasti äidinkielen lauserakenteeseen

T14 kannustaa oppilasta lukemaan ikätasolleen sopivaa kirjallisuutta, valitsemaan kiinnostavaa luettavaa, rohkaista oppilasta lukuharrastuksen pariin, lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä tarjota mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen ja omien esitysten tuottamiseen

Vuosiluokka 4

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 opastaa oppilasta harjaannuttamaan taitoaan kuunnella aktiivisesti ja osallistumaan oma-aloitteisesti vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että pyrkii harjoittelemaan rakentavaa ja vastuullista mielipiteen ilmaisua.

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta itseilmaisuuksiin, kehittymään kertojana ja ilmaisemaan itseään myös kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen.

T4 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja tekemään huomioita omien viestintätaitojen kehittymisestä, tukea halua ja kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan lukutaitoaan sujuvammaksi sekä tarkkailemaan ja arvioimaan lukemaansa, ohjata kehittämään lukutapojaan ja löytää omaan oppimiseensa sopivia tapoja esimerkiksi tekstin ymmärtämisen kehittämiseen.

T6 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tukea oppilaan ajattelutaitojen kehittymistä

T7 ohjata oppilasta aktiiviseen tiedonhankintaan ikäkaudelle sopivista lähteistä, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

T8 ohjata oppilas tutustumaan lasten ja nuorten kirjallisuuteen, kannustaa valitsemaan itselleen sopivaa luettavaa ja ohjata pohtimaan sekä työstämään luetun tekstin herättämiä vaikutelmia.

S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista ja tukea oppilaan halua ilmaista itseään kirjoittamalla, välittää kokemuksiaan ja ajatuksiaan ja vahvistaa näin myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 auttaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja ohjata harjoittelemaan tapahtumia kertovien ja kuvaavien tekstien tuottamista. Ohjata oppilas tutustumaan ja käyttämään viestinnän välineitä myös monimediaisessa ympäristössä.

T11 ohjata oppilasta harjoittelemaan sujuvaa ja selkeää käsin kirjoittamista sekä vahvistamaan monipuolisesti hienomotorisia taitojaan myös näppäilytaitojen sujuvoittamiseksi sekä vahvistamaan kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta .

T12 kannustaa oppilasta arvioimaan ja kehittämään omia tekstejään, tarjota mahdollisuuksia tekstin tuottamiseen yhdessä sekä huomioimaan rakentavan palautteen saamisen ja antamisen merkitys. Ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Opastaa harjoittelemaan mediatietoisuutta ja -kriittisyyttä; huomioimaan median tarjoamat hyvät mahdollisuudet ja myös haittavaikutukset omassa elämässään.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 tukea oppilasta vahvistamaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan

T15 tukea oppilasta arvostamaan ja vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään tutustumalla kotiseutunsa historiaan ja kulttuuriin. Ohjata oppilaan kiinnostusta kielen mahdollisuuksien havaitsemiseen, huomioimaan ympäristössään puhutut kielet ja niiden eroja ja arvostamaan kielellisiä eroavaisuuksia. Luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja ohjata kirjaston aktiiviseen käyttöön

Vuosiluokka 5

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia erilaisissa viestintäympäristöissä aktiivisesti siten, että harjoittelee rakentavaa ja vastuullista mielipiteen ilmaisua ja vuorovaikutusta

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään luovasti, rohkeasti ja monipuolisesti draaman avulla kielellisiä, kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja ohjata oppilasta vahvistamaan taitoja toimia erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T4 kannustaa ja tukea oppilaan omaehtoista pyrkimystä luoda itsestään myönteistä viestijäkuvaa, tukea oppilaan halua ja kykyä aktiivisuuteen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta tarkkailemaan ja arvioimaan lukemistaan sekä vahvistamaan ääneen lukemalla lukutaitoaan sujuvaksi ja ilmeikkääksi. Ohjata oppilasta kehittämään lukutapojaan ja löytämään omaan oppimiseensa sopivia tapoja

ja käyttämään niitä tekstin ymmärtämisen apuna.

T6 opastaa oppilas laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä kehittämään ajattelutaitojaan mm. erittelemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla monimuotoisia tekstejä

T8 kannustaa oppilasta tutustumaan, kiinnostumaan ja kehittämään lasten- ja nuortenkirjallisuuden tuntemustaan sekä perehtymään monipuolisesti erilaisiin ikäkaudelle sopiviin testeihin esim. mediassa. Luoda oppilaalle mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden ilmaisemiseen ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ajatuksiensa kielentämistä kertovien, kuvaavien ja selostavien tekstien tuottamisen avulla

T11 ohjata oppilasta vahvistamaan ja ylläpitämään käsialansa selkeyttä ja sujuvuutta sekä ylläpitämään ja harjaannuttamaan monipuolisia sorminäppäryystaitoja myös näppäintaitojen sujuvuuden harjaannuttamista varten. Vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta .

T12 kannustaa kehittämään ja arvioimaan omaa tekstin tuottamistaan, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja eri murteiden ilmaisuja, harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan

T15 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä tutustumalla oman maansa sekä muiden Pohjoismaiden kulttuureihin ja ohjata arvostamaan lähiympäristön kulttuureja ja kieliä ja luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan omaehtoisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen lukuelämysten jakamiseen sekä kannustaa aktiiviseen kirjaston käyttöön

Vuosiluokka 6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia aktiivisena erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että hän haluaa ja pystyy rakentamaan ja vastuulliseen mielipiteen ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään kielellisiä, kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja opastaa oppilasta harjoittamaan taitoja toimia erilaisissa viestintä – ja esitystilanteissa

T4 kannustaa ja tukea oppilaan omaehtoisesti pyrkimystä luoda itsestään myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta harjoittamaan ja kehittämään ja ylläpitämään lukutaitonsa sujuvuutta, kehittää, tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita sekä harjaannuttaa tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

T8 kannustaa oppilasta laajentamaan kirjallisuudentuntemustaan, kiinnostumaan lasten ja nuorten kirjallisuudesta sekä monipuolisesti myös tietokirjallisuudesta ja mediateksteistä,

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä edistämään ajattelutaitojaan

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin
S3 Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista oppilasta kokemusten, mielipiteiden ja ajatusten ilmaisemiseen ja tukea oppilasta luomaan myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan harjoittelemalla kertomaan ja selostamaan tapahtumia, kirjoittamalla tarkkoja havaintojaan tai esittämään omia näkemyksiään ja ottamalla kantaa asioihin omista teksteistään

T11 opastaa oppilasta kehittämään, vahvistamaan ja ylläpitämään käsin kirjoittamisen taidon sujuvuutta ja selkeyttä, vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta ja hallintaa käsin ja koneella kirjoitettaessa

T12 kannustaa oppilasta arvioimaan ja kehittämään taitojaan tekstin tuottamisessa ja tarjota mahdollisuuksia tekstin tuottamiseen yhdessä, rakentavan ja vastuullisen palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan

T15 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä tutustumalla ja ohjaamalla arvostamaan muiden kansojen kulttuureita ja kieliä, luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tietoisuutta erilaisista teksteistä, tutustumaan ja lukemaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta, rohkaista ja ohjata oppilasta lukuelämysten jakamiseen ja aktiiviseen kirjaston käyttämiseen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- luodaan säännöllisiä vuorovaikutustilanteita; kerrontaa, selostusta, mielipiteiden vaihtoa, asiointia, keskustelua, kysymistä, vastaamista, palautteen antamista ja saamista, tarkkaavaista kuunteluun opettelua
- harjoitellaan kohteliaita kielenkäyttötapoja, yleiskielen käyttöä puheessa, mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista, toisen mielipiteenilmaisun huomioimista
- harjoitellaan esiintymistä ja ilmaisutaitoja, tehdään taiteellisia puheharjoituksia,

S2 Tekstien tulkitseminen

- lukemisen harjoittelua yksin ja kuorossa, hiljaista lukemista, harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista
- lukuinnostuksen herättäminen, ja lukuharrastukseen ohjaaminen, kirjastopalveluiden käyttöön harjaannuttaminen
- itse tai yhteisesti valitun lasten- ja nuortenkirjallisuuden kuunteleminen

S3 Tekstien tuottaminen

- käsialan sujuvoittaminen ja harjaannuttaminen ja näppäintaitojen harjoittelu
- mallista ja sanelusta kirjoittamista
- omien kirjoitelmien tuottamista mielikuvituksen, omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä tekstien tai kuvien pohjalta, vastaanottajalle kirjoittamisen harjoittelua
- kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- kirjoitelman rakenteen opettelua; otsikon laatimista ja kappaleisiin jakamista

- oikeinkirjoituksen harjoittelua ja perusasioiden käyttötaitoa omissa teksteissä: lauseen lopetusmerkit, välimerkit, alkukirjaimet, tavutus, yhdyssanat, isot ja pienet alkukirjaimet, repliikkiviiva
- lauserakenne ja lauseet toisiinsa liittyvinä yksikköinä, virke; lauseen pääjäsenten opettelua

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Sanojen ja sanaa pitempien yksiköisen erottelemista, sanojen luokittelemista, lauseen pääjäsenten opettelua, lauserakenne ja lauseet toisiinsa liittyvinä yksikköinä
- Talonpoikais- ja käsityöläiskulttuuriin tutustumista runsaan kerronnan ja sopivan kirjallisuuden avulla,
- Luomiskertomuksia, missä ilmenevät ihmiskunnan perustarinat, jotka luovat perustaa myöhemmälle kulttuurin, taiteen ja sivistyksen ymmärtämiselle Opettajan kertomina aineistoina myyttikirjallisuutta ja erityisesti Vanhan testamentin kertomuksia.
- Sananlaskuja ja arvoituksia sekä runoutta ilmaisuun ja artikulaatioon runokielen rytmillisyyteen ja kauneuteen huomiota kiinnittäen
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten ja nuorten kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta, pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja
- Yhteisenä lukukirjana kaunokirjallinen lastenkirja, joka puhuttelee sekä aistikokemuksia että mielikuvitusta; lyhyiden, ikäkaudelle sopivien tekstien ja kertomusten kuuntelua ja lukemista, luokkakirjaston, kirjaston ja omien kirjojen lukemista
- Kirjallisuuden työstämistä muiden taiteiden avulla
- Tutustutaan lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa.
- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, museoita ja teatteria. Tarkastellaan ikäkaudelle tarkoitettuja mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median käytöstä arjessa.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä omalle luokalle ja koulun yhteisiä tilaisuuksia ja juhlia varten

Vuosiluokka 4

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten, näkemysten ja mielipiteiden jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen.
- Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, kuten tapoja olla kohtelias esim. asiointitilanteissa, kirjeitä kirjoitettaessa tai ohjeita annettaessa, ryhmätyöskentelytilanteissa, kuinka esittää oma näkemyksensä, mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.
- Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön juhlien tai tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen.
- Yhdessä lukemista ja lukukokemusten jakamista; luetuista kirjoista muille kertomista ja keskustelua. Oppiaineisiin liittyen oppilaiden omia selostuksia ja esitelmiä.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja harjaannutetaan tekstinymmärtämisen taitoja kuuntelemalla ja lukemalla ja käyttämään muita tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen keinoja esim. kysymyksiä
- Arvioidaan omaa lukutaitoa, harjoitellaan lukusujuvuutta ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.
- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.
- Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
- Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.
- Sanojen ryhmittelyä sekä merkityksen että taivutuksen perusteella: verbien aikamuodot, nominien taipuminen

paikallissijoissa, adjektiivien vertailua,

- Lauseen jäsentymisen harjoittelua
- Välimerkkien käyttö lauseiden yhteen liittämiseen

S3 Tekstien tuottaminen

- Kirjoitetaan käsin omat vihkotekstit mallin mukaan ja sanelusta.
- Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä
- Harjoitellaan kirjoittamaan omia tekstejä kokemusten, havaintojen, luovan mielikuvituksen sekä toisten tekstien tai kuvien pohjalta.
- Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.
- Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.
- Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva).

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat)
- Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.
- Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuuriin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyvään kansanperinteeseen
- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
- Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista, hyödyistä ja haasteista oppilaan arjessa.
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja. Eläimiin ja kotiseututuntemukseen liittyvää kirjallisuutta
- Tutustutaan pohjoismaiseen mytologiaan ja erityisesti Kalevalaan sekä opettajan kertomana että itse lukemalla ja taiteellisesti harjoitellen.
- Runojen taiteellista ja ilmaisevaa tulkintaa

Vuosiluokka 5

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1–T4

- Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja näkemysten mielipiteiden jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen,
- Tarkan mielikuvan muodostamisen harjoittelu kertomalla; luetun tai kuullun täsmällinen toistaminen, oman ja toisen lausuman tai mielipiteen erottaminen
- Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.

- Hyödynnetään draaman toimintamuotoja, harjoitellaan ja esitetään koko luokkanäytelmä ja osallistutaan muihin oman luokan ja koulu yhteisön juhlien ja tilaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen.
- Suullisen ilmaisutaidon harjoittelu puheharjoituksin, lukemalla, kertomalla, esitelmöimällä ja näyttelemällä.

S2 Tekstien tulkitseminen

T5–T7

- Yhteistä ja itsenäistä lukemista, lukemisilmaisun kehittämistä; sisällön mielekkään tulkinnan harjoittelua ääneen luettaessa
- Arvioidaan ja kehitetään lukusujuvuutta ja luetun ymmärtämisen taitoja ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla
- Tiedon etsinnän harjoittelua esim. esitelmien valmistamisen yhteydessä
- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.
- Kirjoitetun tulkintaa taiteellisesti näyttelemällä
- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.
- Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
- Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.
- Harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta.
- Verbin aktiivi- ja passiivimuotojen harjoittelua sekä suoran ja epäsuoran esityksen erojen havaitsemista muuntamalla ilmaisutapoja toisikseen.
- Oikeinkirjoitusta vakiinnuttavia harjoituksia
- Välimerkkien käytön laajentaminen (mm. repliikit)

S3 Tekstien tuottaminen

T8–T11

- Käsi alan selkeyden ja sujuvuuden harjoittelua sekä näppäintaitojen harjoittelua ja sujuvaa koneella kirjoittamista.
- Suullisten ja kirjallisten esitelmien laatimisen ja esittämisen harjoittelua. Harjoitellaan lähdeaineistojen käyttöä ja merkintää kirjallisiin esitelmiin
- Juonellisen kirjoittamisen harjoittelua luovan mielikuvituksen tai annettujen aiheiden pohjalta, omien kokemusten ja havaintojen sekä tekstien tai kuvien pohjalta kirjoittamista. Tukisanalistan laatimista ja sen käytön harjoittelua
- Tutkitaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä.
- Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.
- Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva, lainausmerkit)
- Tietolähteen ilmaiseminen repliikkien yhteydessä: suoran ja epäsuoran esityksen harjoittelua

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutkitaan kielen vivahteita ja muuntumista tilanteen ja aiheen mukaan, pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja erilaisten tekstien merkityksiä.
- Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.

- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjaston käyttöä virkistykseen ja tiedon hankkimiseen, elokuvia ja teatteria.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä koulun juhliin ja tapahtumiin, näytelmäkirjallisuuden vaihtoehtoihin tutustuminen, harjoitellaan ja esitetään luokkanäytelmä
- Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.
- Lukuharrastusta aktivoidaan erilaisin kirjallisuustehtävin.
- Tutustutaan muinaiseen itämaiseen tarustoon ja erityisesti antiikin Kreikan mytologiaan kuunnellen ja lukien
- Kaunokirjallisen teoksen esittelyä, kirjoista keskustelua ja kirjallisuuden arviointia omista kokemuksista lähtien

Vuosiluokka 6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja havaintojen ilmaisemiseen ja jakamiseen, toisten kuuntelemiseen, palautteen saamiseen ja antamiseen
- Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä, mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. vaikuttamisen keinoihin tutustumista; subjektin ja objektin osat vuorovaikutuksessa
- Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
- Jatketaan tutustumista erilaisiin medioihin (mm. tv, internet, sosiaalinen media, lehdet)
- Harjoitellaan huolellista ja selkeää puheilmaisuutta
- Esitelmien esittämistä yleisölle

S2 Tekstien tulkitseminen

- Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja tilanteeseen sopivien tekstinyymmärtämisen strategioiden käyttämistä
- Arvioidaan ja kehitetään omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.
- Itse valitun ja luetun kirjallisuuden esitleminen ja tulkinta. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä.
- Opitaan tunnistamaan kertovien, selostavien, kuvailevien, vertailevien ja mielipidetekstien kielellisiä piirteitä.
- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.
- Aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.
- Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
- Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.
- Harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta ja pohditaan kirjallisuuden, lehdistön ja muun median mahdollisuuksia tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisen valintoja
- Tuodaan esiin media- ja lähdekriittisyys, vastuu lähteiden käytössä. Tutustutaan referaattien tekemiseen.

S3 Tekstien tuottaminen

- Kirjoitetaan käsin vihkotekstit, ylläpidetään sujuvaa ja selkeää käsin kirjoittamisen taitoa ja harjoitellaan näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista.
- Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta. harjoitellaan erityisesti asia-aineiden ja asioimistekstien kirjoittamista,

- Tutkitaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, Harjoitellaan tekstien suunnittelua ja jäsentämistä; tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.
- Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.
- Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Kirjoitetaan opiskelussa tarvittavia tekstejä ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.
- Ylläpidetään opittuja oikeinkirjoituksen perustaitoja omassa tekstissä
- Kirjallisessa esityksessä kiinnitetään huomiota tyyliin ja herättämiseen.
- Harjoitellaan selostusten ja muistiinpanojen itsenäistä laatimista sekä asiakirjojen ja sähköpostiviestien kirjoittamista Tutustutaan kymmensormijärjestelmään ja harjoitellaan tekstinkäsittelyn perusteita esimerkiksi tekemällä luokkalehti.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- kielen erilaisiin ilmaisumahdollisuuksiin tutustuminen ja tyyliin kehittämisen: verbien tapamuodot(modukset) ja erilaiset lauserakenteet,
- lauseenjäsenet ja lauseiden liittyminen toisiinsa
- Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.
- Runoudesta balladit tärkeitä dramatiikan ilmaisuna, runon taiteellista tulkintaa, oman runotekstin kirjoittamisen harjoittelua
- Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteitä
- Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.
- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoavirukistyksen ja tiedon hankkimiseen, elokuvia ja teatteria.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä koulun tapahtumiin ja juhliin
- Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja,
- Kaunokirjallisten teosten esittelyä luokassa, niistä keskustelemista ja kirjallisuuden arviointia omista lukukokemuksista lähtien, kirjailijoihin tutustumista esimerkiksi esitelmien yhteydessä
- Harjoitellaan tekstilajimuunnoksia.
- Tutustutaan Rooman tarustoon ja vieraista maista ja kansoista kertovaan kirjallisuuteen kuunnellen ja lukien

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokalla 3

Opettaja arvioi oppilaan vuorovaikutustaitoja erilaisissa keskustelu- ja ryhmätyötilanteissa, kuinka oppilas osallistuu tilanteisiin kuuntelijana ja puhujana, pyytää puheenvuoroa ja antaa vuoron toisille, kuinka osallistuu, ilmaisee itseään ja eläytyy esiintymistilanteissa. Tekstin tulkitsemisen taidoista arvioidaan erityisesti lukusujuvuuden ja luetun ymmärtämisen taitojen harjoittelua ja kehittymistä, oppilaan kiinnostusta lukuharrastusta ja tiedonhakua kohtaan sekä sana-, ja käsitevarannon karttumista uusien asioiden oppimisen perustaksi. Oppilasta ohjataan myös tarkkailemaan ja arvioi-

maan omaa lukemistaan.

Opettaja arvioi oppilaan käsin kirjoittamisen taitojen, sujuvuuden ja selkeyden, edistymistä, kykyä jäljentää mallin mukaan vihkotekstiä, itse kirjoitetun tekstin oikeinkirjoituksen edistymistä sekä oman tekstin tuottamisen taitojen ja luovan mielikuvituksen, kokemusten, ajatusten, havaintojen kielentämisen taitojen kehittymistä. Arvioidaan hienomotoristen taitojen edistymistä myös näppäintaitojen kehittymistä varten

Arvioidaan oppilaan taitoa tarkkailla ja eritellä kielen perusrakenteita, kuten tavuja, sanoja, lauseita, virkkeitä ja huomioita kirjoittaessaan isojen ja pienien kirjoituskirjainten sekä lauseiden lopetusmerkkien käyttöön.

Vuosiluokalla 4

Opettaja arvioi oppilaan aktiivista osallistumista erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin, kuten ryhmittöihin ja keskusteluihin. Arvioidaan esiintymisvalmiutta- ja taitoja, selkeää ja kuuluvaa puheen tuottamista ja kuulijoiden huomioimista. Opettaja arvioi oppilaan lukusujuvuustaitojen kehittymistä, luetun ymmärtämisen taitojen vahvistumista ja lukuharrastuksen edistymistä Oppilasta ohjataan huomioimaan ja arvioimaan oman lukutaitonsa kehittymistä. Opettaja havainnoi oppilaan kykyä arvioida tiedon luotettavuutta esimerkiksi esitelmien valmistelun yhteydessä. Arvioidaan oppilaan omaehtoisen lukemisen edistymistä ja kiinnostumista kirjallisuutta ja erilaisia tekstejä kohtaan sekä pyrkimystä ja taitoa jakaa lukukokemuksia toisten kanssa.

Kirjoittamisen taitojen edistymistä arvioidaan käsialan kehittymisen, oikeinkirjoituksen taitojen edistymisen ja tekstien sisällöllisen tuottamisen näkökulmista. Havainnoidaan oppilaan kykyä jäljentää ja kirjoittaa vihkotekstiä sekä tuottaa itse erilaisia tekstejä; rakentaa, korjata, muokata ja arvioida omia tekstejä. Arvioidaan hienomotoristen taitojen edistymistä myös näppäintaitojen kehittymistä varten.

Arvioidaan oppilaan taitoa havainnoida ja keskustella sanoista ja ilmaisuista. Arvioidaan kuinka oppilas ymmärtää ja omaksuu uusia käsitteitä ja asiakokonaisuuksia kieleen ja kulttuuriin liittyen tai yhdistää uusia käsitteitä aiemmin oppimaansa. Arvioidaan oppilaan osallistumista yhteisten esitysten suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Vuosiluokalla 5

Opettaja arvioi oppilaan kehittymistä rakentavan ja vastuullisen vuorovaikutuksen taidoissa; ryhmätötilanteissa, keskusteluissa, esiintymistilanteissa jne., oppilaan harjaantumista puheilmaisussaan ja draamallisissa ilmaisutaidoissaan, taidoissa ilmaista mielipiteensä ja huomioida kuulijat.

Arvioidaan oppilaan edistymistä tekstien tulkitsemisen taidoissa; lukusujuvuuden, luetun ymmärtämisen, käsitteiden omaksumisen, tiedonhankinnan ja käsittelyn taidoissaan. Opettaja havainnoi oppilaan kykyä arvioida tiedon luotettavuutta ja olennaisen tiedon löytämistä esimerkiksi esitelmien valmistelun yhteydessä. Arvioidaan oppilaan taitoa lukea ja kirjoittaa repliikkejä käyttäen asiaankuuluvia välimerkkejä, harjoitella muuntamaan suoraa lainausta epäsuoraksi esitykseksi ja päinvastoin

Arvioidaan oppilaan kykyä tuottaa, rakentaa, muokata, ja arvioida omia tekstejä sekä korjata itsenäisesti oikeinkirjoitusta. Arvioidaan oppilaan edistymistä kirjallisessa ilmaisussaan ja kieliopillisissa taidoissaan Arvioidaan oppilaan kykyä huomioida teksteissään lukija eli tekstin vastaanottaja sekä valmius ottaa vastaan palautetta teksteistään. Arvioidaan oppilaan käsialan ja näppäintaitojen kehittymistä. Arvioidaan oppilaan taitoa tutkia, tarkkailla ja eritellä kieltä. Arvioidaan oppilaan taitoa keskustella kielen sisällöistä ja rakenteesta. Arvioidaan oppilaan omaehtoista lukuharrastusta ja kykyä keskustella ja jakaa kokemuksia kirjallisuudesta ja tarinoista.

Vuosiluokalla 6

Opettaja arvioi oppilaan edistymistä rakentavan ja vastuullisen vuorovaikutuksen taidoissa; ryhmätöskentelyssä, keskusteluissa esitelmä- ja esiintymistilanteissa. Arviointissa huomioidaan mm. puheilmaisun edistyminen, rooliin eläytyminen, tilanteeseen paneutuminen ja valmistautuminen, looginen asioiden käsittely, kuulijoiden tarpeiden huomioiminen ja oman esityksen vaikutusta yleisöön. Arvioidaan oppilaan taitoa toimia asianmukaisesti ja vastuullisesti

myös mediaympäristön vuorovaikutustilanteissa.

Arvioidaan oppilaan lukusujuvuuden, tekstin eläytymisen taitojen ja tekstin sisällön ymmärtämisen vahvuuksien kehittymistä. Opettaja havainnoi oppilaan kykyä arvioida tiedon luotettavuutta ja olennaisen tiedon löytämistä esimerkiksi esitelmien valmistelun yhteydessä.

Arvioidaan oppilaan taitoa laatia itsenäisesti työvihkojensa tekstejä. Arvioidaan oppilaan edistymistä taidossa ilmaista kirjallisesti ajatuksiaan, mielipiteistään, perustelujaan ja näkökantojaan asiateksteissä ja taitoa käyttää mielikuvi- tustaan fiktiivisten tekstien tuottamisessa. Arvioidaan oppilaan kykyä rakentaa, muokata, korjata ja viimeistellä omia tekstejä käsin ja koneella. Arvioidaan oppilaan taitoa toimia eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arvioidaan oppilaan taitoa eritellä kieltä, sen sisältöä ja rakenteita sekä jakaa kirjallisuus- ja tarinakokemuksia keskustelujen ja erilaisten tehtävien avulla. Arvioidaan oppilaan omaehtoisen lukemisen edistymistä.

Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositoludistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä, jotka löytyvät opetussuunnitelman perusteista. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidin- kielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheen- vuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Runoja ja loruja toiminnallisesti (L1)
- Lauseenjäsenet (predikaatti, subjekti, objekti)kuvanomaisesti ja laadullisesti tunnistaen (L1)
- Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen (L1, L2, L4)
- Toisten oppilaiden runoesitysten kuuntelu (L2)
- Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
- Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
- Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3, L4)
- Tapakulttuuri ennen ja nyt (kulttuuri ja omien juurien tunteminen L2, työelämä ja yrittäjyys L6, osallistuminen yhteiskuntaan L7)
- Viestinnän kehittyminen ja viestinnän eri muodot (L5)

Vuosiluokka 4

- Kokemusten itsenäinen työstäminen ja jakaminen (L1)
- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheen- vuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Kalevalaa kokonaisvaltaisesti luovin harjoituksin (näytellen, lausuen, laulaen, kuvittaen ja kirjoittaen) (L2, L4)
- Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen (L1, L2)
- Toisten oppilaiden runoesitysten kuunteleminen (L2)
- Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
- Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3)

- Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
- Sähköistä tiedonhankintaa harjoitellaan (L5)
- Kirjoitelman suunnittelu (L6)
- Neuvottelu, sovittelu ja ristiriitojen ratkaisu arkipäivän tilanteiden pohjalta (L7)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 5

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheen-
vuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Kielioppia toiminnallisesti (esim. passiivi/aktiivi, päälause/sivulause) (L1)
- Näytelmä (L1, ilmaisu ja vuorovaikutustaidot L2, projekti ja suunnitelmallisuus L6)
- Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus
(L2)
- Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3)
- Teknologian vastuullinen käyttö (L3, L5)
- Sosiaalisen median kieli (L3, L4, L5)
- Neuvottelu, sovittelu ja ristiriitojen ratkaisu arkipäivän tilanteiden pohjalta (L7)
- Luettujen tekstien liittäminen ja peilaaminen omaan ympäristöön ja elämään (L7)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 6

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheen-
vuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Sijamuodot erilaisissa teksteissä (L4)
- Omien tekstien laatiminen, kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Yhteiset keskustelut huomioon ottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus
(L2)
- Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3)
- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Teknologian vastuullinen käyttö (L3, L5)
- Sosiaalisen median kieli (L3, L4, L5)
- Viestintävalmiuksien kehittäminen (esim. luokkalehti projektityönä) (L5, L6)
- Vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja erilaisuuden hyväksyminen (L7)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

14.4.2 Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 6

Kuudennella luokalla tavoitteena on

T1 herättää oppilaan mielenkiinto toista kotimaista kohtaan ja auttaa häntä ymmärtämään kaikkien kielten opiskelemisen tärkeys ja niiden suhde toisiinsa

T2 auttaa oppilasta hahmottamaan Suomen ja Ruotsin historiallisia ja kulttuurisia yhtymäkohtia sekä tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä

T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan perustaitojaan ruotsin kielessä sallivassa opiskeluilmapiirissä hyödyntäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä huolehtimaan omista opinnoistaan vastuullisesti ja arvioimaan osaamistaan

T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin kielen taito tärkeänä ja osana kaikkea opiskelua ja elämää muiden kielten rinnalla ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella yksinkertaisia viestejä ja käyttää apukeinoja kielellisesti haastavammissa tilanteissa sekä pyytää apua pulmatilanteissa.

T6 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia ei-kielellisiä keinoja viestin perille saamiseksi.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan ruotsin kielelle tyypillisiä kohteliaisuusilmauksia

T8 ohjata oppilasta harjoittelemaan arkipäiväisiä kielenkäyttötilanteita omalle ikäkaudelle sopivissa tilanteissa suullisesti tai kirjallisesti ja ottamaan selvää helpoista puhutuista tai kirjoitetuista teksteistä

T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan ääntämistä tavoitteena mahdollisimman ymmärrettävä ja luonteva puhe yksinkertaisissa suullisissa kielenkäyttötilanteissa. Lisäksi tavoitteena on ohjata oppilasta tuottamaan omia lyhyitä, yksinkertaisia kirjallisia tuotoksia

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 6

S1 Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen näkökulmasta Suomen ja Ruotsin yhteiseen historiaan ja kulttuuriin.

S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä

S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä ja me Pohjoismaissa. Sanastoa opetellaan aihepiiriltään tuttujen tekstien yhteydessä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät äidinkielestä poikkeavat äänteet. Tutustutaan perussanaluokista substantiivien taivutukseen, verbin käsky-, infinitiivi- ja preesensmuotoon, adjektiivin muotoihin, persoonapronominien perus- ja objektimuotoihin, päälauseen suoraan sanajärjestykseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita suullisen ilmaisun lisäksi kirjoittamaan ja lukemaan kieltä oikein, kasvattaa helppoa perussanastoa tuottamisen ja ymmärtämisen helpottamiseksi ja oppia tuntemaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Tavoitellaan mahdollisimman luonnollista, oppilaalle merkityksellistä ja iloa tuottavaa oppimisympäristöä opiskelussa. Työskentelytapoina käytetään yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppitunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään perinteisten kieltenopiskelutapojen rinnalla. Opetuksessa käytetään monipuolisia oppimateriaaleja ja

työvälineitä. Tavoitellaan oman osaamisen arviointia ja opitaan ottamaan vastuuta omista tavaroista sekä oppimisesta. Ruotsia käytetään mahdollisimman paljon oppitunneilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Vuosiluokalla 6

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä rohkeasti. Rungas suullinen harjoittelu tukee oppilaan kielitaidon kehittymistä. Kielenkäyttöä harjoitellaan suullisesti sekä yhdessä ryhmässä että yksilöllisesti leikkien, runojen, laulujen ja pienimuotoisten esitysten avulla. Ääntämisen ohjauksessa pidetään runot, laulut ja muut toiminnalliset menetelmät oleellisena osana opetusta. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppitunnin aikana, pienryhmä- ja yksilöllisillä tukitunneilla. Nopeammin edistyviä tuetaan omaa taitotasoa vaativilla tehtävillä ja henkilökohtaisella ohjauksella. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Yleistä

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Arvioinnin tulee olla luonteeltaan kannustavaa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Kaikki näytöt huomioidaan. Kaikilla vuosiluokilla käytetään itsearviointia ja vertaisarviointia rinnakkain muun arvioinnin ohella ja näiden arviointimenetelmien merkitys kasvaa ylemmillä vuosiluokilla.

Vuosiluokka 6

Kuudennella luokalla arvioidaan oppilaan tapoja opiskella ruotsin kieltä, kulttuurin tuntemusta ja aktiivista osallistumista suulliseen harjoitteluun. Oppilas myös arvioi itse omaa oppimistaan ja edistymistään sekä kiinnostustaan ruotsin kieltä kohtaan.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota eli arvosanaa kahdeksan varten ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 6

L2 Tutustutaan ruotsinkieliseen ja pohjoismaiseen kulttuuriin yleisesti. Harjoitellaan tervehtimistä, itsensä esittelyä ja peruskysymysten tekoa sekä niihin vastaamista.

L3 Käydään läpi ruumiinjäsenet ja perusarjen sanastoa, kuten vaatetus, ruoka-aineet.

L7 Oppilas ilmaisee omia näkemyksiään aihepiireistä ja sisällöistä sekä harjoittelee monipuolisesti ruotsin kieltä isommissa ja pienemmissä ryhmissä. Oppilas suunnittelee omaa työskentelyään pitkäjänteisesti.

14.4.3 Vieraat kielet

14.4.3.1 Englanti A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan. Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6

Oppilas tottuu viestimään englanniksi ikäkaudelle tyypillisissä, itselle tutuissa kielenkäyttötilanteissa. Pelkästään suullisesta harjoittelusta siirrytään asteittain myös kirjalliseen työhön kohdekielellä. Vihkotyö vahvistaa oppimista ja siirtää oppimisen painopistettä myös kotitehtäviin. Perussanaston ja -rakenteiden sekä esimerkiksi ääntämisen kertautuminen itsenäisesti tukee lapsen vastuunottoa omasta oppimisestaan.

Vuosiluokka 3

T6 Oppilas oppii ilmaisemaan pieniä arkielämän vuorovaikutustilanteita englanniksi.

T10 Oppilas oppii löytämään ikäkautta vastaavista kirjallisista tai suullisista teksteistä aiemmin suullisessa opetuksessa oppimia sanoja, sanontoja ja rakenteita.

T11 Oppilas oppii vähitellen englannin kielen oikeinkirjoitusta ja hänen ikäkaudelleen sopivien tekstien lukeminen vahvistuu vähitellen huomion keskittyessä myös ääntämisen opetteluun. Oppilas oppii ensimmäisiä englannin kielen rakenteita ja tottuu opiskelemaan sanastoa kiinnittäen huomiota sanojen oikeinkirjoitukseen sekä koulussa että kotona.

Vuosiluokka 4

T3 Oppilas oppii havaitsemaan opiskelemiensa kielten eroja ja yhtäläisyyksiä.

T4,6 Oppilas saa tietoa erilaisista tavoista harjoitella englannin kieltä itsenäisesti esim. tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Hän oppii erilaisia tapoja opetella kielen sanastoa ja rakenteita.

T9 Oppilas oppii käyttämään englannin kieltä aiempaa vaativammassa vuorovaikutustilanteissa.

T10 Oppilas oppii ymmärtämään eritasoisten ja erityylisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien keskeistä sisältöä ja laajentaa niiden avulla sanavarastoaan sekä koulussa että kotona.

T11 Oppilas oppii edelleen englannin kielen rakenteita ja sanoja, jotka ovat tarpeen yksinkertaisten lauseiden tuottamisessa. Suullisessa harjoittelussa kiinnitetään huomiota myös ääntämisen kehittämiseen edelleen.

Vuosiluokka 5

T6 Oppilas oppii arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan tavoitteita uusien asioiden oppimiseksi.

T5,7,8,9 Oppilas harjoittelee kieltä itsenäisesti, pareissa ja ryhmissä sekä opettajan kanssa, kerraten ja syventäen sanasto- ja rakenneosaamistaan koulussa ja kotona.

T7,8,9,11 Oppilas kehittää taitojaan ääntämisessä ja oikeinkirjoituksessa sekä tutustuu englanninkieliselle viestinnälle ominaisiin kielellisiin piirteisiin.

Vuosiluokka 6

T4 Oppilas oppii käyttämään kieltä arkipäiväisissä tilanteissa sujuvasti ja harjoittelee tehtävien tekemistä sekä tiedon hankintaa eri medioita hyväksikäyttäen.

T1,2,3 Oppilas tutustuu anglosaksisen kulttuurin peruspiirteisiin.

T5,6, Oppilas oppii jäsentämään opiskeltavaa aineistoa ja oppimaansa selkeiksi kokonaisuuksiksi ja harjoittelemaan rakenne- ja sanastoasioita monipuolisesti itselleen sopivilla tavoilla.

T7,8,9 Oppilasta tuetaan käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa aina kun se on mahdollista.

T10 Oppilas pystyy ymmärtämään pääasioita peruskielisistä autenttisista teksteistä sekä pystyy päättelemään tai eri lähteiden avulla selventämään tekstejä tarkemmin.

T11 Oppilas harjoittelee kirjoittamista monipuolisesti ja pystyy kertomaan tutuista, opetelluista asioista myös kirjallisesti.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Siirrytään puhutusta kielestä kirjoitettuun kieleen ja tutustutaan englannin kielen oikeinkirjoitukseen kiinnittäen huomiota puhutun ja kirjoitetun kielen suureen eroon kuitenkin tukeutuen mahdollisiin säännönmukaisuuksiin. Huomataan aiempaa selvemmin eroja eri opiskeltavien kielten välillä.

S2 Harjoitellaan sanastoa eri tavoin suullisesti ja kirjallisesti koulussa ja kotona. Aihepiireinä mm. ammatit, yleisimmät verbit ja adjektiivit. Kiinnitetään huomiota oman työskentelyn tarkkuuteen ja onnistumiseen, jotta kielenoppiminen olisi mahdollista.

S3 Etsitään erilaisista ja eritasoista teksteistä tuttuja sanoja ja niihin liittyviä ilmauksia. Harjoitellaan lukemaan englanninkielistä tekstiä. Kiinnitetään huomiota ääntämisen ja oikeinkirjoituksen oppimiseen. Harjoitellaan ensimmäisiä englannin kielen rakenteita, esim. substantiivin artikkelit ja monikko, verbin persoonataivutus ja ing-muoto. Rakenteita harjoitellaan lähinnä suullisissa harjoituksissa ja niihin kiinnitetään tarkempaa huomiota kirjallisessa työssä vasta seuraavana vuonna.

Vuosiluokka 4

S1 Tutustutaan vuoden kierrossa englanninkielisten maiden juhlapyyhiin liittyvään tapakulttuurin alustavasti.

S2 Opitaan työskentelemään oman oppimisen kannalta tehokkaasti sanaston, rakenteiden, kirjoittamisen ja puhumisen osa-alueilla kokeilemalla erilaisia oppimistapoja koulussa ja kotona.

S3 Sanavarasto laajenee luettavien tekstien ja tiettyyn aihepiiriin liittyvien sanojen avulla (esim. koti, perhe jne.) Rakenteista opetellaan mm. suullisen kommunikaation kannalta tärkeät lausetyypit, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, omistusmuotoja, kysymyssanoja, prepositioita, adjektiiveja. Opittujen rakenteiden avulla harjoitellaan muodostamaan yksinkertaisia lauseita mallin avulla. Kuullun ymmärtämistä harjoitellaan opettajan lukemien tekstien tai kertomien kertomusten avulla.

Vuosiluokka 5

S1 Tutustutaan suomen, englannin ja muiden oppilaiden osaamien kielten eroihin sekä yhtäläisyyksiin esimerkkien avulla. Kiinnitetään huomiota eri kielille ominaiseen sanattomaan viestintään sekä tapakulttuuriin.

S2 Harjoitellaan erilaisia tapoja opetella kieltä tehokkaasti. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.

S3 Oppilaat kirjoittavat lauseita ja lyhyitä tekstejä opetelluista aihekokonaisuuksista sekä hakevat niihin liittyvää tietoa erilaisia lähteitä käyttäen. Sanaston aihealueita ovat mm. koti, koulu, jokapäiväinen elämä ja erilaiset siihen liittyvät tilannetehtävät. Kieliopissa käsitellään mm. adjektiivien vertailu, prepositioita, s-genetiivi, lisää omistusmuotoja. Erilaisten myönteisten ja kielteisten lauseiden muodostamista harjoitellaan kirjallisesti. Kuuntelutehtävät tehdään pääosin opettajan lukemasta tekstistä.

Vuosiluokka 6

S1 Tutustutaan englannille ominaisiin sanontoihin ja ilmauksiin.

S2 Tutustutaan mahdollisuuksiin hakea kieliin liittyvää tietoa ja aineistoa sekä harjoitella opittavia asioita internetissä.

S3 Sanaston osalta käsitellään mm. harrastukset, ruoka, vaatetus ja maantieteellistä sanastoa. Viestintäkeinoista harjoitellaan kirjeen ja sähköpostiviestin kirjoittamista. Uusien sanojen ääntämisen helpottamiseksi tutustutaan foneettisiin merkkeihin. Kieliopissa käsitellään mm. imperfekti ja tutustutaan lyhyesti muihin aikamuotoihin. Kuuntelutehtäviin tulevat mukaan erilaiset tallenteet ja internetlähteet.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan suullisen ilmaisun lisäksi kirjoittamaan ja lukemaan kieltä, kasvattamaan sanavarastoa ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Oppimisympäristö on mahdollisimman luonnollinen ja oppilaalle turvallinen. Työskennellään paitsi itsenäisesti, myös pareina ja pienryhminä. Tunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään sekä hyödynnetään monipuolisia, mahdollisimman autenttisia materiaaleja. Pehdytään oman osaamisen arviointiin ja pyritään ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Kohdekieltä käytetään tunneilla mahdollisimman paljon. Tieto- ja viestintäteknologian tullessa mukaan oppimisen välineeksi, pyritään yhteydenpitoon muiden kieltä opiskelevien tai sitä äidinkielenään puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 3-6

Oppilasta ohjataan erilaisten yksilö- ja ryhmätehtävien avulla käyttämään kieltä rohkeasti. Kolmannella luokalla keskitytään kirjoitetun kielen alkeisiin, myöhemmin taas enemmän oikeanlaiseen ääntämykseen ja intonaatioon.

Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppi- ja tukitunneilla sekä tarvittaessa pienryhmässä. Opetusta eriytetään tarvittaessa erilaisin keinoin, joten myös nopeammin edistyviä tuetaan heidän omaa taitotasoa vastaavilla tehtävillä. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä

Läpi koko perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin.

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on keskittynyt osallistuminen tuntityöhön, aktiivinen suullinen harjoittelu ja paneutuminen vihkotyöhön. Yksilösuoritukset esim. sanastotyössä huomioidaan. Yhteisessä työskentelyssä kiinnitetään huomiota aktiiviseen omaehtoiseen tuntityöhön osallistumiseen, sanaston hallintaan ja kielen ilmausten löytämiseen luettavasta tekstistä. Ryhmän kanssa keskustellaan työn etenemisestä ja jokainen arvioi omaa tekemistään ja antaa luokkatoverille palautetta tämän työstä.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena ovat kotitehtävät, sanaston ja rakenteiden hallitseminen ja niiden harjoittelun sujuminen, omien pienten mallin avulla tehtyjen tuotosten onnistuminen ja puhuttujen ja luettujen tekstien keskeisten asioiden ymmärtäminen. Työn keskittyneisyyteen ja pitkäjänteisyyteen kiinnitetään huomiota. Oppilas kirjoittaa itsearviointin aina lukukauden lopussa ja antaa myös palautetta luokkatovereilleen ikäkaudelle sopivalla tavalla. Opettajan antama palaute on jatkuvaa.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteina ovat aiempina vuosina käytettyjen lisäksi rohkeus käyttää kieltä, kyky toimia ryhmässä, kyky viestiä monipuolisesti tutuissa tilanteissa ja taito soveltaa oppimaansa tietoa uusissa tilanteissa. Hyvät oppimistavat otetaan myös huomioon. Opettajan antama palaute on sekä kirjallisena että suullisena jatkuvaa.

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteina painottuvat kyky käyttää kieltä arkipäivän tilanteissa ja viestinnän sopivuus ko. tilanteisiin. Taito opiskella vastuullisesti ja käyttää kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa otetaan myös huomioon. Oppilas arvioi omaa osaamistaan lukuvuoden aikana, harjoittelee muuttamaan oppimistapojaan arvioinnin perusteella ja opettelee asettamaan itselleen uusia tavoitteita.

Valtakunnalliset hyvän osaamisen kriteerit arviointiin 6. luokan jälkeen englannin A-oppimäärässä ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Oppilasta ohjataan keskittymään ja paneutumaan kirjalliseen työhön kiinnittäen huomiota oikeinkirjoitukseen. Oppilas kykenee tekemään alustavia vertailuja muiden opiskelemiensa kielten välillä.

L2 Siirtyminen suullisesta työskentelystä kirjalliseen työskentelyyn mahdollistaa kulttuurisidonnaisten aihekokonaisuuksien laajemman opiskelemisen ja niihin liittyvien sanojen opetteluun. Autenttisen tekstimateriaalin avulla kulttuurietämys kasvaa.

Vuosiluokka 4

L1 Oppilas totutetaan kaikkiin perinteisiin kielenopiskelutapoihin ja lisäksi häntä ohjataan löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja harjoitella sanastoa ja rakenteita.

L4 Oppilas saa luettavakseen erilaisia tekstejä ja häntä ohjataan etsimään lisätietoa myös koulun ulkopuolella tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen.

L5 Oppilasta ohjataan käyttämään esim. sähköistä sanakirjaa kotitehtäviä tehdessään.

Vuosiluokka 5

L1 Harjoitellaan arvioimaan omaa oppimista, ottamaan vastaan ja antamaan palautetta.

L2 Tutustutaan tapakulttuuriin englanninkielisessä maailmassa.

L4 Harjoitellaan tuottamaan ja ymmärtämään kieltä monipuolisten tehtävien kautta.

Vuosiluokka 6

L1 Opitaan jäsentämään sekä jo opittua että uutta aineistoa.

L2 Tutustutaan anglosaksisen kulttuuriin yleisimpiin piirteisiin.

L2, L3, L4, L7 Harjoitellaan käyttämään ja ymmärtämään kieltä niin suullisesti kuin kirjoittaenkin arkipäiväisissä tilanteissa.

L5 Tutustutaan tieto- ja viestintäteknikan käyttöön tiedonhankinnassa ja opittujen asioiden kertaamisessa.

14.4.3.2 Saksa, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-5

Vuosiluokka 6 on kirjattu kohtaan valinnaiset aineet 14.4.16.

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan. Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja

vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan keinoin.

Vuosiluokilla 3-5

Oppilas tottuu vähitellen viestimään saksaksi ikäkaudelle tyypillisissä, itselle tutuissa kielenkäyttötilanteissa. Pelkäänsä suullisesta harjoittelusta siirrytään asteittain myös kirjalliseen työhön kohdekielellä. Vihkotyö vahvistaa oppimista ja siirtää oppimisen painopistettä myös itsenäisiin tunti- ja kotitehtäviin. Perussanaston ja -rakenteiden sekä esimerkiksi ääntämisen kertaaminen itsenäisesti tukee lapsen vastuunottoa omasta oppimisestaan.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-5

Vuosiluokka 3

T6 Oppilas oppii ilmaisemaan pieniä arkielämän vuorovaikutustilanteita saksaksi.

T10 Oppilas oppii löytämään ikäkautta vastaavista kirjallisista tai suullisista teksteistä aiemmin suullisessa opetuksessa oppimia sanoja, sanontoja ja rakenteita.

T11 Oppilas oppii vähitellen saksan kielen oikeinkirjoitusta ja hänen ikäkaudelleen sopivien tekstien lukeminen vahvistuu vähitellen huomion keskittyessä myös ääntämisen opetteluun. Oppilas oppii myös ensimmäisiä kielioppirakenteita sekä kiinnittämään huomiota sanaston opetteluun tunnilla ja kotona. Oppilas oppii myös suoriutumaan pienistä kotitehtävistä säännöllisesti.

Vuosiluokka 4

T3 Oppilas oppii havaitsemaan opiskelemiensa kielten eroja ja yhtäläisyyksiä.

T4,6 Oppilas saa tietoa erilaisista tavoista harjoitella saksan kieltä itsenäisesti esim. tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Hän oppii erilaisia tapoja opetella kielen sanastoa ja rakenteita koulussa ja kotona.

T9 Oppilas oppii käyttämään saksan kieltä aiempaa vaativammassa vuorovaikutustilanteissa.

T10 Oppilas oppii ymmärtämään eritasoisten ja erityylisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien keskeistä sisältöä ja laajentaa niiden avulla sanavarastoaan.

T11 Oppilas oppii saksan kielen rakenteita ja sanoja, jotka ovat tarpeen yksinkertaisten lauseiden tuottamisessa. Suullisessa harjoittelussa kiinnitetään huomiota myös ääntämisen kehittämiseen edelleen. Oppilas oppii suoriutumaan selkein ohjeistuksin varustetuista kotitehtävistä säännöllisesti.

Vuosiluokka 5

T6 Oppilas oppii arvioimaan omaa työskentelyään ja asettamaan tavoitteita uusien asioiden oppimiseksi.

T5,7,8,9 Oppilas harjoittelee kieltä itsenäisesti, pareissa ja ryhmissä sekä opettajan kanssa, kerraten ja syventäen sanasto- ja rakenneosamista koulussa ja kotona.

T7,8,9,11 Oppilas kehittää taitojaan ääntämisessä ja oikeinkirjoituksessa sekä tutustuu saksankieliselle viestinnälle ominaisiin kielellisiin piirteisiin.

Saksan A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-5

Vuosiluokka 3

S1 Siirrytään puhutusta kielestä kirjoitettuun kieleen ja tutustutaan saksan kielen oikeinkirjoitukseen kiinnittäen huomiota puhutun ja kirjoitetun kielen suureen eroon kuitenkin tukeutuen mahdollisiin säännönmukaisuuksiin. Huomataan aiempaa selvemmin eroja eri opiskeltavien kielten välillä.

S2 Harjoitellaan sanastoa eri tavoin suullisesti ja kirjallisesti koulussa ja kotona. Kiinnitetään huomiota oman työskentelyn tarkkuuteen ja onnistumiseen, jotta kielenoppiminen olisi mahdollista.

S3 Etsitään erilaisista ja eritasoista teksteistä tuttuja sanoja ja niihin liittyviä ilmauksia. Harjoitellaan lukemaan saksankielistä tekstiä. Kiinnitetään huomiota ääntämisen ja oikeinkirjoituksen oppimiseen. Ensimmäisiä kieliopin rakenteita opitaan pääasiassa suullisissa harjoituksissa, esim. substantiivin epämääräinen ja määräinen artikkeli, verbin persoonataivutuksen ja sanajärjestyksen alkeita. Niihin kiinnitetään tarkempaa huomiota kirjallisessa työssä vasta seuraavana vuonna.

Vuosiluokka 4

S1 Tutustutaan vuoden kierrossa saksankielisten maiden juhlapyyhiin liittyvään tapakulttuurin alustavasti.

S2 Opitaan työskentelemään oman oppimisen kannalta tehokkaasti sanaston, rakenteiden, kirjoittamisen ja puhumisen osa-alueilla kokeilemalla erilaisia oppimistapoja sekä koulussa että kotona.

S3 Sanavarasto laajenee luettavien tekstien ja tiettyyn aihepiiriin liittyvien sanojen avulla (esim. ammatit, verbit, adjektiivit). Rakenteista opetellaan mm. substantiivin epämääräiset ja määräiset artikkelit, verbin persoonataivutus, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, kysymyssanoja, prepositioita, adjektiiveja. Opittujen rakenteiden avulla harjoitellaan muodostamaan yksinkertaisia lauseita mallin avulla. Kuullun ymmärtämistä harjoitellaan opettajan lukemien tekstien tai kertomien kertomusten avulla.

Vuosiluokka 5

S1 Tutustutaan suomen, saksan ja muiden oppilaiden osaamien kielten eroihin sekä yhtäläisyyksiin esimerkkien avulla. Kiinnitetään huomiota eri kielille ominaiseen sanattomaan viestintään sekä tapakulttuuriin.

S2 Harjoitellaan erilaisia tapoja opetella kieltä tehokkaasti koulussa ja itsenäisesti kotona. Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.

S3 Oppilaat kirjoittavat lauseita ja lyhyitä tekstejä opetelluista aihekokonaisuuksista sekä hakevat niihin liittyvää tietoa erilaisia lähteitä käyttäen. Sanaston aihealueita ovat mm. koti, koulu, jokapäiväinen elämä ja erilaiset siihen liittyvät tilannetehtävät. Kieliopissa käsitellään mm. akkusatiivi, kieltosanat, omistuspronomininit, vahvojen ja epäsäännöllisten verbien preesenstaiivutus, apuverbit ja niiden käyttö, erilaisten päälauseiden muodostaminen. Kuuntelutehtävät tehdään pääosin opettajan lukemasta tekstistä.

Saksan A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-5

Oppilaita ohjataan suullisen ilmaisun lisäksi kirjoittamaan ja lukemaan kieltä, kasvattamaan sanavarastoa ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Oppimisympäristö on mahdollisimman luonnollinen ja oppilaalle turvallinen. Työskennellään paitsi itsenäisesti, myös pareina ja pienryhminä. Tunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään sekä hyödynnetään monipuolisia, mahdollisimman autenttisia materiaaleja. Perehdytään oman osaamisen arviointiin ja pyritään ottamaan vastuuta omasta oppimisesta sekä koulussa että kotona. Kohdekieltä käytetään tunneilla mahdollisimman paljon. Tieto- ja viestintäteknologian tullessa mukaan oppimisen välineeksi, pyritään yhteydenpitoon muiden kieltä opiskelevien tai sitä äidinkielenään puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 3-5

Oppilasta ohjataan erilaisten yksilö- ja ryhmätehtävien avulla käyttämään kieltä rohkeasti. Kolmannella luokalla keskitytään kirjoitetun kielen alkeisiin, myöhemmin taas enemmän oikeanlaiseen ääntämykseen ja intonaatioon.

Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppi- ja tukitunneilla sekä tarvittaessa pienryhmässä. Opetusta eriytetään tarvittaessa erilaisin keinoin, joten myös nopeammin edistyviä tuetaan heidän omaa

taitotasoa vastaavilla tehtävillä. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokka 3

Arvioinnin perusteena on keskittynyt osallistuminen tuntityöhön, aktiivinen suullinen harjoittelu ja paneutuminen vihkotyöhön. Yksilösuoritukset koulussa ja kotona esim. sanastotyössä huomioidaan. Yhteisessä työskentelyssä kiinnitetään huomiota aktiiviseen omaehtoiseen tuntityöhön osallistumiseen, sanaston hallintaan ja kielen ilmausten löytämiseen luettavasta tekstistä. Ryhmän kanssa keskustellaan työn etenemisestä ja jokainen arvioi omaa tekemistään ja antaa luokkatoverille palautetta tämän työstä.

Vuosiluokka 4

Arvioinnin perusteena ovat kotitehtävät, sanaston ja rakenteiden hallitseminen ja niiden harjoittelun sujuminen, omien pienten mallin avulla tehtyjen tuotosten onnistuminen ja puhuttujen ja luettujen tekstien keskeisten asioiden ymmärtäminen. Työn keskittyneisyyteen ja pitkäjänteisyyteen kiinnitetään huomiota. Oppilas kirjoittaa itsearviointin aina lukukauden lopussa ja antaa myös palautetta luokkatovereilleen ikäkaudelle sopivalla tavalla. Opettajan antama palaute on jatkuvaa.

Vuosiluokka 5

Arvioinnin perusteina ovat jo aiemmin käytettyjen lisäksi rohkeus käyttää kieltä, kyky toimia ryhmässä, kyky viestiä monipuolisesti tutuissa tilanteissa ja taito soveltaa oppimaansa tietoa uusissa tilanteissa. Hyvät oppimistavat otetaan myös huomioon. Opettajan antama palaute on sekä kirjallisena että suullisena jatkuvaa.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1 Oppilasta ohjataan keskittymään ja paneutumaan kirjalliseen työhön kiinnittäen huomiota oikeinkirjoitukseen. Oppilas kykenee tekemään alustavia vertailuja muiden opiskelemiensa kielten välillä.

L2 Siirtyminen suullisesta työskentelystä kirjalliseen työskentelyyn mahdollistaa kulttuurisidonnaisten aihekokonaisuuksien laajemman opiskelemisen ja niihin liittyvien sanojen opetteluun. Autenttisen tekstimateriaalin avulla kulttuuritietämys kasvaa.

Vuosiluokka 4

L1 Oppilas totutetaan kaikkiin perinteisiin kielenopiskelutapoihin ja lisäksi häntä ohjataan löytämään itselleen parhaiten sopivia tapoja harjoitella sanastoa ja rakenteita.

L4 Oppilas saa luettavakseen erilaisia tekstejä ja häntä ohjataan etsimään lisätietoa myös koulun ulkopuolella tietojen ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen.

L5 Oppilasta ohjataan käyttämään esim. sähköistä sanakirjaa kotitehtäviä tehdessään.

Vuosiluokka 5

L1 Harjoitellaan arvioimaan omaa oppimista, ottamaan vastaan ja antamaan palautetta.

L2 Tutustutaan tapakulttuuriin saksankielisissä maissa.

L4 Harjoitellaan tuottamaan ja ymmärtämään kieltä monipuolisten tehtävien kautta.

14.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaan kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Matematiikan opetus tukee oppilaan myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opettaja ottaa vastuuta oppilaan oppimisesta.

Opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja kehittää oppilaan kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineisiin liittyvien taitojen, tietojen ja tekniikan vahvistamista opetetaan lisäämällä tehtävien vaikeusastetta iän karttuessa ja osittain oppiaineiden rajoja ylittäen. Esimerkiksi tietojenkäsittelyn perusasioita opetellaan toiminnallisin leikein ja harjoittein.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilas hyödyntää matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus sidotaan konkreettisen elämän asioihin ja havaintoihin, jotta matemaattiset ajattelumallit saavat vankan pohjan. Opetus kehittää oppilaan taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa harjoitetaan, varmennetaan ja laajennetaan oppilaan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä sekä vahvistetaan aiemmin opittuja peruslaskutoimituksia ja kehitetään laskutaidon sujuvuutta. Vuosiluokilla 3-6 oppilas pystyy jo pitkäjänteiseen työskentelyyn, mutta hänen mielikuvituksensa elää vielä vapaana. Tätä opetus käyttää hyväkseen, mutta harjaannuttaa samalla yleistämiseen, erojen havaitsemiseen ja luokitteluun. Kun oppilaan ajattelu 12. ikävuoden jälkeen alkaa pystyä muodostamaan aistihavainnoista riippumattomia oletuksia ja johtamaan niistä seurauksia, opetus alkaa vedota tähän tietoisuuteen ja muuttuu selostavaksi sekä päättelyä tukevaksi. Oppilaille annetaan mahdollisuus tutkia itse, keksiä sääntöjä ja tuntea iloa yhteyksien ymmärtämisestä. Kaavat ja muotosidonnaisuus ovat opetuksen lopputuloksia, eivät sen lähtökohtia.

Yleistäminen kirjasinsymboleja käyttämällä alkaa prosentti ja korkolaskujen yhteydessä, jolloin ratkaisusääntö opitaan ilmaisemaan yksinkertaisissa yhtälössä. Geometrian opetus tukee oppilaan ajattelun, tunteen ja tahdon tasapainoa.

Matematiikan opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

Merkitys, arvot ja asenteet S5-S9

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta, kannustaa oppilasta ponnistelemaan tavoitteeseen pyrkien

Työskentelyn taidot S5-S9

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein esim. mittaamisen harjoittelun yhteydessä

T5 ohjata ja tukea oppilasta etsimään ja löytämään ongelmia, joita voi itse ratkaista sekä ohjata ja tukea oppilasta kirjallisesti esitettyjen ongelmien ratkaisemisessa

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet S5-S9

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä (suureet ja mittayksiköt; nimitykset ja lyhenteet pituus-, paino- ja tilavuusmitoille)

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä, erityisesti mittayksiköiden muunnosten harjoittelussa sekä käsittelemään entistä laajempaa lukualuetta laskemisessaan

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia, ohjata oppilasta omaksumaan peruslaskutapojen algoritmit

T11 ohjata oppilas havainnoimaan, kuvailemaan ja tunnistamaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas alustavasti geometrisiin käsitteisiin (kuten ympyrä, neliö, kolmio, pallo, kuutio), piirtämään yksinkertaisia peilauksia sekä käyttämään geometrisia peruselementtejä piirtämisessään tai muovailemisessaan

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T13 ohjata oppilasta tietojen keräämiseen, esim. määrien merkitsemiseen ja laskemiseen sekä koulun elämään liittyvien tietojen määrälliseen tallentamiseen ja yksinkertaiseen kuvantamiseen esim. taulukolla tai diagrammilla

T 14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita ohjelmointikieltä simuloiden myös yhteistyössä toisten kanssa..

Matematiikan opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 4

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan, jotta oppilas saa onnistumisen kokemuksia myös tehtävien vaikeutuessa sekä tukea positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta.

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä, kokeilemaan ja tutkimaan ratkaisutapoja

T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.

T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin ja suullisesti ja kirjallisesti

T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä ja ratkaisemaan yksinkertaisia sanallisia ongelmia ja soveltavia tehtäviä

T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida tuloksen ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T7 Ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään murto- ja desimaaliluvun käsitteet, merkinnät, vastaavuuden ja samanarvoisuuden sekä käytännön operaatioista supistamisen, laventamisen ja sekamuodosta tai sekamuotoon muuntamisen

T8 Tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystä kymmenjärjestelmästä (desimaali).

T10 Opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti laajalla kokonaislukujen alueella, ohjata oppilasta käyttämään laskutoimituksissa moninumeroista kertojaa ja jakajaa, harjoittelemaan yksinkertaisia laskutoimituksia murtoluvuilla ja alustavasti desimaaliluvuilla

T11 Ohjata oppilasta tunnistamaan tavalliset geometriset muodot ja niiden nimitykset.

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita ohjelmointikieltä simuloiden myös yhteistyössä toisten kanssa.

Vuosiluokka 5

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea oppilaan positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta

Työskentelyn taidot

T2 Ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta, kehittämään taitoa ratkaista omia kysymyksiä ja ongelmia matemaattisesti

T4 Kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein esim. piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä, työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti, ratkaisemaan sanallisia ongelmia matemaattisesti ja muodostamaan niistä laskulausekkeitä

T6 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään desimaalijärjestelmästä

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti myös sanallisia ongelmia matemaattisesti ratkaisten.

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin

Lisäksi tavoitteena on ohjata oppilasta piirtämään geometrisia kuvioita sekä tiedostamaan käsitteet mm. piste, suora, ympyrä (halkaisija, säde), nelikulmio ja kolmio.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä ohjata oppilasta alustavasti laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita sekä diagrammeja

T14 ohjata ja innostaa oppilasta käyttämään tietokonetta myös matematiikan tehtävissä sekä innostaa oppilaita yhdistämään oppimiaan ja- tai-, ei-portteja kokonaisuuksiksi esim. liikkuen.

Vuosiluokka 6

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 Pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukee positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta, sekä luottamusta oman ajattelunsa mahdollisuuksiin löytää mielipiteistä riippumattomia objektiivisia ratkaisuja

Työskentelyn taidot

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä, laskemaan suhteita ja niiden sovelluksia

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta, ymmärtämään säännön johtamisen sekä sääntöjen ja kaavojen merkityksen, ymmärtämään säännön kautta yleistyksiä

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä, harjoittelemaan tuntemattoman etsimistä ja merkitsemistä tehtävissä ja ongelmissa ja muotoilemaan ongelmia lausekkeiksi

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä ohjata oppilasta alustavasti laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita sekä diagrammeja sekä alustavasti tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä ja ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään tietokoneohjelmia matematiikan tehtävissä myös graafisessa ohjelmointiympäristössä

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1Ajattelu

Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, havaita syy- ja seuraus-suhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.

S2 Laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaan ymmärrys kymmenjärjestelmästä, laajennetaan lukualuetta vähintään tuhansiin.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen-, vähennys-, kerto-, ja jakolaskualgoritmit lukualueella 1-100 laskutoimitusten helpottajina. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja harjaannutetaan kertotaulujen sujuvaan oppimista.

Sanallisten ongelmien muuntamista laskulausekkeiksi, omien ongelmien keksimistä ja ratkaisemista.

S4 Geometria ja mittaaminen

Harjoitellaan mittaamista ensin luonnollisilla mitoilla ja sen jälkeen kymmenjärjestelmän mittayksiköillä; ajan mittamisessa alustavasti 60-järjestelmä. Mittaaminen tehdään ensin käytännössä tutuissa ympäristöissä, sitten laskutoimituksia mittayksiköitä käyttäen (pituus, massa, tilavuus, hinta, aika). Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mitta-

ustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Ohjataan oppilasta ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Vertailu ensin aistikokemusten kautta ja siirrytään sitten mittayksiköiden muunnoksiin yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Muotopiirustuksessa opitaan symmetria suoran suhteen ja harjoitellaan nelitahoista symmetriapiirustusta risteävällä pysty- ja vaaka-akselilla. Lisäksi harjoitellaan risteämistä 3- ja 4-symmetriassa, ornamenteissa ja muodonmuutoksissa. Perusmuotoihin ja geometrisiin käsitteisiin tutustutaan myös liikunta ja eurytmiaopetuksessa.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Harjoitellaan tietojen keräämistä; esim. urheilusuoritusten merkitsemistä ja laskemista, kirjainojen muistiin merkitsemistä tai muiden koulun elämään liittyvien tietojen määrällistä tallentamista.

Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä: peräkkäisyys, valinta ja toisto, bitti ja algoritmi sekä Boolean algoritmit: ja-, tai- ja ei-portit toiminnallisina leikeinä ja harjoitteina.

Vuosiluokka 4

S1 Ajattelun taidot

- vertailu, luokittelu järjestykseen asettaminen, yhtäläisyyksien, erojen ja säännönmukaisuuksien löytäminen, vaihtoehtojen systemaattinen etsiminen, syy ja seuraussuhteiden sekä yhteyksien havaitseminen

S2 Laskutoimitukset

- päässäälaskujen harjoittelua ja kertotaulujen osaamisen varmistamista
- neljän peruslaskutoimituksen varmentamista sekä kerto- ja jakolaskun laajentaminen moninumeroisen kertojan ja jakamisen käyttämiseen
- laskutoimitusten tarkastaminen käännteistoimituksella
- kirjallisten tehtävien harjoittelua laajalla lukualueella
- sanallisten tehtävien muuntaminen laskulausekkeeksi
- aikalaskuja
- murtoluvun käsitteen oppiminen: osa kokonaisuudesta, osasta kokonaisuuteen, saman- ja erinimisyys, sekamuotoinen luku, vastaavuus, samanarvoisuus; oppimista tuetaan konkreettisilla havainnoilla ja piirtämällä ennen siirtymistä pelkkään numeroesitykseen
- murtolukuoperaatioiden harjoittelu: laventaminen ja supistaminen, joiden yhteydessä pienin yhteinen jaettava ja suurin yhteinen tekijä; sekamuotoon ja sekamuodosta muuntaminen
- luokittelemalla ja tutkimalla lukuja laajennetaan oppilaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta.
- laskutoimituksia murtoluvuilla: ensin yhteen- ja vähennyslaskuja, mahdollisesti myös kerto- ja jakolaskuja (käännteisluvun käsite)
- desimaaliluvun käsite ja soveltaminen jakojäännöksestä lähtien.
- runsasta harjoittelua yhteisesti taululla, havaintovälineitä käyttäen ja työvihkoihin sekä opetetun tiivistäminen kooste- ja sääntövihkoon

S4 Geometria ja mittaaminen

Varsinaista geometriaa edeltää geometrinen muotojen parissa työskentely muissa oppiaineissa. Symmetrian ja muotojen hahmottamista vahvistetaan käsityössä ristipistotyön avulla, eurytmiassa ja liikunnassa liikkeen avulla sekä kuvataiteessa savea muotoillen. Muotopiirustuksessa opitaan hahmottamaan solmukuvioita, ristiin menoja ja muodonmuutoksia. Mittayksiköiden osaamista vahvistetaan mittayksiköitä ja yksikönmuunnoksia kertaamalla ja lisäksi harjoitetaan mittaustuloksen arviointia ja sen tarkistamista. Mittaamista oppilas harjoittelee erilaisissa käytännön tehtävissä ja projekteissa, jolloin hänelle syntyy kokemuksia pituudesta, leveydestä, korkeudesta, alasta ja piiristä aiempia kokemuksia täydentämään. Samalla hän opettelee myös arvioimaan ja tarkistamaan mittaustulosta.

S5 Tietojenkäsittely

Kehitetään oppilaan taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä ja esitellään alustavasti taulukoita ja diagrammeja, etsitään yhdessä tarkoituksenmukaisia tapoja esittää asiat selkeästi, laaditaan taulukoita ja kirjataan sekä järjestetään tiedot johdonmukaisesti

Vuosiluokka 5

S1 Ajattelun taidot

Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraus-suhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

- kaikkien opettujen peruslaskutoimitusten ja saavutettujen taitojen jatkuva vahvistaminen ja soveltaminen sanallisiin tehtäviin
- peruslaskutapojen yhdisteleminen ja laskutapojen vastakkaisuuden ja käänteisyyden käyttö tehtävien tarkistamisessa
- murtolukujen peruslaskutoimitusten harjoittaminen ja soveltaminen sanallisiin ongelmiin
- murtolukujen vertaileminen ja järjestäminen ja suhdearvon ymmärtäminen
- murtoluvun muuntaminen desimaaliluvuksi sekä murtoluvun ja desimaalin suhteen harjoittelu (kymmenmurtoluvut suhteessa desimaaleihin)
- laskutoimitukset desimaaliluvuilla, desimaaliluvuilla laskeminen erityisesti soveltavissa tehtävissä
- desimaalien käyttäminen mittaustuloksissa, desimaaliluvun pyöristäminen, likiarvo, suuruusluokan arviointi
- lausekkeen muodostaminen sanallisesta ongelmasta
- aikaan ja muihin suureisiin liittyviä laskuja
- täsmällisen merkinnän harjoittelu

S4 Geometria

- tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennyksissä.
- tutustutaan alustavasti pinta-alaan konkreettisten tehtävien avulla piirtäen ja laskien
- vapaalla kädellä tehtäviä geometrisia piirustuksia: ympyrät, erilaisia kolmioita (tasakylkinen, tasasivuinen, erisivuinen, suorakulmainen), suorakulmioita, nelikulmioita ja monikulmioita jne.

Opetellaan ympyrän jakaminen keskipisteen kautta 4, 5, 6, 8 ja 12:een yhtä suureen osaan, joista voidaan värityksellä nostaa esiin erilaisia kuvioita

- Pythagoraan lause visuaalisesti

S5 Tietojenkäsittely

Jatketaan tietojen keräämisen harjoittelua oppilaita kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan arvioimaan ja tarkistamaan arvioinnin osuvuutta. Opetellaan merkitsemään aikaa ja aikatauluja. Lasketaan yksinkertaisia keskiarvoja.

Vuosiluokka 6

S1 Ajattelun taidot

- ajattelun harjoittaminen luomalla havainnoista säännönmukaisuuksia; uuden asian oppiminen johtamisen kautta säännöksi ja kaavaksi
- suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä

S2 Laskutoimitukset

- laskutaidon entistä monipuolisempi käyttö: laskurutiinit, ongelmanratkaisut, yhtälöratkaisun alkeet
- suhdelukujen laajentaminen prosenttilukuihin; käsitteet prosenttiluku ja prosenttiarvo; laskutoimitukset ja eteneminen prosenttilaskennan käytännön sovelluksiin
- pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
- pyöristäminen likiarvoilla laskeminen siten, että oppii arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- täsmällinen merkitseminen ja johdonmukainen kirjallinen työskentely
- monenlaiset oppimistavat huomioonottava luokan yhteinen harjoittelu motivaatiotekijänä

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.

- -utustutaan algebran alkeisiin korkolaskujen kautta, korkolasku ja koron kaavojen johtaminen; mahdollisesti myös kokon korko ja laina
- yleistäminen ja kirjainmerkintä koron kaaviossa
- tuntemattoman merkitseminen kirjaimella ja yksinkertaiset yhtälöt ja epäyhtälöt (alustavasti sanallisissa laskutehtävissä), tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla

S4 Geometria

- havainnoista ja piirtämisestä lähtien harjoitellaan tuttujen pinta-alojen laskemista (neliö, suorakulmio, kolmio)
- geometrian peruskäsitteiden ymmärtäminen piirtämällä ympyrästä lähtien ja lopuksi käsitteet täsmällisesti määrittellen (suora, piste, erilaiset kulmat, kaari, ympyrä ja siihen liittyvät ilmiöt); ympyrän jakaminen
- kulmien suuruudet
- erilaisia kolmioita ja yhtenevyys
- Thaleen lause
- kolmion sisä- ja ulkoympyrä
- yksinkertainen todistaminen aistihavainnosta ja/ tai piirtämisestä lähtien (esim. kolmion kulmien summa
- tarkan piirtämisen harjoittelua viivainta, kolmioviiivainta ja harppia käyttäen
- kohtisuoran piirtäminen ja kulman puolittaminen harppia käyttäen
- tutustutaan alustavasti koordinaatistoon.
- käytetään mittakaavaa suurennoksissa ja pienennöksissä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia.

S5 Tietojenkäsittely

Jatketaan edelleen tietojen keräämistä, tallentamista ja esittämistä taulukoiden, diagrammien ja tietokoneohjelmien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Aineistojen muuttaminen vertailukelpoiseksi prosenttilukujen avulla ja suhteellinen vertaileminen Käsitellään tietojenkäsittelytieteen peruskäsitteitä, joista uutena kuudennella luokalla tulee binäärihaku, toiminnallisin leikein ja harjoittein.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaalle tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti

saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa ikäkauden mukaisesti.

Tietojenkäsittelyn peruskäsitteiden opettamista toiminnallisilla harjoitteilla ja leikeillä: uusina harjoitteina esimerkiksi 3. luokalla Boolean algoritmit: ja, tai ja ei ja 6. luokalla binäärihaku leikinä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa

Vuosiluokilla 3-6

Tuetaan oppilaan mahdollisuutta saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja systemaattista tukea. Oppilaan matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaalle mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaalle tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja hänelle tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun. Taitavaa oppilasta tuetaan tarjoamalla hänelle vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä.

Muotopiirustus tukee matematiikan taitojen oppimista. Se kehittää käden koordinaatiota ja silmän kykyä hahmottaa ja erotella eri muotoja. Muotopiirustus on rinnastettavissa matemaattisiin ongelmanasetteluihin, ja sen avulla oppilas oppii keskittymään, tekemään tehtävän loppuun asti ja viimeistelemään sen. Muotopiirustuksesta siirrytään vapaan käden geometriaan ja geometriaan.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa

Vuosiluokka 3

Arviointi on ohjaavaa, rakentavaa ja uuteen yritykseen rohkaisevaa. Palautteella tuetaan oppilasta ymmärtämään mitä taitoja tulee edelleen kehittää ja miten.

Oppilasta ohjataan harjoittelemaan omaa oppimisensa, toimintansa ja tuotostensa arviointia sekä tiedostamaan vahvuuksiaan

Palautteella autetaan oppilasta ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tarvittaessa tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilasta ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys.

Vanhemmille kirjoitettavaa sanallista lukuvuosiarviointia antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin

Vuosiluokka 4

Arviointi on rakentavaa. Sen tulee tukea oppilaan matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaista tarvittaessa uuteen yrittämiseen.

Arvioinnin kohteena on sekä keskeisten sisältöjen oppiminen ja opitun soveltaminen että soveltuvin osin laaja-alaisen taitojen kehittyminen.

Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilasta ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Aletaan arvioida matemaattisen ajattelun esille tuomista. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen

oikeellisuus sekä taito soveltaa oppimaansa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilasta ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilasta ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Arvioidaan oppilaat taitoja piirtää erilaisia muotoja, esim. solmuja.

Arvioidaan oppilaan kykyä antaa tarkkoja toimintaohjeita ja toimia itse muiden antamien ohjeiden mukaisesti.

Vuosiluokka 5

Arviointi on rakentavaa. Sen tulee tukea oppilaan matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaista tarvittaessa uuteen yrittämiseen.

Arvioinnin kohteena on keskeisten sisältöjen oppiminen, opitun soveltaminen ja ratkaisun mielekkyyden arvioiminen sekä soveltuvin osin laaja-alaisten taitojen kehittyminen.

Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilasta ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota tapansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Arvioidaan matemaattisen ajattelun esille tuomista. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa oppimaansa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilasta ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilasta ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Arvioidaan oppilaan taitoja piirtää ja nimetä erilaisia geometrisia muotoja.

Arvioidaan oppilaan kykyä tarttua matematiikan tehtäviin myös tietokonetta apuna käyttäen.

Vuosiluokka 6

Arviointi on rakentavaa. Sen tulee tukea oppilaan matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaista tarvittaessa uuteen yrittämiseen.

Arvioinnin kohteena on keskeisten sisältöjen oppiminen, opitun soveltaminen ja ratkaisun mielekkyyden arvioiminen sekä soveltuvin osin laaja-alaisten taitojen kehittyminen.

Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilasta ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota tapansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilaalta edellytetään aiempaa enemmän kykyä matemaattisen ajattelunsa esilletuomiseen puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa oppimaansa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilasta ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilasta ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Arvioidaan oppilaan kykyä tarttua matematiikan tehtäviin myös tietokonetta apuna käyttäen ja ymmärtää yksinkertaisia tietokoneohjelmia.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1, L3 Oppilaita tuetaan käytännölliseen, toiminnalliseen, mielikuvitusta ja kekseliäisyyttä hyödyntävään ongelmanratkaisuun ja päättelyyn sekä arjen matemaattisten taitojen hallintaan

L4 Sanallisten pulmatehtävien ratkaisemisen harjoittelu, reseptien lukeminen ja mittayksiköiden muunnokset

L2, L6 Rakennus- ja viljelyprojektiin liittyvä laskeminen ja mittaaminen

Vuosiluokka 4

L1, L3, L4 sanallisten, esim.koulun ja kodin käytännöllisiin tilanteisiin liittyvien pulmatehtävien laadinta ja ratkaiseminen

Vuosiluokka 5

L1, L3, L4 sanallisten, käytännön tilanteisiin ja muihin opetussisältöihin liittyvien pulmatehtävien laadinta ja ratkaiseminen

Vuosiluokka 6

L1,L3, L4, L6 rahatalous, säästäminen, pankkitoiminnan ymmärtäminen, lainaaminen

L5 Tilastojen tekemisen yhteydessä tiedon hankkiminen.

14.4.5 Ympäristöoppi

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopissa tarkastellaan ympäröivää monimuotoista maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

Merkitys, arvot, asenteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön esim. tarjoamalla hänelle mahdollisuuksia viljellä, kerätä luonnon antimia ja samalla kasvaa kiitollisuuteen ja vastuullisuuteen luonnon ilmiöiden äärellä

T2 ohjata oppilasta itse tekemällä ja kokemalla ymmärtämään viljan tie pellolta leiväksi kylvöstä korjuuseen

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

T7 ohjata oppilasta käyttämään arjen teknologisia sovelluksia ja ymmärtämään niiden merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien; ohjata oppilasta tutustumaan perustuotantoon ja perinteisiin työtapoihin ja työvälineisiin sekä nykyaikaisiin työtapoihin

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa sekä rakennetussa ympäristössä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan; ohjata oppilasta toimimaan yhteistyöprojekteissa (esim. rakentaminen, viljely)

Tiedot ja ymmärrys

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla; ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen ja luonnon läheisen vuorovaikutussuhteen talonpoikauskulttuuriin ja -elämään tutustumisen avulla

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, havainnoimaan luontoa (kasveja, eläimiä, säätä, vuodenaikojen vaihtumista jne.) ja kertomaan sekä kuvailemaan havaintojaan, tunnistamaan kotimaiset viljalajit

T17 ohjata oppilasta tutkimaan fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa tutustumalla luonnonelementtien ja -ilmiöiden (maa, ilma, vesi, tuli) käyttöön ihmisen palveluksessa sekä perinteisiin työtapoihin ja työvälineisiin sekä nykyajan työmenetelmiin

T18 ohjata oppilasta tutkimaan kemiallisia ilmiöitä tutustumalla luonnosta saatavien raaka-aineiden jalostamiseen ja työstämiseen (esim. leivän/ juuston valmistus, kynttilöiden valaminen)

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa ja elämäntilannetta sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Vuosiluokka 4

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön kiinnittäen huomion oman kotiseudun luontoon ja rakennettuun ympäristöön .

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävästä kehityksestä edistämiseksi ja arvostamaan kestävästä kehityksestä itselle ja maailmalle.

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana.

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan ympäristössä aikojen kuluessa tapahtuneita muutoksia ja niiden jättämiä jälkiä nykypäivään.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta kulkemaan turvallisesti ja vastuullisesti liikenteessä (mm. retket lähiympäristöön)

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä (esim. karttasuunnistus, kaupungin osiin ja erilaisiin kohteisiin tutustuminen)

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa (esim. ryhmätyöt).

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa esimerkiksi eläinopin esitelmien teossa.

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä tutustuen kaupunkirakentamisen kehittymiseen.

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa esimerkiksi eläinopin esitelmiin liittyen.

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen sekä eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen pääpiirteittäin.

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan oman kotiseutunsa maantietoa, ohjata oppilasta tutustumaan karttapiirustuksen alkeisiin ja karttamerkkeihin sekä ilmansuuntiin.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntilannetta, sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.

Vuosiluokka 5

T1 ohjata oppilasta tutustumaan ympäristöön erityisesti paikalliseen kasvillisuuteen ja eläimistöön (Suomen nisäkkäät) sekä Pohjoismaiden maantietoon.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia tavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti esimerkiksi kasvien tarkasti piirtämisessä sekä esitelmiä tehdessä.

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi.

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja tekemään havaintoja monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja apuna käyttäen (esim. kasvien tutkiminen).

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraus-suhteita luonnossa (esim. kasvien kasvu ja muotoutuminen suhteessa kasvuolosuhteisiin) ja ympäristössä (esim. maantieteellisten olosuhteiden vaikutuksesta ihmisten elinkeinoihin ja talouteen).

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan.

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnaissa ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

T12 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen ja ympäristön vuorovaikutusta.

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (esim. Mitä kasvit tarvitsevat elääkseen, kasvaakseen ja lisääntyäkseen?)

T14 ohjata oppilasta hankkimaan ja tarkastelemaan kriittisesti tietoa (esim. eläinopin ja maantiedon esitelmät).

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen ja havaintojen tekemiseen maastossa (kasvien kasvuolosuhteet: kosteus, valoisuus, lämpö ja maaperä).

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystä ja alkavan murroksen mukanaan tuomia muutoksia, ohjata oppilasta ymmärtämään keskustelujen kautta erilaisuuden hyväksymistä.

Vuosiluokka 6

T1 laajentaa oppilaan käsitystä ympäristöstä eri ympäristöopin tiedonalojen kautta (esim. geologia, fysiikka ja kemia)

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen,

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraus-suhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin,

T7 ohjata oppilasta käyttämään arjen teknologisia sovelluksia ja ymmärtämään niiden merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien,

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa (esim. ryhmätyöt).

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinassa ja esittämässä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti.

T12 ohjata oppilasta tutustumaan laajemmin ympäristöön ja kiinnostumaan vieraista maista ja kulttuureista.

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (esim. vuorokausi ja vuoden kierto, vuorovesi-ilmiö jne.)

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia.

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen sekä eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen (esim. maapallon ilmastovyöhykkeet, kasvillisuus).

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä tulkitsemaan ja piirtämään karttoja ja diagrammeja.

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä (esim. akustiikka, optiikka, lämpö, sähkö ja magnetismi) sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi.

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään geologisten prosessien kemiallisia muuntumistapahtumia ja niitä kuvaavia käsitteitä (nestemäinen, kiinteä, kaasumainen; sulaminen, liukeneminen, kiteytyminen) erilaisten kiviainesten ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä (mm. seksuaaliterveyden osalta) sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveystottumustaan arjessa, S1-S2,S6

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Minä ihmisenä

Keskustellaan terveellisistä elämäntavoista sekä terveellisestä ravinnosta ja pohditaan mitä terveelliseen hyvinvointiin ja terveelliseen elämäntapaan kuuluu. Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä, harjoitellaan sovitteluvaa yhdessä toimimista arjen erilaisissa tilanteissa. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne- ja paloturvallisuus, kiusaamisen ehkäisy, riitojen sopiminen, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta vaaratilanteissa. Harjoitellaan ryhmätyötaitoja esim. rakennusprojekteissa, joissa myös huomioidaan asianmukaisten työvälineiden merkitys turvallisuudelle.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Oppilaat tutustuvat itse tehden, taitajien työtä seuraamalla ja elävien kuvausten perusteella entisajan maanviljelyskulttuuriin sekä käsityöläisammatteihin(viljan tie pellolta leiväksi; maan muokkaus, kylvä ja korjaaminen, puinti, jauhaminen, taikinan valmistus ja leipominen, juuston valmistus, muiden luonnosta saatavien raaka-aineiden (esim. olki, tuohi, puu, nahka, savi, rauta jne.) jalostaminen hyödykkeiksi, karjatalouden ja viljelyn vastavuoroisuus jne. Toteu-

tetaan pieni rakennusprojekti. Keskeinen näkökulma on luonnon ja vanhan kulttuurin moninaisuuden arvostaminen.

S4 Ympäristön tutkiminen

Tutkitaan ympäristöä ja kasvien kasvua perehtymällä esimerkiksi viljelyyn, jolloin tarkastellaan myös mm. sään ja maaperän vaikutuksesta sadon onnistumiseen. Laajennetaan kasvilajiston tuntemusta hyötykasveilla. Verrataan, kuinka nykyajan rakentaminen on muuttunut entisajan talonpoikaisrakentamisesta. Rakennusprojektissa voidaan konkreettisesti havaita, kuinka paljon voimaa on tarvittu eri työvaiheissa, kun koneita ei ole ollut. Katsotaan, kuinka nykyiset juhlat/tapahtumat ovat muodostaneet vanhoista juhlatraditioista, esimerkiksi sadonkorjuujuhlat, syysmarkkinat.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Tarkastellaan erilaisten materiaalien ja aineiden avulla niiden käyttäytymistä esimerkiksi sepän työstäessä metalleja, Seurataan, kuinka vesi ja lämpötila vaikuttavat esimerkiksi viljelyssä. Seurataan edelleen vuodenaikoja, vuorokausirytmisiä ja niiden vaikutusta kasveihin, eläimiin ja ihmisiin. Tutustutaan viljelyn kautta ravinnontuotantoon ja ruoan reitteihin esim. jauhamalla jyvistä jauhot ja leipomalla niistä leipää sekä valmistamalla kermasta voita jne. Mahdollisuuksien mukaan metsien hyötykäyttöön tutustutaan esimerkiksi marjastamalla.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kiinnitetään huomiota oman toiminnan vaikutukseen lähiympäristössä esimerkiksi kierrätystä harjoittelemalla. Vaalitaan kulttuuriperintöä mm. talonpoikaiselämään ja vanhoihin ammatteihin perehtymisellä.

Vuosiluokka 4

S1 Minä ihmisenä

Keskustellaan ihmisen monipuolisuudesta eri fyysisten toimintojen ja aistien alueella. Tutustutaan ihmisen rakenteeseen pääpiirteittäin (pää, vartalo, raajat; aisti-hermotoiminnot, hengitys ja verenkierto, aineenvaihdunta). Tuodaan esille kuinka eläimet ovat erikoistuneet tietyillä elintoimintojen ja aistien alueilla eri tavoin kuin ihminen. Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Harjoitellaan itsenäistä työskentelyä, yhteistyötä ja tiedon hakemista. Kiinnitetään edelleen huomiota turvallisuuden ja liikennetaitojen edistämiseen. Harjoitellaan ryhmätyö- ja tunne-elämäntaitoja kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi, riitojen ja kiistojen sovittelua ja kiusaamistilanteisen selvittelyn käytänteitä.

S3,S4 Ympäristön tutkiminen

Tutustutaan monipuolisten esimerkkien kautta kotiseutuun: sen luontoon, historiaan, kulttuuriin sekä liikenteeseen. Käydään esimerkiksi museoissa, näyttelyissä ja retkillä lähiympäristössä. Tarkastellaan kotiseudulla aikojen kuluessa tapahtuneita muutoksia ja niiden jättämiä jälkiä nykypäivään. Laaditaan karttoja alkaen sisätiloista siirtyen piholle ja laajempiin kokonaisuuksiin. Käydään karttapiirustuksen alkeet sekä karttamerkkejä. Opetellaan ilmansuunnat.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Tutustutaan eläinten monimuotoisuuteen. Tarkastellaan eläimiä, jotka toiminnassaan ja rakenteellaan ilmentävät elintoimintojen erikoistumista (esim. mustekala, lehmä, leijona, kotka). Havainnoidaan ihmisen ja eläinten rakenteiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Havainnoidaan eläinten riippuvuutta ympäristöstään.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä; jätteiden lajittelua ja kierrätystä käytännössä ja vastuunottoa ympäristön siisteydestä ja turvallisuudesta huolehtimisesta. Kiinnitetään huomiota oman toiminnan vaikutuksiin itsen, muihin ihmisiin ja luontoon.

Vuosiluokka 5

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen

ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Keskustellaan terveydestä, terveystottumuksista ja jaksamisesta sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Viidennellä luokalla perinteisesti tehtävässä näytelmässä harjoitellaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Harjoitellaan itsenäisempää ja vastuullisempaa liikkumista luonnossa. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.

S3, S4 Ympäristön tutkiminen

Perehdytään Suomen sekä Pohjoismaiden maantietoon. Tutustutaan Suomen maaperään, vesistöihin, kasvillisuuteen (levät, sammaleet, jäkälät, sanikkaiset, yksisirkkaiset kasvit sekä kukkakasvit), sieniin ja eläimistöön (nisäkkäät). Mahdollisuuksien mukaan voidaan laatia perinteinen tai digikasvio.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Tarkastellaan kasvien ja eläinten lisääntymistä suhteessa luonnonolosuhteisiin. Tehdään havaintoja kasveista ja dokumentoidaan ne tarkasti piirtäen. Tutkitaan kasvien eri kasvuvaiheita ja kasvun myötä tapahtuvia muodonmuutoksia. Tarkastellaan kasvien kasvuolosuhteita: kosteutta, lämpöä, valoisuutta ja maaperää.

Vuosiluokka 6

S1 Minä ihmisenä

Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan tarvittaessa laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Tutustutaan maapallon meriin ja mantereisiin. Käydään läpi esimerkiksi ilmastoa, merivirtoja, kasvillisuusvyöhykkeitä, vuoristoja, aavikoita, pisimpiä jokia ja suurimpia järviä. Perehdytään Euroopan maantietoon myös talousmaantiedon näkökulmasta (kalastus-, maanviljelys-, kaivostoiminta-alueet, suurkaupungit ja kaupankäynti). Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geometriaa, opetellaan erilaisten karttatietojen lukemista ja tulkintaa.

S4 Ympäristön tutkiminen

Tutustutaan lintuihin ja niiden rakenteeseen ja elintapoihin. Laajennetaan lintujen lajituntemusta sekä eläinten tuntemusta (matelijat, sammakot). Tutustutaan eri metsätyyppeihin sekä mahdollisuuksien mukaan metsänhoitoon ja hyötykäyttöön sekä metsän merkitykseen hyvinvoinnille. Opetellaan tunnistamaan kotimaisia puulajeja.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:

Perehdytään eri kivilajien syntymisprosesseihin. Tutustutaan mineraaleihin, malmeihin ja jalokiviin. Tutustutaan Auringon, Maan ja Kuun liikkeiden suhteista johtuviin havaittaviin vaikutuksiin Maapallolla (esim. vuorokausi, vuodenaikat, vuorovesi-ilmiö), perehdytään lähiavaruuteen (planeetat). Tutkitaan fysiikan perusilmiöitä: ääni, valo, lämpö, sähkö

ja magnetismi. Tutustutaan palamiseen, yhteyttämiseen ja veden kiertokulkuun, jotka muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ympäristöopin opetuksessa on syventää ymmärrystä lähiluontoon ja rakennettuun ympäristöön liittyvistä ilmiöistä ja niiden perusteista. Oppimista tuetaan kokonaisvaltaisesti taiteen avulla. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Rakennettuun ympäristöön pyritään perehtymään yhteistyössä erilaisten yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Oppilaat tutkivat ja tekevät havaintoja luonnossa ja keskustelevat havainnoistaan. Keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Tieto- ja viestintätekniikkaa ja -välineitä hyödynnetään monipuolisesti oppilaiden ikäkauden mukaan. Oppimistilanteita ja -ympäristöjä järjestetään yhteistyössä erilaisten yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Oppilaat tekevät itse työkirjan oppimistaan asioista, havainnoista, ilmiöistä ja niiden perusteista sekä selostuksia erilaisten projektien ja tapahtumien etenemisestä. Luonnon ja rakennetun ympäristön suhdetta tutkitaan projektilähtöisesti oppilaiden kanssa yhteistyössä sekä kirjallisesti pari- ja ryhmätyönä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa

Vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tunneilla tehtävissä projekteissa ohjataan turvalliseen työskentelyyn sekä yksin että ryhmässä. Projekteissa kokeileva oppiminen ja itse tekeminen sekä töiden valmiiksi saattaminen ja niiden yhteinen tarkastelu tukevat positiivisen oppijaminäkuvan vahvistumista. Säännölliset luontoretket tukevat monikanavaista oppimista ja vahvistavat luokan yhteishenkeä sekä oppilaan luovuutta, itsenäisyyttä, itseluottamusta, keskittymiskykyä, myötätuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Suosimalla yhteistoiminnallisia oppimismenetelmiä oppiaine voidaan eriyttää jokaiselle oppilaalle sopivaksi.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa

Vuosiluokka 3

Arviointi on työskentelyä ohjaavaa ja rakentavaa palautetta, jolla pyritään tukemaan oppilaan toiminta- ja osallistumismotivaatiota sekä oppimista. Arviointi perustuu tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Oppilaan tuntiosallistumisesta ja vihkotyöskentelystä annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta. Työskentelyn kehittymistä ohjataan kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehitystarpeiden tunnistamista.

Vanhemmille kirjoitettavaa sanallista arviointia antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Vuosiluokka 4

- -Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta suullisesti lukuvuoden aikana ja kirjallinen palaute

lukuvuoden lopussa. Arvioinnin kohteena on erityisesti osallistuminen työskentely ja oppimisessa edistyminen.

Oppilas harjoittelee arvioimaan omaa osaamistaan ja työskentelyään.

- Kiinnostus ja motivaatio opetettaviin oppisisältöihin.
- Esitelmään liittyvän tiedon hankkiminen ja työn toteutus.

Vuosiluokka 5

- Oppilaan arvioinnissa huomioidaan tiedon hakemiseen, tavoitteiden asettamiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn liittyvät taidot.
- Erilaisten kertausten ja kokeiden avulla arvioidaan tietojen omaksumista.
- Opettajan antama palaute on jatkuvaa sekä kirjallisesti että suullisesti.
- Oppilas harjoittelee arvioimaan omaa osaamistaan ja työskentelyään

Vuosiluokka 6

- Erilaisten kertausten ja kokeiden avulla arvioidaan tietojen omaksumista.
- Opettajan antama palaute on jatkuvaa sekä kirjallisesti että suullisesti.
- Oppilas arvioi omaa osallistumistaan ja työskentelyään säännöllisesti
- Opettaja arvioi oppilaan taidot kirjallisesti kuudennen luokan päätteeksi valtakunnallisia hyvän osaamisen kriteerejä hyödyntäen. Kriteerit löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

Maanviljelys- ja käsityöläiskulttuurien teknologia ja tuotanto (L1, L2, L6, L7)

Sosiaalisten taitojen, oppimaan oppimisen taitojen, tunnetaitojen ja turvataitojen harjoittelu (L2, L3)

Rakennus- ja viljelyprojektit (L1, L2, L3, L6, L7)

Luonnosta saatavien raaka-aineiden jalostaminen ravinnoksi tai hyödykkeiksi; esim. leipominen, juuston tai voin valmistus/valmistusohjeet, villan tie lampaasta langaksi ja vaatteiksi (L1, L4, L5)

Oman toiminnan vaikutus arjessa ja lähiympäristössä (L1, L2, L3, L6, L7)

Vuosiluokka 4

L1 Eläimen ja ihmisen eroavaisuuksien ja samankaltaisuuksien tutkiminen

L2 Kotiseutuun tutustuminen ennen ja nyt

L4,L5 Eläinopin esitelmään tiedon hakeminen ja sen kriittinen arviointi

Vuosiluokka 5

L2, L3 Näytelmän tekeminen koko luokan yhteisprojektina. Vuorovaikutustaitojen karttuminen, oman roolin ja vastuutehtävien hoitaminen.

L5, L6 Eläinopin esitelmiin tiedonhakeminen ja tiedon kriittinen tarkastelu.

Vuosiluokka 6

L1, L4, L5 Geologian perusteet, kivilajien syntyyn, muuntumiseen sekä kivilajien tunnistamiseen perehtyminen,

Linnut

L1, L2, L4, L5, L6, L7 Esitelmät ja ryhmätyöt ympäristöopin eri alueiden sisällöistä

L3, Turvataitojen ja vuorovaikutustaitojen käytännön harjoittelu

14.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilasta opetettavaan uskontoon, sen käsitteistöön symboliikkaan ja monimuotoiseen ilmenemiseen kulttuurissamme. Se tutustuttaa uskonto ja katsomusperinteisiin Suomessa ja muualla maailmassa, antaa valmiuksia ymmärtää eri uskontojen sekä uskon ja tiedon välistä dialogia. Opetus tutustuttaa oppilaat eettiseen ajatteluun, antaa valmiuksia omakohtaiseen pohdintaan sekä itsetuntemuksen ja elämänhallinnan kehittymiseen Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaiden sosiaalisten suhteiden rakentamista, toisten huomioon ottamista, suvaitsevaisuuttaja vastuullisuutta. Se on osa eettistä kasvatusta ja kartuttaa uskontoja koskevaa tietoa ja ymmärrystä.

Vuosiluokilla 3-6

Opetuksessa laajennetaan ja syvennetään opiskeltavan uskonnon perustietoja. Tarkastellaan opiskeltavan uskonnon syntyä ja leviämistä. Tuntikeskustelut tukevat oppilaan eettisen pohdintakyvyn heräämistä. Keskeisiä aiheita ovat yksilön vastuu omista teoistaan, vuorovaikutustaidot, ihmissuhteet ja ystävyyden merkitys. Ryhmässä esiin tulevat erilaiset näkemykset auttavat oppilasta ymmärtämään muiden ajattelutapoja ja kehittämään suvaitsevaisuutta. Tämä tukee myönteistä luokka- ja kouluyhteisön rakentamista.

Uskonnon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 auttaa oppilasta tutustumaan Vanhan testamentin kertomuksiin

T2 ohjata oppilas tutustumaan luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan Raamatun kielen vertauskuvallisuutta

T7 ohjata ja kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisten pyhää sekä käyttäytymään asiallisesti uskonnollisissa tilanteissa tai tilaisuuksissa

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia pohtia eettisiä kysymyksiä ja keskustella niistä

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankuvaa ja luottamusta elämään ja itseensä

Vuosiluokka 4

T1 ohjata oppilasta tutustumaan Uuden testamentin kertomuksiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen kertomuksiin

T2 ohjata oppilas yhdistämään kirkkovuosi ja Jeesuksen elämänsä, tutustumaan evankelisluterilaisen uskonnon tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

T3 auttaa oppilasta hahmottamaan Raamatun kielen erityispiirteitä

T4 ohjata oppilasta etsimään tietoa Uudesta testamentista ja kotiseurakunnasta sekä auttaa oppilasta ymmärtämään Uuden testamentin ja sen tarinoiden merkitystä

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja

T7 kannustaa oppilas kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää, tutustumaan muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin, jos luokan tilanne sitä edellyttää

T11 antaa oppilaalle mahdollisuus harjoitella keskustelua eettisistä kysymyksistä ja antaa mahdollisuus tunteiden ja kokemusten jakamiseen

T12 auttaa ja tukea oppilasta saamaan luottamusta elämään ja itseensä, vahvistamaan kohtaamaan elämässään

vastaan tulevia tilanteita ja näkemään uskonnon vaikutuksia omassa ja muiden elämässä

Vuosiluokka 5

T1 ohjata oppilasta tutustumaan Uuden testamentin kertomuksiin, Jeesuksen oppeihin

T2 ohjata oppilas perehtymään evankelisluterilaisen uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

T3 auttaa oppilasta hahmottamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä

T4 ohjata oppilasta perehtymään kirkkovuoteen, kristilliseen perinteeseen ja hengelliseen musiikkiin

T7 antaa oppilaalle valmiuksia kunnioittaa omaa ja toisen pyhää, harjoitella kohtaamaan uskonnollisten näkemysten erilaisuutta sekä käyttäytyä luontevasti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin ja periaatteisiin

T9 auttaa oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti Lapsen oikeuksien julistukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

T10 ohjata oppilasta arvioimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja

T11 antaa oppilaalle mahdollisuus harjoitella keskustelemista eettisistä asioista, jakaa kokemuksia suullisesti ja kirjallisesti sekä tuomaan esille kysymyksiä ja pohdinnan aiheita

T12 auttaa ja tukea oppilasta myönteisen maailmankuvan muodostamisessa, luottamuksen rakentamisessa

Vuosiluokka 6

T1 ohjata oppilasta perehtymään Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana

T2 ohjata oppilas perehtymään evankelisluterilaisen uskonnon rituaaleihin, tapoihin ja symboliikkaan

T3 auttaa oppilasta hahmottamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä, perehtymään kristinuskon syntyyn ja leviämiseen, käyttämään raamattua lähdeoteena

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen Euroopan historia-
sa

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

T10 ohjata oppilasta arvioimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja kestävän kehityksen näkökulmasta

T11 antaa oppilaalle mahdollisuus osallistua keskusteluihin eettisistä kysymyksistä ja harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään suullisesti ja kirjallisesti

T12 auttaa ja tukea oppilasta myönteisen maailmankuvan muodostamisessa ja luottamuksen rakentamisessa

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

Vanhan testamentin keskeiset kertomukset; alku- ja patriarkkakertomukset, kymmenen käskyä, Daavidin paimenpsalmi, virsien ja hengellisten laulujen opettelua, oman uskonnon lähteisiin, historiaan, rituaaleihin ja arvoihin tutustuminen, kirkkovuoden juhlat ja niihin liittyvät kertomukset erityisesti adventti ja joulunaika sekä pääsiäinen, seurakunnan toimintaan tutustuminen esim. vierailut S1.

Ohjataan oppilasta tutustumaan evankelisluterilaisen kirkon rituaaleihin, paikkoihin ja rakennuksiin (esim. jumalanpalvelus, rukous, juhlat, kirkkorakennus) (S2)

Perhe, sukulaiset, ystävät, joita voidaan käsitellä eri näkökulmista; perinteet, arvot, erilaisuus, rakkaus, luottamus, turvallisuus; ihmisen ja luonnon kunnioittaminen; oppilaiden esille nostamat elämän eettiset kysymykset ja pohdinnat (S3).

Vuosiluokka 4

Uuden testamentin kertomukset: Jeesuksen lapsuus ja elämä sekä Jeesuksen kaste Jordanilla ja Pyhän hengen laskeutuminen. Esille nostetaan myös muita Jeesuksen elämään läheisesti liittyviä henkilöitä, esim. Johannes Kastaja, Maria Magdalena, Jeesuksen opetuslapset. Jeesuksen opetuksia lähimmäisenrakkaudesta ja Jumalan huolenpidosta; Herran siunaus, Isä meidän -rukous, virret ja muu hengellinen musiikki (S1)

Kotiseurakunta ja sen työntekijät, seurakunnan toimintaan osallistumismahdollisuudet sekä vierailut; kirkkovuoden juhliin liittyvät tavat ja perinteet (S1)

Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon käsittely mediassa ja tutustutaan kotiseurakunnan tiedottamiseen; erilaiset elämäntilanteet ja -kohtalot (S2)

Rakkauden kaksoiskäsky ja Kultainen sääntö Jeesuksen opetusten kokoavina elämänarvoina; eettisten kysymysten pohdintaa, kuten valintojen tekeminen ja ihmisen vastuu tekemisestään; erilaisuus, suvaitsevaisuus, yhdessä elämisen taito, vääräys-oikeudenmukaisuus (S3).

Vuosiluokka 5

Uuden testamentin kertomukset, Jeesuksen elämä ja opetukset Jumalan valtakunnasta, Jeesuksen kärsimyshistorian pääpiirteet ja ylösnousemuksen sanoma. Painotetaan kertomusten opetuksellista sisältöä ja käydään keskustelua niistä. (S1)

Kristinuskon rituaalit: uskontunnustus (S1)

Kirkkovuosi seurakunnassa (S1)

Tutustutaan Eurooppalaisen kulttuurin ja kristinuskon katsomukselliseen taustaan antiikin sekä muinaisuskontojen ja -kulttuurien vaikutusta vasten (S2).

Eettis-moraalisia aiheita; yhdessä eläminen, erilaisuus (esim. sairaus, vamma, eri kansalaisuudet, eri uskontojen välinen kunnioitus), suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, toisten arvostaminen ym. myös oppilaiden esille nostamia eettisiä/moraalisia aiheita/kokemuksia. (S3)

Vuosiluokka 6

Apostoli Paavalin elämä ja toiminta, Apostolien tekoja, alkuseurakunnan synty, kristinuskon leviäminen ja jakautuminen, lähetystyö. (S1)

Kirkkorakennukset ja kirkkotaide, Vanhan ja Uuden testamentin kokonaisuuden jäsentäminen, kristillinen symboliikka (liturgiset värit, kirkkorakennukset, jumalanpalvelus, risti jne. (S1)

Kristinuskon sisäinen monimuotoisuus: luterilaisuus, katolisuus, ortodoksisuus, protestanttisuus ym. (S1)

Juutalaisuuden ja kristinuskon vertailu sekä islamin leviäminen. (S2)

Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon käsittely mediassa ja kriittinen medialukutaito. (S2)

Keskeisenä sisältönä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen sekä oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaalin vastuun näkökulmiin tutustuminen. Pohditaan historian opetuksen kytkeytyen mm. alkuseurakunnan synnyn ajan kulttuuria Rooman vallan alla (esim. Kymmenen käskyä/Rooman lait ja kristinuskon luonne). Pohditaan myös oman elämän arvoja suhteessa ehdottomaan roomalaisuuteen ja lähimmäisen rakkautta korostavaan kristinuskoon. (S3)

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Oppimisen työtapoina jatkuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja keskustelut, johon liittyy vähitellen myös uskontoon liittyvien käsitteiden merkityksen ymmärtäminen. Opetuksessa voidaan toteuttaa projekteja sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppitunneille pyritään luomaan tunnelma, jossa omista kokemuksista ja ajatuksista kertominen

on sujuvaa, kuuntelevaa ja muut huomioon ottavaa. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja annetaan tilaa kokemusten syntymiselle. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee vuorovaikutustaitojen monipuolista kehittymistä ja käsitteiden ymmärtämistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa, kuuntelemaan ja keskustelemaan siten, että samalla huomioidaan oppilaiden erilaiset kielitaito- ja kulttuuritaidot, edellytykset ja tarpeet. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa.

Otetaan huomioon oppilaiden erilaiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen taidot ja tarvittaessa ohjataan omien tekstien muotoilemisessa ja kannustetaan edistyneempiä oppilaita tuottamaan itsenäisesti aiheeseen liittyvää materiaalia. Kannustetaan oppilaita työskentelemään erilaisissa ryhmäkokoontumissa vastuullisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa

Vuosiluokka 3

- Arvioidaan: työskentelytavat ja niissä tapahtuvat muutokset, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus tunneilla
- Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute niin yksittäisille oppilaille kuin koko ryhmälle, sanallinen arvio huoltajalle lukuvuoden päättyessä

Vuosiluokka 4

- Arvioidaan: itsenäiset työskentelytaidot, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin, suhtautuminen koulutyöhön
- Tapa: jatkuva arviointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute niin yksittäisille oppilaille kuin koko ryhmälle, sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä

Vuosiluokka 5

- Arvioidaan: työskentely itsenäisesti, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin, muiden huomioiminen
- Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute niin yksittäisille oppilaille kuin koko ryhmälle, sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä

Vuosiluokka 6

- Arvioidaan: itsenäinen työskentely, omatoimisuus, aloitteellisuus ja ryhmässä toimiminen, oma tuottaminen ja soveltaminen, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin, vastuuntunto, tiedonhaun taidot
- Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, ryhmätyöt, kannustava suullinen palaute niin yksittäisille oppilaille kuin koko ryhmälle, sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

- Oppilaiden kysymyksille annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä (L1)
- Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia ja katsomuksellisia juuriaan (L2)
- Oppilaita kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa (L2)
- Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen (L3)
- Vanhan testamentin symboliikkaa: tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla (L4)
- Muiden mielipiteiden kuunteleminen ja toimiminen ryhmässä (L6)
- Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen opetellaan keskustelemalla koulu yhteisön turvallisissa puitteissa (L7)

Vuosiluokka 4

- Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua (L1)
- Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia ja katsomuksellisia juuriaan (L2)
- Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä, harjoittelevat tunnistamaan omia tunteita ja kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden (L3)
- Tiedonhaku ja Raamatussa käytetty kieli (Uusi testamentti) (L4-5)
- Seurakunnan tiedotuskanavat (L4-5)
- Oppilaita ohjataan tuntemaan oman seurakunnan toimintatapoja (L6)
- Luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle luokan, koulu yhteisön ja kotiseurakunnan asioita kohtaan (L7)

Vuosiluokka 5

- Oppilasta tuetaan hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita (L1)
- Uuden testamentin keskeisten paikkojen kulttuuriin tutustuminen (L2)
- Oppilaita ohjataan ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen (L3)
- Oppimateriaalina hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan ilmaisultaan monimuotoisia ja eri kielillä kirjoitettuja tekstejä eri lähteistä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen (L4-5)
- Oppitunneilla harjoitellaan ryhmätoimintaa ja projektityöskentelyä (L6)
- Oppilaita kannustetaan demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta (L7)

Vuosiluokka 6

- Syy-seuraus-suhteiden ymmärtäminen, kausaaliajattelu (L1)
- Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen, mikä edistää ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä (L1)
- Kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin tavat ja rituaalit (L2)
- Koulu yhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia

arvoja, toimimaan ympäröivässä kulttuurissa ja välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria. Oppilaita kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä ja noudattamaan hyviä tapoja. (L2)

- Henkilökohtaiset rajat omassa elämässä ja uskonnossa; oppilaita ohjataan suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan (L3)
- Monilukutaidon opetus osana uskonnon opetusta tähtää oppilaiden viestintätaitojen kehittymiseen niin perinteisissä kuin mediaa ja teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä, oppimisympäristöissä (L4)
- Tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia hyödynnetään tiedonhankinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä (L5)
- Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja työn tulosten arvostamiseen (L6)
- Oppilaita ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja (L6)
- Koulussa kunnioitetaan oppilaiden oikeutta osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (L7)
- Oppilaat oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen (L7)
- Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun sekä saavat kokemuksia myös kansalaisyhteiskunnan osallistumiskeinoista ja niiden käyttämisestä. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. (L7)

14.4.7 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä, katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana. Elämäkatsomustiedon tehtävänä on ohjata oppilasta tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraus-suhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella. Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämäkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Elämäkatsomustiedon tehtävänä on opettaa elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen ja vastuunottoon.

Vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon erityisenä tehtävänä vuosiluokilla 3-6 on antaa oppilaalle työkaluja ja kulttuurillista tietoa oman ajattelun ja toiminnan kehittämiseen eettisesti kestäväälle pohjalle. Oppiaine tukee oppilaan moraalisen kehitystä sekä eettisen pohdintakyvyn heräämistä. Keskeisenä tarkastelun kohteena ovat lasten oikeudet, yksilön vastuu omista teoistaan, vuorovaikutustaidot, ystävyysmerkitys ihmissuhteissa sekä myönteinen, kaikki jäsenenä toimintaansa mukaan ottava, luokka- ja kouluyhteisön rakentaminen. Kykyjä etsiä ja arvioida tietoa sekä ilmaista itseään tuetaan.

Vuosiluokka 3

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

Vuosiluokka 4

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

Vuosiluokka 5

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T4 Ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä ymmärtämään kulttuurista moninaisuutta.

T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

Vuosiluokka 6

T1 Luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T2 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.

T3 Edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.

T5 Ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä ymmärtämään kulttuurista moninaisuutta.

T6 Tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

T7 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan.

T8 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.

T9 Ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ihmisoikeuseettiä, erityisesti lapsen oikeuksia.

T10 Rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Käsitellään tarinoita, joissa arvo ja normi tai onnellisuus ja hyvä elämä ovat keskeisiä käsitteitä.

S2 Tutkitaan eri näkökulmista kysymystä "Kuka minä olen?"

S3 Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin. Käsitellään sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, suomalaisen ihmisen arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä, myös tekojen eettistä arviointia.

Vuosiluokka 4

S2 Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja maailman kulttuuriperintöön. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.

S4 Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja maailman selittämisen tapoihin esim. Kalevala.

Vuosiluokka 5

S1 Tutkitaan vapautta ja vastuuta, verrataan esimerkiksi antiikin kreikkalaista vapauskäsitystä nykyajan vapauskäsitykseen. Harjoitellaan oman näkemyksen esittämistä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S3 Pohditaan rauhan ja demokratian merkityksiä.

Vuosiluokka 6

S2 Perehdytään suomalaisiin kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Harjoitellaan oman näkemyksen perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Perehdytään lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana.

S4 Pohditaan maailmankäsitysten ja maailmankuvan vaikutusta ihmisten elämään sekä niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestäväää kehitystä.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset oppimisen tavat ja pyritään siihen, että kaikki tuntisivat itsensä hyväksytyksi. Menetelmiä voivat olla esimerkiksi erilaiset retket, tarinat, musiikki, leikit ja draama. Mitä tapaa käytetäänkin, voi olla hyödyllistä käyttää enemmän pitkiä aikoja samaa menetelmää kuin vaihtaa joka tunti. Työtavaksi voi valita myös perinteisen vihkotyön. Oppimisympäristöä voi laajentaa luokanopetuksessa käytävien sisältöjen mukaisesti, esim. lähiluonto- ja kotiseuturetkillä. Ryhmäytymistä ja vuorovaikutusvaikutustilanteiden läpikäymistä jatketaan. Tuetaan vuorovaikutustaitojen kehittymistä, jotta omista kokemuksista ja ajatuksista kertominen on sujuvaa, kuuntelevaa ja muut huomioon ottavaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa ja osallistumaan aktiivisesti oman katsomuksellisen identiteettinsä rakentamiseen oman ikäkautensa, taustansa ja elämäntilanteensa perustalta. Elämäkatsomustieto tukee siten vuorovaikutuksen ja ajattelutaitojen kehittymistä, oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista, joita kaikkia tuetaan myös yksilöllisten tarpeiden mukaan. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa. Elämäkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa

Vuosiluokka 3

Arvioidaan: työskentelytavat ja niissä tapahtuvat muutokset, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus tunneilla.

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute koko ryhmälle, sanallinen arvio huoltajalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 4

Arvioidaan: itsenäiset työskentelytaidot, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin, suhtautuminen koulutyöhön.

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute koko ryhmälle, sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 5

Arvioidaan: työskentely itsenäisesti, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin, muiden huomioiminen.

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, kannustava suullinen palaute koko ryhmälle, sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 6

Arvioidaan: itsenäinen työskentely, omatoimisuus, aloitteellisuus ja ryhmässä toimiminen, oma tuottaminen ja soveltaminen, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, aktiivisuus, osallistuminen luokkakeskusteluihin, vastuuntunto, tiedonhaun taidot.

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, ryhmätyöt, kannustava suullinen palaute koko ryhmälle, sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 3-6

Vuosiluokilla 4-6 L2 merkitys säilyy, mutta kulttuurista osaamista ja vuorovaikutusta voidaan laajentaa kertomusten lisäksi esimerkiksi elämäkertoilla tai kertomuksilla lapsien elämästä ympäri maailmaa, tai monikulttuurisilla vierailijoilla. L1 voidaan tukea esim. erilaisilla todellisuutta vastaavilla tarinoilla tai tapauksilla, jotka haastavat oppilaita syyseurausten oivaltamiseen, ongelmanratkaisuun, erilaisten vaihtoehtojen punnitsemiseen ja erojen tekemiseen. L3 on tärkeä, koska itsenäisyyden alue kasvaa, ja lapsi alkaa tehdä yhä enemmän itseään koskevia ratkaisuja. Tunneilla opetellaan tunteiden tunnistamista, käsittelyä, erilaisten valintojen tekemistä, itsehallinta- ja keskustelutaitoja, sekä käsitellä esimerkiksi oman kehon, perheen ja elämänpiirin arvokkuutta ja tärkeyttä. Edellä mainitussa toteutuu myös L7.

Myös muut oppimiskokonaisuudet toteutuvat seuraavasti:

L4 - L5 Eettisyys ja kriittisyys somessa ja internetissä.

L7 Oikeudenmukaisuus maailmassa, auttamistyöhön tutustuminen, luonnonsuojelu ja arvo

14.4.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään itseä ja maailmaa. Kyse on oppilaiden historiataitojen, historiatietoisuuden ja kulttuurien tuntemuksen kehittämisestä. Historian opetuksella kehitetään eettistä ja itsenäistä ajattelua, mutta myös tuodaan mielekkyyden kokemuksia. Menneisyyden ja nykyhetken ymmärtämisen, yleissivistyksen ja itseymmärryksen kehittymisen lisäksi historia on myös eräänlaista arvo- ja elämäntaito-oppia. Kiinnostuksen herättämisellä ihmiskunnan kehitystä kohtaan voidaan edesauttaa kiinnostusta ylipäättään inhimillisyyttä kohtaan.

Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen

ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historialla tuetaan oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistetään heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin ja tiedon kriittiseen käsittelyyn. Opetuksessa menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan aineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniulotteisuutta sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja sekä niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksen tehtävänä on tuoda oppilaille elävästi kunkin aikakauden tunnelma. Opetuksessa pyritään kuvaamaan minkälaista oli elää kyseisenä aikakautena. Oppilaille tulee antaa elävä paikan ja ajan käsitys, joka syntyy kerronnan synnyttämistä kuvista, konkretisoiduista havainnoista ja vastaanottavan oppilaan mielikuvituksesta, jolla hän jakaa ja tuntee tapahtumien kulussa ja pyörteessä elävien historian henkilöiden teot, ilot ja kärsimykset.

Opetuksen tehtävänä on myös perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Historian opetuksella herätetään oppilaiden kiinnostus mennyt aika, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Historian opetus rakentaa oppilaille käsitystä kulttuurin kuulumisesta ihmisyyteen, koko ihmiskuntaan. Kotiseudun kulttuurin historia, joka alkaa neljännellä luokalla, toimii esimerkkinä kaikkien kulttuurien historiasta. Jokaisella kulttuurilla on oma laatunsa, ja kuitenkin kaikki kulttuurit tuovat osansa ihmiskunnan yhteiseen historiaan.

Historian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 4

T1 ohjata oppilas tutustumaan kotiseudun luonnon historiaan jääkaudelta lähtien. Ympäristöoppiin sisältyvällä neljännen luokan kotiseutujaksolla ohjataan oppilasta saamaan mielikuvituksen, aistimuksen ja havaintojen avulla elävä kuva kotiseudun menneisyydestä ja muutoksesta aina nykypäivään saakka.

T4,5 ohjata oppilasta hahmottamaan lähiympäristönsä paikkoja ja käsittämään ajan vaikutusta ympäristöön ja ihmiseen sekä ymmärtämään konkreettisen, muutaman sukupolven ketjun.

Vuosiluokka 5

T1 johdattaa oppilasta muinaisten maanviljelys- sekä kaupunkikulttuureiden mytologioihin.

T2,T3 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä ja havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden.

T5 ohjata oppilas ymmärtämään muinaisten kulttuureiden syntysijoilla vallinneita luonnonolosuhteita sekä alueilla eläneiden ihmisten luonteenpiirteitä, toimintaa, maailman käsittämistä ja kokemista.

T6 ohjata oppilas ymmärtämään historiallista kehitystä ja tunnistamaan menneiden aikojen taitojen ja kehityksen jälkiä nykypäivässä ja omassa kulttuurissamme.

T8 johdattaa oppilas paikan, ajan ja jatkuvuuden käsitteisiin.

T11 ohjata oppilasta antamaan arvoa ihmisten henkisille ja aineellisille pyrkimyksille ja työlle, tarjota oppilaille mahdollisuuksia saada ihanteita ja uusia näkökulmia elämään ja oman identiteettinsä rakentumisen tueksi.

Vuosiluokka 6

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan antiikin Rooman elämästä ja Rooman historia vaikutuksista Euroopan historialliseen kehitykseen, rohkaista kiinnostumaan menneen ajan vaikutuksesta nykyiseen elämäämme

T2 johdattaa oppilas tunnistamaan historiallisten tietolähteiden eroja

T3 ohjata oppilas havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuutta, esim. arvioimaan ja pohtimaan perimätiedon, tarinoiden ja eri ajalta olevien historiantietojen näkemyseroja

T4 ohjata oppilas hahmottamaan historiallista ajan jaksottamista, aikakausien käsitteitä ja nimityksiä antiikin Rooman aikakaudesta alkaen. Ohjata oppilasta havaitsemaan historian tapahtumien vaikutussuhteita ja historiallisten tapahtumien kehitysimpulsseja.

T5 ohjata oppilas ymmärtämään menneinä aikoina eläneiden ihmisten toimintaa ja ajattelua. Ohjata oppilas näkemään yhteyksiä ja eroja erilaisissa kulttuureissa ja aikakausissa.

T6 ohjata oppilas löytämään yhteyksiä historian tapahtumien ja oman elämän välillä.

T8 johdattaa oppilas näkemään kulttuurisia kehitystapahtumia ja pohtimaan historian yhteyksiä nykyhetkeen ja tulevaisuuteen sekä oman maan kehitykseen.

T9 ohjata oppilasta pohtimaan ja esittämään näkemyksiään historiallisista tapahtumista, tapahtuneiden muutosten syistä

T10 ohjata oppilasta miettimään ja pohtimaan miten historian tulkinnat saattavat muuttua ajan kuluessa tai eri näkökulmilta katsottaessa

T11 ohjata oppilasta kuvittelemaan, pohtimaan, kuvailemaan ja selittämään esim. historiallisten henkilöiden toimintaa menneinä aikoina

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Opetuksen sisältö rakentuu vuosiluokilla 4-6 runsaasta kertomusaineistosta ja taruista sekä historiallisten tapahtumien ja henkilöiden toiminnan kuvauksista. Oppilaat työstävät opettajan ohjaamana oman työkirjan oppisisällöistä sekä voivat perehtyä eri aihepiireihin myös ryhmätöiden ja esitelmien avulla. Opetuksessa painotetaan myös keskustelemaa otetta ja suullista vuorovaikutusta.

Vuosiluokka 4

S1 Ympäristöoppiin sisältyvällä kotiseudun historian jaksolla tutustutaan lähiympäristön historialliseen ja maantieteelliseen kehitykseen jääkaudelta lähtien. Näin lapsi eläytyy tilan ja ajan käsitteisiin omakohtaisen kokemuksen kautta. Tutkitaan paikkakunnan sijainnin ja maaperän vaikutus kulkuyhteyksien ja elinkeinojen muotoutumiseen. Tutkitaan kotiseudun elinkeinorakennetta, ammatteja, liikennettä, rakentamista, koulusivistystä ja kulttuurielämää kertomusten avulla ja kuullaan kehitykseen merkittävästi vaikuttaneista henkilöistä ja tapahtumista. Opitaan ymmärtämään Jyväskylän muuttumista maalaiskylästä kaupungiksi. Jaksolla pyritään myös vierailemaan useissa historiallisissa kohteissa ja museoissa.

S2 Kertomusaineistoa ovat myös pohjoismainen mytologia, erityisesti Kalevala. Omaan kansanrunouteen tutustutaan toisaalta yleissivistyksen takia, toisaalta se tukee ja syventää kotiseutuhistorian opetusta. Oman kielen syntyyn tutustuminen vahvistaa myös lapsen identiteettiä. Kalevalan rinnalle voidaan ottaa saman tyyppisiä sisältöjä esimerkiksi Edda-runon kautta.

Vuosiluokka 5

S1 Historian opetus alkaa kulttuureista, joista on olemassa vain myyttitietoa (esim. muinainen Intia). Oppilaat saavat kuulla tästä aineistosta kertomuksia, runoja ja lauluja sellaisenaan ilman tulkintaa. Mytologiaan voidaan tutustua esimerkiksi Veda-, Upanisadit- sekä Bhagavadgita -runoelmien kautta. Sisältöihin voidaan liittää kastijärjestelmän synty ja Buddhan elämäkerta.

Voidaan tutustua lisäksi muinaisen Kiinan sekä Keski- ja Etelä-Amerikan kulttuureihin (esim. Mayojen, tolteekkien ja atsteekkien legendat).

Historian alkuopetuksesta puuttuu tieteellinen painotus, kronologinen asioiden esittely ja faktojen korostaminen. Kun myöhemmin siirrytään kirjoitettuun historiaan, opetuksen ote muuttuu vähitellen oppilaan kehityksen mukaisesti.

Muinaisesta Intiasta siirrytään muinaiseen Persiaan, josta alkoivat maanviljelys ja eläintenhoito. Tutustutaan Zarat-hustraan ja voidaan tarkastella tekstiotteita Avestasta tai Bundaheshistä.

Tutustutaan Mesopotamian ja Kaksoisvirtainmaan kaupunkikulttuureihin, joihin kertomusaineistoa voi löytää esimerkiksi Gilgamesh -eepoksesta. Tarkastellaan esimerkiksi nuolenpääkirjoituksen syntyä ja Hammurabin lakia.

Tutustutaan Muinais-Egyptin mytologisiin aiheisiin ja tutkitaan kulttuurin saavutuksia kuten pyramidit, kuninkaiden haudat, kastelujärjestelmät, hieroglyfit ja valtiomuodon syntyminen.

S2 Siirrytään Kreetan kautta Antiikin Kreikan historiaan, joka käsitellään perusteellisesti. Kertomusaineistona voi olla esimerkiksi Ilias tai Odysseia. Käsitellään kaupunkivaltioiden synty (Sparta ja Ateena), persialaissodat, Perikleen aika, Aleksanteri Suuri ja Kreikan kulttuurin leviäminen hellenisminä. Historian opetusta voidaan syventää konkreettisesti toiminnalla kuten pitämällä olympialaiset. Voidaan tutustua myös kreikan kieleen ja kirjoitukseen. Jotta oppilas kykenisi elämyksellisesti samaistumaan antiikin kreikkalaiseen, käsitellään historiallisten tapahtumien ja henkilöiden ohella esimerkiksi tapoja.

Vuosiluokka 6

S2 Tutustutaan elämään antiikin Roomassa. Roomalaisen kulttuurin järjestelmällisyys tukee esimurrosikäisen oppilaan tarvetta kokea maailman lainalaisuus ja selkeys (esimerkiksi lainsäädäntö, tiet, akveduktit). Keskeisiä teemoja ovat muun muassa Rooman varhainen historia, kuten legenda Romuluksesta ja Remuksesta, patriisit ja plebeijit, taistelu Rooman ja Karthagon välillä (puunilaissodat), varhainen kristillisuus ja kansainvaellukset. Tutustutaan myös Gracchuksen aikaan ja Ceasariin sekä uuden hallintojärjestelmän alkuun.

Voidaan tutustua myös latinan kieleen. Oppilaat voivat esimerkiksi muovailla ryhmitöinä savesta antiikin ajan akvedukteja eli vesijohtoja.

S3 Toisen suuren historian kokonaisuuden muodostaa keskiaika. Tutustutaan Bysanttiin, luostarikulttuuriin, arabialaiseen maailmaan (Muhammed ja islamin leviäminen), Kaarle Suureen ja karolingiseen renessanssiin, viikinkeihin, ristiretkiin, ritareihin, läänityslaitokseen ja feodaalijärjestelmään sekä kaupunkien syntyyn (myös rakennustyyli, katedraalit). Käsitellään mahdollisesti myös Suomen liittämistä osaksi Ruotsia. Historian opetuksen tueksi kerrotaan tarinoita esimerkiksi Arthur-kuninkaasta, pyöreän pöydän ritareista ja munkkikunnista. Tapahtumien kautta tehdään ymmärrettäväksi keskiaikaista maailmankuvaa sekä idän ja lännen kulttuurisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

S4 Kuudennen luokan historian opetus päätetään keskiajan lopun ja uuden ajan murrosvaiheen käsittelyyn. Tarkastelun kohteena ovat Pohjois-Italian ensimmäiset humanistit ja renessanssin alku. Tutustutaan myös keskiaikaisiin teknisiin keksintöihin (esimerkiksi tuuli- ja vesimyllyt, magneettikompassi, laivanrakennus, ruuti, kellot, Gutenberg ja kirjapainotaito sekä varhainen kapitalismi).

S5 Suomen historiaa käsitellään osana Ruotsin suurvalta-aikaa.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 4-6

Alaluokkien historianopetus on ikävaiheen mukaisesti mahdollisimman toiminnallista ja havainnollista. Historiaa konkretisoidaan myös integroimalla sitä eri oppiaineisiin, kuten esimerkiksi liikuntaan, kuvataiteeseen ja kielten opiskeluun.

Historiassa sovelletaan opetusmenetelmiä ja työtapoja, jotka tuovat aikakaudet vahvasti elämyksellisesti koettaviksi. Opetus koostuu kertomuksista ja kuvauksista eri aikakausilta. Aiheita työestetään myös taiteen, kuten draaman,

musiikin, leikin, maalauksen ja muovailun keinoin. Oppilaat laulavat sekä lausuvat runoja ja tekstejä eri aikakausilta. Luokkaan pyritään luomaan oikeanlainen tunnelma, aikakauden atmosfääri.

Tarkoituksena on välittää oppilaille mahdollisimman konkreettisia ja ikäkauteen sopivia mielikuvia.

Oppilaille pyritään välittämään oppilaille näkemys ihmisen kulttuurikehityksestä, sosiaalisen ja yhteiskunnallisen elämän muotoutumisesta ja talouselämän vaikutuksista tapahtumiin sekä kehittää oppilaiden aikakäsitystä.

Kuudennella luokalla historian opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa. Harjoitellaan myös historian tekstien lukutaitoa, lähteiden tutkimista ja tulkintojen tekemistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa

Vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan ikäkauteen soveltuvalla tavalla tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Huomioidaan oppilaiden erilaiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen taidot ja tarvittaessa ohjataan omien tekstien muotoilemisessa ja kannustetaan edistyneempiä oppilaita tuottamaan myös itsenäisesti aiheeseen liittyvää materiaalia. Kannustetaan oppilaita työskentelemään erilaisissa ryhmäkokoonten vastuullisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa

Vuosiluokka 4

Historian opetuksessa oppimisen arviointi kannustaa ja ohjaa oppilasta kiinnostumaan oman kotiseudun kehityksestä menneiltä ajoilta nykyaikaan. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan oma kirjallinen ja kuvallinen tuottaminen sekä aktiivinen osallistuminen ja kiinnostuksen ilmentäminen esimerkiksi retkikohteisiin tutustuttaessa.

Vuosiluokka 5

Historian opetuksessa oppimisen arvioinnilla kannustetaan ja johdatellaan oppilaan kiinnostusta historian aikakausiin ja ylipäätään historiaa kohtaan. Rohkaistaan oppilasta tutkimaan ja perehtymään historiallisiin ilmiöihin laajemmin. Arvioinnissa huomioidaan monipuoliset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijaan huomio on historiallisen ajattelun kehittymisessä.

Vuosiluokka 6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaistamaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen. Sisältöjen muistamisen sijasta kiinnitetään erityistä huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviointia antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisen opetussuunnitelman tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. Vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteerejä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen omaan kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6.vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 4

L1,L2 Keski-Suomen asuttaminen, Jyväskylän kaupungin perustaminen ja rakentuminen sekä Jyväskylä tänään

Vuosiluokka 5

L1 Hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä

L3 Etsitään kohteita ja kuvataan ja piirretään niitä

Vuosiluokka 6

L2 Tutustutaan roomalaiseen sekä keskiaikaiseen kulttuuriin

L5 Tieto- ja viestintäteknologiaan hyödynnetään harkitusti silloin kun se toiminnallistaa oppimista ja lisää oppilaiden yhteistyötä

14.4.9. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on kehittää aktiivista kansalaisuutta ja vastuullista kansalaisaktivismia sekä lisätä ymmärrystä itsestä ja maailmasta. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Olennainen yhteiskuntaopin tehtävä on sosiaalisten kykyjen kehittäminen. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä sovelta-maan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Tehtävänä on rohkaista oppilasta kohti kulutuskriittistä ja kestävästä tulevaisuudesta rakentavaa eettistä taloudellista ja yhteiskunnallista toimintaa.

Alemmilla luokilla yhteiskuntaopin tehtävänä on oppilaan luokkayhteisön jäseneksi kasvaminen, vuorovaikutustaitojen kehittämisen, sosiaalistamisen ja sosiaalisten taitojen

kehittämisen ja muiden huomioimisen oppiminen. Yhdessä nämä luovat pohjaa yhteiskuntaopin tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavien taitojen kehitykselle.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 5

T1 Ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

T4 Ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

T7 Kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

T9 Kannustaa oppilasta tutustumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella

ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

Vuosiluokka 6

T2 Tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

T5 Ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

T6 Tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokat 5-6

Valtioneuvoston asetuksen mukaan yhteiskuntaoppia opetetaan vuosiluokilla 5-6 vähintään kaksi vuosiviikkotuntia. Opetussuunnitelmarunko on laadittu niin, että yhteiskuntaopin opetus näiltä osin toteutetaan vuosiluokilla 5 ja 6. Yhteiskuntaopilliselle sivistykselle pohjaa luovat esimerkiksi maanviljelyyn, työtekotaitoihin ja talonrakennukseen liittyvät jaksot. Erityisesti taloustieteen peruseriaatteet kuten vastavuoroisuus konkretisoituvat käytännönläheisessä opetuksessa.

Vuosiluokka 5

S2 Demokraattisen yhteiskunnan teema rakentuu antiikin Kreikkaa käsittelevällä historian jaksolla käsiteltyyn ateenalaiseen demokratiaan peilaten. Dramatisoimalla oppilaiden kanssa

Ateenan demokratia rajoituksineen ja vastaavasti nykyaikainen demokratia, saadaan oppilaille havainnollistettua demokratian kehitystä ja nykyisiä demokraattisen toiminnan arvoja ja peruseriaatteita, kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan myös Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Vuosiluokka 6

S1 Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyvyyteen. Lisäksi perehdytään työtekoon, ammatteihin, omaan rahankäyttöön ja talouden hoitoon. Yhteiskunnan oikeudellisten periaatteiden käsittely voidaan rakentaa antiikin Rooman historian jaksoon pohjaten.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 5-6

Yhteiskuntaopin opetuksessa suositaan menetelmänä draamaa ja muita toiminnallisia ja elämyksellisiä ja vuorovaikutuksellisia työtapoja. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tarjoaa yhden keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja ottamaan huomioon yksilöiden erilaisuus ja suvaitsevaisuutta voidaan opettaa myös erilaisissa luokkatilanteissa ja konfliktitilanteiden sovittelussa. Luodaan perusta sosiaalisen vastuun ymmärtämiselle sekä yksilönä että yhteiskunnan jäsenenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa

Vuosiluokilla 5-6

Historiallista kontekstia käytetään apuna selitettäessä asioita, kuten esimerkiksi demokraattinen yhteiskunta ja sen liittäminen antiikin Kreikkaan. Suhteutetaan asioita aiemmin ympäristöopissa opittuun, esimerkiksi kotiseutuun liittyviin asioihin. Hyödynnetään oppiaineiden välistä yhteistyötä esim. matematiikan ja maantiedon kanssa. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Luokka- ja koulu toimivat mallina pienen yhteiskunnasta, kuten myös yksilölle perhe. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa

Vuosiluokka 5

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa koulu- ja muissa yhteisöissään ja soveltamaan omaan elämään yhteiskunnassa oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon erilaisia yhteiskunnallisen toiminnan ja tuottamisen tapoja. Yhteiskuntaopissa sanallista arviota antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisen opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Vuosiluokka 6

Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä aktiivisena toimijana kansalaisyhteiskunnassa.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6.vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 5

L1 Historian opetukseen peilaten, demokratian periaatteet otetaan esille käytännössä ja erilaisissa työskentelytyövoissa.

L2 Vähemmistöjen aseman huomioiminen yhteiskunnassa, yhdenvertaisuuden periaate.

L3 Julkisten liikennevälineiden käyttö, retkikohteissa toimiminen ja käyttäytyminen.

L4 Ymmärtää opetussisällöt käytännön elämään liittyen sekä medialukutaiton merkityksen.

L5 Tutkitaan eri medioiden tapaa tuottaa informaatiota.

L7 Luokkayhteisössä harjoitetut demokratiataidot ilmenevät kykyinä vaikuttaa kouluyhteisöön (oppilaskunnan hallitus, VerSo)

Vuosiluokka 6

L1 Ohjataan oppilaita ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita yhteiskunnan rakentumisessa ja jäsentymisessä.

L3 Rahan käyttö, varallisuuden jakautuminen, kulttuurien eroavaisuus suhteessa talouteen, mitä raha on, rahan merkitys maailmassa.

L4 Luodaan käsitys talouden merkityksestä ja vaikutuksesta maailmassamme.

L6 Verotus, yhteiskunnalliset palvelut (sairaalat, koulutus, poliisi, palokunta).

14.4.10 Musiikki

Yleisesti

Musiikilla on tärkeä merkitys ihmisen tunne-elämän ja itsetunnon kehitykseen. Musiikki voi toimia yhteisöllisyyttä rakentavana ja sosiaalista toimintaa ylläpitävänä elementtinä kaikissa muodoissaan. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen tekemiseen, aktiiviseen osallisuuteen, onnistumisen elämyksiin. Opetuksen tehtävä on myös rakentaa arvostavaa ja kiinnostunutta suhdetta musiikkiin yhtenä taidemuotona, joka välittyy meille esteettisinä ja laadullisina kokemuksina, historiallisten siteiden kautta traditioina ja jonka laatuihin ja tyyliin voimme liittyä elämyksellisesti, toiminnallisesti ja tiedollisesti. Musiikin kuten muidenkin taideaineiden tehtävänä on myös ihmisen näkökulmien avartaminen, sävyjen, vivahteiden ja erilaisten laatujuen tunnistamiseen herkistäminen

Keskeisiä piirteitä musiikin opetuksessa ovat:

- Kuuntelemisen ja kuulemisen kyvyn kehittyminen, johon liittyy musiikin sosiaalisuutta kehittävä vaikutus; äänimaiseman tarkkailu ja siitä huolehtiminen, toisten kuunteleminen, kiinnostus toisia kohtaan, yhdessä toimiminen
- Laatutietoisuus, arviointikyky ja omakohtainen kosketus musiikilliseen ilmaisuun, eläytymiskyvyn kehittyminen
- Toiminnallisuus ja osallistuminen, oppilaan omien mahdollisuuksien huomioiminen musiikillisen ilmaisun perustana, vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllinen tilanteiden hallinta ja ihmisten välisen yhteyden vaalimiseen,
- Oppiaineiden välinen integraatio
- Laululla, yhdessä laulamisaalla, on opetuksessa keskeinen asema, ihmisääni on instrumentti ja laulu antaa kaikille mahdollisuuden toimia käytännön musisoinnin parissa aktiivisena toimijana kykyjensä mukaan. Oppilasta ohjataan siten, että hän voi saavuttaa suhteen omaan ääneensä ja sen käyttöön eri yhteyksissä. Laulun opetus noudattelee musiikin historiallisen kehityksen mukaista etenemistä yksinäisyydestä moniäänisyyteen. Jokaisen oppilaan kyvyt ja mahdollisuudet huomioidaan.
- Soiton opetuksessa pääpaino on sellaisissa instrumenteissa, joita kaikilla on mahdollisuus oppia käsittelemään lähtötason mukaisesti yhteissoitossa ja harjoituksissa.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 laajennetaan tutustumista musiikin eri alueisiin omista lähtökohdista. Taito toimia musisoivan ryhmän jäsenenä vahvistuu ilmaisutaidon kehittymisen myötä. Rythmi ja laulu ovat työskentelyssä erityisen tärkeitä. Erilaiset rytmiharjoitukset jäsentävät ja vahvistavat oppilasta itsensä havainnoimisessa, kokemisessa ja koordinoimisessa. Samalla ne auttavat vahvistamaan kykyjä, jotka tulevat esille esimerkiksi nuottikirjoituksen opiskelun yhteydessä. Aktiivisen ja dynaamisen kuuntelun harjoittaminen kehittää musiikin jäsentelytaitoa ja musiikillista mielikuvitusta. Musiikin tuottaminen sekä soittaen että laulaen saa uusia muotoja taitojen vahvistuessa. Oppilaat tutustuvat musiikin peruskäsitteistöön aluksi käytännöllisten ja toiminnallisten harjoitusten avulla ja ymmärrys käsitteistä ja ilmaisukeinoista laajenee ja syvenee samalla kun monipuoliset musisoinnin taidot kehittyvät. Oman luovuuden käyttämiseen musiikin tekemisessä ja tuottamisessa rohkaistaan. Aktiiviseen ja monipuoliseen, oman lähtökohdan mukaiseen musiikin harrastamiseen kannustetaan. Vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja musiikillista mielikuvitusta edelleen erilaisten harjoitusten ja improvisaation kautta. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 rohkaista oppilasta vahvistamaan osallisuuttaan yhteismusisointiin ja rankentamaan iloisen ja myönteisen yhteishengen ilmapiiiriä yhteisössään .

T2 ohjata oppilasta luonnollisen laulutavan ja äänenkäytön hallintaan, tukea oppilasta vahvistamaan kokonaismusiikkisuuttaan kehollisten rytmiharjoitusten avulla sekä ohjata oppilasta kehittämään melodioiden ja sointujen soittotaitoaan ryhmän yhteissoitoissa oppilaan luontaiset edellytykset huomioiden.

T3 kannustaan oppilasta musiikin ja mielikuvituksen herättämien tunnetilojen kokonaisvaltaiseen liikeilmaisuun

T4 tarjota oppilalle mahdollisuuksia kokea äänielämyksiä ja saada monipuolisia kuulokokemuksia sekä ohjata häntä kertomaan kokemuksistaan.

T5 ohjata oppilasta työstämään esim. tarinoita musiikkia, pienimuotoisia sävellyksiä tai improvisaatiota käyttäen

T6 ohjata oppilasta havainnoimaan musiikkikokemuksiaan ja kertomaan niistä

T7 ohjata oppilasta tutustumaan musiikin käsitteisiin ja merkintöihin musisoinnin yhteydessä

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin ja ääniympäristön vaikutus yhteiseen hyvinvointiin .

T8 ohjata ja rohkaista oppilasta kehittämään omaa musiikillista ilmaisuaan musisointiin osallistumisen ja harjoittelun avulla.

Vuosiluokka 4

T1 rohkaistaan oppilasta yhteismusisointiin yhä tavoitteellisemmin, ohjataan osallistumaan musisointiin omien kykensä mukaan ja painotetaan tekemisen ilon ja myönteisyyden merkitystä musiikin tekemisessä ja sen kautta myös luokkayhteisössä.

T2 ohjataan ja tuetaan oppilasta luontevaan laulamiseen ja äänenkäyttöön ja äänenkäytön harjoitteluun, erilaisten rytmisten harjoitusten ja kehorytmien käyttöön musisoinnin perusharjoituksina, vahvistamaan ryhmän sosiaalista taitoa ja yhteenkuuluvuutta.

T3 kannustaa oppilasta kokonaisvaltaiseen musiikilliseen liikkumiseen ja omaehtoiseen erilaisten elämysten, tarinoiden, kuvien ja musiikin ilmaisuun liikkeen kautta.

T4 tarjota oppilaille mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikkielämysten kokemiseen ja kokemusten jakamiseen

T5 rohkaista ja tuetaan oppilasta kehittämään improvisaation käyttöä oman musiikillisen ilmaisun työvälineenä, toteuttamaan erilaisia projekteja ja esityksiä; ohjata oppilaita käyttämään eri menetelmiä ja ilmaisutapoja musiikilliseen kuvittamiseen ja elävöittämiseen.

T6 ohjata oppilasta musiikkikokemusten havainnointiin

T7 ohjata oppilasta musiikin peruskäsitteiden ymmärtämiseen ja merkintätapojen käyttöön, nuottikirjoituksen lukemiseen

T8 ohjata oppilaita tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T9 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan harjoittelun avulla, valmistautumaan tavoitteellisesti esityksiin ja arvioimaan omaa oppimistaan

Vuosiluokka 5

T1 tukea oppilaan osallistumista yhteismusisointiin tavoitteiden suuntaisesta

T2 ohjata oppilasta luontevaan, rohkeaan laulamiseen ja äänenkäyttöön ja monipuolistamaan niin keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaidossa

T3 kannustetaan oppilasta ilmaisemaan itseään ja tunnetilojaan kokonaisvaltaisesti liikkuen, esim. musiikin tai tarinoiden ilmaisuun eläytyen

T4 tarjota oppilalle mahdollisuuksia ääniympäristön havainnointiin ja musiikkielämyksiin sekä niiden kuvailuun

T5 rohkaista oppilasta vapaaseen improvisointiin ja omien musiikillisten kokeilujen/ sävellysten tuottamiseen , tuetaan oppilasta soittimien ja muiden työvälineiden käytön laajentamisessa.

T6 ohjataan oppilasta huomioimaan musiikin maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan ymmärtää musiikin käsitemaailmaa ja termejä sekä harjaantumaan nuo-

tinlukutaidoissaan .

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin ja yhdessä musisoinnin vaikutus yhteishenkeen ja kaikkien hyvinvointiin

T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tavoitteellisemmin esim. huilunsoittoa tai laulamista mm. esityksiä varten ja arvioimaan harjoittelun vaikutuksia suhteessa oppimiseen

Vuosiluokka 6

T1 Rohkaista oppilasta jatkamaan yhteismusisoinnin kehittämistä tavoitteellisesti

T2 ohjata oppilasta vapaaseen laulamiseen ja äänenkäyttöön ja liittymään harjoitteluun yhä tiedostavammin, kehittämään rytmien, melodioiden ja soitujen soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä .

T4tarjota oppilaalle musiikin elämykselliseen kuunteluun, ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

T5 rohkaista oppilasta omaehtoiseen musiikin tuottamiseen eri tavoilla ja työvälineillä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikin esteettistä, kulttuurista historiallista monimuotoisuutta.

T7 ohjata oppilasta kehittämään musiikin merkintä- ja käsitetaitojaan musisoinnin yhteydessä

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutus yleisen hyvinvoinnin ylläpitäjänä ja rakentajana ja huolehtimaan ääniympäristön turvallisuudesta

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelemalla, tavoitteita asettamalla sekä arvioimaan omaa kehitystään suhteessa tavoitteisiin ja harjoittelun määrään.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Musiikin oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen.

Musiikin opiskelua voidaan liittää luontevasti niin muiden taideaineiden opetukseen kuin kaikkeen muuhunkin opetussisältöön.

Vuosiluokka 3

S1-S5

- Yhteismusisointia laulaen, liikkuen sekä keho-, rytm-, melodia- ja soitusoitimien soittamista harjoitellen
- Yksiaäniset laulut; duurivoittoisuus, diatonisuus, kansansävelmiä, työlauluja, ammattilauluja vuoden ja vuorokauden kiertoon liittyviä lauluja jne.
- Ensimmäisiä kaanoneja pohjana moniäänisyydelle
- C-duuriasteikon opetteleminen laulaen ja soittaen
- Musiikin peruskäsitteistön ymmärtämisen harjoittelua musisoinnin yhteydessä (esim. rytm, melodia, harmonia jne.)
- Tutustutaan erilaisiin soittimiin (esim. viulu)
- Soiton ja laulun kuuntelu (esim. oppilasesitysten seuraaminen)
- Keskustelua oppilaiden musiikillisista kokemuksista, havainnoista ja yhdessä musisoimisesta
- Nuottikirjoitus; nuottiviivasto, g-avain, keski-C:n paikka.

Vuosiluokka 4

S1, S2, S3

- Kansanlauluja, matkalauluja, lauluja eri vuorokaudenajoista ja vuodenaajoista – mukaan lukien nuotinluku. Painotus on vahvasti rytmisissä modaalisisissa lauluissa.
- Kanteleeseen tutustuminen ja oman laulun säestäminen sillä

- Kaanoneista edetään laulamaan 2-äänisiä lauluja ja tunnettujen sävelmien yhdistelmiä
- Mahdollisuuksien mukaan luokkaorkesterin kokoaminen
- Nuottien ja taukojen aika-arvojen oppiminen
- Sykkeen yksinkertaisia muotoja, myös johtamisen alkeita (yksi lapsi johtaa ryhmää).

Vuosiluokka 5

S1, S2, S3, S4

- Käytetään kansanballadeja harjoiteltaessa lauluja vuorotellen kuunnellen ja laulaen
- Moniosaisia lauluja, helppoja 2- tai 3-äänisiä, moniäänisiä lauluja ilman säestystä
- Yksinkertaisia sävellajeja ja niihin liittyviä sävellajeja keskustellen
- Harjoitellaan 3-äänisiä lauluja, mahdollisesti suunnitellaan luokan näytelmäprojektin musiikkiosuus
- Harjoitellaan musiikin käsitteistöä ja perussävelen tunnistamista etumerkeistä

Vuosiluokka 6

S1, S2, S3, S4

- Lisää kansanlauluja mahdollisuuksien mukaan soitinryhmiä tai luokkaorkesteri tai mahdollisesti keskiluokkien orkesteri
- Musiikin teorian ja säveltapailun jatkamista, oktaavin kokemus,
- Soittimien opiskelua ja tutkimista (lyömäsoittimet, näppäiltävät soittimet, orkesterisoittimet, puhaltimet)
- Melodioiden keksiminen improvisoimalla ja niiden merkitseminen muistiin
- Tutustutaan tunnettuihin säveltäjiin

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisympäristö laajenee omasta luokasta aineopetuksen luokkiin ja myös muihin tarkoitukseen sopiviin tiloihin erilaisten tilaisuuksien ja juhlien yhteydessä. Esiintymisestä yleisön edessä tulee tutumpaa ja itsetunto vahvistuu osaamisen kasvamisen myötä. Erilaiset konsertit ja tapahtumat ovat säännöllisen tutustumisen kohteena. Soiton ja laulun ohjauksessa rohkaistaan oman musiikillisen ilmaisun etsimiseen ja pyritään luomaan myöskin yksilöllisiä toiminnan edistämisen mahdollisuuksia. Musiikillisiin kokeiluihin kannustetaan ja pyritään luomaan tilaisuuksia erilaisten soitto- ja lauluyhdistelmien syntymiselle ja samalla myös teknologian kehityksen tarjoamia ikäkauteen soveltuvia mahdollisuuksia musiikin tuottamiseen sisällytetään opetukseen. Oppilaan itsenäiseen harjoitteluun annetaan tukea musiikillisesta lähtötasosta riippumatta. Luova toiminta yhdistetään uusia ilmaisuja tai ratkaisuja etsivään soitto- ja laulumateriaalin käyttöön, samoin omaan musiikin tuottamiseen ohjataan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa

Vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet musiikin opetuksessa ja tehdään sen mukaiset ratkaisut esimerkiksi käytettävien työtapojen, soittimien, muiden työvälineiden ja oppilaiden ryhmittelyä koskien. Luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa

Vuosiluokat 3-6

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa ja ohjaavaa palautetta suullisesti. Huomiota kiinnitetään erityisesti yhteismusisointitaitoihin ja aktiiviseen osallistumiseen eri musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Myös musiikin kuuntelutaidot (keskittyminen, havainnointi) ovat keskeisiä. Musiikillinen kekseliäisyys ja omaperäinen ilmaisu otetaan huomioon.

Vuosiluokka 3

Opettaja arvioi oppilaan osallistumistaitoja yhteismusisoinnissa, soitto-, laulu-, ja rytmitaitojen harjoittelua karttumisesta ja monipuolistumista, nuottikirjoitus- ja nuotinlukutaidon alkeiden ymmärtämistä ja harjoittelua sekä omaehtoista innostusta, kekseliäisyyttä ja luovuutta musiikillisessa toiminnassa.

Vuosiluokka 4

Opettaja arvioi oppilaan osallistumista yhteismusisointiin, soitto-, laulu-, ja rytmitaitojen sekä nuottikirjoitus- ja nuotinlukutaitojen harjaantumista sekä omaehtoista innostusta ja luovuutta musikaalisessa toiminnassa.

Vuosiluokka 5

Opettaja arvioi oppilaan yhteismusisointitaitojen kehittymistä, soitto- ja laulu-, ja rytmitaitojen edistymistä. Nuottikirjoitus- ja nuotinlukutaitojen kehittymistä ja musiikkikäsitteistön omaksumista sekä omaehtoista innostusta, kekseliäisyyttä ja luovuutta.

Vuosiluokka 6

Opettaja arvioi oppilaan yhteismusisointitaitoja; toisten huomioimista ja oman osuuden sovittamista yhteiseen tavoitteelliseen tekemiseen; osaamista, kekseliäisyyttä ja luovuutta musiikin tuottamisessa, musiikillisten havaintojensa ja kokemustensa esille tuomista sekä musiikkikäsitteiden ja -merkintöjen ja soittimien sekä välineistön hallintataitoja

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota tai arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L2 Kaanonissa korostuvat sosiaaliseen kanssakäymiseen vaadittavat taidot, omassa äänessä pysyminen muista riippumatta on ilmaisun perusta.

L3 Omasta soittimesta huolehtiminen on arjen taito

L4 Nuotinlukutaito (rytmi, melodia, nuotinnos merkityksineen)

L6 Opitaan harjoittelemaan sinnikkäästi ja tavoitteellisesti.

Vuosiluokka 4

L2 Kansanperinne ja kanteleeseen tutustuminen lisäävät oman kulttuurin ymmärtämistä

L6 Ryhmän johtamisen harjoittelu vaatii rohkeutta ja johtajuutta

Vuosiluokka 5

L7 Omien musiikillisten ideoiden tuominen yhteisiin projekteihin (esim. näytelmä)

L1 Musiikin rakenteen ymmärtäminen harjoittaa ajattelutaitoja

Vuosiluokka 6

L2 säveltämisen harjoittelua jatketaan

L3 Muiden huomioiminen musisoivan ryhmän jäsenenä

14.4.11 Kuvataide vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen. Edelleen kehitetään teknisiä taitoja ja kokeillaan uusia. Kuvataiteen keinoin eläydytään ja tutustutaan eri kulttuureihin samassa yhteydessä kuin ne tulevat oppilaille tutuksi myös muiden aineiden tunneilla. Alaluokilla painottuu mielikuvituksen käyttö, 12 vuoden ikää lähestyttäessä painopiste siirtyy ulkoisen luonnon havainnointiin: kuvataiteen tekemisen kautta syvennyttään luonnon herättämiin vaikutelmiin. Kuvataide vastaa siihen, miten oppilaan kehittyvä sisäisen elämän puhuttelemineen ilmenee eri ikävaiheissa. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 kannustaa oppilasta tarkastelemaan ympäristöä, taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti, tukea oppilasta kiinnostumaan erilaisista kuvallisista ilmaisuista ja tavoista,

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja niiden herättämistä ajatuksista

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan kuvallisesti

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja visuaalisen esittämisen tapoja, ohjata oppilasta käyttämään välineitä tarkoituksenmukaisesti, harjoittelemaan kolmiulotteisen muodon synnyttämistä, kehittämään muotopiirustustaitojaan, löytämään aiheita esim. luonnosta, lähiympäristöstä, vuodenaikojen vaihtelusta, saduista, tarinoista ja muista opetussisällöistä

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan maalaamista, kuvittamista, piirtämistä ja muovailamista alkuharjoituksia tavoitteellisemmin, tuntemaan perusvärien ja sekoitevärien syntymisen ja luonteen sekä kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan omia ja muiden töitä avoimin silmin ja löytämään niistä uusia sisältöjä, näkökulmia ja kerrontaa

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 Ohjata oppilasta näkemään kauneus niin luonnossa kuin omassa ja muiden töissä ja ohjata kunnioittamaan ympäröivän maailman moninaisuutta sekä ekologiaa ja eettisiä arvoja

Vuosiluokka 4

T1,T2 innostaa oppilasta tarkastelemaan ympäristöä ja havainnoimaan jo tarkasti ulkomaailmaa aistien avulla. Kannustaa oppilasta tutustumaan lähiympäristöön ja tunnistamaan kotiseudun kulttuuriset, arkkitehtoniset ja taiteelliset maamerkit. Rohkaista oppilasta keskustelemaan tekemistään havainnoista.

T3 Ohjata oppilasta tavoittamaan olennaista piirtäessä ja maalatessa yksinkertaisia muotoja (maiseman muodot, eläimet, esineet).

T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekniikoita ja materiaaleja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan. Opetuksen sisällöt (Kalevala, Edda-runot) tarjoavat aiheita sekä maalaamiseen, piirtämiseen että muovailemiseen. Ohjata oppilasta havainnoimaan kuvissa ja muodoissa valoa, varjoa ja liikettä sekä edessä ja takana olevaa. Pyrkii tasapainoon sekä kuvissa että muussa visuaalisessa toteuttamisessa.

T5 kehittää oppilaan yksilöllisiä taitoja ja kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja muiden kanssa. Ohjata oppilasta käyttämään piirtämistä yhtenä työvälineenä opetuksen sisältöjen kuvaamisessa ja mielikuvien luomisessa.

Vuosiluokka 5

T1 innostaa oppilasta havainnoimaan luonnossa erityisesti kasveja ja niissä vaikuttavia vastakkaisia voimia: auringon valoa ja maista pimeyttä sekä niiden ilmenemistä väreissä. Kasvimaailman ilmiöiden laadullisuuden etsiminen erityisesti maalaamalla täydentää kasviopin opetusta.

T5 ohjata oppilasta työskentelemään värien eroja tunnistuen ja värien eri vivahteita käyttäen. Työprosessissa lähdetään edelleen väreistä niin, että luontoa kuvaavat värit saavat tuottaa muodon sen sijaan, että kuvitettaisiin vain aiheita. Ohjata oppilasta tarkkaan piirtämiseen, jota harjoitellaan erityisesti vapaan käden geometriapiirustuksissa.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja kuvissaan.

T7 ohjata oppilasta arvostamaan ja arvioimaan omaa ja muiden työtä rakentavasti.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan

Vuosiluokka 6

T1 ohjata oppilasta yhä tarkempaan havaintojen tekemiseen ja mielikuvien muodostamiseen ulkoisesta todellisuudesta. Ohjata oppilasta kuvaamaan erityisesti valoa ja pimeyttä varjostuksen ja projektion avulla.

T4 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin tekniikoihin ja ohjata kokeilemaan niiden soveltumista ilmaisuunsa.

T5 ohjata oppilasta luomaan kuviinsa erilaisia tunnelmia ja vaikutelmia (etäisyys, aamu/ilta, liike/pysähtyneisyys) ,joita syntyy valon ja pimeyden vuorovaikutuksessa.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet S1, S2, S3

Vuosiluokka 3

Kuvailmaisuu ja kuvallinen ajattelu sekä taitaminen

Syvennetään aiemmin opittuja perustaitoja ja opetellaan uusia ilmaisukeinoja

Vesivärimaalaus:

Väri on edelleen maalauksen lähtökohta, väritunnelmasta siirrytään hahmoihin. Tutustutaan perusvärien ja sekoitevärien syntymiseen . Harjoitellaan murrettujen värien luomista (esim. ruskean sävyt). Aiheet valitaan jakso-opetukselta, vuodenkierrosta, luonnosta, tarinoista (esim. luomiskertomus, vanhat ammatit, maanviljely jne.)

Piirtäminen ja muotopiirustus:

Edetään värin kautta muotoon. Kuvallinen esittäminen vahvistaa opeteltavan ja kuullun sisällön tunnelmaa ja syventää kokemusta opittavista asioista sekä liittyy oppilaan opittavaan. Välineinä käytetään pääasiassa vaha- ja puuvärejä

Muotopiirustuksessa virtaavat muodot ovat entistä monimutkaisempia ja vaihtelevampia ja vaativat oppilaalta hereistä rytmin ja muodon hahmottamista. Harjoituksina on myös erilaisia spiraaleja ja toisiaan myötäileviä muotoja Symmetrioissa siirrytään viivasymmetrioista vapaampiin harjoituksiin. Nelisymmetriaharjoituksiin voidaan yhdistää pysty-, vaaka- ja vinosymmetrioita. Horisontaalisten peilausten lisäksi harjoitellaan myös vertikaalista peilautumista. Piirretään säännöllisiin monikulmioihin perustuvia muotoja. Harjoitellaan yksinkertaisia muotojen muunnoksia, täydentämistä, vastaavuuksia ja vastakohtaisuuksia

Kuvan tarkastelu, tulkinta ja ymmärtäminen

Tarkastellaan yhdessä tuotettuja maalauksia, piirroksia, muovailuita jne. Harjoitellaan kuvaamaan kuvataideteiden tunnelmia vapaasti, etsitään töistä olennaisin tai katsojaa puhuttelevin asia.

Taiteen tunteminen

Vieraillaan museoissa ja taidenäyttelyissä. Tutustutaan esim. Vanhojen käsityövälineiden ja –tuotteiden kauneuteen ja tarkoituksenmukaiseen muotoiluun.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja työhön, pohditaan ammattilaisten tekemän taiteen ja harrastajataiteen suhdetta .

Ympäristö arkkitehtuuri ja muotoilu

Muotoilun materiaalit ovat vielä pehmeitä: savea, villaa ja tuoretta puuta. Muotoilun harjoittelu yhdistyy myös käsityön opetukseen.

Vahan lisäksi muotoilumateriaalina käytetään savea, josta opetellaan tekemään ensin pallo ja tästä perusmuodosta lähtien kaikki muut muodot, jotka voivat olla eläimiä, kuppeja, kynttilänjalkoja tms.

Villasta voidaan vanuttaa esim. pallo, pannulappu, puuta työstetään vuolemalla pieniä tarve-esineitä.

Ympäristön rakentamiseen ja arkkitehtuuriin tutustutaan rakentamalla jokin pieni rakennelma esim. puusta tai tiilestä. Tällöin harjoitellaan myös suunnittelua sekä estetiikan että rakenteen kannalta. Ote työhön on toiminnallinen, jotta kaikki oppilaat voivat löytää oman tehtävänsä suurehossa projektissa.

Vuosiluokka 4

S1, S2, S3 Kuvataiteen opetus kääntyy ulkomaailman havaitsemiseen ja aistien tarkkaan käyttöön. Paikassa ja tilassa orientoituminen auttaa lasta etenemään kokonaiskehityksessään. Opetuksen sisällöt tarjoavat aiheita sekä maalaamiseen, piirtämiseen, että muovailuun. Muotojen piirtämisessä tähän saakka opittua opitaan käyttämään myös valon, varjon, liikkeen ja etäisyyden alustavaan kuvaamiseen. Tärkeänä osana työskentelyä on yhteinen kuvataiteen tarkastelu. Kiinnitetään huomiota mallin (puu, maisema, kirkko jne.) kauneuteen ja malliesineen (tuoli, soitin, kauha jne.) kauneuden ja käyttötarkoituksen yhdistymiseen muodossa. Opetellaan näkemään esineen ja piirroksen vastavuus sekä arvioimaan kunkin oppilaan näkökulmaa kuvattuun esineeseen ilman, että arvostellaan piirrosten paremmuutta suhteessa toisiinsa.

Maalauksessa aiheita saadaan eläinkertomuksista ja Kalevalan sekä muinaisten myyttien ja tarustojen sisällöistä. Väreillä ilmaistaan aiheen ydin kuvan muodossa. Eläimiä maalataan niin, että eläinmuodot nostetaan esiin väreistä ja niiden vuorovaikutuksesta. Luontoaiheista voidaan valita puita, yksinkertaisia maisemia: kukkuloita, vuoria, taivasta ja peltoja, joissa vaihtelevat ruskeat, keltaiset, vihreän sävyt tai yksinkertaisia rakennushahmoja, kuten linna, kirkko, maatila tai lato. Opetellaan luomaan väriharmonioita ja väritunnelmia erilaisista lähtökohdista käsin mm. Maalaamalla värilliselle pohjalle.

Piirtämisessä käytetään edelleen vaha- ja puuvärejä. Kuva-aiheet otetaan jakso-opetuksesta, luonnosta, ja vuo-

denkierrosta (Kalevala, eläinoppi, kotiseutuhistoria jne.). Esineiden piirtäminen mallista vahvistaa havaintojen tekemistä. Aiheita saadaan piirustukseen mm. kelttien, viikinkien ja muidenkin kansojen esineiden, kuten solkien, aseiden, kypärien ja laivankeulojen tai nauhojen, koristelusta. Erilaisista köysistä, palmikoista, punoksista ja solmuista sekä niiden muodostamista kuvioista saadaan myös aiheita piirtämiseen. Muotojen muuntumista ja symmetriaa jatketaan aikaisempaa vaativammin piirrosharjoituksin. Mallin mukaan esineiden ja risteävien viivojen muodostamien kuvioiden piirtäminen herättävät vahvasti tietoisuutta ja aistihavaintoa.

Kolmiulotteisia muotoja muovailaan edelleen mehiläisvahasta ja erityisesti savesta. Aiheita saadaan opetussisällöistä ja niitä voivat olla kotiseudun retkikohteet, eläimet, koristekuviot, punokset ja yksinkertaiset säännölliset kappaleet (pallo, pyramidi, kuutio) ja esineet.

Ympäristön hahmottamista opitaan piirtämällä karttoja lähtien luokan omasta pohjapiirustuksesta edeten kotikaupungin ja sen ympäristön karttoihin, jotka opitaan muotoamaan vapaasti samalla etsien maantieteellisille piirteille taiteellista kokonaisuushahmotusta. Tarkastellaan kotiseudun arkkitehtonisia ja taiteellisia maamerkkejä ja tehdään retkiä paikallisiin museoihin ja taidenäyttelyihin, joissa tutustutaan rakennus-, kuva- ja käsityötaiteeseen. Tutustutaan kotiseudun taideaarteisiin ja taiteen piirteisiin.

Vuosiluokka 5

S1,S2,S3 Kuvataideopetus liittyy läheisesti jakso-opetukseen, esim. kasvioppiin, historiaan ja maantietoon . Työprosessissa lähdetään edelleen väreistä niin, että luontoa kuvaavat värit saavat tuottaa muodon sen sijaan, että vain kuvitettaisiin aihetta. Kasvimaailman ilmiöiden laadullisuuden etsiminen maalaamalla täydentää erityisesti kasviopin opetusta. Piirtämisessä tavoitellaan jo kuvaamisen tarkkuutta, jota harjoitellaan erityisesti vapaan käden geometriapiirustuksissa. Yhteinen kuvantarkastelu on edelleen tärkeässä roolissa.

Historian opetuksen alkaminen tuo oppilaan kokemuspäiriin vieraiden, muinaisten kulttuurien taideaarteet katseltaviksi, piirrettäviksi ja muovailtaviksi sekä myös pysyvästi tunnistettaviksi. Opetellaan katsomaan taidekuvia ja tunnistamaan niiden kuvaamia asioita, esim. Antiikin Kreikan rakennukset ja pylväät. Koulun ulkopuolelle tehtävillä retkillä ja museovierailuilla tutustutaan kulloinkin ajankohtaisiin kohteisiin.

Maalatessa käytetään kaikkia väriympyrän värejä sekä sen ylittäviä sekoitettuja värejä, kuten ruskeaa, harmaata ja turkoosia. Työskennellään värien hienoimpien erottelujen ja sävyjen kanssa. Harjoitellaan karttakuvien tekemistä maalaamalla kiinnittäen huomiota oikeisiin mittasuhteisiin ja kauneuteen, joka syntyy väri-ilmaisusta.

Piirtäessä kasvien muodonmuutoksia tarkasti, opitaan havainnoimaan ja saadaan tietoa, joka ilman piirtämisen prosessia jäisi ehkä huomaamatta. Karttojen piirtäminen opettaa havaitsemaan rantaviivan, valtamerien, jokien, vuorten ja tasankojen laadullisuutta, muotoja ja sijaintia. Aiempien vuosien muotopiirustus voi jatkua mm. Erilaisina muodonmuutossarjoina ja monisymmetrioina sekä tasapainoharjoituksina. Toisaalta alkavat geometriset piirtämisharjoitukset, joissa vapaan käden harjoittelu vähitellen liittyy kauneuteen, tiedostamiseen ja lainalaisuuksien kokemiseen jatkuvaan tulevana vuosina täsmällisenä geometriapiirtämisenä.

Tehtyjen kuvien tarkastelussa kiinnitetään huomioita esimerkiksi tapoihin, joilla oppilaat ovat päätyneet värieroihin. Edetään tietoisempaan kuvien havainnoimiseen ja opetellaan havaitsemaan värien eroja ja vivahteita. Kuvataiteellinen työskentely voi auttaa oppilasta myös ymmärtämään jaksoainetuntien sisältöjä.

Muotoon tutustutaan ensisijaisesti savea muovailamalla. Kasviopin jaksolla voidaan pallosta lähtien muovata silmuja, hedelmiä ja muita muotoja. Ihmishahmosta etsitään kokonaisvaltaista muotoa, jossa kädet ja jalat kätkeytyvät esimerkiksi viittaan ja ilmenevät sen muodosta vasta alustavasti. Maantiedon jaksolla voidaan etsiä savesta maiseman muotoa ja historian opetuksessa aikakausille tyypillisten esineiden ja rakennusten muotoja ja hahmoja.

Tiedottamista ja mainontaa harjoitellaan luokan erilaisten projektien yhteydessä. Näytelmän tekeminen tarjoaa niin mahdollisuuden lavastamisen harjoitteluun kuin mainonnankin harjoitteluun: luokka voi suunnitella ja toteuttaa yhdessä näytelmän mainokset ja julisteet. Luokkalehden valmistaminen tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia kuvallisen viestinnän harjoitteluun.

Vuosiluokka 6

S1, S2, S3 Oppilaan tietoisuuden muuntuminen edellyttää myös kuvataiteen opetukselta siirtymistä tarkkoihin havaintoihin ja mielikuvien muodostamiseen ulkoisesta todellisuudesta, jota kuvataan projektion ja varjostuksen avulla. Voidaan jättää väri joksikin aikaa kokonaan syrjään ja työskennellä pelkästään liidulla tai hiilellä. Voidaan myös jatkaa maalaamista ja kuvata esineellisyyttä sekä valoa ja varjoa värien avulla.

Maalatesa harjoitellaan entistä tarkempaa havainnointia esim. esineiden varjoja ja valoja tutkimalla sekä luodaan kuviin syvyysvaikutelmaa. Maalaamalla yritetään saada kolmesta perusväristä esiin musta ja harmaa. Tämä on aikaa vievä prosessi, jota työestetään asteittain. Harmaata ja mustaa voidaan kokeilla kasviopin, erityisesti puiden, ja kiviopin aiheissa. Näiden aiheiden yhteydessä on mahdollista opetella myös uutta, kerroksellista vesivärimaalaustekniikkaa, kuultomaalausta.

Piirtämisessä kauneus on edelleen tekniikkaa tärkeämpää, vaikka nyt pyritään myös työskentelemään aikaisempia vuosia tietoisemmin. Piirtämisessä siirrytään viivasta tasoihin ja muotoihin, jotka tulevat näkyviksi valon ja varjon vuorovaikutuksessa ja jännitteessä. Tällä on yhteytensä myös fysiikan opetuksessa, jossa tutustutaan optiikan ilmiöihin luonnossa.

Piirustusharjoituksia tehdään esim. hiilellä ja kynällä erilaisia varjostustekniikoita opetellen. Tutkitaan varjojen heittymistä erilaisiin paikkoihin ja pintoihin. Kolmiulotteisuutta harjoitellaan piirtämällä esim. pallo-, lieriö-, ja kartiomuotoja. Muotopiirustus tukee edelleen erityisesti luonnon metamorfoosien tarkastelua. Geometrinen piirtäminen tuo ajatusprosessin näkyväksi ja palvelee siirtymää asioiden ajatukselliseen tarkasteluun.

Taiteen historiaan tutustutaan lähinnä historian opetuksen yhteydessä esim. Rooman ja keskiajan taide ja kulttuuri. Museo- ja kuvataidenäyttelyissä vierailaan, kun opetukseen liittyviä näyttelyitä ja tapahtumia on tarjolla lähiseudulla. Taiteeseen ja taiteilijoihin voidaan tutustua myös kirjallisuuden avulla ja esitelmiä tai esittelyjä pitämällä. Muovailuun aiheita tarjoavat maantieto ja mineralogia. Savesta voidaan muovaila esimerkiksi vuoristoja ja kiteiden muotoja.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisympäristö laajenee omasta luokkahuoneesta, museoihin, gallerioihin, luontoon ja lopulta myös verkkoympäristöihin. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen materiaalien ja ilmaisukeinojen käyttämiseen. Oppiaineiden sisältöjä työestetään taiteellisesti: inspiraatiota ja aiheita maalauksiin, piirustukseen ja muovailuun saadaan muiden oppiaineiden sisällöistä, esim. historiasta, maantiedosta, biologiasta. Verkkoympäristöä ja tietoteknologiaa hyödynnetään turvallisesti, vastuullisesti ja toiminnallisesti.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa

Vuosiluokilla 3-6

Opetuksessa tuetaan jokaista oppilasta hänen omista lähtökohdistaan käsin, rohkaistaan värien ja muiden materiaalien (esim. hiili, savi, valokuva) monipuoliseen käyttöön. Oppilasta autetaan henkilökohtaisesti oikean tekniikan löytämisessä. Kuvataiteen tehtävät ovat oppilaille yhteisiä, mutta niiden toteutuksessa tuetaan yhä voimakkaammin yksilöllisyyttä. Yhteisten kuvatarkastelujen kautta ohjataan ja kannustetaan yksilölliseen kehittymiseen. Luottamus omaan taiteelliseen tekemiseen kasvaa

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa

Vuosiluokka 3

- palautetta annetaan tekemisen yhteydessä suullisesti: opettaja ohjaa opittujen taitojen syventämiseen ja kan-

nustaa uusien ilmaisutapojen löytämiseen

- arvioinnilla tuetaan oppilaan kehitystä ja itsetuntoa; arvioinnin tarkoitus on herättää oppilaassa kokemus: työni kelpaa, minä kelpaan
- arvioidaan oppilaan innostusta ja kiinnostusta, työtapaa, esimerkiksi pitkäjänteisyyttä ja yhteistyökykyä
- tarkastellaan yhteisesti luokan töitä; harjoitellaan omien ajatusten ilmaisemista ja toisten näkemysten arvostamista

Vanhemmille annettavassa kirjallisessa arvioinnissa otetaan huomioon ainekohtaiset tavoitteet

Vuosiluokka 4

- palautetta annetaan tekemisen yhteydessä suullisesti: opettaja ohjaa opittujen taitojen syventämiseen ja kannustaa uusien ilmaisutapojen löytämiseen
- arvioinnilla tuetaan oppilaan kehitystä ja itsetuntoa
- kuvatarkastelujen kautta kehitetään itsearviointikykyä ja opitaan ilmaisemaan omia ajatuksia ja arvostamaan toisten näkemyksiä
- arvioidaan oppilaan innostusta, kiinnostusta ja työtapaa, esimerkiksi pitkäjänteisyyttä ja yhteistyökykyä
- tarkastellaan yhteisesti luokan töitä; harjoitellaan omien ajatusten ilmaisemista ja toisten näkemysten arvostamista
- arvioinnin lähtökohta on oppilaan oma kehityskaari
- sanallisessa arvioinnissa huomioidaan aiemmin kohdassa 4 esitetyt tavoitteet

Vuosiluokka 5

- palautetta annetaan tekemisen yhteydessä suullisesti: opettaja ohjaa opittujen taitojen syventämiseen ja kannustaa uusien ilmaisutapojen löytämiseen
- arvioinnilla tuetaan oppilaan kehitystä ja itsetuntoa
- arvioidaan oppilaan innostusta, kiinnostusta ja työtapaa, esimerkiksi pitkäjänteisyyttä ja yhteistyökykyä
- tarkastellaan yhteisesti luokan töitä; harjoitellaan omien ajatusten ilmaisemista ja toisten näkemysten arvostamista
- oppilaalle annettava sanallisen arvioinnin lähtökohtana on oppilaan oma kehityskaari
- kirjallisessa arvioinnissa huomioidaan aiemmin kohdassa 4 esitetyt tavoitteet

Vuosiluokka 6

- palautetta annetaan tekemisen yhteydessä suullisesti: opettaja ohjaa opittujen taitojen syventämiseen ja kannustaa uusien ilmaisutapojen löytämiseen
- arvioinnilla tuetaan oppilaan kehitystä ja itsetuntoa
- kuvatarkastelujen kautta kehitetään itsearviointikykyä ja opitaan ilmaisemaan omia ajatuksia ja arvostamaan toisten näkemyksiä
- arvioidaan oppilaan innostusta, kiinnostusta, kykyä monipuoliseen kuvailmaisuun sekä hänen työtapaansa
- sanallisessa arvioinnissa huomioidaan aiemmin kohdassa 4 esitetyt tavoitteet

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen oppiminen kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokka 3

L1 Mielikuvituksen puhuttelemisen perustana ajattelun kehitykselle

L2, L4 Kuvien tekemisen, värien ja muotojen kautta puetaan tunteita ja ajatuksia kuvalliseen muotoon, kuvatarkastelujen kautta harjoitellaan kuuntelun taitoa ja opitaan ilmaisemaan omia kokemuksia, opitaan hyväksymistä ja kannustamista, saadaan ainutlaatuisuuden ja arvokkuuden kokemuksia yksilöinä yhdessä

L3 Yhteinen luova työskentely luo ilmapiirin, jossa on turvallista ilmaista ja harjoitella tunnistamaan omia ajatuksia ja tunteita

L4 Kuvallisen ajattelun kehittäminen ja mielikuvituksen ravitseminen luo perustaa monilukutaidon kehittämiseksi, työvihkojen piirroksia

Vuosiluokka 4

L1 Tarkan havainnoinnin ja ajattelun taidot harjaantuvat esine- ja karttapiirrostehtävissä

L2, L4 Kuvallinen itsensä ilmaiseminen ja kuvien tulkinta yhdessä tarkastellen

L3 Työskentelyvälineiden hoidon ja huollon oppiminen

Vuosiluokka 5

L1, L2, L4, L5 Työvihkojen ja esitelmien kuvakerronta olennaisena osana ajattelu ja oppimisprosessia

L5, L6 Tiedottamisen ja mainonnan harjoittelu esim. näytelmäprojektin yhteydessä

Vuosiluokka 6

L1, L3, L4, L5 Pitkäjänteinen itsenäinen harjoittelu ja taitojen edistyminen työvihkotyöskentelyssä ja itsenäisten projektien toteutuksessa, uusien taitojen harjoittelu

L2, L3, L6, L7 Taiteen ja kulttuurin tekeminen ja kokeminen, pitkäjänteisen työskentelyn sekä uusien ilmaisutapojen harjoittelu ja oppiminen yhdessä muiden kanssa, yhteisten projektien tai ryhmätöiden tekeminen

14.4.19 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Käsityön oppiaine on kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Kun oppilaat harjoittavat sormiaan ja käden lihaksiston luovaa muovailukykyä, samalla he kehittävät ajatteluaan. Käsityö auttaa oppilaita ymmärtämään, mistä ja miten asiat maailmassa rakentuvat. Oppilas saa käsitöiden kautta myös kokemuksen osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään maailmaan. Käsitöiden harjoittaminen edistää oppimista, opettaa ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja yhteisöllistä toimintaa. Käsityö oppiaineena on kokonaisvaltaista ja laaja-alaista tekemistä, jota on luontevaa toteuttaa useissa eri oppiaineissa.

Vastuullisuus ympäristöstä käsityöopetuksessa näkyy ennen muuta materiaalivalinnoissa. Käsityön materiaalit valitaan mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleista kestävän kehityksen näkökulmasta, myös uusiomateriaalia käytetään luonnonmateriaalien rinnalla. Oppilaat oppivat myös yhdistelemään erilaisia materiaaleja, kuten puuta, metallia ja tekstiilejä. Näistä materiaaleista oppilaat valitsevat ja suunnittelevat mielekkäitä, käytännöllisiä ja ikäkaudelle sopivia töitä. Töiden suunnittelussa ja valinnassa otetaan huomioon se, että oppilaalla on mahdollisuus saattaa työnsä valmiiksi ja voi kokea onnistuneensa. Tehdään todellisia tarpeita palvelevia oikeita esineitä.

Käsitöissä oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa hyvässä työilmapiirissä toisiaan auttaen ja työn iloa tuntien. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten työtä, näkemään epäonnistumiset uutena mahdollisuutena sekä valmistamaan käyttöesineitä todelliseen tarpeeseen. Käsitöissä kädentaitojen kehittymisen lisäksi oppilas oppii ymmärtämään esteettisyyttä ja värien ja muotojen harmoniaa samalla kun yhteistyö- ja sosiaaliset taidot harjaantuvat.

Käytännön tekemistä integroidaan koko opetussuunnitelmaan, eikä lokeroida vain erillisiksi tunneiksi.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 otetaan käyttöön uusia materiaaleja ja tekniikoita. Vahvistetaan silmien ja käden yhteistyötä, maattisia taitoja mm., mittaamista käytetään ja kehitetään työskentelyn yhteydessä, hahmotuskykyä ja keskittymisen taitoa ristipistotöillä, kolmiulotteisuuden hahmotusta ja mittasuhteita sekä työn tasapainoa viidellä puikolla neuloessa ja puuta veistäessä, sosiaalisia taitoja yhteisillä käsityöprojekteilla. Töiden aiheet integroidaan oppilaan ikäkauden mukaisesti muihin oppiaineisiin. Värien suunnittelun kautta lapsi kehittää kauneudentajuaan ja esimerkiksi ristipistotöiden kautta tutustuu suomalaiseen ja eri kulttuurien kirjontaperinteeseen. Suunnittelun ja kaavatyöskentelyn kautta oppilaat oppivat erilaisten työvaiheiden hallintaa. Puutöiden kautta tutustutaan muun muassa mekaniikan ja voiman ilmiöihin.

Käsityön opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen, luoda tilaa ilon ja onnistumisen kokemuksille sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

T2 ohjata ja tukea oppilasta harjaannuttamaan edelleen sorminäppäryyttään erityisesti virkkaamisen ja neulomisen taidoissaan, hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja dokumentointi suunnittelusta työstämiseen päättelystä ja viimeistelystä valmistumiseen,

T3 opastaa ja tukea oppilasta työnsä itsenäiseen suunnitteluun ja työstämiseen

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan ja käyttämään materiaaleihin ja välineisiin liittyvää nimitystä ja käsitteistöä, tutustumaan monipuolisesti perinteisiin käsityöläismateriaaleihin ja työtapoihin harjoittelemaan niiden työstämistä monipuolisesti.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden työprosessia, auttamaan ja tekemään yhteistyötä, ylläpitämään työskentelyrauhaa

T8 herättää ja harjaannuttaa oppilas huomioimaan materiaalien tarkoituksenmukainen ja taloudellinen käyttö

Vuosiluokka 4

T1,T2 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta tarkkaan ja huolelliseen työskentelyyn sekä auttaa hahmottamaan käsityön kaari alusta loppuun.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuote luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan ompeluun pintaa täyttävänä työnä ja käyttämään erilaisia työvälineitä (esimerkiksi sakset, neula, lanka, nuppineulat ja sormustin) sekä erilaisia kankaita työmateriaaleina.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti erityisesti ristipistoilla ommellen, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä työrauha ylläpitäen sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön suunnittelussa ideoinnin apuna.

Vuosiluokka 5

T1,T2 Ohjata oppilasta ottamaan vastuuta käsityöprosessin loppuun saattamisesta.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuote kirjallisiin neuleohjeisiin tutustuen.

T4 Ohjata oppilasta neulomaan nurjan ja oikean silmukan avulla erilaisia neulepintoja sekä tutustumaan suljetun neuleen neulomiseen viidellä puikolla. Eri työvaiheiden yhteydessä ohjataan oppilasta tunnistamaan esimerkiksi su-

kan tai lapasen osien ja työvaiheiden nimityksiä.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja huolehtimaan turvallisesta työskentelystä työrauha ylläpitäen.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön suunnittelussa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Vuosiluokka 6

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta edelleen käsin tekemiseen tuoden tekstiilikäsityön rinnalle myös teknisen käsityön.

T3 Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan kaavat kolmiulotteiselle muodolle ja ottamaan huomioon mitoituksessa täyttämisen ja saumojen vaatimukset. Ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota taiteellisuuteen ja oikeisiin mittasuhteisiin.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan tarkoituksenmukaisia ompelupistoja ja tutustumaan myös ompelukoneen toimintaperiaatteisiin. Ohjata oppilasta hallitsemaan erilaisia kankaankuviointitapoja.

T5 Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä työrauha ylläpitäen sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

T6 Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön suunnittelussa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T8 Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

S1 Ideointi:

Ideoidaan pieni vaatekappale, joka toteutetaan virkkaustyönä esim. päähine, käsineet, tossut jne., luokan yhteistyönä toteutettavan pienen rakennustyön ideointi (mökki, vaja, muuraustyö tms.)

S2 Suunnittelu:

Piirretään suunnitelma muotoineen / väreineen ja mahdollisesti työvaiheineen

S3 Kokeilu:

Harjoitellaan erilaisia virkkaussilmukoita oppilaiden taitotason mukaisesti (esim. puolipylväät ja pylväät). Harjoitellaan erilaisia ompelupistoja. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Tutustutaan villan ohella monipuolisesti perinteisiin talonpoikaiskulttuurissa ja käsityöläisammateissa käsityömateriaaleihin (olki, tuohi, puu, rauta) ja teknologisiin ratkaisuihin (karstaaminen, kehrääminen, vuoleminen, taonta). Tutustutaan rakentamisessa käytettäviin työvälineisiin ja niiden käyttöön (vasara ja naulat, saha, mitta, vatupassi jne.) Tutustaan villan tiehen lampaasta langaksi, kankaaksi ja lopulta erilaisiksi käsityötuotteiksi. Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan itse lampaan keräsimiseen, villan pesemiseen, karstaamiseen, kehräämiseen langaksi, kutomiseen yksinkertaisilla kangaspuilla.

S4 Tekeminen:

Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Virkkaaminen, ompeleminen, pienten puutöiden vuoleminen (esim. paistinlasta, voiveitsi). Opitaan käyttämään yksinkertaisia työvälineitä villan työstämisessä langaksi ja kankaaksi.

S5 Soveltaminen:

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Kolmannella voidaan tehdä esimerkiksi ensimmäisiä vaatekappaleita, kuten hattuja, puseroita ja huiveja tai käsinukkeja. Oppilaiden mielikuvituksen käytölle annetaan paljon tilaa.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ikäkauteen

sopivin tavoin. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Vuosiluokka 4

S1 Ideointi: Suunnittelussa havainnoidaan ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Neljännen luokan päätyönä tehdään ristipistotyö, jonka ideoinnin tueksi tutustutaan nelisymmetriaan ja hyödynnetään eri värejä ja kuvioita. Tehdään väriharjoitelmia ristipistotöiden suunnittelua varten.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Suunnitellaan malleja ristipistotöistä ruutupaperiarkeille.

S3,S4 Kokeilu ja tekeminen: Tutkitaan erilaisia kankaita ja niiden soveltuvuutta ristipisto- ja ompelutöihin. Ristipistotyönä voidaan tehdä esimerkiksi laukku, tyyny, kynäkotelo tai neulatyyny. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Ompelutyönä voidaan tehdä esimerkiksi huopakankaasta pehmoeläin kaavoja apuna käyttäen. Täytettyjä eläimiä voidaan tehdä neulomalla ja virkkaamalla.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Voidaan harjoitella itsearviointia.

Vuosiluokka 5

S1, S2 Ideointi ja suunnittelu: Suunnittelussa hyödynnetään omia kokemuksia ja havainnoidaan ympäristön värejä ja laatuja. Viidennen luokan päätyönä tehdään neuloen esimerkiksi sukat tai lapaset. Laaditaan omalle tuotteelle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa.

S3 Kokeilu: Tehdään ensin mallitilkku ja muokataan suunnitelmaa tarvittaessa. Harjoitellaan viidellä puikolla neulomista ja kokeillaan erilaisia neulepintoja (esimerkiksi joustinneule, sileä neule, aina oikein- neule ja helmineule).

S4 Tekeminen: Valmistetaan neulomalla sukat tai lapaset viidellä puikolla. Opetellaan nurjan ja oikean silmukan neulominen sekä sukan tai lapasen eri vaiheiden neulomisen ja osien nimitykset. Opetellaan leventämään ja kaventamaan neulomalla. Harjoitellaan ymmärtämään kirjallisia neuleohjeita. Voidaan valmistaa myös pieniä puuesineitä sahaamalla, vuolemalla ja hiomalla.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itsearviointia työskentelyn edetessä.

Vuosiluokka 6

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erityisesti kolmiulotteiseen muotoon ja sen kaavoihin. Kuudennella luokalla ommellaan esimerkiksi pehmeä nukke, eläimiä omien suunnitelmien ja kaavojen mukaan tai tossut esimerkiksi huopakankaasta. Suunnittelun lähtökohtana on ihmisen ja eläimen muoto. Suunnittelussa opetellaan kiinnittämään huomiota taiteellisuuteen ja oikeisiin mittasuhteisiin.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia käyttäen apuna esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3, S4 Kokeilu ja tekeminen: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia ja opetellaan ottamaan huomioon mitoituksessa saumojen ja täyttämisen vaatimukset. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Materiaaleina suositetaan edelleen luonnonmukaisia ja kierrätysmateriaaleja.

Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Harjoitellaan tarkoituksenmukaisia ompelupistoja ja täsmällisiä työtapoja. Opetellaan käyttämään ompelukonetta esimerkiksi nukelle vaatteita ommeltaessa. Voidaan suorittaa

ompelujokortti ja harjoitellaan ompelukoneen ohjekirjan käyttöä. Opetellaan lisäksi erilaisia kankaankuviointitapoja esimerkiksi maalaamalla ja värjäämällä yhdistettynä käsityöpussin, neulatyynyn tai muun vastaavan valmistamiseen.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 3-6

Oppimisympäristö voi laajeta omasta luokahuoneesta mahdolliseen käsityöluokkaan ja koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin. Kolmannella luokalla oppimisympäristö voi olla esim. maatila, puistoalue tai sepän paja. Työtavat ovat edelleen käytännönläheiset ja työt tehdään käsin. Suunnittelun tukena käytetään vielä tarinoita, mielikuvitusta, leikkejä sekä käsityötaitoja. Käsitöissä tulevien vaiheiden kirjaamista ja raportointia harjoitellaan. Erilaisia malleja ja töihin tulevien luonnonmateriaalien värejä voidaan suunnitella myös tietotekniikkaa apuna käyttäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilailla on ikäryhmässään sama aihe, mutta toteuttaminen tapahtuu yksilöllisessä rytmissä. Huomiota kiinnitetään pitkäjänteiseen työskentelyyn ja pitkiin tekoprosesseihin ja vaihe vaiheelta eteneviin töihin. Vuosittaiset teemat ja työskentely töiden parissa luo pohjaa seuraavien vuosien vaativimpiin töihin. Työt tukevat oppilaan kehitystä, ja esimerkiksi 6. luokalla työt auttavat esimurrosiän kynnyksellä olevia oppilaita kehittämään hyvää ja tervettä minäkuvaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä

Arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa, korostaa myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustaa osaamisen laajentamiseen. Arviointi koskee koko käsityöprosessia. Palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan taitojen kehittämiseen. Oppilaat saavat erilaisia mahdollisuuksia itse- ja vertaisarviointiin ja töidensä esittelyyn eri työprosessien aikana.

Vuosiluokka 3

Opettaja antaa sanallista, kannustavaa palautetta ryhmälle ja jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisesti työskentelyn vaiheiden edetessä. Opettaja arvioi oppilaan kädentaitojen kehittymistä, kekseliäisyyttä ja taitoa työn suunnittelussa ja toteutuksessa, edistymistä tavoitteellisessa toiminnassa, yhteistyötaitojen kehittymistä.

Vanhemmille kirjoitettava sanallinen arviointi pohjaa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Vuosiluokka 4

- Työskentelytaidot
- Yhteistyötaitot
- Oman työn suunnittelu ja dokumentointi
- Edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- Edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa
- Oppilaita arvioidaan sekä suullisesti että kirjallisesti lukuvuoden aikana.

Vuosiluokka 5

- Työskentelytaidot
- Yhteistyötaidot
- Oman työn suunnittelu ja dokumentointi
- Edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- Edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa
- Oppilaita arvioidaan sekä suullisesti että kirjallisesti lukuvuoden aikana.

Vuosiluokka 6

- Työskentelytaidot
- Yhteistyötaidot
- Oman työn suunnittelu ja dokumentointi
- Edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- Edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa
- Oppimisen taidot
- Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä
- Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen
- Oppilaita arvioidaan sekä suullisesti että kirjallisesti lukuvuoden aikana

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1, L2, L3, L6, L7 Villan työstäminen raaka-aineesta valmiiksi tuotteeksi.

L1, L3, L4 Virkkaamalla toteutettavien pienten vaatekappaleiden, suunnittelu ja toteuttaminen, sanallisten tai kirjallisten ohjeiden seuraaminen

L1- L7 Rakennusprojektin suunnittelu ja toteuttaminen

Vuosiluokka 4

L1, L4 Ristipistotyöt ja kirjonta kehittävät hienomotoriikkaa, hahmotuskykyä ja vaativat keskittymistä.

L2 Tutustutaan suomalaiseen ja eri kulttuurien kirjontaperinteisiin.

Vuosiluokka 5

L1, L4 Kolmiulotteisuuden hahmottaminen neuloessa viidellä puikolla. Nurjan silmukan oppiminen käänteisenä kuvana oikeasta silmukasta.

L2 Muiden maiden neulomisperinteeseen tutustuminen.

Vuosiluokka 6

L1, L2 Mittasuhteet ja kolmiulotteisuuden hahmottaminen (nukke, eläin sekä kupera- ja koveramuoto ja eläin veistossa). Nuken vaatteiden ompeleminen.

L2, L7 Oppilaiden ompelamat yksilölliset eläimet luovat kuvan yhteisöstä. Veistossa luokka valmistaa riipputikkaat tai riippusillan, jonka tarkoituksena on osoittaa yhteistyön voima rakentamisessa.

L4, L5 Tietotekniikkaa käytetään hyväksi liikkuvan eläimen kaavojen valmistamisessa.

L4, L5, L7 Materiaaleina kaikissa töissä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon uusiomateriaaleja.

14.4.13 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on tukea ja edistää oppilaan tervettä kasvua niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen toimintakyvyn osalta. Samoin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen sekä auttaa oppilasta ymmärtämään liikunnan merkitys omassa elämässään. Liikunnanopetuksen tehtävä on synnyttää taitoja, tietoja ja kokemuksia, jotka auttavat liikunnallisen elämäntavan omaksumista. Opetuksen kautta voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, kuinka henkis-sielulliset laadut liittyvät lapsen varttuvaan fyysiseen kehoon. Tämä prosessi on hidas tapahtuma, jossa jokaiselle ikäkaudelle voidaan löytää erilaiset herkkyyksikaudet, jotka on syytä opetuksessa huomioida. Parhaassa tapauksessa lapsen sisäiset ominaisuudet, niin ajattelun, tunteen kuin tahdon toiminnot, saavat kehittyä täyteen mittaansa, kun niille suodaan riittävästi mahdollisuuksia toteutua fyysisen kehon kautta. Jos liikuntatuntien sisällöt on valittu oppilaan kehollisen kehityksen vaihetta vastaavaksi, hän myös kokee tiedostamattaan liikunnan itselleen mielekkääksi ja vahvistavaksi. Motivaatio-ongelmia on vähemmän, jos asioita tehdään oikeaan aikaan, ikäkautta vastaavalla tavalla.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Monipuolinen liikunnan opetus tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä ja kasvua, hyvinvointia ja kasvua yhteisöllisyyteen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilasta laajentamaan luontaisia taipumuksiaan uusille alueille. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökulma. Jos liikunnanopetus tarjoaa onnistumisen elämyksiä, onnistumisten kautta on mahdollisuus vahvistaa kehon kunnioitusta ja tervettä itsetuntoa. Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon paikalliset ja luonnon olosuhteet, vuodenaajat ja lähiympäristön ja koulun mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Luontoliikunnalla eli luonnossa ja ulkona tapahtuvassa toiminnassa on tärkeä pedagoginen tavoite: opettaa ja kehittää luonnollista, avointa suhtautumista ympäristöön sekä herättää kiinnostus luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja arvostaa luonnon kauneutta ja ainutkertaisuutta.

Opetussisällöt valitaan riittävän monipuoliseksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneeksi, parhaassa tapauksessa innostuneesti osallistua. Steinerkoulussa on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Uimaopetuksessa seurataan Jyväskylän kaupungin uimaopetuksen opetussuunnitelmaa.

Steinerkoulun liikunnanopetukseen voi kuulua myös Bothmer-voimistelua, kehittäjänsä Fritz von Bothmerin mukaan nimettyä liikuntaa. Bothmer-voimistelu sisältää liikesarjoja luokille 3-12. Liikkeet muodostavat kokonaisuudessaan pedagogisen sarjan, jossa kasvun muuntuvat painopistealueet on selkeästi huomioitu. Bothmer-voimistelussa toteutetaan tilassa liikkeitä, jotka synnyttävät kokemuksen suunnista, tasoista ja ulottuvuuksista ja niiden kautta myös muodosta sekä vaikuttavat herättävästi aistitoimintoihin ja tiedostamiseen. Bothmer-voimistelu vahvistaa fyysistä kasvua perustaksi, jolla yksilölliset kyvyt ja mahdollisuudet voidaan ottaa käyttöön. Harjoittelu vaatii keskittymistä, mielikuvitusta ja tahdon ponnistamista. Voimistelun selkeä geometrisuus tukee myös geometrian opetuksen sisältöjä.

Vuosiluokat 3-6

Liikunnanopetuksen tehtävä näillä luokka-asteilla on vahvistaa lapsen kasvua hyvän itsetunnon kokevaksi koululaiseksi, joka tuntee itsensä varmaksi omassa kehossa ja osaa huomioida muut ryhmäläiset myönteisellä tavalla. Perusliikuntataitojen lisäksi tehtävänä on harjaannuttaa erilaisia liikunnallisia taitoja eri välineitä.

Neljännellä luokalla fyysisen kehityksen tärkein osa-alue on hengityksen rytmin vakiintumisessa sille ominaiseen muotoon. Liikuntatunneilla on tällöin mielekästä suosia rytmistä elementtiä, jossa liikelaaduissa on tunnistettavissa hengityksen kaltainen sisään-ulos-liike. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää esimerkiksi erilaisia hyppynaruharjoituksia, sukkulaviestiä ja leikkejä.

Viidennellä luokalla kasvun rakentumisen pääasiallinen alue on verenkierron virtaavassa tapahtumassa. Jo luonnostaan oppilaat lähtevät mukaan liikuntaan, jossa on koettavissa pyöriä ja virtaava liike. Kuperkeikat, pyörähtävät liikkeet telineillä, kansantanssit ja monet muut liikunnan sisällöt tarjoavat tähän tarkoitukseen loputtomasti mahdollisuuksia.

Kuudennella luokalla erityisesti luiden lujittuminen on olennaista. Luustolle annetaan riittävästi haastetta ja virikettä lujuuden kehittymiseen. Voimistelussa käsilläseisonta ja kärrynpyörät sekä muut liikkeet kuten ihmispyramidit ja pariakrobatia tarjoavat tälle ikäkaudelle sopivia haasteita.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 3

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1,L3)

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. (L1,L3,L4)

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. (L3)

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. (L3)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina. Eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan monipuolisesti tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen ja liikuntalajien avulla. Opetukseen kuuluu myös uinnin ja vesiliikunnan opetusta.

S2 Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä. Toimitaan toiset huomioiden, yhteisistä pelisäännöistä kiinni pitäen ja vastuullisesti toimien.

S3 Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

S1,S2,S3 Opetuksessa käytetään liikuntaan innostavia mielikuvia. Paljon leikkejä ja mielikuvituksen kautta toimintaan ohjaavaa liikkumista erilaisissa liikuntaympäristöissä, sisällä ja ulkona. Hyppynaru harjoituksia, pallonkäsittelyharjoituksia leikinomaisesti, kansantansseja, voimistelua, hiihtoa, luistelua ja valokuvasuunnistusta. Bothmer-voimistelussa 3.luokan piirileikki.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 4

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. (L3)

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. (L3)

T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. (L3,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

Oppilas on valmis ja halukas osoittamaan entistä enemmän yksilöllistä rohkeutta ja pätevyyttä. Tähän tarjoutuu mahdollisuus, kun leikkeihin yhdistyy enemmän pelinomainen elementti, jossa oppilas voi näyttää osaamistaan. Myös voimistelussa voidaan luoda tilaisuuksia, jossa voi näyttää rohkeuttaan ja pätevyyttään.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1,S2,S3 Leikinomainen liikunta jatkuu. Leikit, harjoitukset ja tehtävät monipuolistuvat ja haasteet lisääntyvät. Eri-

tyisesti eläinaiheiset mielikuvat leikeissä, paljon juoksuleikkejä ja erilaisia viestejä, joissa voivat yhdistyä juokseminen, pallon kiinnittäminen ja heittäminen. Naruhyppelyä, hyppy- ja askel harjoituksia vahvan rytmin kantamana. Pallopelejä sekä niiden viitepelejä, telinevoimistelua, uintia, hiihto, luistelua, kansantanssia, valokuvasuunnistusta ja kartan kanssa tapahtuvaa aarteen etsintää. Bothmer-voimistelussa 4.luokan piirileikki.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 5

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. (L3)

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. (L3)

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. (L3)

T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. (L2,L3,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

Liikkuminen on yleensä tässä ikävaiheessa helppoa ja kepeää. Murrosikä ei yleensä vielä ole tuomassa raskautta jäseniin. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa tätä kehollisen harmonian kokemusta. Esikuva löytyy antiikin Kreikan urheilun ihanteesta. Pyritään liikkumaan mahdollisimman kauniisti ja kevyesti. Tavoitetta kohden pyritään harjoittelemaan esimerkiksi kreikkalaisia urheilulajeja, kuten juoksua, hyppyjä, heittoja ja painia. Myös tanssi soveltuu hyvin tähän ikäkauteen.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1,S2,S3 5.luokan teemana ovat Olympialaiset. Harjoitellaan yleisurheilussa perinteisiä lajeja, kuten juoksua, pituushyppyä, kiekon heittoa, keihäänheittoa sekä painia (pysty). Voimistelussa harjoitellaan erityisesti pyöriä liikkeitä permannolla ja telineillä. Pallo- ja mailapelit sisällä- ja ulkona, uintia, luistelua, hiihtoa, mahdollisuuksien mukaan myös laskettelua. Suunnistusta, harjoitellaan karttamerkkejä ja kartanlukua tarkemmin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset. Bothmer-voimistelussa erilaiset rytmiset hyppelyt, esimerkiksi ”kevyt-raskas hyppely”.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 6

T3 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. (L3)

T6 Opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. (L3)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. (L1,L2,L3)

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)

Kuudennella luokalla nousee tärkeäksi arvoksi se, että kunnioitetaan sääntöjä ja järjestystä. Peleissä ja leikeissä on tavoitteena reilu peli ja sääntöjen tarkka noudattaminen. Voimistelussa suoritettavat geometriset muodot vahvistavat

tätä oppilaan sisäisesti tarvitsemaa selkeyden ja järjestyksen tuntemusta.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1,S2,S3 Alempien luokkien leikinomainen sävy muuttuu enemmän tarkkuutta ja sääntöjä korostavaksi harjoitteluksi. Jatketaan yleisurheilua, pallo- ja mailapelejä aiempaa tarkemmin säännöin ja välineen käsittelyharjoituksin. Telinevoimistelussa pyritään monipuoliseen harjoitteluun, johon voidaan ottaa vaikutteita myös Parkourista ja muista voimistelumuodoista. Luistelua, hiihtoa ja mahdollisuuksien mukaan laskettelua. Tanssia, uintia, suunnistusta ja kartan lukemista kehitetään. Erilaiset sirkustelut ja harjoitukset yksin, pareittain ja ryhmässä. Bothmer-voimistelussa tehdään erilaisia geometrisia muotoja ilman apuvälineitä sekä Bothmer-sauvan kanssa.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokat 3-6

Kolmannelta luokalta alkaen harjoitellaan perusteellisesti tuntien kulkuun liittyviä työtapoja. Opetellaan kokoontumaan tuntien alkaessa sovittuun paikkaan, opettajan lähelle yhtenäiseksi joukoksi ja kuuntelemaan ohjeet seuraavaan aktiviteettiin. Suorituksen jälkeen palataan sovittuun paikkaan opettajan luo. 4.luokalta lähtien tutustutaan enenevässä määrin erilaisten

liikuntavälineiden, kuten pallojen, narujen ja esimerkiksi sirkusvälineiden käyttöön. Tavoitteena monipuolinen taitojen kehittyminen. Harjoittelemalla erilaisia ketteryy-, tasapaino-, nopeus- ja muita sen kaltaisia taitoja, on jokaisella oppilaalla mahdollisuus onnistua jossakin lajissa. Motoriset taidot ja liikevalmiudet kehittyvät helposti, jos harjoittelu on mielekästä ja mieluista. Esimerkiksi telinevoimistelu tarjoaa erinomaisia haasteita, jossa jokainen voi onnistua omien liikunnallisten mahdollisuuksiensa mukaan. Liikuntatekniikkaa voidaan tarvittaessa hyödyntää liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttämistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys luovat turvallista ja toimintaan kutsuvaa ilmapiiriä. Tuntien järjestyssäännöt, kuten yhteinen neuvonpito, telineiden ja välineiden esillepano ja poisotto, opetellaan selkein ja yksinkertaisin säännöin. Oppilasta rohkaistaan ja opastetaan oikeisiin suorituksiin ja annetaan välitöntä tukea liikuntaan. Oppilaille voidaan antaa tarvittaessa eri tasoisia tehtäviä oman taitotason mukaan. Oppilaita ohjataan positiivisen palautteen ja kannustuksen antamiseen toisilleen eri aktiviteeteissa.

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 3

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta, joka rohkaisee yrittämiseen ja opeteltavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteistyötaitoihin, ohjeiden kuunteluun, havainnointiin, pitkäjänteiseen harjoitteluun ja tavoitteellisuuteen. Pyritään vahvistamaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Oppilaalle voidaan antaa kouluvuoden päätteeksi kirjallinen, kannustava lausunto koulukohtaisesti päätettävästä luokasta lähtien.

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 4

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja parhaansa tekemiseen. Huomiota kiinnitetään yhteistyöhön muun ryhmän kanssa, ohjeiden kuunteluun ja niiden noudattamiseen, pitkäjänteiseen harjoitteluun ja harjoiteltujen taitojen kehittymiseen. Oppilaalle annetaan kouluvuoden päätteeksi kirjallinen, kannustava lausunto.

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 5

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään liikunnallisiin yhteistyötaitoihin, sekä sääntöjen ja ohjeiden noudat-

tamiseen . Oppilasta autetaan hahmottamaan omia vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaalle annetaan kouluvuoden päätteeksi kirjallinen, kannustava lausunto.

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 6

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään liikunnallisiin yhteistyötaitoihin, sekä sääntöjen ja ohjeiden noudattamiseen sekä motoristen perustaitojen käyttämiseen eri liikuntamuodoissa. Oppilaalle annetaan kouluvuoden päätteeksi kirjallinen, kannustava lausunto.

Oppiaineen arviointikriteerit 6.vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

L1, L2, L7 Telinevoimistelu, leikit

L3 Luistelu, hiihto, retkeily, uinti

L2, L7 Kansantanssit

L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7 Eurytmialiikunta

Vuosiluokka 4

L1, L3, L6, L7 Suunnistus, retkeily, hiihto ja luistelu

L2, L7 Kansantanssit

Vuosiluokka 5

L1, L4, L5 Suunnistus

L2, L7 Kansantanssit

L3 Uinti

L3, L6 Hiihto ja luistelu

Vuosiluokka 6

L1 Akrobatia, sirkustaidot

L3 Retkeily ja hiihto

L5 Suunnistus

14.4.14 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Koko perusasteen kestävän oppilaanohjauksen jatkumon tehtävänä on edistää opiskelun, kasvun ja kehityksen sujuvuutta. Oppilaanohjaus tehdään monialaisesti yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelma kuvaa ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjaon sekä verkostot, joita ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan. Suunnitelmaan sisältyvät myös kodin ja koulun yhteistyö, koulun mahdollinen työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Oppilaiden opintojen sujuvuutta pyritään edistämään niin opintojen aikana kuin jatko-opintoihin siirryttäessä paitsi huoltajien, opettajien ja opinto-ohjaajien välisellä yhteistyöllä, myös eri arviointimuodoista saadun palautteen avulla.

Vuosiluokat 3-6

Seuraavilla neljällä vuosiluokalla oppilasta tuetaan löytämään omia kykyjensä ja vahvuuksiansa oppijana sekä vahvistamaan niitä. Oppilasta ohjataan ottamaan koko ajan enemmän vastuuta oppimisestaan itse myös kouluajan ulkopuolella.

14.4.15 Eurytmia

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Eurytmia on taiteellistoiminnallinen oppiaine, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden tervettä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua. Ryhdin ja tasapainon kehittäminen sekä oman kehon kokeminen ja hallinta ovat harjoittelun perustana. Keskittymiskyvyn ja kuuntelutaidon harjoittaminen ovat mukana kaikessa tekemisessä. Eurytmia tukee kognitiivista, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä tavalla, joka vahvistaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ja eheää minäkuvaa, luovaa ajattelua ja oivalluskykyä. Näin luodaan pohjaa mm. matemaattiselle ajattelulle sekä edellytyksiä omista lähtökohdista käsin oppimiselle.

Tarkoituksena on tukea kasvua kohti tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden arvoja ja edistää näin sekä yksilöllistä hyvinvointia että yhteiskunnassa tarvittavia sosiaalisia taitoja. Opetuksen menetelmänä on taiteellisten prosessien hyödyntäminen. Musiikkia ja sanataidetta ilmaistaan liikkein ja elein monipuolisesti, ikäkauden mukaisesti liikeilmaisun taitoja kehittäen. Oppilaat eläytyvät yhdessä runoon tai musiikkikappaleeseen ilmaisten niiden sisältöjä yhteisellä liikkeellä. Aktiivinen, pitkäjänteisyyttä edistävä harjoittelu vahvistaa liikunnan iloa, luovuutta sekä motorisia perusvalmiuksia.

Eurytmian opetuksessa sosiaalinen harjoittelu on keskeistä. Koko ajan työskennellään yhdessä tai useammassa ryhmässä, mikä kasvattaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Opitaan ottamaan vastuuta yhteisistä säännöistä ja toiminnasta sekä auttamaan muita ja ottamaan toiset huomioon. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan jatkuvasti.

Taiteellisessa työskentelyssä käytetään suomenkielistä, ryhmän mukaan mahdollisesti myös muun kielistä runomateriaalia sekä luokka-asteelle soveltuvaa musiikkia. Näin voidaan rakentaa oppilaiden kulttuuripääomaa ja tukea kulttuuri-identiteetin rakentumista. Opetussisältöjä mukautetaan muiden oppiaineiden sisältöihin.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokasta 3 lähtien alkaa yksilöllinen tunne-elämä rikastua ja syventyä. Opitaan löytämään yhdessä liikkumisen ilo ja havaitsemaan, miten oma liike liittyy ryhmän liikkeeseen. Aletaan tottua jäsentämään tietoisemmin kielellisiä ja musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä. Samalla kehitetään ja harjoitellaan kuuntelemisen kykyä.

Eurytmian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 3

T1 Kehonhallinta ja fyysinen toimintakyky

Vahvistetaan kehonhallintaa ja koordinaatiotaitoja sekä hienomotorisia taitoja. Tuetaan ryhdin ja tasapainon kokemusta. Harjaannutetaan keskittymiskykyä. Kehitetään liikkeen nopeuden ja voiman hallintaa.

T2 Sosiaalinen toimintakyky ja osallisuus

Tavoitteena on luoda tilanteita, joissa oppilas voi eri tavoin harjoitella kuuntelutaitojaan, harjoitella toisen yksilön kohtaamista, kehittää yhteistyötaitoja ja toisten huomioon ottamista, rakentaa myönteistä minäkuvaa ryhmässä toimiessaan, kokea iloa yhdessä liikkumisesta ja oppia liikkumaan luontevasti ryhmässä, kehittää empatiakykyään ja

oppia noudattamaan sääntöjä. Opitaan säätelemään omaa toimintaa ja tunneilmaisua toiset huomioon ottaen ja heitä auttaen.

T3 Oppilaan kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen

Kehitetään muistia ja keskittymiskykyä. Tuetaan rytmisten toimintojen kehitystä. Ristikkäisliikkein tuetaan aivopuoliskojen tasapainottumista.

T4 Avaruudellinen hahmottaminen

Geometrisia muotoja harjoittelemalla kehitetään muodon ja tilan tajua. Hahmotetaan eri suunnat: ylhäällä, alhaalla, edessä, takana, oikea, vasen, sekä suunnan vaihdokset. Oppilas kokee itsensä tilassa. Opitaan hahmottamaan ja suhteuttamaan omat liikkeet muun ryhmän kanssa. Harjoitellaan aivopuoliskojen tasapainottumista tukevia ristikkäisliikkeitä.

T5 Tietojenkäsittelyn ja ohjelmoinnin peruskäsitteet

Tavoitteena on harjoittaa edelleen peräkkäisyyden, valinnan, toiston, bitin ja algoritmin käsitteiden periaatteita erilaisin leikein ja eurytmiaharjoituksin, joissa yksilöt ja ryhmät liikkuvat vastaavien sääntöjen mukaisesti. Harjoitusvälineinä voidaan käyttää myös palloja tai eurytmiasauvoja. Lisäksi tulevat Boolean funktioita havainnollistavat toiminnalliset leikit.

T6 Luova ilmaisu

Liikeilmaisun pohjana ovat monipuolisemmat sana- ja sävelteokset. Viritetään oma-aloitteista taiteellista liike-ilmaisu.

T7 Psyykinen toimintakyky

Vahvistetaan oppilaan minä-kokemusta ja keskittymiskykyä ohjaamalla häntä pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä ottamaan vastuuta omasta toiminnasta. Vaikeutuneet harjoitukset elävöittävät ajattelua.

T8 Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

Sävel- ja äänne-eurytmiassa ilmaistaan liikkeillä musiikkia ja sanataidetta. Opitaan ymmärtämään kehollista viestintää ja sanattomia viestejä vuorovaikutuksessa.

T9 Hyvinvointi ja turvallisuus eurytmisen liikkumisen aikana

Opitaan noudattamaan sääntöjä ja totutellaan toimimaan aiempaa itsenäisemmin. Opitaan kunnioittamaan muita sekä toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

T10 Liikunnallisen itseohjautuvuuden kehittäminen

Kehitetään liikemuistia ja opitaan työskentelytaitoja.

T11 Aistien harjaannuttaminen

Vahvistetaan erilaisia aistikokemuksia.

Eurytmian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 3

Eurytmiatuntien aineistona ovat jaksotuntien aiheet mittaamisesta vanhoihin ammatteihin ja luonnon elementteihin. Musiikissa siirrytään diatoniseen sävelasteikkoon. Perusmuotona on edelleen piiri. Oppilasta ohjataan itsenäisempään harjoitteluun jäljittelyn sijaan. Tietojenkäsittelyn näkökulmasta toiminnallisia leikkejä, jotka vastaavat Boolean algoritmeja.

S1 Symmetriaharjoituksia ja yksinkertaisia geometrisia muotoja liikutaan leikinomaisesti. Harjoitellaan oikeaa ja vasenta suuntaa tilassa liikkuen. Tehdään keskittymisharjoituksia ja ketteryysarjoituksia ja paljon ristikkäisliikkeitä sekä omassa kehossa että liikkuen tilamuodoissa. Harjoitellaan taputtaen tai kulkien kuuntelemaan musiikin rytmiä.

S2 Tehdään ns. kysymys- ja vastausharjoituksia, joissa harjoitellaan vuorovaikutusta parien ja ryhmien kesken. Tehdään piirin supistumis- ja laajenemisharjoituksia.

S3 Aloitetaan äänneiden tietoinen opettelu, harjoitellaan runojen ja musiikkikappaleiden motiivien liikkumista, tutus-

tutaan säveleleisiin, tunnustellaan iloisen ja surullisen eri laatuja duuri- ja mollitunnelmissa.

Eurytmian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokalla 3

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja luokka-asteen mukaisia eurytmian opintokokonaisuuksia, jotka mahdollistavat myös pitkäjänteisemmän harjoittelun. Vuorovaikutustaitoihin ja turvalliseen ilmapiiriin kiinnitetään huomiota. Myönteiset liikkumiskokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään eurytmisia taitojaan. Opitunneilla opittua voidaan esittää koulun tapahtumissa. Opetustilanteissa perehdytään tietojenkäsittelyn perusteisiin liittämällä esineiden liikuttaminen ihmisten ja ihmisryhmien liikuttamiseen. Pyritään siihen, että oppilas osaa noudattaa sääntöjä, toimia turvallisesti ja asiallisesti ja kunnioittaa toisia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki eurytmiassa

Yleisesti

Myönteisessä tyttöjen ja poikien rinnakkain työskentelyssä tuetaan tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä, oman itsen ja toisten hyväksymistä sekä auttamiskykyä turvallisessa ilmapiirissä myös erilaisia kulttuurisia lähtökohtia huomioon ottaen.

Vuosiluokalla 3

Eurytmian tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus osallisuuteen ja yhteisöllisyyden kokemiseen. Opetuksessa pyritään kannustamaan ja hyväksyvään työskentelyilmapiiriin. Viestinnällä ja tunteilanteiden organisoinnilla tuetaan oppilaiden turvallisuuden tunnetta. Sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella.

Oppimisen arviointi eurytmiassa

Eurytmian arvioinnissa pyritään monipuolisiin arviointitapoihin ja kannustavuuteen.

Vuosiluokka 3

Oppilaalle annetaan jatkuvaa kannustavaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään eurytmiin yhteistyötaitoihin, kuunteluun, havainnointiin, pitkäjänteiseen harjoitteluun ja tavoitteellisuuteen. Oppimisprosessin kannalta on keskeistä edistyminen kehon hallinnassa ja koordinaatiossa sekä tilan ja ympäristön hahmottamisessa eurytmian kautta.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 3

Aiempina vuosina opitun lisäksi:

L1 Lapsen ajattelun kehitystä tukevat ristikkäismuodot tilassa ja käsien ja jalkojen ristikkäisliikkeet. Oppilasta ohjataan itsenäisempään harjoitteluun jäljittelyn sijaan. Tilataju kehittyy, kun opetellaan hahmottamaan piirin lisäksi muita geometrisia muotoja tietoisemmin. Musiikkikappaleiden motiivien liikkuminen kehittää keskittymis- ja kuuntelutaitoja.

L2 Eläytyminen vanhojen käsityöläisammattien työliikkeisiin laajentaa lapsen sisäistä kokemusta. Musiikissa siirrytään diatoniseen sävelasteikkoon.

L3 Oman kehon kokeminen arvokkaana ja tossuista ja esiintymisvaatteista huolehtiminen.

L4 Musiikin ja sanataiteen ilmaisu liikkuen ja eri kulttuurien kertomukset ja runot.

L5 Koodaus ihmisiä ja esineitä liikuttamalla.

L6 Ryhmässä toimimisen taidot ja kuuntelutaitojen edistäminen.

L6 Aloitekyky

L7 Yhteisten prosessien kokemuksellinen läpikäyminen .

14.4.16 Tieto- ja viestintäteknikka

Tieto- ja viestintäteknikka on yksi laaja-alaisen osaamisen alue. Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään oppimisen apuvälineenä eri oppiaineissa.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas oppii eri oppiaineiden opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat TVT-taidot ja että oppilaan ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät TVT:n avulla.

Oppilaita ohjataan käyttämään ja kehittämään tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa, tiedonhallinnassa sekä tiedonhankinnassa. Tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti
- osaa käyttää tv-taitojaan tutkivassa ja luovassa työskentelyssä
- harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä vuorovaikutuksen, verkostoitumisen ja vertaisoppimisen välineenä

Vuosiluokalla 3

Tieto- ja viestintäteknologiaan tutustuminen tapahtuu toiminnallisesti ja leikinomaisesti esimerkiksi harjoitellen ohjeiden antamista eurytmian tai matematiikan tunneilla.

Vuosiluokilla 4-6

- Harjoitellaan tabletin/tietokoneen käyttöä, opitaan laitteen käynnistäminen ja sulkeminen
- Harjoitellaan ohjelmien/sovellusten avaamista ja sulkemista, verkkoon kirjautumista
- Tutustutaan ohjelmien käyttöperiaatteisiin
- Perehdytään mediasisältöjen ikärajoihin ja mediasisältöjen turvalliseen käyttöön
- Tutustutaan tekstinkäsittelyn alkeisiin
- Käytetään oppimispelejä
- Opitaan vastuullinen ja hyvien tapojen mukainen toimiminen verkossa (Netiketti)
- Käytetään tietokonetta/tablettia tiedon hankintaan ja harjoitellaan tiedon oikeellisuuden arviointia
- Tutustutaan tekijänoikeuksiin

14.4.17 Valinnaiset aineet

14.4.17.1 Saksa, A2-oppimäärä

Saksan A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 6

T4 Oppilas oppii käyttämään kieltä arkipäiväisissä tilanteissa sujuvasti ja harjoittelee tehtävien tekemistä sekä tiedon hankintaa eri medioita hyväksikäyttäen.

T1,2,3 Oppilas ymmärtää saksan kielen aseman ja merkityksen maailmassa sekä tutustuu saksankielisen kulttuurin ominaispiirteisiin.

T5,6,Oppilas oppii jäsentämään opiskeltavaa aineistoa ja oppimaansa selkeiksi kokonaisuuksiksi ja harjoittelemaan rakenne- ja sanastoasioita monipuolisesti itselleen sopivilla tavoilla.

T7,8,9 Oppilasta tuetaan käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa aina kun se on mahdollista.

T10 Oppilas pystyy ymmärtämään pääasioita peruskielisisistä autenttisista teksteistä sekä pystyy päättämään tai eri lähteiden avulla selventämään tekstejä tarkemmin.

T11 Oppilas harjoittelee kirjoittamista monipuolisesti ja pystyy kertomaan tutuista, opetelluista asioista kirjallisesti.

Saksan A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Vuosiluokka 6

S1 Opetellaan kattavasti saksan kielelle ja kulttuurille ominaisia asioihin, esimerkiksi kohteliaisuusilmauksia.

S2 Tutustutaan mahdollisuuksiin hakea kieliin liittyvää tietoa ja aineistoa sekä harjoitella opittavia asioita internetissä.

S3 Sanastoa käsitellään erilaisten tilanneharjoitusten avulla, esimerkiksi ruokailu, ostokset, matkailu, tien kysyminen ja neuvominen ja terveyteen liittyvät ilmaukset. Kieliopissa käsitellään mm. järjestysluvut, perfekti, substantiivin monikko ja alustavasti sijamuodot, adjektiivin vertailumuodot ja käänteinen sanajärjestys.

Saksan A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokalla 6

Opitaan erityyppisten tekstien ja muiden saksankielisten lähteiden kautta kartuttamaan ilmaisuvarastoa niin, että sekä kielen ymmärtäminen että tuottaminen vahvistuvat. Tavoitellaan mahdollisimman ajanmukaista, luonnollista ja oppilaalle merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskennellään niin itsenäisesti kuin pienryhmissäkin sekä mahdollisuuksien mukaan myös nivotaan eri kieliä yhdistäviä asioita yhteen. Eri viestintäkanavia käytetään monipuolisesti. Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja vastuunottajaksi oman oppimisensa suhteen. Saksan kieltä käytetään niin paljon kuin se on mahdollista ja oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä myös vapaa-ajallaan sekä pitämään yhteyttä muihin kieltä osaaviin ihmisiin ympäri maailmaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokalla 6

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti itselleen tutuissa tilanteissa.. Kaikkien kielen osa-alueiden ja erilaisten työmuotojen ollessa jo käytössä, opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa vielä aiempaa enemmän kunkin oppilaan oppimisen takaamiseksi. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea niin oppi- kuin tarvittaessa tukitunneillakin. Oppilasta kannustetaan edelleen opiskelemaan useampia kieliä ja tuetaan hahmottamaan kielenoppimisen elinikäinen jatkumo.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokka 6

Arvioinnin perusteina ovat kyky käyttää kieltä arkipäivän tilanteissa ja viestinnän sopivuus ko. tilanteisiin. Taito opiskella vastuullisesti ja käyttää kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa otetaan myös huomioon. Oppilas arvioi omaa osaamistaan lukuvuoden aikana, harjoittelee muuttamaan oppimistapojaan arvioinnin perusteella ja opettelee asettamaan itselleen uusia tavoitteita.

Valtakunnalliset hyvän osaamisen kriteerit arviointiin 6. luokan jälkeen saksan A-oppimäärässä ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 6

L1 Oppiminen on vastavuoroista ja mahdollisuuksien mukaan oppilaslähtöistä. Oppilaat saavat myös itse vaikuttaa oppisisältöihin ja niiden käsittelytapaan.

L2 Tutustutaan saksankieliseen kulttuurialueen ja maiden ominaispiirteisiin.

L2, L3, L4, L7 Harjoitellaan käyttämään ja ymmärtämään kieltä niin suullisesti kuin kirjoittaenkin arkipäiväisissä tilanteissa.

L5 Tutustutaan TVT:n käyttöön tiedonhankinnassa ja opittujen asioiden kertaamisessa.

14.4.17.2 Käsiyö

Käsiyön valinnaisen opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 6

T1 Kannustaa oppilasta suunnittelemaan työskentelyprosessiaan pitkäjännitteisesti sekä ohjata ideoimaan, tutki-
maan ja kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja käsiyötekniikoita.

T2 Kehittää oppilaan esteettistä näkemystä ja ohjata oppilasta asettamaan työskentelylleen tavoitteita.

T3 T6 Opastaa oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, työvälineitä sekä laajentamaan ja syven-
tämään oppimiaan käsiyötekniikoita. Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsiyön
suunnittelussa ja käsiyöprosessin dokumentoinnissa.

T4 T5 Ohjata oppilasta käyttämään käsiyön käsitteitä, merkkejä ja symboleita sekä toimimaan turvallisesti käsiyö-
prosessissa.

T7 Kannustaa oppilasta soveltamaan itsenäisesti opittuja työtapoja niin vaatetukseen kuin sisustamiseen ja asumi-
seenkin sekä nähdä käsiyön merkitys niin omassa elämässä kuin yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja työelämässä.

Käsiyön valinnaisen opetuksen sisällöt

Vuosiluokka 6

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsiyön käsitteistöä,
merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsiyöprosessin itse- ja vertaisar-
viointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologi-
seen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyyttä ja tulevaisuutta suunnitte-
lussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia käsiyön valmistustekniikoita, yhdistäen erilaisia materiaaleja. Innostetaan oppilai-
ta toteuttamaan itse suunnittelemaansa malleja.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja val-
mistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsiyöprosessi dokumentoidaan
hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia.
Käytetään käsiyön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämaiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

14.4.19 VAPAAEHTOINEN RUOTSI

Vapaaehtoisen ruotsin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokat 4 ja 5

Neljännellä ja viidennellä luokalla keskeisinä tavoitteina on

T1 herättää oppilaan mielenkiinto toista kotimaista kieltä kohtaan ja auttaa häntä ymmärtämään kaikkien kielten opiskelemisen tärkeys ja niiden suhde toisiinsa

T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin kielen taito tärkeänä ja osana kaikkea opiskelua ja elämää muiden kielten rinnalla ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

T5-T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella yksinkertaisia viestejä, ohjata käyttämään erilaisia ei-kielellisiä keinoja viestin perille saamiseksi ja ohjata oppilas harjoittelemaan ruotsille tyypillisiä helppoja kohteliaisuusilmauksia

T8-T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan helppoja arkisia kielenkäyttötilanteita ja harjoittelemaan ääntämistä tavoitteena mahdollisimman ymmärrettävä puhe yksinkertaisissa suullisissa kielenkäyttötilanteissa

Vapaaehtoisen ruotsin opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt

Vuosiluokat 4 ja 5

S1 Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kieltä oppilaan aiemmin oppimiin kieliin. Tutustutaan alustavasti pohjoismaiseen kulttuuriin.

S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Pohditaan, missä ruotsin kielen taitoa tarvitaan. Havainnoidaan, miten ruotsin kieli näkyy arjessa.

S3 Kielitaitoa kartutetaan suullisesti opiskellen. Sanasto ja ilmaukset keskittyvät hyvin arkipäiväiseen ja yksinkertaiseen kieleen, joka on oppilaalle tuttua. Omaa kirjallista tuottamista ei edellytetä.

Vapaaehtoisen ruotsin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 4 ja 5 oppiaineen tehtävänä on vapaaehtoisena kielenä ohjata oppilaita suulliseen ilmaisuun ja lukemaan kieltä oikein, kasvattaa helppoa perussanastoa suullisen tuottamisen ja ymmärtämisen helpottamiseksi ja oppia tuntemaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Tavoitellaan mahdollisimman luonnollista, oppilaalle merkityksellistä ja iloa tuottavaa oppimisympäristöä opiskelussa. Työskentelytapoina käytetään yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppitunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään perinteisten kieltenopiskelutapojen rinnalla. Opetus on hyvin toiminnallista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen valinnaisessa oppimäärässä 4. ja 5. luokalla

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä rohkeasti. Rungas suullinen harjoittelu tukee oppilaan kielitaidon kehittymistä. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppituntin aikana ja tarpeen mukaan oppituntien ulkopuolella. Nopeammin edistyviä tuetaan omaa taitotasoa vastaavilla tehtävillä ja henkilökohtaisella ohjauksella oppitunneilla. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi vapaaehtoisen ruotsin kielen oppimäärässä 4. ja 5. luokalla

Yleistä

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki opiskelussa käytetyt kielitaidon alueet. Arviointi on kannustavaa. Kaikki näytöt huomioidaan. Muun arvioinnin ohella käytetään vähitellen, oppilaan ikäkausi huomioiden, itsearviointia ja vertaisarviointia.

Vuosiluokat 4 ja 5

4. ja 5. luokalla oppilas saa sanallisen arvioinnin, jossa arvioidaan hänen tapojaan opiskella ruotsin kieltä. Lisäksi kiinnitetään huomiota hänen osallistumiseensa suulliseen harjoitteluun sekä tietämystään pohjoismaisista kulttuureista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 4 ja 5

L2 Tutustutaan ruotsinkieliseen ja pohjoismaiseen kulttuuriin alustavasti ja yleisesti. Harjoitellaan tervehtimistä, itsensä esittelyä ja helppoja suullisia peruskysymyksiä sekä niihin vastaamista.

L3 Käydään läpi perusarjen sanastoa

L7 Oppilas ilmaisee omia näkemyksiään eri aihepiireistä ja sisällöistä ja harjoittelee ruotsia monipuolisesti ja toiminnallisesti, työskentelytapoja vaihdellen. Oppilas tekee jo alustavia suunnitelmia omasta työskentelystään eteen päin.

15. Vuosiluokat 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle tarkoittaa siirtymistä luokanopetusvaiheesta aineenopetusvaiheeseen. Se edellyttää koulun henkilöstön yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä luokanopettajalta luokanohjaajalle ja muille lasta opettaville opettajille sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Tukea tarvitsevien oppilaiden osalta tietojen siirtämisestä voi myös vastata erityisopettaja. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys pysyy vuosiluokilla 7-9 aiempien vuosien tapaan tärkeänä, vaikka oppilaan vastuu omasta koulutyöstään kasvaa. Koulu huolehtii siitä, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Yhteistyössä kotien ja muiden mahdollisten tahojen kanssa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uuden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi, joten oppilaan omien näkemysten kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen tulee koko ajan tärkeämmäksi.

Lain edellyttämästä erityisen tuen päätöksen tarkistamisesta ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä huolehtivat yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa luokanopettaja, erityisopettaja sekä rehtori.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antamisen käytännöt toteutetaan siten, että ne vuorovaikutteisina ohjaavat oppimista sekä kannustavat työskentelemään tavoitteellisesti. Kodin ja koulun yhteistyö säilyy edelleen kasvavan nuoren tärkeänä tukena. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä tavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa ajattelulleen ja identiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä kou-

lutus- ja uravalinnoistaan. Siirtyä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämäntaietta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämäntaihallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Oppilaille luodaan mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä heitä ohjataan tunnistamaan oma erityislaatus ja omat vahvuutensa sekä näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista sekä pohditaan kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Oppilaiden aktiivinen rooli oppimisprosessissa vahvistuu koko ajan, mikä luo edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa sekä kehittämään niitä. Oppilaille annetaan keinoja tarkkaavaisuuden ja keskittyneisyyden ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussa.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Tiedon rakentamisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilaille annetaan monipuolisia mahdollisuuksia tehdä havaintoja, hakea tietoa sekä tarkastella käsiteltävää asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen.

Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyö tukee oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestäväen elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat

yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan muita ihmisiä arvostavasti sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisältyy runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikutta-

miseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen sitä vaativissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja.

Oppilaita ohjataan turvalliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen.

Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, erilaiset vierailut sekä varainkeruu luokkien omia tarpeita varten.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä

mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3. Paikallisesti sovittavat asiat

Luokkien 7-9 siirtymävaiheisiin liittyvät paikallisesti sovitut asiat on kuvattu kappaleessa 15.1.

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielikasvatus koulussa rakentuu sekä äidinkielen että muiden opettävien kielten opetuksesta ja niiden rinnakkaisesta käytöstä eri oppimistilanteissa. Kielikasvatuksen ytimenä on ohjata oppilaita käyttämään kieliä monipuolisesti, suullisesti ja kirjallisesti kaiken oppimisensa tukena eri oppiaineissa ja tilanteissa. Kielikasvatuksella ohjataan oppilaita myös tiedostamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja, arvostamaan omaa ja toisten kielellistä identiteettiä sekä kunnioittamaan kaikenlaista kielellistä erilaisuutta.

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus on taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Oppiaineen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja, ohjata heitä monipuolisesti kielellisen kulttuurin pariin sekä saattaa heidät tietoisiksi viestijöiksi ja kielenkäyttäjiksi. Opetus perustuu monipuolisesti puhuttuun kieleen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, monipuolisiin kulttuurisisältöihin, laajaan tekstikäsitteeseen; tulkittamiseen ja tuottamiseen sekä tiedon hankintaan ja jakamiseen. Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä.

Vuosiluokilla 7-9

Kahdennentoista ikävuoden jälkeen käsitteellisen ajattelun mahdollistuessa äidinkielen opetuksessa tulevat tärkeiksi kielen rakenne ja ilmaisun tavat ja tyylit. Kieli alkaa toimia sekä loogisen ajattelun että taiteellisen ilmaisun välineenä. Keskeisiä kielen opetuksen osa-alueita ovat nyt kirjallisuus, puheilmaisuus ja kielentuntemus.

Äidinkielen opetuksen pyrkimyksenä on saattaa oppilas tiedostamaan tavoitteitaan ja myös itseään kielenkäyttäjänä. Hyvän yleiskielen kehityksen myötä oppilas voi ilmaista ajatuksiaan sekä suullisesti että kirjallisesti, tarkastella niitä monipuolisesti ja havainnoida kriittisesti, ryhmittää tarkasteluja ja havaintoja loogisesti ja tehdä päätelmiä, kehittää arvostelukykyään avoimeksi ja ennakkoluulottomaksi, oppia tuntemaan itseään, saada taiteellisia elämyksiä sekä luovana että vastaanottavana osapuolena ja kokea sekä tajuta kielen oman luonteen ja ainutlaatuisuuden.

Vuosiluokilla 7-9 tehtävänä on edistää oppilaan kielellisiä taitoja niin, että hän pystyy olemaan vuorovaikutuksessa myönteisesti ja rakentavasti erilaisissa ja monimuotoisissa viestintätilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Oman viestijäkuvan hahmottamisen lisäksi oppilaita kannustetaan osallistumaan kielenkäyttötilanteisiin monipuolisesti yhteiskunnassa ja eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee, ja opiskelijoita ohjataan pohtimaan erilaisen tekstisisältöjen ja oman elämän välistä yhteyttä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö pyritään rakentamaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja jossa vuorovaikutus oppilaiden ja opettajien kanssa luo virikkeitä etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa myös viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta tuetaan löytämään omaan taitotasoon sopivaa kirjallisuutta ja tekstejä ja kannustetaan lukuharrastuksen jatkamiseen. Samoin kannustetaan tuomaan ryhmässä esiin omia ajatuksia ja kokemuksia. Autetaan löytämään ja käyttämään kullekin oppilaalle sopivia opiskelustrategioita ja omia vahvuuksia oppijana. Turvallista ja vastuullista median käyttöä tuetaan keskustelemalla oppilaiden kokemuksista, tunteista ja median tuomista näkökulmista. Tavoitteena on tukea oppilasta toimimaan mediaympäristössä ihmisenä ihmiselle samalla tavalla kuin hän toimii muissakin ympäristöissä. Oppilas saa ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta harjoittamaan viestijätaitoaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti ja vuorovaikutusta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan; tunnistamaan ilmaisutapojen ja –tyyliin vaikutuksia sekä kehittämään taitoaan perustella viestinnällisiä valintojaan

T3 ohjata oppilasta harjoittelemaan viestintä- ja esiintymistilanteita

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan ymmärtää, tulkita ja arvioida kuulemaansa ja lukemaansa sekä arvioida oman lukemisensa kehitystarpeita

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita ja käyttää erilaisia kaunokirjallisia sekä asia- ja mediatekstejä

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan tiedonhankintataitoja käyttämällä, vertailemalla ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä sekä käyttämällä löytämänsä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla, rohkaista oppilasta arvioimaan ja ymmärtämään kirjallisuuden, lehdistön ja muun median mahdollisuuksia tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja

T9 kannustaa oppilasta lukemaan ja laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistaa oppilaan lukukokemuksia

S3 Tekstien tuottaminen

T10 rohkaista oppilasta kehittämään monipuolisesti kirjoittamisen ja suullisen viestinnän taitojaan, ilmaisemaan ajatuksiaan, huomioimaan puheessaan ja kirjoittamisessaan tilanteen, vastaanottajan ja viestintävälineen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja; suunnittelemaan sanottavaansa, etenemään tavoitteellisesti, hyödyntämään kielitietoaan kirjallisessa ja suullisessa ilmaisussaan, harjoitella taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T13 ohjata oppilasta kehittämään kirjoitustaitonsa sujuvuutta ja vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa sekä vahvistaa yleiskielen hallintaa

T14 harjaannuttaa oppilaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan; auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, vaihtelua ja muuntumista, tyylipiirteitä ja sävyjä, ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, taiteellista kokemustaan, eettistä tietoisuuttaan ja suvaitsevaisuuttaan eri kielikulttuureja kohtaan tutustumalla kotimaisen ja ulkomaisen kirjallisuuden klassikkoteoksiin

T17 innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi; tarjota kokemuksia teatterista vastaanottajana ja tutustuttaa elokuvan ilmaisukeinoihin

Vuosiluokka 8

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta kehittämään viestijätaitoaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti, vuorovaikutusta rakentaen ja erilaisia näkemyksiä tai osallistumisen tapoja suvaiten erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan; tunnistamaan ilmaisutapojen ja –tyyliin vaikutuksia sekä kehittämään, taitoaan perustella viestinnällisiä valintojaan

T3ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään draaman keinoin, osallistumaan näytelmän tekemiseen, kokonaisuuden suunnitteluun, vuorosanojen ja roolisuoritusten harjoitteluun sekä näytelmän esittämiseen

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, erittelyssä ja jäsentelyssä tarvittavia menettelytaitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

T6 tarjota monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä sekä asia- ja mediatekstejä

T7 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan, kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen, rohkaista oppilasta arvioimaan ja ymmärtämään kirjallisuuden, lehdistön ja muun median mahdollisuuksia tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan tiedonhankintataitoja käyttämällä, vertailemalla ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä sekä käyttämällä löytämänsä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla

S3 Tekstien tuottaminen

T10 rohkaista oppilasta kehittämään monipuolisesti kirjoittamisen ja suullisen viestinnän taitojaan, ilmaisemaan ajatuksiaan, huomioimaan puheessaan ja kirjoittamisessaan tilanteen, vastaanottajan ja viestintävälineen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota tilaisuuksia tuottaa monenlaisia, erityisesti kantaaottavia ja pohtivia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja; suunnittelemaan sanottavaansa, etenemään tavoitteellisesti, hyödyntämään kielitietoaan kirjallisessa ja suullisessa ilmaisussaan, vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T13 ohjata oppilasta kehittämään kirjoitustaitonsa sujuvuutta ja vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa sekä vahvistaa edelleen yleiskielen hallintaa

T14 harjaannuttaa oppilaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan, harjoittelemaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan; auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, vaihtelua ja muuntumista, tyylipiirteitä ja sävyjä, ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystä, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen ja kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, saamaan kokemusta teatterista esittäjänä ja vastaanottajana sekä tutustumaan elokuvaan ilmaisukeinona

T17 innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi

Vuosiluokka 9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta syventämään viestijätaitoaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti, vuorovaikutusta rakentaen ja erilaisia näkemyksiä tai osallistumisen tapoja suvaiten erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella viestinnällisiä valintojaan

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T4 syventää oppilaan viestijäkuvaa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vah-

vuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa viestintäympäristöissä

S2 Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, erittelyssä ja jäsentelyssä tarvittavia menettelytaitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämissä tarpeita

T6 tarjota monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä sekä asia- ja mediatekstejä

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä sekä vakiinnuttamaan sana- ja käsitevarantoaan

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan tiedonhankintataitoja käyttämällä, vertailemalla ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä sekä käyttämällä löytämänsä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostustaan itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu-, ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

S3 Tekstien tuottaminen

T10 rohkaista oppilasta kehittämään monipuolisesti kirjoittamisen ja suullisen viestinnän taitojaan, tuottamaan pohtivia tekstejä, ilmaisemaan ajatuksiaan, huomioimaan puheessaan ja kirjoittamisessaan tilanteen, vastaanottajan ja viestintävälineen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaaottavia ja pohtivia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja; suunnittelemaan sanottavaansa, etenemään tavoitteellisesti, hyödyntämään kielitietoaan kirjallisessa ja suullisessa ilmaisussa, tarjota tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa, vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T13 ohjata oppilasta kehittämään kirjoitustaitonsa sujuvuutta ja vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa sekä vahvistaa edelleen yleiskielen hallintaa

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja, monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä, sekä opastaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä, auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T17 ohjata oppilas tutustumaan kotimaisen kirjallisuuden kehitykseen, syventämään kirjallisuuden tuntemustaan, auttaa oppilasta tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään, innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- väittelytaitojen harjoittaminen ja näkemysten perusteleminen sekä puolustaminen, ristiriitatilanteiden selvittäminen
- dialogin ja keskustelun kehittäminen (puheenvuorot, ilmaisumuodot, palautteen antaminen ja vastaanottaminen)
- ilmaisurohkeuden vahvistaminen ja ilmaisutavan sovittaminen tilannetta vastaavaksi

S2 Tekstien tulkitseminen

- kirjallisuudesta erityisesti elämäkertakirjallisuutta, matkakuvauksia, eri kansojen ja etnisten alueitten kuvauksia sekä kuultuna että luettuna; luettujen kaunokirjallisten teosten esittelyä
- eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia, laajennetaan lukuharrastusta
- seurataan ymmärtävän lukutaidon kehittymistä ja syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita
- tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta
- tutustutaan kuvaa, ääntä ja tekstiä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin

S3 Tekstien tuottaminen

- lause- ja virketajun kehittäminen, tekstin hahmottamine kappaleiksi, erilaiset kappalerakenteet
- oikeinkirjoituksen vakiinnuttaminen
- erilaisten itsenäisten tekstien ja erityisesti asiatekstien harjoittelu
- käsin kirjoittamisen hallinnan lisäksi tieto – ja viestintätekniikan käyttö tekstityössä
- tavanomaisten jäsentelytapojen harjoittelu (aloittaminen, jaksottaminen, päättäminen)
- erilaisten tunnetilojen suullisen ja kirjallisen ilmaisun harjoittelua
- tietojen hankinnan opettelu
- opiskellaan kertoville ja kuvaaville teksteille tyypillisiä piirteitä
- harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille
- opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita
- tarkastellaan erilaisia tapoja ilmaista aikaa sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä
- tutkitaan sanastoon liittyviä tyyli- ja lausepiirteitä
- harjoitellaan kirjoitetun yleiskielen sopimuksia (konventioita)
- vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista
- perehdytään tekijänoikeuksiin

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- kieliopin tuntemuksen laajentaminen: mm. nominien taipuminen (suomenkielen sijamuodot), lauseen jäsentymisen: lisäjäsenien eli määritteiden tuntemus
- suomenkielen maantieteellinen ja sosiaalinen vaihtelu: murteet ja puhekieli tyylikeinona ja tilanteen mukaisena kielen käyttönä
- suomenkielen vertailua muihin kieliin
- tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin

Vuosiluokka 8

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- vuorovaikutus draamaharjoituksissa
- keskustelukulttuurin avoimuuden ja suvaitsevaisuuden kehittäminen
- viestintätottumusten ja -taitojen arviointia
- teatteri-ilmaisun keinoihin tutustuminen draaman toimintamuotojen avulla, draamallisen itseilmaisun harjoittelu

S2 Tekstien tulkitseminen

- tyylien tiedostaminen sekä suorasanaudessa että runoteksteissä, tutkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa sekä syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta
- draama- ja kertomakirjallisuuden lajeihin tutustumista ja niiden ilmaisumahdollisuuksien tunnistamista

- asia- ja kaunokirjallisten tekstien lajeihin tutustumista ja harjoittelua(esim. kertomus, novelli, määritelmä, tiivistelmä, selostus jne.)
- tekstityyppien tunnistamista ja harjoittelua (selostava, kuvaileva, ohjaava, kertova, pohdiskeleva, kantaottava tekstityyppi)
- lukemisharrastuksen laajentamista sekä proosan että runouden alueella: kirjallisuuden lukemista, esittelyä ja käsittelyä keskustellen
- pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä

S3 Tekstien tuottaminen

- kirjallisen tyyliä kehittäminen, tekstin suuntaaminen kuulijalle tai lukijalle, tilannetaujan kehittäminen
- taiteellisen ilmaisun kehittäminen puheen, runojen ja draaman avulla
- yleispuhekielen huomioon ottavan ja kohteliaan ilmaisun opetteleminen
- lauseenvastikkeiden käyttö ajatuksen täsmälliseen ilmaisemiseen
- perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin
- opiskellaan ohjaaville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä
- syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (lauseenvastikkeiden käyttö ajatuksen täsmälliseen ilmaisemiseen) , harjoitellaan asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä viittaussuhteita
- kirjoitetaan omia tekstejä, eritellään havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliin tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn, tehdään esim .lyhytelokuva/ video

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- kieliopin rakenteiden tuntemuksen laajentaminen: äidinkielen rakenne ajatuksen ilmaisemisen mahdollistajana, lauseenvastikkeet ja niihin liittyvät verbien nominaalimuodot
- kirjoitetun yleiskielen sopimukset (esim. välimerkit, kongruenssi, rektiot, omistusliite, numeroiden ja lyhenteiden taivutus)
- kirjallisuuden tyyliä: erityisesti runous ja sen lajit, draama, kertomakirjallisuus sekä essee kirjoittamisen harjoittelun kohteena; runomittoihin ja kielikuviin tutustuminen
- tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen
- laaja-alaista tutustumista sekä proosaan että runouteen lukien, keskustellen ja esitellessä; romantiikan kirjallisuutta; elämäkertoja, erilaisia etnisiä oloja ja vieraiden kansojen elämää kuvaavaa kirjallisuutta
- tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla, harjoitellaan draamallisia itseilmaisun keinoja

Vuosiluokka 9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- monipuolinen perusteleminen, mielipiteen ja perustelujen erottaminen
- huumorin löytäminen ja käyttäminen
- tyylin sovittaminen tilanteeseen
- viestintätilanteille tyypillisten kielten keinojen havainnointia
- valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä ja havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita
- kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, neuvottelu-, väittely- ja ongelmanratkaisutilanteissa

S2 Tekstien tulkitseminen

- tyylien tuntemuksen syventämistä, taiteellisen tyylijatun kehittämistä ja erityisesti huumorin olemukseen paneutumista
- kielen rakenteen ja merkityksen tarkastelua eri tekstilajeissa
- lukemistapojen kehittämistä ja valintaa tekijän ja vastaanottajan kannalta
- luetaan ja tutkitaan erilaisia tekstilajeja eri muodoissaan (painetut ja sähköiset tekstit)

S3 Tekstien tuottaminen

- yleiskuvan saaminen äidinkielen mahdollisuuksista oman ilmaisun kehittämiseen
- äidinkielen rakenteen ja ominaispiirteiden huomioon ottaminen puheessa ja kirjoittamisessa (selkeät lauserakenteet, oikeinkirjoitus, huolellinen ääntäminen jne.)
- tyylin taiteellista ja asiallista hiomista kirjoitelmin ja suullisin esityksin
- vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja
- lähteiden arviointia, muistiinpanojen tekemistä erilaisista lähteistä, lähteiden valikointia ja käyttöä esityksen rakentamiseen
- tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan, myös audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain: ideointi, suunnittelu, luonnostelu, kirjoittaminen, palaute, muokkaaminen, viimeistely ja julkaiseminen
- Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa
- opiskellaan erityisesti pohtiville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä
- tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat
- tekijänoikeuksiin perehtyminen

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- suomi kirjakielenä: suomenkielen kehitys ja kirjallisuuden alkuvaiheet, tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin, luetaan klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia, kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen
- kirjallisuuden tyyliuntiin tutustuminen, estetiikan perusteet;
- äidinkielen rakenteiden kertaus ja kielen rakenne suhteessa muihin kieliin; tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin ja suomen kielen vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomenkielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla
- omavalintaisten teosten lukemista ja esittelemistä
- fiktio ja fakta kirjallisuudessa ja kulttuurissa

Oppilaan oppimisen arviointiäidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ohjaavaa sekä kannustavaa ja auttaa oppilasta löytämään omat vahvuutensa.. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppilaan taitoja arvioidaan suhteessa eri tavoitealueisiin ja perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin ja opettajan havaintoihin itsearviointin lisäksi harjoitellaan myös vertaisarviointia.

Vuosiluokalla 7

Arvioidaan oppilaan taitoa ilmaista ja perustella kantojaan esim. Väittely-/keskustelutilanteissa, asian esittelyä esitelmätilanteissa, oppilaan kykyä antaa ja ottaa vastaan palautetta

Arvioidaan oppilaan kykyä ymmärtää lukemaansa, muokata tekstiä ja löytää teksteistä olennaisin.

Arvioidaan oppilaan taitoa poimia olennainen puheesta ja opiskelumateriaalista sekä saattaa se ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi vihkotekstinä. Huomioidaan oppilaan taito tuottaa erilaisia tekstejä. Arvioinnin kohteena ovat sekä tekstien sisällöt että oikeakielisyys, muoto ja rakenne.

Arvioidaan oppilaan taitoa ilmaista itseään erilaisissa viestintätilanteissa sekä oppilaan kykyä tulkita eri tekstityyppien tuomaa tietoa maailman tapahtumista. Arvioidaan oppilaan kykyä käsitellä kirjallisesti ja suullisesti elokuvan, kirjallisuuden, teatterin tai muiden kulttuurin muotojen herättämiä kokemuksia.

Vuosiluokalla 8

Arvioidaan rooliin asettumista ja ilmaisun kehittymistä koko näytelmäprosessin ajan. Oppilaat saavat palautetta prosessin aikana ja prosessin jälkeen sekä yksilötyöskentelyn että ryhmätyöskentelyn näkökulmasta. Lisäksi ilmaisutaitoa arvioidaan esitelmien ja muiden vuorovaikutteisten oppimistilanteiden yhteydessä.

Arvioidaan oppilaan tekstintulkittamis- ja ymmärtämistaitojen edistymistä ja taitoa kirjoittaa esim. pohtivia, kantaaottavia tai tekstejä sekä soveltaa tekstin teossa kirjoittamisen eri vaiheita; ideointia, luonnostelua, muokkausta ja viimeistelyä

Arvioidaan oppilaan taitoa ilmaista itseään erilaisissa viestintätilanteissa, suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhdessä kulttuuria (esim. pieniä kaunokirjallisia tekstejä, esityksiä tai lyhytelokuvia/ videoita

Vuosiluokalla 9

Arvioidaan oppilaiden esiintymisen ja sisältöjen havainnollistamisen taitoja ja taitoa toimia aktiivisena ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa

Arvioidaan oppilaan tekstintulkittamis- ja ymmärtämistaitojen syventymistä, taitoa analysoida ja eritellä tekstin kieltä ja sisältöä sekä pohtia merkityksiä suhteessa omiin kokemuksiinsa.

Arvioidaan oppilaan itseilmaisuntaitojen edistymistä ja taitoa perustella näkökulmaansa havainnoilla ja omilla kokemuksilla.

Arvioidaan suomenkieliseen kirjallisuuteen perehtymistä ja tuntemusta, lukuaktiivisuutta ja taitoja esitellä kirjallisuutta ja keskustella siitä

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallisessa arvioissa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- Kirjallisuuskeskustelut (L1)
- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheen-vuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Pohtivat kirjoitelmat, esseet, kaunokirjallisten tekstien tuottaminen (L3)
- Sosiaalisen median maailma, verkkoviestintä (L3, L5)
- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Omien näkökulmien perusteluharjoitukset (L6)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 8

- Tarinoiden ja tapahtumien kirjoittaminen monilla eri tekstilajeilla (esim. mielipidetekstinä, dialogina, esseenä, uutisena, kirjeenä) (L4)
- Näytelmä (L2, L4, L5, L6, L7)
- Väittelyt (L2, L4, L6, L7)

Vuosiluokka 9

- Kirjallisuusanalyysit (L1)
- Tilanpepuheharjoitukset, kokoustekniikka, esitelmät, alustukset, draamaharjoitukset, ryhmätyöt, projektit, keskustelut (L2)
- Luokan yhteisen tarinan kirjoittaminen esimerkiksi tähänastisista kouluvuosista, pohtivat kirjoitelmat, jossa huomioidaan monet eri näkökulmat (L4)
- Mediapäiväkirja, median tekstilajiharjoitukset (L5)
- Työelämäviestintä (kirjallinen, esim. työhakemus, cv ja suullinen, esim. työhaastattelu, puheen eri rekisterit ja niiden käyttö) (L6)

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

Seitsemännellä luokalla tavoitteena on

T1 tutustuttaa oppilasta edelleen pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaihin ja niiden kulttuuriin yleensä

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan ja pohtimaan vähitellen ruotsin kielen säännönmukaisuuksia sekä vertailemaan niitä edelleen muiden opiskeltujen kielten kanssa

T3 kehittää oppilaan kielenopiskelutaitoja edelleen myönteisessä ilmapiirissä, jotta hän kykenee opiskelemaan tavoitteellisesti monin eri tavoin ja arvioimaan omaa tai tovereidensa oppimista. Kielellisenä tavoitteena on lyhyen viestin välittyminen selkeästi lähettäjältä vastaanottajalle.

T4 rohkaista oppilasta käyttämään ruotsin kieltä eri tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään ruotsin kielen osaamisen merkitystä

T5 järjestää mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä suullisesti ja kirjallisesti pienissä autenttisissa kielenkäyttötilanteissa eri viestintäkanavia apuna käyttäen

T6 tukea oppilasta suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä tarvittavien taitojen kartuttamisessa

T7 auttaa oppilasta kehittämään erilaisten kulttuurisidonnaisten ilmausten ja kohteliaisuusfraasien luontevaa käyttöä edelleen vähitellen

T8 ohjata oppilasta työskentelemään erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien parissa oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla sekä kannustaa oppilasta etsimään kiinnostavaa autenttista ruotsinkielistä aineistoa

T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan suullista ja kirjallista tuottamista kiinnittäen aiempaa enemmän huomiota ääntämiseen ja rakenteiden oikeellisuuteen

Vuosiluokka 8

Kahdeksannella luokalla tavoitteena on

T1 jatkaa Pohjoismaihin ja niiden kulttuuriin tutustumista aiempaa laajemmin

T2 vertailla eri kielten tapoja käyttää kielen ilmauksia ja rakenteita, jotta se auttaisi hahmottamaan ruotsin kielen rakenteita ja säännönmukaisuuksia

T3 rohkaista oppilasta aiempaa tavoitteellisempaan ja tuloksellisempaan opiskeluun siten, että hänelle kehittyy realistinen kuva omista taidoista ja oppimisen haasteista sekä luottamus mahdollisuuteen oppia ruotsin kielen asioita

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan arkielämän tilanteita, joissa ruotsin kielen käyttö on mahdollista ja opiskelemaan siihen tarvittavia taitoja

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia aiempaa rohkeammin erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

T6 tukea oppilasta erilaisten viestintätapojen käytössä ja ohjata häntä laajentamaan osaamistaan

T7 opettaa oppilasta käyttämään vuorovaikutustilanteisiin sopivia viestinnän keinoja sekä ohjata viestimään kulttuurisesti ja kielellisesti asianmukaisesti

T8 ohjata oppilasta työskentelemään erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien parissa oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla sekä kannustaa oppilasta etsimään kiinnostavaa autenttista ruotsinkielistä aineistoa

T9 ohjata oppilaita harjoittelemaan erityyppisten suullisten ja kirjallisten tekstien tuottamista koulussa ja sen ulkopuolella myös tieto- ja viestintätekniikkaa käyttäen sekä auttaa oppilasta kiinnittämään vähitellen enemmän huomiota aiempaa selkeämpään ääntämiseen ja kielen keskeisten rakenteiden parempaan hallintaan

Vuosiluokka 9

Yhdeksännellä luokalla tavoitteena on

T1 luoda selkeä kokonaiskuva Pohjoismaista ja niiden kulttuurista aiemmin opitun pohjalta

T2 vertailla eri kieliä, niiden rakenteita ja ilmauksia kasvaneen ruotsin kielen osaamisen tarjoamalla mahdollisuuksilla

T3 kannustaa oppilasta saavuttamaan omat tavoitteensa ja suunnittelemaan jatko-opintoja ruotsin kielessä sekä suorittamaan entistä tarkempaa itse- ja vertaisarviointia

T4 kannustaa ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti ja vastuullisesti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

T5 tarjota erilaisia mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä suullisesti ja kirjallisesti autenttisissa kielenkäyttötilanteissa eri työskentelytapoja ja viestintäkanavia hyödyntäen

T6 opettaa oppilasta käyttämään vuorovaikutustilanteisiin sopivia viestinnän keinoja sekä ohjata viestimään kulttuurisesti ja kielellisesti asianmukaisesti. Oppilasta rohkaistaan ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

T7 ohjata oppilasta edelleen käyttämään aiempaa luontevammin ruotsin kielelle tyypillisiä ja tilanteeseen sopivia kohteliaan kielenkäytön ilmauksia

T8 ohjata oppilasta työskentelemään erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien parissa oman edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla sekä kannustaa oppilasta etsimään kiinnostavaa autenttista ruotsinkielistä aineistoa

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuus hyödyntää oppimaansa erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa viestintätilanteissa, joissa kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota oikeaan ääntämiseen ja rakenteiden selkeyteen ja oikeellisuuteen

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Tutustutaan pohjoismaisiin kielenkäyttöympäristöihin, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteisiin sekä Pohjoismaita yhdistäviin tekijöihin.

S2 Käytetään mahdollisimman erilaisia opiskelutapoja ja -materiaaleja. Ohjataan itsenäiseen tiedonhankintaan ja

harjoitteluun erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

S3 Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä toimijana Pohjoismaissa. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien yhteydessä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Jatketaan substantiivin ja adjektiivin muotojen käytön harjoittelua, tutustutaan verbin imperfektiin, päälauseen käänteiseen sanajärjestykseen ja persoonapronominien omistusmuotoihin.

Vuosiluokka 8

S1 Tutustutaan eri Pohjoismaiden elinkeinoihin ja kulttuurin merkkihenkilöihin vertaamalla eri maiden kulttuureja ja elinolosuhteita unohtamatta kielellisten ilmausten vertaamista.

S2 Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjautuvia toimintatapoja. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien yhteydessä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista. Harjoitellaan erilaisia käytännön kielenkäyttötilanteita ja ongelmanratkaisua. Jatketaan substantiivien ja adjektiivien muotojen käytön harjoittelua ja tutustutaan poikkeavasti taipuviin muotoihin sekä adjektiivin vertailumuotoihin. Tutustutaan verbin perfektiin ja pluskvamperfektiin. Opetellaan sivulauseen sanajärjestys. Pronomineja.

Vuosiluokka 9

S1 Luodaan selkeä kokonaiskuva Pohjoismaiden kulttuurista ja jokaisen maan erityispiirteestä. Vertaillaan eri maiden ja itsehallintoalueiden kieliolosuhteita.

S2 Opiskelustrategioita hyödynnetään monipuolisesti. Oppimateriaalit ovat autenttisia ja monipuolisia, oppimisympäristöt tukevat ruotsin kielen oppimista ja lisäävät opiskelumotivaatiota. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ruotsin kieltä itselleen tutuissa tilanteissa.

S3 Oppilas käyttää kieltä todellisissa kielenkäyttötilanteissa eri yhteisöissä ja eri viestintäkanavia hyödyntäen. Harjoitellaan työelämässä ja opiskelussa tarvittavaa sanastoa. Kerrataan ja syvennetään aiemmin opetettuja rakenteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on oppia erityyppisten tekstien kautta kartuttamaan ilmaisuvarastoa lisää kirjallisesti ja suullisesti oppilaille merkityksellisissä yhteyksissä. Tavoitellaan mahdollisimman luonnollista ja oppilaalle merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskentelytavoissa korostuvat itsenäinen työskentely ja pari/ryhmätyöskentely, sekä kielenopettajien yhteistyö. Kehittyvä kielitaito antaa mahdollisuuden käsitellä asenteita sekä erilaiset draamalliset harjoitukset tuovat rohkeutta ja kykyä keskustella vieraalla kielellä. Eri viestintäkanavia käytetään monipuolisesti. Itsenäinen vastuunotto omasta oppimisesta sekä aktiivinen toimijuus ovat tavoitteita tulevaisuutta varten. Ruotsia käytetään aina kun se on mahdollista ja oppilaita rohkaistaan pitämään kansainvälisesti yhteyttä ikätovereihinsa eri viestintäkanavien avulla. Opetuksessa pyritään yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Vuosiluokilla 7 - 9

Oppilasta ohjataan käyttämään ruotsin kieltä rohkeasti ja ennakkoluulottomasti itselleen tutuissa tilanteissa. Oppi-

misvaikeuksiin annetaan tukea oppitunnin aikana, pienryhmä- ja yksilöllisillä tukitunneilla, jolloin kielenoppimisessa keskitytään perusasioihin. Nopeammin edistyviä tuetaan omaa taitotasoa vaativilla tehtävillä. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilasta kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Opetusta eriytetään monipuolisin keinoin.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä

Yleistä

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Arvioinnin tulee olla luonteeltaan kannustavaa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Kaikki näytöt huomioidaan. Kaikilla vuosiluokilla käytetään itsearviointia ja vertaisarviointia rinnakkain muun arvioinnin ohella ja näiden arviointimenetelmien merkitys kasvaa ylemmillä vuosiluokilla.

Vuosiluokka 7

Seitsemännellä luokalla arviointi perustuu edelleen pääosin suulliseen näyttöön, mutta myös lyhyitä ruotsinkielisiä kirjallisia tuotoksia ja testejä arvioidaan monipuolisesti. Oppilas arvioi itse omaa työskentelyään sekä kotona että oppitunneilla, edistymistään kielen eri osa-alueilla, aktiivisuuttaan sekä mahdollisia oppimisen haasteita.

Vuosiluokka 8

Kahdeksannella luokalla arvioidaan kielioppirakenteiden hallintaa, omia kirjallisia ja suullisia tuotoksia sekä kykyä ymmärtää ruotsinkielisiä kuullunymmärtämis- ja tekstinymmärtämistehtäviä. Oppilas arvioi omaa työskentelyään itselleen lukuvuoden alussa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Vuosiluokka 9

Yhdeksännellä luokalla arvioidaan monipuolisesti oppilaan suullista ja kirjallista peruskielitaitoa kokonaisuutena sekä rakenteiden, sanaston että kielenkäyttötilanteiden hallinnan suhteen. Oppilas arvioi ruotsin kielen osaamistaan, päättelykykyään sekä kehittymistään oppijana perusopetuksen päättövaiheessa ja jatko-opintojen kannalta. Arvioidaan oppilaan pohjoismaisen kulttuurin ja arvojen hahmottamista. Arviointi yhdeksännellä luokalla on monipuolista ja jatkuvaa, jotta jokainen oppilas voi osoittaa oman vahvuusalueensa ruotsin kielen oppijana ja kompensoida erityisen vahvoilla näytöillään itselleen haasteellisia alueita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä ovat löydettävissä opetussuunnitelman perusteissa.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Oppilas hyödyntää aikaisemmin oppimiaan rakenteita ja sanastoa uusissa kielenkäyttötilanteissa.

L2 Tutustutaan perusteellisesti pohjoismaiden pääkaupunkeihin itsehallintoalueita unohtamatta. Käytetään ruotsin kieltä autenttisissa kielenkäyttötilanteissa mahdollisuuksien mukaan monipuolisesti. Valmistetaan kotitalouden kanssa yhteistyössä ruotsalaisia ruokia.

L3 Harjoitellaan tuttuja arjen kielenkäyttötilanteita pienryhmissä ja pareittain.

L5 Aloitetaan TVT:n hyödyntäminen varsinkin sanaston opettelussa. Sähköisiä sanakirjoja hyödynnetään tunti- ja kotityössä.

L7 Oppilas valitsee tilanteeseen parhaiten sopivan työtavan ja arvioi työskentelynsä onnistumista.

Vuosiluokka 8

L2 Tarkastellaan pohjoismaista hallintoaluetta kokonaisuutena esim. elinkeinojen kannalta ja tutustutaan eri kulttuurien henkilöihin ja taidelajien merkkihenkilöihin.

L4 Haetaan netistä tietoa Pohjoismaista ja tutustutaan kuunnellen ruotsin kielen eri murteisiin.

L5 Haastatellaan ruotsinkielisiä henkilöitä, harjoitellaan lyhyiden viestien lähettämistä, kuvataan lyhyitä kielenkäyttötilanteita sekä harjoitellaan sanastoharjoituksia erilaisten sanaston opettelua tukevien ohjelmien avulla. Sähköiset sanakirjat käytössä.

L2, L5 Käytetään ruotsin kieltä vaihtelevasti hyödyntäen eri rakenteita aiempaa vaativammassa kielenkäyttötilanteissa. Pyritään löytämään oman ikäinen ruotsinkielinen keskustelu- tai kirjeenvaihtokaveri eri viestintävälineitä hyödyntäen.

Vuosiluokka 9

L2 Muodostetaan kokonaiskuva ja syvennetään tietämystä Pohjoismaista ja pohjoismaisesta kulttuurista.

L4 Oppimisessa hyödynnetään monipuolisia, nuoria kiinnostavia ja ajankohtaisia ruotsinkielisiä tekstejä, kuten esim. artikkeleita, laulujen sanoituksia, kyselyitä, novelleja, runoutta sekä tehdään tutkielmia itseä kiinnostavista aihepiireistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään johdonmukaisesti ja monipuolisesti hyväksi ruotsin kielen opiskelussa.

L6 Tutustutaan ammattisanastoon ja harjoitellaan vapaamuotoisen työhakemuksen laatimista esim. sähköpostiviestin muodossa.

L7 Oppilas ymmärtää pohjoismaisen yhteistyön ja kulttuurin merkityksen Suomelle.

15.4.3 Vieraat kielet

15.4.3.1 Englanti A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ihmisenä edistämällä ensisijaisesti kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Opiskelu vahvistaa ajattelutaitojen kehittymistä sekä antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle. Opetus auttaa ymmärtämään paitsi eri kieliä, myös niiden syntyperäisiä puhujia ja heidän kulttuureitaan. Kielellisten valmiuksien lisäksi vieraiden kielten opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa, esimerkiksi tieto- ja viestintäteknikan keinoin.

Vuosiluokilla 7-9

Kielenkäyttötaito laajenee koko ajan ja mahdollistaa erilaisten teksti- ja aihekokonaisuuksien käsittelyn monipuolisesti. Englannin asema maailmankielenä ja sen käyttölaajuus tulevat oppilaalle tutuksi yhdessä englannin erilaisten varianttien kanssa. Oppimistaidot kehittyvät ja oppilas pystyy hyödyntämään erilaisia lähteitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa itseohjautuvasti oppimisessaan.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1,4,10 Oppilas tutustuu anglosaksiseen kulttuuriin ja englannin levinneisyyteen ympäri maailmaa sekä pystyy etsimään ko. asioista kohdekielistä tietoa itsenäisesti erilaisia lähteitä käyttäen.

T2,7,8,9,11 Oppilas harjaantuu käyttämään kieltä sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen ja kansainvälisessä maailmassa toimimiseen. Oppilas hallitsee perussanastoa ja -rakenteita jo melko kattavasti sekä pystyy hyödyntämään niitä

niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T3 Oppilas tutustuu mahdollisuuteen käyttää muita osaamiaan kieliä vertailukohtana englannille.

T5,6 Oppilas pystyy asettamaan itselleen realistisia tavoitteita oppimisestaan ja arvioimaan tavoitteiden täyttymistä.

Vuosiluokka 8

T1,4,10 Oppilas syventää tuntemustaan anglosaksisesta kulttuurista. Hän pystyy etsimään asiasta kohdekielistä tietoa, arvioimaan tiedon oikeellisuutta ja muodostamaan tiedon pohjalta suullisen tai kirjallisen esityksen kohdekielellä.

T6 Oppilas opiskelee kieltä pitkäjänteisesti niin itsenäisesti kuin ryhmässäkin sekä osaa hyödyntää erilaisia tapoja ja välineitä oppimisensa tukena.

T7,8,9 Oppilas pystyy pitämään yllä keskustelua englanniksi jokapäiväisistä asioista.

T10 Oppilas pystyy lukemaan ja tulkitsemaan melko vaativaa tekstiä kohdekielellä.

T11 Oppilas pystyy kirjoittamaan tekstiä englanniksi ja harjoittelee käsittelemään siinä muitakin kuin pelkästään lähiympäristöään ja itseään koskevia aiheita.

Vuosiluokka 9

T1,2,3 Oppilas on motivoitunut opiskelemaan kieliä, käyttää osaamistaan myös vapaa-ajallaan ja tunnistaa englannin erilaisia variantteja. Hän pystyy hyödyntämään äidinkielen ja muiden vieraiden kielten osaamistaan englannin oppimisen apuna tai tukena.

T7,8,9,11 Oppilas hallitsee keskeiset aihekokonaisuudet sanaston ja rakenteiden osalta sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin, myös uusissa kielenkäyttötilanteissa.

T10 Oppilas ymmärtää puheesta ja teksteistä pääasiat sekä pystyy seuraamaan viestintää eri medioissa.

T9 Oppilas tunnistaa ja harjoittelee käyttämään yleisimpiä englannin kielelle ominaisia fraaseja ja idiomeja.

T11 Oppilaan ääntäminen on selkeää ja hän osaa ääntämissäännöt myös uutta tekstiä lukiessaan.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Käsitellään monipuolisesti englanninkielistä maailmaa ja otetaan selvää niiden maiden kulttuureista ja elintavoista, joiden virallisiin kieliin englanti kuuluu. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Tutustutaan samalla englannin kielen variantteihin.

S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, itselle sopivien oppimistapojen etsimistä ja opittujen asioiden ryhmittelyä kokonaisuuksiksi oppimisen tueksi.

S3 Lukemistojen aihealueet tukevat englanninkielisen kielialueen käsittelyä. Osa luettavista teksteistä voi olla oppilaiden eri lähteistä itse valitsemia. Sanaston aihekokonaisuuksia ovat mm. matkustaminen, liikenne, opiskelu ja mielipiteen ilmaisu. Harjoitellaan erilaisia viestintäkeinoja edellisten lisäksi ja pyritään solmimaan sosiaalisia suhteita kohdekieltä käyttäen. Kieliopissa käsitellään mm. perfekti, pluskvamperfekti, futuuri ja indefiniittipronomineja.

Vuosiluokka 8

S1 Luetaan tasoltaan jo vaativia tekstejä, joiden avulla syvennetään tietämystä anglosaksisesta maailmasta. Harjoitellaan tekstien avulla suullisen esityksen tai kirjallisen projektityön tekemistä kohdekielellä.

S2 Opitaan erilaisia tapoja käsitellä ja jäsentää englanninkielistä tekstiä. Käsiteltävän aineksen vaikeutuessa painostetaan mm. päättelyyn tekstinymmärtämisen välineenä.

S3 Harjoitellaan keskustelemaan englanniksi. Kirjoitetuista teksteistä pyritään saamaan pidempiä ja monipuolisempia. Sanaston aihekokonaisuuksina ovat mm. media, ympäristö ja kestävä kehitys. Kieliopissa käsitellään mm. passiivi, sanajärjestys, epäsuora esitys ja konjunktiot. Kuuntelutehtävissä painottuvat kielelle ominaiset reagoititehtävät, joita käytetään myös suulliseen harjoitteluun.

Vuosiluokka 9

S1 Tutkitaan moni- ja rinnakkaiskielisyttä sekä havainnoidaan eri kielten yhtäläisyyksiä ja eroja mm. oppimisen järkevöittämisen kannalta. Luodaan kokonaiskuva edellisinä vuosina käsitellyistä anglosaksisen alueen asiakokonaisuuksista.

S2 Opitaan erilaisia tapoja tiivistää, jäsentää ja ryhmitellä opittavaa aineistoa. Käydään kokoavasti läpi lähteitä, joista englantia voi oppia vapaa-ajalla.

S3 Vahvistetaan oppilaan rohkeutta käyttää kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti. Kerrataan kokoavasti ja syventäen aiemmillä luokilla käydyt kielioppikokonaisuudet sekä käsitellään mm. infinitiivin ja ing-muodon käyttöä yksityiskohtaisemmin. Työelämä ja jatko-opiskelu tulevat sanastollisesti tutuiksi, samoin kuin ajankohtaisen tiedon hakeminen molempiin aihealueisiin liittyen. Harjoitellaan yleisimpiä fraaseja ja idiomeja.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opitaan erityyppisten tekstien kautta kartuttamaan ilmaisuväriä sekä kirjallisesti että suullisesti. Tavoitellaan mahdollisimman ajanmukaista, luonnollista ja oppilaalle merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskennellään niin itsenäisesti kuin pienryhmissäkin sekä mahdollisuuksien mukaan myös nivotaan eri kielten opetusta yhteen. Eri viestintäkanavia käytetään monipuolisesti. Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja vastuunottajaksi oman oppimisensa suhteen. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista ja oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä myös vapaa-ajallaan sekä pitämään yhteyttä muihin kieltä osaaviin ihmisiin ympäri maailmaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti. Kaikkien kielen osa-alueiden ja erilaisten työmuotojen ollessa jo käytössä, opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa vielä aiempaa enemmän. Tuki oppimisvaikeuksissa toteutetaan samoin kuin luokilla 3-6. Oppilasta kannustetaan edelleen opiskelemaan useampia kieliä ja tuetaan hahmottamaan kielenoppimisen elinikäinen jatkumo.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä

Läpi koko perusopetusvaiheen arviointi on jatkuvaa, monipuolista ja luonteeltaan kannustavaa. Näin myös oppilaat joilla on oppimisvaikeuksia tai kielellisesti muuten erilaiset lähtökohdat, pystyvät tuomaan osaamistaan mahdollisimman hyvin esille. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet, vaikka jokaiselle vuodelle on myös olemassa omat painopistealueensakin.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan taito käyttää kieltä tutuissa harjoitelluissa tilanteissa, kyky etsiä tietoa opittavasta aineksesta itsenäisesti, kyky hyödyntää vahvuuksiaan kielen oppijana ja yhteistyötaitot. Oppilaan oma kyky arvioida osaamistaan otetaan arvioinnissa myös huomioon, samoin kyky ottaa vastaan vertaisarviointia.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat kyky tulkita tekstiä, tuottaa tekstiä englanniksi, rohkeus käyttää kieltä erilaisissa viestintätilanteissa, taito opiskella pitkäjänteisesti ja kyky hyödyntää erilaisia opiskelun välineitä ja materiaaleja. Oppilas arvioi omaa osaamistaan lukuvuoden alussa asettamiensa tavoitteiden mukaisesti lukuvuoden aikana. Itse- ja vertaisarvioinnin merkitys kasvaa jatkuvan arvioinnin muotona.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on oppilaan kielitaito kokonaisuutena, sen eri osa-alueilta monipuolisesti katsottuna. Lisäksi kiinnitetään huomiota oppilaan taitoon tuottaa ja ymmärtää englantia paitsi itselleen tutuissa, myös uusissa aihealueissa. Arviointi toteutetaan itsearviointin, vertaispalautteiden ja opettajan palautteen avulla. Valtakunnallista kielikoetta voidaan käyttää yhtenä osaamisen osoittajana 9. luokan lopussa.

Valtakunnalliset hyvän osaamisen kriteerit arviointiin perusopetuksen päättövaiheessa englannin A-oppimäärässä ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1, L3 Käytetään erilaisia työskentelytapoja monipuolisesti. Huomioidaan ajankäyttö, täsmällisyys ja oma-aloitteisuus itselle sopivimpia työskentelytapoja etsittäessä. Opitaan asettamaan realistisia tavoitteita.

L2, L4, L5, L6 Etsitään ja harjoitellaan erilaisia kanavia ja tapoja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon niin lähipiirissä kuin laajemmin englanninkielisessä maailmassa.

Vuosiluokka 8

L1, L2, L3, L4, L6, L7 Keskustelutehtävien kautta pyritään löytämään opitun aineksen ja oman kokemusmaailman välille yhteyksiä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, että oman aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn kautta löytyy tie kestävään ja turvalliseen elämäntapaan. Korostetaan oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

L1, L4, L5, L6 Harjoitellaan medialukutaitoa ja -kriittisyyttä.

Vuosiluokka 9

L1, L3, L6, L7 Opitaan valitsemaan itselle sopiva työskentelytapa opittavan aineksen mukaan ja arvioimaan työskentelyn onnistumista. Pyritään suhtautumaan avoimesti uusiin mahdollisuuksiin käyttää kieltä ja toimitaan joustavasti erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

L2, L4 Käytetään kieltä mahdollisimman monipuolisesti aina kun se on mahdollista.

L5, L6 Käydään läpi jatko-opintoihin ja työelämään liittyvää sanastoa sekä haetaan internetistä tietoa mahdollisuuksista opiskella tai työskennellä ulkomailla.

15.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaan kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Matematiikan opetus lähtee liikkeelle lukujen laatujen kokemuksen kautta. Laadullinen lähestymistapa johtaa sisäiseen liikkuvuuteen, joka puolestaan tukee mielikuvituksen kykyä matemaattisten ongelmien ratkaisussa.

Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Matematiikan opetus tukee oppilaan myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat ikäkaudelle soveltuvalla tavalla vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään. Opetus kehittää oppilaan kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineisiin liittyvien taitojen, tietojen ja tekniikan vahvistamista opetetaan lisäämällä tehtävien vaikeusastetta iän karttuessa ja osittain oppiaineiden rajoja ylittäen.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilasta löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien muuttaminen matemaattiseen muotoon ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilasta tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilasta rohkaistaan esittämään muille ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaan yhteistyötaitoja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet

7. luokka

T1 Vahvistaa oppilaan motivaatiota ja tukea oppilaan myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana S1-S6, L1, L3, L5

T2 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien S1-S6, L3, L7

T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä S1-S6, L1, L4

T4 Kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti S1-S6, L1, L2, L4, L5

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä S1-S6, L1, L3, L4, L5, L6

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä S1-S6, L1, L3, L4, L6

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa S1-S6, L1-L7

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun S1, S4, S6, L1, L4, L5

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa S1, S2, L1, L2, L4

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla S2, L1, L4

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan S3, S4, L1, L4

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkittamista ja tuottamista S3, S4, L1, L4, L5

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrisia käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

8. luokka

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta S2, S6, L1, L3, L6

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä S5, L1, L4, L5

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia S5, L1, L4, L5

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia S5, L1, L4

9 .luokka

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa S1-S6, L5

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin S2, L1, L4

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä S6, L3, L4, L5

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen S1, L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

7.luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä matemaattisesti täsmällisellä tavalla. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkintaa ja tuottamista. Vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Vahvistetaan murtolukujen laskutaitoa ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Harjoitellaan peruslaskutoimituksia negatiivisilla luvuilla. Opitaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteet. Vahvistetaan desimaalilukujen laskutoimitusten osaamista. Vahvistetaan tarkan arvon ja likiarvon ymmärtämistä. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja opitaan jakamaan luku alkutekijöihin. Tutustutaan potenssin käsitteeseen.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Muodostetaan lausekkeita ja opitaan sieventämään niitä ja laskemaan lausekkeen arvo. Tutustutaan ensimmäisen asteen yhtälöihin ja opitaan ratkaisemaan niitä.

S5 Geometria

Syvennetään pisteen, viivan, janan, puolisuoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä. Tutkitaan suoriin ja kulmiin liittyviä ominaisuuksia. Tutustutaan vierus- ja ristikulmiin sekä samankohtaisiin kulmiin. Perehdytään kolmioihin ja muihin monikulmioihin liittyviin ominaisuuksiin sekä yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteisiin. Harjoitellaan geometrisia piirtämistä.

8. luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä matemaattisesti täsmällisellä tavalla. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkintaa ja tuottamista. Vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan edelleen peruslaskutoimituksia murtoluvuilla ja negatiivisilla luvuilla. Laajennetaan lukualuetta reaalityöihin. Kerrataan ja syvennetään prosenttilaskentaa.

S3 Algebra

Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Perehdytään polynomilaskentaan. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja epäyhtälöitä sekä vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisemisessa.

S5 Geometria

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Perehdytään keskus-, kehä- ja tangenttikulmiin. Opitaan Pythagoraan lause ja Pythagoraan käänteislause. Kerrataan pinta-alojen laskemista ja mittayksiköitä ja yksikönmuunnoksia. Opitaan laskemaan ympyrän kehän pituus, ympyrän kaaren pituus, ympyrän pinta-ala ja ympyräsektorin pinta-ala. Perehdytään tilavuuden käsitteeseen ja opitaan laskemaan kappaleiden tilavuuksia.

9. luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja ja vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella sekä harjoitellaan yhä matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä ja valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Laskutoimitukset

Lukualueena laskutoimituksissa käytetään reaali- ja kompleksilukuja. Vahvistetaan edelleen ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon eroista sekä pyöristämis- ja likiarvosäännöistä. Kerrataan prosenttilaskentaa sekä potenssien ja neliöjuuren käyttöä laskutoimituksissa.

S3 Algebra

Kerrataan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä lausekkeiden muodostusta ja sievennystä. Syvennetään oppilaan taitoa tutkia lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

S4 Funktiot

Opitaan kuvaamaan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Opitaan määrittämään funktioiden nollakohtia. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet sekä opitaan muodostamaan suoran yhtälö.

S5 Geometria

Kerrataan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Opitaan trigonometrinen funktioiden käsite sekä niiden käyttö. Kerrataan tarvittaessa mittayksiköjä ja yksikkömuunnoksia. Lasketaan kappaleiden tilavuuksia ja pinta-aloja.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppi-arvon ymmärtäminen. Opitaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Opitaan tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia diagrammeja. Perehdytään kombinatoriikkaan. Opitaan laskemaan todennäköisyyksiä klassisesti ja tutustutaan muutamaa todennäköisyyslaskennan sääntöihin: kerto- ja yhteenlaskusääntöön sekä komplementtiin.

Laaja-alaiset oppimiskokonaisuudet

Vuosiluokka 7

L1 Matematiikassa oppilaat oppivat näkemään eri asioiden välisiä yhteyksiä ja arvioimaan omia ratkaisujaan. Oppilaita johdatetaan käsitteelliseen ajatteluun esimerkiksi tuntemattoman käsitteen avulla.

L2 Matemaattisia symboleita ja kuvia käytetään ilmaisun välineinä.

L4 Matemaattisen tekstin lukeminen, tulkitseminen ja tuottaminen kehittää omalta osaltaan monilukutaitoa.

Vuosiluokka 8

L1 Yhtälön ratkaisemisen harjoittelu kehittää käsitteellistä ajattelua ja harjaannuttaa arvioimaan omaa ratkaisua.

L3, L6 Oppilasta ohjataan käytännön esimerkkien avulla kuluttajataitoihin ja omasta taloudesta huolehtimiseen sekä työelämän taitoihin.

L3 Geometrian merkitys historiallisesti ja edelleen mm. rakentamisessa

Vuosiluokka 9

L1 Oppilasta ohjataan huomaamaan asioiden välisiä riippuvuuksia ja hahmottamaan suurempia kokonaisuuksia.

L3, L4 L7 Taito lukea ja tuottaa tilastoja antaa valmiuksia toimia yhteiskunnassa.

L3, L5 Oppilaan harjoitellessa ohjelmointia syventyy tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteiden ymmärtäminen. Oppilasta ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia muutetaan matemaattiseen muotoon ja niitä ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Vuosiluokilla 7-9

Oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaan matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaan kanssa. Oppilaalle korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilasta tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin. Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaan kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavaa oppilasta tuetaan tarjoamalla hänelle vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja laajempia sisältöjä.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa

7. luokka

Arviointi ohjaa oppilasta kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä ohjaa pitkäjänteiseen työskentelyyn. Palaute auttaa oppilasta ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi palaute tukee oppilaan positiivista minäkuvaa matematiikan oppijana. Arvioinnin perusteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot, erityisesti päättelytaito ja rationaaliluvuilla laskemisen taito sekä kyky käyttää geometrian käsitteitä ja muuttujan käsitteen ymmärtäminen. Arvioinnissa painotetaan tuntityöskentelyä ja työskentelytaitoja.

8.luokka

Arvioinnin perusteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot, erityisesti yhtälönselvityksen ymmärtäminen sekä tietojen soveltaminen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Yhdessä työskennellessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilasta ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilasta ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

9.luokka

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan matematiikan taidot monipuolisesti eri alueilta. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntityöskentely, itsenäiset tehtävät, kokeet ja ryhmässä toimiminen sekä taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Päättöarviointi tehdään valtakunnallisten päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti. Kriteerit arvosanalle 8 ovat löydettyissä opetussuunnitelman perusteissa. Päättöarvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kehittyminen kaikilla tavoitealueilla.

15.4.5 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa työskennellään luonnossa ja ohjataan oppilasta tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa painotetaan ilmiöitä ja sitä, miten ne voidaan kokea. Esimerkiksi puutarhanhoito on toimintaa luokkahuoneen kasvien hoidosta lähtien aina viljelyyn maapalstalla, jossa voidaan kasvattaa kukkia ja vihanneksia, perustaa komposti ja herättää vastuuta maata kohtaan käytännöllisellä tavalla.

Biologian opetus kehittää oppilaan ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilas saa valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilasta ohjataan kestävään elämäntapaan.

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä ja ihmisen rakennetta ja elintoimintoja sekä kartuttaa luonnon tuntemusta monipuolisesti. Kestävä kehitys ja ilmastonmuutos ovat tärkeitä näkökulmia. Opetuksen tulee vahvistaa mielenkiintoa luontoa kohtaan ja kasvattaa ymmärrystä ihmisen vastuusta, korostaen toiminnallisuutta ja järkevien valintojen tekemistä.

Biologian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

Tavoitteena on:

- Ohjata oppilas ymmärtämään ihmisen anatomiaa ja fysiologiaa, erityisesti ruuansulatusta ja ravitsemusbiologiaa, sisäelinten toimintaa, aisteja, elimistön säätelyjärjestelmiä ja lisääntymistä sekä tuntemaan ravinto- ja muita hyötykasveja ja niiden tuotantoa (T1, T2, T3, T5, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)
- Ohjata oppilas ymmärtämään vesiekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa ja tunnistaa lajeja, niiden rakenteita ja elintoimintoja ja eliökunnan rakennetta sekä ihmisen vaikutusta vesielinympäristöihin (T1, T2, T3, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14)

Vuosiluokka 8

Tavoitteena on:

- Ohjata oppilas ymmärtämään ihmisen anatomiaa ja fysiologiaa, erityisesti luuston ja lihaksiston rakennetta ja toimintaa ja lisäksi ihmisen varhaiskehitystä, pystyasennon kehitystä (T2, T5, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)
- Ohjata oppilasta ymmärtämään hyönteisten rakennetta ja merkitystä ekosysteemeissä sekä kasvifysiologiaa, systematiikkaa ja kasvijalostusta (T1, T2, T3, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14)

Vuosiluokka 9

Tavoitteena on:

- ohjata ymmärtämään ihmisen fysiologiaa ja anatomiaa kokonaisuutena koko elimistön toiminta huomioiden sekä perinnöllisyyttä ja evoluutiota (T2, T4, T5, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)
- ohjata oppilasta ymmärtämään luonnon monimuotoisuutta ja eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin sekä erilaisten ekosysteemien toimintaperiaatteita (T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14)

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

1. Ihmisen biologia: Ihmisen anatomian ja fysiologian opinnoissa paneudutaan seitsemännellä luokalla ruuansulatuksen toimintaan ja aineenvaihduntaan, sisäelinten toimintaan, aisteihin, verenkiertoon, hengitykseen sekä sukuelimiin. Painotus on ravitsemusbiologiassa, joka linkittyy myös kemian, terveystiedon ja maantiedon teemoihin. Valitaan tarkasteluun ravinto- ja muita hyötykasveja ja tutkitaan erilaisia ravintoketjuja ja -verkkoja. Opiskellaan yhteyttäminen ekosysteemien toiminnan perustana. Tutustutaan erilaisiin ravinnontuotantomuotoihin, tehotuotantoon, luomutuotantoon, lähiruokaan ja vertaillaan eri ruokien hiilijalanjälkiä ym. ympäristövaikutuksia.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Tutustutaan mahdollisesti paikalliseen maatalaan / -tiloihin, ravinnontuotantoon. Voidaan esimerkiksi havainnoida erilaisia viljelytapoja ja niiden vaikutuksia ympäristöön ja eliöihin ja ihmiseen.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Hyöty- ja ravintokasvien kasvatusta voidaan sisällyttää opetukseen. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita esim. hiilijalanjäljen pienentämisessä.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita.

S6 Kohti kestäväää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävään käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestäväää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävään tulevaisuuden kannalta.

2. Ekosysteemit: Tarkastellaan ja tutkitaan erilaisia vesiekosysteemejä toimivina kokonaisuuksina: veden eliöstöä, erityisesti kaloja ja ihmisen toiminnan vaikutusta vesiympäristöihin. Painotetaan mahdollisesti omasta lähiluonnosta löytyvää vesiluontoa: merta ja/tai järveä, lampea, jokea, puroa, lähdetä sekä erilaisia soita.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä vesiekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen vesiekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja suoekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetel-

min, esim. vesinäytteiden otto ja vertailu. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutoksiin lähivesissä. Pohditaan vesivarojen kestäväan käytön ekologiaa, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestäväa ravinnontuotantoa ja sen vaikutuksia vesistöihin sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Vuosiluokka 8

2. Ihmisen biologia: Ihmisen anatomian ja fysiologian aiheina ovat kahdeksannella luokalla erityisesti luusto ja lihaskisto.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla ihmisen ja muiden eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä erityisesti luuston ja lihaksiston toimintaperiaatteita. Tarkastellaan luuston ja lihaksiston kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat kehittymiseen.

2. Ekosysteemit: Tarkastellaan ja tutkitaan hyönteisiä sekä muita selkärangattomia ja niiden merkitystä ekosysteemeissään. Tutustutaan mehiläisten ja muiden pölyttäjiin merkitykseen luonnolle ja ihmiselle. Tutustutaan kasvimorfologiaan ja systematiikkaan, kasvien lisääntymiseen ja jalostukseen.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsien, kaupunkiympäristöjen, niittyjen ja muiden perinnebiotooppien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja perinneympäristöistä sekä kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen voidaan sisällyttää kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden, erityisesti selkärangattomien, rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S6 Kohti kestäväa tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväan käytön ekologiaa, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestäväa ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Vuosiluokka 9

1. Ihmisen biologia: Yhdeksännellä luokalla aiheina ovat erityisesti lisääntyminen ja ihmisyksilön varhaiset kehitysvaiheet, solujen jakaantuminen ja erilaistuminen, perinnöllisyyden perusteet ja ihmisen fysiologia ja anatomia kokonaisuudessaan.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisiin tutkimusmenetelmiin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään esimerkiksi vertailemalla ihmisen ja muiden selkärankaisten rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden perusteisiin ja ihmisen evoluutioon. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen yksilönkehityksestä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

2. Ekologia ja evoluutio: Ekologiassa perehdytään luonnon monimuotoisuuteen, suomalaisiin ekosysteemeihin - etenkin niihin joihin mennään retkille tai mahdollisesti vaellukselle, (esim. tuntureihin), ekosysteemin osatekijöihin, ekosysteemin energiatalouteen sekä aineiden kiertoon luonnossa. Eliöiden selviytymisen ja sopeutumisen kautta perehdytään evoluution perusteisiin.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän, tuntureiden ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisten ekosysteemien rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisiin tutkimusmenetelmiin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Biologian oppimisympäristö ymmärretään laajasti. Oppilaat oppivat luokassa, luonnossa eri ympäristöissä ja laboratoriotyöskentelyssä. Apuna oppimisessa ovat biologian oppiaineeseen soveltuvat välineet ja materiaalit. Työtapa on tutkiva, tarkasteleva ja havainnoiva. Tarkastelu on kokonaisvaltaista, toisaalta ilmiö- ja ongelmalähtöistä, mutta aina luontoa kunnioittava. Oppimisessa korostetaan oppilaan omaa aktiivisuutta. Opetus on parhaimmillaan eheyttävää ja voimaannuttavaa, jossa mahdollistetaan omakohtaiset kokemukset ja vahvistetaan kiinnostusta ja kunnioitusta luontoon.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon erilaisten oppijoi-

den tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Myös taiteen käyttö kuuluu biologiaan: oppilas oppii ymmärtämään ihmisen fysiologiaa ja anatomiaa taiteellisen toiminnallisuuden kautta maalaten, piirtäen ja muovailten.

Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaan taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaalle kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden työskentelyssä huomioidaan oppilaiden erilaiset kyvyt havainnoida asioita. Oppilaita ohjataan turvallisuusnäkökulmat huomioiden tarkkaan havainnointiin niin maasto- kuin laboratoriotyöskentelyssä. Opetuksen tutkimuksellisuus, kokemuksellisuus ja yhteistoiminnallisuus tukevat yksilöllisiä oppimistapoja, luontosuhteen syvenemistä ja opittavan asian liittymistä omaan kokemusmaailmaan. Oppilasta tuetaan työskentelyssä hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja tuen eri portaita hyödyntäen.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa

Vuosiluokalla 7

- Arvioinnin kohteet: oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen, opitun soveltamisen taidot, välineistön käyttäminen luokassa, laboratoriossa ja maastossa, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, havainnointikyky, tuntityöskentely, ryhmätyötaidot, tiedonhaku, lähdekritiikki, kirjallinen ja suullinen tuottaminen, kysymisen taidot, biologisten käsitteiden käyttö.
- Käytännöt: ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyöt, portfolio, maastotyöt ja omat tutkimukset, kokeellinen työskentely, kokeet ja tuntiaktiivisuus.

Vuosiluokalla 8

- Arvioinnin kohteet: oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen, opitun soveltamisen taidot, välineistön käyttäminen luokassa, laboratoriossa ja maastossa, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, havainnointikyky, tuntityöskentely, ryhmätyötaidot, tiedonhaku, kirjallinen ja suullinen tuottaminen, kysymisen taidot, biologisten käsitteiden käyttö.
- Käytännöt: ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyöt, portfolio, maastotyöt ja omat tutkimukset, kokeellinen työskentely, kokeet ja tuntiaktiivisuus.

Vuosiluokalla 9

- Arvioinnin kohteet: oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen, opitun soveltamisen taidot, välineistön käyttäminen luokassa, laboratoriossa ja maastossa, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, havainnointikyky, tuntityöskentely, ryhmätyötaidot, tiedonhaku, lähdekritiikki, kirjallinen ja suullinen tuottaminen, kysymisen taidot, biologisten käsitteiden käyttö.
- Käytännöt: ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyöt, oppimispäiväkirjat, portfolio, maastotyöt ja omat tutkimukset, kokeellinen työskentely, kokeet ja tuntiaktiivisuus

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

15.4.6 Maantieto

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 maantiedon tehtävänä on herättää kiinnostus maailmaa ja sen ilmiöitä kohtaan, antaa mahdollisuus harjoittaa havainnoinnin taitoja ja valaa rohkeutta elämää varten. Maantiedon erityistehtävä on tukea ihmisten, asioiden ja ilmiöiden sijoittamista paikkaan, kartalle. Maantieto auttaa nuorta hahmottamaan maailmaa kokonaisuutena yli oppiainerajojen, pohtimaan itseä osana maailmaa sekä ihmisen ja maailman keskinäistä suhdetta erityisesti kestävän kehityksen ja tulevaisuuden näkökulmasta. Tähtiopissa laajennetaan perspektiivi osaksi maailmankaikkeutta.

Maantiedossa harjoitellaan ajankohtaisten asioiden ja uutisten seuraamista ja näiden sijoittamista maailmankartalle.

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen on maantieteessä ydinteema. Oppiaineen avulla harjoitetaan kasvamista aktiiviseksi, osallistuvaksi, rohkeaksi ja vastuuntuntoiseksi nuoreksi ja aikuiseksi. Maantieto antaa näkökulmia ihmisten ja omien valintojen vaikutuksen ja Steinerin sanoin elämänyhteyksien ymmärtämiselle. Perusta vastuulle ja ekologinen tietoisuus luodaan varhaisessa vaiheessa.

Maantiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta erityisesti lämpö- ja kasvillisuusvyöhyketar-kasteluun, teemakartoin, uutisseurannalla, pituus- ja leveyspiirien avulla (S1-S6, L1, L4, L5)

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (S1-S4, L4, L5)

T3 ohjata oppilasta tutkimaan kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä ja maisemia Suomessa ja maapallon eri alueilla (S1, S2, S4-S6, L2, L4, L5)

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys sekä omassa lähiympäristössä että muualla erityisesti ravintokysymyksien, ruuan alkuperän ja eri alueiden ihmisten, myös alkuperäiskansojen elämään tutustumisen kautta. (S1, S2, S4, S6, L5, L7)

Maantieteelliset taidot

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä kaikissa opetussisällöissä ja erityisesti ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1)

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä: pöytämaapallon teko itse, maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen (S1-S6, L4, L5, L6)

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen ja lähiseutuun tutustumisen ja tutkimuksien avulla sekä ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1, L4, L5, L6)

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja esimerkiksi koulun lähiympäristössä (S1-S6, L1, L2, L4, L5, L6)

T9 harjaannuttaa oppilasta arvioimaan ympäristönmuutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (S1-S6, L4, L5, L7)

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (S1-S6, L2, L3, L5, L6, L7)

T11 kannustaa oppilasta kehittämään ympäristölukutaitoa, ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (S1-S6, L2, L3, L4, L5, L6, L7)

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi esimerkiksi konkreettisen ympäristönkunnostus- ja tutkimusprojektin avulla (S1-S6, L2, L7)

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (S1-S6, L2, L3, L4, L6, L7)

Vuosiluokka 8

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

T1 tukea oppilaan jäsenytneen karttakuvan rakentumista maapallosta erityisesti lämpö- ja ilmastovyöhyketarkaste-luin sekä säätilaseurannan avulla, teemakartoin sekä uutisia seuraamalla (liittyen sisältöihin S1-S6 sekä laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin L1, L4, L5)

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (S1-S4, L4, L5)

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (S1, S2, S4-S6, L2, L4, L5)

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys sekä omassa lähiympäristössä että muualla erityisesti ravintokysymyksien, ruuan ja muiden luonnonvarojen alkuperän ja eri alueiden ihmisten, myös alkuperäiskansojen elämään tutustumisen kautta. (S1, S2, S4, S6, L5, L7)

Maantieteelliset taidot

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä kaikissa opetussisällöissä ja erityisesti ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1)

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen (S1-S6, L4, L5, L6)

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen ja lähiseutuun tutustumisen ja tutkimuksien avulla sekä ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1, L4, L5, L6)

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja esimerkiksi koulun lähiympäristössä (S1-S6, L1, L2, L4, L5, L6)

T9 harjaannuttaa oppilasta arvioimaan ympäristönmuutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (S1-S6, L4, L5, L7)

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (S1-S6, L2, L3, L5, L6, L7)

T11 kannustaa oppilasta kehittämään ympäristölukutaitoa, ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja globaaleihin ajankoh-taisiin ympäristökysymyksiin. (S1-S6, L2, L3, L4, L5, L6, L7)

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi esimerkiksi konkreettisen ympäristönkunnostus- ja tutkimusprojektin avulla (S1-S6, L2, L7)

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (S1-S6, L2, L3, L4, L6, L7)

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys

T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumista maapallosta erityisesti Maan pinnanmuotojen ja maisemien tarkastelulla, teemakartoin, uutisseurannalla (liittyen sisältöihin S1-S6 sekä laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin L1, L4, L5)

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla (S1-S4, L4, L5)

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla (S1, S2, S4-S6, L2, L4, L5)

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys sekä omassa lähiympäristössä että muualla erityisesti kaivannaisteollisuustuotteiden ja jalostuksen sekä globaalin kaupankäynnin valossa. (S1, S2, S4, S6, L5, L7)

Maantieteelliset taidot

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä kaikissa opetussisällöissä ja erityisesti ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1)

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen (S1-S6, L4, L5, L6)

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä: maasto- ja teemakarttojen lukeminen ja laatiminen ja lähiseutuun tutustumisen ja tutkimuksien avulla sekä ajankohtaisia uutisia seuraamalla (S1-S6, L1, L4, L5, L6)

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja esimerkiksi koulun lähiympäristössä (S1-S6, L1, L2, L4, L5, L6)

T9 harjaannuttaa oppilasta arvioimaan ympäristönmuutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa. (S1-S6, L4, L5, L7)

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa (S1-S6, L2, L3, L5, L6, L7)

T11 kannustaa oppilasta kehittämään ympäristölukutaitoa, ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja (S1-S6, L2, L3, L4, L5, L6, L7)

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi oman tutkimusprojektin avulla (S1-S6, L2, L7)

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa (S1-S6, L2, L3, L4, L6, L7)

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

Oman kotiseudun tuntemusta syvennetään itse tutkien ja hyödyntäen paikkatietoa esim. koulun lähiympäristöstä; voidaan toteuttaa esimerkiksi omavalintainen konkreettinen lähiympäristön kunnostusprojekti vaikkapa monimuotoisuuden vaalimiseen tai viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen liittyen. Omia kulutustottumuksia ja -valintoja, jätteitä, kestävä elämäntapaa ja toimintaa vastuullisena kansalaisena pohditaan läpi käsiteltävien

teemojen luonnonvarojen riittävyyden ja kestävän käytön näkökulmasta (S1, S4, S6, T2, T3, T4, T5, T8, T9, T11, T12, T13, L1-7).

Maailmaa tarkastellaan kokonaisuutena, ydinilmiönä seitsemännellä luokalla vesi: erityisesti lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, meret ja vesistöt sekä polariteettina kuivuusalueet. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä. Milloin mahdollista, Suomen maantieto pidetään vertailun pohjana: Miten meillä ilmiöt näkyvät ja ilmentyvät, entä miten muualla (S1, S3, T1, T5, T6, L1, L4, L5). Maanosista keskitytään esim. "vanhaan maailmaan", Aasiaan ja Afrikkaan, joista luonnon- ja kulttuurimaantieteen keskeinen nimistö (S1, T1, L4), luonnon- ja kulttuurimaisemia (S4, T1, T2, T9, L1, L2, L4), kasvillisuutta ja elämistää, kasvillisuusvyöhykkeet ja ravinto (S1, S3, T1, T4, T5, L1, L4, L5, L7), ihmisten elämää, kulttuureja, luonnonvarojen käyttöä ja vaikutusta, sekä esimerkkejä alkuperäiskansojen elämäntavoista. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7).

Teemoihin liittyen harjoitetaan ja syvennetään geomediataitoja, teema- ja maastokarttojen lukutaitoa ja tekemistä. Tehdään pöytämaapallo (S1, T1, T6, T7, T10, L1, L2, L4, L5). Seurataan uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7 T9, T12, L1-7).

Tähtiopissa tarkastellaan Maan planetaarisuutta, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua. Havainnoidaan aurinگون, kuun ja planeettojen liikettä sekä tähtiä (S3, T1, T5, L1, L4).

Vuosiluokka 8 Oman kotiseudun erityispiirteiden tuntemusta ja tutkimusta syvennetään aiheina työ, kaupankäynti, palvelut ja teollisuus, sekä tuotteiden elinkaari- ja alkuperäkysymykset. Omia havaintoja tehdään ja tutkimuksia aiheista toteutetaan paikkatietoaineistojen hyödyntäen. Omia kulutustottumuksia ja -valintoja, jätteitä, kestävää elämäntapaa ja toimintaa vastuullisena kansalaisena pohditaan läpi käsiteltävien teemojen luonnonvarojen riittävyyden ja kestävän käytön näkökulmasta (S2, S4, S5, S6, T3, T4, T5, T8, T9, T11, T12, T13, L1-7).

Maailmaa tarkastellaan kokonaisuutena, erityisenä kahdeksannen luokan teemana ilma, ilmastovyöhykkeet sekä sääilmiöt (S1, S3, T1, T5, T7, L1, L4, L5).

Maanosista keskitytään esim. Amerikkaan ja Australiaan, Oseaniaan ja napaseutuihin, joista luonnon- ja kulttuuri- maantieteen keskeinen nimistö, luonnon- ja kulttuurimaisemia (S1, S4, T1, T2, T9, L1, L2, L4), kasvillisuutta ja elämistää, kasvillisuus- ja ilmastovyöhykkeet sekä ravinto (S3, T1, T4, T5, L1, L4, L5, L7); ihmisten elämää, kulttuuria, luonnonvarojen käyttöä ja vaikutusta - myös alkuperäiskansoja sekä ihmisoikeudet (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7). Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7).

Teemoihin liittyen harjoitetaan ja syvennetään geomediataitoja, teema- ja maastokarttojen lukutaitoa ja tekemistä (S1, T1, T6, T7, T10, L1, L2, L4, L5). Seurataan uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7 T9, T12, L1-7).

Vuosiluokka 9

Yhdeksännellä luokalla tarkastellaan Suomen luonnon- ja kulttuurimaantiedettä, maisemia ja prosesseja, jotka maisemat ovat muovanneet (S1, S6, T2, T3, T5, T6, T13, L1, L2, L4) sekä laajemmin maapallon pinnanmuotojen muutosprosesseja.

Endogenia tuo tutuksi maapallon geologiset kehitysvaiheet ja kiviaineksen geologisen kierron, ydinilmiönä maa ja tuli. Aiheen opiskelussa tarkastellaan ihmisiä ja kulttuureita mannerlaattojen reunoilla (S1, S3, S5, T1, T5, T7, L1, L2, L4, L5).

Pohditaan myös kaivannaisia ja niiden käyttöä, omia kulutustottumuksia, tuotteiden elinkaari- ja alkuperäkysymyksiä, energiakaivannaisia ja biotaloutta, kestävä kehitystä ja erilaisia elämäntapoja (S6, T4, T8, T11, T12, L1-7). Ilmastonmuutos ja sen hillitseminen nostetaan keskeiseksi kysymykseksi. Perehdytään muihinkin ympäristönmuutoksiin kuten luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen ja ympäristön pilaantumiseen. (S6, T4, T12, L1, L2, L7). Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä (S5, S6, T4, T5, T12, T13, L1, L2, L3, L5, L7). Keskitytään luonnonvarojen riittävyyteen ja kestäväan käyttöön Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä (S6, T4, T5, T11, T12, T13, L1-7).

Eksogonian opiskelussa tarkastellaan Suomen nykyisiä pinnanmuotoja erityisesti viimeisimmän jääkauden muotoilemana. Suomen maantietoa ja maisemia, maisemien muutoksia ja ihmisen vaikutusta muutokseen havainnoidaan ja pohditaan (S1, S4, S6, T2, T4, T5, T8, T9, T11, L1, L2, L4, L5).

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7, T9, T12, T13, L1-7).

Teemoihin liittyen harjoitetaan ja syvennetään geomediataitoja, teema- ja maastokarttojen lukutaitoa ja tekemistä (S1, T1, T6, T7, T10, L1, L2, L4, L5). Seurataan uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen (S2, T5, T7, T9, T12, L1-7).

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtappoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Maantieto mahdollistaa monenlaiset toiminnalliset, osallistavat ja yhteisölliset toimintatavat huomioiden oppilaiden omat kokemukset, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa sekä oppimisympäristöjen laajentamisen luokkahuoneesta ulos pihalle, kaupungille ja luontoon. Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Maantieto on luonteva ydinaine oppiainerajat ylittävälle ilmiöpohjaiselle oppimiselle, jossa annetaan aikaa oppilaan omalle ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle ja jossa tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa

Vuosiluokilla 7-9

Maantiedon erityistehtävä on tukea maailmankuvan rakentumista, ihmisten, asioiden ja ilmiöiden sijoittamista paikkaan, kartalle. Opettajan tehtävänä on tunnistaa, missä oppilaat ovat menossa hahmottamisen oppimisprosessissaan ja tukea tätä kehittymistä yksilöllisten vahvuuksien pohjalta. Eriyttäminen mahdollistuu mm. havainnointi- ja tutkimusprojekteissa sekä jaksovihkon tai oppimispäiväkirjan teossa.

- Spatiaalinen hahmottaminen: mittasuhteet, etäisyydet, suunnat; maasto- ja teemakarttojen tulkitseminen ja piirtäminen, kokonaiskuvan hahmottaminen maapallosta
- Uutistapahtumien liittäminen paikkaan ja paikan liittäminen tapahtumiin ja asioihin.
- Ilmiöiden keskinäisten suhteiden ymmärtämisessä auttaminen, esim. sääilmiöt, planetaarisuus, kestävä kehitys

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa

Vuosiluokka 7

- Arvioinnin kohteet: oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen, karttataidot, välineistön käyttäminen, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, havainnointikyky, tuntityöskentely, ryhmätyötaitot, tiedonhaku, kirjallinen ja suullinen tuottaminen, maantieteellisten käsitteiden käyttö.
- Käytännöt: ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyöt, portfolio, karttatyöskentely, kokeet ja tuntiaktiivisuus.

Vuosiluokka 8

- Arvioinnin kohteet: oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen, karttataidot, välineistön käyttäminen, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, havainnointikyky, tuntityöskentely, ryhmätyötaitot, tiedonhaku, lähdekritiikki, kirjallinen ja suullinen tuottaminen, maantieteellisten käsitteiden käyttö.
- Käytännöt: ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyöt, portfolio, karttatyöskentely, kokeet ja tuntiaktiivisuus.

Vuosiluokka 9

- Arvioinnin kohteet: oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen, karttataidot, välineistön käyttäminen, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, havainnointikyky, tuntityöskentely, ryhmätyötaitot, tiedonhaku, lähdekritiikki, kirjallinen ja suullinen tuottaminen, maantieteellisten käsitteiden käyttö.
- Käytännöt: ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyöt, portfolio, karttatyöskentely, kokeet ja tuntiaktiivisuus.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetus-suunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Maapallon kokonaistarkastelu, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet, kosteus - kuivuus-polariteetti, karttojen tulkinta ja laatiminen, elämisen mahdollisuudet eri ympäristöissä, maisemien muodostuminen, uutisten seuraaminen, planetaariset ilmiöt

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: karttojen tulkinta ja laatiminen, ihmisten eläminen ja luonnonvarojen käyttö eri puolilla maailmaa, kulttuurimaisemien muodostuminen, mediaseuranta, kunnostusprojektiin osallistuminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: ihmisten elämä eri kulttuureissa, luonnonvarojen käyttö, mediaseuranta, omat kulutustottumukset, kestävä elämäntapa

L4 Monilukutaito: maantieteelliset ilmiöt, maisemat, maasto- ja teemakartat, taide, omat havainnot ja niiden tulkinta, paikkatietoaineistot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: sähköisten tietolähteiden käyttö, paikkatietoaineistojen hyödyntäminen, interaktiiviset oppimisalustat

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys: oma aktiviteetti, osallistuminen kunnostusprojektiin, itsenäisen työskentelyn ja ryhmätyötaitot

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Kunnostusprojekti, omat tutkimukset lähiympäristöstä, ihmisten elämä eri puolilla maailmaa, ruuan alkuperäkysymykset, omien kulutustottumusten tarkastelu

Vuosiluokka 8

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Maapallon kokonaistarkastelu, ilmastovyöhykkeet, sääilmiöt, karttojen tulkinta ja

laatiminen, elämisen mahdollisuudet eri ympäristöissä maisemien muodostuminen, uutisten seuraaminen, planetaariset ilmiöt

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: karttojen tulkinta ja laatiminen, ihmisten eläminen ja luonnonvarojen käyttö eri puolilla maailmaa, ihmisoikeudet, kulttuurimaisemien muodostuminen, mediaseuranta, kunnostusprojektiin osallistuminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: ihmisten elämä eri kulttuureissa, luonnonvarojen käyttö, mediaseuranta, omat kulutustottumukset, kestävä elämäntapa

L4 Monilukutaito: maantieteelliset ilmiöt, maisemat, maasto- ja teemakartat, taide, omat havainnot ja niiden tulkinta, paikkatietoaineistot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: sähköisten tietolähteiden käyttö, paikkatietoaineistojen hyödyntäminen, interaktiiviset oppimisolustat

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjäyys: oma aktiviteetti, osallistuminen kunnostusprojektiin, itsenäisen työskentelyn ja ryhmätyötaidot

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: Kunnostusprojekti, omat tutkimukset lähiympäristöstä, ihmisten elämä eri puolilla maailmaa, ruuan ja luonnonvarojen alkuperäkysymyksiä, omien kulutustottumusten tarkastelu

Vuosiluokka 9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen: Maapallon kokonaistarkastelu, endo- ja eksogeeniset prosessit, karttojen tulkinta ja laatiminen, elämisen mahdollisuudet eri ympäristöissä maisemien muodostuminen, uutisten seuraaminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: karttojen tulkinta ja laatiminen, ihmisten eläminen ja luonnonvarojen käyttö eri puolilla maailmaa, ihmisoikeudet, kulttuurimaisemien muodostuminen, mediaseuranta, kestävä kehitys kaikilta osa-alueiltaan

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: ihmisten elämä eri kulttuureissa, luonnonvarojen käyttö, mediaseuranta, omat kulutustottumukset, kestävä elämäntapa

L4 Monilukutaito: maantieteelliset ilmiöt, maisemat, maasto- ja teemakartat, taide, omat havainnot ja niiden tulkinta, verkon tilastomateriaalit

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: sähköisten tietolähteiden käyttö, paikkatietoaineistojen hyödyntäminen, interaktiiviset oppimisolustat

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjäyys: oma aktiviteetti, osallistuminen, itsenäisen työskentelyn ja ryhmätyötaidot

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen: globalisaatio, omat tutkimukset, ihmisten elämä eri puolilla maailmaa, luonnonvarojen alkuperäkysymyksiä, omien kulutustottumusten tarkastelu.

15.4.7 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokat 7-9

Fysiikan opetuksen tehtävänä on herättää oppilaiden mielenkiinto ja huomio jokapäiväisessä elämässä koettujen ja havaittujen ilmiöiden tutkimiseen. Ilmiöitä lähestytään konkreettisesti, selkeitä, yksinkertaisia demonstraatioita käyttäen. Oppilas tekee kokeita ja niistä mahdollisimman tarkkoja havaintoja ja kirjaa ne itselleen ylös myöhempää tarkastelua, keskustelua ja johtopäätösten tekemistä varten. Omien havaintojen tekemisen ja niiden kokoamisen avulla harjoitellaan tutkivaa työskentelytapaa ja vahvistetaan ilmiöiden omakohtaista ymmärtämistä. Omia työselostuksia syvennetään ja laajennetaan keskusteluissa, jotta löydetään ilmiöille käsitteet ja ymmärretään asiakokonaisuuksien

yhteydet, muotoillaan johtopäätökset ja jopa lainalaisuudet. Havaintoja kokoamalla päästään fysikaalisiin malleihin. Opetuskeskusteluissa perusilmiöitä opitaan tarkastelemaan suhteessa ihmiseen, ympäristöön ja luontoon, laitesovelluksiin ja teknologiaan. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia asioita ja tuetaan oppilaita valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä.

Tavoitteet

Vuosiluokka 7

Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään fysiikan lainalaisuuksien yhteys omaan kehoon ja liikkumiseen sekä mekaanisten laitteiden toimintaan. (T1, T3)

Oppilaille opetetaan miten fysiikan lainalaisuudet toimivat työvälineiden ja laitteiden käytössä. (T1-T3)

Oppilaita opastetaan hyödyntämään opettajien sisältöjä arkielämän toimissa. (T1, T3)

Työturvallisuus on jatkuvasti osa opetusta ja sen merkitys tulee esille myös yhteistoiminnassa ja käytännön työtehtävissä. (T3, T6)

Oppilaita opetetaan kehittämään tarkkuutta havainnoimisessa ja ilmiöiden kuvaamisessa seuraavien keinoin: vertailu, luokittelu, mittaaminen ja omien tutkimustulosten tulkinta. (T5-T13)

Oppilaita ohjataan arvioimaan tutkimusprosessin ja tutkimustulosten luotettavuutta. (T2, T5-13)

Vuosiluokka 8

Ohjataan oppilaita ymmärtämään ja käyttämään fysiikan ilmiöiden sovelluksia erilaisissa oppimiskokonaisuuksissa. (T6, T15)

Opetetaan oppilaita kuvaamaan fysikaalisia ilmiöitä piirroksin ja kaavioin sekä käyttämään graafisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa. (T7-T11)

Ohjataan oppilaita vahvistamaan taitojaan vertailussa, mittaamisessa, luokittelussa ja testaamisessa sekä käyttämään ja arvioimaan erilaisia tietolähteitä. (T12)

Opetetaan huomaamaan ja ymmärtämään fysikaalisiin voimiin ja laitteisiin liittyviä turvallisuusriskejä. (T6)

Ohjataan oppilaita hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. (T13)

Vuosiluokka 9

Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita käyttämään fysiikan osaamistaan kestävästi tulevaisuuden rakentamiseen sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävästi kehityksen kannalta. (T4)

Ohjataan oppilaita käsittelemään, esittämään ja tulkitsemaan omien tutkimuksiensa tuloksia, sekä arvioimaan niiden luotettavuutta. (T7)

Ohjataan oppilaita hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. (T13)

Annetaan riittävät tiedot ja taidot jatko-opintojen kannalta. (T14)

Ohjataan oppilaita soveltamaan fysiikan osaamistaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä mahdollisuuksien mukaan tutustutaan fysiikan soveltamisen erilaisissa käytännön tilanteissa. (T15)

Sisällöt

Vuosiluokka 7

Perehdytään mekaniikan peruslainalaisuuksiin. Laajennetaan akustiikan, optiikan, lämpöopin, sähköopin ja magnetismin tuntemusta. Harjoitellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessissa.

Mekaniikassa kokeillaan yksinkertaisten työvälineiden ja laitteiden käyttöä ja tutustutaan kokeilun kautta mekaniikan peruskäsitteistöön. Havainnollistetaan kappaleiden liiketiloihin, kappaleisiin vaikuttavia voimia ja niiden vaikutusta

kappaleen liikkeeseen demonstroimalla mekaanisilla laitteilla.

Lämpöopissa käsitellään lämpötila, lämpötilan mittaaminen, lämmön lähteet ja lämmitysjärjestelmät.

Akustiikassa tutkitaan oman elinympäristön ilmiöitä ottaen huomioon terveyden ja turvallisuuden näkökohdat.

Optiikassa tarkastellaan optiikan ilmiöitä syventyen neulanreikäkameran ja peilin synnyttämiin kuviin kokeellisesti ja käsitellään todellinen kuva ja valekuva. (S2)

Tarkastellaan sähköön liittyviä ilmiöitä ja peruskäsitteitä. Tutustutaan sähkötekniikan historiaan, sähköpariin ja yksinkertaisiin virtapiireihin. Käsitellään sähköturvallisuutta. (S1, S6)

Tutustutaan magneettikentän käsitteeseen. (S2)

Vuosiluokka 8

Perehdytään hydraulikkaan, aeromekaniikkaan, termodynamiikkaan, meteorologiaan ja sähköisiin prosesseihin. Harjoitellaan käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tutkitaan hydraulikan ja aeromekaniikan sisältöjä ja käytännön sovelluksia. (S3 ja S5)

Lämpöopissa käsitellään aineen olomuodot ja niiden muutokset, lämmön siirtyminen ja eristäminen. Käsitellään meteorologiaa.

Tutkitaan sähkön lämpövaikutusta ja sähkökemiallista vaikutusta. Tutustutaan sähkömagneettiseen induktioon. Tarkastellaan sähkövirran magneettista vaikutusta sovelluksineen ja rakennetaan jokin yksinkertainen sähkömagneettinen laite (lennätin, soittokello, sähkömoottori, dynamo). (S3 ja S6)

Optiikassa tutustutaan valon taittumiseen ja kokonaisheijastumiseen. Käsitellään linssit ja prismat.

Vuosiluokka 9

Mekaniikassa perehdytään tasaiseen ja tasaisesti kiihtyvään liikkeeseen niihin liittyvine laskuineen. Käsitellään mekaanisen työn ja tehon yhteys energiaan. (S5)

Lämpöopissa syvennetään oppilaan käsitystä aineen olomuotojen ominaisuuksista ja olomuotojen muuntumisesta. Käsitellään erilaiset lämpötila-asteikot. Tutkitaan suolan ja paineen vaikutusta sulamis- ja kiehumispisteisiin. Käsitellään tarkemmin lämpölaajenemista. (S1-S2) Tutkitaan lämpö määrää ja tutustutaan sulamislämmön, höyrystymislämmön, ominaislämpökapasiteetin ja liukenemislämmön käsitteisiin. Käsitellään yleiset kaasulait. (S2)

Energia ja energian tuotannossa perehdytään lämpövoimakoneisiin. Tutustutaan erilaisiin energian tuotantotapoihin ja annetaan valmiuksia ymmärtää ja arvioida energiavarojen käyttöä kestävä kehityksen kannalta (S2- S3)

Atomi- ja ydinfysiikassa käsitellään perusteita. Perehdytään aineen ja maailmankaikkeuden rakenteisiin ja kehitykseen sekä aineen ja energian väliseen yhteyteen. (S4) Tutustutaan sähkömagneettiseen säteilyyn ja hiukkassäteilyyn. (S2)

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

Monipuolisin työtavoin ja oppimisympäristöin tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia, kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilaita ohjataan itsenäiseen, aktiiviseen havainnointiin demonstraatiotilanteissa sekä havaintojen tarkkaan kirjaimiseen. Muistiinmerkitsemistaitoja harjoitellaan opetusjakson aikana päivittäin aina havainnointitilanteiden jälkeen. Muistiinpanojen laatimista varten oppilaita ohjataan kysymyksin, jotka auttavat huomioimaan demonstraation eri vaiheet: Mitä tarvitsimme? Mitä teimme? Mitä tapahtui?

Havaintoihin palataan seuraavina päivinä, kootaan niitä yhteen keskustellen ja tuetaan oppilaita täydentämään laatimiaan työselostuksia. Demonstraatiot, keskustelut ja yhdessä kertaaminen vahvistavat kokonaiskuvan hahmottamista kustakin aihealueesta tai ilmiöstä. Keskustelujen kautta löydetään ilmiöille käsitteet, muotoillaan johtopäätökset ja löydetään lainalaisuuksia.

Oppilaita ohjataan järjestelmälliseen, turvalliseen, suunnitelmalliseen ja sujuvaan työskentelyyn demonstraatioissa ja tutkimustehtävissä. Oppilaat tekevät kokeita opettajan ohjaamina sekä suorittavat yksin ja ryhmissä tutkimustehtäviä joko ohjeiden mukaan tai yhdessä suunnitellen tai kokeillen. Demonstraatioiden ja tutkimustehtävien aikana oppilasta ohjataan ottamaan ja jakamaan vastuuta ja kokeilemaan erilaisia rooleja tehtäviä jaettaessa tai tehtävän edetessä. Työtehtävien valintaa ohjaamalla voidaan toisaalta tukea ja toisaalta haastaa oppilasta valitsemaan itselleen taitoja kehittävät tehtävät.

Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan tukea oppilaan kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja.

Arviointi

Vuosiluokka 7

Arvioinnin pääpaino on tutkimuksellisen työtavan omaksumisessa.

- havainnointi
- mittaaminen
- tulosten kirjaaminen
- vihkotyö

Arvioidaan tuntityöskentelyssä kokeellisista tehtävistä suoriutumista ja osallistumista keskusteluihin.

- ohjeiden ymmärtäminen
- välineiden asianmukainen ja turvallinen käyttö
- tavoitteellinen ja pitkäjänteinen työskentely

Kokonaisuuksien lopussa voidaan arvioida asetettujen tavoitteiden saavuttamista kirjallisin kokein tai käytännöllisin tehtävin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Vuosiluokka 8

Arvioinnissa painotetaan aiempaa enemmän itsenäistä työskentelyotetta.

- ryhmätyötaidot, oma-aloitteisuus, vastuunotto
- kokeen kannalta olennaisen sisällön tunnistaminen ja kirjaaminen

Arvioidaan tuntityöskentelyssä projektiluonteisista tehtävistä suoriutumista ja osallistumista keskusteluihin.

- kirjallisten ohjeiden ymmärtäminen
- välineiden sujuva, asianmukainen ja turvallinen käyttö
- mittaaminen ja laskeminen
- tavoitteellinen ja pitkäjänteinen työskentely -* osallistuminen johtopäätösten tekoon yhteisten havaintojen pohjalta

Vuosiluokka 9

Aikaisempien lisäksi arvioidaan tuntityöskentelyä, keskusteluihin osallistumista, oppilaan itsenäisiä kirjallisia tehtäviä ja työselostuksia, itsenäistä kysymysten asettelua, omien johtopäätösten tekemistä ja ryhmässä toimimista. Lisäksi otetaan huomioon pitkäjänteinen itsenäinen ja ryhmätöskentely entistä laajemmissa projekteissa.

Päätösarviointi tehdään valtakunnallisten päätösarvioinnin kriteerien mukaisesti. Päätösarvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kehittyminen kaikilla tavoitealueilla.

Fysiikan päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) perusopetuksen oppimäärän päättyessä ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteissa.

Laaja-alaiset oppimiskokonaisuudet

Vuosiluokat 7-9

Fysiikan opetuksessa on keskeistä ilmiön tarkka aistiminen, koetapahtuman muistiin merkitseminen ja mieleen palauttaminen, muistikuvan vahvistaminen, sekä seuraavana käsitteeseen päätyminen. Opetuksessa yhdistetään uudet opitut käsitteet arkielämän ilmiöihin. Tehdään asioista johtopäätökset ja tiedostetaan niihin liittyvät lainalaisuudet ja sovellukset. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa, heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja rakentamaan uutta tietoa L1.

Lisäksi opetuksesta korostuu opiskelijan hänelle luontaisesti koettavissa olevan arkiympäristössä tapahtuvien fysiikan ilmiöiden tiedostava ymmärtäminen ja esimerkiksi toimivien uusienkin ratkaisujen löytäminen. Opetusta integroidaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Fysiikan opetukseen sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään huomionsa rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja monipuolisten mahdollisuuksien käyttämiseen sekä erilaiseen käsillä tekemiseen. Koulutyössä rohkaistaan käytännön kekseliäisyyteen ja ideoiden ilmaisemiseen. L2

Koulutyö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, turvallisuuteen ja terveyteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman arjen ja elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja ja lisäämään ympäristön hyvinvointia. Heidä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heidä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Oppilaita ohjataan kehittämään kuluttajataitojaan sekä omien oikeuksien ja toisaalta vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Oppilaat saavat perustiedot teknologiasta ja opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin, teknologian vastuulliseen käyttöön ja siihen liittyviin eettisiin pohdintoihin.

Työkalujen ja apuvälineiden käyttötaidot kehittyvät fysiikan jaksokokeiden järjestämisen rutinoituttua. Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. L3

Monilukutaidossa otetaan huomioon esim. numeraalinen lukutaito, kuvanlukutaito, medialukutaito ja digitaalinen lukutaito. Työohjeiden noudattaminen kehittää näitä taitoja. L4

Huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tekniikkaa voidaan käyttää mallintamisen ja tallentamisen apuna. L5

Ryhmässä toimiminen kehittää yhteisöllisiä taitoja, järjestelmällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostuksen heräämiselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. L7

Oppilaita ohjataan tuntemaan lähialueen yhteiskunnallisia ja taloudellisia rakenteita ja toimintatapoja esimerkiksi työelämään tutustumisen avulla. L6

15.4.8 Kemia

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Kemian opetus alkaa elämässä koettujen ja havaittujen ilmiöiden tutkimisella. Ilmiöitä lähestytään konkreettisesti selkeitä, yksinkertaisia demonstraatioita käyttäen ja oppilaat ohjataan tekemään kokeista mahdollisimman tarkkoja havaintoja ja kuvauksia. Selkeillä, pelkistetyillä demonstraatioilla pyritään herättämään oppilaissa aktiivinen ja elämyksellinen suhde kemian ilmiöihin sekä löytämään yhteys arkikokemusten ja tutkittavan ilmiön välille.

Välittömistä kokemuksista ja havainnoista sekä muistiinpanojen avulla tehdyistä työselostuksista päädytään keskustellen ilmiöiden selittämiseen ja ymmärtämiseen. Keskustelun kautta muotoillaan johtopäätökset ja löydetään ilmiöille käsitteet, jopa lainalaisuudet. Opetus etenee luonnontieteen menetelmiä noudattaen kokeellisesti ja havaittua käytäntöön soveltaen. Perusilmiötä tarkastellaan yhteydessä ihmiseen, ympäristöön ja luontoon sekä teknologiaan. Tavoitteena on ymmärtää luonnon ilmiöitä sekä ottaa vastuuta ympäristöstä ja kestävästä kehityksestä.

Tavoitteet

Vuosiluokka 7

- Ohjataan ymmärtämään kemiallisia ilmiöitä aineissa tapahtuvina yhdistävinä, erottavina ja muuntavina prosesseina. (T1, T14)
- Ohjataan ymmärtämään kemiallisia prosesseja ja aineiden kiertokulkua maaperässä, kasveissa, eläimissä ja ihmisen elimistössä. (T1, T3)
- Opitaan havaintojen tekemisen tarkkuutta ja ilmiöiden kuvaamista. (T2, T7)
- Opitaan ymmärtämään ja käyttämään luonnontieteen tutkimusmenetelmiä, tekemään yksinkertaisia kemiallisia kokeita, tulkitsemaan tutkimusta ja esittämään tuloksia. (T2, T5-T7)
- Ymmärretään kemiallisten ilmiöiden sovelluksia teknologiaan ja teolliseen tuotantoon. (T8, T15)
- Opitaan ymmärtämään ympäristön suojelun merkitys ja luonnonvarojen kulutukseen liittyviä haittoja. (T4)
- Opitaan tuntemaan aineiden ominaisuuksia ja niiden hyödyntämismahdollisuuksia. (T8)
- Opitaan aineita ja prosesseja kuvaavia kemiallisia käsitteitä. (T10)
- Opitaan tuntemaan tutkimusvälineitä ja -laitteita sekä käyttämään niitä turvallisesti ja ohjeita noudattaen. (T6, T8)

Vuosiluokka 8

- Opitaan tuntemaan elimistön kemiallisia prosesseja sekä ymmärtämään ravintoaineiden merkitys elimistön toiminnassa, kehityksessä ja kasvussa. (T3) -* Opitaan tuntemaan orgaanisten aineiden kemiallinen kierto luonnossa. (T3, T4)
- Opitaan ymmärtämään kemian yhteys käytännön ruuanvalmistukseen, kodinhoitoon ja hygieniaan, elintarvikkeiden tuotantoon ja jalostukseen sekä rakennusmateriaaleihin. (T3, T4, T8, T14)
- Vahvistetaan ja monipuolistetaan tutkimuksen ja tulkitsemisen taitoja ja kykyä esittää tutkimustuloksia. (T2, T5, T7, T13)
- Opitaan käyttämään aihepiiriin liittyviä kemiallisia käsitteitä ja tuntemaan tutkimuksessa käytettyjen aineiden ominaisuuksia ja vaikutuksia toisiinsa. (T6, T10)
- Otetaan huomioon turvallisuuskysymykset kemiallisten aineiden käsittelyssä sekä ymmärretään kemikaalien vastuuttomasta käytöstä aiheutuvat haitat ja vaarat luonnolle, ympäristölle ja ihmiselle. (T4, T6)
- Opitaan soveltamaan omaksuttuja tietoja ja taitoja sekä valmistamaan perusraaka-aineista esim. elintarvikkeita ja hygienia tuotteita. (T6, T8)

Vuosiluokka 9

- Opitaan tuntemaan orgaanisia aineita ja niiden valmistusprosesseja sekä muuntumisprosesseja. (T3, T14)
- Vahvistetaan ja monipuolistetaan edelleen luonnontieteellisen tutkimuksen ja tulkitsemisen taitoja. (T2, T3, T7, T9)
- Kehitetään tutkimuksen tulosten tarkastelua ja johdetaan niistä lainalaisuuksia kemiallisten prosessien yhä perusteellisempaan ymmärtämiseen. (T10, T13, T15)
- Opitaan tutkimusmenetelmien avulla aineiden laadullisuuksien muuntumista prosesseissa. (T14)
- Hallitaan aineiden turvallinen käyttö ja erityisesti palavien aineiden asialliset käsittelytavat. (T6)
- Opitaan tuntemaan alan teollisuutta. (T8, T15)
- Tutustutaan kemian merkkikieleen ja mallintamiseen. (T10, T11, T14)

Sisällöt

Vuosiluokka 7

- Tutustutaan tulen ja lämmön käytön historiaan, erilaisiin lämmitysjärjestelmiin, luonnonvaroihin ja niiden käyttöön ja ympäristön huomioimiseen energiamuodon valinnassa. S2-S3
- Oppimissisältöön kuuluvat palamisreaktiot, happo- ja emäsreaktiot, kalkin kierto sekä tärkeimmät metallit S1-S3, S6
- Käydään läpi työturvallisuussäädöksiä ja -määräyksiä ja opitaan tekemään kemiallisia kokeita turvallisesti. Opetuksessa tutustutaan myös paloturvallisuuteen. S1,S3

Vuosiluokka 8

- Kemian opetuksessa perehdytään orgaaniseen kemiaan ravintokemian kautta. S2,S3
- Tutustutaan käsitteisiin puhdas aine, seos ja liuos. S1
- Opetuksessa tutkitaan hiilihydraatteja, rasvoja ja öljyjä sekä proteiineja. S2,S3
- Tutkitaan näiden aineiden merkitystä ihmisen ravitsemuksessa ja aineenvaihdunnassa sekä niiden käyttöä elintarviketeollisuudessa. S2,S3

Vuosiluokka 9

- Kemian opetuksessa tutustutaan alkoholien reaktioihin, ominaisuuksiin ja käyttöön esimerkiksi teollisuudessa. S1-S3, S5
- Alkoholeista ja karboksyylihapoista edetään estereihin ja eettereihin. Perehdytään eteerisiin öljyihin ja teollisesti valmistettuihin estereihin. Tutustutaan niiden käyttöön elintarvike- ja kosmetiikkateollisuudessa sekä kemianteollisuudessa. S1-S3, S5
- Alkuaineista käsitellään hiili, vety, typpi ja happi sekä niiden yhdisteitä ja kiertoa luonnossa. S1-S3, S5
- Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. S5, S6
- Opiskellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista ja käyttöä. S6

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian oppiaineen tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeel-

lisessä työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia. Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Vuosiluokat 7-9

Oppilaita ohjataan itsenäiseen, aktiiviseen havainnointiin demonstraatiotilanteissa sekä havaintojen tarkkaan kirjaamiseen. Muistiinmerkitsemistaitoja harjoitellaan opetusjakson aikana päivittäin aina havainnointitilanteiden jälkeen. Muistiinpanojen laatimista varten oppilaita ohjataan kysymyksin, jotka auttavat huomioimaan demonstraation eri vaiheet:

Mitä välineitä käytimme? Mitä teimme? Mitä havaitsimme?

Havaintoihin palataan seuraavina päivinä, kootaan niitä yhteen keskustellen ja tuetaan oppilaita täydentämään laatimiaan työselostuksia. Demonstraatiot, keskustelut ja yhdessä kertaaminen vahvistavat kokonaiskuvan hahmottamista kustakin aihealueesta tai ilmiöstä. Keskustelujen kautta löydetään ilmiöille käsitteet, muotoillaan johtopäätökset ja löydetään lainalaisuuksia.

Oppilaita ohjataan järjestelmälliseen, turvalliseen, suunnitelmalliseen ja sujuvaan työskentelyyn demonstraatioissa ja tutkimustehtävissä. Oppilaat tekevät kokeita opettajan ohjaamina sekä suorittavat yksin tai ryhmissä tutkimustehtäviä joko ohjeiden mukaan tai yhdessä suunnitellen tai kokeillen. Demonstraatioiden ja tutkimustehtävien

aikana oppilasta ohjataan ottamaan ja jakamaan vastuuta ja kokeilemaan erilaisia rooleja tehtäviä jaettaessa tai tehtävän edetessä.

Työtehtävien valintaa ohjaamalla voidaan toisaalta tukea ja toisaalta haastaa oppilasta valitsemaan itselleen taitoja kehittävät tehtävät. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan tukea oppilaan kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja.

Arviointi

Vuosiluokka 7

- Arvioinnin pääpaino on tutkimuksellisen työtavan omaksumisessa.
- havainnointi
- mittaaminen
- tulosten kirjaaminen
- vihkotyö

Arvioidaan tuntityöskentelyssä kokeellisista tehtävistä suoriutumista ja osallistumista keskusteluihin.

- ohjeiden ymmärtäminen
- välineiden asianmukainen ja turvallinen käyttö
- tavoitteellinen ja pitkäjänteinen työskentely

Kokonaisuuksien lopussa voidaan arvioida asetettujen tavoitteiden saavuttamista kirjallisin kokein tai käytännöllisin tehtävin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Vuosiluokka 8

Arvioinnissa painotetaan aiempaa enemmän itsenäistä työskentelyotetta.

- ryhmätyötaidot, oma-aloitteisuus, vastuunotto
- kokeen kannalta olennaisen sisällön tunnistaminen ja kirjaaminen

Arvioidaan tuntityöskentelyssä projektiluonteisista tehtävistä suoriutumista ja osallistumista keskusteluihin.

- kirjallisten ohjeiden ymmärtäminen
- välineiden sujuva, asianmukainen ja turvallinen käyttö
- mittaaminen ja laskeminen
- tavoitteellinen ja pitkäjänteinen työskentely -* osallistuminen johtopäätösten tekoon yhteisten havaintojen pohjalta

Vuosiluokka 9

Aikaisempien lisäksi arvioidaan tuntityöskentelyä, keskusteluihin osallistumista, oppilaan itsenäisiä kirjallisia tehtäviä ja työselostuksia, itsenäistä kysymysten asettelua, omien johtopäätösten tekemistä ja ryhmässä toimimista. Lisäksi otetaan huomioon pitkäjänteinen itsenäinen ja ryhmätyöskentely entistä laajemmissa projekteissa.

Päättöarviointi tehdään valtakunnallisten päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti. Kriteerit arvosanalle 8 ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteissa. Päättöarvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kehittyminen kaikilla tavoitealueilla.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- L1 Kemian opetuksessa on keskeistä ilmiön tarkka aistiminen, koetapahtuman muistiin merkitseminen, mieleen palauttaminen ja muistikuvan vahvistaminen. Harjoitellaan edellisen pohjalta käsitteenmuodostusta ja yhdistetään uudet käsitteet arkielämän ilmiöihin. Oppilaiden kysymyksille annetaan tilaa, heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja rakentamaan uutta tietoa.
- L3 Oppilaita ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti sekä tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Oppilaat saavat perustiedot työkalujen ja apuvälineiden käyttöön kemiassa. Oppilaat saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä.
- L4 Monilukutaidossa huomioidaan numeraalinen lukutaito ja kuvanlukutaito. Työohjeiden noudattaminen kehittää näitä taitoja.
- L7 Ryhmässä toimiminen kehittää yhteisöllisiä taitoja, järjestelmällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä.

Vuosiluokka 8

- L1 Opetuksessa tehdään asioista johtopäätöksiä ja tiedostetaan niihin liittyviä lainalaisuuksia. Perehdytään kemian käsitteistöön. Opetuksessa korostuu opiskelijan koettavissa olevien arkiympäristössä tapahtuvien kemian ilmiöiden tiedostava ymmärtäminen. Opetusta integroidaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.
- L2 Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja monipuolisten mahdollisuuksien käyttämiseen erilaiseen käsillä tekemiseen. Koulutyössä rohkaistaan käytännön kekseliäisyyteen ja ideoiden ilmaisemiseen.
- L3 Oppilaita ohjataan kehittämään kuluttajataitojaan sekä omien oikeuksien että toisaalta vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön.
- L7 Edelleen kehitetään oppilaan yhteisöllisiä taitoja, järjestelmällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostuksen heräämiselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan.

Vuosiluokka 9

- L1 Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa, heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja rakentamaan uutta tietoa.
- L3 Koulutyö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, turvallisuuteen ja terveyteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman arjen kannalta tärkeitä taitoja ja lisäämään ympäristön hyvinvointia. Oppilaat saavat perustiedot teknologiasta ja opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin, teknologian vastuulliseen käyttöön ja siihen liittyviin eettisiin pohdintoihin.
- L4 Monilukutaidossa huomioidaan kuva- ja medialukutaito.
- L5 Huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailta on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tekniikkaa voidaan käyttää mallintamisen ja tallentamisen apuna.
- L6 Oppilaita ohjataan tuntemaan lähialueen yhteiskunnallisia ja taloudellisia rakenteita ja toimintatapoja esimerkiksi työelämään

15.4.9 Terveystieto

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 terveystieto opetetaan omana oppiaineena. Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti.

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Terveystietoon, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus. Terveystieto antaa käsityksen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista asioista kokonaisvaltaisesti.

Opetuksessa huomioidaan terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Oppilas oppii tunnistamaan riskejä ja kehittää niiden hallintakykyä. Terveystietoa tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Opetus tukee oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedonhankintaa, tiedon arvioimista ja käyttämistä.

Terveystietoon avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Terveystietoa tukeva kasvu ja kehitys. Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painotuvat identiteetti, itsetuntemuksen ja seksuaalinen kehittyminen sekä läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn.

S2 Terveystietoa tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy. Terveystietoon liittyvissä liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmien, unen, ravitsemuksen ja liikunnan. Perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveystietoon voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja- ja valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Huomioidaan myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöissä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä huomioidaan myös nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Käsitellään keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri. Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveystalvet, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit. Tietolähteitä, erilaisia terveystalvetmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurin herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä huomioidaan eri näkökulmia, kuten lapsuus ja lapsen oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti. (L1,L2,L3,L7)

T2 Ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriitaisissa ja kriisitilanteissa. (L2,L3,L4,L7)

T6 Tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa. (L2,L3,L5,L6,L7)

T11 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntapaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista. (L1,L2,L3,L7)

T12 Tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä. (L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7)

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 7

Mitä on terveys? Aloitetaan ”tutkimusmatka” terveyden ja hyvinvoinnin maailmaan. Pyritään saamaan oppilas kiinnostumaan omasta kehosta, sen terveydestä ja hyvinvoinnista (S1). Psykkinen kasvu- ja kehitys ja itsensä arvostaminen sekä murrosikä muutokset kehossa (S1, S2). Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen esimerkiksi pienten näytelmien tai esitysten kautta (S1). Kasvun ja kehityksen vaiheiden tuntemus ja eri vaiheisiin liittyvät kriisit ja konfliktit (S1,S3). Liikunnan, levon ja ravinnon merkitys. Miten paljon liikuntaa tulisi harrastaa? Miten uni ja sen määrä vaikuttaa nuoren arkeen? Miten syödä monipuolisesti ja terveellisesti? (S1,S2). Terveyden uhat, päihteet, riippuvuudet ja ympäristömyrkyt. Käsitellään erilaisia terveytemme uhkia, kuten päihteet ja ympäristömyrkyt. Mihin kaikkeen voi olla riippuvainen ja onko riippuvuus aina negatiivinen asia? (S3). Perehdytään seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin. Mitä tarkoittaa seksuaalinen olento? Käydään läpi seksuaalisuuden portaat ja pohditaan mitä on seksuaaliterveys. Onko seksi sama kuin seksuaalisuus? (S2). Pohditaan, miten tunnistaa luotettavan lähteen mediasta, kun kyseessä on esimerkiksi terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää mainontaa (S3). Arvioidaan esimerkiksi kouluympäristössä terveyden, viihtyvyyden ja turvallisuuden näkökulmista (S3). Suvaitsevaisuus, erilaisuuden arvostaminen ja ymmärtäminen sekä monikulttuurisuus (S3).

Terveystiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 8

T3 Ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viesti-

en tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä.

(L1,L3,L4,L6)

T7 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan omanterveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

(L2,L3,L5,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. (L2,L4,L5,L7)

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 8

Liikenneturvallisuus- ja käyttäytyminen. Tehdään ryhmätö otsikolla ”turvallisesti liikenteessä”, jolloin seurataan ja raportoidaan lähiympäristön liikenneturvallisuutta ja pohditaan parannusehdotuksia (S1,S2). Seksuaalioikeudet ja rikokset. Jatketaan seksuaaliterveyteen ja seksuaalisuuteen tutustumista. Ehkäisymenetelmät ja sukupuolitaudit, ihmissuhteet ja niihin liittyvät arvot ja normit. Seksuaalinen moninaisuus (S2). Tutustutaan turvallisuustaitoihin- ja valmiuksiin, harjoitellaan ensiapua ja toimintaa tapaturman sattuessa. Pohditaan miten esimerkiksi kotitapaturmia ja vapaa-ajan harrastuksissa tapahtuvia tapaturmia voitaisiin vähentää (S2). Tutustutaan kansantauteihin ja yleisimpiin tartuntatauteihin. Voidaan tehdä joko ryhmätöinä tai pareittain (S2). Monipuolinen ja terveellinen ravinto sekä ravitsemuksen ongelmat. Jatketaan ravintoasioiden käsittelyä ja tutustutaan ravitsemuksen ongelmiin, esimerkiksi syömishäiriöihin (S2). Päihteiden sekä riippuvuutta aiheuttavien aineiden ja asioiden käsittelyä jatketaan (S2). Mielen hyvinvointi. Miten tukea jaksamista arjessa ja miten toimia kriisin kohdatessa? (S1). Jatketaan luotettavan tiedonhaun harjoittelua ja kriittistä suhtautumista terveismarkkinointiin- ja mainontaan. Erilaisia toiminnallisia harjoituksia, kuten jana, pantomiimi tai näytelmä, joiden avulla voidaan käydä läpi tai monipuolistaa kulloinkin vuorossa olevan aihealueen käsittelyä ja ymmärtämistä (S1). Voidaan tehdä vierailuja esimerkiksi sairaalaan, neuvolaan, tutkimuskeskukseen tai tutustua esimerkiksi punaisen ristin toimintaan (S3).

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 9

Terveystiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 9

T4 Ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. (L1,L2,L3,L4,L6,L7)

T5 Ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavistatekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. (L1,L2,L3,L4)

T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä. (L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7)

T10 Ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä. (L1,L3,L6)

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokka 9

Tutustutaan terveyspalveluihin ja vieraillaan esimerkiksi perhesuunnitteluneuvolassa tai muussa terveys tai hyvinvointipalveluja tarjoavassa paikassa (S3). Elämäntapaan, kasvuun ja kehitykseen tutustuminen. Lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus. Käydään läpi eri ikäkausien piirteitä ja elämäntapaan liittyviä tapahtumia (S1). Jatketaan ensiaputaitojen ja toiminnan harjoittelua tapaturman sattuessa (S2). Tutustutaan suunterveyden vaikutukseen koko-

naisterveyden tilaan (S2). Oman kehon oireiden lukutaito ja itsestä huolehtiminen. Opetellaan tunnistamaan oman kehon oireita ja hoitamaan itseään mahdollisuuksien mukaan (S2). 7.luokalla aloitettu ”tutkimusmatka” terveyden ja hyvinvoinnin maailmaan huipentuu 9.luokalla, jolloin tehdään yhteenveto aiemmilla luokilla opituista asioita ja saadaan kokonaiskuva terveyteemme ja hyvinvointiimme vaikuttavista tekijöistä (S1,S2,S3).

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Terveystiedossa hyödynnetään keskustelevaa, tutkivaa ja kokemuksellista oppimista, jossa oppilaiden omien kysymysten kautta lähestytään arjen terveysilmiöitä. Näin luodaan perusta kriittiselle ajattelulle, oman osaamisen soveltamiselle ja opittujen taitojen kehittymiselle. Tavoitteena hyvä vuorovaikutus opettajan ja oppilaiden välillä. Terveystieto on myös toiminnallinen oppiaine, erilaiset toiminnalliset harjoitukset kuten jana-harjoitukset, pienet esitykset tai ensiapu harjoitukset tuovat oman lisänsä aineen opetukseen.

Oppilaita rohkaistaan esittämään kysymyksiä ja tuomaan oman kokemuksellisen tietonsa esiin, ja niitä pohditaan yhdessä. Keskustelujen tavoitteena on tunnistaa omat mielipiteet, näkemykset, tunteet ja havainnot sekä pohtia niiden taustalla olevia konkreettisia asioita. Tämänlainen pohdinta kehittää eettisen valmiuden lisäksi tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja. Tärkein oppimisympäristö on ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, mutta myös erilaiset yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Pyritään vaihteleviin oppimisympäristöihin, joihin myös oppilaat pääsevät vaikuttamaan. Tietoja ja taitoja rakennetaan yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön kautta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa

Tieto terveydestä ja omaan ja muiden hyvinvointiin kuuluvista asioista on osa ihmisen jokapäiväistä elämää kaikissa kasvun ja kehityksen vaiheissa. Opetuksessa terveystiedon tavoitteissa ja sisällöissä huomioidaan oppilaan ikävaihe, elämäntilanne ja kulttuurinen tausta siten, että edistetään ymmärrystä ja kunnioitusta jokaiseen koskemattomuuden ja yksityisyyden oikeudesta liittyen terveyteen ja sairauteen. Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseneri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja tarvittaessa elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja mahdollisesti myös vertaispalautetta. Terveystiedossa arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen tai temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnissa huomioidaan myös tuntityöskentely, annettujen tehtävien suorittaminen, vihkotyö sekä näytöt käsiteltyjen aihealueiden osaamisesta.

Vuosiluokka 7

Arvioinnin kohteet ovat tuntityöskentely, oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen. Myös välineistön käyttäminen, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, ryhmätyöskentelytaidot, lähdekritiikki ja oma kirjallinen tuottaminen. Myös ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyö, toiminnalliset harjoitukset ja kokeet sekä huomioidaan arvioinnissa. Itsearviointi arvioinnin tukena.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin kohteet ovat tuntityöskentely, oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen. Myös välineistön käyttäminen, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, ryhmätyöskentelytaidot, lähdekritiikki ja oma kirjallinen tuottaminen ja terveystiedon käsitteiden käyttäminen. Myös ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyö, toiminnalliset harjoitukset, tuntiaktiivisuus ja kokeet huomioidaan arvioinnissa. Myös itsearviointi ja mahdollisesti myös vertaispalaute arvioinnin tukena.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin kohteet ovat tuntityöskentely, oppimisen edistyminen, tiedollinen ja taidollinen osaaminen. Myös välineistön käyttäminen, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, mediataidot, ryhmätyöskentelytaidot, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaidot, lähdekritiikki, tiedonhakutaidot ja oma kirjallinen tuottaminen. Myös ryhmätyöt, esitelmät, vihkotyö, toiminnalliset harjoitukset ja kokeet huomioidaan arvioinnissa. Myös itsearviointi ja mahdollisesti myös vertaispalaute arvioinnin tukena.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alaiset osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Omien terveystaitojen kasvattaminen, erilaisten tietolähteiden käyttö ja arviointi.

L2 Vuorovaikutustaitojen harjoittelu, tunteiden ilmaisu ja säätely, some-taidot.

L3 Vuosiluokan 7 kaikki sisällöt.

L4 Terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinojen tarkastelu, luotettavuuden ja lähdekritiikin arvioiminen, pakkausmerkintöjen monilukutaito sekä hyvinvoinnin ja sairauksien havainnoiminen.

L5 Tuoteselosteiden ja pakkauksien monilukutaito, terveystiedon etsiminen eri lähteistä ja lähdekritiikki.

L6 Oma aktiviteetti, esimerkiksi luokan pitämässä kahviossa erityisruokavalioiden, hygienian ja terveysvaikutusten huomiointi, itsenäinen työskentely sekä ryhmätyötaidot.

L7 Kaikki terveyden eri osa-alueiden sisällöt (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen).

Vuosiluokka 8

L1 Omien terveystaitojen kasvattaminen, erilaisten tietolähteiden käyttö ja arviointi.

L2 Vuorovaikutustaitojen harjoittelu, tunteiden ilmaisu ja säätely sekä some-taidot

L3 Vuosiluokan 8 kaikki sisällöt

L4 Terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinojen tarkastelu, luotettavuuden ja lähdekritiikin arvioiminen, pakkasmerkintöjen monilukutaito sekä hyvinvoinnin ja sairauksien havainnoiminen.

L5 Tuoteselosteiden ja pakkausten monilukutaito, terveystiedon etsiminen eri lähteistä ja lähdekritiikki.

L6 Oma aktiviteetti, vuorovaikutustaidot, mahdollisissa työpaikoissa itsestä ja toisista huolehtiminen, työturvallisuus, itsenäinen työskentely ja ryhmätyötaidot

L7 Kaikki terveyden eri osa-alueiden sisällöt (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen).

Vuosiluokka 9

L1 Omien terveystaitojen kasvattaminen, erilaisten tietolähteiden käyttö ja arviointi. Itsehoito, tuen ja avun hakeminen.

L2 Miten terveystalvet toimivat ja miten niitä käytetään? Vuorovaikutustaitojen harjoittelu, tunteiden ilmaisu ja säätely. Ensiaputaidot sekä sometaidot.

L3 Vuosiluokan 9 kaikki sisällöt

L4 Terveyspalvelutarjonta, vaikuttamisen keinojen tarkastelu, luotettavuuden ja lähdekritiikin arvioiminen, pakkausmerkintöjen monilukutaito sekä hyvinvoinnin ja sairauksien havainnointi.

L5 Terveyspalvelujen etsintä, terveystiedon etsiminen eri lähteistä ja lähdekriittisyys.

L6 Oma aktiviteetti, terveyttä edistävien kansalaisjärjestöjen toimintaan tutustuminen, itsenäinen työskentely ja ryhmätaidot.

L7 Kulttuuri terveyden edistäjänä, vastuullinen kuluttaminen.

15.4.10 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilasta opetettavaan uskontoon, sen käsitteistöön symboliikkaan ja monimuotoiseen ilmenemiseen kulttuurissamme. Se tutustuttaa uskonto ja katsomusperinteisiin Suomessa ja muualla maailmassa, antaa valmiuksia ymmärtää eri uskontojen sekä uskon ja tiedon välistä dialogia. Opetus tutustuttaa oppilaat eettiseen ajatteluun, antaa valmiuksia omakohtaiseen pohdintaan sekä itsetuntemuksen ja elämänhallinnan kehittymiseen Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaiden sosiaalisten suhteiden rakentumista, toisten huomioon ottamista, suvaitsevaisuutta ja vastuullisuutta. Se on osa eettistä kasvatusta ja kartuttaa uskontoja koskevaa tietoa ja ymmärrystä.

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa tutustutaan kulttuurin ja uskonnon yhteyteen, maailmanuskontoihin ja uskonnottomuuteen. Uskontoa tarkastellaan niin tieteen, taiteen, median, politiikan, yhteiskunnan kuin populaarikulttuurin näkökulmasta. Pohditaan ja analysoidaan uskonnon vaikutusta yhteiskuntaan sen eri osa-alueilla. Opetus tukee nuoren oman katsomuksen kehittymistä, eettistä vuoropuhelua, syy-seuraussuhteiden löytämistä ja ymmärtämistä sekä antaa valmiuksia ja rohkeutta elää ja vaikuttaa alati muuttuvassa maailmassa. Keskeisenä tarkastelun kohteena ovat Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus sekä eri uskontojen ja katsomusten eettiset näkemykset. Uskonnon opetus tarjoaa nuorelle voimavaroja hänen etsiessään omaa tietään kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä opiskeltaviin uskontoihin liittyvä monimuotoisuus.

T2 Auttaa oppilasta syventymään opiskeltavien uskontojen levinneisyyksiin ja vaikutuksiin eri puolilla maailmaa.

T3 Ohjata oppilas perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa, siten että oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen.

T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia teemoja mediassa.

T5 Auttaa oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

T6 Perehdyttää oppilas eri uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin.

T7 Auttaa oppilasta arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T11 Rohkaista oppilaita kohtaamaan myönteisen vuorovaikutuksen hengessä erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa, jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Vuosiluokka 8

T2 Auttaa oppilasta syventymään ev-lut. uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetukseen.

T3 Ohjata oppilas perehtymään kristinuskon monimuotoisuuteen ja eri herätysliikkeiden vuorovaikutukseen.

T9 Auttaa oppilasta rakentamaan omaa elämäntapaansa ja vahvistaa hänen elämäntaitojaan.

T11 Rohkaista oppilaita kohtaamaan myönteisen vuorovaikutuksen hengessä erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa, jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Vuosiluokka 9

T3 Ohjata oppilas tutustumaan Suomen uskontojen ja katsomusten perinteisiin ja taustoihin sekä uskonottomuuteen.

T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan uskonnollisia teemoja mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T6 Perehdyttää oppilas eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin sekä ihmisoikeuksiin.

T8 Rohkaisee oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämäntapa- ja ajankohdaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.

T10 Innostaa pohtimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.

T11 Rohkaista oppilaita kohtaamaan myönteisen vuorovaikutuksen hengessä erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa, jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S2 Maailman uskonnot ja niiden levinneisyys, uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä uskonottomuus, uskontojen näkyvyys ja käsittely mediassa. Tarkastellaan myös uskontojen vuorovaikutusta suhteessa toisiinsa monikulttuuris-
tuvassa maailmassa.

Vuosiluokka 8

S1 Kristinuskon synty, kehitys ja merkitys. Kristilliset yhdyskunnat ja herätysliikkeet sekä niiden vaikutus. Suomalainen katsomusperinne, uskonnonvapaus ja uskonottomuus. Suomalaiset muinaisuskonnot ja kansanperinne.

S2 Reformaatio ja kirkon aseman muutos (1500-luvulla) sekä nykypäivän kirkkojen välinen yhteistyö (ekumenia).

Vuosiluokka 9

S1 Raamattu pyhänä kirjana sekä sen tulkinta ja käyttö. Tarkastellaan myös Raamatun kulttuurivaikutuksia. Vanha testamentti kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin juurina sekä Uusi testamentti kristinuskon synnyn ilmentäjänä.

S2 Uskonnon ja tieteen suhde muuttuvassa maailmassa. Uskonto yksilön ja yhteiskunnan voimavarana. Oman elämäntapa- ja etiikan vahvistaminen. Ajankohdaisia yhteiskunnallisia ja eettisiä kysymyksiä, sekä uskontojen näkyvyys ja käsittely mediassa .

S3 Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, YK ja sen työntekijät (kuten rauhanneuvottelijat), ihmisoikeuksien loukkaaminen, holokausti. Osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskuntarauhaa. Kristillisten kirkkojen eettiset painotukset ja raamatun ja etiikan suhde.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Oppimisen työtapoina jatkuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja keskustelut, joihin liittyy uskonnollisen sanaston syvällinen ymmärtäminen ja käyttäminen. Keskustelujen kautta voidaan saavuttaa sellaiset vuorovaikutustaidot, että ihmisten ja uskontojen moninaisuutta on mahdollista tarkastella kunnioittavasti, arvostavasti ja kiireettömästi välttämättä nopeita päätelmiä ja perusteettomia mielipiteitä. Opetuksessa toteutetaan projekteja sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee vuorovaikutustaitojen monipuolista kehittymistä ja käsitteiden syvällistä ymmärtämistä. Mediasta tapahtuvan tiedonhankinnan ja tiedon tuottamisen avulla nostetaan esille median käyttämiseen ja tiedon todellisuuteen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan ilmaisemaan oma mielipiteensä rohkeasti ja rakentavasti. Oppilasta ohjataan opiskelun aiheen tiedonhakuun monipuolisista lähteistä ja lähteisiin kriittisesti suhtautuen. Tarvittaessa tiedonhakua harjoitellaan ohjatusti. Oppilasta ohjataan monipuolisten tehtävien ratkaisemiseen ja hänen oppimistaan tuetaan sopivien tehtävien avulla. Edistyneemmille oppilaille tarjotaan esim. laajempia tehtäviä.

Vuosiluokka 7

Arvioidaan työskentelyä itsenäisesti ja ryhmässä, omaa tuottamista, kokonaisuuksien hallintaa, tiedonhaun taitoja, oppilaan osaamisen vahvuuksia ja heikkouksia, suullista ja kirjallista tuottamista, aktiivisuutta ja omatoimisuutta. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen. Tarkastellaan suullista ja kirjallista tuottamista sekä ryhmätöitä. Annetaan kannustavaa suullista palautetta sekä ryhmälle, että henkilökohtaisesti. Lisäksi sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 8

Arvioidaan työskentelyä itsenäisesti ja ryhmässä, omaa tuottamista, tiedonhaun taitoja ja omatoimisuutta. Huomioidaan oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, tuntiaktiivisuus, tiedon yhdistely, harrastuneisuus ja aktiivisuus. Arviointi tapahtuu jatkuvan havainnoinnin ja palautteen antamisen kautta. Huomioidaan suullinen ja kirjallinen tuottaminen sekä ryhmätöitä. Arviointi toteutetaan itsearviointin, vertaispalautteen ja opettajan palautteen avulla. Lisäksi annetaan sanallinen arvio ja numeroarvosana oppilaalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 9

Arvioidaan työskentelyä itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen, tiedonhaun taidot ja omatoimisuus, aktiivisuus ja harrastuneisuus, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet sekä suullinen ja kirjallinen tuottaminen. Mm. osallistuminen luokkakeskusteluihin, tiedon yhdistely. Arviointi perustuu jatkuvaan havainnointiin ja palautteen antamiseen. Kirjallinen arvio ja numeroarvosana oppilaalle lukuvuoden päättyessä

Uskonnon päättöarviointin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyy opetussuunnitelman perusteista

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Oppilaita ohjataan näkemään asioita uusilla tavoilla, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta pohtimaan ajatteluta-

pojaan.

L2 Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään katsomusten moninaisuus myönteisenä voimavarana.

L4 Oppilaita ohjataan hahmottamaan, jäsentämään ja ymmärtämään erilaisia kulttuurisia viestinnän muotoja ja opetuksessa tähdätään kriittiseen ja kulttuurisen lukutaitoon.

L5 Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti ja turvallisesti, sekä ohjataan heitä käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhankinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä (esim. ryhmätyö).

L7 Oppilaita ohjataan työskentelemään yhdessä ja he saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan myös pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun näkökulmista.

Vuosiluokka 8

L1 Oppilaita ohjataan käyttämään hankkimaansa tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen.

L2 Oppilaita ohjataan asettumaan toisen katsomuksen omaavan henkilön asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.

L3 Perusajatuksena on se, että oman kulttuurin tuntemisen ja itsetuntemuksen kautta löytyy tie kestäväan ja turvalliseen elämäntapaan. Näitä harjoitellaan mm. keskustelujen, draaman ja kirjoittamisen keinoin.

L5 Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa uskonnon opetuksessa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon.

L6 Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti.

L7 Harjoitellaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen.

Vuosiluokka 9

L1 Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

L2 Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurien, kielten ja katsomusten moninaisuus myönteisenä voimavarana ja arjen ilmiöihin vaikuttavana tekijänä suomalaisessa kansan- ja uskonperinteessä.

L3 Oppilaat oppivat tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen elämänkaaren etiikassa.

L4 Oppimistilanteissa oppilaat välittävät hankkimaansa tietoa, etsivät ratkaisuja ongelmiin ja tuottavat uutta tietoa eri muodoissa ja eri välinein, yksin ja yhdessä muiden kanssa.

L5 Pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja.

L6 Oppilaat saavat perusopetuksen aikana yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Tällöin kiinnitetään huomiota myös yhteistyön ja työelämän edellyttämään asianmukaiseen käyttäytymiseen.

L7 Ympäristö- ja eläinetiikka, kestävä kehitys eettisenä teemana.

15.4.11 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä, katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on ohjata oppilasta tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraussuhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella. Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämänkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on opettaa elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen ja vastuunottoon.

Vuosiluokilla 7-9

Elämänkatsomustiedon tehtävänä vuosiluokilla 7-9 on antaa oppilaille eväitä oman identiteetin ja maailmankuvan rakentamiseen ja arvioimiseen. Opetuksen tehtävänä on tarjota tarpeeksi laajan yleissivistyksellisen tietopohjan lisäksi malleja hyvän ja eettisen elämän saavuttamiseksi. Opetus tukee nuoren oman katsomuksen kehittymistä, eettistä vuoropuhelua, syy-seuraussuhteiden löytämistä ja ymmärtämistä sekä antaa valmiuksia ja rohkeutta elää ja vaikuttaa alati muuttuvassa maailmassa. Opetuksen tulee tukea nuoren oman tulevaisuuden haltuunottoa ja suunnittelemista.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T2 Ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintö-ohjelmaan.

T3 Ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia uskomusjärjestelmiä, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia niiden arvioinnissa.

T6 Ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7 Kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden hyväksymiseen ja ymmärtämiseen niin, että oppilas kasvaa suvaitsevaiseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

T8 Ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.

T9 Innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.

Vuosiluokka 8

T1 Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.

T3 Ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia uskomusjärjestelmiä, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

T4 Ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.

T6 Ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T8 Tukea oppilasta kehittämään eettistä ajatteluaan ja tunnistamaan vastuun ja oikeuksien näkökulmat.

T9 Ohjata oppilasta huomaamaan ja ymmärtämään eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään.

T10 Rohkaista oppilasta toimimaan vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi ja vaikuttamaan paikallisesti ja globaalisti.

Vuosiluokka 9

T1 Ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.

T3 Ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia uskomusjärjestelmiä, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

T4 Ohjata oppilasta pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.

T5 Ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja.

T8 Tukea oppilasta kehittämään eettistä ajatteluaan ja tunnistamaan vastuun ja oikeuksien näkökulmat.

T9 Ohjata oppilasta huomaamaan ja ymmärtämään eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään.

T10 Rohkaista oppilasta toimimaan vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi ja vaikuttamaan paikallisesti ja globaalisti.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Perehdytään Unescon maailmanperintökohteisiin ja seurataan kulttuurin ilmenemistä. Tutustutaan erilaisiin teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin, esimerkiksi kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan eri katsomusten kohtaamisen historiaan sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

Vuosiluokka 8

S3 Tutustutaan ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan erilaisiin käsitteisiin ihmisen ja luonnon suhteesta. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Vuosiluokka 9

S1 Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Keskustellaan oppilaan kanssa, jotta hän saisi tukea elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista varten.

S2 Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta.

S3 Perehdytään ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon sisältöjen opettamisessa voidaan hyödyntää maailmaa tutkineiden ja muuttaneiden henkilöiden elämäkerrat soveltuvien osin. Keskustelevalla opetuksella pyritään tarjoamaan oppilaille tilaa ja keinoja rakentaa omia ajatuksiaan ja maailmankuvaansa. Myös dialogisuuden sosiaaliseen puoleen kiinnitetään huomiota. Vierailut, vieraiden vastaanottaminen ja yhteistyö muiden toimijoiden tai järjestöjen kanssa tarjoavat oppilaille mahdollisuuden osallistua ja ottaa vastuuta omasta ympäristöstään. Samalla he voivat laajentaa maailmankuvaansa. Tuetaan keskustelutaitojen kehittymistä siten, että ihmisten moninaisuutta on mahdollista tarkastella kunnioittavasti, arvostavasti ja kiireettömästi välttäen nopeita päätelmiä ja perusteettomia mielipiteitä. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee vuorovaikutustaitojen monipuolista kehittymistä ja käsitteiden syvällistä ymmärtämistä. Nostetaan esiin mediasta tapahtuvaan tiedonhankintaan ja tiedon tuottamiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa

Vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan ikäkauden mukaisesti työskentelemään yhdessä toisten kanssa ja osallistumaan aktiivisesti oman katsomuksellisen identiteettinsä rakentamiseen oman ikäkautensa, taustansa ja elämäntilanteensa perustalta. Elämäkatsomustieto tukee siten vuorovaikutuksen ja ajattelutaitojen kehittymistä, oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista sekä eettisiä taitoja, joita kaikkia tuetaan myös yksilöllisten tarpeiden mukaan. Oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta vahvistetaan osallistamalla oppilaita kaikissa työskentelytavoissa. Elämäkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa

Vuosiluokka 7

Arvioidaan: työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen, kokonaisuuksien hallitseminen, tiedonhaun taidot, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, osallistuminen luokkakeskusteluihin, aktiivisuus ja omatoimisuus.

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, ryhmätyöt, kannustava suullinen palaute sekä ryhmälle, että henkilökohtaisesti, sanallinen arvio oppilaalle lukuvuoden päättyessä.

Vuosiluokka 8

Arvioidaan: työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen, tiedonhaun taidot ja omatoimisuus, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, osallistuminen luokkakeskusteluihin, tiedon yhdistely, harrastuneisuus, aktiivisuus

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, ryhmätyöt, kannustava suullinen palaute sekä koko ryhmälle, että henkilökohtaisesti, sanallinen arvio ja numeroarvosana oppilaalle lukuvuoden päättyessä

Vuosiluokka 9

Arvioidaan: työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, oma tuottaminen, tiedonhaun taidot ja omatoimisuus, aktiivisuus ja harrastuneisuus, oppilaan osaamisen vahvuudet ja heikkoudet, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, mm. osallistuminen luokkakeskusteluihin, tiedon yhdistely

Tapa: jatkuva havainnointi ja palautteen antaminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen, ryhmätyöt, kannustava suul-

linen palaute sekä koko ryhmälle, että henkilökohtaisesti, sanallinen arvio ja numeroarvosana oppilaalle lukuvuoden päättyessä

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetussuunnitelman perusteista

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 7-9

Vuosiluokilla 7-9 L1-L3 säilyvät koko ajan oppiaineen ytimessä, mutta L4-L7 merkitys kasvaa. Näitä osa-alueita voidaan tukea esimerkiksi analysoimalla ja tutustumalla nuorisokulttuurin erilaisiin ilmiöihin, toteuttamalla myös TVT:tä opetuksessa ja työtavoissa, tutustumalla erilaisiin suuriin elämäntarinoihin ja toteuttamalla esimerkiksi auttamis- ym. vastaavia projekteja.

L1 Syy-seuraussuhteiden oivaltaminen, ongelmanratkaisut ja erilaisten vaihtoehtojen punnitseminen ja erojen tekeminen.

L2 Kulttuurillinen osaaminen. Vuorovaikutus ja ilmaisu ryhmässä, jossa eri ikäisiä oppilaita eri luokilta

L3 Sosiaalisten taitojen opettelu

L4, L5 Eettisyys ja kriittisyys somessa ja internetissä

L7 Oikeudenmukaisuus maailmassa, auttamistyöhön tutustuminen, luonnonsuojelu ja arvo

15.4.12 Historia

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Historian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään itseä ja maailmaa. Kyse on oppilaiden historiataitojen, historiatietoisuuden ja kulttuurien tuntemuksen kehittamisestä. Historian opetuksella kehitetään eettistä ja itsenäistä ajattelua, mutta myös tuodaan mielekkyyden kokemuksia. Menneisyyden ja nykyhetken ymmärtämisen, yleissivistyksen ja itseymmärryksen kehittymisen lisäksi historia on myös eräänlaista arvo- ja elämäntaito-oppia. Kiinnostuksen herättämisellä ihmiskunnan kehitystä kohtaan voidaan edesauttaa kiinnostusta ylipäätään inhimillisyyttä kohtaan.

Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historialla tuetaan oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistetään heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin ja tiedon kriittiseen käsittelyyn. Opetuksessa menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan aineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniulotteisuutta sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja sekä niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksen tehtävänä on osoittaa, miten ideaalit ja ihanteet ovat motivoineet menneisyydessä ja herättää nuoret ymmärtämään heidän omaa historiallista potentiaaliaan. Opetus syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta, tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. 7. - 8. luokilla tavoitteena on ymmärtää historiallisten tapahtumien kulkua. 9. luokalla on tarkoitus oppia ymmärtämään maailman tapahtumien taustalla olevia historiallisia syy-seuraussuhteita ja aatteita.

Historian opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.

T2 Aktivoida tutustumaan erilaisiin historian lähteisiin.

T4 Vahvistaa oppilaan kykyä hahmottaa historiallista aikaa ja siihen liittyviä historiallisia käsitteitä.

T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.

T8 Kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen.

Vuosiluokka 8

T2 Aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta.

T3 Auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.

T6 Auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.

T7 Ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

Vuosiluokka 9

T9 Ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja ymmärtämään ihmisen tarkoituseriä.

T10 Ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.

T11 Harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta.

T12 Ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Perehdytään ilmiöön nimeltä teollinen vallankumous, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa. Perusteellisen tarkastelun kohteena ovat Ranskan suuri vallankumous, Napoleon, esiteollinen maailma ja teollinen vallankumous. Pohjustetaan teollisen yhteiskunnan syntyä tarkastelemalla renessanssiaikaa ja löytöretkiä sekä sitä miten löytöretket muuttivat eurooppalaista yhteiskuntaa ja taloutta. Maailmankuvan muutoksen ja ihmisen ajattelun kehityksen ymmärtämiseksi laajennetaan uuden ajan alun tapahtuminen ja kehityksen tarkastelua.

S2 Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan. Euroopan ohella tutustutaan myös muiden maanosien historiaan. Löytöretket johdattelavat Euroopan ulkopuolisen historian tarkasteluun. Käsitellään renessanssin muuntuminen barokiksi ja itsevaltiuden aika. Tunneilla käsitellään myös reformaatio ja luonnontieteiden murros. Suomen historiassa käsitellään elämää Ruotsin valtakunnan osana ja suomalaisen kulttuurin muotoutumista.

Vuosiluokka 8

S1 Käsitellään ajanjakso 1700-luvulta nykypäivään henkilö- ja kulttuurihistoriaa painottaen.

S2 Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan. Erityisesti korostuvat 1800-luvun uudet aatteet nationalismi, konservatismi, liberalismi ja sosialismi, imperialismin aika ja maailmansotaan johtanut kehitys.

S4 Perehdytään maailmansotiin, maailmansotien väliseen aikaan, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin ja ihmisoikeuksien edistämiseen.

S6 Syvennytään kehittyneiden maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa

Vuosiluokka 9

S3 Tutustutaan Suomen historiaan autonomian aikana. Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Perehdytään itsenäisyyden aikaan sekä ulko- ja sisäpolitiikan että talouden näkökulmasta. Käsitellään esim. sisällissotaa, demokratian haasteita ja Suomea toisessa maailmansodassa.

S5 Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Lisäksi keskeistä on hyvinvointiyhteiskunnan rakentuminen. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluamattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Syvennytään kehittyneiden maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa. Käsitellään myös Yhdistyneet kansakunnat ja Euroopan integraatiokehitys. Opetuksessa keskitytään tapahtumien syiden ja vaikutusten ymmärtämiseen.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja. Harjoitellaan esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Harjoitellaan omien tulkintojen tekemistä ja eriävien tulkintojen arvioimista. Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla. Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa

Vuosiluokka 7

Seitsemänneltä luokalta lähtien historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Oppimista ei arvioida sisältöjen muistamisen perusteella, vaan huomiota kiinnitetään tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Vuosiluokka 8

sama kuin 7. luokassa

Vuosiluokka 9

Päätöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päätöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päätöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päätöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päätöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L4 Historiallisten dokumenttien tulkinta eri aikakonteksteissa ja tietolähteenä

L5 Ryhmätöiden ja esitelmien teon yhteydessä harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologista osaamista

L7 Teollistumisen käsittelyn yhteydessä peilataan kestävän tulevaisuuden rakentamista. Elämäkertojen kautta käsitellään yksilön osallistumista, vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia.

Vuosiluokka 8

L4 Historiallisten dokumenttien tulkinta eri aikakonteksteissa ja tietolähteenä

L5 Ryhmätöiden ja esitelmien teon yhteydessä harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologista osaamista

L6 Talouden ja teollistumisen esimerkkien kautta yrittäjyyden näkökulmia

Vuosiluokka 9

L4 Historiallisten dokumenttien tulkinta eri aikakonteksteissa ja tietolähteenä; taideteosten tulkinta oma aikakautensa ilmentäjänä

L5 Ryhmätöiden ja esitelmien teon yhteydessä harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologista osaamista

L6 Historiataitojen ja sivistyksen merkitys oman maailmankuvan rakentumisessa oman opiskelun ja työelämän näkökulmasta.

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on kehittää aktiivista kansalaisuutta ja vastuullista kansalaisaktivismia sekä lisätä ymmärrystä itsestä ja maailmasta. Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Olennainen yhteiskuntaopin tehtävä on sosiaalisten kykyjen kehittäminen. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittämään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä sovelta-
maan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu

valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Tehtävänä on rohkaista oppilasta kohti kulutuskriittistä ja kestävää tulevaisuutta rakentavaa eettistä taloudellista ja yhteiskunnallista toimintaa.

Alemmilla luokilla yhteiskuntaopin tehtävänä on oppilaan luokkayhteisön jäseneksi kasvaminen, vuorovaikutustaitojen kehittämisen, sosiaalistamisen ja sosiaalisten taitojen kehittämisen ja muiden huomioimisen oppiminen. Yhdessä nämä luovat pohjaa yhteiskuntaopin tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavien taitojen kehitykselle.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaat syventävät käsitystä eri vaikuttamisen keinoista. Opetuksessa korostetaan vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan koulu yhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit ja ekologiset kysymykset. Oppilaita ohjataan ymmärtämään erilaisia valtiomuotojen erot sekä sen miten demokratia toimii. Oppilaita ohjataan ottamaan sosiaalinen vastuu yhteiskunnan kaikista jäsenistä.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin projekteihin ja kysymyksiin.

T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.

Vuosiluokka 8

T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisesta oikeusjärjestelmästä

T4 Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpi-toa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.

T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.

T9 Ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.

Vuosiluokka 9

T1 Ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin projekteihin ja kysymyksiin.

T3 Ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisesta oikeusjärjestelmästä

T4 Ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpi-

toa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.

T5 Rohkaista oppilasta kehittämään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan .

T8 Syvennytään talouden perusteiden ymmärtämiseen. Ohjata oppilasta oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Perehdytään yksilön vastuisiin, kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin eri ikävaiheissa. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin.

Vuosiluokka 8

S2 Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään perustuslakiin, ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet, vallan kolmijako-oppi, vallankäyttö ja poliittiset puolueet. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten (esim. kansalaisjärjestöt, yritykset) tahojen kanssa.

Vuosiluokka 9

S3 Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoin. Käsitellään henkilökohtaista talouden hallintaa sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S4 Syvennytään talouden peruskäsitteisiin (esim. BKT, inflaatio, deflaatio, korko, korkomarginaali, välitön ja välillinen verotus), ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin (esim. kansantalouden kiertokulku) sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin, (hyvinvointivaltion idea ja haasteet) kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Tarkastelussa hyödynnetään oppilaiden työelämään tutustumisharjoittelussa saamat havainnot ja kokemukset. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Yhteiskuntaopin yhtenä keskeisenä tavoitteena on konkreettinen sosiaalisen vastuun ottaminen luokka- ja koulu-yhteisössä. Tavoitteena on aktiivinen vastuullisuus eli tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintäteknikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelua.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa

Vuosiluokilla 7-9

Etsitään erilaisia tapoja selittää käsitteitä oppilaille. Voidaan turvautua myös vertaisopettamiseen, jossa annetaan luokkatoverin sanoittama vaikea käsite. Oppilaita rohkaistaan oppilaskuntatoimintaan ja erilaisiin ekologisiin ja muihin auttamis- ja osallistumisprojekteihin. Voidaan käsitellä myös vertaissovittelua. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa. Kehitetään empatiaa esim. erilaisia haasteita kohtaavia ihmisiä kohtaan. Kiinnostuksen herättäminen taloutta ja politiikkaa kohtaan on tärkeää, jotta ymmärrys siitä miten maailmaa johdetaan, lisääntyy.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa

Vuosiluokka 9

Monipuolisella, ohjaavalla ja rohkaisevalla palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan omassa elämässään yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Oppilaiden omia aktiviteetteja ja yhteiskunnallisia aloitteita tuetaan. Oppilaan monipuolista ja itse rakennettua perusteltua näkemystä yhteiskunnasta, yhteisöjen toiminnasta sekä globaalista maailmasta kehitetään arvioinnin avulla. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetussuunnitelman perusteista

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L4 Erilaisten oppimiskokemusten kautta monipuolinen suhde yhteiskuntaopin sisältöihin. Käytetään eri oppivälineitä, lähdeaineistoa sekä itsenäistä havainnointia ja pohtimista sekä niistä yhdessä keskustelemista, mikä antaa elävän käsitteistön aiheesta oppilaalle.

L6 Verotus, yhteiskunnalliset palvelut (sairaalat, koulutus, poliisi, palokunta).

Vuosiluokka 8

L1 Ohjataan oppilaita ymmärtämään syy- ja seuraus suhteita yhteiskunnan rakentumisessa ja jäsentymisessä.

Vuosiluokka 9

L2 Suomalaisen osaamisen merkitys (mm. koululaitoksen taso, teknologiaosaaminen, käsityötaitojen arvostus

maailmassa).

L3 Suurvaltojen vaikutus kansantalouteen ja vakauteen suhteessa Suomeen ja Euroopan unioniin.

L5 Tutkitaan eri viestimien avulla erilaisia painotuksia ja asenteita Euroopan valtioiden suhdetta Afrikkaan ja Amerikkaan.

L6 Tehdään tutustumiskäyntejä ja vierailuja yrityksiin, perehdytään eri ammatteihin. Asiassa voidaan hyödyntää mm. koulun vanhempien tieto-taitoa.

L7 Vältetään paperin käyttöä sekä valitaan muutenkin kestävä kehityksen mukainen oppimisvälineistö ja -ympäristö. Tehdään erilaisia käytännön projekteja maailman ekologisesta tilanteesta. Ymmärretään painotuksia puoluepoliittisella kentällä sekä kansalaisen mahdollisuus vaikuttaa (liberaali - konservatiivi, oikeisto - vasemmisto).

15.4.14 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Musiikilla on tärkeä merkitys ihmisen tunne-elämän ja itsetunnon kehitykseen. Musiikki voi toimia yhteisöllisyyttä rakentavana ja sosiaalista toimintaa ylläpitävänä elementtinä kaikissa muodoissaan. Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen tekemiseen, aktiiviseen osallisuuteen, onnistumisen elämyksiin. Opetuksen tehtävä on myös rakentaa arvostavaa ja kiinnostunutta suhdetta musiikkiin yhtenä taidemuotona, joka välittyy meille esteettisinä ja laadullisina kokemuksina, historiallisten siteiden kautta traditioina ja jonka laatuihin ja tyyliin voimme liittyä elämyksellisesti, toiminnallisesti ja tiedollisesti. Musiikin kuten muidenkin taideaineiden tehtävänä on myös ihmisen näkökulmien avartaminen, sävyjen, vivahteiden ja erilaisten laatujuen tunnistamiseen herkistäminen

Keskeisiä piirteitä musiikin opetuksessa ovat:

- Kuuntelemisen ja kuulemisen kyvyn kehittyminen, johon liittyy musiikin sosiaalisuutta kehittävä vaikutus; äänimaiseman tarkkailu ja siitä huolehtiminen, toisten kuunteleminen, kiinnostus toisia kohtaan, yhdessä toimiminen
- Laatutietoisuus, arviointikyky ja oman mielipiteen ilmaisun opettelu sekä omakohtainen kosketus musiikilliseen ilmaisuun, eläytymiskyvyn kehittyminen
- Toiminnallisuus ja osallistuminen sekä onnistumisen kokemusten tarjoaminen, oppilaan omien mahdollisuuksien huomioiminen musiikillisen ilmaisun perustana, vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllinen tilanteiden hallinta ja ihmisten välisen yhteyden vaaliminen,
- Oppiaineiden välinen integraatio
- Laululla, yhdessä laulamisaalla, on opetuksessa keskeinen asema, ihmisääni on instrumentti ja laulu antaa kaikille mahdollisuuden toimia käytännön musisoinnin parissa aktiivisena toimijana kykyjensä mukaan. Oppilasta ohjataan siten, että hän voi saavuttaa suhteen omaan ääneensä ja sen käyttöön eri yhteyksissä. Laulun opetus noudattelee musiikin historiallisen kehityksen mukaista etenemistä yksinäisyydestä moniäänisyyteen. Jokaisen oppilaan kyvyt ja mahdollisuudet huomioidaan.
- Soiton opetuksessa pääpaino on sellaisissa instrumenteissa, joita kaikilla on mahdollisuus oppia käsittelemään lähtötason mukaisesti yhteissoitossa ja harjoituksissa.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan omaehtoinen ilmaisu kasvaa voimakkaasti ja opetuksessa keskitytään musiikillisen ilmaisun monipuoliseen kehittämiseen. Musiikilliset tiedot ja taidot kehittyvät ja samalla luova musiikin tuottaminen mahdollistuu yhä vahvemmin. Yhteistyö ja omien ideoiden sekä ratkaisujen tuottaminen nousee keskiöön. Opetus luotaa musiikin maailmankuvaa yhä laajemmin ja tuo tarkasteltavaksi erilaisia musiikkiin liittyviä käsityksiä. Oppilaiden arviointikykyä kehitetään hakemalla tarkastelukulmia musiikkiin liittyviin ilmiöihin lajirajojen yli. Kuuntelun ja havainnoinnin

merkitystä pohditaan, nyt ääniympäristön ja äänimaiseman lähtökohdista. Oppilaiden omat vahvuudet huomioidaan opetuksessa eteenpäin kuljettavina, kokonaisuutta ja kaikkien luovuutta tukevin elementteinä.

Vuosiluokka 7

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja soit-
tusoittimin

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja äänestään sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikillisen osaamisensa eri osa-alueille ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.

Vuosiluokka 8

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja soit-
tusoittimin

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja äänestään sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikillisen osaamisensa eri osa-alueille ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.

Vuosiluokka 9

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja soitin-

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun

T5 tarjota oppilaille mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja äänestään sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikillisen osaamisensa eri osa-alueille ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Musiikin oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen. Musiikin opiskelua voidaan liittää luontevasti niin muiden taideaineiden opetukseen kuin kaikkeen muuhunkin opetussisältöön.

Vuosiluokka 7

S1, S2, S3, S4

- Kysymys- ja vastauslauluja
- Yksinkertaisia soololauluja unisonossa, pienemmissä ryhmissä ja/tai yksin laulaen, esim. kappaleita oopperasta, opereteista ja musikaaleista.
- Maailmanmusiikkia voidaan lähestyä eri kulttuureista olevien laulujen kautta ja yhdistää maantiedon tunteihin
- Musiikin teoriassa rytmiooppia (myös poikkeusjaot esim. triolit ja synkoopit), duuri- ja molliasteikot
- Tärkeiden säveltäjien elämäkertoja
- Soitossa tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti eri soittimiin itse kokeillen ja harjoitellen. Käytetään etenkin bändisoittimia, mutta myös puhaltimia ja muita soittimia.
- Oppilaiden omien esitysten valmistelua
- Yhteissoittoa luokkabändinä ja -orkesterina. Tutustutaan eri musiikkityyleihin mahdollisimman laajasti eri aikakausia tarkastellen.

Vuosiluokka 8

S1, S2, S3, S4

- 2-4-äänisiä lauluja, acapella ja säestettynä
- Käsitellään musiikin historiaa laulaen ja soittaen, voidaan käyttää muun muassa vanhempia polyfonisia kansan-

lauluja ja balladeja, murrosikäisen sieluntunnelmaan sopivia lauluja ja humoristisia kappaleita sekä eri kulttuuri-
en musiikkia kuten spirituaaleja.

- Musiikin teoriassa käsitellään etenkin melodiaa ja asteikoiden kontrasteja sekä rytmejä. Tällöin pystytään myös harjoittelemaan improvisointia niin laulaen, resitoiden ja scatäten kuin soittaenkin melodiasoittimilla. Teoriassa voidaan myös jatkaa sävellajien tuntemusta opettelemalla kvinttiympyrää ja asteikoiden rakenteita.
- Tutustutaan musiikin historiaan ja sitä kautta eri kulttuureihin tekemällä esitelmiä mm. tunnetuista muusikoista sekä säveltäjistä.
- Oppilaiden omien esitysten valmistelua

Vuosiluokka 9

S1, S2, S3, S4

- Teoksia kuvaillaan, luonnehditaan, vertaillaan ja tehdään omia arvioita niistä käyttäen musiikin termejä
- Etsitään yhteyksiä historiaan ja muihin taiteisiin, esimerkiksi musiikin ja yhteiskunnan välisiä yhteyksiä
- Klassisia teoksia musiikin eri aikakausilta valmistellaan etukäteen tutustumalla historiaan ja säveltäjiin/muusikoihin, ja arvioiden jälkeenpäin
- Äänenmuodostusta harjoitellaan ja äänenhuoltoon perehdytään
- (Kuoro)ohjelmiston laajentamista; Lauletaan lauluja niillä vierailu kielillä, joita oppilaat opiskelevat sekä mahdollisuuksien mukaan myös muilla vierailu kielillä. Musiikkia soitetaan monipuolisesti klassisesta bluesiin, maailmanmusiikkiin ja rockiin.
- Oppilaiden omien esitysten valmistelua

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppimisympäristö on toiminnallinen ja keskusteleva. Oppilaita kannustetaan kehittämään musiikillista ilmaisuaan yhä syvemmin ja ohjataan tutustumaan yhä monipuolisemmin musiikin eri lajeihin ja ilmaisumuotoihin. Teknologisen kehityksen kasvavat mahdollisuudet nostetaan uudelle tasolle musiikin tuottamisessa samalla kun kriittistä arviointia eri menetelmiä kohtaan kehitetään laadun tarkkailun ja esteettisen tarkastelun pohjalta. Erilaiset musiikin tuottamiseen keskittyvät ensemblit ohjataan toimimaan rohkeasti itsenäisemmin. Sisältöä haetaan integroiden eri oppiaineista spontaanin inspiraation tai suunnitelmallisemman struktuurin tukemana. Musiikki toimintaympäristönä ja toisaalta ympäristö äänen tuottajana tuodaan käsitteellisellä ja tietoa hakevalla tavalla uudelleen oppimisen keskiöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa

Vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet musiikin oppimisessa ja tehdään sen mukaiset ratkaisut esimerkiksi käytettävien työtapojen ja oppilaiden ryhmittelyä koskien.

Luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Opetus tapahtuu aina yksilön omista lähtökohdista käsin, ja hänelle annetaan tarvittaessa lisähaastetta tai aikuisen tukea tilanteessa tarkoituksenmukaisin keinoin.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa

Vuosiluokat 7-9

Oppilaalle annetaan jatkuvaa, kannustavaa, ohjaavaa ja realistista sekä rohkaisevaa palautetta suullisesti ja kirjallisesti. Huomiota kiinnitetään erityisesti musiikilliseen toteutukseen ja ilmaisuun sekä avoimeen asenteeseen ja rohkeaan kokeiluun, joka usein johtaa myös musiikillisten taitojen kasvuun. Osallistuminen yhteisiin projekteihin ja positiivisen yhteishengen ylläpitäminen sekä oman toiminnan ja taitojen sovittaminen yhteiseen toimintaan ovat tärkeitä. Oppilaan eläytymistä musiikkiin ja tavoitteellista musikaalista toimintaa on syytä kannustaa, koska se voi johtaa elämänikäiseen musiikin harrastamiseen ja musiikista nauttimiseen.

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- L2 Erilaisten tunteiden ilmaisu taidelaulun harjoittelussa
- L7 Maailman musiikkikulttuureihin tutustuminen median avulla
- L1 Kahden erilaisen rytmikulun hahmottaminen eri aikaan
- L1 Sormien motoriikan ja liikemuistin kehittäminen esimerkiksi kitaran avulla

Vuosiluokka 8

- L3 Muiden kulttuurien ymmärtäminen eksotiikan empaattisen kokemuksen kautta
- L2 Tunnetaitojen ja empatian kehittäminen, esim. synkkien ja surullisten tunteiden käsittely

Vuosiluokka 9

- L1 Oman persoonallisen äänen kehityksen ymmärtäminen ja hyväksyminen
- L2 Musiikin erilaisten kulttuuristen merkitysten ymmärtäminen
- L3 Äänenhuolto osana äänielimistön kunnon ylläpitoa

15.4.15 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuviutus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monilajisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Kuvataideopetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 kuvataiteen tehtävänä on kiinnostuksen herättäminen ulkomaailmaan ympäristön taiteellisen tarkastelun kautta. Näillä luokilla opitaan näkemään ja kuvaamaan esineitä ja ympäristöä realistisesti tutkimalla mm. valoja, varjoja ja perspektiivin ilmiöitä. Omakohtaista suhdetta ulkomaailmaan syvennetään kuvataiteen kautta, ja painopiste siirtyy vähitellen oman luovuuden kokemiseen ja kehittämiseen sekä omaan aloitteellisuuteen. Kuvataideopetus vahvistaa oppilaan identiteettiä ja rohkeutta yksilölliseen ilmaisuun. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään myös tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Toisaalta kuvataideopetus kehittää oppilaan arviointikykyä ja vahvistaa oppilaiden ymmärrystä taiteen eri ilmaisukeinoista ja tavoitteista. Kuvataideopetuksen tehtävä on myös kannustaa oppilasta pohtimaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutusta omaan taiteelliseen tekemiseen. tavoitteena on, että oppilas oppii arvostamaan sekä omaa että muiden taiteellista työtä.

Keskeinen kuvataideopetuksen tavoite on oppia sietämään hämmennystä ja erilaisia näkökulmia. Oppilaissa tulisi kehittyä avoin suhtautuminen eri tapoihin tuottaa ja ymmärtää taidetta. Elämysten kokeminen liittyy omaan itseen, mutta muut tavoitteet liittyvät vahvasti suhteeseen, mikä otetaan muihin ihmisiin ja ympäröivään. Silmät aukeavat ympäristön ilmiöille ja ne herättävät ajatuksia. Esimerkiksi nykytaiteen parissa työskentely voi herättää jopa yhteiskunnalliseen ajatteluun.

Taiteen keinoin voi etsiä ratkaisuja oman sisäisen maailman kysymyksiin ja saada vastauksia jo pelkästään sen kautta, että ilmaisee itseään puhumattakaan siitä, että voi jakaa kysymyksensä jonkun kanssa tekemällä ne näkyväksi. Avoin suhtautuminen eri tapoihin tehdä ja ymmärtää taidetta voi johtaa myös maailmankatsomukselliseen avoimuuteen ja vuorovaikuttamiseen paremmin maailman kanssa.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Sisältöjä valitaan usein meneillään olevaan jaksoaineopetukseen liittyen. Kuvataidetunnin sisältöjen lisäksi työvihkojen taitto, typografia ja kuvitus ovat osa taiteellista opiskelua.

7. luokan sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Oman kuvataiteellisen tekemisen sisältöalueet liittyvät usein opiskeltaviin jaksoaineisiin. Esimerkiksi fysiikan jaksolla valo heijastumisen tarkka havainnointi ja kuvaaminen, vesibiologian ja ihmisen elimistön toimintaan ja ravintoon liittyvät aiheet tai vaikkapa maantiedossa Afrikan ja Tyynenmeren kulttuureihin liittyvät aiheet ovat mahdollisia.

Omassa ilmaisussa pyritään tarkan havaitsemisen ja havainnon mukaisen työskentelyn tavoitteeseen tarkoituksenmukaista välineitä ja tekniikkaa käyttäen. Esimerkiksi erilaisten pintojen ja materiaalien kuvaamista harjoitellaan monipuolisilla välineillä (esim. pastelliliidut, lyijykynä, hiili, maalaus). Erityisesti kuultomaalaustekniikkaa harjoitellaan. Perspektiivin kuvaamisen periaatteet opetellaan ja opittua pyritään jatkossa soveltamaan työskentelyssä. Myös kolmiulotteisia materiaaleja, esim. savea, käytetään työskentelyssä. Muodon muuntumisissa harjoitellaan erilaisia muotoeleitä ja tutkitaan niiden synnyttämää tunnelmaa, esim. avoin - sulkeutunut, vapautunut - pidätyvä. Elollisen muodossa kuvataan lähinnä vielä liikepyrkimystä, kuten kääntyvää, kumartavaa, osoittavaa ja kurkottelevaa liikettä. Projektio- ja varjostustöiden sekä geometrian yhteydessä voidaan muovilla pallosta lähtien kartio, kuutio, pentagonidodekaedri jne.

Työn suunnittelun ja useita työkertoja vaativien tehtävien myötä oppilas tottuu pitäjäteiseen työskentelyyn. Yhteinen kuvatarkastelu herättää pohtimaan omaa taiteellista kehitystä ja antaa virikkeitä omalle taiteelliselle ilmaisulle.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Havainnon mukaan piirtämisessä tarkastellaan erilaisista materiaaleista valmistettuja esineitä ja niiden muotokieltä. Harjoitellaan kuvaamaan havainnon mukaan esimerkiksi kiiltoa, heijastuksia, läpinäkyvyyttä ja toisiaan lävistäviä muotoja. Maisemat, luonnon yksityiskohdat ja muutokset sekä kasvien kehitysvaiheet ovat hyviä tarkan havaitsemisen harjoittelun kohteita. Harjoitellaan keskeis-

vertikaali- ja horisontaaliperspektiivejä (ns. lintu- ja sammakkoperspektiivit) sekä useampien katoamispisteiden perspektiivejä. Tutkitaan myös oikeita kohteita, kuten rakennuksia ja sisätiloja.

Monipuoliset mediasisällöt globaalissa laajuudessa antavat mahdollisuuden tarkastella eri kuvakulttuureiden tunnelmaa, vaikuttavuutta ja vaikuttamisen mekanismeja. Yhteiset keskustelut ovat keskeinen osa opetusta.

S3 Taiteen maailmat:

Taiteet opetussisällöt yhdistyvät muiden oppiaineiden, kuten historian ja fysiikan jaksojen sisältöihin. Tutustutaan taiteen muuttumiseen keskiajan jälkeen ja päädytään renessanssiajan taiteeseen. Taidetta tarkastellaan myös nykyyhetkestä ja nykytaiteesta käsin. Esimerkiksi retket erilaisiin rakennettuihin ympäristöihin, taidenäyttelyihin, museoihin ja luonnonympäristöihin tarjoavat lähtökohtia eri aikakausien, tyyliuuntausten ja tunnettujen taiteilijoiden taiteeseen tutustumiseen. Eri aikakausien vaiheista keskustellaan ja kuvia tulkitaan yhdessä keskustellen.

8. luokan sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit:

Oppilas työskentelee värin, tekniikan ja aiheen yhteen sovittamisen ongelmien kanssa. Piirtämisessä kootaan nyt yhteen geometriassa, projektio- ja varjotutkielmissä sekä perspektiivissä harjoiteltu erilaisten tehtävien toteuttamiseen. Eri välineiden valitsemista ja kuhunkin työhön soveltuvan tekniikan valitsemista harjoitellaan yhä itsenäisemmin. Opetuksen sisällöt nousevat edelleen jaksoaineisen sisällöistä. Esimerkiksi ihmisen biologiaan liittyen tutkitaan ihmisen mittasuhteita ja opetellaan kuvaamaan luustoa, mustalla valkoiselle käyttäen esimerkiksi kuivapastelleja. Kiinnitetään huomiota valo-varjo tunnelmiin ja niiden kuvaamiseen. Erilaiset säätilat ja luonnonilmiöt eri tekniikoin ovat yksi aihepiiri, joka liittyy maantietoon, kuten esimerkiksi myös sademetsien tunnelmat ja yksityiskohdat.

Tutkitaan ilmaisumahdollisuuksia maalaamalla samaa aihetta sekä ”märkää märeille” - että kuultomaalaustekniikalla. Alustavasti voidaan harjoitella myös kuivamaalaustekniikkaa. Maalataan luontotutkielmia, jotka synnytetään puhtaasti väreistä lähtien. Opetellaan muuttamaan mustavalkoisia tai valöörikuvia värillisiksi. Piirtämiseen käytetään monipuolisesti eri välineitä, kuten esimerkiksi hiiltä, lyijykynää, tussia ja mahdollisesti jotain graafista menetelmää.

Biologiaan liittyen voidaan savesta muovilla luuston muotoja tai esimerkiksi käsi. Ihmisen ilme- ja elekieleen voidaan tutustua muovailemalla esim. kasvokarikatyri. Myös dramaattisia eleitä voidaan muovailla (esim. suojeleva, tanssiva, nukkuva, syleilevä ele). Luonnon elementteihin liittyen voidaan muovailla maan kuivuutta, veden pehmeyttä, ilman haihtuvuutta ja tulen loimuamista joko esittävästi tai abstraktisti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Tarkan havainnon tekemistä ja sen mukaan työskentelemistä harjoitellaan edelleen. Huomioidaan perspektiivi ja eri materiaalien tuntu, heijastukset jne. Esineellisen todellisuuden lisäksi opetellaan kuvaamaan myös esineettömiä ilmiöitä, kuten valoa, lämpöä, säätä, kiteytymistä jne. Havaitsemisen kohteena voi olla niin rakennetun- kuin luonnonympäristönkin maisemia, kohteita ja esineitä. Myös ihminen mittasuhteineen ja ihmisen luusto on tarkastelun kohteena.

Luokan näytelmäprojektiin liittyen valmistetaan lavastuksena interiöörejä ja/tai maisemia, joiden toteutuksessa kehitetään kekseliäisyyttä ja taiteellista silmää ekonomisuuteen pyrkien. Keskeistä on funktionaalisuus, miten vähäisellä eleellä ja materiaalilla saadaan aikaan haluttu vaikutelma.

Etsitään kuvan oikeaa ja sopivaa sekä julkista että yksityistä käyttöä. Tarkastellaan tässä yhteydessä monipuolisia globaaleja mediasisältöjä. Voidaan laatia luokkanäytelmän mainosten, ilmoitusten ja käsiohjelmien visuaalinen ilme niin, että kaikki voivat oppia tässä prosessissa graafista suunnittelua. Yhteiset keskustelut ovat keskeinen osa opetusta.

S3 Taiteen maailmat:

Tutkitaan vanhoja mestareita, esim. Dürer, Leonardo da Vinci ja Rembrandt, opetellaan jäljentämään niistä jokin tai joitakin ja työstetään vapaasti joitakin teosten yksityiskohtia. Huomioidaan myös Suomen taiteen kultakausi. Opitaan tunnistamaan uuden ajan huomattavia taiteilijoita ja heidän töitään. Tunnustellaan taiteen tehtävää ihmiskunnan kehityksessä ja tutustutaan taiteilijakohtaloihin. Valmistetaan esitelmiä taiteilijoista ja heidän työstään myös äidinkielen opetukseen liitettynä. Aletaan arvioida ja analysoida kuvataidetta opitun pohjalta tarkastellen taideteoksen rakenteen ja ilmaisun tasapainoa, jännitettä, rytmia, muotoa, väriä, tilaa, liikettä, aikaa ja viivaa. Esimerkiksi retket erilaisiin rakennettuihin ympäristöihin, taidenäyttelyihin, museoihin ja luonnonympäristöihin tarjoavat lähtökohtia eri aikakausien, tyyliuuntausten ja tunnettujen taiteilijoiden taiteeseen tutustumiseen. Eri aikakausien vaiheista keskustellaan ja kuvia tulkitaan yhdessä keskustellen.

9. luokan sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit:

Kuvataideopetuksen teemat eivät enää 9. luokalla nouse jaksoaineista. Nyt harjoitellaan etsimään tietoisesti tasapainoa kaikessa kuvailmaisussa. Kuvataan liikkeen suuntapyrkimyksiä ja vastakkaissuuntia (mm. ulos- ja sisäänpäin säteileminen). Opitaan jakamaan kuvapinta painopistealueisiin ja muodostamaan piirtämällä erilaisia pinnan ominaisuuksia. Harjoitellaan piirtämään edellisten harjoitusten jälkeen esinemuotoja, orgaanisia ja geometrisia muotoja sekä valon vaikutuksesta syntyviä erilaisia maisematunnelmia. Luonnon mukaan piirretään esimerkiksi retkillä tai matkoilla.

Harjoitellaan tekemään luonnoksia vapaita kompositioita varten. Tarkastellaan sekä ennen piirtämistä että töiden valmistuttua aiheiden geometriaa, valööriä ja rakennetta sekä toteuttamistapoja.

Maalaus jää sivuosaan muidenkin tekniikoiden ja välineiden noustessa keskiöön. Voidaan myös harjoitella jotakin graafisen ilmaisun lajia painotyönä toteuttaen, esim. linoleikkaus, puuleikkaus, kuparipiirros tms.

Savimuotoilu tukee yhdeksännellä luokalla pääasiallisesti piirtämällä harjoitettavaa muodon hakemista. Tällöin tutustutaan myös kappaleiden väliin jäävään tyhjään tilaan sekä paneudutaan kolmeen plastiseen perusmuotoon, joista kaikki maailman muodot rakentuvat: kuperaan, koveraan ja suoraan tasopintaan. Harjoittelussa tulevat konkreettiseksi orgaaniset ja epäorgaaniset muodot ja tilan todellisuus. Reliefi voidaan toteuttaa myös negatiivisesti valamalla. Voidaan myös harjoitella kolmiulotteisen muodon tasapainoista toteuttamista, joka ei perustu annettuun symmetriaan. Myös muita kolmiulotteisia materiaaleja voidaan käyttää.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:

Luonnon kuvaamisessa ja kuvataiteen mestareiden töitä jäljiteltäessä otetaan myös käyttöön tarkasteleva työtapo, jonka tarkoitus on edistää asioihin paneutuvaa harjoittelua. Omaan harjoitteluun perustuva kokemus auttaa arvioimaan ja arvostelemaan kaikkialla ympäristössä esiintyvää kuvallista ilmaisua ja toteutusta. Vierailaan taidenäyttelyissä, joiden antia harjoitellaan arvioimaan monelta kannalta ennakkoluulottomasti.

Pohditaan ja tutkitaan keskustellen ja mahdollisesti myös itse tehden kuvan mahdollisuuksia viestinnässä, mm. valokuvissa, televisiossa, elokuvassa, muissa kuvatallenteissa ja sähköisessä viestinnässä, mainonnassa, lehdistössä, oppikirjoissa ja lehtisissä. Opetellaan analysoimaan joitakin mediaesimerkkejä, jotta kuvilla vaikuttaminen tulee ilmeiseksi. Harjoitellaan myös kriittistä suhdetta kuviin oman ilmaisun kehittämiseksi (esim. sarjakuvien tai muiden kaavamaisten kuvien erityispiirteet).

S3 Taiteen maailmat:

Kuvataiteen opetukseen kuuluu yhdeksännellä luokalla kuvataiteen historia, joka liittyy taiteen kulttuurisiin yhteyksiinsä ja luo kokonaiskuvaa taiteen kehityksestä. Taidetiedon lisäksi eri aikakausien taiteeseen ja taiteilijoiden tyyliin ja töihin tutustutaan omakohtaisesti kuvataiteen tunneilla niitä oman työn lähtökohtana käyttäen. Tutustutaan erityisesti piirtämisen sekä valon ja varjon kuvaamisen mestareihin myös itse harjoitellen. Taidehistorian tarkasteluissa voidaan lähteä varhaisimmasta luolataiteesta, edetä Egyptin kautta Kreikkaan ja päätyä keskiajan ja varhaisrenessanssin taiteen kautta renessanssin suuriin mestareihin. Tutustutaan kotimaan taiteeseen ja nykytaiteeseen taidenäyttelyissä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri.

Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lä-

hestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kuvataiteen päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- kokemuksellinen, elämyksellinen havainnointi (esim. luontotarkastelu kuvataidetunnilla) ankkuroi ajattelun ja tunne-elämän ympäröivään maailmaan (L1)
- museokäynnit, taidenäyttelyt ja vierailevat taiteilijat tutustuttavat oppilaita eri taidelajeihin (L4)
- eri aikakausien ja eri kulttuureissa luotujen kuvien tarkastelu jatkuu (L4)
- harjoitellaan tunnistamaan omia tunteita (L3)
- oppilaat oppivat pukemaan tunteitaan, ajatuksiaan ja ideoitaan kuvalliseen muotoon (L2)
- oppilaat harjoittelevat arvioimaan työhön tarvittavaa aikaa, sopivaa tekniikkaa ja sopivia materiaaleja (L3, L6)
- oppilaita rohkaistaan aloitteellisuuteen (L6)
- projektitöiden kautta harjoitellaan oman vastuun kantamista (L7)
- pyritään hyväksyvään ja kannustavaan ilmapiiriin: jokainen yksilö on ainutlaatuinen ja arvokas, jokaisen työ tulee nähdäksi (L2)
- opitaan hahmottamaan oma rooli tehtävän kokonaisuudessa ja yhteisissä tavoitteissa (L6)

Vuosiluokka 8

- kokemuksellinen, elämyksellinen havainnointi (esim. luontotarkastelu kuvataidetunnilla) ankkuroi ajattelun ja tunne-elämän ympäröivään maailmaan (L1)
- museokäynnit, taidenäyttelyt ja vierailevat taiteilijat tutustuttavat oppilaita eri taidelajeihin (L4)

- harjoitellaan tunnistamaan omia tunteita (L3)
- oppilaat oppivat pukemaan tunteitaan, ajatuksiaan ja ideoitaan kuvalliseen muotoon (L2)
- oppilaat harjoittelevat arvioimaan työhön tarvittavaa aikaa, sopivaa tekniikkaa ja sopivia materiaaleja (L3, L6)
- oppilaita rohkaistaan aloitteellisuuteen (L6)
- projektitöiden kautta harjoitellaan oman vastuun kantamista (L7)
- pyritään hyväksyvään ja kannustavaan ilmapiiriin: jokainen yksilö on ainutlaatuinen ja arvokas, jokaisen työ tulee nähdäksi (L2)
- opitaan hahmottamaan oma rooli tehtävän kokonaisuudessa ja yhteisissä tavoitteissa (L6)

Vuosiluokka 9

- Taidehistoriajaksolla oppilaat tutustuvat erilaisten kulttuurien arvoihin ja ihanteisiin. (L2)
- Oppilaat käyttävät internetistä löydettäviä taidekuvia ainakin taidehistoriajaksolla. (L5)
- Oppilaat osaavat ilmaista ajatuksiaan kuvataiteen teoksista ja luokassa tehtävistä töistä. Oppilaat oppivat tulkitsemaan taideteosten merkityksiä ja niiden ilmaisua. (L2)
- Kuvallinen työskentely mahdollistaa uusia ja luovia ajattelumahdollisuuksia. (L1)

13.4.19 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Käsityön oppiaine on kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Kun oppilaat harjoittavat sormiaan ja käden lihaksiston luovaa muovailukykyä, samalla he kehittävät ajatteluaan. Käsityö auttaa oppilaita ymmärtämään, mistä ja miten asiat maailmassa rakentuvat. Oppilas saa käsitöiden kautta myös kokemuksen osallisuudesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään maailmaan. Käsitöiden harjoittaminen edistää oppimista, opettaa ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja yhteisöllistä toimintaa. Käsityö oppiaineena on kokonaisvaltaista ja laaja-alaista tekemistä, jota on luontevaa toteuttaa useissa eri oppiaineissa.

Vastuullisuus ympäristöstä käsityönopetuksessa näkyy ennen muuta materiaalivalinnoissa. Käsityön materiaalit valitaan mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleista kestävän kehityksen näkökulmasta, myös uusiomateriaalia käytetään luonnonmateriaalien rinnalla. Oppilaat oppivat myös yhdistelemään erilaisia materiaaleja, kuten puuta, metallia ja tekstiilejä. Näistä materiaaleista oppilaat valitsevat ja suunnittelevat mielekkäitä, käytännöllisiä ja ikäkaudelle sopivia töitä. Töiden suunnittelussa ja valinnassa otetaan huomioon se, että oppilaalla on mahdollisuus saattaa työnsä valmiiksi ja voi kokea onnistuneensa. Tehdään todellisia tarpeita palvelevia oikeita esineitä.

Käsitöissä oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa hyvässä työilmapiirissä toisiaan auttaen ja työniloa tuntien. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten työtä, näkemään epäonnistumiset uutena mahdollisuutena sekä valmistamaan käyttöesineitä todelliseen tarpeeseen. Käsitöissä kädentaitojen kehittymisen lisäksi oppilas oppii ymmärtämään esteettisyyttä ja värien ja muotojen harmoniaa samalla kun yhteistyö- ja sosiaaliset taidot harjaantuvat.

Käytännön tekemistä integroidaan koko opetussuunnitelmaan, eikä lokeroida vain erillisiksi tunteiksi.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 työt yksilöllistyvät ja oppilaille toteuttavat töitä enemmän omien mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Esimerkiksi 7. ja 8. luokalla murrosiän vaiheessa tietoisuus oman kehon muutoksista kanavoidaan vaatteiden valmistamiseen. Kaavojen laadinta yksilöllisesti omien mittojen mukaan tukee objektiivisen suhteen löytämistä omaan kehoon. Uudet tekniikat, kuten kuparityöt ja takominen laajentavat työstettävien materiaalien määrää. 9. luokalla kaikki

aikaisempina vuosina opitut taidot saadaan omaan käyttöön. Oppilaat vapautuvat yksilölliseen työskentelyyn ja voivat toteuttaa oman suunnitelmansa projektityönä (esim. tekstiilityöt, taonta, puutyöt). Suunnittelussa otetaan huomioon kestävä kehitys. Opetuksen tulee tukea hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.

T2 Ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi.

T5 Ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

T6 Ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

Vuosiluokka 8

T4 Ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuja.

T7 Ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa.

Vuosiluokka 9

T3 Opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.

T8 Ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

Ompelukoneen käytön opettelu, ihmisvartalon vaatettaminen, kaavoittaminen: alavartalon vaate. Mahdollisesti myös kenkien teko. Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa. Harjoitellaan metallin- ja puuntyöstökoneiden oikeaoppista ja turvallista käyttöä.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Pehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

Vuosiluokka 8

Ompelukoneen käyttö, ihmisvartalon vaatettaminen, kaavoittaminen: ylävartalon vaate. Osallistuminen näytelmävaatteiden valmistukseen ja suunnitteluun. Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa. Metallin- ja puuntyöstökoneiden käyttö valmistusprosessissa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Pehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Pehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Vuosiluokka 9

Pyritään materiaalien monimuotoiseen käyttöön. Suunnitteluprosessin hahmottaminen. Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden paneutua yhteen käsityötekniikkaan syvällisemmin.. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Pehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologi-

seen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Innostetaan oppilaita toteuttamaan itse suunnittelemaan malleja.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Oppimisympäristö laajentuu tekniikkaan, esim. ompelukoneisiin, metallin- ja puuntyöstökoneisiin. Ymmärretään, että tekniikka on tiettyjen työvaiheiden oiva apuväline.

Tietotekniikka ja sen tuomat mahdollisuudet otetaan tässä vaiheessa käyttöön suunnitteluvaiheessa ja työvaiheiden dokumentoinnissa. Työtavoissa heijastuu ympäristöteema. Uudelleen käytetään ja kierrätetään materiaaleja. Työtavat tukevat vastuullista ja itsenäistä työskentelyä materiaalivalinnat ja rahankäyttö mukaan lukien.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä

Vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa korostetaan suunnittelun vapautta. Persoonalliselle suunnittelulle ja toteutukselle annetaan enemmän sijaa. Työt ovat käytännöllisiä ja opetus integroidaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin. Prosessin tunteminen ja loppuun saattaminen vahvistavat innostusta, oma-aloitteisuutta ja taitojen syventymistä. Oppilaita kannustetaan osallistuvuuteen, kannustavuuteen ja itseohjautuvuuteen sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan omaan taitotasoon soveltuvia haastaviakin töitä.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä

Vuosiluokka 7

- Työskentelytaidot
- Yhteistyötaidot
- Oman työn suunnittelu ja dokumentointi
- Edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- Edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa

- Oppimisen taidot
- Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä
- Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen
- Oppilaita arvioidaan sekä suullisesti että kirjallisesti lukuvuoden aikana.

Vuosiluokka 8

- Työskentelytaidot
- Yhteistyötaidot
- Oman työn suunnittelu ja dokumentointi
- Edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- Edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa
- Oppimisen taidot
- Tieto- ja viestintätekniset taidot
- Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen
- Oppilaita arvioidaan sekä suullisesti, kirjallisesti, että numeroarvioinnilla lukuvuoden aikana.

Vuosiluokka 9

- Työskentelytaidot
- Yhteistyötaidot
- Oman työn suunnittelu ja dokumentointi
- Edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- Edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa
- Oppimisen taidot
- Tieto- ja viestintätekniset taidot
- Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen
- Oppilaita arvioidaan sekä suullisesti, kirjallisesti, että numeroarvioinnilla lukuvuoden aikana.

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

- Vaatteiden ja kenkien valmistus oman kehon mittojen mukaan. (L1, L3-L7)
- Veistossa kodin tarve-esineiden valmistus (liimapuulevy). (L1, L4, L6)
- Materiaaleina kaikissa töissä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon uusiomateriaaleja. (L7)

Vuosiluokka 8

- Vaatteiden valmistus oman kehon mittojen mukaan. (L1, L3-L7)
- Pienimuotoisten huonekalujen ja tarve-esineiden valmistus. (L1, L2, L4, L5)
- Näytelmävaatteiden valmistus. (L1-L7)
- Materiaaleina kaikissa töissä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon uusiomateriaaleja. (L7)

Vuosiluokka 9

Erilaiset projektityöt edellisinä vuosina opittuja taitoja soveltaen ja syventäen. (L1-L7)

15.4.17 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on tukea ja edistää oppilaan tervettä kasvua niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen toimintakyvyn osalta. Samoin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen sekä auttaa oppilasta ymmärtämään liikunnan merkitys omassa elämässään. Liikunnanopetuksen tehtävä on synnyttää taitoja, tietoja ja kokemuksia, jotka auttavat liikunnallisen elämäntavan omaksumista. Opetuksen kautta voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, kuinka henkis-sielulliset laadut liittyvät lapsen varttuvaan fyysiseen kehoon. Tämä prosessi on hidas tapahtuma, jossa jokaiselle ikäkaudelle voidaan löytää erilaiset herkkyyksikaudet, jotka on syytä opetuksessa huomioida. Parhaassa tapauksessa lapsen sisäiset ominaisuudet, niin ajattelun, tunteen kuin tahdon toiminnot, saavat kehittyä täyteen mittaansa, kun niille suodaan riittävästi mahdollisuuksia toteutua fyysisen kehon kautta. Jos liikuntatuntien sisällöt on valittu oppilaan kehollisen kehityksen vaihetta vastaavaksi, hän myös kokee tiedostamattaan liikunnan itselleen mielekkääksi ja vahvistavaksi. Motivaatio-ongelmia on vähemmän, jos asioita tehdään oikeaan aikaan, ikäkautta vastaavalla tavalla.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Monipuolinen liikunnan opetus tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä ja kasvua, hyvinvointia ja kasvua yhteisöllisyyteen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilasta laajentamaan luontaisia taipumuksiaan uusille alueille. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökulma. Jos liikunnanopetus tarjoaa onnistumisen elämyksiä, onnistumisten kautta on mahdollisuus vahvistaa kehon kunnioitusta ja tervettä itsetuntoa. Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon paikalliset ja luonnon olosuhteet, vuodenaajat ja lähiympäristön ja koulun mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Luontoliikunnalla eli luonnossa ja ulkona tapahtuvassa toiminnassa on tärkeä pedagoginen tavoite: opettaa ja kehittää luonnollista, avointa suhtautumista ympäristöön sekä herättää kiinnostus luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin ja arvostaa luonnon kauneutta ja ainutkertaisuutta.

Opetussisällöt valitaan riittävän monipuoliseksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneeksi, parhaassa tapauksessa innostuneesti osallistua. Steinerkoulussa on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Uimaopetuksessa seurataan Jyväskylän kaupungin uimaopetuksen opetussuunnitelmaa.

Steinerkoulun liikunnanopetukseen voi kuulua myös Bothmer-voimistelua, kehittäjänsä Fritz von Bothmerin mukaan nimettyä liikuntaa. Bothmer-voimistelu sisältää liikesarjoja luokille 3-12. Liikkeet muodostavat kokonaisuudessaan pedagogisen sarjan, jossa kasvun muuntuvat painopistealueet on selkeästi huomioitu. Bothmer-voimistelussa toteutetaan tilassa liikkeitä, jotka synnyttävät kokemuksen suunnista, tasoista ja ulottuvuuksista ja niiden kautta myös muodosta sekä vaikuttavat herättävästi aistitoimintoihin ja tiedostamiseen. Bothmer-voimistelu vahvistaa fyysistä kasvua perustaksi, jolla yksilölliset kyvyt ja mahdollisuudet voidaan ottaa käyttöön. Harjoittelu vaatii keskittymistä, mielikuvitusta ja tahdon ponnistamista. Voimistelun selkeä geometrisuus tukee myös geometrian opetuksen sisältöjä.

Vuosiluokat 7-9

Liikunnanopetuksen tehtävä on tarjota mahdollisuuksia erilaisten fyysisten taitojen harjaannuttamiseen, huomioiden niin voima-, nopeus-, notkeus-, kuin taitoharjoituksetkin. Opetuksen tehtävänä on myös herättää kiinnostus omaan fyysiseen kuntotason, kehonhuoltoon sekä herättää oppilaiden tietoisuus terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Liikunnan merkitys terveyden edistäjänä ja ylläpitäjänä on tärkeä näkökulma. Luonto suhdetta eli luonnossa liikkumista ja harrastamista jatketaan esimerkiksi retkeilemällä, melomalla, purjehtimalla, suunnistamalla ja muita mahdollisia tehtäviä luonnossa tehden.

Seitsemännellä luokalla kehossa tapahtuu etenkin jänteiden lujittumista. Niiden vahvistamiseen soveltuvat esimerkiksi notkeus- ja hyppyharjoitukset. Esimerkiksi yleisurheilussa hyppylajit ja erilaiset hyppyharjoitukset. Toinen liikeelementti, joka sopii hyvin seitsemännelle luokalle on heilahtava liike. Telinevoimistelu tarjoaa paljon mahdollisuuksia

erilaisten välineiden kautta heilahtavan liikkeen tekemiseen.

Kahdeksannella luokalla nuori tuntee kehonsa raskaaksi ja liikkeelle lähtö voi olla työlästä. Tällöin on suositeltavaa valita ohjelmaan erilaisia lihaskuntoa ja kestävyyttä parantavia harjoitteita. Kuntopiirit, kestävyysjuoksut ja erilaiset kamppailuharjoitteet ovat yleensä mieluisia oppilaille.

Yhdeksännellä luokalla fyysisen elimistön tärkeimmät ominaisuudet ovat jo yleensä valmiina ja kasvu sisäistyy ominaisuuksiksi, jotka ilmenevät tahdon, tunteen ja ajattelun toiminnoissa. 15-vuotiaalle on ominaisinta tahdon toimintojen vahvistuminen. Omat yksilölliset tavoitteet, joita tavoitellaan vuoden mittaan, esimerkiksi kestävyysjuoksussa tai lihaskunnossa sopivat yhdeksännelle luokalle. Myös esimerkiksi vaellus luonnossa, jossa edetään päämäärätietoisesti kohteesta seuraavaan.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 7

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1,L3)

T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. (L1,L3,L4)

T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. (L3)

T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä. (L3)

T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. (L2,L3,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)

T13 Tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia. (L1,L3)

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä kuten liikuntaleikit ja pallopelit. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan eri liikuntamuotojen ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään 8.luokalla.

S2 Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien kautta opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista, niiden järjestelyistä sekä säännöistä.

S3 Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisten tehtävien kautta harjoitellaan myös vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

S1,S2,S3 Jatketaan monipuolista liikkumista sisällä ja ulkona. Esimerkiksi hiihtoa, retkiluistelua, jääpelejä, lasketelua, pallo- ja mailapelejä. Yleisurheilua, tanssia, suunnistusta ja telinevoimistelua. Mahdollisuuksien mukaan purjehdusta, sup-lautailua tai melontaa. Fyysisten ominaisuuksien mittaamiseen ja seuraamiseen liittyen voidaan tehdä kävely tai juoksutestejä (1500m / 2000m). Bothmer-voimistelussa ”kaatuminen tilaan” ja ”hyppy keskipisteeseen”.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 8

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1,L3)

T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. (L3)

T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä. (L3)

T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan. (L3,L6,L7)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisentyöskentelyn taitoja. (L1,L2,L3)

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)

Erilaiset kamppailuharjoitukset, kuten paini ja erilaiset lihaskuntopiirit sekä harjoitukset sopivat hyvin tähän ikäkauteen, kun oma vartalo voi tuntua raskaalta ja kömpelöltä kasvamisen ja kehittymisen vuoksi. Samoin luonnossa tapahtuvat pitkäkestoiset harjoitukset kuten melonta, retkeily ja suunnistus kehittävät kestävyyttä ja oman kuntotason kehittäminen ja ylläpitäminen on tavoittelemisen arvoista.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1,S2, S3 Jatketaan edellisvuosien tapaan sisä- ja ulkoliikuntaa, yleisurheilua, tanssia, telinevoimistelua, uintia ja hengenpelastus harjoituksia. 8.luokan aikana tehtävät MOVE! Mittaukset ovat osa laajoja terveystarkastuksia. Fyysisten ominaisuuksien mittaamiseen ja seuraamiseen liittyen voidaan tehdä kävely tai juoksutestejä (1500m / 2000m). Bothmer-voimistelussa ”padottu kolmio”, ”kaatuminen tilaan” ja ”hyppy keskipisteeseen”.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokka 9

T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. (L1,L3)

T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää,

yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuoden aikoina ja eri liikuntamuodoissa. (L3)

T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. (L3)

T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä. (L3)

T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. (L2,L6,L7)

T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. (L1,L2)

T12 Auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. (L3)

Tavoitteena monipuoliset liikuntavalmiudet ja varmaotteinen toiminta erilaisilla välineillä ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Kokonaisvaltainen ymmärrys omaan terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista asioista ja tekijöistä liikunnan näkökulmasta.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1,S2,S3 Kestävyyttä ja voimaa kehittäviä harjoituksia. Yksilöllisen päämäärän asettamista, tavoitteena parantaa omaa taito- ja kuntotasoa. Yleisurheilua, suunnistusta, pallo- ja mailapelejä, jääpelejä, retkiluistelua ja mahdollisesti muuta talviliikuntaa. Tanssia, kehonhuoltoa, uintia ja vesipelejä sekä hengenpelastus harjoituksia. Fyysisten ominaisuuksien mittaamiseen ja seuraamiseen liittyen voidaan tehdä kävely tai juoksutestejä (1500m / 2000m tai Cooperin testi).

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikuntatunteja toteutetaan sekä sisätiloissa että ulkona. Ulkoliikunnan yksi tavoite on, että opitaan sietämään ja jopa viihtymään hyvinkin vaihtelevissa sääolosuhteissa. Tavoitteena on myös oppia pukeutumaan sääolosuhteiden mukaisesti. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on varma liikuntavälineiden käyttö sekä liikkuminen turvallisesti ja varmasti erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikuntateknologiaa voidaan tarvittaessa hyödyntää liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiseen. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan enenevässä määrin omien päämäärien asettamiseen ja niiden saavuttamisen kannustamiseen. Ryhmässä suoritettavia tehtäviä ohjataan hyvän tiimityöskentelyn ja kunnioittavan vuorovaikutuksen suuntaan. Oppilaille voidaan antaa erilaisia tehtäviä taitotason mukaan ja heitä ohjataan niistä suoriutumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokka 7

Oppilaalle annetaan jatkuvaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opeteltavien taitojen harjoittamiseen. Oppilasta ohjataan oman kuntotason seurantaan ja kehittämiseen. Oppilaalle annetaan mahdollisuus itsearviointiin ja häntä autetaan itsearvioinnin toteutuksessa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota aktiiviseen osallistumiseen ja tarkoituksen mukaisten ratkaisujen löytämiseen erilaisissa liikuntatilanteissa. Oppilas osaa arvioida omaa voimaansa, kestävyytään, nopeuttaan ja liikkuvuuttaan. Huomioidaan oppilaiden erilaiset fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset toimintamahdollisuudet. Oppilaalle annetaan kouluvuoden päätteeksi sanallisen arvioinnin lisäksi numeroarviointi.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokka 8

Oppilaalle annetaan jatkuvaa palautetta siten, että se rohkaisee yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Oppilasta ohjataan oman kuntotason seurantaan ja kehittämiseen. Annetaan mahdollisuus itsearviointiin ja autetaan oppilasta itsearvioinnissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota aktiiviseen osallistumiseen ja tarkoituksenmukaisten ratkaisujen löytämiseen erilaisissa liikuntatilanteissa. Oppilas osaa arvioida omaa voimaansa, kestävyytään, nopeuttaan ja liikkuvuuttaan. Huomioidaan myös uinti- ja pelastustaidot sekä tasapaino- ja liikkumistaidot opetuissa liikuntamuodoissa. Otetaan huomioon oppilaiden erilaiset fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset toimintamahdollisuudet. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaalle annetaan kouluvuoden päätteeksi sanallisen arvioinnin lisäksi numeroarviointi, joka ennakoii päättöarviointia.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokka 9

Oppilaalle annetaan jatkuvaa palautetta siten, että se rohkaisee parhaansa yrittämiseen ja opettavien taitojen harjoittamiseen. Oppilasta ohjataan oman kuntotason seurantaan ja kehittämiseen. Oppilas arvioi toimintaansa itsearvioinnin kautta ja tarvittaessa opastetaan oppilasta itsearvioinnissa. Sekä päättöarvioinnissa että jatkuvassa palautteessa huomiota kiinnitetään yhteistyötaitoihin, muiden huomioiseen ja vastuullisuuteen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota aktiiviseen osallistumiseen ja tarkoituksenmukaisten ratkaisujen löytämiseen erilaisissa liikuntatilanteissa. Oppilas osaa arvioida voimaansa, kestävyytään, nopeuttaan ja liikkuvuuttaan. Huomioidaan myös uinti- ja pelastustaidot sekä tasapaino- ja liikkumistaidot opetuissa liikuntamuodoissa. Otetaan huomioon oppilaiden erilaiset fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset toimintamahdollisuudet. Oppilaalle annetaan kouluvuoden päätteeksi sanallisen arvioinnin lisäksi numeroarviointi.

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä löytyvät opetus suunnitelman perusteista. Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Uinti ja vedestä pelastaminen

L2 Pallopelit ja tanssi

L3, L6 Hiihto ja luistelu

Vuosiluokka 8

L1, L3, L5, L6 Fyysisten ominaisuuksien ylläpitäminen ja kehittäminen

L2, L4 Kamppailuharjoitukset

L2, L3, L6, L7 Vedestä pelastaminen

Vuosiluokka 9

L1, L6 Yksilöllisen päämäärän asettamista, tavoitteena parantaa omaa taitotasoa ja kehittää fyysisiä ominaisuuksia

L2 Pallopelit

L3 Bothmer-voimisteluliikkeet

15.4.18 Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetus antaa valmiuksia arjesta selviytymiseen: opetellaan ja harjoitellaan käytännön taitoja, yhteistyötä, tiedonhankkimisen taitoja ja niiden soveltamista oman arkielämän tilanteisiin, totutaan ottamaan vastuuta itsestä, ihmissuhteista, terveydestä, taloudesta sekä ympäristön viihtyvyydestä ja turvallisuudesta.

Kotitalouden taitoja opitaan tekemällä ja käytännössä toimimalla sekä työskentelemällä ja toimimalla ryhmässä yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi. Näitä taitoja tarvitsee jokainen omassa ja yhteisöjensä elämässä.

Kotitalouden opetuksella on yhteyksiä monen muun oppiaineen sisältöihin, esimerkiksi biologiaan, maantietoon, fysiikkaan, kemiaan, terveystietoon, yhteiskuntaoppiin, käsityöhön ja liikuntaan sekä kieliin ja matematiikkaan.

Erillisenä oppiaineena kotitaloutta opetetaan luokilla 7-9. Kotitalouden taitoja opitaan kuitenkin ikäkauttaan vastavasti perusopetuksen kaikilla luokilla. Taitoja harjoitellaan myös erilaisissa projekteissa, leireillä, retkillä, myyjäisvalmisteluissa ja tapahtumissa koko koulunkäynnin ajan.

Kotitalouden tavoitteita pyritään toteuttamaan vuosiluokittain yhteistyössä muun opetuksen kanssa, jotta erilliset sisällöt tulevat opetetuiksi, mutta turhalta päällekkäisyydeltä välttyään. Opetuksessa painotetaan alkuvaiheessa ryhmässä toimimista, käytännön taitojen harjoittelua, hyviä tapoja ja työilmapiiriä.

Tavoitteet

Vuosiluokka 7

Kannustetaan oppilasta käyttäytymään hyvien tapojen mukaisesti ja ymmärtämään tasa-arvoisen kanssakäymisen merkitys itselle ja toimintaympäristölle sekä toimimaan asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa ruokailutilanteissa. (T1, T6, T8, T9))

Ohjataan oppilasta oppimaan arjessa tarvittavia käytännön taitoja, erilaisten työvälineiden käyttöä sekä tietoja ja niiden soveltamista. (T2)

Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöä ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana (T4)

Ohjataan oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittämään huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin. (T5)

Ohjataan oppilasta ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien huoltamiseen käytännössä. (T3)

Vuosiluokka 8

Ohjataan oppilasta tiedostamaan ravinnon vaikutusta terveyteen ja ottamaan vastuuta omasta ravitsemuksesta. (T10)

Ohjataan oppilasta erottamaan erilaisten ruokailutilanteiden vaatimuksia ja suunnittelemaan hankintoja, välineitä ja kattausta. (T9, T10)

Ohjataan oppilasta kotitalouden arjen hallintaan ja pohtimaan sen suhdetta valintoihin ja toimintatapoihin. (T12)

Ohjataan oppilasta tutustutaan erilaisiin ruokakulttuureihin. (T7)

Ohjataan oppilasta käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia aineita, välineitä ja työtapoja. (T3)

Ohjataan oppilasta taloudellisuuteen ja vastuulliseen kuluttamiseen. (T13)

Vuosiluokka 9

Opitaan ymmärtämään yksilön osallisuuden merkitys yhteisön hyvinvointiin. (T8)

Ohjataan oppilasta suunnittelemaan kulutusta ja kotitalouden hankintoja oma vastuu tiedostaen. (T10, T13)

Ohjataan oppilasta huolehtimaan kodin tekniikasta. (T3, T11))

Ohjataan oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä. (T11)

Ohjataan oppilasta ottamaan arjessa vastuuta kestävästä kehityksestä. (T3, T13)

Ohjataan oppilasta ottamaan huomioon kotitalouksien toimintaan liittyvän kansallisen kulttuurin lisäksi kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia. (T7)

Sisällöt

Vuosiluokka 7

S1 Otetaan huomioon ruoan terveellisyys, valmistusvaiheiden tarkoituksenmukaisuus ja hygienia sekä ruokailun esteettisyys. Opitaan valmistamaan perusruokia ja arkisia ateriakokonaisuuksia. Valmistetaan leivonnaisia arkeen ja juhlaan.

S2 Harjoitellaan yksilöllistä vastuunottoa ja ryhmässä toimimista sekä harjoitellaan hyviä tapoja ja toiset huomioon ottavaa tapakulttuuria. Pidetään huolta opetustilojen siisteydestä ja loppusiivouksesta sekä harjoitellaan tekstiilien hoitoa.

S3 Vältetään tuhlausta koulussa: veden, ruoka-aineiden ja paperin ym. käyttö, välineiden ja astioiden tarkoituksenmukaisuus, kaluston kunto. Opetellaan kodin jätteiden minimointia ja lajittelua. Opitaan suunnittelemaan hankintoja ja omaa rahankäyttöä.

Vuosiluokka 8

S1 Perekäytetään terveelliseen ravintoon, ravintoaineryhmiin ja päivän aterioihin ruokailuajoinaan. Tutustutaan erilaisiin ruokailutilanteisiin ja kotimaisiin ruokakulttuureihin. Opitaan suunnittelemaan aterioita.

S2 Käyttyäytetään kohteliaasti ja harjoitellaan kaikkien huomioon ottamista. Suunnitellaan ja harjoitellaan kodin siivousta sekä huolehditaan koulun tilojen hoidosta. Käytetään tarkoituksenmukaisia aineita, laitteita ja välineitä sekä oikeita työtapoja.

S3 Tarkastellaan kuluttajan vastuuta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä ohjataan huomaamaan omien valintojenvaikeus ostopäätösten tekemiseen. Käsitellään hinta-laatu-suhteen ja hintavertailun merkitystä ostopäätöksiin. Perekäytetään kodinkoneiden käyttöön, huoltoon ja hoitoon.

Vuosiluokka 9

S1 Perekäytetään ulkomaisiin ja kansainvälisiin ruokakulttuureihin. Opitaan suunnittelemaan ajankäyttöä ja ymmärretään yhteisvastuun ja tasa-arvoisuuden merkitys. Käsitellään ruoan turvallisuutta ottaen huomioon viljelyjäämät ja lisäaineet sekä käsittely-, säilytys- ja valmistustavat. Opitaan tiedostamaan ruoan hankinnassa laatu ja taloudellisuus sekä suunnittelemaan kulutusta ja kotitalouden hankintoja oma vastuu tiedostaen. Ohjataan oppilaita kaikissa toimitaan ottamaan huomioon kestävä kehitys.

S2 Työ- ja ruokailutilanteissa harjoitellaan tapa- ja keskustelukulttuuria. Hoidetaan omat tehtävät ja harjoitellaan oma-aloitteellisuutta koko ryhmän puolesta.

S3 Vertaillaan erilaisia ostamisen tapoja, kuten kaupassa asiointi, postimyyni, verkkokauppa, ja perekäytetään erilaisiin maksutapoihin. Perekäytetään kuluttajan vaikutusmahdollisuuksiin ja kuluttajasuojaan säädöksineen ja menettelytapoineen. Neuvotaan toimintatapaa valitustilanteissa kuluttajansuojalain mukaisesti.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppimisympäristön tulee olla turvallinen, kiireetön ja kannustava. Se voi laajeta koulun ulkopuolelle ruokakauppoihin ja tuotantolaitoksiin. Koulun leireillä ja kotona voidaan harjoitella kodinhoidollisia tehtäviä ja aterioiden valmistamista.

mista. Työtapojen tulee tukea sekä itsenäistä työskentelyä että kykyä työskennellä ryhmässä. Niissä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat ja kestävä kehitys. Työskentelyn lähtökohtana tulee olla oman ja toisten työn arvostaminen sekä pitkäjänteinen työskentelytapa töiden loppuun saattamiseksi. Työtavat tukevat vastuullista ja itsenäistä työskentelyä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Opettajanvälittämä kannustava ohjaus luo innostusta ja turvallisuutta sekä tukee oppilasta. Opettaja voi ohjata oppilasta kasvavan osaamistason mukaisesti yhä vaativampiin tehtäviin ottaen huomioon hänen pitkäjänteisyytensä, vuorovaikutuskykynsä sekä tietoperustansa. Taitojen karttuessa ohjataan suunnittelemaan terveellisiä ateriakokonaisuuksia esim. Tietotekniikkaa apuna käyttäen. Käytännön taitoja harjoitellaan myös kotona. Erilaisten ruoanvalmistusmenetelmien tunteminen vahvistaa uskoa omiin kykyihin sekä lisää oma-aloitteisuutta. Selkeät kuvat ja ohjeet edesauttavat oppilasta ymmärtämään kokonaisuuksia.

Arviointi

Vuosiluokka 7

Yhteistyötaidot

Työskentelytaidot

Oppimisen taidot

Vuosiluokka 8

Yhteistyötaidot

Työskentelytaidot

Oppimisen taidot

Oman työn suunnittelu

Vuosiluokka 9

Yhteistyötaidot

Työskentelytaidot

Oppimisen taidot

Oman työn suunnittelu

Kestävän kehityksen ottaminen huomioon.

Arvioinnin käytännöt

Käytännöinä ovat opettajan suullinen, jatkuva palaute, oppilaan itsearviointi sekä opettajan antama kirjallinen palaute ja arviointi.

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteissa.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Ajattelun taidot ja oppimaan oppiminen (ajankäytön suunnitteleminen)

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutustaidot ja ilmaisu (tapakulttuuri ja hyvät tavat)

L4 Monilukutaito (ohjeiden seuraaminen)

Vuosiluokka 8

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot (kodin ja ympäristön siisteys)

Vuosiluokka 9

L2 Kulttuurinen osaaminen

L5 Tieto ja viestintätekninen osaaminen

L6 Työelämäntaidot ja yrittäjäyys

L7 Osallistuminen , vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Koko perusasteen kestävän oppilaanohjauksen jatkumon tehtävänä on edistää opiskelun, kasvun ja kehityksen sujuvuutta. Oppilaanohjaus tehdään monialaisesti yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelma kuvaa ohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjaon sekä verkostot, joita ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi tarvitaan. Suunnitelmaan sisältyvät myös kodin ja koulun yhteistyö, koulun mahdollinen työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.

Oppilaiden opintojen sujuvuutta pyritään edistämään niin opintojen aikana kuin jatko-opintoihin siirryttäessä paitsi huoltajien, opettajien ja opinto-ohjaajien välisellä yhteistyöllä, myös eri arviointimuodoista saadun palautteen avulla.

Vuosiluokat 7-9

Perusasteen kolmella viimeisellä vuosiluokalla oppilaanohjauksen tehtävä on tukea oppilasta kehittämään opiskelutaitojaan, opettelemaan tarvittaessa uusia työtapoja, tekemään opiskeluun liittyviä itsenäisiä valintoja, pyrkiä vahvistamaan oppilaan oma-aloitteisuutta ja ohjata oppilaalle itselleen olennaisen tiedon hankintaan. Lisäksi ohjaustyöllä pyritään tukemaan oppilasta perusopetusvaiheen päättämisessä ja hänen sen myötä muuttuvassa elämäntilanteessaan.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1 (Osallisuus ja aktiivinen toiminta) Oppilasta tuetaan itsenäiseen, mutta samalla yhteisölliseen sosiaaliseen toimintaan sekä vastuun ottamiseen omista opinnoistaan.

T2 (Oppimaan oppimisen taidot) Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja tarvittaessa muokkaamaan opiskelutaitojaan sekä käytäntöjään oppia.

T4 (Itsetuntemus) Oppilasta tuetaan muodostamaan realistinen käsitys omista kyvyistään ja oppimisen mahdollisista haasteista.

T6, T7 (Työelämään suuntautuva oppiminen) Oppilaalle luodaan mahdollisuus lyhyesti tutustua työelämään.

Vuosiluokka 8

T1 Oppilas saa tietoa erilaisista ammateista.

T2 Oppilasta kannustetaan edelleen kehittämään ja tarkastelemaan opiskelutaitojaan sekä niiden tehokkuutta opiskeltavaan ainekseen nähden.

T3 (Elinikäinen oppiminen) Oppilasta autetaan löytämään hänen omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa.

T4 Oppilaan kuvaa itsestään oppijana pyritään vahvistamaan.

T5 (Tavoitteiden asettaminen) Oppilaita ohjataan asettamaan itselleen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niissä tarvittavia suunnitelmia ja arvioimaan niiden toteutumista.

T6, T7 Oppilaalle luodaan mahdollisuus tutustua työelämään ja alkaa ymmärtää työn merkitys omassa elämässään.

T8 (Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa) Oppilasta sekä autetaan etsimään itse että hänelle annetaan perustietoa koulutusmahdollisuuksista perusasteen jälkeen.

Vuosiluokka 9

T1 Oppilaalle annetaan ja häntä autetaan etsimään tietoa eri ammateista ja opiskelumahdollisuuksista.

T2, T3 Oppilas hyödyntää ydintaitojaan ja vahvuuksiaan sekä pystyy kehittämään opiskelutaitojaan saamiensa tulosten pohjalta.

T4, T5 Oppilas tunnistaa valintoihinsa vaikuttavat tekijät ja pystyy suhteuttamaan omaa toimintaansa valintojensa ja tavoitteidensa mukaisesti.

T6, T7 Oppilas ymmärtää koulutuksen merkityksen jatko-opintojen ja työelämän kannalta sekä harjaantuu tunnistamaan itselleen sopivia ammatteja osaamisensa ja taitojensa pohjalta.

T8-T10 (monikulttuurisuus ja kansainvälisyys) Oppilas saa tietoa kotimaisesta koulutusjärjestelmästä ja sen tuomista mahdollisuuksista. Häntä ohjataan hankkimaan tietoa myös opiskelusta ja työskentelymahdollisuuksista ulkomailla. Oppilasta autetaan hyödyntämään ohjauspalveluja ja arvioimaan ohjauksessa saamaansa tietoa.

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 (oppiminen ja opiskelu) Vahvistetaan oppilaan kykyä toimia itsenäisesti ja ottaa vastuuta omista opinnoista.

S2 (itsetuntemus ja urasuunnittelu) Kehitetään oppilaan opiskelutaitoja ja -käytänteitä yhteistyössä huoltajien kanssa.

S3 (opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot) Pyritään muodostamaan oppilaalle realistinen käsitys omista kyvyistä, oppimisen vahvuuksista ja haasteista.

S4 (työelämään tutustuminen) Oppilas tutustuu esimerkiksi huoltajansa työpaikkaan yhden työpäivän ajan.

Vuosiluokka 8

S1, S2 Harjoitellaan urasuunnitelmien tekemistä pienryhmissä.

S3, S4 Harjoitellaan työpaikan hakemiseen ja vastaanottamiseen liittyviä taitoja, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja kehitetään. Oppilas tutustuu työelämään kolmen työpäivän ajan valitsemallaan työpaikalla.

S5 (jatko-opinnot ja hakeminen) Käydään läpi perustietoa koulutusmahdollisuuksista Suomessa.

Vuosiluokka 9

S1 Tutustutaan erilaisiin oppimistyyliin ja opiskelutaitoihin, painottaen itsearviointia, tavoitteiden asettamista ja opiskelulle sopivien edellytysten luomista yleisesti.

S2 Vahvistetaan itsetuntemusta, listataan tavoiteammatteja, harjoitellaan työhakemuksen ja ansioluettelon kirjoittamista.

S3, S4 Tutustutaan erilaisiin ammatteihin ja syvennetään työelämätuntemusta viiden päivän työharjoittelujakson ajan.

S5 Kerätään tietoa jatko-opintomahdollisuuksista, hyödynnetään tieto- ja neuvontapalveluja. Oppilaiden kanssa käydään henkilökohtaiset ohjauskeskustelut ja häntä autetaan yhteishaussa.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

Ohjaus on monipuolista sisällöllisesti ja toteutuu pääosin luokkamuotoisesti. Vastuun ohjaustyöstä kantavat luokilla 7-8 yhdessä opinto-ohjaaja ja muut oppilaan opettajat. Vuosiluokalla 9 päävastuu siirtyy opinto-ohjaajalle. Jokaiselle oppilaalle varataan vuosittain mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjaukseen.

Luokan vanhempia voidaan pyytää luokkien 7-9 aikana opo-tunneilla esittelemään ammattejaan. Tutustumiskäyn-

tejä työpaikoille järjestetään mahdollisuuksien mukaan. Toisen asteen oppilaitoksiin tutustutaan pääasiassa 9. luokan aikana oppilaiden mielenkiinnon ja valintojen mukaisesti. Opettajat voivat kertoa omista koulutuspoluistaan oppilaille sovittaessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa

Vuosiluokat 7-9

Ohjauksessa huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet ja eriytetään opetusta tarpeen mukaan. Tehostettua tai erityistä tukea tarvitseville oppilaille järjestetään mahdollisuuksia tutustua oppilaalle sopiviin oppilaitoksiin ja heille annetaan tietoa tuen saamisen mahdollisuuksista jatko-opinnoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa

Vuosiluokat 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa, joten arviointi perustuu itsearviointiin, läsnäoloon ja osallistumiseen tunneilla. Lisäksi hyväksytysti suoritettut tet-jaksot ovat suoritusmerkinnän (S) edellytyksenä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1, L2, L3, L4 Vahvistetaan oppimisen edellytysten toteutumista, kehitetään opiskelun suunnittelun ja vuorovaikutuksen taitoja, hyödynnetään olemassa olevaa tietoa monipuolisesti ja pyritään arvioimaan omaa oppimista.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan 7 osaamisalueiden lisäksi; L6, L7 Tuodaan esille eri ammattien vaatimaa osaamista ja havainnoidaan sitä konkreettisesti tet-jakson aikana.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokkien 7-8 osaamisalueiden lisäksi; tuetaan painotetusti oppilaan itsetuntemuksen kehittymistä hänen etsiessään tietoja jatko-opintomahdollisuuksista eri lähteistä ja arvioidessaan lähteiden luotettavuutta.

15.4.20 Tieto- ja viestintäteknikka

Tieto- ja viestintäteknikka on yksi laaja-alaisen osaamisen alue. Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään oppimisen apuvälineenä eri oppiaineissa. 7.luokalla on kaikille yhteinen opetuksen järjestäjän valitsema valinnainen tietotekniikan kurssi, jonka tehtävänä on ohjata oppilasta tietotekniikan hyötykäyttöön, kannustaa häntä taitojensa kehittämiseen ja hyödyntämiseen ja antaa oppilaille opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat tiedot ja taidot.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas oppii eri oppiaineiden opiskelussa ja jatko-opinnoissa tarvittavat TVT-taidot ja että oppilaan ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät TVT:n avulla.

Oppilaita ohjataan käyttämään ja kehittämään tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa, tiedonhallinnassa sekä tiedonhankinnassa. Tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

- osaa käyttää TVT-taitojaan tutkivassa ja luovassa työskentelyssä
- harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä vuorovaikutuksen, verkostoitumisen ja vertaisoppimisen välineenä

Sisällöt:

7. luokka

- Perehdytään sähköpostin käyttöön (sähköpostin lukeminen, lähettäminen, vastaaminen ja liitetiedostojen lähettäminen ja vastaanottaminen, kansioden hallinta)
- Harjoitellaan tiedostojen tallentamista pilvipalveluun ja niiden jakamista
- Perehdytään sosiaalisen median käyttöön ja käyttöön liittyviin riskeihin ja niiden minimointiin. Opitaan jakamaan tietoja hallitusti ja ymmärtämään julkisuusasetuksia eri ympäristöissä. Opitaan hyödyntämään koulutehtävissä sosiaalisen median työkaluja. Opitaan kommentoimaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta.
- Perehdytään tekijänoikeuksiin ja lähteiden merkitsemiseen
- Opitaan käyttämään tavallisia toimisto-ohjelmia (tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, diaesityksen tekeminen)
- Harjoitellaan kuvankäsittelyä
- Harjoitellaan käyttötarkoitukseen sopivan työkalun valitsemista
- Harjoitellaan käyttämään ohjelmien sisään rakennettuja ohjeita tai etsimään ratkaisuja itsenäisesti ongelmalanteissa
- Opitaan tunnistamaan eri ohjelmien yhteisiä toimintaperiaatteita ja hyödyntämään näitä uusiin ohjelmiin tutustuessa
- Tieto- ja viestintäteknikkaan harjoitellaan muiden oppiaineiden yhteydessä 8. ja 9. luokalla.
- Ohjelmointikielen alkeita ja logiikkaa harjoitellaan matematiikassa 9. luokalla

Arviointi

Tietotekniikanarviointi perustuu oppisisältöjen saavuttamisen lisäksi oppilaan työskentelytapaan oppituntien aikana. Arvioinnissa otetaan huomioon työskentely itsenäisesti ja ryhmässä, toisten huomioonottaminen, oppilaan taitojen kehittyminen ja taito soveltaa opittua. Tuntien aikana tehdyt harjoitustyöt arvioidaan. Lisäksi voidaan tehdä projektityö tai koe. Oppilaille annetaan palautetta koko kurssin ajan. Lisäksi oppilas suorittaa säännöllisesti itsearviointia.

15.4.21 Valinnaiset aineet

15.4.21.1. Saksa, A2-oppimäärä

Saksan A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1,4,10 Oppilas oppii vertailemaan eri kulttuurien ominaispiirteitä sekä pystyy etsimään niistä sekä äidin- että kohdekielistä tietoa itsenäisesti erilaisia lähteitä käyttäen.

T2,7,8,9,11 Oppilas harjaantuu käyttämään kieltä sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen ja kansainvälisessä maailmassa toimimiseen. Oppilas hallitsee perussanastoa ja -rakenteita jo melko kattavasti sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T3 Oppilas oppii vertailemaan, miten eri kielissä ilmaistaan samoja asioita.

T5,6 Oppilas osaa pohtia omaa saksan kielen opiskeluaan ja kehittää sitä niin ohjeiden mukaan kuin itsenäisesti.

Vuosiluokka 8

T6 Oppilas opiskelee kieltä pitkäjänteisesti niin itsenäisesti kuin ryhmässäkin sekä osaa hyödyntää erilaisia opiskelutapoja ja välineitä oppimisensa tukena.

T7,8,9 Oppilas keskustelee rohkeasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa saksan kielellä.

T10 Oppilas pystyy lukemaan erilaisia tekstejä, kertomaan tekstin ydinkohdat ja tulkitsemaan tekstin sisältöä sekä tuottamaan lyhyitä tekstejä saksan kielellä.

T4 Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielen opiskeluunsa sekä arvioimaan omaa oppimistaan.

Vuosiluokka 9

T1,2,3 Oppilas on motivoitunut opiskelemaan kieliä ja käyttää kieltä luovasti sekä ennakkoluulottomasti uusissakin kielenkäyttötilanteissa. Hän pystyy hyödyntämään äidinkielen ja muiden vieraiden kielten osaamistaan saksan oppimisen apuna tai tukena.

T7,8,9,11 Oppilas hallitsee keskeiset aihekokonaisuudet sanaston ja rakenteiden osalta sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T10 Oppilas ymmärtää teksteistä ja normaalitempoisesta puheesta pääasiat itselleen tutuissa aihealueissa.

T9 Oppilas tunnistaa ja harjoittelee käyttämään yleisiä fraaseja ja idiomeja sekä arkipäivän sanastoa saksan kielellä sekä kompensoimaan kielitaitoaan kierto- ja täyteilmaisuuilla.

T11 Oppilas huomioi puheessaan saksan kielen ääntämisen perussäännöt.

Saksan A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Käsitellään monipuolisesti saksankielistä maailmaa ja otetaan selvää niiden maiden kulttuureista ja elintavoista, joiden virallisiin kieliin saksa kuuluu.

S2 Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, itselle sopivien oppimistapojen etsimistä ja opittujen asioiden ryhmittelyä kokonaisuuksiksi oppimisen tueksi.

S3 Lukemistojen aihealueet tukevat saksankielisen kielialueen käsittelyä. Osa luettavista teksteistä voi olla oppilaiden eri lähteistä itse valitsemia. Sanaston aihekokonaisuuksia ovat mm. matkustaminen, liikenne, opiskelu ja mielipiteen ilmaisu. Harjoitellaan erilaisia viestintäkeinoja edellisten lisäksi ja pyritään solmimaan sosiaalisia suhteita kohdekieltä käyttäen. Kieliopissa käsitellään mm. perfektin, substantiivin sijamuodot, akkusatiivi-, dativi- ja vaihtoprepositiot, es-pronominin käyttö, adjektiivin taivutuksen alkeet ja man-lauseet.

Vuosiluokka 8

S1 Kuunnellaan saksan kieltä ja tutustutaan sen kautta kielen eri variantteihin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen, esimerkiksi englannista saksaan.

S2 Opitaan erilaisia tapoja käsitellä ja jäsentää saksankielistä tekstiä. Käsiteltävän aineksen vaikeutuessa panostetaan mm. päättelyyn tekstinymmärtämisen välineenä.

S3 Luetaan nuorten elämään liittyviä autenttisia tekstejä. Harjoitellaan tekemään lyhyitä tarinoita saksaksi itse. Sanaston aihekokonaisuuksina ovat mm. luonto ja ympäristö. Kieliopissa käsitellään mm. aikamuodot kokonaisuutena, erilaisia pronomineja, lauserakenteita, sanajärjestyksen erilaiset

variantit ja genetiivi. Kuuntelutehtävissä painottuvat kielelle ominaiset reagoititehtävät, joita käytetään myös suulliseen harjoitteluun.

Vuosiluokka 9

S1 Tutkitaan moni- ja rinnakkaiskielisyttä sekä havainnoidaan eri kielten yhtäläisyyksiä ja eroja mm. oppimisen järkevöittämissä kannalta. Luodaan kokonaiskuva edellisinä vuosina käsitellyistä saksankielisen alueen asiakokonaisuuksista.

S2 Opitaan erilaisia tapoja tiivistää, jäsentää ja ryhmitellä opittavaa aineistoa. Käydään kokoavasti läpi lähteitä, joista saksaa voi kuulla ja oppia myös vapaa-ajalla.

S3 Vahvistetaan oppilaan rohkeutta käyttää kieltä sekä suullisesti että kirjallisesti. Kerrataan kokoavasti tärkeimpiä aiemmilla luokilla käytyjä kielioppikokonaisuuksia sekä käsitellään mm. konditionaali, konjunktivi ja passiivi pääpiirteissään. Työelämä ja jatko-opiskelu tulevat sanastollisesti tutuiksi, samoin kuin ajankohtaisen tiedon hakeminen molempiin aihealueisiin liittyen. Harjoitellaan yleisimpiä fraaseja ja idiomeja.

Saksan A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Opitaan erityyppisten tekstien ja muiden saksankielisten lähteiden kautta kartuttamaan ilmaisuväriä niin, että sekä kielen ymmärtäminen että tuottaminen vahvistuvat. Tavoitellaan mahdollisimman ajanmukaista, luonnollista ja oppilaalle merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskennellään niin itsenäisesti kuin pienryhmissäkin sekä mahdollisuuksien mukaan myös nivotaan eri kieliä yhdistäviä asioita yhteen. Eri viestintäkanavia käytetään monipuolisesti. Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja vastuunottajaksi oman oppimisensa suhteen. Saksan kieltä käytetään niin paljon kuin se on mahdollista ja oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä myös vapaa-ajallaan sekä pitämään yhteyttä muihin kieltä osaaviin ihmisiin ympäri maailmaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti itselleen tutuissa tilanteissa. Kaikkien kielen osa-alueiden ja erilaisten työmuotojen ollessa jo käytössä, opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa vielä aiempaa enemmän kunkin oppilaan oppimisen takaamiseksi. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea niin oppi- kuin tarvittaessa tukitunneillakin. Oppilasta kannustetaan edelleen opiskelemaan useampia kieliä ja tuetaan hahmottamaan kielenoppimisen elinikäinen jatkumo.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan A-oppimäärässä

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan taito käyttää kieltä tutuissa harjoitelluissa tilanteissa, kyky etsiä tietoa opittavasta aineksesta itsenäisesti, kyky hyödyntää vahvuuksiaan kielen oppijana ja yhteistyötaitot. Oppilaan oma kyky arvioida osaamistaan otetaan arvioinnissa myös huomioon, samoin kyky ottaa vastaan vertaisarviointia.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat kyky tulkita tekstiä, tuottaa lauseita ja tekstiä saksaksi, rohkeus käyttää kieltä erilaisissa viestintätilanteissa, taito opiskella pitkäjänteisesti ja kyky hyödyntää erilaisia opiskelun välineitä ja materiaaleja. Oppilas arvioi omaa osaamistaan lukuvuoden alussa asettamiensa tavoitteiden mukaisesti lukuvuoden aikana. Itse- ja vertaisarvioinnin merkitys kasvaa jatkuvan arvioinnin muotona.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on oppilaan kielitaito kokonaisuutena, sen eri osa-alueilta monipuolisesti katsottuna. Lisäksi kiinnitetään huomiota oppilaan taitoon tuottaa ja ymmärtää saksaa paitsi itselleen tutuissa, myös uusissa aihealueissa. Arviointi toteutetaan itsearviointin, vertaispalautteiden ja opettajan palautteen avulla. Valtakunnallista kielikoetta voidaan käyttää yhtenä osaamisen osoittajana 9. luokan lopussa.

Valtakunnalliset hyvän osaamisen kriteerit arviointiin perusopetuksen päättövaiheessa saksan A-oppimäärässä ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1, L3 Käytetään erilaisia työskentelytapoja monipuolisesti. Huomioidaan ajankäyttö, täsmällisyys ja oma-aloitteisuus itselle sopivimpia työskentelytapoja etsittäessä. Opitaan asettamaan realistisia tavoitteita.

L2, L4, L5, L6 Etsitään ja harjoitellaan erilaisia kanavia ja tapoja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon niin lähipiirissä kuin laajemmin saksankielisessä maailmassa.

Vuosiluokka 8

L1, L2, L3, L4, L6, L7 Keskustelutehtävien kautta pyritään löytämään opitun aineksen ja oman kokemusmaailman välille yhteyksiä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, että oman aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn kautta löytyy tie kestävään ja turvalliseen elämäntapaan. Korostetaan oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

L1, L4, L5, L6 Harjoitellaan medialukutaitoa ja -kriittisyyttä.

Vuosiluokka 9

L1, L3, L6, L7 Opitaan valitsemaan itselle sopiva työskentelytapa opittavan aineksen mukaan ja arvioimaan työskentelyn onnistumista. Pyritään suhtautumaan avoimesti uusiin mahdollisuuksiin käyttää kieltä ja toimitaan joustavasti erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

L2, L4 Käytetään kieltä mahdollisimman monipuolisesti aina kun se on mahdollista.

L5, L6 Käydään läpi jatko-opintoihin ja työelämään liittyvää sanastoa sekä haetaan internetistä tietoa mahdollisuuksista opiskella tai työskennellä ulkomailla.

15.4.21.2 Käsiyö

Käsiyön valinnaisen opetuksen tavoitteet

Vuosiluokat 7-9

T1 Kannustaa oppilasta suunnittelemaan työskentelyprosessiaan pitkäjännitteisesti sekä ohjata ideoimaan, tutki-
maan ja kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja käsityötekniikoita.

T2 Kehittää oppilaan esteettistä näkemystä ja ohjata oppilasta asettamaan työskentelylleen tavoitteita.

T3 T6 Opastaa oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, työvälineitä sekä laajentamaan ja syven-
tämään oppimiaan käsityötekniikoita. Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi käsityön
suunnittelussa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T4 T5 Ohjata oppilasta käyttämään käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita sekä toimimaan turvallisesti käsityö-
prosessissa.

T7 Kannustaa oppilasta soveltamaan itsenäisesti opittuja työtapoja niin vaatetukseen kuin sisustamiseen ja asumi-
seenkin sekä nähdä käsityön merkitys niin omassa elämässä kuin yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja työelämässä.

Käsityön valinnaisen opetuksen sisällöt

Vuosiluokat 7-9

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia käsityön valmistustekniikoita, yhdistäen erilaisia materiaaleja. Innostetaan oppilaita toteuttamaan itse suunnittelemaansa malleja.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 7-9

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

15.4.21.3 Ranska, B2-oppimäärä

Ranskan B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 7

T1,2 Oppilas tutustuu ranskan kieleen ja ranskan kieliseen maailmaan sekä ranskalaiseen kulttuuriin ja tapoihin. Oppilas oppii hahmottamaan ja hyödyntämään yhtäläisyyksiä aiemmin opiskelemiensa kielten (erityisesti englannin) ja ranskan kielen välillä.

T5,7 Oppilas oppii ääntämään rohkeasti sekä hahmottamaan ranskan kielen ääntämisen ja kirjoitusasun eroavaisuuksia. Oppilas harjaantuu käyttämään kielen perussanastoa ja perusrakenteita niin suullisessa kuin kirjallisessa

viestinnässään.

T6 Oppilas oppii ymmärtämään hänelle itselleen tuttuihin aihepiireihin liittyviä puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä sekä jäsentämään niitä.

Vuosiluokka 8

T2,5,7 Oppilas laajentaa kielen perussanaston, perusrakenteiden ja ilmausten hallintaa ja pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Oppilas kehittää ranskan kielen ääntämisen perustaitojaan.

T1,4 Oppilas oppii vertailemaan ranskankielisen maailman kulttuurien ominaispiirteitä omaan kulttuuriinsa ja vahvistamaan siten kulttuuritietouttaan ja -tuntemustaan. Oppilas pystyy aktiivisesti itse etsimään kulttuuritietoa erilaisia lähteitä hyväksi käyttäen.

T3 Oppilas oppii vertailemaan, miten eri kielissä ilmaistaan samoja asioita.

T6 Oppilas oppii ymmärtämään aiempaa pidempää suullista ja kirjallista viestintää.

Vuosiluokka 9

T2 Oppilas osaa hyödyntää monipuolisesti eri tapoja etsiä tietoa ja osaa käyttää erilaisia opiskelutapoja ja välineitä oppimisensa tukena. Hän pystyy hyödyntämään äidinkielen ja muiden vieraiden kielten osaamistaan ranskan oppimisen apuna tai tukena. Oppilas pystyy aiempaa haasteellisempaan itsenäiseen työhön.

T7 Oppilas pystyy käyttämään rohkeasti ranskan kielen suullista kielitaitoaan ja hallitsee ranskan kielen ääntämisen perusteet. Oppilas hallitsee keskeiset aihekokonaisuudet sanaston ja rakenteiden osalta sekä pystyy hyödyntämään niitä niin suullisesti kuin kirjallisestikin.

T5 Oppilas oppii tunnistamaan ja harjoittelemaan ranskan kielen idiomaattisia perusrakenteita.

T6 Oppilas ymmärtää laajempia tekstejä ja normaalitempoista puhetta itselleen tutuista aihealueista.

Ranskan B2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Vuosiluokka 7

S1 Tutustutaan ranskan kieleen ja kulttuuriin sekä ranskankieliseen maailmaan.

S2 Harjoitellaan kieltenopiskelutaitoja sekä eri tapoja oppia ja omaksua ranskan kielen sanastoa ja rakenteita.

S3 Opetellaan arkielämän tuttuihin aihepiireihin liittyvää sanastoa erilaisten viestinnällisten tilanteiden pohjalta. Samalla harjoitellaan myös ääntämisen perusteita. Aihepiireinä esim. tervehtiminen, omasta itsestä, perheestä ja kodista kertominen, harrastukset, asiointi ravintolassa, mielipiteen ilmaisu. Kieliopissa käsitellään mm. substantiivien suku ja luku, artikkelit, I verbiluokan taivutus, tärkeimmät epäsäännölliset verbit, kieltomuoto, adjektiivin taipuminen ja paikka, persoona- ja omistuspronominit, kysymyksen muodostaminen.

Vuosiluokka 8

S1 Käsitellään monipuolisesti ranskankielistä maailmaa ja tutustutaan lähemmin niiden maiden kulttuureihin ja elintapoihin, joiden virallisiin kieliin ranska kuuluu.

S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, itselle sopivien oppimistapojen etsimistä ja opittujen asioiden ryhmittelyä kokonaisuuksiksi oppimisen tueksi. Harjoitellaan itseä kiinnostavan ranskankielisen aineiston etsimistä eri tietolähteistä ja sen hyödyntämistä oppimisen tukena.

S3 Sanaston aihekokonaisuuksia ovat mm. matkustaminen, tien kysyminen ja neuvominen, ostokset, vaatetus, apteekissa ja lääkärissä asiointi ja koulusta puhuminen. Kielen rakenteista opitaan mm. säännöllisten –re ja –ir –loppuisten verbien taivutus, lisää epäsäännöllisiä verbejä, kysymyssanoja, lisää lukusanoja ja järjestysluvut, lisää kieltosanoja, partitiivi.

Vuosiluokka 9

S1 Jatketaan ranskankieliseen maailmaan tutustumista ja opitaan hahmottamaan, millä eri varianteilla ranskaa puhutaan eri puolilla maailmaa sekä tutustutaan esim. sanastollisiin erityispiirteisiin, mitä eri varianteilla on.

S2 Opitaan erilaisia tapoja käsitellä ja jäsentää ranskankielistä tekstiä. Käsiteltävän aineksen vaikeutuessa panostetaan mm. päättelyyn tekstinymmärtämisen välineenä.

S3 Luetaan nuorten elämään liittyviä autenttisia tekstejä. Harjoitellaan laatimaan lyhyitä tarinoita ranskaksi sekä kommunikoimaan vaativammissa viestintätilanteissa. Sanaston aihekokonaisuuksina ovat mm. nuorten elämä ja ihmissuhteet, opiskelu- ja työelämä. Syvennetään kielen rakenteiden hallintaa mm. passé composé –aikamuodon, refleksiiviverbien, imperatiivin sekä suorien ja epäsuorien objektipronominien osalta. Harjoitellaan yleisimpiä fraaseja ja idiomeja.

Ranskan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on oppia mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä kielenkäyttöä. Työskentelyssä painottuu pari- ja pienryhmätyö itsenäisen työskentelyn ohella sekä yhdessä oppiminen monimuotoisia oppimisympäristöjä hyödyntäen. Käytetään eri viestintäkanavia ja –välineitä monipuolisesti oppimisen tukena. Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi toimijaksi ja vastuunottajaksi oman oppimisensa suhteen. Ranskan kieltä käytetään niin paljon kuin mahdollista ja oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä myös vapaa-ajallaan sekä pitämään yhteyttä muihin kieltä osaaviin ihmisiin ympäri maailmaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan B2-oppimäärässä

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta ohjataan käyttämään kieltä monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti itselleen tutuissa tilanteissa. Kaikkien kielen osa-alueiden ja erilaisten työmuotojen ollessa jo käytössä, opetusta voidaan eriyttää tarvittaessa vielä aiempaa enemmän kunkin oppilaan oppimisen takaamiseksi. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea niin oppi- kuin tarvittaessa tukitunneillakin. Oppilasta kannustetaan edelleen opiskelemaan useampia kieliä ja tuetaan hahmottamaan kielenoppimisen elinikäinen jatkumo.

Oppilaan oppimisen arviointi ranskan B2-oppimäärässä

Vuosiluokka 7

Arvioinnin perusteina ovat oppilaan taito käyttää kieltä tutuissa harjoitelluissa tilanteissa, kyky etsiä tietoa opittavasta aineksesta itsenäisesti, kyky hyödyntää vahvuuksiaan kielen oppijana ja yhteistyötaitot. Oppilaan oma kyky arvioida osaamistaan otetaan arvioinnissa myös huomioon, samoin kyky ottaa vastaan vertaisarviointia.

Vuosiluokka 8

Arvioinnin perusteina ovat kyky tulkita tekstiä, tuottaa lauseita ja tekstiä ranskaksi, rohkeus käyttää kieltä erilaisissa viestintätilanteissa, taito opiskella pitkäjänteisesti ja kyky hyödyntää erilaisia opiskelun välineitä ja materiaaleja. Oppilas arvioi omaa osaamistaan lukuvuoden alussa asettamiensa tavoitteiden mukaisesti lukuvuoden aikana. Itse- ja vertaisarvioinnin merkitys kasvaa jatkuvan arvioinnin muotona.

Vuosiluokka 9

Arvioinnin perusteena on oppilaan kielitaito kokonaisuutena, sen eri osa-alueilta monipuolisesti katsottuna. Lisäksi

kiinnitetään huomiota oppilaan taitoon tuottaa ja ymmärtää ranskaa paitsi itselleen tutuissa, myös uusissa aihealueissa. Arviointi toteutetaan itsearviointin, vertaispalautteiden ja opettajan palautteen avulla. Valtakunnallista kielikoetta voidaan käyttää yhtenä osaamisen mittarina 9. luokan lopussa.

Valtakunnalliset vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle perusopetuksen päättövaiheessa ovat luettavissa opetussuunnitelman perusteista.

Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 7

L1 Oppiminen on vastavuoroista ja mahdollisuuksien mukaan oppilaslähtöistä. Oppilaat saavat myös itse vaikuttaa oppisisältöihin ja niiden käsittelytapaan.

L2 Tutustutaan ranskankieliseen maailmaan ja sen monimuotoiseen kulttuuriin ja tapoihin.

L2, L3, L4, L7 Harjoitellaan käyttämään ja ymmärtämään kieltä niin suullisesti kuin kirjallisestikin arkipäiväisissä tilanteissa.

L5 Tutustutaan TVT:n käyttöön tiedonhankinnassa ja opittujen asioiden kertaamisessa.

Vuosiluokka 8

L1, L3 Käytetään erilaisia työskentelytapoja monipuolisesti. Huomioidaan ajankäyttö, täsmällisyys ja oma-aloitteisuus itselle sopivimpia työskentelytapoja etsittäessä. Opitaan asettamaan realistisia tavoitteita.

L2, L4, L5, L6 Etsitään ja harjoitellaan erilaisia kanavia ja tapoja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon niin lähipiirissä kuin laajemmin ranskankielisessä maailmassa.

Vuosiluokka 9

L1, L2, L3, L4, L6, L7 Autenttiseen materiaaliin pohjautuvien keskustelutehtävien kautta pyritään löytämään opitun aineksen ja oman kokemusmaailman välille yhteyksiä. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, että oman aktiivisuuden ja pitkäjänteisen työn kautta löytyy tie kestävään ja turvalliseen elämäntapaan. Korostetaan oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

L2, L4 Käytetään kieltä mahdollisimman monipuolisesti aina kun se on mahdollista.

L1, L4, L5, L6 Harjoitellaan medialukutaitoa ja -kriittisyyttä.

16. Esiopetus

16.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

16.1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus.

Steinerkasvatuksen liitto organisoii opetussuunnitelmien perusteiden uudistamiseen liittyen valtakunnallisen steinerkoulujen opetussuunnitelmien kehittämis- ja uudistamisprojektin. Sen tuloksena on syntynyt steinerkoulun ja steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelmarunko. Runko-ops yhdistää suomalaista koululainsäädäntöä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet) ja steinerpedagogisia lähtökohtia (mm. Steinerkoulun kansainvälinen opetussuunnitelma). Opetussuunnitelmarunko on valtakunnallisten perusteiden pohjalta laadittu steinerpedagoginen

kokonaisuus ja paikallisen opetussuunnitelman laadintaan avuksi tarkoitettu työkalu.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten tuomat haasteet tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Perusteita on valmisteltu laajassa yhteistyössä hyödyntäen uusimpien tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

Opetussuunnitelman perusteet on päätös esiopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyöstä sekä oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista. Esiopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet liittyvät yhteen ja muodostavat toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältää esiopetuksen tavoitteita koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät viittauksia lainsäädäntöön. Säädöksistä poiketen perusteasiakirjassa käytetään oppilaasta esiopetukseen paremmin soveltuvana sanana lapsi, oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä kasvun ja oppimisen tuki sekä opiskelija- ja oppilashuoltolain mukaisesta opiskeluhollosta termiä esiopetuksen oppilashuolto.

16.1.2 Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Paikallisessa opetussuunnitelmassa täydennetään ja painotetaan steinerpedagogisen esiopetuksen runko-opetussuunnitelman suuntaviivojen mukaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Opetussuunnitelmatyön tehtävänä on edistää esiopetuksen jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen siirtymiselle.

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä esiopetusta varten. Paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille opetuksen järjestäjän esiopetuksen yksiköille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä yksikkökohtaisia osia sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia opetussuunnitelman laatimisesta yhteistyössä, sitä arvioitaessa ja kehitettäessä. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee laatia esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva vuosittainen suunnitelma ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista²³². Suunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä kyseisen vuoden aikana toteutetaan.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunni-

telman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä. Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Esiopetuksessa olevalla lapsella on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä suotuisan kehityksen ja oppimisen edellyttämää tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen kasvun ja oppimisen tukeen kuuluvat lasten yksilölliset suunnitelmat laaditaan yhteisen opetussuunnitelman pohjalta.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on esiopetuksen laadun kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen.

Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä. Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelmassa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

16.1.3 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

Jyväskylän Steinerkoulu järjestää esiopetusta Steinerpäiväkotiki Pikku-Otavassa ja Steinerpäiväkotiki Tähtitarhassa. Esiopetuksen opetuskieli on suomi ja opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään suomen kielellä. Esiopetussuunnitelma laaditaan em. yksiköiden yhteisenä ja vuosisuunnitelmat laaditaan kummankin yksikön omina. Opetussuunnitelman rakenne toteutetaan yhteneväenä Opetushallituksen antamien perusteiden kanssa. Opetussuunnitelma julkaistaan osana Steinerkoulun opetussuunnitelmaa ja se on nähtävillä Steinerkoulun nettisivuilla sekä yksiköissä paperiversioina. Esiopetuksen henkilöstöstä pedagogiikasta vastaavat henkilöt laativat opetussuunnitelman, jota käydään läpi koko henkilöstön kanssa lukukauden alussa. Lukukauden aikana arvioidaan ja kehitetään toimintaa ja toiminnan muutokset kirjataan ylös.

Lasten osallisuus opetussuunnitelman laatimiseen toteutuu päivittäin eri toiminnoissa ottamalla mahdollisuuksien mukaan huomioon lasten aloitteet ja ehdotukset.

Huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen siten, että he saavat esiopetussuunnitelman tutustuttavakseen ja sen pohjalta he voivat tehdä ehdotuksia esiopetussuunnitelmaan. Niitä toteutetaan mahdollisuuksien puitteissa. Kevään viimeisessä keskustelussa huoltajien kanssa arvioidaan esiopetussuunnitelman toteutumista.

Yhteistyö steinerpedagogisen varhaiskasvatuksen kanssa on saumatonta, koska esiopetus toteutetaan päiväkohteissa. Yhteistyö kunnallisen varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa toteutuu vuosittain pidettävissä yhteistyöpalavereissa sekä aina tarvittaessa.

Vuosittaiseen esiopetuksen suunnitelmaan kirjataan paikalliset erityispiirteet, esiopetuksen erilaiset toteutustavat ja kehittämisen tavoitteet. Lapsia koskevat suunnitelmat tehdään aina yksilöllisesti ja niiden vaatimukset otetaan huomioon yksikkökohtaisia suunnitelmia laadittaessa.

Huoltajille kerrotaan opetussuunnitelmasta ja sitä tarkentavasta vuosittaisesta suunnitelmasta vanhempainilloissa, esiopetuskeskusteluissa ja tiedotekirjeissä.

16.2 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Steinerkoulut ja steinerpäiväkodit toteuttavat kasvatus- ja opetustehtäväänsä osana suomalaista julkista koulujärjestelmää sekä osana kansainvälistä steinerkoululiikettä. Steinerkoulut ja steinerpäiväkodit ovat inhimilliseen kasvatukseen tähtääviä yhteisöjä. Ne pitävät tehtävään rikastaa ja monipuolistaa yleistä koulu- ja varhaiskasvatusjärjestelmää soveltamalla lapsilähtöistä ja vaihtoehtopedagogista kasvatusajattelua käytäntöön.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat steinerpedagogiikassa lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Kasvatus nähdään kokonaisvaltaisena hyvinvoinnin tukemisena (salutogenesis). Opetus etenee lapsen kehityksen mukaisesti siten, että otetaan huomioon kasvun ja kehityksen eri herkkyyskaudet. Steinerpedagogiikan tehtävänä on vaalia yksittäisen lapsen tervettä kehitystä ja auttaa jokaista löytämään omat ainutkertaiset kykynsä ja vahvuutensa, toteuttamaan itsessään olevat mahdollisuudet, sekä auttaa lapsia kehittämään taitoja, joita he tarvitsevat yhteiskunnassa.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa painotetaan lapsen omaa aktiivisuutta oppimisprosessissa. Omaehtoinen leikki on keskeisellä sijalla. Lapsi oppii leikkimällä ja leikkiminen vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja oppimisen ilon ja innostuksen säilymistä.

Esiopetuksessa vaalitaan kunnioituksen ilmapiiriä ihmisiä ja luontoa kohtaan. Lasta ohjataan ottamaan toiset huomioon ja arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja jokaisen omaa ainutlaatuisuutta. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

16.2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämistehtävä.

Steinerpedagogisen esiopetuksen järjestäjänä toimii Jyväskylän Steinerkoulu, jolle on myönnetty lupa esiopetuksen järjestämiseen. Jyväskylän Steinerkoulun esiopetuspalvelut hankitaan Pikku-Otavan ja Tähtitarhan steinerpäiväkodeilta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Esiopetus on steinerpedagogiikassa osa varhaiskasvatusta, jossa yhdistetty ryhmä on keskeinen pedagoginen menetelmä. Jyväskylän steinerpäiväkodeissa esiopetusryhmä toimii sekä omana pienryhmänään, että osana isompaa lapsiryhmää.

Esiopetus kestää yleensä yhden vuoden ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 16.5.5. Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja.

Esiopetus toteutetaan Opetushallituksen antamien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulevat esille myös lapsiryhmästä nousseet tavoitteet. Esiopetuksessa otetaan huomioon lasten erilaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat.

Jyväskylän Steinerkoulu ja steinerpäiväkodit ovat vanhempien perustamia, yhteistyö kotien kanssa on tiivistä ja monipuolista. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö painottuu erityisesti varhaiskasvatus- ja esiopetusvaiheessa. Vanhempien mielipiteitä kuullaan ja heidän antamansa palaute otetaan huomioon esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetuksen opetuskieli on suomi. Esiopetus ja siinä käytettävät materiaalit ja välineet sekä tarvittava oppilashuolto ovat maksuttomia. Lapsille tarjotaan päivittäin maksuton ateria. Ravinnon laatu on tärkeä osa steinerpedagogiikkaa.

Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana on keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon työsuojeluun liittyvät ja henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista opetussuunnitelmaa.

16.2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

Steinerpedagoginen esiopetus, lasten saama muu steinerpedagoginen varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat lasten kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Lähtökohtana on, että opettajat ja muu henkilöstö tuntevat oppimisen polun eri vaiheet ja niiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Eteen oppimispolun perustana on esiopetuksen henkilöstön ja opetuksen järjestäjän yhteistyö; siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhdessä luvussa 16.3.3 kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku jatkuu perusopetuksessa joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä.

Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää steinerpedagogiikan pohjalta yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Kasvun ja oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Opetuksen tavoitteet määrittävät opetussuunnitelman perusteiden ja niiden pohjalta laaditun Jyväskylän steinerkoulu esiopetussuunnitelman mukaan. Lasten osaamiselle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita. Kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisen tavoitteista keskustellaan lapsen huoltajan kanssa ja ne otetaan huomioon opetusta suunniteltaessa. Tavoitteellisuuden lisäämiseksi opettaja voi yhteistyössä huoltajan kanssa laatia kullekin lapselle oppimissuunnitelman. Oppimissuunnitelma laaditaan, mikäli lapsi saa tehostettua tukea. Erityisen tuen piirissä oleville lapsille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys niin myönteisen kehityksen kannalta kuin uusien taitojen ja tietojen opettelussa. Lapsen minäkäsitystä vahvistaa lämminhenkinen hyväksyvä vuorovaikutus ja kannustava palaute. Esiopetuksen sisällöissä painottuva taiteellisuus sekä käytännön työt antavat lapsille kokemuksia ilmaisun eri muodoista ja elämässä tarvittavista taidoista. Esiopetuksessa kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita. Lähiympäristössä tutustutaan erityisesti luontoympäristöön ja sen moninaisuuteen.

Lähtökohtana on, että lapsi osallistuu esiopetuksen kaikkeen toimintaan. Esiopetuksen opettaja ja huoltaja kantavat yhdessä vastuun lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

16.2.3 Arvoperusta

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Lapsuuden suojeleminen ja vaaliminen, kasvurauhan takaaminen ja oikeus lapsuuden huolettomuuteen ja turvaan ovat keskeisiä arvoja steinerpedagogiikassa. Lapsuuden kunnioitus on myös lapsen persoonallisuuden näkemistä ja arvostamista, lapsen yksilöllisyyden kunnioittamista. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi, oikeus kasvaa omaksi itsekseen.

Steinerpedagogiikassa keskeinen tavoite on vapauteen kasvattaminen. Kyse ei ole niin sanotusta vapaasta kasvatuksesta; vapaus ei ole menetelmä vaan päämäärä. Lapsille esiopetuksessa tai oppilaille koulussa ei välitetä mitään tiettyä maailmankatsomusta. Tärkeää on, että jokainen luo itse oman maailmankuvansa ja ihmiskäsityksensä.

Lasten erilaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia arvostetaan. Lapsella on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystä itsestään ja maailmasta omien lähtökohtiensa ja edellytystensä mukaisesti. Yksilöllisyyden ja erilaisuuden arvostamisen

rinnalla painottuu yksilöiden välinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ja mahdollisuus kehittää kykyjään ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia.249 Kaikessa toiminnassa pyritään oikeudenmukaisuuteen.

Esiopetus on lapsilähtöistä. Steinerpedagogiikassa sillä tarkoitetaan sekä lapsen kulloisenkin kehitysvaiheen tukemista että lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Kasvatuksen ja opetuksen käytännöt perustuvat tietoon lapsen kehityksestä sekä lapsen havainnoimiseen. Ymmärrys lapsesta edellyttää kohtaamista, kasvattajan kunnioittavaa ja rakastavaa asennetta. Kasvattajan sisäinen pyrkimys itsensä kehittämiseen – itsekasvatus – on kasvatuksen perusta.

Esiopetus tukee lapsen kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen. Erityisesti pienelle lapselle on tärkeää saada kokea, että maailma on hyvä. Lapsuus on luontaisesti toiminnan, leikin ja tekemisen aikaa ja pyrkimys hyvyteen painottuu nimenomaan teoissa.

Oppimisen perusta lapsuudessa on toiminnallisuus. Omaehtoinen vapaa leikki nähdään steinerpedagogiikassa keskeisenä ja korvaamattomana oppimisen muotona esiopetusikäisen kehitysvaiheessa. Se myös rohkaisee lapsia yhdessä tekemiseen ja kasvattaa yhteisöllisyyteen. Toiminnan rytmisyys päivän ja viikon toiminnoissa sekä vuodentakierrossa rakentaa osaltaan turvallista oppimisympäristöä.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa noudatetaan kestävän elämäntavan periaatetta. Laadukas luonnonmukainen ravinto terveen kasvun perustana on osa pedagogiikkaa. Jyväskylän Steinerpäiväkodit ovat mukana Portaatteluomun -ohjelmassa. Materiaaleissa, mm. leikkivälineissä, painotetaan luonnonmukaisuutta. Ympäristökasvatus on konkreettista; ekologisuus tulee lapsille tutuksi päivittäisessä toiminnassa. Luonnossa liikkuminen ja leikkiminen rakentaa lapsen omaa luontosuhdetta ja kehittää kauneuden tajua ja tunnetaitoja. Luonnon kunnioittaminen ja suojeleminen on tärkeä esiopetuksen arvo.

Steinerpedagogiikassa yhteistyö vanhempien kanssa on toiminnan lähtökohta ja pohja kasvatuskumppanuudelle. Aikuisten pyrkimys luoda keskinäisissä suhteissa luottamuksellinen ilmapiiri on lapselle suoja, jossa on turvallista kasvaa. Esiopetuksen henkilökunnan avoin ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin perheisiin sekä kotien erilaisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatuskäsityksiin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta. Esiopetus on puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta.

Yhteisöllisyys liittyy lähtökohtaisesti steinerpäiväkodin tehtävään. Jyväskylän steinerpäiväkodit ja -koulu ovat Steinerkasvatuksen liiton jäseninä mukana kantamassa sen toimintaa ja osallistuvat myös kansainvälisten kattojärjestöjen yhteistyöhön. Suomessa ja ulkomailla säännöllisesti järjestettävät koulutustilaisuudet ovat foorumi ajankohtaisten kysymysten yhteiseen työstämiseen ja pedagogiikan kehittämiseen.

16.2.4 Oppimiskäsitys

Lapsi kehittyä ja oppii vuorovaikutuksessa häntä hoitavien ihmisten, vanhempien ja kasvattajien, toisten lasten sekä ympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa aistihavainnot, keholliset kokemukset, toiminta, tunteet ja ajattelu yhdistyvät.

Alle kouluikäisen lapsen oppimisessa on ympäristöllä suuri merkitys. Tärkein siinä on kasvattaja, hän on esikuva lapselle. Kaikki kasvatus on Steinerin mukaan itsekasvatusta: ”Opettajina ja kasvattajina olemme oikeastaan vain ympäristö lapselle, joka kasvattaa itse itseään. Meidän tulee luoda mahdollisimman suotuista kasvuympäristöä, jotta lapsi voi kasvattaa itseään äärellämme siten, kuin hänen on tehtävä oman sisimmän kohtalonsa pohjalta.”

Steinerpedagogiikan perustana olevaan kehitysnäkemykseen liittyy keskeisesti niin sanottu seitsenvuotisrytmi. Kun lapsi muuttuu ja kehittyä, muuttuvat myös opetusmenetelmät ikäkausipedagogiikan mukaisesti. Oppimisen tapa on erilainen eri ikävaiheissa. Alle seitsemänvuotias lapsi oppii jäljittelemällä, se säilyy kykyinä vielä alaluokillakin. Jäljittely on mallioppimista ja matkimista syvempää liittymistä kohteeseen, sisäistä myötä tekemistä, joka ei aina ilmene välittömästi vaan voi tulla esiin vasta pitkänkin ajan kuluttua. Kyky jäljitellä on myötäsäntäinen. Uuden aivotutkimuksen mukaan jäljittelyn hermostollisena pohjana toimivat ns. peilisolut: kun katsoo toisen liikettä, näkijässä aktivoituvat samat aivosolut kuin tekijässä .

Ympäristössä lapsen kehityksen kannalta tärkeää on ilmapiiri, jonka kasvattajat luovat. Steiner korosti kasvattajan valoisan asenteen, vilpittömän pakottoman rakkauden ja ilon merkitystä. Ne ovat voimia, jotka edesauttavat ja vahvistavat lapsen fyysistä kehitystä ja terveyttä. Lapsi tarvitsee kokemuksen, että on tullut nähdyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi. Turvallisuuden tunteella ja myönteisillä tunnekokemuksilla on oppimisessa suuri merkitys.

Esiopetusvuosi on tärkeä sosiaalisten vuorovaikutustaitojen harjoittelun aika. Perustana on kasvattajan esimerkki, lapsen kohtaaminen ja kuuntelu sekä ilmapiiri, jossa syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Sen muodostumista tukee toiminnan rytmi ja jäsenyntyisyys. Vapaassa leikissä ja esiopetuksen ohjatussa toiminnassa opetellaan yhteistyössä toimimista. Lapset oppivat huomaavaisuutta luontevasti auttaessaan päiväkodin pienimpiä. Kuusivuotiaan itsetuntoa vahvistaa taitavuus ja tietävyys pienten rinnalla ja ihailun kohteena.

Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden sekä taiteellisessa toiminnassa itseään ilmaisten. Uusilla opittavilla taidoilla ja tiedoilla on tärkeää olla yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Oppiminen on elämyksellistä ja kokemuksellista. Lapsi liittyy maailmaan oman tekemisen ja kokemisen kautta.

16.2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Opetushallituksen esiopetussuunnitelman perusteissa todetaan laaja-alaisen, tiedon rajat ylittävän osaamisen tarpeen nousevan ympäröivän maailman muutoksesta. Esiopetuksessa painopisteenä ovat kestävä elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Perusteiden mukaan lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutus perustuu ikäkausiopetukseen. Alle kouluikäisen lapsen kehityksessä painopiste on fyysisen muotoutumisen ja kasvun alueella. Esiopetus kuuluu kehityskauteen, jolloin ajattelu, tunne ja tahto ovat vielä välittömässä yhteydessä toisiinsa. Fyysinen terveys ja tasapaino tunne-elämän ja ajattelun kehityksessä nähdään perustana kaikelle oppimiselle ja yksilöllisten kykyjen tasapainoiselle kehittymiselle. Esiopetus on lapsen fyysistä, emotionaalista ja kognitiivista kehitystä kokonaisvaltaisesti tukevaa pedagogiikkaa. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään läpi esiopetusvuoden, seuraamalla ja tarkkailemalla ryhmää ja keskustelemalla kollegiossa.

Kestävä elämäntavan arvot liittyvät keskeisesti steinerpedagogiikkaan ja ovat luontainen osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Kestävä elämäntavan käytäntöjä ja opetusta steinerpedagogisessa esiopetuksessa kuvataan luvussa 16.4.3 / Tutkin ja toimin ympäristössäni.

16.2.5.1 Ajattelu ja oppiminen

Steinerpedagogiikan ihmiskäsityksen mukaan lapsen ajattelu eroaa aikuisen ajattelusta, ajattelun taidot kehittyvät vähitellen. Esiopetusikäisen ajattelu on konkreettista ja lapsi elää vahvasti mielikuvissaan ja selittää asioita mielikuvituksen avulla työstäen kokemaansa, tuntemaansa ja oppimaansa leikkimällä. Oppiminen ja opetus esiopetuksessa on kehitysvaihetta vastaten konkreettista, kokemuksellista ja mielikuvitusta vahvistavaa ja lapsen omille oivalluksille tilaa antavaa. Opetussuunnitelmaan sisältyvät käytännönläheiset ja havainnolliset kodintyöt kehittävät käytännöllistä ajattelua, mikä rakentaa perustaa myöhemmälle käsitteelliselle asioiden haltuun ottamiselle, käsitteelliselle ajattelulle. Ajattelun kehitystä ei kiirehdiä siihen vetoamalla vaan maailma tehdään ymmärrettäväksi toiminnan avulla. Lapsi käsittää käsillään.

Luovan itsenäisen ajattelun edellytys on kyky kuvitella mielessään. Esiopetuksessa tuetaan luovan ajattelun kehittymistä tukemalla lapsen mielikuvitusta. Sitä vahvistavat leikkiminen ja satujen ja kertomusten kuuleminen sekä taiteellinen toiminta. Esiopetusiässä on mielikuvituksen kehittymisen herkkyyksikausi. Pikkulapsen hyppelehtivä ja ympäristöstä virikkeensä saava fantasia alkaa sisäistyä kyvyksi luoda mielessään kuvia. Esiopetuksessa luodaan perustaa

alkuopetuksen kuvaopetukselle mutta myös aikuisen kyvyille itsenäiseen elävään ajatteluun, kyvyille ohjata tahdolla ajatteluaan.

Lapsen muistin kehittymistä tuetaan toiminnan rytmisyydellä. Asioiden toistuminen päivän ja viikon toiminnoissa, saman sadun kertominen useampaan kertaan, lorut ja leikit vahvistavat muistia kehitysvaihetta vastaavalla tavalla. Muistin ”vapautuminen” nähdään steinerpedagogiikassa yksilöllisenä kehitystapahtumana. Se liittyy kehityksen taitekohtaan, kasvuvoimien vapautumiseen, jolloin lapsi saavuttaa koulukypsyyden ja kasvun painopiste siirtyy fysiologisesta kehityksestä tunne-elämän alueelle. Steiner vertaa muistin kehittymistä fyysisten elimien kehittymiseen odotusaikana, sen tulee samoin saada kehittyä itsestään.

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa on leikkiminen tärkein, kehitysvaihetta vastaava lapsen oma oppimisen menetelmä. Omaehtoinen leikki kehittää paitsi mielikuvitusta ja luovuutta myös oppimisen perustaitoja: oma-aloitteisuutta, kykyä kokeilevaan toimintaan ja samalla taitoa oman oppimisen ohjaamiseen. Vapaa leikki vahvistaa lapsen luottamusta omaan osaamiseen. ”Antamalla aikaa ja mahdollisuuksia leikkien rakentamiseen ja pitkäjänteiseen yhtenäiseen leikkiin vaikutetaan samalla myös lasten omatoimisuuden kehittymiseen, oman toiminnan hallintaan ja lasten välisten suhteiden lujittumiseen ryhmässä.

Esiopetuksen päivittäisessä toiminnassa on liikunta keskeisessä osassa. Liikkumisen merkitys korostuu erityisesti esiopetusiässä, jolloin fyysisessä kehityksessä on painopiste jäsenten kasvussa. Se heijastuu toiminnallisuutena, lapsen omatoimisuutena pyrkimyksenä saada venähtäneet jäsenet jälleen hallintaan. Tätä tuetaan pedagogiikassa runsaan ja monipuolisen liikunnan avulla. Vapaa leikki, liikuntaan aktivoiva ympäristö, pihaleikit ja välineet sekä metsäretket kehittävät motorisia valmiuksia ja perustaitoja. Tutkimuksissa on todettu liikunnan yhteys oppimiseen: liikunta vaikuttaa myönteisesti erityisesti lasten kognitiiviseen toimintaan kuten muistiin ja toiminnan ohjaukseen ja sillä on suuri merkitys lasten kokonaisvaltaiselle psyykkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille, kasvulle ja kehitykselle.

16.2.5.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Esiopetusvuosi on tärkeä vuorovaikutustaitojen harjoittelun aika. Esiopetus kaikkine toimintoineen on jo itsessään kanssakäymisen opettelua ja oppimista. Ystävällisyyteen ja toisten huomioimiseen ja hyviin tapoihin ohjaa ryhmän aikuisten antama esikuva. Huomaavaisuutta kehittää myös pienempien auttaminen. Hyvät tavat ja tottumukset juurtuvat päivittäin toistuvien toimien avulla. Vuodenkiertoon liittyvissä juhlissa ja tapahtumissa opitaan erilaisten tilanteiden ja ihmisten kohtaamista ja arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä ja tapoja.

Esiopetuksessa ilmapiiri perustuu vielä aikuisen luomaan kodinomaiseen lämpöön, turvalliseen ja hoivaavaan läsnäoloon. Iloinen, kiireetön ja avoin ilmapiiri ohjaa lapsia sosiaaliseen kanssakäymiseen rohkaistessaan omien kykyjen ja taitojen harjoittamiseen; omien kykyjen käytössä ja vahvistumisessa kasvaa itseluottamus, josta kasvaa aito sosiaalisuus.

Lapsen itseilmaisua tuetaan monin tavoin ja häntä rohkaistaan osallistumaan keskusteluun ryhmätilanteissa. Sosiaalisen kyvykkyyden kehittymistä tukee tässä kehitysvaiheessa erityisesti mahdollisuus käyttää mielikuvituksen voimaa luovassa leikissä yhdessä ikätoverien kanssa.

16.2.5.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Lapsia autetaan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestä ja toisista, omasta pukeutumisesta ja puhtaudestaan, tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Arjen taitojen oppimista tukee esiopetuksen toimintakulttuuri ja aikuisten esikuva. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä. Yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun ja levon ja liikunnan merkitystä lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä.

Esiopetuksessa tuetaan lasten luottamusta ja myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. Esiopetuksen lasta kunnioittava ilmapiiri ja lapsen kokemus aikuisen antamasta turvasta vahvistavat lapsen perusluottamusta: maailma on hyvä.

16.2.5.4 Monilukutaito

Monilukutaitoa kehittää steinerpedagogisessa esiopetuksessa aikuisen antama malli sekä esiopetuksen kulttuuristen sisältöjen monipuolisuus. Taide ja ilmaisu eri muodoissaan, sadut ja lorut, kuva ja musiikki ovat osa esiopetuksen päivittäistä toimintaa (laajempi kuvaus luvussa 16.4.3 / Ilmaisun monet muodot ja Kielen rikas maailma). Esimerkiksi kerrotusta sadusta syntyy lasten tuottamaa omaa kulttuuria, kun lapsi luo kuulemastaan oman sisäisen mielikuvan ja siirtää sen leikkeihin ja piirroksiin tai nukketeatteriesitykseen. Esiopetusikäiset tekevät mielellään spontaaneja esityksiä. Niihin valmistetaan teatterilippuja ja kylttejä ja järjestellään istuinpaikat pienemmille ja koko henkilöstölle. Teatterintekijät opettelevat samalla kanssakäymisen taitoja, tunteiden ilmaisua ja toisen tunteisiin eläytymistä. Tunteiden ja ilmeiden lukutaidon kehittymistä tukee tunteiden sanoittaminen.

Kuvakirjojen katselu innostaa omien tarinoiden keksimiseen. Kuvallisessa ilmaisussa lapsi usein kuvaa piirtämällä omia ajatuksiaan. Sanallisten ja kuvallisten viestien ja ”kirjeiden” lähettäminen on esiopetusiässä tärkeä osa ystävyyttä ja vuorovaikutusta.

Mahdollinen kuvasymbolien käyttö helpottaa arjen toimintoja ja kehittää kuvallisuutta, esim. kuvasymboli tarvikelaatikossa auttaa lasta löytämään oikeat tavarat.

16.2.5.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa edistetään lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehittämällä valmiuksia tietotekniikan käyttämiseen. Valmiuksia tekniselle osaamiselle luodaan ikäkausipedagogiikan mukaisesti leikin kautta. Esiopetuksessa ei vielä opeteta tietotekniikkaa tai käytetä tietokonetta. Lapsilähtöisissä kysymyksissä esim. eläinmaailmasta voi aikuinen katsoa internetistä tietoa, jonka kertoo sitten lapsille ja kuvaa esim. jostakin pohdinnan alla olevasta eläimestä voidaan katsoa yhdessä tietokoneelta. Valokuvattaessa eskarin toimintoja tai tapahtumia voidaan kuvia katsella yhdessä koneelta ja keskustella niistä. Tietokonetta käyttää aina aikuinen. Opetuksessa painotetaan aina inhimillistä kohtaamista ja vuorovaikutusta.

Leikkiminen kehittää myös mielikuvitusta, luovan ajattelun perustaa, sekä yhteistoiminnan taitoja. Sadut, kertomukset ja lorut tukevat kielellisen tietoisuuden kehittymistä ja luovat pohjaa lukutaidon oppimiselle. Kädentyöt ja kuvallinen ilmaisu antavat valmiuksia kirjoittamiseen.

Opetuksessa painotetaan aistien käyttämistä ja kehon hallintaa liikkuen ja leikkien. Eurytmiassa, jossa ilmaistaan puhetta, sen rytmiä ja äänneitä koko keholla tehtävin liikkein, lapsi harjoittelee myös tilan ja suuntien hahmottamista. Lateraaliset liikkeet, esimerkiksi ristikkäisliikkeet, vahvistavat suhdetta omaan kehoon. Se kehittää valmiuksia myös kirjoitustaitoon, kirjainmuotojen ja äänneiden tunnistamiseen.

Vuorovaikutustaitojen oppiminen ja opetus esiopetuksessa perustuu lapsen kohtaamiseen ja kuulemiseen sekä kasvattajan ja yhteisön aikuisten keskinäiseen vuorovaikutukseen ja esimerkkiin.

16.2.5.6 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa lapsi on aktiivinen osallistuja. Pedagogiikan kehitysnäkemyksen mukaan ensimmäiset seitsemän vuotta on toiminnallisuuden, tahdon kasvatuksen päävaihe. Tahdon kehityksessä lapsi ottaa uuden askeleen kehitysjakson loppupuolella, juuri esiopetusiässä: hän harjoittelee omatoimisesti suuntaamaan tahtoaan, asettamaan itse toiminnalleen päämäärän. Esiopetuksessa tuetaan kehitysvaihetta antamalla tilaa omaehtoiselle leikille ja kannustamalla lasta oma-aloitteisuuteen ja aktiivisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Yhteisistä säännöistä keskustellaan arjen tilanteissa ja niistä sovitaan yhdessä. Esiopetuksen ilmapiiri ja aikuisten esimerkki ohjaavat lapsia toinen toisensa auttamiseen. Kokemus turvasta ja suojattuna

olemisesta on lapsen perusoikeus.

16.3 Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

Steinerpedagogisen esiopetuksen toimintakulttuurin perustana on pedagogiikan lapsilähtöisyys. Toimintatapojen ja oppimisympäristön kehittämistä ohjaavat ikäkausinäkemys ja lapsen yksilöllisen kehityksen huomioiminen sekä steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelmassa määritellyt arvot, oppimiskäsitys ja tavoitteet.

Steinerpedagoginen varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat kokonaisuuden, jonka läpäiseviä yhteisiä, toimintakulttuurissa esille tulevia painotuksia ovat mm. arvoperusta ja ihmiskäsitys, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja tekemällä oppiminen sekä kasvattajien kollegiaalinen yhteistyö pedagogisissa ja hallinnollisissa kysymyksissä.

16.3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Ikäkausinäkemysten mukaan esiopetusikäinen oppii pääasiassa jäljittelemällä. Jokainen esiopetuksessa työskentelevä aikuinen on kasvattaja, malli, jota lapsi jäljittelee. Steinerpedagogiseen toimintakulttuurin keskeinen työmenetelmä on säännöllinen kollegiotyöskentely. Se tukee koko henkilöstön sitoutumista yhteisiin toimintatapoihin. Viikoittaisissa kokouksissa arvioidaan ja suunnitellaan toimintaa lapsihavainnoinnin pohjalta, seurataan ajankohtaista kasvatuskeskustelua sekä työstetään käytännön asioita ja pedagogisia kysymyksiä. Pedagoginen johtaminen on steinerpedagogiikassa kollegiaalista johtamista.

Esiopetuksen jatkuvan kehittämisen kannalta tärkeitä yhteistyökohtia ovat Steinerkasvatuksen liiton varhaiskasvatusjaoston kokoukset, vuosittaiset kansainväliset koulutustilaisuudet sekä yhteistyö muun esiopetuksen kanssa paikallisesti. Neljä kertaa vuodessa kokoontuvassa jaostossa on edustaja Suomen jokaisesta steinerpäiväkodista.

Esiopetuksen ja sen kehittämisen yhteistyötahoja steinerpedagogiikassa ovat esiopetuksen järjestäjä, varhaiskasvatus, perusopetus ja oppilashuolto. Ensisijaisia yhteistyökumppaneita ovat lapsen huoltajat.

16.3.1.1 Kaikille yhteinen esiopetus

Steinerpedagogisen esiopetuksen lapsilähtöisyys ja toiminnalliset menetelmät soveltuvat lähtökohtaisesti inklusiiviseen esiopetukseen. Perustana on lapsen yksilöllinen kohtaaminen. Steinerpedagogiikan piirissä on lapsihavainnointimenetelmä, joka auttaa kasvattajaa lapsen yksilöllisen kehityksen tukemisessa sekä kasvun ja oppimisen tuen erityisen tarpeen havaitsemisessa. Tukea tarvitsevaa lasta auttaa kiireetön, kodinomainen oppimisympäristö sekä säännöllinen rytmi päivän ja viikon toiminnoissa. Lähtökohtana on, että jokaiselle lapselle turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki ja hänen tarpeisiinsa vastataan sekä yksilönä että tasavertaisena ryhmän jäsenenä. Esiopetusta kehitetään inklusiiviseen suuntaan mm. steinerpedagogisen erityisvarhaiskasvattajakoulutuksen ja muun täydennyskoulutuksen kautta sekä yhteistyössä steinerkoulun kanssa.

Yksilöllisen tuen rinnalla toimintakulttuurissa painottuu lapsen ohjaaminen yhteisössä toimimiseen. Lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen ja heitä ohjataan ottamaan muut huomioon. Ryhmän aikuisten tapa toimia yhdessä on malli lapselle. Avoin, hyväksyvä ja kannustava ilmapiiri, jossa jokainen voi kokea tulevansa kuulluksi ja nähdyksi ja jossa jokaisen yksilöllisyyttä kunnioitetaan, on tärkein yhteisöllisyyteen ohjaaja. Toiminnassa näkyy se kulttuurinen monimuotoisuus, kielet, uskonnot ja katsomukset, joka on edustettuna lapsiryhmässä.

16.3.1.2 Oppimisen ja oivalluksen ilo

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa tuetaan lapsen innostusta ja aktiivisuutta ja omia aloitteita. Oppiminen on yhdessä toimimista ja tekemällä oppimista. Tavoitteena on luoda ilmapiiri, joka rohkaisee iloiseen ja ennakkoluulot-

tomaan tutkimiseen ja kokeiluun ja jossa jokainen voi olla mukana ja esittää näkemyksiään ilman epäonnistumisen pelkoa. Erilaiset tapahtumat, juhlat ja retket värittävät esiopetuksen kulttuurista vuodenkiertoa.

Toimintakulttuurin keskiössä on leikki. Lapsi ja leikki ovat erottamattomat. Lapsi liittyy maailmaan ja työstää kokeemaansa leikkimällä. Hän ei leiki oppiakseen mutta leikki on kokoaikaista omaehtoista oppimista. Leikin peruslaatuja ovat ilo ja vapaus. Leikki ei ole lapselle ajankulua, se on ajan täyttymistä.

Vapaa omaehtoinen leikki kuuluu esiopetuksen jokaiseen päivään. Esiopetusiässä leikkiminen muuttuu suunnitelmalliseksi ja pitkäkestoiseksi, siinä harjoitellaan aloitteellisuutta ja yhdessä toimimista ja asioiden loppuun viemistä. Leikissä omin voimin saavutetut valmiudet rakentavat edellytyksiä sitoutua koulussa tehtäviin ja luovat perustaa itsetuottamukselle ja omalle ajattelulle. Leikissä kehittyvät myös mielikuvituksen voimat, joita lapsi tarvitsee myöhemmin kaikessa oppimisessa. Jotta leikkitaidot voivat kehittyä ja lapsi sitoutua leikkiin, tarvitaan riittävästi yhtäjaksoista aikaa. Taito sitoutua leikkiin näkyy myöhemmin kyvyssä liittyä työhön. Esiopetuksen päivärytmissä on säännöllinen aika niin sisätiloissa kuin ulkona tapahtuvalle vapaalle leikille.

Tutkimuksen myötä leikin perustavaa laatua oleva merkitys lapsen kehitykselle on käynyt yhä selymmäksi. Leikkiminen kehittää niin kieltä kuin ajattelua, se on älyllisen kehityksen välttämätön edellytys. Leikissä kehittyvät luovuus ja ongelmanratkaisukyky, sosiaalis-emotionaaliset taidot ja omien tunteiden säätely. Sosiaalisten taitojen kehittämisessä painottuu leikin merkitys juuri esiopetusiässä. Roolileikeissä kehitty kyky ilmaista itseään ja kuunnella toisia. Ennen kouluikää lapset luovat keskinäiset suhteensa leikkitaitojen perusteella. Leikistä huolen pitäminen vaikuttaa myönteisten suhteiden syntymiseen.

Vapaan leikin rinnalla esiopetuksen leikkikulttuuriin kuuluvat esim. laulu- ja piirileikit ja nukketeatteri. Ohjatuissa leikeissä opitaan kuuntelemaan ja seuraamaan ohjeita. Innostus sääntöleikkeihin ja perinteisiin pihaleikkeihin kevätpuolella kertoo lähestyvistä kouluvalmiudesta.

16.3.1.3 Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana

Toiminta steinerpedagogiikan piirissä perustuu yhteisöllisyyteen sekä aikuisten aloitteellisuuteen ja aktiivisuuteen. Ryhmän aikuisten kollegiaalinen yhteistyö ohjaa esikuvana myös lapsia yhteisössä toimimiseen. Tavoitteena on, että jokainen lapsi voi kokea kuuluvansa yhteisöön sen tasavertaisena jäsenenä ja liittyä toimintaan omalla yksilöllisellä tavallaan.

Lasten aloitteellisuutta kannustetaan ottamalla toiminnassa huomioon heidän omia ideoitaan. Lasten osallisuutta tukee päivittäinen ohjattu tuokio, jossa taiteellis-rytmisen osuuden rinnalla opitaan myös keskusteluun osallistumista ja toisten kuuntelemista. Esiopetusryhmässä kaikkien ääni ja mielipiteet tulevat esiin. Esiopetuksen toimintasuunnitelmaan sisältyy lapsen kehitysvaihetta vastaavia ja sitä tukevia käytännön töitä, esimerkiksi ruokailun yhteydessä ja sisä- ja ulkotilojen ja puutarhan hoitoon liittyviä. Niiden myötä tulevat erilaiset työtehtävät tutuiksi ja lapsi saa kokemuksia osallisuudesta ja asioiden syy-seuraus suhteista ja loppuun saattamisesta.

Perheiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä, jolloin koko lapsen elinympäristö huomioidaan. Kotoa voi tulla virikkeitä, jotka rikastuttavat päiväkodin ja esiopetusryhmän elämää ja tekevät lapsen tutummaksi kaikille.

16.3.1.4 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Esiopetuksen toimintakulttuuri tukee avointa vuorovaikutusta lasten, henkilöstön ja huoltajien kesken. Toiminnassa painotetaan keskinäistä kunnioitusta, huolenpitoa ja välittämisen asennetta. Lasta tuetaan esiopetusikäisen kehitysvaiheeseen liittyvässä tunne-elämän murroskohdassa. Häntä autetaan ristiriitatilanteissa ottamaan toiset huomioon sekä tunnistamaan tunteitaan esimerkiksi niitä sanoittamalla.

Ennen kouluikää rakentuu perusta ihmisen terveydelle ja yleiselle tasapainolle. Kehityksen painopiste on tänä aikana fyysisessä kehityksessä. Esiopetuksen keskeisiä tehtäviä on terveestä kehityksestä huolehtiminen. Sitä tuetaan

terveellisen ravinnon, monipuolisen liikunnan, säännöllisen rytmin sekä päivään sisältyvän lepo hetken kautta.

Esiopetuksessa huolehditaan lapsen oikeudesta lapsuuteen. Siihen kuuluu kokemus elämän kiireettömyydestä. Toiminnan rytmisyys luo turvallisuutta ja tuo ennustettavuutta lapsen elämään. Turvallisen arjen perustana on turvallinen aikuinen.

16.3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Esiopetuksen oppimisympäristöön kuuluvat yhteisön aikuiset ja lapset ja heidän keskinäiset suhteensa, esiopetuksen tilat ja välineet sekä toiminnan käytännöt.

16.3.2.1 Sosiaalinen ympäristö

Steinerpedagogiikan oppimiskäsityksen mukaan lapsen tärkein oppimisympäristö on kasvattaja. Kasvattajien keskinäisistä suhteista ja tavasta toimia yhdessä syntyy esiopetuksen ilmapiiri. Sillä on suuri merkitys myös oppimisessa. Tavoitteena on luoda myönteinen, kiireetön ja turvallinen oppimisympäristö, joka tukee terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Turvaa ja ennakoitavuutta lapsen elämään tuovat myös asetetut rajat ja yhdessä opitut käytännöt.

Esiopetus järjestetään yhdistetyssä ryhmässä. Kuusivuotiaan kehitysvaihetta tukee se, että ryhmässä on myös pienempiä. Hän on taitava heidän rinnallaan ja pienempien auttaminen ja ihailu vahvistaa itsetuntoa. Pienemmille kuusivuotias on tärkeä esikuva. Yhdistetty ryhmä on lapselle tuttu ja turvallinen ympäristö lapsen osallistuessa esiopetukseen omassa päiväkodissa.

Esiopetusyhteisöön kuuluvat läheisesti myös lasten vanhemmat ja sisarukset. Varhaiskehityksen ajan lapsen suhde ihmisiin ja ympäristöön perustuu luottamukseen. Sitä vahvistetaan vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Yhteiset kasvatustavoitteet ja niistä sopiminen luovat kasvulle ja oppimiselle suotuisan perustan. Yhteisesti sovittu keskustelukulttuuri edesauttaa rakentavien suhteiden syntymistä. Läheltä löytyvät yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet, kuten vierailut Steinerkoululla ja lähikoululla esim. näytelmiä katsomassa, oppituntia seuraamassa, vierailut vanhusten palvelutaloissa, lasten kulttuuritilaisuuksissa sekä steinerkoulun oppilaiden vierailut päiväkodissa, liittyvät toimintaan.

16.3.2.2 Esiopetustilat ja leikkivälineet

Lapsuus on tahdon ja aloitekyvyn kehittymisen aikaa. Tahdon tervettä kehitystä tukee esiopetuksen toiminnallisuus ja lasten aktiivisuuden tukeminen mutta myös jäsentynyt kodinomainen ympäristö, missä kaikki tapahtuu mielekkäissä yhteyksissä. Inhimillisen työnteon kuten kodintöiden ja ympäristön hoitamisen kokeminen antaa perusturvaa ja mallia ihmisenä olemisesta. Esimerkiksi keittiö esiopetustilojen keskuksena on monipuolinen oppimisympäristö.

Esiopetuksen tilat joustavat ja muuntuvat tarpeen mukaan. Lapset luovat myös itse tilaa toiminnalleen tarkoituksenmukaiseksi mm. leikkivälineiden ja kankaiden avulla. Tilojen suunnittelussa huolehditaan siitä, että ne paitsi tukevat lapsen aktiivisuutta ja edistävät vuorovaikutusta tarjoavat myös mahdollisuuden omaan rauhaan.

Leikkivälineet ovat vapaasti lasten saatavilla. Lelut ovat muodoltaan yksinkertaisia ja viitteellisiä, jolloin lapsen täytyy itse täydentää ne mielikuvituksellaan. Se vahvistaa mielikuvitusta ja edistää siten aivojen kehitystä. Kuusivuotiaat hakevat leikkeihinsä jo oikean näköisiä tarvikkeita. Valmiiden yksityiskohdiltaan tarkkojen esineiden puuttuessa he etsivät mielikuvaa lähinnä vastaavia ja suunnittelevat ja rakentavat itse tarvitsemansa ja kehittävät näin kuvittelukykyään ja käytännön taitojaan. Leikkivälineitä ei ole runsaasti, tämän avulla lapset oppivat jakamaan ja odottamaan omaa vuoroaan.

16.3.2.3 Aistiympäristö

Lapsen fyysisessä kehityksessä on ensimmäisinä vuosina painopiste aisti-hermojärjestelmän kehitymisessä. Alle kouluikäinen on avoin kaikelle aistien kautta välittyvälle; kuin suuri aistielin, joka on avoin ja suojaaton ja jonka kaikki läpäisee: ääni, valo, väri, ele, tunnelma. Kaikki aistimukset ovat mukana rakentamassa vielä keskeneräistä kehoa: kuuloaistimukset kuuloelintä, väri- ja valoistimukset silmää. Lapsi ei kykene valikoimaan. Se merkitsee kasvattajalle tehtävää huolehtia aistiympäristön laadusta, niin että se auttaa terveiden fyysisten muotojen syntymistä. Esiopetuksessa vältetään voimakkaita aistiärsyksiä. Lapsi iloitsee heleistä puhtaista väreistä. Kuulon kehitykselle tärkeää on luonnollinen ihmisääni. Kasvattajan laulu ja hyräily, musisointi yksinkertaisilla akustisilla soittimilla, luonnon äänien vivahteikkaus sekä hiljaisuus vaalivat kuuloaistin herkkyyttä. Kuuntelukykyä tuetaan erilaisilla kuunteluleikeillä.

Rudolf Steinerin mukaan ihmisen aistijärjestelmään kuuluu 12 aistia. Niiden kehitys etenee lapsen kehitysvaiheiden mukaisesti. Varhaiskehityksen aikana painottuvat erityisesti niin sanotut tahtoastit: elämän aisti, oman liikkeen aisti, kosketusaisti sekä tasapainoaisti. Tahtoastien kehittyminen on perusta muiden aistien kehitymiselle mutta tärkeää myös kaiken myöhemmän oppimisen kannalta. Elämänaistin tervettä kehitystä tukee päivärhythmiä huolehtiminen sekä kasvuympäristön ilmapiiri, jossa lapselle välittyy perusuottamus elämään. Liikeaistin ja tasapainoaistin kehitymistä edesauttaa se, että lapsi saa leikkiä vapaasti, keinua, kiipeillä, hyppiä ja tasapainoilla. Kosketusaistin kehitystä tuetaan mm. käyttämällä leikkivälineissä ja kalusteissa luonnonmateriaaleja. Luonnonmateriaalit antavat rikkaita aistikokemuksia. Ne aktivoivat lasta luoviin ratkaisuihin leikeissä ja antavat paljon kokemuksia, jotka kehittävät terävää havainnointia myöhemminä vuosina.

16.3.2.4 Luontoympäristö

Luonto on ihanteellinen esiopetusikäisen oppimisympäristönä. Metsä tukee omatoimisuutta ja vastaa kuusivuotiaan liikunnan tarpeeseen. Motoriset perustaidot harjaantuvat siellä oma-aloitteisesti. Metsäympäristö tasapainottaa ja antaa lapselle mahdollisuuden luonnon kokemiseen ja tutkimiseen omassa rauhassa. Luonnossa leikkimisen on todettu kehittävän keskittymiskykyä. Aistien kehittymisen kannalta metsä on aistivaikutelmien rikkautensa korvaamaton.

Lapsen suhde ympäristöön on vielä avoin, aistiva ja kokeileva. Esiopetuksessa vaalitaan lapsen luontaista ihmettelyä ja kiinnostusta ja tuetaan elämyksellistä luontosuhdetta.

Metsäkokemukset vahvistavat ja elävöittävät lapsen kokemusta vuodenvierrosta ja tuovat vuodenaikojen vaihtelun luonnollisella tavalla tutuksi. Sitä voidaan sisätiloissa syventää esimerkiksi luontopöydän vuodenaikojen mukaisella elävöittämisellä. Luonnon havainnointia ja tuntemusta kehittää myös pihapiiri kasvimaahan sekä lintujen ja luonnon eläinten elämän seuraaminen.

Aikuinen luontoa ja ympäristöä hoitavana esikuvana opettaa lasta kunnioittamaan omaa ympäristöään ja huolehtimaan siitä; huolenpito ympäristön kauneudesta ja hyvästä järjestyksestä sisällä ja ulkona edistää samoja ominaisuuksia lapsissa. Se menee syvälle ravitsemuksen kunnioittavaa ja täsmällistä asennetta heidän tutkiessaan luontoa vanhempina. Esteettisen kokemusten tuoma harmonian tunne lisää lapsen kykyä empatiaan toisia kohtaan.

Esiopetusvuoden aikana arvioidaan oppimisympäristön toimivuutta ja havaitut kehitystarpeet toteutetaan niin sisä- kuin ulkotiloissakin. Arviointiin osallistuvat lapset, huoltajat ja esiopetuksen henkilöstö.

16.3.2.5 Rythmi ja vuodenvierro

Varhaispedagogiikan keskeisiä asioita steinerpedagogiikassa on rytmistä huolehtiminen. Säännöllinen päivärhythmi ja vuodenvierro toineen ja juhla-aikoinen tukee tervettä kehitystä mm. lisäämällä vastustuskykyä ja tukemalla kehon palautumista ja uudistumista. Se jäsentää aikaa ikäkautta vastaavalla tavalla. Jokaisella vuodenaikalla on oma laadunsa ja ajankohtaan liittyvät työnsä ja juhlaansa. Juhlat – valmistelu ja odotus, juhlan täyttymys ja arkeen laskeutuminen –

kantavat ja rytmittävät esiopetuksen toimintaa. Viikonpäivillä on kullakin oma toistuva teemansa, esimerkiksi maalaa-
minen, eurytmia, leipominen, retki, kädentyöt. Päivärytmissä vuorottelevat aikuisen ohjaamat tuokiot ja vapaa leikki.
Asioiden rytmien toistuminen antaa elämänvarmuutta ja turvallisuutta; se tuo selkeyttä ja ennustettavuutta lapsen
elämään. Rytmien tahdon kasvatuksen peruspilareita.

16.3.2.6 Taiteellinen toiminta

Steinerpedagogiikassa painottuu taidekasvatus. Se liittyy keskeisesti myös esiopetuksen toimintakulttuuriin. Esiopetuksessa lauletaan ja soitetaan, loruillaan ja kerrotaan satuja, elävöitetään niitä leikissä ja esitetään nukketeatterina, piirretään, muovailaan ja luodaan luonnonmateriaaleista. Esiopetuksen taiteellisessa toiminnassa on tärkeintä sen tuoma ilo lapselle sekä itse tekeminen. Taiteellisen ilmaisun kautta tuetaan mm. kehon rytmistä aluetta ja tunne-elämän kehitystä ja vahvistetaan lapsen liittymisen kykyä. Taiteellista toimintaa kuvataan laajemmin luvussa 16.4 / Ilmaisun monet muodot.

16.3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Steinerpedagogiikassa edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua suunnitelmallisella koko kentän yhteistyöllä. Tavoitteena on, että esiopetus muodostaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa johdonmukaisen, lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan Steinerkasvatuksen liiton piirissä järjestettävissä yhteistyöseminaareissa sekä paikallisesti yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjän kanssa. Opetussuunnitelmien kehittämisprojektiin osallistuvat kaikki steinerkoulut, esiopetusyksiköt ja päiväkodit. Hankkeen tavoitteena on uusien esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden pohjalta laadittujen steinerpedagogisten opetussuunnitelmien laatiminen sekä opetussuunnitelmatyön jatkuva kehittäminen.

16.3.3.1 Yhteistyö esiopetuksessa

Esiopetuksen henkilöstön yhteistyö on säännöllistä. Steinerpedagogiseen toimintakulttuuriin liittyy viikoittainen kollegiotyöskentely, jolloin toimintaa arvioidaan ja suunnitellaan. Aikuisten keskinäinen yhteistyö on myös esikuva lapsille ja osaltaan vahvistaa lasten yhteistyötaitoja. Lasten toiveita kuullaan ja niitä toteutetaan toiminnassa heille sopivalla tavalla.

Jyväskylän Steinerkoulun ja -päiväkotien opettajakollegiot kokoontuvat säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa yhteiseen kollegiotyöskentelyyn, jossa suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan esiopetusta ja sen toteutumista.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen oppilashuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta.

16.3.3.2 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Ennen esiopetuksen alkua järjestetään infotilaisuus steinerpedagogiikasta ja steinerpedagogisesta esiopetuksesta, niin että huoltajat voivat tutustua sen toiminta-ajatuksiin, tavoitteisiin ja menetelmiin. Esiopetuksen henkilöstö tapaa huoltajat henkilökohtaisissa keskusteluissa tai huoltajille yhteisesti järjestetyssä tilaisuudessa ennen esiopetusvuoden alkua. Alkukeskustelussa kartoitetaan perheiden tarpeet ja yhteinen toiminta- ja

keskustelukulttuuri. Steinerkasvatuksen liitto järjestää steinerkasvattajille sovittelevaa yhteisökoulutusta. Säännöllisissä vanhempainilloissa käsitellään yleisellä tasolla lapsen kehitystä, kasvatuksen ja opetuksen tavoitteita ja menetelmiä sekä esiopetuksen sisältöjä.

Vanhempainillat sekä esiopetusvuoden aikana yhteistyössä huoltajien kanssa järjestetyt tapahtumat ja esiopetusvuoteen liittyvät juhlat tarjoavat mahdollisuuden huoltajien väliselle kanssakäymiselle. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä pääpaino on henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa, mutta siinä hyödynnetään myös eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliavustajaa. Yhteistyön kehittämisestä vastaa esiopetuksen henkilöstö.

Esiopetuksen alussa huoltajan kanssa keskustellaan perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja toimintatavoista, sovitaan yhteisesti lapsen henkilökohtaiset tavoitteet esiopetusvuodelle sekä kuullaan huoltajien kokemukset lapsen aiemmasta kasvuympäristöstä, kehityksestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Ennen esiopetusvuoden päättymistä järjestetään keskustelu, jossa yhdessä huoltajien kanssa tarkastellaan kulunutta vuotta ja lapsen kehitystä. Toimintakauden aikana huoltajien kanssa keskustellaan kasvun ja oppimisen etenemisestä sekä arvioidaan lapsen kouluvalmiutta. Huoltajille järjestetään keskusteluaika aina heidän sitä halutessaan.

Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon esiopetuksen toimintakulttuurin mukaisesti opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Yhteistyön merkitys painottuu erityisesti lapsen kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa. Huoltaja voi halutessaan osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta ja taitoja sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa. Huoltajille annetaan tietoa oppilashuollosta esiopetuksen aikana sekä esiopetuksen lisäksi lapsille tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

16.3.3.3 Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun suunnitellaan niin, että se tapahtuu mahdollisimman joustavasti ja edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Lapsen siirtyessä päiväkodin yhteydessä tapahtuvaan esiopetukseen on toimintaympäristö ja henkilöstö lapselle tuttu ja siirtyminen esiopetukseen lapselle turvallinen ja odotettu tapahtuma. Muualta steinerpäiväkodin esiopetukseen tuleva lapsi käy tutustumassa huoltajansa kanssa esiopetuspaikkaan ennen esiopetuksen alkua.

Yhteistyökäytäntöjä esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä:

- esiopetusryhmän lapset ja opettaja vierailevat ensimmäisessä luokassa
- esiopetusryhmän lapset ja huoltajat tapaavat keväällä koulussa tulevan opettajan
- esiopetusryhmän/ryhmien vanhempainilta koululla
- esiopetusryhmän lasten kouluuntulohaastattelut
- koulukypsyysyden toteaminen
- esiopetusryhmän lasten siirtopalaveri
- kuvaus lapsen kouluvalmiudesta esiopetukselta kouluun
- oppilashuollollinen yhteistyö.
- esiopettajan vierailu 1. luokassa (palaute esiopetukselle)

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen siirretään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät lasta koskevat tiedot opetuksen järjestäjälle. Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta.

16.4 Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

Steinerpedagogisen esiopetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon aiemmissa luvuissa kuvatut esiopetuksen yleiset tavoitteet sekä toimintakulttuurille asetetut tavoitteet.

16.4.1 Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet, joista ensisijainen on lapsen terveen kasvun ja yksilöllisen kehityksen tukeminen vastaamalla esiopetusikäisen omaleimaiseen kehitysvaiheeseen ja sen erityistarpeisiin. Työtavoilla tuetaan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, lapsen aktiivisuutta, aloitteellisuutta ja luovuutta sekä vahvistetaan sosiaalisia taitoja. Toiminnassa on tärkeää sen rytmisyys.

Leikki kaikissa muodoissaan, erityisesti omaehtoinen leikki, on keskeisellä sijalla esiopetuksen toiminnassa. Vapaa leikki ja taiteellinen työskentely kehittävät luovuutta ja mielikuvitusta. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä monipuolinen liikunta rakentavat perustaa oppimiselle. Toiminta on aktiivista tekemistä. Asioiden selittämistä vältetään ja tilaa annetaan lapsen omalle oivallukselle ja mielikuvitukselle. Kun kasvattaja tekee kodintöitä ja hoitaa ympäristöä, tekemisen konkreettisuus ja tarkoituksenmukaisuus, miten jokainen toiminto seuraa toistaan, tapahtumien "asialogiikka", puhuttelee kuusivuotiasta. Se vastaa tämän vaiheen oppimisen luonnetta.

Onnistumisen kokemus ja kannustava palaute tukevat myönteisen itsetunnon kehittymistä. Työtapoja kehitetään henkilöstön itsearvioinnin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

16.4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi liittyy kiinteästi steinerpedagogiseen esiopetukseen. Arvioinnin tarkoituksena on saavuttaa tietoa, oivaltaa ja oppia ymmärtämään lasta paremmin. Menetelmänä arvioinnissa käytetään lapsihavainnointia. Sen avulla tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista sekä suunnitellaan ja kehitetään opetusta. Lasta tukevaa kasvatusta varten esiopetuksesta vastaava opettaja tarvitsee tietoa lapsesta, kehittymisestä ja aiemmista kasvuympäristöistä. Alkukeskustelussa yhdessä huoltajien kanssa muodostuu näkemys lapsen vahvuuksista ja kehityksen haasteista. Tällöin asetetaan myös tavoitteet lapsen henkilökohtaista oppimissuunnitelmaa varten.

Saatujen tietojen ja steinerpedagogisen esiopetussuunnitelman pohjalta laaditaan toimintasuunnitelma. Sen toteuttamista käytännössä arvioidaan henkilökunnan (kollegio) viikoittaisissa kokouksissa. Arviointi perustuu seurantaan, säännölliseen lapsihavainnointiin. Huoltajien havainnot lapsen kehittymisestä ja hyvinvoinnista esiopetusvuoden aikana ovat tärkeitä. Seurannan perusteella kehitetään esiopetusta sekä suunnataan mahdollista yksilöllistä tukea. Erityisen tärkeää on tukea tarvitsevien lasten huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.

Lapsen kouluvalmiutta arvioidaan ja siitä keskustellaan huoltajien kanssa toimintakauden aikana. Esiopetusvuoden päättyessä käydään loppukeskustelu. Kollegio arvioi toimintakauden päätyttyä toteutunutta esiopetusta. Uuden lapsiryhmän aloittaessa syksyn aikana tarkistetaan opetussuunnitelmaa vastaamaan lapsiryhmän tarpeita.

Esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto on kasvattajan itsehavainnointi ja itsearviointi; ne ovat kasvattajan ja opettajan keskeisiä työvälineitä ja niiden kehittyminen kyvyiksi vaatii aikuiselta tavoitteellista harjoittelua. Kollegiotyössä kehitetään kollegiaalista itsearviointia, palautteen saamista ja antamista. Myös työnohjaukseen liittyy oman työn arviointi. Kasvattaja ja kasvattajayhteisö hyödyntää näitä palautteita oman toiminnan kehittämisessä.

Varhaispedagogiikan keskeisiä tehtäviä on tukea lapsen oman kehityspotentiaalinsa esille pääsyä ja toteutumista sekä myönteisen minäkuvan ja hyvän itsetunnon rakentamista. Esiopetusikäisen ajattelu on luovaa, kuvallista ja kokonaisvaltaista. Oppimisessa painotetaan kokemuksellista oppimista. Lapsen oma sisäinen kokemus oppimisesta luo sisäistä varmuutta ja vahvistaa oppimisen iloa. Iloa tuo myös osallisuuden kokemus ja kannustava palaute. Lapsen vahvuuksien näkeminen ja kuulluksi tuleminen, aikuisen herkkyyys vastata lapsen tarpeeseen rohkaisee lasta. Lapsen

minäkuvaa vahvistaa myös se, että esiopetuksessa vältetään kilpailua ja vertailua.

Ikäkausinäkemysten mukaan lapsuuteen kuuluu luontainen maailmalle avoimuus. Lapsen ohjaaminen itsehavainnointiin ja oman toiminnan arviointiin voi kääntää lapsen huomion itseensä, jolloin oppiminen kohteeseen samaistumalla häiriintyy. Se voi ehkäistä myös oma-aloitteisuutta ja ennakkoluulotonta asioihin tarttumista. Esiopetuksessa ei siten korosteta lasten itsearviointikykyä osana oppimisprosessia tai harjoiteta arviointia suoraan ajatteluun vetoamalla vaan keskitytään arviointitaitojen edellytysten vahvistamiseen. Lapsen itsetuntemusta kehitetään harjoittelemalla kehon hallintaa, aistien erottelukykyä, mielikuvitusta, kielellisiä valmiuksia ja sosiaalisia kykyjä. Lapsi oppii arviointia myös jäljittelemällä sitä, miten kasvattaja toimii työssään. Arviointikyky kehittyy luontaisesti yhdistetyssä ryhmässä, jossa esiopetusikäinen voi pienempien rinnalla saada kokemuksia ja tehdä havaintoja omasta taitavuudestaan.

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen siirretään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät lasta koskevat tiedot opetuksen järjestäjälle. Käytössä on lapsen oppimissuunnitelma, jota on huoltajien kanssa kirjattu esiopetusvuoden aikana. Se siirretään huoltajien luvalla kouluun. Lisäksi on Jyväskylän steinerkoululla käytössä ”Kuvaus lapsen kouluvalmiuksista”-lomake, jonka esiopettaja täyttää keväällä ja huoltajien luvalla se siirretään steinerkoululle.

Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, päiväkodin ja lapsen nimi, lapsen henkilötunnus sekä todistuksen antamispäivä. Lisäksi todistukseen merkitään, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

16.4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetus kuuluu steinerpedagogiikan ihmiskäsityksen mukaisesti kehityskauteen, jota leimaa ihmisolemuksen kokonaisvaltaisuus. Tällöin ajattelun, tunteen ja tahdon voimat toimivat yhteen liittyneinä. Eheyttäminen, kokonaisuudesta lähteminen, on steinerpedagogisen varhaispedagogiikan perusmenetelmä. Esiopetus on eheytettyä opetusta. Vuodenkierto arjen töineen ja juhla-aikoiheen kantaa toimintaa. Esiopetuksen sisällöt, taiteellinen toiminta ja käytännön työt liittyvät kulloiseenkin ajankohtaan. Taitojen harjaantuminen ja oppiminen tapahtuu luonnollisissa yhteyksissään rakentuen oppimiskokonaisuuksiksi. Tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä sekä lasten kiinnostuksen kohteet ovat toiminnan lähtökohtia.

16.4.3.1 Ilmaisun monet muodot

16.4.3.1.1 Musiikki

Esiopetuksen musiikkikasvatuksessa tuetaan lapsen luontaista musikaalisuutta, jolle on ominaista musiikin ja liikkeen läheinen yhteenkuuluvuus, ilo ja spontaanisuus. Musikaalisuuden kehittämisen lähtökohtana on lapsen kuuntelukyvyn vaaliminen. Sitä vahvistetaan erilaisilla kuuntelu-, liikunta- ja rytmileikeillä.

Musiikki liittyy päivittäiseen toimintaan, arkeen ja juhlaan, sekä rytmittää osaltaan vuoden kiertokulkua. Laulu kantaa arjen käytäntöjä: aamupiiriin, kodintöihin (ns. työlaulut), retkeen, ruokailuun, lepohetkeen, pukeutumistilanteisiin jne. liittyvät omat laulunsa. Toistuu rytmisesti se vahvistaa lasta ja tuo iloa ja turvallisuutta. Laulu kutsuu piirileikkiin. Laulu luo tunnelmaa juhlaan. On tärkeää, että lapsi juurtuu musiikin avulla omaan kulttuuriperintöönsä ja saa rikkaita laadullisia elämyksiä kunkin vuodenajan taiteellisesta elävöittämisestä.

Laulamisessa käytetään harmonista, luonteeltaan suojaavaa kvinttitunnelmaa, joka pohjautuu pentatoniseen asteikkoon. Se ilmaisee lapsen kehitysvaihetta ja sielunlaatua aina 9. ikävuoteen saakka. Lapsen on siksi helppo liittyä lauluun ja improvisoida myös itse. Lisäksi lauletaan myös kansanlauluja ja tavallisia lastenlauluja, käytetään paljon

toistoa ja muuntelua sekä yhdistetään lauluihin lapselle luontainen liike ja leikki. Piirileikit antavat kokemuksen yhteenkuuluvuudesta.

Soittaminen liittyy läheisesti lauluun. Soittimina käytetään korkealaatuisia yksinkertaisia soittimia; pentatonista lyyraa ja huilua, kvintti-huilua, kannelta sekä erilaisia rytmisoittimia. Pentatoniikka mahdollistaa aina kauniin melodian syntymisen, mikä rohkaisee lasta musisoimaan myös ryhmässä. Luonnosta löytyvät ”soittimet”, kuten kivet, simpukat ja puunpalaset, innostavat improvisointiin. Laulua rytmitetään esimerkiksi itse valmistetuilla soittopalikoilla. Yhteisen musisoinnin tuoma ilo yhdistää ja kasvattaa sosiaalisuuteen. Soittimia käytetään myös satupiirissä ja eurytmiassa ja niillä säestetään nukketeatteriesitystä. Lapset voivat käyttää niitä vapaassa leikissä. Soittimien kunnioittavaa käsittelemistä opitaan jäljittelemällä aikuisia.

16.4.3.1.2 Käsityö

Esiopetuksessa käsityö nivoutuu monin tavoin osaksi toimintaa. Kuusivuotiaan innostusta tehdä oikeita töitä ja valmiutta oppia vahvistetaan ottamalla hänet mukaan kodintöihin ja antamalla omia pieniä tehtäviä. Lapsi oppii aikuisen esimerkin avulla erilaisia työtapoja ja käytännön ja käden taitoja. Ne kehittävät monipuolisella tavalla myös kouluvalmiuksia. Käytännöllinen älykkyys, käsillä käsittäminen, on pohjana myöhemmälle käsitteelliselle ajattelulle. Kädentöillä on tärkeä merkitys esiopetusiässä hienomotoriikan kehittäjänä. Käsitöissä kehittyy silmän ja käden yhteistyö. Omien suunnitelmien toteuttaminen takaa ikäkaudelle sopivan kokaisen työn valikoitumisen, jolloin oppimisen ilo säilyy eikä tehtävästä tule voimia vievä. Pitkäjänteisyys, kyky oman vuoron odottamiseen ja työn loppuun saattamiseen, kasvaa vähitellen. Sitä tukee ilmapiiri, jossa autetaan toisia ja voidaan kokea onnistumisen iloa.

Sopivia töitä löytyy pihasta ja puutarhasta: haravointia, kasvimaan hoitoa ja sadonkorjuuta. Keittiössä kuoritaan ja pilkotaan juureksia, leivotaan ym. Puutöissä opetellaan mm. vasaran, sahan ja käsiporan käyttöä. Toimintaan liittyviä käsitöitä ovat esimerkiksi kankaan värjääminen ja painanta, villan karstaaminen ja huovutus, punominen ja sormilla virkkaaminen. Materiaaleina käytetään luonnonmateriaaleja, joista saa monipuolisia aistikokemuksia. Tekemisessä on tärkeää sen tarkoituksenmukaisuus, tehtävä työ ei ole askartelua ajankuluksi vaan oikeaa ja tarpeellista. Kankaita tarvitaan leikkeihin, villasta syntyy hahmoja satumetsään ja itse punottu nyöri voi olla vyö tai hevosen valjaat. Kun juhliin askarrellaan koristeita ja jouluksi leivotaan pipareita ja valmistetaan kynttilöitä mehiläisvahasta, syntyy kokemus iloisesta työskentelystä yhdessä yhteiseksi ja toisten hyväksi.

Lasten omia ideoita ja itse asetettuja tavoitteita tuetaan. Harjoitellessaan esimerkiksi ompelua lapsi saa työskennellä vapaasti, aikuinen auttaa vain tarvittaessa. Se vahvistaa omaa tahtoa oppimiseen. Opettamisessa ei käytetä aikuisen tekemää mallia, joka tulisi tuottaa ja toistaa. Mallina on työskentelevä, itse työstään innostunut aikuinen.

16.4.3.1.3 Kuvailmaisu

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on edistää lapsen luovuutta ja tukea ja rohkaista omaa ilmaisua piirtäen ja maalaamalla, muovailleen ja rakentaen. Lapset tutustuvat värien laatuun akvarelliväreillä märkää märälle -tekniikalla maalaen. Menetelmä antaa mahdollisuuden kokea eri värien laatua ja tunnelmaa. Maalaaminen on leikkiä ja iloisia löytöjä elävien ja muuntuvien värien kanssa, ei kuvan tekemistä. Piirtämisessä käytetään mehiläisvahaliituja. Piirtäminen on usein päivittäistä. Esiopetusikäiset alkavat jo työskennellä suunnitelmallisesti kuvaa tehdessään. Lapsia kannustetaan käyttämään värejä ja saattamaan työnsä valmiiksi. He oppivat arvostavan suhtautumisen työvälineisiin ja käytettyyn materiaaliin kasvattajan esimerkkiä seuraten. Materiaaleissa painotetaan korkeaa laatua tukena lapsen aistien kehitykselle.

Lapset piirtävät ja maalaavat vapaasti, yksityiskohtaisia tehtäviä ei vielä anneta eikä töitä arvioida. Värien kanssa työskenneltäessä ja kuvan tekemisessä on tärkeintä luova prosessi, ei lopputulos. Piirroksissa lapset ilmaisevat itseään ja kokemuksiaan. Piirroksiset heijastavat myös lapsen kehitysvaihetta ja koulukypsyyttä.

16.4.3.1.4 Suullinen ja kehollinen ilmaisu

Vapaa leikki. Roolileikeissä lapset ilmaisevat itseään spontaanisti ja muuntavat kokemuksiaan ja havaitsemaansa luovaksi eläväksi draamaksi.

Satu ja nukketeatteri. Sadun kuuleminen vahvistaa kehityksessä olevaa uutta kykyä muodostaa mielessään sisäisiä kuvia, rikastuttaa kieltä ja elävöittää ilmaisua. Se innostaa lapsia myös omien tarinoiden tekemiseen. Kerrotun sadun elävöittäminen nukketeatterina siirtyy välittömästi leikkeihin ja inspiroi juuri kuusivuotiaita omatoimiseen teatterintekoon, suunnittelemaan ja järjestämään oman esityksen.

Eurytmia. Lasten eurytmia on liikuntaleikkiä. Siinä tuetaan lapsen luontaista, kokonaisvaltaista liikkumistapaa ja kehitetään motorisia taitoja. Luonnon tapahtumia, ihmisen toimia tai satukuvia ilmaistaan luovasti liikkuen ja monipuolisesti kehoa käyttäen. Tavoitteena on mielikuvituksen vahvistaminen, leikkien rikastuttaminen uusilla aiheilla, kehon vapaan ilmaisutaidon ja liikkuvuuden lisääminen, tunteiden tasapaino, ilo ja harmonia. Tavoitteena on myös oman kehon sekä tilan ja erilaisten muotojen hahmottaminen ja tilaan orientoituminen. Menetelmänä on vapaa, ohjaajaa jäljittelemällä tapahtuva liikkuminen tilassa. Eurytmia sisältää myös musiikkiin improvisoituja tansseja. Säestyssoittimina käytetään pentatonisia soittimia.

16.4.3.1.5 Kielen rikas maailma

Kielen oppimisessa on tärkeintä aikuisen antama malli. Lapsi omaksuu kielen lisäksi myös aikuisen tavan käyttää sanoja ja artikuloita, aina eleitä ja ilmeitä myöten. Tässä mielessä kasvattajan on kehitettävä jatkuvasti ilmaisuaan selkeämmäksi ja rikkaammaksi. Omasta puheesta huolehtiminen on kasvattajan itsekasvatustehtävä erityisesti varhaiskasvatuksessa.

Sadut, laulut, lorut ja leikit ovat tärkeitä kielen ja koko rytmis-musikaalisen kehityksen kannalta. Ne laajentavat sanavarastoa. Satu kerrotaan päivittäin. Tällöin ei näytetä valmiita kuvia, jotta lapsi voi itse vapaasti muodostaa niitä mielessään. Samaa satua kerrotaan myös useamman kerran niin, että lapsi ehtii ”sulattaa” ja työstää sen omaksi. Sitä tukee myös sadun esittäminen nukketeatterina, usein viikon päätteeksi yksinkertaisin ja viitteellisin pöytäteatteri- tai marionettinukein, tai juhlan kohokohtana. Nukketeatteri auttaa mm. kielen hahmottamista. Se toimii myös terapeuttisena tukena lapsille, joiden on muuten vaikea keskittyä kuuntelemaan.

Muihin kuin omaan äidinkieleen tutustutaan laulujen ja leikkien avulla. Esiopetuksessa lapsi innostuu leikkimään kielellä ja siihen vastataan lorujen, riimien ja rytmirunojen avulla. Ne tukevat kielellisen tietoisuuden kehittymistä ja vahvistavat lukemisessa ja kirjoittamisessa tarvittavaa kykyä erottaa äänneitä toisistaan.

Eurytmia on liikkeen ilmaistua puhetta. Ohjaajana toimii koulutettu eurytmian opettaja, eurytmia hetki on yhden kerran viikossa. Tavoitteena on ilmaista puhetta, sen rytmiä ja äänneitä koko keholla tehtävin liikkein. Ryhmässä seurataan eurytmistin tekemiä liikkeitä jäljitellen runojen, lorujen ja satujen tapahtumia.

Kirjoitettuun tekstiin lapset voivat tutustua selailemalla ja lukemalla kuvakirjoja, myös aikuinen voi lukea lapsille kuvakirjoja. Kirjoissa painotetaan sisällön ja kuvituksen laadukkuutta. Kirjoittamista lapset voivat harjoitella vapaassa leikissä, missä tarvittavat viestit, tekstit, liput ja rahat syntyvät omatoimisesti. Kirjoittamisessa käytetään kirjaimia ja numeroita ja kuvia oman taidon mukaan ja samalla kehitetään hienomotorisia taitoja. Hienomotoriikkaa sekä kykyä hahmottaa tilaa ja suuntia tuetaan myös erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla.

16.4.3.2 Minä ja meidän yhteisömme

Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristön historiaan ja kulttuuriin esimerkiksi tekemällä retkiä ja vieraillemalla lähimuseossa. Elämästä ennen vanhaan kerrotaan käytännön tilanteissa ja perinteisistä työtavoista saa omaa kokemusta, kun jauhetaan viljaa myllyllä tai leikataan matonkuteita.

Esiopetusvuotta rytmittävät juhlat:

Mikael-juhla (rohkeus ja itsensä voittaminen)

Lyhtyjuhla (antaminen, jakaminen, oikeudenmukaisuus)

Adventtipuutarha (odotus ja kärsivällisyys)

Lucia-juhla (auttaminen ja suvaitsevaisuus)

Joulujuhla (ilo, rauha, ystävyys)

Pääsiäinen (luottamus, toivo)

Kevätjuhla (kiitollisuus, yhteys)

Juhlien kautta lapsille välittyy kulttuurihistoriaa ja eettisiä arvoja. Luonto tuo vuodenkierron myötä jokaiseen juhlaan oman tunnelman ja aistikokemusten laadun. Juhla tuodaan lapselle kehitysvaihetta vastaavalla tavalla: elämyksellisesti, kuvina sadun kautta, leikkeinä ja toimintana, ja sitä valmistellaan yhdessä lasten ja vanhempien kanssa. Aikuisen kunnioittava suhtautuminen synnyttää lapsessa luottamusta ja antaa elämänvarmuutta. Juhlat ovat vuoden kohokohtia, joissa nousee hetkeksi arjen yläpuolelle.

Esiopetusvuoden aikana vietetään jokaisen lapsen oma syntymäpäiväjuhla, joihin myös huoltajien toivotaan voivan osallistua.

Katsomuskasvatus esiopetuksessa liittyy luontevasti toimintaan. Tavoitteena on ohjata lapsia arvostamaan ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Huoltajien kanssa keskustellaan esiopetuksen juhlaperinteestä. Huoltajien katsomuksia kunnioitetaan ja heidän asiantuntemustaan omasta kulttuuriperinnöstä voidaan hyödyntää toimintaa virittävänä lähteenä. Esiopetuksen vanhempainillat ja keskustelut, osallistuminen yhdessä huoltajien kanssa talkoisiin ja myyjäisiin, yhdessä sovitut käytännön asiat ja isovanhempienkin osallistuminen juhliin rakentaa yhteisössä yhteenkuuluvuutta ja vahvistaa lasten turvallisuuden tunnetta.

Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on ryhmälle yhteistä. Sosiaaliset taidot ja hyvät tavat, toisten huomioon ottaminen ja erilaisuuden hyväksyminen harjaantuvat luonnollisissa tilanteissa päivittäisissä toimissa. Steinerpedagogiikan yleiset periaatteet ottavat huomioon lapsen yksilölliset tarpeet niin, että jokainen lapsi kulttuurisesta ja katsomuksellisesta taustasta riippumatta voi kokea tulevansa kuulluksi ja huomioon otetuksi tasavertaisena ryhmän jäsenenä.

Kunnioitusta toisia ihmisiä, luontoa ja kaikkea elävää kohtaan sekä myönteisyyttä ja kiitollisuutta opetetaan esikuvan kautta. Eettiseen kasvatukseen liittyy läheisesti luonto- ja ympäristökasvatus: ympäristön hoitaminen, pientenkin asioiden arvostaminen ja huolella vaaliminen, ilo ja ihmettely luonnonilmiöiden äärellä, kiitollisuus maan antimista. Pienempien auttaminen esimerkiksi pukemisessa ja ruokailussa, yhteisön hyväksi toimivien kuten talonmiehen muistaminen piirroksin ja kirjein, pihapiirissä kasvien hoitaminen ja suojeleminen luovat kaikki perustaa elämän kunnioittamiselle, inhimillisyydelle ja suvaitsevaisuudelle. Eettistä kasvatusta ovat myös arjen eettiset valinnat, ekologisen elämäntavan kokonaisvaltainen toteuttaminen - esiopetuksen kestävä kehityksen laaja oppimiskokonaisuus.

Ympäröivä yhteiskunta liittyy esiopetusikäisen elämään. Lapsia kiinnostavista ja heitä koskettavista asioista ja askarruttavista kysymyksistä keskustellaan yhdessä. Elämänkatsomuksellisten syvällisten kysymysten pohdinta on tyypillistä kuusivuotiaalle. Lapsi lähestyy kysymyksiä ennakkoluulottomasti mutta ei vielä abstraktin käsittein; ajattelu on vahvasti kuvissa elävää. Pohdintaan vastaavat tässä kehitysvaiheessa erityisesti sadut. Ne käsittelevät hyvän ja pahan olemusta kuvakielellä jota lapsi ymmärtää, ja välittävät pysyvää elämänviisautta. Lapsia autetaan tunnistamaan ja sanoittamaan tunteitaan ja ratkomaan ristiriitoja myönteisin keinoin. Eläytyminen saduissa ja rooli- ja draamaleikeissä toisen tilanteeseen kehittää omia tunnetaitoja. Tarvittavista säännöistä keskustellaan ja sovitaan yhdessä lasten kanssa. Lapsen kokemuksta omasta osallisuudesta vahvistetaan tukemalla lapsen aloitteellisuutta ja osallistumista keskusteluun ja yhteiseen toimintaan.

16.4.3.3 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Esiopetusikäinen lapsi on kehitysvaiheelle tyypillisesti innokas tutkija ja tutkijana rohkea ja ennakkoluuloton. Steinerpedagogisessa esiopetuksessa tuetaan tämän innovatiivisuuden potentiaalin säilymistä, pyrkimystä itse ratkaista omasta ympäristöstään nousevia ongelmia. Lapsen omaa tutkimista ja löytöjä ja oivalluksia arvostetaan ja valmiiden luokittelujen opettamisen asemesta tuetaan lapsen luontaista kykyä kehittää itse tapoja jäsentää löytämäänsä. Lapsi oppii luokittelemaan ja järjestämään ilmiöitä luonnollisissa toimintayhteyksissä. Ajattelu ja ongelmanratkaisu kehittyvät vähitellen omatoimisesti kokeilemalla, vertailemalla ja suunnittelemalla.

Lapsi tutustuu matematiikan ilmiöihin arkipäivän tilanteissa. Työn, leikkien ja liikunnan kautta lapsi oppii numeroita, lukukäsitteitä ja lukumääriä. Matematiikalla esiopetuksessa on aina jokin mieli ja päämäärä. Ruokapöytää katettaessa lasketaan ruokailijoiden määrä ja tarvittavat ruokailuvälineet ja astiat. Leivottaessa voidaan punnita, rakennettaessa mittaillaan ja arvioidaan.

Vapaa leikki on myös matemaattisten valmiuksien harjoittelua. Esimerkiksi pitkäjänteisissä rakennusprojekteissa, jotka ovat kuusivuotiaiden leikeissä keskeisellä sijalla, opitaan ongelmanratkaisutaitoja ja luodaan valmiuksia geometriselle ajattelulle. Laulu- ja liikuntaleikit sekä eurytmia kehittävät keskittymisen ja kuuntelemisen lisäksi rytmittävää ja tilan ja muodon hahmottamista. Ajan kulkuun ja arviointiin lapsi tutustuu päivän rytmissä, viikonpäivien kierrossa, kuukausien ja vuodenaikojen vaihtumisessa ja syntymäpäivien vietossa. Leikit, lorut, runot ja sadut seuraavat ajan kulkua.

Esiopetuksen ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa ja elävöittää lapsen luontosuhdetta, menetelmänä on luonnossa leikkiminen ja liikkuminen. Metsäretkien kohde on lähiympäristössä, jonne päästään kävellen. Kun samaan paikkaan palataan aina uudestaan, se muodostuu lapselle läheiseksi ja vuodenaikojen vaihtelut tulevat luonnollisella tavalla tutuiksi. Metsä vaalii aistien herkkyyttä ja tarjoaa rikkaita aistikokemuksia. Kun luonnossa saa leikkiä ja liikkua vapaasti, tarkkailla omaehtoisesti ja kiireettömästi, se antaa tilaa ja rauhaa niin omille havainnoille ja tutkimiselle kuin yhteisille leikeille, mahdollisuuden oman kokemuksellisen luontosuhteen syntymiseen. Näin syntynyt luonnontieto on pohja koulussa myöhemmin tapahtuvalle luonnonilmiöiden tiedolliselle käsittelylle ja käsitteelliselle opiskelulle.

Lapsen luontosuhteen kehittymistä esiopetuksessa tukee

- ulkoilu päivittäin
- pihapiirin kasvillisuus: puut, pensaat, istutukset, kasvimaat ja niiden hoitaminen
- pihapiirin eläimet ja niiden havainnoiminen: linnut, oravat, pikku ötökät, jäljet hangella
- metsä, luontoretki viikoittain lähimetsään
- vuodenvaihtuksen myötä muutuva vuodenaikapöytä sisätiloissa
- huonekasvien hoitaminen.

Lapset oppivat vastuullista luontosuhdetta, suojelemaan ja kunnioittamaan luonnossa elävää ja kasvavaa ja tuntemaan kiitollisuutta maan antimista sekä huolehtimaan ympäristön siisteydestä kasvattajan esikuvan kautta.

Vuodenkierto luonnossa ja vuoden juhla-ajat ovat myös toiminnan runkona ja heijastuvat monin tavoin sisällöissä, niin taiteellisessa kuin käytännöllisessä työskentelyssä. Esimerkiksi syksyllä vietetään yhdessä sadonkorjuujuhlaa, jonne tuodaan syksyn antimia ja valmistetaan ja nautitaan yhdessä juhla-ateria. Juhlien viettäminen siirtää kulttuuriperintöä eteenpäin. Lapsen luontosuhde elävöityy lapsilähtöisesti, kun hän saduissa ja loruissa ja lauluissa eläytyy luonnontapahtumiin mielikuvituksen avulla.

Esiopetuksen kaikki toiminta pohjaa kestävästi kehityksen arvoihin. Nämä arvot tulevat lapsille tutuiksi oman kokemuksen kautta varsinaisen opettamisen sijaan. Ekologinen kestävä elämäntapa on esiopetuksen arkikäytäntöä:

Kädentaidot.

Käytännön työt ja käsillä tekeminen, arkkityyppiset toiminnot ovat esiopetuspedagogiikan keskiössä. Oppiminen on yhdessä tekemistä, jossa aikuinen toimii esikuvana. Tekeminen omin käsin opettaa perustaitoja. Lasten kanssa leivotaan, valmistetaan leikkivälineitä, huolehditaan tilojen viihtyisyydestä ja harjoitellaan omista tavaroista ja vaatteista huolehtimista.

Materiaalit.

Leikkivälineet ja kalusteet ovat luonnonmateriaalista. Ne ovat ajattomia, aikaa ja kulutusta kestäviä eikä niiden hävittäminen kuormita luontoa. Rikki mennyt lelu korjataan. Leikkivälineinä käytetään myös luonnosta kerättyjä käpyjä, kiviä, simpukoita ym.

Steinerpäiväkodissa käytetään ympäristöystävällisiä pesu- ja puhdistusaineita. Päiväkodin ruoka valmistetaan omassa keittiössä luomu- tai biodynaamisista raaka-aineista sekä lähiruokaa suositaan. Jätteiden kierrätys ja mahdollinen kompostointi ovat osa arkipäivää ja tuovat nämä asiat lapselle tutuiksi käytännön kautta.

Tarvittaessa järjestetään pihatalkoita, joissa huolehditaan lähiympäristön viihtyisyydestä yhdessä perheiden kanssa.

Esiopetuksessa lapset tutustuvat arjen teknologiaan tekemällä havaintoja aikuisten käyttämistä teknisistä laitteista. Niiden rinnalla käytetään myös perinteisiä menetelmiä. Pyrkimyksenä on luoda aisteille hyvä ympäristö ja antaa lapsille kokemuksia inhimillisestä työstä ja niihin liittyvistä työoleista. Esimerkiksi lakaiseminen on rytmistä työskentelyä, joka puhuttelee lapsen liikeaistia. Esiopetusikäisiä kiinnostaa laitteissa erityisesti niiden toiminta. He ovat innostuneita leikeissään itse suunnittelemaan ja rakentamaan erilaisia kojeita ja kokeilemaan ennakkoluulottomasti ratkaisuja, miten keksinnöt saisi toimimaan.

16.4.3.4 Kasvan ja kehityn

Liikunnan tärkeys ja merkitys lapsen terveille kasvulle korostuu esiopetusiässä, jolloin fyysisen kehityksen painopiste on raajojen alueella. Jäsenten nopea kasvu tuo epävarmuutta liikkeisiin ja lapsi pyrkii omatoimisesti hakemaan jälleen kehonhallintaa ja tasapainoa. Se heijastuu toiminnallisuutena ja voimakkaana liikunnan tarpeena, lapsen ”levottomuutena”. Kehityksen tähän vaiheeseen vastaa erityisesti mahdollisuus liikkumiseen luontoympäristössä. Lapsen omaa opettelua tuetaan retkillä lähiluontoon sekä vapaata leikkiä painottamalla. Niiden rinnalla yhteiset liikunta- ja pihaleikit ja välineet, puujalat, hyppynaru, taitoradat ja palloleikit ovat tärkeitä motoristen taitojen harjoittajia.

Esiopetuksessa painotetaan runsasta ja monipuolista liikuntaan. Vuoden aikana huolehditaan perusliikuntataitojen kuten kävelyn, juoksemisen, tasapaino- ja hyppimistaitojen vahvistumisesta. Lapsia innostetaan myös luistelemisen ja hiihtämisen harjoitteluun. Myönteiset liikkumiskokemukset tukevat aloitekyvyn kehittymistä.

Ohjatussa liikunnassa, esimerkiksi sadun mukaan liikuttaessa, kehitetään kehonhallintaa, notkeutta ja ketteryyttä, tasapainoa ja nopeutta sekä silmä-käsi/jalka -koordinaatiota. Eurytmiassa tuetaan lapsen luontaista kokonaisvaltaista liikkumistapaa. Liikunnassa on tavoitteena, että lapsi kokeilemalla löytää kehon liikkumismahdollisuuksia ja liikunnan tuoman vapauden ja riemun. Se kohottaa itsetuntoa ja luottamusta omiin kykyihin oppia ja ratkaista ongelmia. Liikkuessa ja leikeissä kehittyvät myös yhdessä toimimisen taidot.

Liikunnan merkitys terveen kehityksen edellytyksenä korostuu lasten luonnollisen liikkumisen jatkuvasti vähentyessä. Esiopetuksen toiminnallisuus vastaa kasvavaan haasteeseen ohjaamalla lapsia liikkuvaan elämäntapaan. Vanhempainiloissa tuodaan esille arkiliikunnan merkitys lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukena.

Hienomotoriikka, kädentaidot sekä silmän ja käden yhteistyö kehittyvät arkipäivän toiminnoissa. Lapsi saa harjoitella yksinkertaisten työvälineiden käyttämistä ja kokeilla erilaisia käsitöitä.

Laadukas ravinto terveen kasvun perustana on osa pedagogiikkaa. Ruoka valmistetaan käyttäen mahdollisuuksien mukaan biodynaamisesti tai luonnonmukaisesti viljeltyjä tuotteita ja puhtaita lisäaineettomia elintarvikkeita. Lasta kannustetaan tutustumaan vähitellen kaikkeen tarjottavaan, keittiössä auttaminen rohkaisee laajentamaan makutottumuk-

sia. Ruokailutilanteesta luodaan mahdollisimman viihtyisä ja huolehditaan myös ympäristön esteettisyydestä. Pyritään luomaan ilmapiiri, josta välittyy ruuan kunnioitus ja kiitollisuus maan antimista. Esiopetuksen ilmapiiri ja aikuisten esimerkki luovat ympäristön, jossa hyvät tavat voivat juurtua. Ruokailun kautta tulee tutuksi suomalainen ruoka- ja tapakulttuuri ja myös vuodenaikoihin ja juhliin liittyvä kulttuuriperintö. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin esim. huoltajien asiantuntemuksen avulla.

Esiopetuksessa toiminnan, levon ja virkistyksen tasapaino ja aikuisten huolenpito lasten hyvinvoinnista välittyy lapsille kokemuksellisesti. Päivittäisessä elämässä opetellaan omasta pukeutumisesta ja hygieniasta huolehtimisen perustaitoja. Hyvinvoinnista ja terveydestä keskusteltaessa asioita käsitellään lapsentajuisesti, esimerkiksi roolileikkien ja tarinoiden kautta. Kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa.

Esiopetuksessa tuetaan lapsen turvallisuuden tunnetta. Luottamusta ja turvaa luo aikuisen oma levollisuus ja lapsen ja lapsen tunteiden hyväksyvä kohtaaminen. Tavoitteena on, että lapset saavat valmiuksia toimia turvallisesti tavallisimmissa arjen tilanteissa. Turvallisuutta tuovat säännöt, joista sovitaan ja keskustellaan yhdessä. Retkien yhteydessä opitaan liikkumaan turvallisesti lähiympäristössä. Lapsia kannustetaan pyytämään apua ongelmatilanteissa ja kertomaan huolistaan. Aikuiset havainnoivat lasten leikkejä ja puuttuvat mahdolliseen kiusaamistilanteeseen. Kiusaamisen ehkäisystä laaditaan oma yksikkökohtainen suunnitelma. Läheinen yhteistyö perheiden kanssa ehkäisee osaltaan kiusaamista.

16.4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

16.4.4.1 Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa

Steinerpedagogisessa esiopetuksessa otetaan huomioon lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet. Tavoitteena on tukea jokaisen lapsen oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

16.4.4.2 Kaksikielinen esiopetus

Esiopetuksessa käytettävä kieli on suomi. Kaksi- tai monikielisten lasten eri kielten taitoa tuetaan mahdollisuuksien mukaan.

16.4.5.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Paikalliseen opetussuunnitelmaan liitetään esiopetuksen yhteiset tavoitteet, jotta esiopetuksen yhtenäisyys voi toteutua. Lisäksi opetussuunnitelmassa kuvataan, miten lasten mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa voidaan tarkentaa yhteisten tavoitteiden kuvauksia.

16.4.5.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa otetaan huomioon, että lasten kieli- ja kulttuuritaustat vaihtelevat. Opetussuunnitelmassa kuvataan eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetusta sekä kaksikielistä opetusta niiltä osin kuin paikallinen esiopetuksen järjestäminen edellyttää.

Opetuksen järjestäjä antaa ohjeet, miten mahdollisiin yksikkökohtaisiin esiopetuksen opetussuunnitelmiin kirjataan tarvittavat täsmennykset, jotta kansallisesti ja paikallisesti asetetut tavoitteet voivat toteutua.

16.5 Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta esiopetukseen paremmin sopivaa nimitystä kasvun ja oppimisen tuki. Kasvun ja oppimisen tuki ja lukuun 16.6 sisältyvä oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta.

16.5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Steinerpedagogiseen esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tukimuotoja voi käyttää kaikilla tuen tasoilla.

Esiopetus vastaa esiopetuksessa olevien lasten kasvatuksesta, opetuksesta ja tuen suunnittelusta ja järjestämisestä. Tuki annetaan pääsääntöisesti esiopetuspaikassa. Tuki pyritään järjestämään omassa esiopetuksessa mahdollisimman pitkälle. Mikäli lapsen tuen tarve on suurempi, mihin steinerpedagogisissa pienissä yhteisöissä pystytään vastaamaan, käännyttään kunnallisten kiinteiden rakenteiden puoleen tuen joustavan järjestämisen takaamiseksi. Tarpeen vaatiessa tukea täydennetään. Esiopetuksessa toteutettava tuki suunnitellaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen vahvuudet, oppimis- ja kehitystarpeet sekä kasvurauha. Tuen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään kollegiaalista moniammatillista tietotaitoa ja toteuttamisessa käytetään erilaisia tuen toteuttamisen muotoja sekä yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Esiopetuksessa toteutettavia tuen muotoja ja palveluita ovat:

lääkäri/terapeuttinen konsultti
puheterapeutti
toimintaterapeutti
fysioterapeutti
erityisvarhaiskasvattaja tai erityislastentarhanopettaja
koulun erityisopettaja
mahdollinen lapsen henkilökohtainen avustaja.

Periaatteena on, että tuen tarve arvioidaan, ja sitä koskevat ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian esiopetuksen alettua. Usein lapsen tuen tarve on havaittu jo ennen esiopetuksen alkamista. Esiopetuksen, lapsen aiemman varhaiskasvatuksen, neuvolan ja huoltajien yhteistyöllä turvataan lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen jatkumoa. Tietoa lapsen mahdollisesti ennen esiopetusta saamista tukitoimista hyödynnetään esiopetuksessa. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävänä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä. On tärkeää, että tieto lapsen tuen tarpeesta ja esiopetuksen aikana saamasta tuesta siirtyy myös perusopetukseen. Opetuksen järjestäjät vastaavat sujuvista tiedon siirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

16.5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

Kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisen tavoitteista keskustellaan huoltajan kanssa. Yhteistyön merkitys painottuu erityisesti lapsen kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa.

Esiopetuksesta vastaava opettaja on yhteydessä huoltajaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen ongelmia. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajille kerrotaan tuen mahdollisuudesta ja sen keskeisistä periaatteista. Heille annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Huoltajaa kannustetaan tukemaan osaltaan lastaan tavoitteiden saavuttamisessa. Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta (katso luku 16.6 Oppilashuolto).

16.5.3 Yleinen tuki

Toiminnan lähtökohtana on, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen ja hänen tarpeisiinsa vastataan sekä yksilöllisesti että tasavertaisena ryhmän jäsenenä. Tukea tarvitsevaa lasta auttaa kiireetön ja kodinomainen oppimisympäristö. Tämä vaikuttaa jo sinänsä terapeuttisesti. Lapsen esiopetuspäivä on pedagoginen rytmisen kokonaisuus. Säännöllinen rytmi päivän ja viikon toiminnoissa on lapsen terveyttä edistävää ja myös perusta oppimiselle. Lisäksi kiinnitetään huomiota lapsen yksilöllisiin tarpeisiin niin, että lapsi voi osallistua täysipainoisesti ryhmän toimintaan.

Tukea annetaan heti tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. Tuki järjestetään esiopetuksen opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Huoltajan ja lapsen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Lapselle voidaan laatia henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa. Oppimissuunnitelman laatimisen lähtökohtina ovat lapsen vahvuudet ja siinä huomioidaan lapsen ja vanhempien esiopetukseen kohdistuvat odotukset ja lapsen tuen tarve.

16.5.4 Tehostettu tuki

Lapselle, joka tarvitsee säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, annetaan pedagogiseen arvioon perustuen tehostettua tukea hänelle laaditun oppimissuunnitelman mukaisesti.

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Lapsen tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa, pitkäjänteisempää ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia esiopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta.

Tehostetun tuen aikana korostuu erityisvarhaiskasvattajan tai erityiskasvatuksen asiantuntijoiden antaman tuen, lapsen yksilöllisen ohjauksen, joustavien ryhmittelyjen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä lasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Tehostettua tukea annetaan pääsääntöisesti esiopetuksen loppuun saakka. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen päätöksen tekeminen esiopetuksen aikana tehostettua tukea saavalle lapselle on harvoin tarpeen.

16.5.4.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Esiopetuksesta vastaava opettaja laatii kirjallisen pedagogisen arvion, huoltajan näkemyksiä kuullen ja tarvittaessa yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Pedagogisessa arviossa kuvataan

- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla

tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea

- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään muita asiantuntijoita. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tähän käsitteeseen ei tarvita huoltajan suostumusta. Käsiteltävä koskevat tiedot kirjataan liitteenä pedagogiseen arvioon.

16.5.4.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana lapselle järjestettävä tuki kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Sen laatimisessa hyödynnetään lapselle aiemmin laadittuja kasvatuksen ja oppimisen suunnitelmia. Oppimissuunnitelman laatii vastaava opettaja yhteistyössä huoltajien ja tarpeen mukaan muiden lapsen kanssa työskentelevien aikuisten ja asiantuntijoiden kanssa.

Tavoitteena on turvata lapsen edellytykset saavuttaa hänelle asetetut tavoitteet. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina lapsen tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

- Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet
- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelevät ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava osa-aikainen erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- esiopetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut ope-

tuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako

- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointi-ajankohdat
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia.

16.5.5 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman tai vakavan sairauden vuoksi. Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisedellytyksiään. Myös erityistä tukea saavan lapsen on saatava kokea onnistumisen ja oppimisen iloa. Näin vahvistetaan hänen itsetuntoaan ja oppimismotivaatiotaan.

Lapsen erityisestä tuesta voidaan päättää joko esiopetuksen aikana tai ennen esi- tai perusopetuksen alkamista. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja lapsen saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Opetuksen järjestäjä huolehtii, että erityisen tuen toteuttamisessa on käytettävissä erityispedagogista osaamista.

Sellaiselle lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan lapsen oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla lapsella on oikeus myös muuhun esiopetuksen tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

16.5.5.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä esiopetuksen järjestäjän on tehtävä lapsesta pedagoginen selvitys. Selvityksen laatimisesta vastaava esiopetusyksikön opettaja

- laatii kirjallisen selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä
- laatii oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä kirjallisen selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella esiopetuksen järjestäjä tekee arvion lapsen erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- lapsen oppimisen eteneminen
- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama tehostettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään lapsesta mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arviota ja lapsen oppimissuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

16.5.5.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi esiopetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava lasta ja huoltajaa. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää lapsen pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa lapsen esiopetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät yleensä pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Yleensä erityisen tuen päätös tehdään aikaisintaan esiopetuksen alkaessa. Ainoastaan pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle se tulee tehdä viisivuotiaana. Jos erityisen tuen päätös tehdään esiopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua lapsen tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Perusopetuslain mukaan erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistaminen esiopetuksen aikana tarkoittaa yleensä jonkin erityisen tuen päätöksessä määrätyn asian muuttamista. Tällaisia ovat esimerkiksi muutos avustajapalvelussa tai erityisissä apuvälineissä. Tarkistamista varten lapsesta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapselle ryhdytään antamaan tehostettua tukea. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.

16.5.5.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi lapselle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä lapsen erityistä tukea koskevan päätöksen mukai-

sen opetuksen ja muun tuen antaminen. Se on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään lapselle mahdollisesti aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Lapsen opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKS:n tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä kehitykseen liittyvät tavoitteet, kuten tiedolliset, sosiaaliset, motoriset, kielelliset ja emotionaaliset tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- kuvaus lapsen esiopetuksen kuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan lapsen ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen seuranta ja arviointi

- lapsen ja huoltajan kanssa yhdessä tehtävä arvio lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kokonaistilanteesta
- HOJKS:n tavoitteiden toteutumisen seuranta ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- HOJKS:n tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS:iin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, lapsen tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina lapsen tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, lapselle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

16.5.5.4 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädetyt tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus esiopetukseen alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin²⁹⁶ eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

16.5.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

16.5.6.1 Osa-aikainen erityisopetus

Lapsella, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun esiopetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan lapsille, joilla on esimerkiksi kielellisiin, matemaattisiin tai motorisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa, tarkkaavaisuudessa tai vuorovaikutustaidoissa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen ja oppimisen vaikeuksia. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista esiopetuksessa tiedotetaan kaikille huoltajille. Sen toteuttamista suunnitellaan ja sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään lapsen saamaan muuhun opetukseen.

16.5.6.2 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata lapselle kasvun ja oppimisen perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikissa oppimisympäristöissä.

Lapselle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien lasten kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkiä tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten lasten kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Lapsen kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkiä tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea lasta kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antama tuki edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai opetusryhmälle. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida lapsen ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee lasta päivittäisissä tilanteissa ja tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa esiopetuksen muun henkilöstön kanssa.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Lapsen kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat lasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti, niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Lapsen tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota esiopetusyksikön omalla henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten lapsille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan lapsen opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen lapsen ja huoltajan antamia tietoja sekä mahdollisten esiopetuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selviytyksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle tehdään lapsen tarvitsemista palveluista ja erityisistä apuvälineistä hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa. eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKS:n laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

16.6 Oppilashuolto

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta esiopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä lapsi, oppilaitoksesta nimitystä esiopetusyksikkö tai esiopetus. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä

tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Esiopetuksen toteuttamiseen kuuluvasta kasvun ja oppimisen tuesta määrätään perusteiden luvussa 16.5.

16.6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset³⁰⁵. Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa.

Esiopetuksessa oppilashuolto on esiopetusyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, lapsen kehitysympäristöihin kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Lapsen huoltajalle annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Lapsen ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisäävät oppilashuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen välinen vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään esiopetusyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi ikäryhmälle suunnattuja terveydenhoitopalveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman

koulutusmuodon, kuten esi- ja perusopetuksen, yhteinen.

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa esiopetuksen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Jos esiopetus järjestetään koulun yhteydessä, voi koulukohtainen oppilashuoltoryhmä toimia myös esiopetuksen oppilashuoltoryhmänä. Ryhmää johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se esiopetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai lapsen läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää huoltajan suostumusta.

16.6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen oppilashuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana yksikkökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja, päiväkodin johtaja tai rehtori ilmoittaa esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

16.6.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan

- lapselle annettavia terveydenhoitopalveluja, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina
- oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja
- yksittäistä lasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Esiopetuksen oppilashuollolla on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ehkäisyssä. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon

tuen rakentamisessa että esiopetuksen arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto esiopetuksessa perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilashuoltotyö järjestetään niin, että lapsi voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Työssä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu huoltajan suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen lapsen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Terveystieteiden henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä lapsen opettajalle, rehtorille tai päiväkodin johtajalle ja opetuksen järjestäjälle lapsen opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön lapsen tai muiden lasten turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista lapsen sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä lapsen huoltajan suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen

järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle esi- tai perusopetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden esi- tai perusopetuksen järjestäjän pyynnöstä.

16.6.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Esiopetuksessa opetussuunnitelma tulee myös oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat

- kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä yksikkökohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

16.6.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

16.6.5.1 Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan esiopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa yksiköissä. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään yksikkökohtaisesti.

16.6.5.2 Yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma

1. Laadinta ja seuraaminen

Oppilashuollon suunnitelman sisällöt kootaan syksyn ensimmäisessä oppilashuollon tapaamisessa ja ne kirjataan Esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelmaan. Suunnitelman laatimiseen voivat huoltajat osallistua vanhempainilloissa ja lapsen esiopetussuunnitelmapalaverissa, joiden jälkeen suunnitelma täydennetään ja vahvistetaan seuraavassa yksikkökohtaisessa oppilashuollon kokoontumisessa.

2. Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut ja oppilashuollon kokonaistarve

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuoltopalveluihin kuuluvat terveydenhoitaja-, psykologi-, sekä kouluku-

raattoripalvelut, oppilashuoltoryhmän kokoontuminen lukuvuoden aikana, sekä yksilökohtainen tarve lukuvuodessa. Esiopetus käyttää Jyväskylän kaupungin koululle osoittamia psykologi - ja kuraattoripalveluita.

Suunnitelmassa kuvataan myös, ketkä tekevät pedagogiset arvioinnit ja kuinka koulun erityisopettajaa konsultoidaan oppimissuunnitelman laatimista edellyttävissä tilanteissa.

3. Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan, kuinka esiopetushenkilöstö seuraa, kehittää ja arvioi ryhmien hyvinvointia ja huolehtii fyysisestä ympäristöstä, terveydestä turvallisuudesta ja esteettömyydestä, sekä kuinka tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen neuvolan sekä lasten hyvinvointia edustavien viranomaisen ja toimijoiden kanssa.

Suunnitelmassa tulee olla kuvattuna myös, kuinka tuetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria.

Oppilashuoltosuunnitelmaan tulee sisältyä oppilashuoltoryhmän kokoontumiset, kuinka ne järjestetään eri yksiköissä, ketä on paikalla, sekä kokoontumispaikat.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan yksilökohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä esiopetuksen henkilöstön, huoltajien ja lasten kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman esiopetusyksikön yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Yksikkökohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio esiopetusyksikön oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitkä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee esiopetuksen käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa huomioidaan oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan esiopetusyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä esiopetuksessa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös lapsilta ja huoltajilta sekä esiopetuksen ja oppilashuollon henkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio esiopetuksen käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava monialainen yhteistyö
- oppilashuollon palvelujen kohdentaminen yksittäisiin lapsiin, yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat esiopetusyhteisön ja -ympäristön terveellisyys-, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yksikkökohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoonpano ja toimintatavat
- oppilashuollon yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa sekä erityisesti esiopetuksen siirtymävaiheissa
- yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- esiopetuksen kuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a. Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä lasten keskinäiset että lasten ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet esiopetuksessa. Suunnitelmassa kuvataan

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma340. Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä esiopetuksen ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen,
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisten tukitoimien toteuttamiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- lapsen sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen esiopetuksessa
- esiopetuksen oppilashuollon tuki lapsen elämäntilanteesta johtuvissa vaikeuksissa, kuten perhe- ja lähisuhdeväkivalta tai päihde- ja mielenterveysongelmat
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa, kuten perheneuvola, lastensuojelu ja erikoissairaanhoido.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen lasten ja huoltajien kanssa

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan esiopetuksen oppilashuollon toimintatavat lasten ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- lapsen ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen huoltajille ja yhteistyötahoille.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelman toteutumista

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi³⁴⁵. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho esiopetuksessa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen esiopetuksen oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen lapsille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta³⁴⁶.

16.7 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Steinerkoulujen opetus perustuu luvussa 7 mainittuun erityiseen kasvatusopilliseen (steinerpedagogiikka) järjestelmään. Steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelmarunko on laadittu valtakunnallisten luvun 7 mukaisesti niin, että perusteiden pedagogisia linjauksia täydennetään steinerpedagogisilla ratkaisulla ja linjauksilla. Steinerkoulun periaatteita on kuvattu kansainvälisissä julkilausumissa (Pedagogisen osaston sisäisen steinerkoulujen kansainvälisen foorumin kuvaus steinerkoulun peruspiirteistä 2009, päivitetty 2015, Euroopan steinerkoulujen neuvoston steinerkoulujen ja -päiväkotien periaatteet 2011).

16.7.1 Paikallisesti päätettävät asiat

Steinerpedagogiset ratkaisut näkyvät läpi opetussuunnitelman, mutta erityisesti toimintakulttuurissa, opetusmenetelmissä, työtavoissa ja oppimisympäristöissä. Lukua 7 ei tarvitse erikseen kirjoittaa paikalliseen opetussuunnitelmaan, vaan se toimii yleisohjeena opetussuunnitelman laadintaan.